

SIGILLVM · VNIVERSITATIS · CALIFORNIENSIS
FIAT LVX
MDCCCLXVIII
EX LIBRIS

ARISTOPHANIS VESPAE.

EDIDIT

IVLIVS RICHTER

PHIL. DR.

BEROLINI

SVMPTVS FECIT FERDINAND SCHNEIDER.

MDCCCLVIII.

AVGVSTO BOECKHIO

FRIDERICO THEOPHILO WELCKERO

PRAECEPTORIBVS DILECTISSIMIS

VENERABVNDVS

D. D. D.

EDITOR.

PRAEFATIO.

Codicum notas Dindorfii editio Oxoniensis Vol. III p. XIII sq. suppeditavit. Sunt autem Ravennas (R.) ab Invernizzio et Bekkero, Venetus (V.) a Bekkero et Cobeto, cuius collationem Hirschigius exhibuit, Parisini (B. C.) a Brunckio, Florentini (Γ. Δ.) a Dindorfio, Vaticano-Palatinus (Vat. P.) a Kustero collatus.

Editiones versavi viginti, Aldinam a. 1498, Iuntinam a. 1525, Basileensem Cratandri a. 1532, Iuntinam a. 1540, Basileensem Frobenii a. 1547, Genevensem a. 1607, Lugdunensem Le Mairii a. 1624, Amstelodamensem Kusteri a. 1710, Argentoratensem Brunckii a. 1783, Lipsienses Invernizii a. 1794, Dindorfii a. 1825, Bothii a. 1828, Bergkii a. 1850. 1857, Tubingensem Conzii a. 1824, Oxonienses Bekkeri a. 1825, Dindorfii a. 1835, Lugdunenses Burmanni a. 1760, Hirschigii a. 1847, Parisiensem Dindorfii a. 1838. Scholiorum editione usus sum Parisiensi Duebneri a. 1842. Aliarum editionum

lectiones maxime Porsono et Brunckio debemus; Iuntinam primam signavi aut Iunt. I aut Iunt. a. 1515, reliquarum notae perspicuae sunt. Quum editio Cratandri plerumque Aldinam, Frobenii Iuntinam a. 1525, Iuntina a. 1540 Aldinam, Genevensis Frobenianam repeteret, saepissime ego ex veteribus editionibus tantum Aldinam, Iuntinam, Kusterianam nominavi.

Scribebam Kalendis Septembribus a. MDCCCLVIII.

PROLEGOMENA.

PROLEGOMENA.

CAPVT PRIMVM.

DE TEMPORE FABVLAE VESPARVM ACTAE.

I. Fragmentum didascalicum, quod argumento ad Vespas annexum est, cum specie quadam integritatis apud Bergkium post aliorum curas sic legitur hodie: ἐδιδάχθη ἐπὶ ἄρχοντος Ἀμεινίου διὰ Φιλωνίδου ἐν τῇ πθ' Ὀλυμπιάδι. β' ἦν. εἰς Λήναια. καὶ ἐνίκα πρῶτος Φιλωνίδης Προάγωνι, Λεύκων Πρέσβεσι τρίτος. A quo Dindorfius, Vol. II p. 552 ed. Oxon. 1835 in eo tantum discedit, quod ἐν τῇ πθ' Ὀλ. uncis inclusit et cum H. Stephano Προαγῶνι scribere maluit. Unus, quod sciam, I. Bekkerus, quamquam opera usus codicum Ravennatis et Veneti, palmaria Kanngiesseri (alte kom. Bühne p. 268) emendatione neglecta, ne Palmerii quidem, qui nonnulla bene intellexit, sententiam usurpavit, lectionemque Aldinae retinuit turpissime claudicantem: ἐδιδάχθη ἐπὶ ἄρχοντος Ἀμυνίου, διὰ Φιλωνίδου, ἐν τῇ πόλει, Ὀλυμπίων ἦν β', εἰς Λήναια. καὶ ἐνίκα πρῶτος Φιλωνίδης Προαγῶνι, Λεύκων Πρέσβεσι τρίτος: nisi quod Aldina praebet προάγων Γλαύκων, ut Iuntina et Kusteri editio, nullamque omnino ante Λήναια habet interpunctionem. Multo cautius egit Kusterus, vertens: „Acta est haec fabula archonte Aminia in urbe, ... ludis Lenaeis. Et primus vicit Philonides, ... Glaucon tertius Πρέσβεσι.“ Ravennas autem secundum Bekkerum habet ὀλυμπιάδι β ἦν εἰς, Venetus ὀλυμπιάδι βηι εἰς, uterque λευχῶν.

Codicis contra Parisini C, quem Brunckius excussit, lectio: ἐδιδάχθη ἐπὶ ἄρχοντος Ἀμυνίου, διὰ Φιλωνίδου ἐν τῇ πόλει Ὀλυμπίων ἦν β', εἰς Λήναια. καὶ ἐνίκα πρῶτος Φιλωνίδης..... προάγων Γλευχεῖς πρεσβεῖς τρεῖς: ea viam emendandi ex parte videtur munisse Boeckhio, qui C. I. I p. 351 et d. Lenaeen p. 72 sic scribendum censet: ἐδιδάχθη ἐπὶ ἄρχοντος Ἀμεινίου [ἐν τῇ πθ' Ὀλυμπιάδι ἔτει β'.] διὰ Φιλωνίδου εἰς Λήναια· καὶ ἐνίκα πρῶτος Φιλωνίδης,..... δεύτερος, Γλαύκων Πρέσβεσι τρίτος: et Clintono: ἐδιδάχθη ἐπὶ ἄρχοντος Ἀμυνίου (sic) διὰ Φιλωνίδου — εἰς Λήναια. καὶ ἐνίκα πρῶτος Φιλωνίδης. [δεύτερος]..... Προάγωνι· Λεύκων Πρέσβεσι τρίτος. G. denique Hermannus in rec. libri Kanngiesser. Leipz. L. Z. 1817 N. 59 p. 469 verborum ordine mutando contentus fuit, ἐδιδ. ἐ. ἄ. Ἀμυνίου ἐ. τ. πθ' Ὀ. ἔτει β' διὰ Φιλωνίδου εἰς Λήναια. Duas ergo easque sibi contrarias sententias virorum doctorum deprehendere licet, alteram, quae Philonidem duas Aristophanis fabulas eodem die festo egisse profiteatur, alteram, quae Philonidem Vesparum fabula vicisse atque alium quendam suam, non Aristophanis fabulam, cui nomen fuerit Προαγῶνι vel Προάγωνι, commisisse contendat. Quarum utra magis habeat veri speciem, praemissa de forma et fide didascalicorum fragmentorum, quibus etiam nunc utimur, disputatione brevi, exponam.

II. Quid sit διδάσκειν δρᾶμα, διδάσκαλος, διδασκαλία, quamquam post Casaubonum ad Athen. VI, 7 et Boeckhium ad C. I. I, 351 multi exposuerunt, non dubitavi tamen meo Marte, Aristophane videlicet duce, rem in vulgus notam neque tamen omnibus rebus absolutam et liquidam aggredi. — Optime Ranarum versus 1054 — τοῖς μὲν γὰρ παιδαρίοισιν

ἔστι διδάσκαλος ὅστις φράζει, τοῖς ἡβῶσιν δὲ ποιηταί:

poetas populi, τῶν πολλῶν, magistros fuisse dicit. In Av. 912 poeta — πάντες ἐσμὲν οἱ διδάσκαλοι

Μουσάων θεράποντες ὀτρηροί:

nam κατὰ τὸν Ὅμηρον, quem ibi addit poetaster, vel Musa vel Apollo docent carmina poetas, Od. VIII, 488: ἤ σέ γε Μοῦσ' ἐδίδαξε Διὸς παῖς ἢ σέ γ' Ἀπόλλων, et κατὰ τὸν Εὐριπίδην, fr. Stheneb.

apud Plut. Mor. Περὶ τοῦ μὴ χρᾶν etc. p. 405 F. (662 Wytt.) — ποιητὴν ἄρα Ἔρως διδάσκει κἂν ἄμουσος ᾖ τὸ πρίν. Aeschylus Ran. 1030 sqq. poetarum utilitatem et auctoritatem Orphei, Musaei, Hesiodi nominibus claris ostendens, de Homero:

ὁ δὲ θεῖος Ὅμηρος
ἀπὸ τοῦ τιμὴν καὶ κλέος ἔσχεν πλὴν τοῦδ' ὅτι χρήστ' ἐδίδαξε;

idemque paullo post v. 1053:

— ἀλλ' ἀποκρύπτειν χρὴ τὸ πονηρὸν τόν γε ποιητήν,
καὶ μὴ παράγειν μηδὲ διδάσκειν.

Alibi eodem sensu verbum διδάσκειν, cuius loco Ran. 1056 λέγειν, Ran. 771 ἐπιδείκνυσθαι est, usurpatur, ut Ran. 1057. 1069. Thesm. 399. 427. Eccl. 583. Vesp. 1074. Versus igitur Ranarum supra laudatus quum διδάσκαλον puerorum esse, ποιητὴν virorum dicat, idem poetas et esse re vera et haberi et vocari quoque populi διδασκάλους significat.

III. Inde vero, quod post Orpheum, Musaeum, Hesiodum divumque Homerum poetas et scholae et vitae magistros atque moderatores esse, Graecia grato animo noverat, altera verbi διδάσκειν significatio originem duxit, ut sit *docere fabula.* Poeta enim quum composuit publicique iuris fecit carmen, magister factus est. Itaque illud διδάσκειν duplici nunc sensu accipias, ut sit et legentes et audientes vel spectantes docere; sive, ut aliis utar verbis, et legenda fabula docere et fabulam curare spectandam. In Acharnensium parabasi v. 656 Comicus de se

φησὶν δ' ὑμᾶς πολλὰ διδάξειν ἀγάθ', ὥστ' εὐδαίμονας εἶναι:

quod quum ad fabulas docendas spectet, tamen de toto poetae officio dictum esse apparet, pariter atque v. 659 — ἀλλὰ τὰ βέλτιστα διδάσκων. De quo poetae officio aliis locis etiam planius loquitur, maxime in parabasi Acharnensium, Nubium, Vesparum.

IV. Aliis porro locis perspicuum fit, Comicum ipsum ut auctorem fabularum nomine διδάσκειν et διδάσκαλος usum esse, unde colligas, fabularum poetas illis temporibus etiam vocatos esse διδασκάλους. Ita Vesp. 1029 de se Comicus in parabasi: ὅτε πρῶτόν γ' ἦρξε διδάσκειν, et in Acharnensium parabasi v. 628 chorus de poeta: ὁ διδάσκαλος ἡμῶν, item in Pacis 738; et v. 737:

— ὅστις ἄριστος
κωμῳδοδιδάσκαλος ἀνθρώπων καὶ κλεινότατος γεγένηται.

Certe hoc κωμῳδοδιδάσκαλος ex parte idem est atque κωμῳδοποιητής, quod ibidem v. 734 est; tum vero eum significat, qui fabulam spectandam curat. Item Equit. v. 516:

κωμῳδοδιδασκαλίαν εἶναι χαλεπώτατον ἔργον ἁπάντων

utrumque significari apparet et compositionem et commissionem fabulae. Iam quum verba διδάσκειν, διδάσκαλος, διδασκαλία in usu fuerint ita, ut et poetam ipsum et poetae officium et fabulam scriptam intelligas, quaeritur, quatenus ad committendas fabulas pertineant.

V. Atque ex Aristophanis aequalibus, Herodoto et Platone, novimus διδάσκειν de fabula in theatro edenda iam illis temporibus usurpatum esse. Herodot. 6, 21: (ὑπεραχθεσθέντες) ποιήσαντι Φρυνίχῳ δρᾶμα Μιλήτου ἅλωσιν καὶ διδάξαντι: idem de poeta dithyramborum Arione 1, 20: διθύραμβον ποιήσαντα καὶ ὀνομάσαντα καὶ διδάξαντα. Plato Protag. 327: οὓς πέρυσι (i. e. Ol. 89, 4 ἐπὶ Ἀριστίωνος ἄρχοντος Athen. V, 218 d.) Φερεκράτης ὁ ποιητὴς ἐδίδαξεν ἐπὶ Ληναίων (ἐπὶ Ληναίῳ Meinekius, quem vid. Com. I p. 71 sqq. p. 79.) Hinc perspicitur, Comicum Ran. 1056:

εἶτα διδάξας Πέρσας μετὰ ταῦτ' ἐπιθυμεῖν ἐξεδίδαξα
νικᾶν ἀεὶ τοὺς ἀντιπάλους —

cum verborum lusu prius διδάξας de docenda fabula, alterum ἐξεδίδαξα de populo fabulis edocendo et erudiendo dixisse. Porro de usu verbi διδάσκαλος memorabilis locus est in oratione Antiphontis περὶ χορευτοῦ p. 768: ἐπειδὴ χορηγὸς κατεστάθην εἰς Θαργήλια καὶ ἔλαχον Πανταχλέα διδάσκαλον καὶ Κεκροπίδα φυλὴν πρὸς τῇ ἐμαυτοῦ — ἐχορήγουν ὡς κάλλιστα ἐδυνάμην καὶ δικαιότατα. καὶ πρῶτον μὲν διδασκαλεῖον ᾗ ἦν ἐπιτηδειότατον τῆς ἐμῆς οἰκίας κατεσκεύασα, ἐν ᾧπερ καὶ Διονυσίοις ὅτε ἐχορήγουν ἐδίδασκον: ad quem locum Harpocrat. s. v. διδάσκαλος: ἰδίως διδασκάλους λέγουσι τοὺς ποιητὰς τῶν διθυράμβων ἢ τῶν κωμῳδιῶν ἢ τῶν τραγῳδιῶν. Ἀντιφῶν ἐν τῷ περὶ τοῦ χορευτοῦ· ἔλαχον, φησί, Πανταχλέα διδάσκαλον. ὅτι γὰρ ὁ Πανταχλῆς ποιητής, δεδήλωκεν Ἀριστοτέλης ἐν ταῖς Διδασκαλίαις. πολὺ δ' ἐστὶ κἀν τῇ ἀρχαίᾳ κωμῳδίᾳ

τοὔνομα ἐπὶ τούτου τοῦ σημαινομένου. Pantacles iste num idem fuerit atque ille quem Dionysus apud Arist. Ran. 1036 σκαιότατον dicit, ambigo, quamquam poetam fuisse vel ex eo manifestum est, quod Dionysus eius meminit. At Fritzschius ad Ran. v. l. non dubitat, quin poeta dithyrambicus sit intelligendus, et Meinekius Hist. crit. Com. 6 eiusdem hominis nomine utitur, quo fragmentum quoddam didascalicum apud Steph. Byz. s. v. Ἀτήνη ingeniose restituat. Iam ex Antiphontis verbis apparet, et Pantaclem poetam appellatum esse διδάσκαλον et chori magistrum, ut duplici sensu verbum διδάσκαλον dici potuisse intelligas, ubi poeta etiam chori instituendi docendique munus suscepit. Itaque illi quoque versus ex Comico supra delibati, quibus a choro auctor fabulae appellatur ὁ διδάσκαλος ἡμῶν, in utramque possunt partem explicari, ut significent quum auctorem fabulae tum magistrum chori actorumque. Porro eadem ratio est verbi κωμῳδοδιδάσκαλος Pac. 737 et τραγῳδοδιδάσκαλος Thesm. 88; eadem denique verbi κωμῳδοδιδασκαλία, ut sit et opus poetae et commissio fabulae. Quo sensu verbum διδασκαλία, quod apud Comicum non occurrit, apud Platonem Gorg. p. 501 f.: ἡ τῶν χορῶν διδασκαλία, uti consentaneum propterea est quod subsequitur mox χαριεῖσθαι τῷ ὄχλῳ τῶν θεατῶν: licet coniunctum legatur cum ἡ τῶν διθυράμβων ποίησις. Itaque quum illud perspicuum sit, Comici aetate διδασκάλου et διδασκαλίας nomen de doctoribus fabularum et de commissione usitatum fuisse et tritum, quamquam poetam ipsum actores fabularum chorumque instituere saepe ne potuisse quidem propter naturae imbecillitatem per se apparet, relinquitur, ut sensum verbi διδασκαλία, quo hodieque apud viros doctos utitur, num summorum poetarum aetate in usu fuerit, pervestigemus. Hodie enim fere omnes, quum de didascalia sive didascaliis loquuntur, quasi catalogum quendam actarum fabularum, additis archontis, poetarum nominibus cum praemiorum numero, subaudiunt.

VI. Ἡ διδασκαλία igitur quum ἡ τραγική tum ἡ κωμική, quum apud nostrates sit catalogus aut trium tetralogiarum tragicarum aut trium quoque tragoediarum, aut trium comoediarum aut denique quinque comoediarum, additis illis, quae modo commemo-

ravi, nominibus, Aristophanis aequaliumque opinor aetate aliud quid consimile significat, nimirum unius comoediae vel unius tragoediae vel unius tetralogiae commissionem. Certe potest significare, illa, quam § V proposui, ratione adhibita. Itaque quum numero plurali dictum est αἱ διδασκαλίαι, plures fabularum commissiones fuerunt vel eiusdem vel diversorum poetarum, ut e. g. αἱ Σοφοκλέους διδασκαλίαι fabulae sunt Sophoclis commissae. Διδασκαλίαι porro appellantur fabulae commissae, quatenus earum auctor per se est διδάσκαλος; χορηγίαι autem dicuntur, quatenus quum auctor chorum impetrat (Xen. Hier. 9, 4) tum sine chorago commissio esse omnino non potest. At temporum usus et consuetudo non aliena quidem sed alia tamen admiscuit. Paullo enim post gloriae Atheniensium interitum, post Aristophanis dico obitum, vel, si magis placet, paullo prius populus certamina illa musica διδασκαλίας nuncupare assuevit, non unius igitur poetae, sed eorum, qui una in certamen descenderant, fabulas certandi caussa commissas. Hic animadvertas, verbum διδασκαλία victoriam de altero χορηγία reportasse, quod, si in usu fuisset, pari modo nunc commissiones fabularum choragicas, quatenus aut victoriam tulissent aut cecidissent, significaret.

VII. Iam eo pervenimus, ut de novissima verbi διδασκαλία significatione sententiam dicam, ea scilicet, quam nostrates potissimum usurparunt. Etenim quum διδασκαλία principio nihil fuerit nisi disciplina poesis ope facta, tum opus quodvis poetae alicuius, deinde commissa poetae cuiusdam vel dithyrambici vel scenici fabula, certamen denique fabularum eiusdem commissionis fuerit, abiit postremo in significationem monumenti didascalici, i. e. tabulae certaminis scenici sive fabularum hac illa sollemnitate commissarum. Διδασκαλίαι vero plurali numero quasi corpus quoddam monumentorum collectorum existimantur. Novimus enim e Diogene Laertio V, 26, cuius in hac re auctoritatem scio nullum qui spreverit, Aristotelem duos composuisse libros, alterum Νικῶν Διονυσιακῶν, alterum Διδασκαλιῶν. Sed catalogus iste, qui praebet Ὀλυμπιονῖκαι α', Πυθιονῖκαι μουσικῆς α', Πυθικὸς α', Πυθιονικῶν ἔλεγχος α', Νῖκαι Διονυσιακαὶ α', Περὶ τραγῳ-

διῶν α', Διδασκαλίαι α', varie videtur corruptus esse. Cur de Pythicis ludis plura quam de Olympicis? At quum nemo respondet, inane est quaerere. Mihi, si in tali catalogo coniecturae locus detur, probabilius videtur, titulum περὶ τραγῳδιῶν α' ad initium capitis relegare titulosque Νῖκ. Διονυσ. et Διδασκαλ. ita coniungere ut ἢ interponatur, Νῖκαι Διονυσιακαὶ ἢ Διδασκαλίαι. An mavis scribere Νίκ. Διον. ἢ περὶ τραγ. ἢ Διδασκαλίαι α'? An fuit prior liber Νικῶν Δ. catalogus victorum e tripodibus choragicis collectorum, alter vero catalogus eorum, qui singulis certaminibus interfuissent, omnium? Quae diiudicare quum non possimus (cfr. Mein. H. C. p. 5), reliquum est, ut de fontibus et de compositione libri Διδασκαλιῶν agamus. Hic enim titulus unus superest apud scriptores Graecos, quum alter unum Diogenem habeat auctorem. Unde aut diversos libros fuisse dicas aut alterum titulum, ut saepissime accidit, alterum quasi suppressisse.

VIII. Fragmentorum didascalicorum vel, ut hodie vulgo audiunt, didascaliarum satis magnum numerum post Casaubonum, Boeckhium multi collegerunt, disposuerunt, auxerunt; inter quos nominandi sunt Schneidewinus rerumque scenicarum scriptores. Unde igitur haec fragmenta, quae nunc in argumentorum ad fabulas superstites fine, in scholiis passim, apud scriptores aliquot et grammaticos Graecos leguntur, originem duxerunt? Maximam partem opinor ex Aristotelis opere. Etenim philosophum summum fere eo tempore, quo Lycurgus orator, ut e Plutarcho novimus, Tragicorum trium principum fabulis operam impendit servandis, historiae hoc subsidium firmissimum struxisse et probabile et consentaneum est. Ubique enim terrarum ac gentium fere fit, ut auream poesis aetatem sequatur sedula illa, quae bene ac gloriose parta tueatur et servet. Possis tibi fingere alterum opera sua alterum iuvisse, philosophum igitur oratori, quum quasi corpus quoddam trium poetarum congereret, notulas istas historicas ex fontibus suppeditasse, quamquam huic ipsi fuissent praesto. Possis etiam cogitare, aut philosophum didascalica monumenta et concessisse oratori et simul libro singulari conscripsisse, aut oratorem philosopho tradidisse, quo ipse prior usus esset,

aut utrumque separatim operam suam poetis scenicis navasse, alterum verbis, temporibus alterum emendandis. Verum haec hactenus. — Iam quale fuit philosophi opus didascalicum? quae nunc supersunt didascalica, suntne genuina philosophi verba, an vel paucis vel multis quoque mutatis frustula quaedam? Cui quaestioni debebat alia antecedere, quae est de fontibus operis Aristotelici. Qua de re Boeckhium non tulisse sententiam doleo. Equidem nulla alia ope quam Corporis Inscriptionum adiutus duplicia fuisse monumenta didascalica reperio, tripodes et tabulas. Et tripodes quidem choragica, tabulas vero didascalica monumenta apparet fuisse; tripodes rursus tantum victricium fabularum monumenta, tabulas commissarum omnium fuisse. De tripodibus testis est Plutarchus Arist. I p. 318: νίκης ἀναθήματα χορηγικοὺς τρίποδας ἐν Διονύσου κατέλιπεν, οἳ καὶ καθ' ἡμᾶς ἐδείκνυντο τοιαύτην ἐπιγραφὴν διασώζοντες· Ἀντιοχὶς ἐνίκα, Ἀριστείδης ἐχορήγει, Ἀρχέστρατος ἐδίδασκε. At idem Themistocl. V p. 114: ἐνίκησε δὲ καὶ χορηγῶν τραγῳδοῖς, μεγάλην ἤδη τότε σπουδὴν καὶ φιλοτιμίαν τοῦ ἀγῶνος ἔχοντος· καὶ πίνακα τῆς νίκης ἀνέθηκε τοιαύτην ἐπιγραφὴν ἔχοντα· Θεμιστοκλῆς Φρεάρριος ἐχορήγει, Φρύνιχος ἐδίδασκεν, Ἀδείμαντος ἦρχεν. Rursus tripodes choragici Plutarcho commemorantur Niciae III p. 524, loco corrupto, quem varie tentaverunt editores. Verba ὁ τοῖς χορηγικοῖς τρίποσιν ἀποκείμενος ἐν Διονύσου νεὼς, mutato ἀποκείμενος in ἀνακείμενος, — vulgata enim lectio ὑποκείμενος est, Coräes malebat συναποκείμενος — sacellum intelligo in Dionysi τεμένει vel in Lenaeo tripodibus choragicis consecratum a Nicia; ἐνίκησε γὰρ πολλάκις χορηγήσας, ἐλείφθη δ' οὐδέποτε. Leake Topogr. Athen. p. 207 (285), comparato illustri Lysicratis monumento, non dubitat quin retinendum sit ὑποκείμενος, ut sit aedicula tripodibus choragicis substructa vel subiecta. Non repugno, quamquam Nicias victor tripodes intra sacellum vel clausum vel, quod magis placet, apertum neque in metopis columnarum collocare aeque bene et potuerit et voluerit. Haec igitur monumenta choragica tripodibus potissimum constitisse, testis est etiam via illa tripodum illustris, quam visere Pausanias potuit (I, 20, 1); cfr. Leake Top. Ath.

p. 206 (285) sqq. Verumtamen monumenta choragica, quae supersunt, inscriptiones sunt in lapidibus repertae. Pleraeque illae ad puerorum choros pertinent, formamque earum post Boeckhium Corp. Inscr. I p. 342 sq. N. 211 reddere inutile foret. Unum hoc licebit animadvertere eos plerumque non poetas, quum poetis non fuerit opus, sed magistros chori fuisse, de quibus in inscriptionibus his est: ἐδίδασκε; itaque si comparas Inscr. N. 217 usque ad N. 226, huius modi monumenta choragica aliquanto maioris sunt ambitus quam scenica illa, de quibus mox dicam. Optima inter haec, licet non simplicissima exempla sunt Lysicratis illud et Thrasylli monumentum, quorum alterum Lysicratis et simplicius et tanquam specimen genuinum monumenti choragici adscribam, quamquam aetate ab altero superatur:

Λυσικράτης Λυσιθείδου Κικυννεὺς ἐχορήγει.
Ἀκαμαντὶς παίδων ἐνίκα, Θέων ηὔλει,
Λυσιάδης Ἀθηναῖος ἐδίδασκε, Εὐαίνετος ἦρχε (sc. Olymp. 111, 2.)

Quod quidem monumentum, quum in aliis nomen tribus praecedat, pariter atque Thrasylleum quasi fastum quendam olet. Iam vero hoc apparet, choragos certaminum musicorum, gymnicorum et tripodibus usos esse ad victoriam celebrandam, et tabulis lapideis, quando parciores vellent esse; opulentius autem celebrandi genus prius interiisse quam tabulas parum speciosas.

IX. Monumenta porro choragica, quibus fabularum victoriae celebrabantur, eadem ratione utuntur; et tripodes sunt et tabulae. Quamquam Aristidis illud monumentum cum Plutarchi eiusque auctoribus reiicere in recentiorem aetatem iure possumus (Boeckh. l. l. p. 342), restat tamen Themistoclis memoria et monumentum choragicum supra laudatum. Deestne tribus nomen? Si eundem Plutarchum Arist. l. l. sequimur, deest. At deest quoque in Inscr. longe recentiore N. 226 b p. 909 ex schedis Köhlerianis:

Πυθόδωρος Ἐπιζήλου ἐχορήγει,
Ἀρίσταρχος ἐδίδασκε, Χαρίας ἦρχε

(i. e. post Olymp. 123). Nihilominus fabularum generis mentionem factam esse contendo, ut in fragmento brevissimo N. 228

p. 349. Quare omissum esse monumenti Themistoclei initium atque in hunc modum supplendum duco:

Λεοντὶς τραγῳδοῖς ἐνίκα, Θεμιστοκλῆς Φρεάρριος ἐχορήγει, Φρύνιχος ἐδίδασκεν, Ἀδείμαντος ἦρχε.

Ad hanc monumenti choragici legem ex argumentis fabularum exemplum eruere licebit, velut ex Agamemnonis:

Αἰαντὶς τραγῳδοῖς ἐνίκα, Ξενοκλῆς Ἀφιδνεὺς ἐχορήγει, Αἰσχύλος ἐδίδασκε, Φιλοκλῆς ἦρχε. Licebit speciosam quoque Meinekii H. cr. p. 6 coniecturam de Stephan. Byz. s. Ἀτήνη afferendo confirmare, paucis transpositis: Ἀντιοχὶς ἐνίκα, Πατροκλῆς Ἀτηνεὺς ἐχορήγει, Πανταχλῆς ἐδίδασκεν: desideratur archontis nomen. At quamquam paucissima sunt lapidisque fide carent exempla, tamen formam eorum hanc fuisse, per se apparet et reliqua monumenta choragica luculentissime docent. In tali igitur monumento choragico genus fabulae commissae eiusque poeta, tribus victrix et pagus choragi, nomen denique archontis eponymi leguntur: eaque primo loco posita sunt, quae choragum victorem victoriamque tribus celebrant.

X. Ab his monumentis longe diversa videntur fuisse illa, quae proprie didascalica vocantur. Quibus quum poetae victoris memoria celebraretur, nomine fabulae victricis opus erat, nomine quoque eius, qui primas fabulae partes egerat; pagus autem poetae nomini haud dubie addebatur, sollemnitatis denique mentio adiiciebatur. Iam instat quaestio, num ad rationem monumentorum choragicorum didascalica sint consecrata, quae unius tantum poetae, unius commissionis victoriam prodiderint memoriae. Quod si affirmare possemus, duplex exstaret huius modi monumentorum genus, alterum quasi privatorum, alterum publicorum, alterum igitur, quod re ipsa posses monumentorum didascalicorum nuncupare, alterum catalogorum didascalicorum. At prioris generis exempla supersunt nulla. Nam quae leguntur in argumento Persarum Aeschyli: Ἐπὶ Μένωνος τραγῳδῶν Αἰσχύλος ἐνίκα Φινεῖ, Πέρσαις, Γλαύκῳ, Προμηθεῖ, ea nimis brevia sunt; quae vero in Agamemnonis argumento, ea potius ex choragico et didascalico videntur conflata esse. Itaque quum de monumentis, quae

vocamus, didascalicis nihil constet, neque consentaneum sit, poetas suam ipsorum victoriam tabulis, ne dicam tripodibus, celebrare aut voluisse aut potuisse, restat quaestio de catalogis didascalicis. Hos publico sumtu factos esse, etsi veterum nullus, quod sciam, tradidit, et in theatro maxime, in Dionysi fano, in toto Lenaei agro sacro depositos esse per se patet. Quorum, si cum Boeckhio fides habenda est Fourmontio, simplicissimum et sincerissimum exemplum deprehendisse mihi videor in C. I. N. 231 p. 353. Columnarum priorem ascribo, quum alterius literae paene singulae supersint.

..... τε ....]σπιδι,
ὑπε. Ἀριστόμ]αχος.
Ἀντιφάνη]ς πεμ. Ἀνασῳζο[μένοις,]
ὑπε. Ἀντ]ιφάνης.
.... ώνυμος ἐνίκα.
Ἐπὶ Δι]οτίμου Σιμύλος [πρω....
σίᾳ, ὑπε. Ἀριστόμαχος.
Διόδωρος δευ. Νεκρῷ,
ὑπε. Ἀριστόμαχος.
Διόδωρος τρι. Μαινομένῳ
ὑ]πε. Κηφίσιος.
.......ης τε. Ποητῇ,
ὑπε. .....]ης.

Certe poetae eiusdem commissionis nominati sunt; sed quod Boeckhius praemittit: „Utraque columna ad eadem haud dubie sollemnia pertinet“: id non de unius anni sollemnibus debet intelligi, quum archontis nomen in media sit inscriptione et duae potius commissiones uno hoc catalogo comprehendantur. Itaque ipse vir summus voluit intelligi. „Col. I duos complectitur annos; secundus incipit a vs. 6, ubi archon Diotimus Ol. 106, 3.“ Qui quum statuerit, eadem sollemnia fuisse, eorumque nomen, cuius in titulo nulla mentio facta est, supra scriptum fuisse, nemo facile habebit quod contradicat. Columna autem prior quum comicos contineat, altera tragicos, dolendum est, tragicorum et histrionum nomina paene tota periisse, ita ut certam indagare

commissionum rationem non possis; utrum tetralogiis certatum sit necne, utrum idem commissionis annus (Boeckh. v. 7 col. II Archiae archontis Olymp. 108, 3 eruit) an alii quidam, etiam post Boeckhii sollertiam prorsus sit incertum. At tragicorum quoque protagonistae secundum hanc inscriptionem publico hoc honore digni sunt habiti. Quod equidem commemoro, quum in argumentis tragoediarum superstitibus histrionis nomen ubique desideretur. Tum animadvertas, v. 5 col. I legi ἐνίκα. Quo de Boeckhius: „igitur numeri I, II, III, IV, V non ad victoriam referuntur, sed ad commissionis ordinem.“ Non repugno, quamquam invitus concedo; certe hanc legem fuisse negaverim. Aut utrumque factum esse credas, tabulasque et commissionum ipsarum confectas esse et victoriarum praemiorumve. Nostrae quidem didascaliae alterum hoc genus victoriarum profitentur.

XI. Iam inscriptionem N. 231 Fourmontianam sequentes specimen exhibere genuinae didascaliae possumus. Nam quod ibi quinque comici nominantur, id ex argumento Pluti novimus fuisse in usu, choro ademto. — Primo igitur loco sollemnium nomen est, altero archontis, tertio poetae, quarto protagonistae, quinto poetae, qui secundam rettulit etc. Hac ratione didascalicum fragmentum in argumento Medeae in antiquam formam redigi poterit talem

Εἰς Λήναια sive ἐν Ἄστει
Ἐπὶ Πυθοδώρου Εὐφορίων πρῶτος
nomen tetralogiae
ὑπεκρ. nomen protagonistae
Σοφοκλῆς δεύτερος nomen
tetralogiae
ὑπεκρ. nom. protagonistae
Εὐριπίδης τρίτος, Μηδείᾳ, Φιλοκτή-
τῃ, Δίκτυι, Θερισταῖς Σατύροις.
ὑπεκρ. nomen protagonistae.

Et ex argumento Avium

Εἰς ἄστυ vel ἐν ἄστει.
Ἐπὶ Χαβρίου Ἀμειψίας πρῶτος

Κωμασταῖς. ὑπεκρ......
Ἀριστοφάνης δεύτερος Ὄρνισι
ὑπεκρ. Καλλίστρατος
Φρύνιχος τρίτος Μονοτρόπῳ
ὑπεκρ......

In hunc modum omnia si redegeris fragmenta, quorum praestantissimum nunc extare videtur in argumento ad Septem adv. Thebas, facile regulam quandam reperies a grammaticis destitutam et disperditam. Reliquos titulos nunc omitto: namque No. 229 et 230, quibus Boeckhius egregiam suam de didascaliis disputationem adiunxit, non didascalias ex ipsius iudicio, sed catalogum fabularum quorundam poetarum exhibent; plurium, ut videtur, quamquam Boeckhius ad 229: „quod si varii poetae hoc recensu continerentur, inter archontis fabulaeque nomina intercedere poetae nomen debebat". At v. 13 nominatur Morychides, qui Olympiadis 85, 1 fuit, v. 11. Nicoteles Olymp. 97, 2; in altero autem titulo annorum ordo quum servatus non sit, probabile est aut diversorum poetarum fabulas recenseri, aut superstites a perditis seiungi.

XII. Huius modi igitur didascalica monumenta, sive separatim fuerunt conscripta, ut unusquisque annus quattuor exhiberet, sive singulorum sollemnium una conscripta, unde duae fierent tabulae, sive binorum annorum coniuncta ad modum tituli N. 231, sive plurium etiam; haec inquam didascalica monumenta ab Aristotele collecta, disposita, in unum corpus coniuncta esse, opinio fert omnium, multis illa veterum testimoniis stipata. Opus enim διδασκαλιῶν quasi fontem atque auctoritatem fuisse omnibus vel ex eo patet, quod saepissime a grammaticis citatur. Quod qua ratione compositum fuerit, nunc videamus. Liber igitur διδασκαλιῶν aut annales continebat didascalicos, aut catalogum. Fuerit ergo aut conspectus fabularum singulis annis commissarum, supra scripto scilicet eponymi nomine, quod quasi titulus esset fabularum eodem anno actarum, aut catalogus fabularum, quotquot singuli poetae docuerant, supra scripto poetae cuiusque nomine. Utraque, quam dixi, libri forma satis habet auctori-

tatis, utraque enim inscriptionibus firmatur: altera quidem I. N. 231, altera I. N. 229 et 230. Namque Aristoteles non novam atque inauditam rationem viamque ingressus esse existimandus est. Prior autem forma brevitate praestat, quum eiusdem poetae nomen saepissime repetendum fuit; altera singulorum poetarum opera, quot fuerint, quo quaeque fabula anno, quibusve sollemnibus acta, meliori conspectu ut intelligeres, effecerit. Iam quum utraque forma habeat, quo praestet, fatendum tamen est, didascaliarum formam et antiquissimam et publicam, i. e. lege sancitam, eam fuisse, cuius specimen supra duce Inscr. 231 exhibere conabar. Quodsi his monumentis, publico haud dubie loco servatis, philosophus usus est, membra eum didascaliarum disiecisse non est consentaneum. Immo possis hoc loco alterum illum titulum: Νῖκαι Διονυσιακαί, praesidio submittere sententiae, quo demonstres, philosophum utriusque generis et formae singulos libros composuisse, et conspectum annorum sive annales et conspectum singulorum poetarum sive catalogos. Tum vero titulus non omnium omnino fabularum sed victricium catalogum nos intelligere iubet. — Quibus omissis aliunde auxilium arcessere possumus. Primum igitur et primo loco ponendum, opus Διδασκαλιῶν, scriptoribus Graecis saepenumero laudatum, ubique Aristotelis esse; i. e. opus, αἱ Διδασκαλίαι inscriptum, ubicunque laudatur vel a satis recentibus grammaticis iisque eidem rei operam suam impendentibus, ad Aristotelem tamen referendum est. In citando libro, quum additum est auctoris nomen, grammatici sibi non constant: apud Harpocr. sub v. διδάσκαλος audit Ἀριστοτέλης ἐν ταῖς Διδασκαλίαις, item schol. Ar. Av. 1379 Dübner. 281; contra apud Photium s. v. ὄνου σκιά: Ἀρ. ἐν Διδασκαλίαις, et apud schol. Plat. Apol. Socr. Bekk. 330: Ἀρ. Διδασκαλίαις. At ubi sine auctoris nomine afferuntur, constanter, ut par est, nuncupantur αἱ Διδασκαλίαι, schol. Nub. 549. 552. Ran. 67. 1124. Vesp. 718. 1031. Plut. 385. arg. Pac. III. Harpocr. s. v. Σθένελος. arg. Eur. Rhes. Soph. Ai. (v. arg. Soph. Oed. Tyr.) Apparet autem hoc opus Διδασκαλιῶν nomina fabularum, prout in monumentis didascalicis erant, continuisse, explicatione vel

annotatione addita nulla. Quare in argum. Soph. Ai. legimus: Δικαίαρχος Αἴαντος θάνατον ἐπιγράφει, ἐν δὲ ταῖς Διδασκαλίαις ψιλῶς Αἴας ἀναγέγραπται, et in argum. Arist. Pac. III: φέρεται ἐν ταῖς Διδασκαλίαις δεδιδαχὼς Εἰρήνην ὁμωνύμως ὁ Ἀριστοφάνης. Itaque, si schol. Ar. Nub. 552 haec praebet: Ἐρατοσθένης δέ φησι Καλλίμαχον ἐγκαλεῖν ταῖς διδασκαλίαις, ὅτι φέρουσιν ὕστερον τρίτῳ ἔτει τὸν Μαρικᾶν τῶν Νεφελῶν, σαφῶς ἐνταῦθα εἰρημένου ὅτι πρότερον καθεῖται: Maricantem Eupolidis post Nubes priores doctam tertio anno esse, sed doctam ante Nubes secundas, sive, quod hoc loco pluribus explicare non attinet, eae doctae fuerint, sive tantum retractatae, apparet, docente etiam Eratosthene. Porro e schol. Nub. 549 novimus: οὐ φέρονται αἱ διδασκαλίαι τῶν δευτέρων Νεφελῶν: i. e. non legitur nomen Nubium secundarum, itaque docta haec fabula iterum non est. Cf. praeter alios innumeros Teuffel. Philol. VII p. 352 sq. Nam αἱ διδασκαλίαι δῆλον ὅτι τὰς διδαχθείσας (non τὰς διασκευασθείσας) φέρουσι: Erat. ap. schol. Nub. 552. Tum e schol. Ar. Plut. 385: ἐν μέντοι ταῖς Διδασκαλίαις πρὸ τούτων τῶν χρόνων Πάμφιλος οὐδεὶς φέρεται τραγικός, Pamphilum pictorem non tragicum fuisse colligere posses, nisi ipsa Comici verba te ita iudicare iuberent. Porro singulas tetralogiarum fabulas exhibuerunt didascaliae, ut docent schol. Ran. 67. 1124, neque addita explicatione ulla, ut arg. Aiac. supra laudatum monuit; uti in schol. Ran. 67 verba τὴν ἐν Αὐλίδι additamentum esse grammatici cuiusdam Aristotele recentioris appareat. Eius modi explicationes deprehendere licet in fragmento didascalico in argum. Eur. Alc., melius etiam in arg. Eur. Hipp.: πρῶτος Εὐριπίδης, δεύτερος Ἰοφῶν, τρίτος Ἴων. ἔστι δὲ οὗτος ὁ Ἱππόλυτος δεύτερος, καὶ Στεφανίας προσαγορευόμενος. ἐμφαίνεται γὰρ ὕστερον γεγραμμένος. Nempe cum in didascaliis bis occurrerit nomen, grammatici ita distinxerunt, quemadmodum in Sophocleis fabulis Oedipi nomine usis fecerunt, ut docet arg. Oed. Tyr. — Itaque, si in arg. Aesch. Sept. adv. Theb. breviter memoratur Πολυφράδμων Λυκουργείᾳ τετραλογίᾳ, sc. τρίτος ἦν; aut in schol. Ar. Av. 281: τῇ Πανδιονίδι τετραλογίᾳ (Philoclis), ἣν καὶ Ἀριστοτέλης ἐν ταῖς Διδασκαλίαις ἀναγράφει: aut ap. Schol. Plat. Ap. S. 330 Meleti

Οἰδιπόδεια: hoc ita accipiendum esse apparet, ut Aristoteles singularum tetralogiae fabularum nomina conscripserit, generale illud nomen aut nescierit aut omiserit, recentiores vero grammatici breviorem et confecerint titulum et induxerint. Quod ut concedas fabularum iamiam actarum tempore fieri potuisse, ut appellatio talis quaedam, qualis Orestia, Pandionis, Lycurgea est, innotesceret, tamen hoc raro factum esse, natura rei docet, quum raro, ut vel superstites tetralogiarum tituli docent, tetralogiae dramata idem continerent tractarentve argumentum.

Postremo, ut hoc quoque certe uno loco confirmem, licet aliis permultis satis stipetur, actorem primarum in opere didascalico ex monumentis didascalicis perscriptum fuisse docet schol. Av. Vesp. 1031: δηλοῖ ὅτι αἱ Διδασκαλίαι ἴσως φέρουσι τοὺς Ἱππεῖς πρώτους ὑπ' αὐτοῦ καθιεμένους: nisi mavis hoc de auctore dici fabulae non de actore, quum καθιέναι idem sit quod διδάσκειν. At in argumento II est — Ἀριστοφάνης καθίησι τὸ τῶν Ἱππέων δρᾶμα δι' αὐτοῦ, ἐπεὶ τῶν σκευοποιῶν οὐδεὶς ἐπλάσατο τὸ τοῦ Κλέωνος πρόσωπον διὰ φόβον. Sed de his infra. Hoc loco sufficiat monere, grammaticos utrumque officium et auctoris et actoris nonnunquam permiscuisse, ut διδάσκειν etiam de actoris munere usurparent.

XIII. Ex his, quae hucusque attuli, collegisse mihi videor cum summa veritatis specie, Aristotelis opus Διδασκαλιῶν annalium instar scenicorum singulorum annorum commissiones ita exhibuisse, ut Lenaea antecederent, Dionysia sequerentur, prout annus Atticus id postulabat. Quare id receptum esse, quod monumenta praebebant, per se patet, quare idem nomen saepius occurrisse, saepius posterioribus suspicionem movisse vel bilem consentaneum est. Quare ne mireris schol. Ar. Nub. 552 supra p. 15 allatum. — Sed opus illud etiam alia quaedam comprehendisse, novimus e schol. Ar. Av. 1379: Ἀριστοτέλης ἐν ταῖς Διδασκαλίαις δύο φησὶ γεγονέναι, sc. Κινησίας, duos poetas dithyramborum. Itaque certamina quoque dithyrambicorum tabulis infixa sunt, e tabulisque in Didascalias ab Aristotele recepta. An huc respicit titulus ille apud Diog. Laert. l. l. Νῖκαι Διονυσιακαί? Quod quidem

cum reliquis titulis Πυθιονῖκαι, Ὀλυμπιονῖκαι conveniret optime, quum praeter dramata Dionysi sollemnia dithyrambis celebrarentur. Ceterum omissa hac, quae sane arridet, coniectura, opus Διδασκαλιῶν etiam dithyrambis patere poterat, utpote eorundem sollemnium carminibus.

XIV. Iam eo pervenimus, ut de historia vel de fatis libri Διδασκαλιῶν sententiam dicam. Quum nullius praeter Aristotelem memoretur liber Διδασκαλίαι inscriptus, hunc reliquorum fontem, qui Διδασκαλικά vel περὶ Διδασκαλιῶν scripserint, fuisse contendere licet, non adversantibus duumviris summis Casaubono et Boeckhio. Hunc igitur librum, si ista, quam proposui, ratione compositus a philosopho fuit, vario modo et interpretati sunt et in usum suum verterunt grammatici posteriores. Iterum hoc loco monendum est, eosdem didascaliarum monumenta potuisse quidem inspicere, sed ob varias causas noluisse, maxime quod opere Aristotelis uti longe facilius et commodius erat. Carystium igitur, ut Boeckhium sequar temporibus neglectis, ipse Athenaeus arguit de didascaliis congerendis edendisve nihil cogitasse, quum dicit VI, 235: τὸν λεγόμενον παράσιτον Καρύστιος ὁ Περγαμηνὸς ἐν τῷ περὶ διδασκαλιῶν εὑρεθῆναί φησιν ὑπὸ πρώτου Ἀλέξιδος, ἐκλαθόμενος ὅτι Ἐπίχαρμος ἐν Ἐλπίδι ἢ Πλούτῳ παρὰ πότον αὐτὸν εἰσήγαγεν. — Nempe Carystius vel ex opere didascaliarum Aristotelico vel ex ipsis monumentis, quod minus consentaneum est, aliquas sibi observationes hausisse videtur, velut: quot fuerint eiusdem argumenti fabulae, quot eiusdem nominis poetae, quoties quisque primas tulerit (Vit. Soph.), similia. Vnde facile est coniicere, eas argumentorum nostrorum partes, quae τὴν μυθοποιίαν etiam apud alios κεῖσθαι pronuntiant, ad Carystium esse referendas. Qui quum Parasiti nomen primum apud Alexidem se deprehendisse dicat, titulos fabularum, prout in Didascaliarum opere exstabant, non ipsas inspexit. Iniuria ergo ab Athenaeo reprehenditur, de fabulis eum non de titulis locutum rato. Ac Meinekium huius rei adiutorem habes, qui Alexidem fabulam Parasitus inscriptam primum docuisse ex hoc Athenaei loco docuit H. cr. p. 377. Similiter Dicaearchus singula tantum tractaverit, neque

haec, ut Boeckhius verissime vidit l. l. p. 350, in libro didascalico sed in alio quodam, fortasse in eo, quo Graeciae vitam ac mores describebat, aut, quae Meinekii l. l. p. 7 est sententia, in opere, quod περὶ μουσικῶν sive Διονυσιακῶν ἀγώνων composuit, quodque Naekius Meinekio assentiente partem fuisse magni illius de vita Graeciae operis coniecit Rhein. Mus. I, 40 sqq. Neque Eratosthenem nisi in libro περὶ ἀρχαίας κωμῳδίας didascalica quaedam tractasse probabile est; neque etiam Callimachum Cyrenaeum, cuius Πίναξ a Suida laudatus post Pearsonum perquam varie ab editoribus, lexicographis, aliis, ut a Meinekio, Boeckhio, explicatur. Etenim, qui didascaliarum opus compositurus est, non potest, ut schol. Nub. 549 refert, ἐγκαλεῖν ταῖς διδασκαλίαις. Neque etiam reliqui, qui aut de tragoedia aut de comoedia aut de utraque libros ediderunt, didascalias aut denuo collegisse aut ex Aristotele descripsisse existimandi sunt. In quibus sunt illustria grammaticorum et Aristotelicorum et Alexandrinorum et Pergamenorum nomina, a Meinekio quatenus ad comoediam pertinent, a Welckero aliisque, ut a me ispo, quatenus tragoediam Graecam illustraverunt, collecta et disposita. Inter quae maximam fateor dubitationem Callimachi iste liber movere potest, utrum genuino eius titulo utamur an corrupto. Ac Meinekius quidem, l. l. p. 11, non dubitat διδασκαλιῶν scribere, „quippe cuius tabulae totam omnium fabularum memoriam complectebantur“. Paullo cautius Boeckhius l. l. p. 350: „Eandem rem (i. e. didascalica, non didascalias, ut ex iis, quae de Carystio et Dicaearcho dicta proxime antecedunt, patet) a Callimacho pertractatam constat πίνακι — διδασκαλιῶν (al. διδασκάλων).“ Aliter Rankius Vit. Ar. p. CLXI, aliter Ritschelius Alex. Bibl. p. 20; aliter etiam Bernhardyus, qui singularem librum, Πίναξ διδασκαλιῶν inscriptum, Callimacho vindicabat. Cf. H. Keil. Rhein. Mus. VI, 1848 p. 244 sqq. Equidem, scholiasta Ar. Nub. 549 (552), Athenaeo XI p. 496 f., scholiasta Veneto Cobeti ad Eurip. Androm. 446 ducibus titulum libri: Πίναξ τῶν κατὰ χρόνους καὶ ἀπ' ἀρχῆς γενομένων διδασκάλων καὶ διδασκαλιῶν, fuisse suspicor, eoque singulorum annorum poetas eorumque fabulas enumeratas

fuisse, ipsarum commissionum ratione habita nulla. Immo videtur non ita circumspecte Aristotelico opere usus esse, si fides habenda est scholio ad Eur. Androm. sanequam corrupto: εἰλικρινῶς δὲ τοὺς τοῦ δράματος χρόνους οὐκ ἔστι λαβεῖν. οὐ δεδίδακται γὰρ Ἀθήνησιν (pro quibus scribere καθ' οὓς δεδ. Ἀθ. nullus dubito). ὁ δὲ Καλλίμαχος ἐπιγραφῆναί φησι τῇ τραγῳδίᾳ Δημοκράτην. Nimirum Democrates actor est primarum partium, ut Philonides, Callistratus, Apollodorus, alii; idque secundum illud scholium Callimachus aut neglexisse videtur aut ignorasse. Quod quidem etiam magis illud ἐγκαλεῖν supra laudatum significat, virum illustrem titulos potius et nomina, non commissiones fabularum nec sollemnia neque actores animadvertisse. Denique schol. Ar. Av. 1242 eandem grammatici quasi socordiam testari mihi videtur. Quod scholium, quum varie tentatum sit a Dobraeo, O. Schneidero, aliis, equidem sic legendum puto: ὁ μὲν Καλλίμαχος γράφων οὕτως· Λικυμνίαις βολαῖς, πυρί, ταύτης τῆς διδασκαλίας οὐ μέμνηται. Quibus verbis si praemittis, quae nunc in fine leguntur: ἐν Λικυμνίῳ δράματι Εὐριπίδου εἰσήχθη τις κεραυνοβολούμενος: sensus est: Callimachus Λικυμνίαις βολαῖς explicans πυρί, fabulae non meminerat Euripideae, neque igitur, quid sibi vellet Λικυμνίαις, dixit. Quod idem alii quidam ignorabant, ut scholiasta refert: ἐν δὲ ἐνίοις τῶν σχολικῶν ὑπομνήμασι (leg. ὑπομνημάτων) ταυτὶ γέγραπται· ἴσως ὁ Λικύμνιος ἐνεπύρισέ τινων οἰκίας. Vnde colligas, didascaliarum usum et cognitionem non ita longe patuisse apud interpretes Comici; Callimachum vero, modo respicias schol. Ar. Nub. 552, in componendo Πίναξι, alius cuiusdam, Aristotelis scilicet, opere didascalico ita usum esse ut tantum non omnia reciperet, eosque omittere debebat librorum titulos, qui Alexandriam transportati non erant. De reliquis porro grammaticis satis est Boeckhii verbis l. l. uti: „Quae vero de superstitibus tragicis et Aristophane didascalica supersunt, videntur magna ex parte Aristophanis Byzantii commentariis deberi; alia possunt ex Aristarchi et Cratetis didascalicis propagata esse.“ Minus caute cl. Casaubonus l. l.: „Praeter omnes hos industriam suam in isto negotio occuparunt nobiles critici

Aristarchus, Crates et alii multi, qui fabulas veterum poetarum sunt interpretati. De his accipiendum, quoties sine nomine laudantur αἱ διδασκαλίαι." Illud enim αἱ διδασκαλίαι φέρουσι vel φέρεται ἐν ταῖς διδασκαλίαις ad Aristotelis opus utique referendum esse certum est, quod remotioris cuiusque temporis grammaticis ne inspicere quidem nisi in eiusmodi libro didascalias licebat, quod Aristotelis nomen satis frequenter additum reperitur, denique quod per totam illam grammaticorum aetatem titulum hunc: αἱ διδασκαλίαι, in usu fuisse, e scholiastis, lexicographis, aliis id genus scriptoribus perspicitur luculenter.

XV. Hac igitur διδασκαλιῶν farragine interpretes poetarum scenicorum ita usi sunt, ut paullatim immutarent genuinam earum formam; i. e. ea omitterent, quae ad fabulam, quam explicaturi erant, non viderentur necessaria esse, adderent vero, quae homines epigoni aut nescirent aut scire cuperent. Omiserunt autem primum, quod sciam, actorum nomina, utpote ad rem non amplius pertinentia; deinde fabularum eiusdem commissionis nomina non omnia receperunt, tum fabulis omissis tantum poetarum eiusdem sollemnitatis nomina posuerunt; denique unius tantum auctoris fabulae nomen afferre satis habuerunt. Nonnunquam praemii mentionem reperire licet, ut in arg. Androm. τὸ δρᾶμα τῶν δευτέρων, in Orestis τὸ δρᾶμα τῶν ἐπὶ σκηνῆς εὐδοκιμούντων, in Hippolyti τὸ δρᾶμα τῶν πρώτων post ipsum fragm. didascalicum non apte additum. Archontis nomen omnibus huiusmodi fragmentis didascalicis praepositum est; immo fere solum restitit, reliquis omnibus aut demtis aut perditis (arg. Soph. Phil., Ar. Lys.). Quae particula quam facile potuerit a grammatico aliquo recentiore reiici, talique modo argumentum didascalicum deperire gradatim, non est quod moneam, sed est quod doleamus in tot enarrationibus superstitibus quidem, sed supervacaneis. Contra addiderunt grammatici leviora quidem, sed temporum captui non inutilia, numeros dico Olympiadum. Quod ubique factum esse, ex argumentis superstitibus apparet, nonnunquam vero intellectum non esse, argumentum Vesparum satis docet. Quin etiam hunc anni Olympiadisque numerum ubique

addendum esse censeo, quandoquidem nos tam recentibus tamque corruptis didascaliarum formis uti cogimur. Etiam archontis ipsius praeter annum additum explicatur nomen, ut arg. Ar. Lys.: ἐδιδάχθη ἐπὶ Καλλίου ἄρχοντος τοῦ μετὰ Κλεόκριτον ἄρξαντος. Tum illud οὐ σώζεται, quod in aliquot fragmentis didascalicis occurrit, ut in arg. Medeae, Ar. Acharn. etc., quod exstat in catalogo isto fabularum apud Boeckh. C. I. 229 p. 349: αὗται μόναι σώζονται, ab illis primum usurpatum esse grammaticis puta, qui τὰς ἀναγραφὰς vel πίνακας confecerunt, quos Athenaeus l. l. propter Asotodidascalum fabulam incusat, iis nimirum, quos scholium Plautinum nominat, exceptis, Callimachum, Aristophanem, Aristarchum, Cratetem, Carystium, alios. Legimus igitur hodie argumenta pervarii generis; sunt nonnulla melioris notae, quibus annexum est fragmentum didascalicum, non didascalia genuina, quae omnino nulla hodieque exstat, sunt contra haud pauca ita comparata, ut Byzantini alicuius ignobilis industriam sapiant non necessariam. Quo tamen quodque argumentum tempore ceperit originem, quove auctore prodierit, id demonstrari plerumque non potest: quum inde a Dicaearcho, cuius ὑποθέσεις a Sexto Empir. p. 697 laudantur, ad Thomam Magistrum, cuius nomen uni ex argumentis Ranarum supra scriptum legitur, sexcenti quum grammatici tum librarii argumenta componerent, describerent, augerent, circumscribendo deminuerent — omnino depravarent et a pristina forma magis magisque removerent. Itaque ne illustri quidem Aristophanis Byzantii nomine uti licet ita, ut Schneidewinus fecit, qui peculiarem scriptionem edidit: „de hypothesibus tragoediarum graecarum Aristophani Byzantio vindicandis“ Gott. 1853. Qui, quod ego dudum suspicatus eram neque tamen, ut Schneidewinus, qui sibi primas vindicaturus erat, monuit, satis defenderam, quod etiam Aug. Nauckius, Arist. Byz. p. 254 sqq. satis caute negaverat magis quam affirmaverat, nunc auctoritate argumentorum nonnullorum, maxime Antigonae permotus, Aristophani Byzantio, cuius quasi quandam dictionem singularem deprehendisse sibi videbatur, etiam reliqua, quibus idem vel similis dicendi modus inest, argumenta vindicare conatus est. Inter

ista, quae grammatici nomen gestant, argumenta optimum duco Medeae propter eximiam eius brevitatem, non Antigonae, quod Schneidewinus primo posuit loco, quia nec breve est nec didascalico fragmento ornatum, sed garrulitatem scholiastarum sapit, Aristophanicis sua admiscentium magistrique nomen gloriosum retinentium. In ista interpretum cohorte quidni Salustio, a Schneidewino exploso, locus potest concedi? Sequiores grammaticos vestigia pressisse magistrorum, ore magistrorum locutos esse, et consentaneum et perspicuum est. Vtut igitur concedamus, Aristophanem ad modum argumenti Medeae argumenta composuisse, metricis eundem lusisse iis, quae nomen ipsius profitentur; de reliquis semper licebit dubitare, maximeque de illis, quae didascalicis carent longioremque continent enarrationem fabulae, immo licebit dubitare, etiamsi additum sit grammatici nomen. Haec vero Aristophanis argumenta commentarii instar fuisse videntur, quo Callimachi Πίνακες explicarentur. Ita enim aptissime explicari Athen. IX, 408 f. verba: Ἀριστοφάνης ὁ γραμματικὸς ἐν τοῖς πρὸς τοὺς Καλλιμάχου πίνακας arbitror, ut ad tabulas explicandas mythologica, historica, didascalica, observationes id genus singulari opere conscripserit. Tum titulus operis Callimachei Πίναξ — διδασκάλων defendi potest, aut διδασκαλιῶν ampliore significatione fabulae vel carminis cuiuslibet accipiendum foret. Restat etiam alia tituli a multis tentati emendatio. Quid? si legimus, πίναξ τῶν κατὰ (τίνας) χρόνους καὶ ἐπ' (ἐπὶ τίνων) ἀρχόντων γενομένων διδασκάλων καὶ διδασκαλιῶν? Nonne coniiciemus, numeros Olympiadum additos tum ad Callimachum referendos esse? Sed omissis his (cfr. Nauck. l. l. p. 245 sqq.), quae mera nituntur opinione, quae tamen veri haud exiguam habent speciem, etiam reliqua sunt dubii plena, quum, ut unum moneam, etiam Carystium comparandis inter se poetis fabularumque argumentis operam dedisse ex Athenao supra c. XIV monere licuerit; itaque illud ἡ μυθοποιία κεῖται, quo Schneidewinus praeter reliqua nititur argumento, cum Aristophane etiam Carystio hypotheses aliquot fabularum vindicare iuberet superstites. Praeterea alia corruptionis signa praesto. Namque in ipso, quod

optimum nominavi specimen, argumento Medeae verba οὐ σώζεται non possunt Aristophanis esse, aut si fuerunt, depravata alienoque loco posita. Cum Medea enim reliquas superfuisse tetralogiae fabulas ipso grammatici tempore per se apparet, superfuisse etiam reliquorum consentaneum est; periisse autem Euphorionis fabulas iam his temporibus Ptolemaeorum magis est veri simile, ut illud οὐ σώζεται potius ad Euphorionem referri possit. Sed videtur additamentum esse scholiastae Medeam explicantis, nihilque nisi didascaliam ista ratione depravatam prae se habentis.

XVI. Iam quum ne una quidem didascalia tali, qualem Aristoteles descripserit ex monumentis, uti nos appareat, sed detruncatis illis, circumcisis, variis additamentis depravatis, auctoritatem tamen fragmentorum, quae aetatem tulerunt, multi sunt qui defenderint ita, ut didascalica cum didascaliis utique permiscerent. Inter quos primo loco mihi nominandus est vir egregius, poetarum scenicorum sospitator, Welckerus, qui in opere aleae doctrinaeque plenissimo: Die griechischen Tragoedien, sat multis locis didascaliarum, quas vocat, auctoritate nisus, nusquam liquide, quid significet verbum διδασκαλία, aut dixit aut docuit; immo ita usus est, ut quasi opus quoddam alicuius magistratus pro arbitrio vel recipientis vel reiicientis poetarum fabularumque et actarum et scriptarum et retractatarum nomina fuisse existimaret. Ita ille p. 76: „Umgearbeitete Stücke, die nicht von Neuem auf die Bühne gebracht wurden, nahmen die Didaskalien, wie natürlich ist und wie Eratosthenes (Schol. Nub. 552) bezeugt, nicht auf; von Sophokles aber ist es *eher* zu erwarten, dass die veränderten Tragoedien auch zum andern Mal in die Didaskalien gekommen waren.“ At certissimum est, etiam summi poetae fabulas retractatas, nisi doctae fuerint, recipi non potuisse neque in monumenta annua neque in collectionem monumentorum, sive Aristoteles sive alius quis fecit primam. Idem vir eximius opus quoddam arctis finibus circumscriptum sibi fingit, quum dicit p. 86: „Die Didaskalieen reichten für Aristophanes nicht aus, um über alle Stücke zu entscheiden: — so kamen darin doch schwerlich alle diejenigen vor, welche der jüngere Sophokles oder An-

dere dieser Zeiten geschrieben haben“: quum potius, num doctae fuerint, quaerendum ubique sit. Idem porro tempora permiscet, quum quarundam fabularum utrum poeta an scriba (?) nómen alterum invenerit addideritque, dubitat p. 67; melius, Dobraeo praeeunte, Blomfieldius Mus. Cantabr. II, 656 (Welck. p. 71) auctores fabulis suis tantum unum nomen dedisse, alterum grammaticos addidisse existimat. Item didascalica cum didascaliis permutat dicendo p. 69: „Die Dichter selbst oder die Didaskalieen scheinen in der Betitlung der Stücke nicht durchgängig dieselben Rücksichten befolgt zu haben.“ Vid. p. 450. 1243, ubi permiscentur didascaliae et commissiones fabularum: „Die Didaskalien (Pleiadis tragicae) waren vermuthlich tetralogisch nach Athenischer Art“ p. 876. 1572; tum de singulis fabularum argumentis p. 530. 628. 634. 697. 493. 511 etc. Idem denique Elmsleii et Blomfieldii explicationes videtur probare, qui illud οὐ σώζεται „was never published“ reddunt; item Clintonis (Mus. Philol. I, 85), qui binas partes fabularum Euripidis satyricarum, plures quoque Aeschyli nunquam factas iuris publici esse censuit, l. l. p. 449. Verum Ptolemaeus (de quo Welckerus p. 79. 1269) Euergetes, quum exemplar vel corpus dramatum (Lycurgeum, ut alibi exposui) posceret Athenienses, nonne integrum accepit? Etenim aut hoc statuendum est, aut prorsus incerta sunt omnia. Certe illud „published“ quam nihil sit fundamentoque careat, non est quod moneam. Plura id genus deprehendere licet apud praestantissimos philologos, ut Elmsleius ad arg. Medeae Euripidem saepius ne tertium quidem praemium reportasse nugatur. Cfr. Welck. p. 451. Ab aliis porro viris doctis, inter quos nomino unum Boeckhium: Veb. Lenaeen p. 87, a scriptoribus historiae literariae, quorum nomina referre nihil attinet, fragmentis didascalicis, quae hodie exstant, summa fides conceditur. Qua in re quam sit caute agendum, nunc Vesparum argumento, ad quod disputatio nostra tandem aliquando rediit, exponendo videbimus.

XVII. Quam facile argumenta didascalica corrumpi potuerint a librariis, quum per se appareat, luculentum corruptionis

exemplum exstat in argum. Pac. Ibi enim quum nunc legatur: ἐνίκησε δὲ τῷ δράματι ὁ ποιητὴς ἐπὶ ἄρχοντος Ἀλκαίου ἐν ἄστει· πρῶτος Εὔπολις Κόλαξι, δεύτερος Ἀριστοφάνης Εἰρήνῃ, τρίτος Λεύκων Φράτερσι (al. Φράτορσι). τὸ δὲ δρᾶμα ὑπεκρίνατο Ἀπολλόδωρος, ἡνίκα Ἑρμῆν. λοιοκρότης (ita Bekkerus), Dindorfius coniecit ἡνίκα ἔτ' ἦν ὑποκριτής, Bergkius intactum reliquit, Rankius Vit. Ar. p. CCXV actorem secundarum partium, itaque Mercurii personam qui egerit, latere suspicatus est. At illud ἐνίκησε inepte dictum de poeta secundo praemio ornato; tum actorem secundarum partium nunquam nominatum esse certissime constat. Equidem duorum histrionum mentionem fieri duco, sed permista omnia. Etenim si illud ἐνίκησε retineamus, mutandus erit poetarum ordo. Tum primas Aristophanes, Eupolis secundas tulit, tum et Aristophanis et Eupolidis, utpote Leucone clarioris poetae, histrio memoratur, Leuconis periit. Tum igitur in hunc fere modum exhibeas antiquae didascaliae speciem:

Ἐν ἄστει
ἐπὶ ἄρχοντος Ἀλκαίου
Ἀριστοφάνης Εἰρήνῃ πρ.
ὑπεκρ. Λεωκράτης (pro Λοιοκρότης)
Εὔπολις Κόλαξι δεύτ.
ὑπεκρ. Ἀπολλόδωρος
Λεύκων Φράτορσι τρίτ.
ὑπεκρ. .....

Vltima igitur argumenti verba sic emendem: ἐνίκα Εἰρήνῃ Λεωκράτης. An fragmenti mavis ordinem servare, neglecto isto ἐνίκησε, quod ineptum est? Tum ultima sic legas velim: ἡνίκα Εἰρήνην Λεωκράτης: tum igitur in didascalia Aristophanes cum histrione suo secundum tenebit locum.

XVIII. Argumentum vero didascalicum Vesparum etiam magis corruptum est. Nolo urgere, quod Leuconis nomen nunc quidem Ravennate et Veneto nititur, fabula autem Πρέσβεις hoc uno loco nominatur, de qua vid. Meinekium Hist. crit. 217; at in reliquis manifesti sunt errores, quibus argumenti fides omnino labefactatur. Primum de Philonide dicam. Is in argumento bis

nominatur, bis igitur per Philonidem Aristophanes. Vnde sequeretur, ut Comicus una sollemnitate duas fabulas commisisset. Quod factum esse nullo modo potest. Nam probe tenendum est, Vesparum tempore trinos tantum singulis sollemnibus poetas fabulas docuisse, Pluti autem tempore, i. e. sub initium comoediae mediae, quinos certare coepisse, demtis chori partibus. Quinis vero certantibus quum unus alterve duabus interdum fabulis in certamen prodit, nihil mirum. Eiusmodi certamen in didascalia N. 231 apud Boeckh. l. l. exstat. Diodorus, comoediae mediae poeta, una fabula secundas, altera tertias tulit; isque, quum quini fuerint poetae, his suis fabulis vicisse victorque habitus esse existimandus est. Quod apud poetas antiquae comoediae, quibus maiore apparatu opus erat, qui chorum rogare coacti erant, multi laboris multique sumtus rem, longe aliter se habuit. Neque habemus ullum, praeter hoc corruptum, indicium, poetam comicum duos choros eadem sollemnitate impetrasse (cf. Meier. Hall. L. Z. 1836 St. 118 p. 323), et si eius modi quid in grammaticorum notis superesse videtur, explodendum est. Quare verba καὶ ἐνίκα πρῶτος Φιλωνίδης Προάγωνι aut emendanda sunt secundum Boeckhium: καὶ ἐνίκα πρῶτος Φιλωνίδης, ... δεύτερος; aut, quum nomen Προάγωνι servari praestet, alia, quam statim afferam, ratione explicanda. Illud enim Aldinae, Brunckii, Bekkeri: ἐν τῇ πόλει Ὀλυμπίων ἦν β εἰς Λήναια: duas didascalias hic consarcinatas esse docet. Cogito primum scriptum fuisse a grammatico satis recentis aetatis ἐδιδάχθη ἐπὶ ἄρχοντος Ἀμεινίου διὰ Φιλωνίδου ἐν ἄστει; tum additum ex more Graeculorum ἐν τῇ πθ' Ὀλυμπιάδι ἔτει β'. Hinc vero corruptum illud πόλει originem duxit, quod ubi irrepsit, illud ἐν ἄστει expulit, quod qui expelleret, non intelligebat, quid sibi vellet. — Prioris igitur didascaliae frustula tantum haec: ἐδιδάχθη — ἐν ἄστει. Sequentis, quae nunc incipit a verbis εἰς Λήναια, plura supersunt nomina, deest nomen eius, qui secundas tulit. Iam didascaliarum duarum specimina habeas fere haec:

I. Εἰς Λήναια

ἐπὶ ἄρχοντος Ἀμεινίου

'Αριστοφάνης Προάγωνι πρ.
ὑπεκρ. Φιλωνίδης
. . . . . .
Λεύκων Πρέσβεσι τρ.
ὑπεκρ. . . . .
II. Ἐν ἄστει
ἐπὶ ἄρχοντος Ἀμεινίου
'Αριστοφάνης Σφηξί?
ὑπεκρ. Φιλωνίδης.

Num vicerit Comicus Vespis, dubites, quamquam illud β' ἦν in argumento nostro nihil valet; librarius autem aliquis, postquam fragmenta conflata sunt, quum legeret πρῶτος ἐνίκα κτλ., ad β' addiderit ἦν, de praemio, non de anno cogitans. Iam membris ita discerptis optime licet uti. Proagonem paullo ante Vespas doctam esse vel Comici verba indicant, Vesp. 60: quum spectatores rogat, ne nimis quid magni exspectent, modo ne sint ioci Megarici neve alii ab ipso iam prius producti:

οὔθ' Ἡρακλῆς τὸ δεῖπνον ἐξαπατώμενος,
οὐδ' αὖθις ἀνασελγαινόμενος Εὐριπίδης,
οὐδ' εἰ Κλέων γ' ἔλαμψε τῆς τύχης χάριν,
αὖθις τὸν αὐτὸν ἄνδρα μυττωτεύσομεν.

Versum 60 ad Daetalenses referendum esse, Bergkius aptissime iudicavit: v. Mein. Com. II, 1026; sequentes scholiasta Ven. Vesparum satis explicat, Thesmophoriazusas, quas tertio loco nominare debebat, Acharnenses, Proagonem, quibus Euripides perstringeretur, afferendo. Cleonis denique, qui in Thraciam cum exercitu post inducias finitas profecturus erat (Thucyd. V, 1) novamque sibi gloriam Fortunae favore paraturus (schol: ὡς τοῦ Κλέωνος ἀπὸ δυσγενῶν ἐκλάμψαντος), mentio fit commodissima; quae Lenaeis induciarum tempore omnino non fuisset commoda. Postremo haud parvi facienda sunt chori verba v. 264:

δεῖται δὲ καὶ τῶν καρπίμων ἅττα μή 'στι πρῷα
ὕδωρ γενέσθαι κἀπιπνεῦσαι βόρειον αὐτοῖς:

quippe tempus vernum, i. e. Liberalium magnorum liquide indicant, nec possunt tempore brumali, i. e. Lenaeorum, apte recitata esse.

XIX. Doctam igitur Vesparum fabulam magnis Liberalibus Ol. 89, 2 censeo, Lenaeis eiusdem anni Proagonem (de quo vid. Bergk. Fr. Com. II, 1136 sqq.), doctam utramque a Philonide, partium primarum actore, qui simul totum fabulae in scenam committendae negotium in se susceperat, eoque taedium laboris, non gloriam laudesque concipiebat. De Philonide et Callistrato egregia prodiit commentatio Bergkii Fr. Com. II, 908 sqq., cuius summam ipse p. 939 brevibus comprehendit. Is utrumque poetam, non histrionem fuisse contendens, Aristophanem modo industria et commendatione utriusque usum esse dicit. De eadem re antea multum est disputatum, ut ab Hanovio Qu. cr. p. 2 sqq. Rankio Vita Ar. p. 219 sqq. Fritzschio Daetal. p. 9 sqq. Dindorfio ad Arist. fragm. p. 526 sq., C. F. Hermanno de iniuriis etc. (Progymnasm. in Eq. I) p. 18 sqq. Nolo equidem, quod longum esset, repetere. Ipsius Comici versus enim sat multis locis, scholiastarum, grammaticorum auctoritas, didascaliarum indoles, usus denique sequiorum temporum, quibus histriones plane poetarum partes susceperunt, — omnia, utrumque uni viro obvenisse negotium et docendi et agendi vel obvenire potuisse, liquide ostendunt. Callistratus igitur et Philonides non solum actores fuerunt Comici praecipui et primarii, sed etiam tales viri, quos vernacule nuncupamus „Regisseure“ vel „Directoren“, immo „verantwortliche Regisseure“ vel „verantwortliche Directoren“. Quod igitur circa Demosthenis tempora Neoptolemi, Poli, aliorum, de quibus erudite disseruit Grysarus, nominibus inclaruit munus protagonistae, id antiquae comoediae triadisque tragicae aetate eadem fere ratione exstitisse consentaneum est, ita ut poetae ad actores docendos de caussis nescio quibus non satis idoneo subveniret protagonista tanquam διδάσκαλος alter. Cuius opus fabulam docere dicebatur καθιέναι, εἰσάγειν, διδάσκειν τὸ δρᾶμα διά τινος. Quare secundum Didymum ap. schol. Ran. 1028 θέσις = κάθεσις = διδασκαλία. Cfr. Casaubon. l. l. et Boeckh. l. l. Paullo aliam viam ingressus Th. Kock: De Philonide et Callistrato, 1855, quum Philonidem poetam fuisse suoque nomine Aristophanis fabulas et docuisse et

potuisse docere contenderet, Callistratum autem, ut primarum partium actorem, alienae fabulae nomen suum indidisse negaret, hunc Philonidem eadem commissione et poetam et actorem fuisse dixit p. 28, ita ut in Proagone agenda poeta, quippe primum tulisset praemium, in Vespis actor tantum Aristophanis suo ipsius nomine fabulam edentis fuisset. Quod quam parum verisimile sit, ex ipsis, quae supra de hodierna didascalicorum fragmentorum indole exposui, colligas. Namque sive auctor fabulae sive actor committendae eius negotium suscepit, didascaliam unum auctoris nomen exhibuisse per se apparet. Qui enim fieri potuit, ut grammatici Alexandrini auctorum nomina nossent, nisi per didascalias innotuissent? Quare nihil equidem obstare video, quin Equitum διδασκαλία fuerit fere haec:

Εἰς Λήναια
ἐπὶ ἄρχοντος Στρατοκλέους
Ἀριστοφάνης Ἱππεῦσι πρ.
ὑπεκρ. Ἀριστοφάνης
Κρατῖνος Σατύροις δεύτ.
ὑπεκρ. ....
Ἀριστομένης Ὑλοφόροις τρ.
ὑπεκρ. ....

Eadem ratione si reliqua tractaveris, ubique salvum erit auctoris nomen; atque ea, quae Comicus de primitiis studiorum suorum praedicat Vesp. 1017 sqq., non amplius erunt dubia obscuritatisque plena, quum nihil aliud dicant, quam poetam ante quam ipse suo nomine prodiret, nonnulla quaedam neque tamen integras fabulas aliis poetis suppeditasse.

CAPVT SECVNDVM.

DE PERSONARVM DISTRIBVTIONE IN VESPIS ARISTOPHANIS.

I. Quum satis recentibus nisi auctoribus, tum ipsa fabularum simplicitate adiuti, nostrates ita iudicare de tragoediarum compositione assueverunt, ut singulas partes inter tres fere histriones et distribui posse et esse distributas persuasum habeant omnes; deinde ut primarum partium actorem nuncupent πρωταγωνιστήν, secundarum, i. e. ordine dignitateque secundarum δευτεραγωνιστήν, tertiarum i. e. ordinis infimi minimaeque dignitatis τριταγωνιστήν, et si quando opus fuerit quarto histrione, vel quarto quodam, qui histrionis partes extra ordinem explere iuberetur, eum παραχορήγημα nuncupent. Quod idem comoediae contigisse, ut tribus usa esset histrionibus, quum haud ita multi sint qui contenderint, Beerius peculiarem librum composuit, a. 1844 editum: Ueber die Zahl der Schauspieler bei Aristophanes: quo distributionem, qualis fuerit, perficere conatus est, neque tamen nisi vi fabulis illata perfecit. Cf. G. Herm. Wien. Jahrb. 1845, B. 109 p. 51 sqq. 54. 58. Omisso enim, quod nunc quoque tres tantum fabulae quarto histrione non videntur indigere post Beerii curas, Equites, quae omnium est sumptu et ornatu scenico simplicissima fabula, Ecclesiazusae, Plutus; Nubes autem non sunt distributione dignae habitae, quod nunquam in scenam essent missae: in omnibus Comici fabulis tam

saepe personarum nomina mutantur, nulla re nisi distributionis propositae lege cogente, ut totus hic distribuendi modus in suspicionem merito incidat. Praeterea tam ingens atque inauditus partium numerus in aliquot fabulis uni alterive actori tribuitur, e. g. in Acharnensibus, Avibus, Ranis, Pluto, cui satisfacere unum hominem potuisse, vix quisquam sit qui sibi fingat. Quamquam igitur similem in comoediae partibus distribuendis rationem modumque fuisse atque in tragoediae certissimum puto, tamen liberiori via Camenam hilarem ingressam esse contendo. Quae ut multitudine, varietate personarum sororem simplicem severamque superavit longe, ita quarto, si diis placet, quintove actore utebatur, aut numerum excessit ad poetae arbitrium.

II. Horatianum illud: ne quarta loqui persona laboret: de qualibet scena, non de fabularum compositione intelligendum esse, ipsis verbis certissimum est, suamque in se habet commendationem. Neque quartam in colloquiis sive episodiis personam saepius deprehendere grammaticis licebat Graecis. Triumvirorum tragicorum dramata ipsis argumenta erant, plerumque duas personas suffecisse colloquio, saepius sed non ita saepe tres adhibitas esse, perraro, immo paene nusquam quattuor. Etenim quarta ista persona, cui nomen fuisse παραχορήγημα credamus, aut licentia aut vitio quodam poetae gignitur, qui scenarum ordine coactus de trinis actoribus, de mutandis vestibus, de tempore ad res varias necessario cogitavit nihil. Quod ubi animadversum est in ediscenda fabula, a chorago provisum est, ut ad usitatum actorum numerum accederet quartus actor. Is igitur audiebat παραχορήγημα. Cui explicationi grammatici veteres non repugnant. Pollucis enim verba (IV, 110) εἰ τέταρτος ὑποκριτής τι παραφθέγξαιτο, τοῦτο παραχορήγημα ὀνομάζεται, licet obscure dicta atque intellectu difficilia sint: tamen, si compares schol. Ar. Pac. 114 de Trygaei filiolis: τὰ τοιαῦτα παραχορηγήματα καλοῦσιν, οἷα νῦν τὰ παιδία ποιεῖ καλοῦντα τὸν πατέρα, quotiescunque personae prodierint a triumviris histrionibus neque actae neque agendae, eas vocatas esse παραχορηγήματα. Nam quum ibi servus alter post v. 49 domum introeat, filiolae, quarum una

tantum cum patre colloqui existimanda est, prodeant v. 114, Mercurius denique v. 180, nihil impedit, quin idem actor tres deinceps agat personus, aut idem certe duas, servum alterum et filiolam, si quidem distributionis legem severam ac necessariam defendere cupimus. Itaque si praeter necessitatem hoc loco παραχορήγημα fuisse dicitur, duplex eius ratio exstare videtur, altera, quam Pollux l. l. explicat, quum quarto opus est histrione, altera, quum tanquam altero choro opus est. Ita enim ipsa Pacis scena nos iubet iudicare, ut omissa illa explicatione, qua histrionem aliquem personam egisse filiolae reliquarum nomine querentis et quaerentis dicebamus, nunc omnes primum cantasse ad tragici chori rationem (ipse scholiasta Aeolum Euripidis perstringi dicit), tum singulas deinceps locutas esse contendamus. Septies autem aut rogatur aut respondetur a filiis, septem igitur, ut ita dicam, παραχορευταί fuerunt, ἡμιχόριον illud tragicum cum Trygaeo chorago. Atque extraordinarium hoc loco chorum prodiisse, immo latuisse vel in domus ianua stetisse paene occultum, scholiastae quoque verba indicant: εἶτα πρὸς οὐδὲν ἔτι τούτοις χρήσεται, quum in eadem fabula quarto histrione, altero παραχορηγήματι, saepius sit aliis locis opus; indicant etiam scholiastae verba ad Ran. 209: βατράχων παραχορήγημα — Venet.: ταῦτα καλεῖται παραχορηγήματα· ἐπειδὴ οὐχ ὁρῶνται ἐν τῷ θεάτρῳ οἱ βάτραχοι, οὐδὲ ὁ χορός, ἀλλ' ἔσωθεν μιμοῦνται τοὺς βατράχους· ὁ δὲ ἀληθῶς χορὸς ἐκ τῶν εὐσεβῶν νεκρῶν συνέστηκεν, unde saltem hoc discas, cantus choricos pone scenam vocari παραχορηγήματα, verumtamen non discas, binos fuisse choros, sed potius chorum fabulae, antequam in orchestram descenderet, parachoregematis officium praestitisse. Quod quum per se non habeat offensionis quidquam, etiam in Pacis fabula factum esse credas, ubi chorus post quinquaginta demum et centum versus intrat. Duo igitur haec sunt parachoregemata ab ipso choro expleta; alia vero non possunt nisi a choro extraordinario producta esse, ut Laconum et Atheniensium chorus in fine Lysistratae, quum chorus senum mulierumque non possit propter temporis angustias aut habitum mutare aut omnino orchestram

egredi; in aliis porro fabulis κωφὰ tantum πρόσωπα opus fuerunt, cuius modi comites sunt Aeschyli triumphantis in fine Ranarum, non choreutae, sed parachoregemata. Ab hoc igitur choro extraordinario, cuius plures exhibuimus formas, paullo diversus est actor extraordinarius, idem vocatus παραχορήγημα, atque nomen suum inde ducens, quod non solum παρὰ τοῦ χορηγοῦ, sed etiam παρὰ τὸ χορήγημα arcessitur atque additur. Totum autem χορήγημα etiam actores complexum esse, neque tantum chori partes, propterea apparet, quod veterum nullus diserte contradicit. Rei publicae sumptus, quem ipsi Demosthenes Ph. I. p. 50 opprobrio dat, ad theorica spectat, non ad actores singulos. Quos alere, vestire, docere, postquam sorte electi sunt, choragus debebat a re publica nonnunquam adiutus. Vt igitur tres legitimi, quos voco, actores choragi sunt, ita quartus quoque, et si qui ultra hunc numerum postulantur, choragi est, qui, choragia suscepta, poetae utique praesto esse cogitur. Παραχορήγημα autem quum omne illud dicatur, quod ad chori officium pertinet quodque chori ultra legitimum usitatumque officium excedit; παρασκήνιον aliud quid apparet esse, choragi sive potius ducis choreutarum (nam qui proprie choragus dicitur, is potest ἀμουσότατος esse) aut choreutae alicuius officium nullo sumptu. Pollux l. l.: ὁπότε μὴν ἀντὶ τετάρτου ὑποκριτοῦ δέοι τινὰ τῶν χορευτῶν εἰπεῖν ἐν ᾠδῇ, παρασκήνιον καλεῖται τὸ πρᾶγμα, ὡς ἐν Ἀγαμέμνονι Αἰσχύλου· quod si verum est additum, quid sit παρασκήνιον, dubitare non licet. Etenim inde a versu 1028 chorus vel choreutarum unus alterve vicissim cum Casandra loquens histrionis agit partes; deinde caede patrata idem cum Clytaemnestra. Παρασκήνιον igitur dicitur, quum chorus vel choreuta quarti instar histrionis sermonem facit cum histrionibus; quod παρὰ τὴν σκηνήν, extra scenam, sive loquuntur sive canunt sive inter canendum loquuntur (εἰπεῖν ἐν ᾠδῇ), παρασκήνιον est. Aliter C. Fr. Hermannus de distributione personarum p. 39 sq. 60 sqq. Beerius l. l. p. 11 sqq. 84, alii. Plerique enim de cantu quodam pone scenam παρασκήνιον dici contendunt, quum παρασκήνιον omnes eas res comprehendat, quae circa scenam sunt, quum ab

utroque eius latere tum post frontem. Sed Pollucem atque Agamemnonem sequens duces, duas opinor in omnibus fere fabulis chorum egisse partes, τὰ χορικὰ proprie dicta et τὰ παρασκήνια. In unoquoque igitur episodio, ubi inter stasima duo chorus aut loquitur aut cantat aliquid, id παρασκήνιον licet nuncupare, maxime autem id parascenii nomen meretur, ubi chorus histrionis partes, itaque quum trini fuerint, quarti partes per tempus paullo longius suscipit. Idque factum est in Agamemnone Aeschyli. Contra quae post scenam aut canuntur aut recitantur, ut morientium illae lamentationes in Aeschyli Orestia, ea, quatenus post scenam audiuntur, possunt vocari παρασκήνια, quatenus ab histrione pronunciantur ad partesque eius pertinent, nullo uti possunt nomine singulari. Quare Beerius fallitur vehementer, quum Ranarum παραχορήγημα, ab ipso scholiasta sic dictum, appellat παρασκήνιον; fallitur Meierus a Beerio laudatus, qui vel duas personas parascenii nomine donat; fallitur etiam Engerus: de histrionum in Aristophanis Thesmophoriazusis numero, quum p. 6 parascenio tribuit, quod aut parachoregematis aut histrionis iusti est.

III. Binae igitur quum sint chori partes, τὰ χορικὰ μέλη et παρασκήνια, hae tamen ab eodem choro aguntur. Histrionum contra grex in duas dividitur partes, quarum altera οἱ ὑποκριταὶ audit κατ' ἐξοχήν, altera τὰ παραχορηγήματα. Quae ubi ambae in usu fuerunt, magis magisque factae sunt necessariae; eoque magis necessariae, quod Comici Musa ultra modum tragicorum longe excedens in personarum inventione nulla cogebatur aut coercebatur lege. Quod quam vere dictum sit, Comici fabulae praeter Equitum luculenter docent omnes. Sed est et aliud, quod moneamus. Namque Horatianum: ne quarta loqui persona laboret: tragoediae dat legem, non comoediae. Quod de Cratino narrat grammaticus περὶ κωμῳδίας apud Meinek. l. l. p. 540: ἐπιγενόμενος δὲ ὁ Κρατῖνος κατέστησε μὲν πρῶτον τὰ ἐν τῇ κωμῳδίᾳ πρόσωπα μέχρι τριῶν, συστήσας τὴν ἀταξίαν: id cum narrationibus illis de origine tragoediae et comoediae apud Aristotel. Poetic. IV, 14 sqq. Diogen. Laert. III, 56. Athen. XIV,

630 C, aliis, ut vitarum scriptoribus, ex eodem fonte videtur manavisse, nimirum ex ipsis poetarum fabulis. Apparet autem grammatici sententiam esse, Cratinum e ludis scurrarum iocisque spurcissimis maleque aut minime compositis, comoediam procreavisse, nobilem tragoediae sororem. Aristoteles quidem huius poetae nomen ignorat, V, 3: ἡ δὲ κωμῳδία, διὰ τὸ μὴ σπουδάζεσθαι ἐξ ἀρχῆς, ἔλαθε (id est, diu latuit in umbra). καὶ γὰρ χορὸν κωμῳδῶν ὀψέ ποτε ὁ ἄρχων ἔδωκε (ludi sero facti sunt publici), ἀλλ' ἐθελονταὶ ἦσαν (privatim suoque sumtu poetae fabellas suas curabant committendas, cfr. Eustath. 800, 30). ἤδη δὲ σχήματά τινα αὐτῆς ἐχούσης, οἱ λεγόμενοι αὐτῆς ποιηταὶ μνημονεύονται· τίς δὲ πρόσωπα ἀπέδωκεν ἢ λόγους ἢ πλήθη ὑποκριτῶν καὶ ὅσα τοιαῦτα, ἠγνόηται. Verum ponamus Cratinum scurrarum turbam coercuisse et disposuisse, ne nimis multi una loquerentur, ne vel quarta loqui persona laboraret, fecit hoc, ni fallor, eadem qua poetae tragici, necessitate coactus, ut et sonorum similitudinem tolleret et actionis perspicuitatem restitueret. Quod quum a nullo, quod sciam, adhuc memoratum sit, tamen non inutile est animadvertere. Similes actorum voces, similes pronunciationes, similes personae habitusque similes, etsi Pollux in enumerandis vestimentis multus est, — haec omnium inter se partium similitudo efficit, quando actorum numerus nimius accedit, ἀταξίαν ut habeas illam a grammatico dictam. Has igitur propter causas probabile est, certum actorum numerum a Cratino constitutum esse, scilicet provisum ab eo esse, ne tribus plures una prodirent et loquerentur. Quod quum Cratino et Sophocle ducibus ac magistris poetae imitari assuevissent, factum est, ut tragoediis agendis plerumque trini, comoediis saepius trini actores sufficerent. Videtur enim eo maxime comoedia a tragoedia differre, quod lege quadam et consuetudine actorum turbam commissionisque ἀταξίαν coercere iussa est, ad trinos actores tanquam repressa et repulsa; tragoedia autem e nimia simplicitate et actionis et commissionis quum ab Aeschylo, tum a Sophocle ad illud fastigium provecta est, in quo constitit, naturam suam adepta (Arist. Poet. IV, 15 sqq.), nimirum trinos actores dignamque commissione

tragica scenae constructionem (σκηνογραφίαν). Attamen licet idem comoediae et tragoediae contigisse, auctores veteres, Aristotele praeeunte, doceant, numero hoc ternario non docuerunt ita nos abuti, ut vim faceremus fabulis personarumque nominibus mutandis legi cuidam severae, a librariis Graeculisque id genus neglectae satis faceremus. Vbi igitur per scenarum ordinem licebit, idem actor etiam plures aget personas; sed idem eandem, quum obtinuit, per omnes fabulae scenas egit, neque unquam una persona duobus commissa actoribus potuit esse. Quod qui fieri potuisse censent, artem actorum, Atheniensium histrioniam aut pulchri decorique sensum risui dant et contemtui. Item illi, qui vel minimum temporis spatium actori concedunt ad vestes mutandas, illum secuti Graeculum, qui ad Aesch. Choeph. 899: μετεσκεύασται ὁ ἐξάγγελος εἰς Πυλάδην, ἵνα μὴ δ' λέγωσιν: servum iubet per undecim versus fieri dominum, quum, quod alibi demonstrare conatus sum, Pyladem semper in scena versatum esse certissimum sit. Praeterea opinionum diversitatem animadvertere licet in distribuendis tragoediarum personis, quae summa est, et perspicue neque Lachmannum, Hermannum, Muellerum, me ipsum, neque alium quemquam distributionem perfecisse aut restituisse docet. Plerique autem in voce παραχορήγημα offendunt, qua cum carere non amplius possint, eam quam arctissimis circumscribunt limitibus; quam porro ut evitent, quam plurimas personas uni actori imponunt. Vnde vero nomen πρωταγωνιστής, δευτεραγωνιστής, τριταγωνιστής originem duxerit? Omissis Aristotelis IV, 16 verbis: τὸν λόγων πρωταγωνιστὴν ἐσκεύασε, utpote non proprie dictis, tenendum est, archontem temporibus perfectae et tragoediae et comoediae chorum imperasse phylae cuidam, imperasse etiam histriones non eligendos, quod ab ipso factum erat, sed erudiendos, alendos, vestiendos. Iam supputa, quaeso, in digitos: tribus tetralogiis tragicis tribusque comoediis, tantum enim nunc accipere lubet numerum, duodecim actoribus opus erat. Quos quum archon poetis ex sortitione tribuisset, victum choragus praebebat, erudiendos curabat poeta, assumto, ubi eius periculum fecit, protagonista. Hi igitur acto-

res sorte eligebantur, reliqui, si quibus indigebant poetae, a chorago ad ipsius arbitrium addebantur, eaque vocantur παραχορηγήματα, ausserordentliche Leistungen des Choregen.

IV. Porro, si Demosthenem respiciamus, protagonistam quidem primum ac praestantissimum actorem vocabimus, verumtamen tritagonistam pessimum vel minimae auctoritatis actorem iudicare ab eodem prohibemur. Protagonista enim is est, qui proprie dicitur ὑποκριτὴς ὑποκρίνεσθαι τὰ δράματα: Ἀντιγόνην δὲ Σοφοκλέους πολλάκις μὲν Θεόδωρος, πολλάκις δὲ Ἀριστόδημος ὑποκέκριται, π. παραπρεσβ. p. 418 R. et paullo supra τοῦτο τὸ δρᾶμα (Phoenicem Euripidis) οὐδεπώποτε οὔτε Θεόδωρος οὔτε Ἀριστόδημος ὑπεκρίναντο. Quod ipsis poetarum temporibus idem fuisse et inscriptionibus confirmatur et per se consentaneum est. Vid. suprà cap. I.

Sed orator etiam verbo ἀγωνίζεσθαι utitur pro ὑποκρίνεσθαι, l. l. ἀλλὰ Μόλων ἠγωνίζετο καὶ εἰ δή τις ἄλλος τῶν παλαιῶν ὑποκριτῶν. Οἱ παλαιοὶ ὑποκρ. rursus dicuntur οἱ πρωταγωνισταί, quippe qui in superiorem hunc ordinem actorum paullatim tanquam bene meriti ascenderant. His igitur actores inferiorum ordinum addicti sunt, deuteragonistae isti et tritagonistae, circa Demosthenis tempora et Lycurgi sospitatoris mercede conducti, περὶ στεφάνου p. 314: μισθώσας (Aeschines) αὑτὸν τοῖς βαρυστόνοις ἐπικαλουμένοις ἐκείνοις ὑποκριταῖς, Σιμύλῳ καὶ Σωκράτει, ἐτριταγωνίστεις: et per tempus, ut videtur, satis longum eodem hoc munere fungentes, περὶ παραπρ. p. 418: οἷς (Theodoro et Aristodemo) οὗτος (Aeschines) τὰ τρίτα λέγων διετέλεσεν. Quod ipsa poetarum aetate paullo aliter evenit; quamquam enim poetas singulos fere suos habuisse actores verisimile est, neque tantum quisque protagonista utebatur eodem, sed deuteragonista quoque et tritagonista, non tamen neque poetae neque protagonistae mercedem praebebant reliquis, sed choragus, ut e Lysiae computatione, ἀπολογ. δωροδοκίας p. 698, e Demosthene κατὰ Μειδίου p. 534, ex Aeschine κατὰ Τιμάρχου p. 35, aliis certissimum est, neque infirmatur levibus scholiastarum testimoniis, quale ad Dionys. Thr. est apud Bekk. Anecd. p. 746: ἦσαν τῶν μὲν τραγικῶν

χορευταὶ δέκα τέσσαρες, τῶν δὲ κωμικῶν εἴκοσι τέσσαρες· ἕκαστος οὖν ὁ ποιητὴς τραγικὸς καὶ κωμικὸς εἶχε τούτους προεκμανθάνοντας τὰ ἑαυτοῦ καὶ τρεφομένους ἀπὸ τοῦ δημοσίου. Quod nihil significat nisi choreutis non ab ipso poeta, sed ab alio quodam, cui publice hoc munus delatum est, victum praeberi. Talis igitur quum sit actorum ratio, ut tritagonistae poetarum aetate obsequuti sint protagonistae et artis peritiori et maiore auctoritate uso, postea vero vel obedierint domino vitam victumque praebenti, non tamen mali vel protagonistis peiores habendi sunt actores. Quod ipsum Aeschinis oratoris nomen, licet a Demosthene utique reprehensum, testatur. Qui quidem totam actorum artem spernit propterea, quod fuerunt, qui patriam proderent Philippo, περὶ εἰρήν. p. 58, περὶ τ. στεφ. p. 232, περὶ παραπρ. p. 344. 371. 442; spernit ac detestatur Aeschinem et ipsum actorem et proditorem patriae, quum se vitam omnibus rebus meliorem atque honestiorem peregisse praedicet. Illa igitur verba, π. τ. στεφ. p. 315: ἐτριταγωνίστεις, ἐγὼ δ' ἐθεώρουν· ἐξέπιπτες, ἐγὼ δ' ἐσύριττον: non tritagonistae sed actoris omnino artem, non tam artem quam indignum eius magistrum Aeschinem (cfr. π. τ. στεφ. p. 270. 297. περὶ παρ. p. 403) derident, qui poetarum quidem egregias sententias alta vocis contentione pronunciet tanquam suas, verumtamen vitam degat altisonis verbis dissimillimam maximeque contrariam (π. παραπρ. p. 418). Contra eiusdem verba π. παραπρ. p. 418: ἴστε γὰρ δήπου τοῦθ' ὅτι ἐν ἅπασι τοῖς δράμασι τοῖς τραγικοῖς ἐξαίρετόν ἐστιν ὥσπερ γέρας τοῖς τριταγωνισταῖς τὸ τοὺς τυράννους καὶ τοὺς τὰ σκῆπτρα ἔχοντας εἰσιέναι. ταῦτα τοίνυν ἐν τῷ δράματι τούτῳ σκέψασθε, ὁ Κρέων Αἰσχίνης οἷα λέγων πεποίηται τῷ ποιητῇ ἃ οὔτε πρὸς αὑτὸν οὗτος ὑπὲρ τῆς πρεσβείας διελέχθη, οὔτε πρὸς τοὺς δικαστὰς εἶπεν. λέγε (seq. v. Ant. 175 sqq.), liquide dicunt, Aeschinem, actorem regum et tyrannorum (cfr. D. π. παραπρ. p. 449), arte sua indignum se praebere; item liquide, partes tritagonistarum certe non omnes fuisse infimi ordinis, sed ubi a poeta vel a protagonista fiebat distributio, ad fabulae rationem factam esse, non ad ordinem actorum. Nolo equidem h. l. exponere, utra persona maiori usa

sit grandiloquentia, Antigonae an Creontis, sed actorem Creontis, tertiarum igitur partium actorem aeque peritum artis esse debuisse certissimum est, nisi velis omnem artem tragicam actorum prorsus negare. Quare Ciceronis verba notissima, div. in Caec. c. 15, ut de Antigona similibusve fabulis dici non possunt, ita ficta potius ad verborum πρωταγωνιστὴς etc. significationem sunt, quam ex commissione aliqua percepta. Ea vero, quae apud Suidam aliosque ut ipsius oratoris scholiastam exstant de nomine τριταγωνιστής, irae Demosthenis, non grammatici scientiae debentur. Ita ea quoque, quae Pollux IV, 124 de discrimine protagonistae reliquorumque actorum exhibuit, eodem Demosthene l. l. docente ficta magis quam vera videntur habenda, quum Creon tritagonista nunquam per portam mediam sive regiam ingressus esse existimandus sit. Postremo hoc velim animadvertas. Protagonistae quum plerumque contigerit, ut unam per fabulam vel tetralogiam ageret personam, deuteragonistae duae vel plures, plurimae autem tritagonistae deferuntur; qui nimis saepe iubentur cum vestibus sonum vocis et pronunciationis modum mutare. Quod mihi videtur artem actoris satis excultam et politam requirere. Quid vero statuamus, si in novissima comoediarum distributione vel undecim personae eidem actori deinceps agendas legimus delatas esse? Aeque puto incredibile esse atque illam distribuendi rationem, qua duos inter actores una Pluti persona distributa a Beerio est: Pluti scilicet fabulae, quae choro carebat eoque maiori uti poterat actorum copia.

V. His ita praemissis, quibus demonstrasse mihi videor, non omnia convenire posse comoediae, quae in simpliciore tragoediae forma aptum locum habent, ad fabulae Vesparum personas aggredior distribuendas. Quarto autem actore opus esse, etiam illi concesserunt, qui distributionem tripartitam nimis anxie defendunt; quartarum porro partium actorem, qui nunc παραχορηγήματος nomine utitur, peritum artis scenicae hominem esse debere, ipsa ars docet iubetque. Qua de caussa παραχορήγημα Vesparum a reliquis actoribus nulla alia re differt, nisi quod vel casu vel proprio motu in iustorum actorum nu-

merum hac sollemnitate receptus non sit, quum iam fuerit antea de numero ternario iamque posthac sit futurus. Qua de caussa etiam cautius agendum in personarum nominibus constituendis, neque nisi alia cogente caussa, quidquam mutandum, quo satis fiat distributioni, ut ita dicam, tragicae. Duae potissimum Vesparum partes perturbatis personarum nominibus pollent, initium fabulae usque ad v. 530 et scena illa, in qua agitur causa canina v. 805—1007. Quarum prior pars pervarie a viris doctis vexata est, ne parachoregemate opus esset. Itaque Sosiae, servi alterius, persona anguste circumcisa est, inprimis a Beerio, quem in plerisque sequutus est Bergkius. Hirschigius contra pleraque intacta reliquit, quum fere nihil nisi coniecturas molitus esset, quae Graecum olerent. Alia G. Hermannus, Dindorfius mutarunt, ut vix ulla Comici fabula exstet, quae maiorem praebeat coniecturarum copiam ac diversitatem. Equidem, quae mea sententia sit, brevibus dicam. Cogito enim, ad v. usque 530 quattuor actores egisse, Philocleonem, Bdelycleonem, Xanthiam, Sosiam; Sosiam igitur, si verum probatumque omnibus nomen est, parachoregema fuisse. Itaque plures ei attribuam versus quam vulgo fit, tum vero restituam hic illic ablatos. In quibus satis erit commemorasse, ut supra feci, qui de eadem re sententiam dixerunt; quorum praeterea in commentario iterum fiet mentio.

VI. Scenam igitur Vesparum primam tibi fingas hanc. Conspicitur domus Philocleonis vel potius Bdelycleonis; filius in superiore domus parte, ἐπὶ τοῦ τέγους, in coenaculo dormit, aperto illo et spectatoribus conspicuo. Vnica aedium ianua a servis duobus custoditur, Xanthia et Sosia, vel ante ipsam vel utrimque assidentibus. Etiam ὁ πύελος v. 141, alveus s. solium, in eadem parte foramen suum, τὸ τρῆμα, habuerit, idque ex usu fuisse in aedibus civium Atheniensium, quum ἡ αὐλὴ semper ante aedes sita fuerit, suspiceris. Ipsum atrium, ἡ αὐλή, non descriptum locum explet ante scenae parietem, quem alii scenam, alii proscenium nuncupant. Quod retibus circumcirca obductum esse, servus narrat atque ex parte conspicuum est. Ianua vero, ἡ θύρα, re vera unica est, neque habet domus alterum exitum,

quod etiam asino ἡ θύρα patet v. 179 sqq. Idque fuisse ita, ut aedes Atheniensium una plerumque uterentur ianua, certe nullum reperio, qui diserte neget. Cfr. C. F. Herm. Privatalt. § 19 p. 82 sqq. Exstat igitur scena satis simplex, modo servos duos semper ante ianuam, herum semper in coenaculo restitisse accipias. Bis videmus somno sopitos et herum et servos, bis eosdem expergefactos, v. 135 et v. 395. Quod aliter fieri nequit, nisi herum ante chori parodum v. 230 iterum in coenaculo iacentem, servos iterum ad ianuam dormientes videas. Bdelycleo enim, dum chorus queritur tyrannidem populo et iudicibus imminentem, v. 463—470, descendit et tum demum scenam intrat, i. e. aedes reliquit v. 471: ἔσθ' ὅπως ἄνευ μάχης κτλ. una cum patre, ut videtur, qui bis repulsus, quamquam aegre, ut induciarum viam ingrediatur, a filio permovetur. In istis ergo proeliis si filius de coenaculo imperatoris negotio functus est, servorum quoque numerus idem sit et maneat, necesse est. Decet autem dominum domini partes agere. Itaque qui dominum descendere iubent p. v. 153, ii eundem cum Xanthia servo a v. 229 servi vices explere, ad domus suae ianuam excubare servique instar in terra dormire iubent. Aut iubent iidem, quod etiam minus convenit, herum ad coenaculum redire, servum unum relictum duorum munus suscipere. Tum vero ipsum Comicum testem habemus, inde a v. 317 pariter atque v. 144—229 quattuor personas egisse. Philocleo ianua cum asino egredi a servis prohibitus, superiorem partem aedium iterum ascendit et per tecti aliquod foramen fragmentis tegularum petit servos, v. 203 sqq. At idem retibus obductis (v. 208) quominus in tectum ascendat, impeditur. Manet igitur nova moliturus ad hoc foramen; quae videtur ianua esse ex interiore domus parte tectum adituris patens; cfr. Ar. fr. Aeolos. apud Polluc. X, 25, Bergk. ap. Meinek. Com. II, 948. Xenarchum apud Athen. XIII, 569 B, Mein. Com. III p. 617, atque foraminis cuiuslibet sensu dictum a Comico Vesp. 350. 352. At vocatur etiam ἡ θυρὶς v. 379, quae h. l. eadem est atque ἡ ὀπή. Per hoc igitur foramen cantum chori audit, v. 317:

φίλοι, τήκομαι
πάλαι διὰ τῆς ὀπῆς
ὑμῶν ὑπακούων.

Conspicitur senis caput, cui rete impendet; filius propius chorum et spectatores in coenaculo, quod ante illud foramen est, dormituriens recumbit. Quare pater, ne expergefiat filius, choro v. 337:

καὶ γὰρ τυγχάνει
οὑτοσὶ πρόσθεν καθεύδων.

Idem vero paullo ante de servis custodibus v. 319: τηροῦμαι δ' ὑπὸ τῶνδ', ubi bene scholiasta Venet.: ὑπὸ τῶν οἰκετῶν. Servos enim chorus conspicere potest et dignoscere, dominum vero quum nondum viderit, quaerit v. 333:

τίς γάρ ἐσθ' ὁ ταῦτα σ' εἴργων
κἀποκλείων τῇ θύρᾳ;

quia servos domini alicuius iussa agere non ignorat. Quos servos etiam magis perspicue Philocleo v. 362 significat:

τὼ δὲ δύ' αὐτῶν ἐπὶ ταῖσι θύραις —
— τηροῦσιν

et v. 381: ἥν αἰσθομένω τούτω ζητῆτόν μ' ἐσκαλαμᾶσθαι, ubi ipsum verbum ἐσκαλαμᾶσθαι de servorum negotio quodam usurpatur. Mox reti perroso dum senex per funem se demittit, filius expergefactus clamat v. 395: οὗτος ἐγείρου. Quod ut uni servo possit dictum esse, aeque tamen bene utrique dicitur. Aut si numerum singularem velis defendere, servorum alter aut Xanthias aut Sosias ad solii foramen etiam nunc excubare cogitandus est. Ceterum vel unus sufficit, qui senem in aëre pendentem sustinere possit et repellere. Imperat autem dominus: ἀνάβαιν' ἀνύσας κατὰ τὴν ἑτέραν v. 398; ad quae verba explicanda plerumque additur θυρίδα. Equidem malim aut ὁδὸν aut nihil. Illud enim: ascende ex altera parte, sive alia via: ad servum adhuc humi vel in scamno iacentem pertinet, ut exsurgat ocius inque scamnum ascendendo obviam veniat seni pendenti. Quo facto chorus Philocleoni opem laturus servum aggreditur; filius autem servos alios, Midam, Phrygem, Masyntiam auxilio evocat.

Cur non Sosiam? quod praesto est operamque suam praestat. A servis igitur, filio de coenaculo impellente, Philocleo retrahitur, dum clamat v. 439:

περιορᾷς οὕτω μ' ὑπ' ἀνδρῶν βαρβάρων χειρούμενον,
οὓς ἐγὼ 'δίδαξα κλάειν τέτταρ' εἰς τὴν χοίνικα.

Quid plura? Senex, a servis repressus, orat v. 452:

ἀλλ' ἄνες με καὶ σὺ καὶ σὺ πρὶν τὸν υἱὸν ἐκδραμεῖν.

Sed διὰ τῆς ὀπῆς profugere cogitur, priusquam filius procurrit, prius etiam quam chorus, qui in scenam ascendisse existimandus est, servos aggredi potest. Quare hic v. 453:

ἀλλὰ τούτων μὲν τάχ' ἡμῖν δώσετον καλὴν δίκην

duobus servis, Xanthiae et Sosiae minatur, qui iam ligno fumoque crabrones ab aedibus propellunt.

Tandem una cum patre prodit filius, sequuntur induciae, sequitur pax.

VII. Iam quum ista ratione Sosiae personam servasse mihi videar, superest ut versus eidem aliquot restituantur. Ac primum quidem, Xanthiae an Sosiae versus 142 particula tribuenda sit, dubium. Vtrique enim verba conveniunt; ambos ergo eadem pronuntiasse crediderim, quum in libris Sosiae tribuantur. Tum vero vv. 152—155 Sosiae reddendi sunt: qui solii foramen obsidens Xanthiae acclamat ut suo munere fungatur:

σὺ δὲ (ita suppleo) τὴν θύραν ὤθει.

Verba σὺ δέ, quae addidi, hortantis sunt ut v. 457: ἀλλὰ καὶ σὺ et 459: καὶ σύ. Quae sequuntur: κἀγὼ γὰρ ἐνταῦθ' ἔρχομαι, Sosiam, ut domino obediret, accurrisse ad foramen neque tamen periculi quidquam repperisse atque ipsum statim Xanthiae adfore narrant.

Bdelycleo autem, ubi patrem imposito fumarii operculo regredi cogit, paullulum finem facit loquendi, verbis v. 149: ἐνταῦθα νῦν ζήτει τιν' ἄλλην μηχανήν, satis indicans fore ut senex alia erumpat. Quod nunc ad ianuam re vera fit, verbaque v. 156:

τί δράσετ'; οὐκ ἐκφρήσετ', ὦ μιαρώτατοι;

ad servos loquitur per ianuam. Itaque versus 158. 161. 163. 165 apte post Beerium a Bergkio Xanthiae servo tributi sunt,

etiam aptius inter duos distribuuntur, ut Sosiae obveniant v. 161 et 165. Sed versus quoque 168:

ἄνθρωπος οὗτος μέγα τι δρασείει κακόν,

Xanthiae tribuendus procul dubio est, quum quod servi est, tale quid, quod timorem olet, pronuntiare, tum quod ipsis verbis dominum, qui paullisper tacuerat, evocat. Qui item de coenaculo sequentes loquitur versus 171. 173. 175. Servus asinum educit, servo Xanthiae Bergkius recte tuibuit vers. 177—181, qui in libris sunt Bdelycleonis: at qui sequuntur, v. 181 et 182, tribuendi erant Sosiae, qui cum Xanthia bestiam perquireret. Servorum vocibus commonitus Bdelycleo v. 183 quaerit: ποῖον; φέρ' ἴδωμεν (ita legendum pro ἴδωμαι). Tum collocutus cum patre, asinum cum equite suo in domum retrudi iubet, ianuamque firmius claudi. Quod dum faciunt servi, senex de tecto tegularum fragmenta iacit, servorumque alterum petit, Sosiam, ut in libris est, non Xanthiam, ut post Beerium Bergkius posuit. Etenim servi altercantur de lapilli ictu; Sosiae sunt v. 202. 203. 205. 206; Xanthiae v. 204. 207. 208. Bdelycleonis v. 208. v. 209. 210. Tum nihil impedit, quominus, ut in libris est, v. 211. 212. 216. 221. 222. 228. 229 Sosiae restituamus. Neque repugnem, si post v. 210 usque ad v. 229 duos tantum servos sermonem facere contendas. Quamquam verba, quae nunc Bdelycleoni tribuuntur, dominum quoque magis sapiunt quam servum. Tali modo scena constituta nusquam quattuor loquuntur personae, et si loquerentur, vocum copia tumultum eo melius redderet fingeretve.

VIII. Scena sequitur, quam supra descripsi; filius iterum expergefactus iterum impellit servos, servi iterum aggrediuntur, quamquam aegre et crabronum impetum timentes. Nihil igitur obstat quin Sosiae personam retineamus v. 395. 396. 397, a Bergkio Xanthiae post Beerium tributam, eandem etiam v. 458, ut in libris est; praeterea autem eidem, quum Bdelycleonis persona ex nostra quidem distributione non amplius sit opus, tribuamus v. 456:

παῖε, παῖ', ὦ Ξανθία, τοὺς σφῆκας ἀπὸ τῆς οἰκίας.

Etenim quae respondet Xanthias:

ἀλλὰ δρῶ τοῦτ', ἀλλὰ καὶ σὺ τῦφε πόλλῳ τῷ καπνῷ,

ea non potest respondere servus nisi servo. Item Sosiae v. 460:

ἆρ' ἐμέλλομέν ποθ' ὑμᾶς ἀποσοβήσειν τῷ χρόνῳ,

ubi ego interrogationis signum ponere malim (eramusne tandem vos detrusuri?), quod significat: tandem aliquando eo perveniebamus, ut vos abigeremus. Ceterum Rav., ut Bekkerus monuit, hunc versum alteri, i. e. ni fallor Sosiae dat. Denique v. 461. 462 Xanthiae dandi, qui in viris virorumque nominibus perstringendis multus est, v. 459. v. 500—502. Iam postquam Bdelycleo descendit v. 471, servus uterque manet ad versum usque 530:

ἐνεγκάτω μοι δεῦρο τὴν κίστην τις ὡς τάχιστα,

sed alter tantum, Xanthias, verba facit v. 500—502. Neque tamen idcirco alterum domum introisse contendas, quum potius pace nondum constituta servi Bdelycleoni praesto esse deberent, neque omnino scenam Atheniensium tam miseram fuisse putes, ut personarum copia abundare vereretur. Κωφὰ illa πρόσωπα, quae evocat dominus, nonne prodierunt? Nonne eadem cum Xanthia Sosiaque restitisse dominique verba exspectare veri est simillimum? modo ne loqui laborent. Cuius modi κωφὰ παραχορηγήματα sanequam multa in quavis fabulae commissione adhibita esse per se patet. Quare ne simus in admittendis actoribus quartis, qui parachoregematis nomine uti dicuntur, nimis parci.

IX. Senex, a filio ut domi maneret domique iudicis munere fungeretur, tandem permotus, duas potissimum res eundem poscit iudici maxime necessarias, fabas quas inter iudicandum comedat, et mercedem trioboli. Quas quidem res protinus allaturus filius domum introit. Sed redit mox, non solum, quae promiserat, sed multa alia proferens v. 806, scilicet matulam, fabarumque loco lentem foculo impositam, gallum, Lyci simulacrum. Servum aliquem haec domini iussu apportasse et per se apparet et defenditur a libris, qui v. 823 Sosiae dant. Reddamus igitur huic quod Bergkius nulla re nisi distributionis nimis anxia lege

cogente dempsit. Reddimus etiam v. 822 Philocleoni, a Bergkio Bdelycleoni datum. Optime enim se habet, filium paullisper tacere, dum pater admiratur imaginis formidinem, servus patri respondet. Neque enim aptum sensum haberent filii verba v. 824:

εἰ θᾶττον ἐκαθίζου σύ, θᾶττον ἂν δίκην
ἐκάλουν, —

nisi per aliquot versus auditor tantum fuisset. Sosiae igitur personam quum in scena adesse contendamus, quaeritur, quamdiu partes suas egerit. Non enim loquitur plura, quum versus 905, in prioribus editionibus Sosiae tributus, non possit nisi a filio dictus esse. Atque ita recte Bergkius post Dindorfium edidit. Sed idem Dindorfius iniuria versus 903. 904, qui vulgo Bdelycleonis sunt, Sosiae dedit, quamquam hunc silentium agere dominus recte potest iubere. Melius opinor Bergkius inter patrem filiumque distribuit v. 903. 904, quum aequum sit, accusatorem a sene laudari, quippe qui reum reprehenderit. Item v. 936—940, vulgo Sosiae tributi, a Bergkio post Dindorfium cod. Rav. auctoritate recte sunt Bdelycleoni restituti. Hic enim thesmothetae officium explet, hic igitur patri, qui thesmothetam clamat, debet respondere. Itaque Sosiae persona paene muta est. Quid ergo opus ea? Credo eum, dum iudicii locus constituitur omnibusque rebus exstruitur, opem tulisse suam, primum, ut demonstravimus, filio res quasdam, tum patri vimineum suile apportanti, rursus filio tabulas stilosque arcessenti. In his autem versibus Bergkium sequor, v. 832. 834. 844—847, in annotationibus causas probatae mutationis expositurus. Hoc quidem loco sufficit monere, utramque distribuendi rationem pati, ut Sosiam dominis praesto esse contendamus. Qui postquam servi officium explevit, vulgi circa cancellos stantis dat imaginem. Reliqua enim satis perspicua sunt. Philocleo iudex est, Bdelycleo iudicii minister, thesmotheta, defensor, Xanthias accusator, Sosias, ut dixi, populus spectator. Canis vero latratum Xanthias imitatur, qui bestiam bene alligatam secum ducit, ut alteram item adductam Bdelycleoni tradidit. Quidni canibus ad hanc rem bene exercitatis usi

fuerint Athenienses, qui docendis canibus studebant? Quidni illud αὖ αὖ ab ipso cane Cydathenaeensi emitti potuerit? Neque enim propterea parachoregematis honore ac nomine dignus est, quo eum honore Beerius prosequutus est. Certe sunt canes parachoregemata quaedam, ut equi et plaustrum in Agamemnone Aeschyli, quippe quae, ut omnes eius modi res, a chorago producantur; verumtamen Beerius ridicule egit, qui versibus, quos Xanthias pronunciat pro cane accusatore, praescribi iubet κύων. Eodem iure Bdelycleonis quoque nomen cedere debebat alteri cani. Ceterum Ravennatem sequi in distribuendis personis periculosum. Qui, ut alia multa habet falsa, e. g. versui 962, qui aperte et procul dubio Bdelycleonis est defensoris, praeposuit κύ, aut κύων, quod significaret Labetem reum, i. e. Bdelycleonem defensorem, aut κυδαθηναιεύς, quod falsum est. Porro nonne lepidissimam causae legitimae habes imaginem? Quam saepe enim fit, ut neque accusator neque reus verba coram iudicibus faciant, maxime, quum verba facere non didicerint! Quam apte rursus cum canibus comparantur litigantes, qui oratorum ope nituntur et confidunt! — Itaque in scena illa a v. 805 ad v. 1008 quattuor agunt actores, scilicet Philocleonis, Bdelycleonis, Xanthiae, Sosiae parachoregematis. Namque illud quoque animadvertas velim, quam sit parum consentaneum, actorem quartum, ubi a chorago impetratus est, quam primum vel nimis anxie scenam relinquere iubere. Parachoregema igitur Sosiae quum ab initio fuerit, mansisse etiam parachoregema atque ubi res postulavit, in scenam prodiisse certissimum duco. Quin etiam Horatiano isti praecepto egregie satis fit. Sosias, ubi Xanthias accessit vel satis longo tempore ante non loquitur amplius, mirificeque ita populi audientis tantum et spectantis et exspectantis vices suscipit. En, si canes fuisse in scena conspicuos et currentes et latrantes dentesque restringentes et caudam moventes, res ipsa postulat, tres ergo actores, parachoregemata tria! — Satis de hac scena, modo illud addam, de reliquis versibus qui huic illi ab editoribus tribuuntur, ut de v. 893. 894. 917. 918. 993, in annotationibus dictum iri.

X. Reliqua satis expedita sunt, neque sunt nisi versus aliquot ab editoribus contra librorum auctoritatem distributi, ut v. 1222. 1223 a Bergkio non male inter Phil. et Bdel., v. 1263. 1264 inter eosdem. V. 1332 Bergkius dubitat, num Bdelycleoni possit tribui. Iniuria quidem: nam filius quoque de caterva est, quae senem temulentum subsequitur; filius quoque abrepta puella derisus. Verum si accusatori, qui postea prodit, tribuamus, actor erit is, qui Sosiae partes egit, scilicet parachoregema. Neque ultimos versus 1496. 1500. 1501. 1504. 1507. 1510, qui vulgo Bdelycleonis sunt, Xanthiae cum Beerio et Bergkio tribuerim. Nam versus 1496. 1504 servum pronuntiare, qui v. 1325 timide:

ἀλλ' ἐκποδὼν ἄπειμι πρὶν πληγὰς λαβεῖν,

non decet. Quin etiam versus priores 1483. 1486. 1489. 1491. 1493 submissa voce, ne dominus senex audiret, loqui debebat. — Iam partes, quae supersunt, Panariae et Accusatoris facillime concedas alteras actori Xanthiae, scilicet tritagonistae, alteras Accusatoris actori, Sosiae, i. e. parachoregemati vel actori quarto. Quid vero de pueris statuendum, qui cum choreutis confabulantur? Choreutas esse propterea negaverim, quod choreutae huius fabulae senes sunt. Sed quum numerus chori comici e viginti quattuor choreutis constitisse dicatur, quaeritur utrum viginti quattuor senes fuerint, quibus pueri aliquot, ut G. Hermannus vult, quattuor, ut equidem malim, tres additi sint, an chorus fuerit senum viginti unius, puerorum trium. Quae quum exponantur capite sequenti, hic monere sufficit, pueros, si chori sunt, ad παρασκήνιον, quale supra exposui, pertinere, sin additamentum chori, παραχορήγημα esse. Vtrumque quum veri speciem habeat, tamen παραχορήγημα puerorum ut praeferam, multa me movent. Ac maxime quidem illud, quod, quotquot fuerunt chori comici sodales, eundem numerum poetam et accepisse et servasse per fabulae tempus natura rei docet. At fieri sane potuit, ut choragus, qui certum numerum praestare iussus erat, poetae monitu atque rogatu variae formae variaeque aetatis choreutas praeberet, e. g. ad Vesparum commissionem viginti unum, qui senes age-

rent, tres, qui pueros. Fieri hoc opinor potuit, quod maior chori comici numerus divisionem talem fieri patiebatur vel poterat pati. Quin etiam natura chori comici ferret numerum non certum, ut minor nonnunquam esset legitimo isto vicenorum quaternorum choreutarum, raro opinor maior. Verumtamen quum alii poetae alium numerum choreutarum a choragis datum esse, veterum tradat nullus, contra, ut supra dixi, certum numerum ac definitum ex usu fuisse, res ipsa doceat, pueri isti parachoregemata sunt, i. e. iustum chori numerum excedunt. Qui quum a choro Cleonem arcessitum missi sint, sub finem fabulae, ut recte monuit Beerius, God. Hermanno probatus, redeunt Carcinitas saltaturi. Itaque his quoque puerorum parachoregematis bis utitur poeta, quemadmodum Sosiae parachoregemati Accusatoris tribuuntur partes. Hinc intelligas, quam parum apte praecipiant, qui parachoregematis usum tam arctis circumscribere limitibus nostrates iubent. Choragus igitur ad commissionem fabulae Vesparum praeter tres legitimos vel principes actores praeterque choreutas cum chorago, suis sumtibus parachoregemata quattuor aut, si Hermannum sequamur, quinque vestiendos, erudiendos, alendos curavit. Quibus satis magnus numerus personarum mutarum accedit, ut servi illi, quos evocat Bdelycleo, caterva illa, quae calumniis Philocleonem bene potum prosequitur; fortasse etiam cum Carcinitis Carcinus pater et alii eiusdem generis pusiones, qui cum illis saltarent ipsaque multitudine eo maiorem risum moverent.

XI. His ita expositis distributionem personarum, qualem fuisse arbitror, addam. In hac vero fabula dubitare possis utrum Bdelycleoni primas tribuas an Philocleoni. Vtriusque enim partes eiusdem artis ac sollertiae actorem studiique eiusdem requirunt, utriusque per totam fere fabulam in scena versantur. At in comoedia eum primas agere debere, in quo poeta, quid voluerit, manifestum reddidit, qui apud nostrates audit: der Träger des Stückes, per se consentaneum est. Neque dubium est, quin ita Comicus egerit, quin Dicaeopolin in Acharnensibus, in Equitibus Isiciarium, in Pace Trygaeum, in Avibus Peisthetaerum,

in Lysistrata Lysistratam, in Thesmophoriazusis Mnesilochum, in Ranis Dionysum, in Ecclesiazusis Praxagoram, in Pluto denique Chremylum primas agere iusserit. In Vespis ergo Philocleonis sunt primae partes, alterae Bdelycleonis, tertiae Xanthiae, cui praeterea partes Panariae obveniunt, quartae vel parachoregema primum Sosiae, etiam Accusatoris partes agere iussi, quintae, sextae, septimae vel parachoregemata tria ordinis secundi (non inferioris) filiorum iudicum, postea Carcinitarum saltantium.

CAPVT TERTIVM.

DE CHORO VESPARVM.

I. Chorum comicum ex quattuor et viginti choreutis constitisse, quum multis locis testentur scriptores Graeci, quorum mentionem fecerunt multi e nostratibus, ut Kolsterus de parabasi, tum rerum scenicarum scriptores, Schneiderus Vimariensis, alii, denique historiae Graecorum literariae auctores, Muellerus Gottingensis, Bernhardyus, alii, nunc repetere haec testimonia supersedeo. Itaque in docenda quoque Vesparum fabula idem fuerit choreutarum numerus necesse est. Quod monere propter G. Hermannum cogor, qui in dissertatione „de choro Vesparum" a. 1843 edita legitimum hunc numerum imminuere conatus est. Namque senum in illa fabula choro, quem poeta multa adhuc nocte orchestram intrare iubet, pueri aliquot praelucent. Neque praelucent tantum, sed dum praeeunt lucernas gestantes, bis cum senibus colloquuntur vel potius canunt. Ac primum quidem, ante quam chorus locum in orchestra, quo versari lege ac consuetudine iussus erat, attigit, tum vero postquam canticum antistrophicum ipso loco stans cecinit. Ex quo Hermannus illos pueros choreutas fuisse colligit, a reliquis, qui senum partes agerent, et statura et ornatu diversos. Quos pusiones deinde Cleonem arcessitum a senibus missos esse, chorum autem, profectis pueris, per totam fabulam e viginti tantum choreutis constitisse.

Inauditum refero; non illud quidem inauditum, pueros ex choreutis captos esse, sed hoc potius, chorum Vesparum legitimum numerum non servasse. Quod fieri unquam potuisse nedum factum re vera esse quum ne Hermannus quidem exemplis probaverit, nihil equidem aliud opponere possum quam hoc, exemplis nos prorsus carere. Chorus enim, quantum scio, quum tragicus tum comicus unam solummodo patitur divisionem, illam scilicet, quae est in hemichoria, ita tamen, ut haec vel coniuncta vel opposita una versentur in scena, in orchestra, utque iustum semper efficiant numerum aut quindecim aut viginti quattuor choreutarum. Cuius modi divisio longe diversa est ab ista deminutione Hermanni, quae quasi quaedam capitis est deminutio, quum chori integritatem morte afficiat. Chorus autem, dum comoedia floruit antiqua, unus fuit atque integer, unius instar personae, quam supprimere totam atque occidere neque tamen detruncare ex parte licuit. Quid sequioribus temporibus hac in re factum sit, ignoramus; utrum fabularum doctores chori integritatem ac splendorem servaverint an minore choreutarum numero et ipsi contenti fuerint et spectatores contentos iusserint esse, nemo veterum prodidit. Multum praeterea inter tragoedias comoediasque interest, quum de tempore numerove commissionum quaeritur. Triumvirorum enim tragicorum fabulas saepenumero multisque locis repetitas esse, certissimis constat et notissimis testimoniis; comoediae vero antiquae poetis idem contigisse, testem reperio nullum. Ac iure id quidem: comoedia enim antiqua non tantum cum choro suppressa obiit una, sed cum ipsis quoque poetis. Quis Isiciarii in Paphlagonem convicia, quis, quaeso, causam in Vespis caninam etiam parvo temporis spatio intermisso vel intelligere vel probare potuerit Atheniensis? quis igitur Thebanorum, aliorumve mente minus captorum? Comoedia antiqua, vitae quotidianae morumque quotidianorum, si ita dicere licet nostrum „Mode“, progenies, brevi dum hodie gaudet gloria populique favore, cras novis indigebat illecebris, novisque, ut ipse ait Comicus, formis delectare spectatores in dies iubebatur. Ne ipse quidem summus Comicus Nubibus retractatis auram popu-

larem captare potuit, postquam priores ceciderunt. Quare, quod Dicaearchus in argum. Ran. narrat, fabulam Ranarum tam eximie placuisse populo, ut committeretur iterum, id non dixerim referendum esse ad proxime sequentis anni commissionem, sed ad ipsa, quibus acta est fabula, sollemnia, ita ut aut e vestigio repeteretur commissio, quod propter poetas certantes minus est consentaneum, aut die proximo fieret. Populum igitur Atheniensium mutationem chori talem, qualem Hermannus proposuit, aequo animo tulisse, quis credat? Accedit id, quod potissimum immutabilis choreutarum numeri argumentum dixerim. Non enim de ordinibus choreutarum certissimis, dum orchestram adeunt, dum loco sueto et legitimo consistunt, dum carmina cantant saltantque, quidquam cogitavit Hermannus, neque idem, qualem chorus, demtis choreutis quattuor, formam praebere posset, sibi finxit. Contra sat multis grammaticorum testimoniis nitimur, quibus numerum iugorum atque ordinum constanter eundem fuisse contendamus; nitimur ipso quoque Comico, qui in Avibus quattuor et viginti choreutarum, videlicet avium nomina percensuit. Quam vehementer ergo derisisse poetam aut explosisse choragum putemus spectatores, ubi chorum misere lacerum conspexerint turbatisque ordinibus progredientem? spectatores isti, quorum ne stomachum moveret, etiam Comicus noster verebatur et rogabat, ut ex aliquot eius parabasibus aliisque fabularum locis perspicuum est.

II. Pueri igitur isti praelucentes, quum de numero viginti quattuor choreutarum esse non possint, choreutae nihilo minus, i. e. saltatores et cantatores habendi sunt. Sunt igitur nova quaedam parachoregematis specimina, choreutae extraordinarii, quemadmodum actores extraordinarios Polluce auctore parachoregemata nuncupare consuevimus. Pueros aeque bene eruditos fuisse instructosque ac choreutas legitimos, non est quod moneam. Eosdem praeterea sub finem fabulae Carcini filios saltasse necesse est, quod duplex huius modi parachoregema praeter necessitatem praestare, stulta fuisset choragi gloriatio. De numero autem puerorum etiamnunc dubius haereo, utrum tres fuisse censeam

an quattuor. Nam utrumque satis potest confirmari. Versum igitur 248, modo tres fuerint pueri, aut unus aut tres cecinerunt; si unus, tum versum 250 puerorum alter, versus 254 et 255 tertius, versus 256 et 257 tres coniuncti cecinerunt; sin tres, omnes reliquos versus iidem tres. Tres porro fuerunt, qui v. 291 seqq. cecinerunt; scilicet primus v. 291. 292. 297. 298. 299; alter v. 303—308; tertius v. 312. 316. Verum hi quoque versus a tribus una possunt cantati esse. Praeterea tres sunt Carcinitae, qui prodeunt saltaturi. Tres denique sufficiunt, qui praecedant cum lucernis, etiamsi quattuor sint versus (στοῖχοι) chori; singuli enim binis versibus viam collustrant, duo autem medii versus (λαυροστάται) utrimque collustrantur. Novissimos tamen lutum turbare credas, tanquam attagenes, quum tam paucis tamque parcis lucernis utantur, licet commoniti a ducibus non ita verecundis. Quae eadem est conditio, si luciferos quattuor anteisse cupis. Tum eosdem coniunctim vv. 248. 250. 254—257 cantasse crediderim, versum autem 316 quartus cantaverit, reliquos reliqui secundum distributionem supra propositam. Tum vero etiam quattuor Carcinitas saltasse dixerim, non illos quattuor, quos Pherecrates apud schol. Vesp. 1509 versibus a Meinekio Hist. crit. p. 514 sqq. ingeniose restitutis nominat, quum Noster diserte tantum tres exhibuerit, sed patrem una cum filiis prodiise, quem Philocleo verbis: ὦ Καρκίν', ὦ μακάριε τῆς εὐπαιδίας, v. 1512 videtur salutare praesentem. Iam vero tertium quoddam reliquum est, quod non minorem habet veri speciem. Cur igitur tres tantum, cur quattuor fuerint? Illud enim Comici, v. 1513: ὅσον τὸ πλῆθος κατέπεσεν τῶν ὀρχίλων: de tribus quattuorve parum apte videtur dici posse, neque Comicum unquam inepte locutum esse scimus. Quid tandem obstat, quominus eum pusionum Carcinitarum satis magnam cohortem producendam curasse censeamus? Nihil profecto, nisi opinio illa de egestate Dionysiorum, de paupertate vel parsimonia choragorum, de populi utique modesti contentique captu perquam modico aut sensu pulchri parum exculto, quam opinionem prorsus abiicere necesse est, quum quis fabularum commissionem, quae

digna possit Comico vocari, mente ac cogitatione repetere sibi proposuerit. Ac perspicuum omnibus est, non tres quattuorve, qui re vera fuerint, Carcinos risum movere potuisse saltando; sed movisse risum innumeros homunculos Carcinitas, ubi prosiluerint ac statim turbinis instar se versaverint, cum velocitate cancrorum brachiis pedibusque auram moventes. Itaque qui plures fuisse saltatores concedamus, nonne etiam plures pueros chorum comitatos esse dicemus? Etenim aut certis ordinibus Chorus adiit orchestram aut solutis; si, quod verum est, certis, nimis parca est lux, quam praebent pueri praeeuntes, sin solutis, unusquisque suo utitur puero comite. Iam si plures concedamus luciferos, erunt quattuordecim, scilicet quattuor, qui primum iugum antecedant, quini ab utraque iugorum parte, ut bini quodque iugum comitentur. Tum versus illi saepius laudati ab omnibus pueris una cantantur, iunctis vocibus respondente choro; tum quoque omnes simul pugnis notantur v. 254; tum optime se habet istud: ἓ ἕ, παρὰ νῷν στενάζειν, v. 316. Denique si pueros quattuordecim fuisse censeas, par erit Carcinitarum numerus, habebis chorum tragicum cum Philocleone chorago bellissime derisum. Sed haec hactenus: nam proposita magis sunt quam utique probata: modo evincere licuerit, ut chorus Vesparum fuerit integer.

III. Qui fuerit senum choreutarum vestitus, ab ipso Comico discere licet. Qui quum duobus potissimum locis Philocleonis vestitum depinxerit, iudices collegas eodem indutos esse, consentaneum est. Gestat autem senex pallium τὸ τριβώνιον v. 136, vel τὸν τρίβωνα v. 1122—1131 et calceos τὰς ἐμβάδας v. 103 et v. 1157; de quibus rebus capite IV exponam. Hic monere sufficiat, τὸ τριβώνιον idem valere ac τὴν ἐξωμίδα, quod vestimentum comicum fuisse lexicographi tradunt, ut praeter Pollucem IV, 118 Etym. M. Hesychius, Photius s. v. Item αἱ ἐμβάδες et hominum egentiorum et comoediae calceamentum. Ἡ ἐξωμίς porro quum Etymologo Magno et Hesychio auctoribus et χιτὼν fuerit et ἱμάτιον, a servis pariter atque a liberis gestabatur. Servi enim cincta illa itaque multo breviori utebantur, i. e.

χιτῶνι, liberi ἱμάτιον induebant, cingulo adhibito nullo. Hoc igitur choreutarum pallium ἄγναπτον quidem fuerit; fuitne λευκὸν ἄσημον (Polluc. IV, 118)? Philocleo certe pallio suo indutus est, quale convenit civi Atheniensi, neque gestat aculeum Vesparum iudicialem. Sed chorum praeter istum aculeum vestem quoque bicolorem, quae vesparum redderet speciem, habuisse, viri docti censuerunt, ut O. Muellerus Hist. litt. II, 206 sq. (vid. Genelli Att. Th. p. 260). Neque, quod contradicam, habeo, quamquam scholiastae de aculeo potissimum verba faciunt, de croceo autem nigrisque lineis signato amictu tradunt nihil. Sed ne illud quidem, quod aeque necessarium apparet esse, commemorarunt usquam, cingulum dico, servorum insigne. Quo carere nullo pacto poterant, ubi cum colore vesparum etiam corporis formam insigniter incisam reddere voluerunt. Hoc porro cingulo pallium necessario sursum cingebatur, femoribus nudatis; habitusque senum iudicum ita servili fiebat simillimus. Verum, si chorum formam vesparum arctius reddidisse credamus, vel circa colla eum cingula habuisse consentaneum erit, ut alvus vesparum admodum longa fingeretur, vel cingulo hoc, quod corporis incisionem singularem significaret, relicto, pallium circa lumbos ita cinctum esse videbitur, ut alvi longitudo et circuitus aeque conspicerentur. Pallium autem, quidquid statuimus, cingulo brevius factum esse quum per se apparet, tum propter aculeum necesse est, de quo nunc exponam. Vesp. 225 Bdelycleo Xanthiam commonefaciens, quod sit periculum subiturus:

ἔχουσι γὰρ καὶ κέντρον ἐκ τῆς ὀσφύος
ὀξύτατον, ᾧ κεντοῦσι.

Quo sensu dixerit ὀσφύς, Comicus aliis locis satis declaravit, maxime Vesp. 739:

πόρνην, ἥ τις τὸ πέος τρίψει
καὶ τὴν ὀσφύν.

Differunt igitur inter se τὸ πέος et ἡ ὀσφύς, quod monere propter illos necesse est, qui vestitum sibi finxerunt Vesparum ab Aristophane alienum. Varie autem interpretes latini reddunt verbum: quum plerique vertant lumbos vel lumbos extremos,

sunt etiam, qui coxam, ilia, os sacrum dicant hoc verbo significari. Saepissime vero dictum reperio de parte quadam animalium, qua in sacrificiis agendis utebantur. Ita Comicus Pac. 1053 τὴν ὀσφὺν et τὴν κέρκον ut partes sacrificii memorat. Quem sacrificandi morem (cfr. schol. Ar. Pac. 1053) deriserunt poetae comici, ut Pherecrates apud Clem. Al. strom. VII, 846 (Mein. Com. II, 261) et Menander apud Athen. IV, 146 c (Mein. Com. IV, 108):

οἱ δὲ τὴν ὀσφὺν ἄκραν
καὶ τὴν χολὴν ὀστᾶ τ' ἄβρωτα τοῖς θεοῖς
ἐπιθέντες, αὐτοὶ τἄλλα καταπίνουσ' ἀεί:

atque idem ap. Athen. VIII, 364 d (Mein. Com. IV, 161):

ἐγὼ μὲν οὖν ὤν γ' ὁ θεὸς οὐκ εἴασα τὴν
ὀσφὺν ἂν ἐπὶ τὸν βωμὸν ἐπιθεῖναί ποτε,

quibus ipse Athenaeus praemisit: θύοντες τοῖς θεοῖς ὀλίγιστα εἰς τὰς θυσίας καὶ τὰ τυχόντα δαπανῶμεν. Aliis constat locis, τὴν ὀσφὺν partem esse corporis faciei oppositam, ut Comicus in Amphiarao (Aelian. Nat. Anim. XII, 2, Mein. C. II, 955) dixit:

ὀσφὺν δ' ἐξ ἄκρων διακίγκλισον ἠύτε κίγκλος
ἀνδρὸς πρεσβύτου:

ubi ὀσφὺν ἐξ ἄκρων idem valet, quod apud Menandrum l. l. ὀσφὺν ἄκραν, per „lumbos extremos“ ab interpretibus redditum. Κίγκλον Photius s. v. et Hesychius s. v. διακίγκλισον avem fuisse tradunt, etiam σεισοπυγίδα dictam. Eandem plane significationem habet Antiphanis versus apud Athen. VII, 265 f. (Mein. C. III, 72) — κέστρας ὀσφύς, pars extrema piscis cuiusdam. Cui proxime Hermippi versus apud Eustath. ad Od. 1828, 58 atque ad Il. 877, 55 (Mein. C. II, 405) accedunt — καὶ τὴν ᾠὰν περιδεῖσθαι περὶ τὴν ὀσφύν. Denique Noster in Lysistrata v. 964, quum varias corporis partes nominat, quae potissimum libidine afficiantur ac tentigine, τὴν ὀσφὺν eam dicit partem, quam Zonaras et Etymologus M. his explicant: τὰ πλησίον τοῦ γλουτοῦ, ἢ ἡ ῥάχις ἢ ἡ ψόα, item Etymol. M. s. v. ἱερὸν ὀστοῦν, τὸ ἄκρον τῆς ὀσφύος· οὕτω γὰρ κέκληται, ὅτι μέγα ἐστίν, ἢ ὅτι ἱερολογεῖται τοῖς θεοῖς. Videtur igitur ipsum os sacrum aut ὀσφὺς ἄκρα aut

ὀσφὺς ἐξ ἄκρων nuncupari, ἡ ὀσφὺς autem et ipsum os sacrum et lumbos extremos circa os sacrum significare posse, nonnunquam etiam idem valere quod ὄρρος, quamquam in Lysistratae l. l. utrumque verbum adhibuit poeta (cfr. Ran. 223. Pac. 1239). Iam illud mihi videor effecisse, ut Comicum Vesparum chorum aculeo donavisse ad os sacrum vel ad lumbos extremos alligato, certum sit. Neque obstant poetae verba; immo, modo respiciamus, spectatorum causa agi omnia, aculeum istum semper eos ante oculos habuisse, maxime est consentaneum. Quare, quum Xanthias clamat v. 420:

Ἡράκλεις, καὶ κέντρ' ἔχουσιν, οὐχ ὁρᾷς, ὦ δέσποτα;

chorus summa animi corporisque incitatione versus proxime antecedentes cecinit, ut servus bene potuerit conspicere aculeos huc illuc nutantes. Item chorus adversarios suos aggressurus vesparum magis quam hominum vespas imitantium naturam simulat. Illud enim: ἕν τι σοι παγήσεται, v. 437, aut μακαριεῖν τὰς χελώνας τοῦ δέρματος, v. 429, et quae eiusmodi plura minatur examen senum irritatum, minae sunt et hariolationes, quum aculei sint obtusi. Neque puto equidem, quamquam Xanthias timidius loquitur v. 427 ὡς ἔγωγ' αὐτῶν ὁρῶν δέδοικα τὰς ἐγκεντρίδας· hisque aculeis stilos istos, quibus iudices ad lineas ducendas — τὴν μακρὰν utuntur (de quibus vid. cap. IV), significari perspicuum est, eos naturam aculeorum habuisse, quibus laedi potuissent choreutae saltantes, sed formam tantum, caudarumque praeacutarum instar ab osse sacro satis mobiles pependisse.

IV. His igitur rebus chori Vesparum constitit vestitus; praeterea choreutae quin iudicum mores habitumque imitati fuerint, nullus dubito. Ista igitur ratione egerunt, quam Xanthias vv. 88—110 narrat, praesertim v. 94: ὑπὸ τοῦ δὲ τὴν ψῆφόν γ' ἔχειν εἰωθέναι τοὺς τρεῖς ξυνέχων τῶν δακτύλων ἀνίσταται. Vnum reliquum est, licet quum ab interpretibus graecis tum a nostratibus comoediae antiquae concessum sit, quod demere et Vesparum choro et omnino personis Aristophaneis non dubitaverim. Sunt enim, ut supra monui, qui aculeum istum Vesparum phal-

lum fuisse contendant. Quod quum fieri non possit, at utrumque choreutis tribuunt, et aculeum et phallum. Verum multa sunt, quae contraria nos censere iubent. Ipsa Aristotelis verba Poet. IV, 14: γενομένη οὖν ἀπ' ἀρχῆς αὐτοσχεδιαστικὴ καὶ αὕτη καὶ ἡ κωμῳδία, ἡ μὲν ἀπὸ τῶν ἐξαρχόντων τὸν διθύραμβον, ἡ δὲ ἀπὸ τῶν τὰ φαλλικά, ἃ ἔτι καὶ νῦν ἐν πολλαῖς τῶν πόλεων διαμένει, μικρὸν ηὐξήθη, προαγόντων ὅσον ἐγένετο φανερὸν αὐτῆς· τὰ φαλλικὰ ita exculta esse significant, ut, quod maxime in his conspicuum esset, id ad grandem comoediae formem eveheretur, i. e. μίμησις φαυλοτέρων, quam idem c. V, 1. 2 explicat. Item discimus, τὰ φαλλικά, etiam philosophi aetate in multis civitatibus usitata, diversa fuisse a comoedia, quem ad modum dithyrambus differt a tragoedia; neque obstat, quod Athen. XIV, 622 b de ithyphallis narrat. (Cfr. Casaubon. de satyr. poes. p. 14 sqq.) Atque, ut uno verbo dicam quod sentio, phallica legem sequuntur, quae praescribit, quod in proverbium abiit: naturalia non sunt turpia; comoedia voculam *non* ab initio coepit delere. Quod ex ipso Comico mihi videor demonstrare posse. Sunt autem potissimum ipsae fabulae, ipsa Comici verba, quae σεμνοτέραν reddunt comoediam. Inter superstites pleraeque ita sunt comparatae, ut legentibus nobis ne suspicio quidem obveniat, poetae phallo ad delectanda παιδία opus fuisse. Equites praesertim, Nubes, Vespae, Ranae num indigebant tali supellectile, qua risum moverent? Num Populi persona, Phidippidae, Bdelycleonis, Aeschyli, Euripidis? num iuvenes isti nobiles, qui in plerisque comoediis partes suas agunt? num vero senes decrepiti, Dicaeopolis, Trygaeus, Socrates, Strepsiades, Philocleo? Quid tandem de personis deorum censeamus, de Baccho, Mercurio, Hercule, Plutone, Pluto, deque Prometheo, Aeaco? Mihi quidem fabulas etiam atque etiam perlegenti sententia stat quam firmissima, Comicum multa cum irrisione hilarique risu gravia, severa, acerba et voluisse et composuisse, ut riderent spectatores, sed inter ridendum vel post finitum spectaculum permoverentur Musae quum gravitate tum morositate. Ne illas quidem fabulas, quae maxime pollent lascivia, Lysistratam dico et Ecclesiazusas, omnium fortasse

ingeniosissimas facetiarumque plenissimas, hoc ornamento usas esse dixerim. Cur tandem? Non propter mulierum, quae in scena versantur, maiorem numerum, sed quod ubique verbum rei locum obtinet, nomen phalli vel copia ac varietas nominum pro ipso phallo est. Comoediam igitur Aristophanis a phallicis, a fabula Megarica differre hac maxime re dixerim, quod in illis phallum conspicere omnes consuerant, quod conspiciebatur phallus, non verbis iocisque depingebatur, dum comoedia antiqua aut unus maxime Aristophanes verbis tangit gestibusque tangi vel significari iubet, quod velatum est. Quod certissimum duco argumentum; eo enim magis poetae de sexu utroque verba faciebant, quod ipsas imagines conspicere vetitum erat. Roga nostrates, idem ex more esse reperies, scilicet temporum ratione habita. Iam huic sententiae, quamquam probari magis quam defendi potest, Comicus disertis verbis opitulatur. Primo loco, ut par est, ponam Nub. v. 537:

ὡς δὲ σώφρων ἐστὶ φύσει σκέψασθ'. ἥτις πρῶτα μὲν
οὐδὲν ἦλθε ῥαψαμένη σκύτινον καθειμένον,
ἐρυθρὸν ἐξ ἄκρου, παχύ, τοῖς παιδίοις ἵν' ᾖ γέλως·
— οὐδὲ κόρδαχ' εἵλκυσεν.

Scholiastae, quorum in his rebus auctoritas flocci est, quod ubique phallum vident, ita v. 538 explicant. Rav.: εἰσῄεσαν γὰρ οἱ κωμικοὶ διεζωσμένοι δερμάτινα αἰδοῖα γελοίου χάριν. Vict.: θέλει δὲ εἰπεῖν αὐτοὺς φορτικῶς χαριεντιζομένους, et ad σκύτινον: δερμάτινον ἱμάτιον μακρόν, καθώς τινες ἕτεροι κωμικοὶ ποιοῦσιν. In his, quae nobis usui esse possunt, ex ipso Comico nata sunt; illud enim γελοίου χάριν praeter Nubes etiam in Vespis est v. 57: μηδ' αὖ γέλωτα Μεγαρόθεν κεκλεμμένον: porro φορτικῶς idem atque in Vesp. 66 κωμῳδίας δὲ φορτικῆς σοφώτερον. Ad v. 57 scholiasta Eupolidis versum affert τὸ σκῶμμ' ἀσελγὲς καὶ Μεγαρικὸν σφόδρα (cfr. Mein. H. cr. p. 21). Τὸ σκῶμμα et ὁ γέλως ipsa αἰδοῖα sunt, ab Aristophane aliisque, fortasse non omnibus poetis abiecta. Multo etiam magis parabases fabularum, inprimis quinque priorum Aristophanem magistrum civium, non scurram esse voluisse ostendunt. Quas describere quum longum sit, alio nunc utar testimonio. Notum est satis, in Acharnensi-

bus v. 237 sqq. Dionysiorum ruralium specimen exhiberi. Cuius partes duas conspicere licet, pompam sollemnem et carmen phallicum, severam alteram ac paene sobriam, alteram lascivam atque plenam ebrietatis. Pompam enim magna cum religione instituit Dicaeopolis, ab omni verborum obscoenitate liber. Ipse autem phallus, ipsa phallophoria, quatenus in dei genitoris et propitii honorem fiebat, ad sacras res pertinet neque habuit unquam in se offensionis quidquam. Itaque pia sunt senis verba, quibus deum praesentem prosequitur, nec quidquam audet, immo ne scit quidem in contumeliam eius pronuntiare. Bacchi est socius, Phales, ficta e phallo persona, sive ipse phallus, in quem verba contumeliosa et lasciva effundit, v. 263 sqq. Gaudet, quod in pagum suum lubenti animo reversus phallum sexto demum anno alloqui possit, idque, postquam sibimet inducias pactus sit, aerumnis et proeliis et Lamachis (μαχῶν καὶ Λαμάχων) defunctus. Vno tantum verbo Lamachum petit, reliquis virtutes laudesque pacis canit. Hinc colligas, in Dionysiis ruralibus cives a civibus perstrictos esse; phallicaque constitisse quum ex obscoenitatibus tum ex cavillationibus; ab his vero comoediam originem duxisse, ita tamen ut, phallophoria abiecta, lascivia verborum, petulantia, obscoenitas, cavillatio manerent. Quorsum igitur Dionysia ista ruralia in Acharnensibus, tam accurate a Comico depicta? Nempe spectatores horum formam atque indolem bene norant. Quidni spectaculo in vulgus quidem noto, at in comoedia vel raro vel inaudito delectati sunt? Phallophoria enim, quum sollemnis est, pudica quodam modo est menteque pia et celebranda et celebrata; contra, quam comici excoluerunt, eam Aristophanes in Nubibus et alibi perstringit et reformidat. In Acharnensibus vero, id quod matris verba ostendunt, v. 253 sqq., Comicus Dionysia ruralia leniter derisit, spectatoribus, quod sit discrimen inter phallophoriam ruralem comoediamque iustam, quae de rebus phallicis tantum verba faciat, monstraturus.

Itaque, ut ad Vespas redeat oratio, duo loci, quibus quis phallum conspicuum fuisse contenderit, ea ratione explicandi sunt, ut membrum digito indicatum esse neque tamen cerni potuisse

putes. Quod certissimum est priori loco Vesp. 856: Bdelycleonem omnia praeter clepsydram parata esse dicentem, Philocleo rogat: ἡδὶ δὲ δὴ τίς ἐστιν; οὐχὶ κλεψύδρα; scholiastarum alter: τὸ αἰδοῖον δείκνυσι, alter: μήποτε τὸ αἰδοῖον αὐτῷ δείκνυσιν ὁ πρεσβύτης, ὅτι (scrib. ἢ ὅτι) οὐρεῖ ὡς ἡ κλεψύδρα. ἀμὶς γὰρ αὐτῷ παράκειται. Itaque, quum alter de mentula, de matula alter cogitet, nos priori accedimus, ita tamen, ut eum gestu indicasse quod velatum est, contendamus. Ita enim, quae Bdelycleo respondet, optime se habent: εὖ γ' ἐκπορίζεις αὐτὰ κἀπιχωρίως. Scholiasta V. οἷον σκωπτικῶς καὶ φλυάρως, Rav. ἐπιχώριον γὰρ ἦν αὐτοῖς τὸ (σκώπτειν καὶ V.) παίζειν: i. e. περὶ τὸ αἰδοῖον, quod interpres addere debebat. Quid? si ἐπιχωρίως ad Ruralia spectaverit, quibus dicere talia et monstrare nullus vetabatur? Altero loco senex temulentus ad tibicinam convivis clam abductam, v. 1342:

ἀνάβαινε δεῦρο χρυσομηλολόνθιον,
τῇ χειρὶ τουδὶ λαβομένη τοῦ σχοινίου,
ἔχου. φυλάττου δ' ὡς σαπρὸν τὸ σχοινίον.
ὅμως γε μέντοι τριβόμενον οὐκ ἄχθεται.

Scholiasta Rav. τὸ σχοινίον eodem verbo, quo supra κλεψύδραν, explicat; neque aliter Ven. Verumtamen senex verbis ludit, verboque significat, quod abest; muliercula, quae placide subsequitur, prendit nihil, aut si quid, prendit pallio senem, quo loco funem putrem esse significavit.

Fateor comicum hac mea defensione magis pudicum non esse factum; ubique enim subauditur obscoenum, licet non conspiciatur; immo, quod artificio quodam velatur, id eo obscoenius solet omnibus videri. Sed verbis tantum, non re exultavit comoedia antiqua, quantum ego video, neque monumenta illa, quae post alios nuper edidit Wieselerus (cui nuperrime Teuffel. ad Nub. 538 assentitur) ad aliam sententiam me perducere valent. Pleraque spurcissima sunt, τῆς φορτικωτάτης κωμῳδίας, alia ita comparata, ut meam de personarum habitu sententiam defendant.

V. Chorus igitur quattuor et viginti senum, quem comitantur pueri sive tres sive quattuor sive quattuordecim, dum

orchestram intrat conspicique a spectatorum parte potest, parodum canere coepit neque prius locum choreutis destinatum cepisse putandus est, quam post versum 487, postquam Bdelycleo in iustum certamen cum patre descendit. De variis, quas occupat, stationibus statim expositurus, nunc de parodo, ut primo choreutarum cantu, pauca praemittam. Chorus tragoediae, quum in multis Sophoclis et Euripidis, in nonnullis etiam Aeschyli fabulis comes tantum atque socius sit actorum actionisque, spectatorum igitur partibus susceptis, quid optimus quisque sentire possit et cogitare, verbis exprimat: chorus contra comoediae antiquae veluti Aeschyleus ille antiquissimus non spectator tantum sed actor est, neque, quid spectatores de fabula, dum agitur, sentire possint, eloquitur eorum nomine, sed actorum nomine, quid sibi poeta voluerit, alta voce spectatoribus obnuntiat. Optimum et nobilissimum exemplum chorus Equitum exstat; Acharnensium, Vesparum, Pacis, Avium initio actoribus obviam progreditur infestis signis; singulari artificio Lysistratae. chorus in duas partes divisus, quarum utraque suos habet ac defendit actores; Nubium porro, Thesmophoriazusarum, Ranarum chorus, dum actores primarios defendit, magis poetae consilium adiuvat et profitetur et confirmat; Ecclesiazusarum denique chorus ad Equitum proxime accedit, quamquam imitatio est debilis, satisque interitum choro imminentem indicat. Possis eundem etiam cum Vesparum reliquisque, quos una nominavi, choris comparare. Confirmatur haec mea dispositio etiam parodorum natura: Nubium enim et Thesmophoriazusarum et Ranarum parodus metro stasimi neque parodico scripta, non pronuntiat quare adeant choreutae, sed sublimius naturam nubium, Cereris, Bacchi canit. Porro aliae sunt parodi metro, quod parodicum liceat nuncupare, scriptae i. e. aut trochaico ut Acharnensium et Equitum, Avium et Pacis, aut iambico tetrametro catalectico, ut Vesparum, Lysistratae, Ecclesiazusarum. Quarum sex possis ἐμβατήρια appellare, quum chorus id ipsum quod progreditur, canat, choreutaeque sese, non invicem quidem sed universi singulos quosque adhortentur, ut progrediantur. Hinc similitudo exordiorum fit perspicua: Acharnens. v. 204:

τῇδε πᾶς ἕπου, δίωκε, καὶ τὸν ἄνδρα πυνθάνου, Vesp. 230: χώρει, πρόβαιν' ἐρρωμένως, Pac. 301: δεῦρο πᾶς χώρει προθύμως, Lysistr. 254: χώρει, Δράκης, ἡγοῦ βάδην, Eccles. 285: ὥρα προβαίνειν, ὤνδρες, ἡμῖν ἐστιν et in eiusdem fabulae epiparodo v. 478: ἔμβα, χώρει. In Equitibus actor chori appropinquantis ἐμβατήριον incipit v. 242: ἄνδρες ἱππῆς παραγένεσθε ad verba usque: ἀλλ' ἀμύνου καὶ δίωκε καὶ τροπὴν αὐτοῦ ποιοῦ. Item in Avibus chorus ab epope arcessitur, qui vel totius parodi vice fungitur bellissimo cantu v. 227—262; quo finito ipsius chori parodus brevissima ex singulis tantum versibus constat, v. 310. 315. 319 etc. sed tamen, veluti in Vespis factum esse iudicavimus, ad versum usque 400 pertinet, quo versu chorus tandem stationem legitimam capit. Verum in hac quoque parodo animadvertas parodicum istud χώρει v. 364; ita ut et Equitum et Avium parodos propter tales quasi formulas quinque illis uno conspectu enumeratis addere non dubites. His igitur primis chori cantibus nomen fuit parodis, repugnante G. Hermanno ad Aristot. Poet. p. 130: „nec nemini me vocabula πάροδος et στάσιμον de comicis choris legere“ et, ut videtur, in dissertatione, quam de choro Vesparum, non de parodo inscripsit. Neque tamen aliam significationem scholiastae Comici norunt; quas vide sis ad Acharn. 204. Equit. 247. Nub. 275. Vesp. 230. 270; neque aliter intelligi debent Aristotelis verba, Poet. XII, 2: καὶ τούτου (τοῦ χορικοῦ) τὸ μὲν πάροδος, τὸ δὲ στάσιμον. κοινὰ μὲν οὖν ἁπάντων (scil. τῶν ποιητῶν, v. l. τῶν τραγῳδοποιῶν et τῶν κωμῳδοποιῶν) τὰ ἀπὸ τῆς σκηνῆς καὶ κομμοί. Quare, quod de parodo tragica dixit idem, id ad comicam quoque referendum est, ut sit ἡ πρώτη λέξις ὅλου χοροῦ. Prima igitur lex esto, ut sit totus chorus, cuius voces audiantur. De Nubium quidem, Thesmophoriazusarum, Ranarum parodis nemo facile dubitabit, quin spectatores totius chori voces audierint una. Acharnensium Equitum, Pacis, Lysistratae, Ecclesiazusarum parodi in eo fere consentiunt, quod se parodos esse ipsis verbis pronunciant. Alius enim alium adhortatur, ita tamen, ut omnes uno ore loquantur canantve, unusquisque igitur se ipsum adhortetur, dum reliquos.

Id quod etiam schol. Vesp. 230 annotavit: οἱ τοῦ χοροῦ ἀλλήλοις ἐγκελευόμενοι τὴν πάροδον ποιοῦνται. Restat igitur una Vesparum parodus, quae quin ab omnibus choreutis una sit cantata, equidem nullus dubito, quam tamen G. Hermannus a viginti choreutis ita cantatam esse contendit, ut singuli suam particulam cantaverint; i. e. parodum ipsam sex deinceps, reliqua reliqui. Sic choreuta octavus bis, quartus bis, vicesimus alter bis iubetur vocem emittere; sic in sequentibus a v. 339 sex priores choreutae item bis, quum pueris dimissis viginti relictae sint. Iam vero quum factum esse nulla ratione possit, ut chorus tali modo deminueretur, tota Hermanni disputatio irrita cadit. Neque omnino satis causae esse reperio, cur singulos choreutas singulas parodi partes cecinisse sive, ut Hermannus mavult, recitasse credamus. Fingas quaeso chorum, dum intrat circuitque stationem mox capiendam, unius choreutae voce aditum suum indicare. Num poteris tibi fingere, eiusmodi chorum triginta millibus Atheniensium fuisse acceptum? An non potius eos tantam miseriam protinus explosisse persuasum habes? Equidem hercle; neque me movent aliquot nomina, quae si choreutarum sunt, i. e. ficta, tamen ab omnibus pronunciantur uno ore, ita ut Comias iste, Strymodorus etc. se ipsum impellat; sin spectatorum, eo melius a choreutis, quibus cum spectatoribus satis perspicua similitudo intercedere debet, una cum reliquis canuntur. Primum autem chori introitum ab omnibus choreutis uno ore indicatum esse unoque cantu celebratum, et per se certissimum est et confirmatur luculentissime parodo chori Avium. Qui chorus, ante quam verba facit, avium instar multum edit strepitum, v. 307:

οἷα πιππίζουσι καὶ τρέχουσι διακεκραγότες.

At quinquies tantum vel paullo plus versiculum pronunciat; ex quinque igitur versiculis, iisque actorum sermone disiunctis, Avium constat parodus. Num quis igitur putet, singulos choreutas pronuntiasse ea, quae chori sunt totius, adspectu hominum admodum perterriti? chori praesertim Avium timidarum, quas Comicus brevibus istis quaestionibus tam eximie depinxit? Illud

ποποποποποποποποῦ et τιτιτιτιτιτιτιτιτίνα num quis unquam crediderit ab uno choreuta cantatum esse? num illud ποῦ; πᾶ; πῶς φής; Attamen si qui sint, hi cognoscant velim avium naturam; neque alio testimonio opus erit. Simillima, ut hoc obiter moneam, conditio Orestis Euripideae, a schol. Eur. Phoen. 210 defensae, simillima etiam Oedipi Colonei est. Cuius fabulae parodus, utpote quae cum reliquis comparetur, et brevissima est et actorum verbis interrupta. De qua cum disceptatum sit, ex quo tempore Plutarchus sive calami lapsu sive memoriae stasimo pulcherrimo nomen indidit parodi, nunc data occasione brevibus sententiam meam dicam. Videtur autem Aristotelis definitio: ἡ πάροδος πρώτη λέξις ὅλου χοροῦ et Plutarchum et alios permovisse, ut chorum cum mentis quadam perturbatione progredientem nec certis ordinibus incedere nec omnino parodum legitimam facere cogitarent. Quod tamen longe aliter se habet. Parodus enim primus introitus est chori quum tragici tum comici. In omnibus, quas novimus, fabulis chorus totus atque integer intrat in orchestram, sive certis sive solutis intrat ordinibus, sive incitato sive placido gressu. Iam quum duplex sit verbi πάροδος significatio, altera prima chori verba vel primum cantum indicat. Itaque quum parodus utrumque significet, et primam chori orationem cantumve et primum introitum, nemo est qui re paullo accuratius perspecta versus chori primos, Oed. Col. 117 sqq. parodum esse negare possit.

VI. Vindicavimus Comico et parodum, quae proprie sic dicatur, Vesparum et chorum viginti quattuor choreutarum comitante puerorum caterva. Nunc in iter chori intrantis, quale fuerit, inquirendum. Necesse est, chorum, ubi primum eius iugum conspicuum fit, vel etiam, dum in parodo theatri versatur, canere coepisse, non recitare, ut Hermannus iubet l. l. (de qua re postea); necesse quoque, eundem inter progrediendum cecinisse, donec ad illum locum orchestrae pervenerit, unde Philocleonem cantu posset excitare. Versus sunt triginta sex, 230—265; nam cum v. 266 senes iam ante socii domum substitisse apparet, quum canant: οὐκ τῆς οἰκίας τῆσδε συνδικαστής.

Verum hi triginta sex versus spatium requirunt passuum fere quinquaginta et ducentorum, si quidem septem passus septem versus pedes aequant; sed requirunt, ni fallor, etiam plures, quum pes catalecticus octavus suo egeat temporis spatio, suo itaque passu. Duae igitur rationes sunt, quarum alteram sequi iubemur. Namque chorus aut circuisse orchestrae orbem, dum hos XXXVI versus cum pueris canit, existimandus est, aut aliquoties substitisse vel ita saepe, ut aptus versuum numerus ad proficiscendum recta via relinquatur. Iam verisimile est, chorum substitisse statim post introitum, quo perspicuum fieret, primos versus quinque inter parodi parietes et inceptos esse et finitos ita, ut cum sexto (v. 235)

πάρεσθ' ὃ δὴ λοιπόν γ' ἔτ' ἐστίν, ἀππαπαῖ παπαιάξ:

totus chorus in orchestra esset. Rursus incipit progredi v. 245: ἀλλὰ σπεύδωμεν. Sed fortasse tantum parat progredi, quod ex verbis colligere licet:

ἅμα τε τῷ λύχνῳ πάντη διασκοπῶμεν.

Certum est, eum, ubi puer incipit loqui, progredi protinus desiisse. Finita cum pueris altercatione tandem versu 259 progressurum se esse ostendit. Hac igitur computatione ad quindecim versus vel ad centum quinque passus, immo si primos versus seiungamus, ad septuaginta passus rediit, quod antea nimium erat. Quod optime conveniret cum magnitudine orchestrae eiusve diametro, modo passus senum pusillos fuisse accipias. At dixerit quispiam, tune chorum in ipsa fere parodi via tamdiu moratum esse putas? Cui ego: senes cogita ubique haesitantes, stantes, garrulos, ut senum fert consuetudo, ut, quando quid narraturi sint, subsistant.

VII. Sed qua tandem via ingrediebatur chorus, quam alii orchestram, alii thymelam appellari iubent. Quaestio satis impedita, etiam post Wieseleri curas (Veber d. Thymele des gr. Th. 1847). Quem in eo maxime errasse crediderim, quod novam verbi θυμέλη significationem probaturus, antiquam eamque satis omnibus probatam prorsus respuit. Neque tamen gravius testimonium afferre valet, quam Pratinae illum versum — πολυ-

πάταγα θυμέλαν. Quasi orchestra non possit a poeta thymele vocari. Triplici autem solum (τὸ ἔδαφος) theatri utitur significatione, dicitur enim ἡ ὀρχήστρα, ἡ θυμέλη, ἡ κονίστρα. Atque ἡ κονίστρα quidem proprie dicitur, quum Dionysia non celebrantur, ἡ ὀρχήστρα, quum celebrantur, ἡ θυμέλη, quatenus, ut lexicographi graeci iubent, a θύειν verbum derivatur, quo βωμὸς i. e. τετράγωνον οἰκοδόμημα κενόν significetur, Dionyso sacrum, in medio orchestrae sive conistrae solo exstructum. Illud κενόν, quod Wieselero negotii facessit multum, ita explicari optime posse putaverim, ut sit comparandum cum cenotaphio, aramque significet in Dionysi honorem exstructam quidem, neque tamen ad sacra legitima aptam, quum theatrum Dionysi non sit templum dei pie adorandi sacrificiisque colendi, sed donum tamen Dionysi. Itaque ara dei carere non debemus, quocunque eam loco collocamus, sive, ut Graeci praescribunt, in media orchestra, sive proxime τὸ πρῶτον ξύλον (cfr. Wieseler p. 19 sqq.). Cur vero κενὸν οἰκοδόμημα dicatur ara, etiam alia causa in mentem venit. Notum est, et graecis auctoribus et re ipsa postulante, solum theatri, τὴν κονίστραν, quum Graeci Dionysia celebraturi erant, ligneis contabulationibus factam esse orchestram, τὴν ὀρχήστραν, in qua saltare possent choreutae; hanc vero contabulationem aliquot pedes vel unum certe altam fuisse per se apparet, quia in contignatione collocata erat. Iam ara Dionysi, quam ex lapide factam in conistra perpetuo adfuisse consentaneum est, his substructionibus et contabulatione aut tota aut ex magna parte obtegebatur. Quare ligneam aram super obtecta illa exstruere coacti erant, quum aram per dies sollemnes plane ex conspectu hominum removere non fas esset. Itaque τὸ κενὸν οἰκοδόμημα, cavum arae tegumentum, arae speciem exhibebat. Vtraque ergo ratione perspicuum fit, quid sibi velit κενὸν οἰκοδόμημα, perspicuum quoque, theatrum Dionysi, alterum quasi fanum dei, in quo tantum non sacrificia peragunt, ara sua non caruisse. — Sed in aliis quoque rebus non convenit mihi cum viro doctissimo, quum in plerisque ad G. Hermanni aliorumque sententias accedam. Primum quod de magnitudine thymelae, quam vocat, ex-

posuit, id prope nullam habet veri similitudinem. Sequitur autem Etymologi Suidaeque verba: τετράγωνον οἰκοδόμημα, thymelamque, in qua chorus caneret saltaretque, quadratum fuisse suggestum satisque magnum contendit, ut chorus commode in eo versari posset (v. p. 28 sq.). Sed si angulos formae quadratae ad circulum usque pertinuisse eumque tetigisse putamus, quid tum de segmentis, quae tria supersunt, statuamus? sentio enim, quartum thymelae latus lineam pulpiti lineae parallelon esse. Num haec segmenta conistram appellari credamus? quod τὸ κάτω ἔδαφος, totum igitur solum, non pars quaedam est. Has quaeso foveas, ut ita dicam, quis unquam Graecorum potuerit probare? quis igitur nostrum? Eadem autem vel peior etiam conditio est, si latera thymelae Wieselerianae paullo minora fuisse neque tetigisse circulum theatri censemus. Foveae tum maiores, suggestum etiam taetrius atque ineptius. Quid porro de scalis statuamus? Novimus enim ad pulpitum, ad sedes priores, quas pari cum pulpito altitudine fuisse constat, ad ipsam orchestram duxisse scalas. Iam, si orchestram suggestum quadratum, quinque pedes altum, fuisse acciperemus, praeter modum scalarum numerum augere cogeremur, quum quattuor aut tres saltem ad orchestram ducerent. Deinde quanam ratione chorus pulpitum potuerit ascendere, si descendere eodem tempore atque alias rursus ascendere scalas iussus esset? Nam si quinque pedum altitudinem defendimus, tum chorus per aliquantulum temporis a conspectu omnium paene remotus, dum descendit; rursus quam celerrime fit conspicuus, dum ascendit in pulpitum. Quod vide ne sit ultra modum ridiculum et absurdum. Atqui absurdius etiam si e regione pulpiti nullas fuisse scalas statuas, chorum ergo aut dextrorsum aut sinistrorsum properasse, ac, dum circuit suggestum, spectantium oculos fugisse, temporisque aliquanto intermisso, alteras pulpiti scalas dum ascendit, conspicuum esse factum. Hanc miserrimam depinxi orchestrae conditionem, item miserrimam, sive duos sive unum sive quinque pedes eam altam fuisse putas. Neque adiuvant omnino, qui de hac theatri attici parte nos commonefaciunt, quare eorum verba, a Wieselero,

Schneidero, aliis diligenter collecta repetere supersedeo. Mihi quidem unum hoc verum atque cuivis acceptum videtur esse, totam orchestram lignea contabulatione supertectam fuisse, itaque contabulationem formam habuisse ipsius conistrae, i. e. circuli directa pulpiti linea abscisi. Altitudinem quinque pedum fuisse facile concedo; restat hyposcenium satis altum, quod statuis et columellis exornaretur. Verumtamen tanta contabulationis altitudine opus non fuerit; certe quum maioribus opus fuisset substructionibus, Athenienses id, quod minore artificio et opera poterat exstrui, praetulerint. Tali autem modo orchestra binis tantum scalis indigebat, quibus per parodos adeuntes ascenderent. In pulpitum denique, τὸ λογεῖον, aut binis aut unis scalis ascendebatur. Vterque enim ascendendi modus certis quibusdam nititur argumentis. Verum quo expeditior et facilior pulpiti cum orchestra coniunctio, eo melior atque usitatior. Quare equidem unas scalas fuisse contenderim, satis latas, quae vel plus dimidia parte logei occuparent. Has vero scalas vel binas has scalas ex lapide factas esse probabile est, easque per dies sollemnes contabulatione orchestrae ex parte contectas. — Sed iam ad Vespas redeo, quae mihi certissimo sunt testimonio, sententiam meam de habitu orchestrae propositam satis magna veri similitudine niti. Etenim chorus, postquam cum Philocleone verba fecit de optima fugiendi ratione seque idoneam opem laturum esse promisit, statim aculeis infestis proelium commissurus est, quod socium a filio servisque iterum interceptum videt. Advolat, multa cum garrulitate occupat pulpitum, domum, quam filius et socii obsident, aggreditur. Sed propellitur facile ab adversariis Philocleonis, qui se, timore sublato, cohortantur versibus aliquot v. 456 sqq.:

παῖε παῖ', ὦ Ξανθία, τοὺς σφῆκας ἀπὸ τῆς οἰκίας.

et οὐχὶ σοῦσθ'; οὐκ ἐς κόρακας; οὐκ ἄπιτε; παῖε τῷ ξύλῳ.

Cum versu 463: ἆρα δῆτ' οὐκ αὐτὰ δῆλα κτλ. chorus in orchestram pedem rettulit, et quo tempore filius patri persuadet ut secum ad placidum verborum ac disputationis certamen descendat, stationem chori legitimam, quam in media orchestra

fuisse constat, occupat. His itaque versibus, quos integros apposui, luculentissime apparet, chorum et ascendisse pulpitum et descendisse in orchestram: quod quam commodissime factum sit necesse est. Commodissime autem fit, quum unas scalas fuisse accipimus, minus commode, quum binas, quae satis latae fuisse non possunt. Probabile denique est, chorum postquam descendit, dextrorsum se convertisse et circuitu sinistrorsum facto, ubi mediam attigit orchestram, e regione actorum constitisse. Quomodo autem ordinem parodi primae vel servaverit vel restituerit, difficile est dictu; tamen servavit procul dubio, ut λαυροστάται iidem essent, iidem δεξιοστάται, iidem ἀριστεροστάται.

VIII. Inter parodum chori, quae quattuor constat partibus, prima a 230—247, altera a v. 248—272, tertia a v. 273—290, quarta a v. 290—316, quamquam, si plures partes accipias, quum versu 487 demum finiatur parodus, non repugno: inter hanc igitur parodum vel pars quaedam ipsius parodi stasimon est, canticum ita dictum ipso choro auctore v. 270:

ἀλλά μοι δοκεῖ στάντας ἐνθάδ', ὦνδρες,
ᾄδοντας αὐτὸν ἐκκαλεῖν:

neque dubitant scholiastae, canticum quod sequitur, stasimon appellare: πρὸ τῶν θυρῶν τοῦ Φιλοκλέωνος στάντες οἱ τοῦ χοροῦ τὸ στάσιμον ᾄδουσι μέλος. Sed fallitur scholiasta, e στάντας derivato verbo στάσιμον: quum nihil aliud voluerit chorus nisi paullulum subsistens senem evocare, ut secum ad forum contendat. In vulgus enim notum est, τὸ στάσιμον ab ἑστάναι quidem originem duxisse, neque tamen canticum stativum significare: sed canticum a choro, postquam stationem suam in orchestra occupavit, aut statim post parodum, aut post primum episodium atque inter episodia cantatum. Itaque illud in Vespis stasimon re vera carmen stativum est, non stasimon, quod vocant, ad tragicorum legem compositum. Eademque videtur conditio esse carminum apud tragicos antistrophicorum, cum ipsa parodo coniunctorum, siquidem scholiastam Eur. Phoen. 210 Valck. sequimur: ὅταν γὰρ ὁ χορὸς μετὰ τὴν πάροδον λέγῃ τι μέλος, ἀνῆκον τῇ ὑποθέσει, ἀκίνητος μένων, στάσιμον καλεῖται. πάροδος δέ ἐστιν

ᾠδὴ χοροῦ βαδίζοντος. Haec parodi compositio in plerisque obvenit tragoediis, satis ea expedita, quando versus parodici antecedunt; sed quid statuendum de his parodis, in quibus stropha praecedit anapaestis, ut in Soph. Antigona, de illis porro, quae tantum carminibus antistrophicis constant? Quamquam in his multae sunt, quae de aditu ipso chori agunt. Sunt denique aliquot parodi, quas actores vel anapaestis indicant atque introducunt, ut ab Aeschylo in Prometheo, a Sophocle in Electra et Philocteta, ab Euripide in Helena et Ione factum esse videmus. Ex quibus omnibus apparet, neque scholiastae ad Phoen. l. l. neque etiam Aristotelis praeceptum ac regulam sine exceptione esse. Iam sunt qui dicant, solum hoc carmen chorum cecinisse, reliquos parodi versus recitasse, iique Aristotelis maxime definitione adducti: χορικοῦ δὲ πάροδος μὲν ἡ πρώτη λέξις ὅλου χοροῦ. στάσιμον δὲ μέλος χοροῦ τὸ ἄνευ ἀναπαίστου καὶ τροχαίου. Eaque G. Hermanni est opinio, singulos choreutas distribuentis, eadem porro aliorum, qui vel tragoediarum stasima misere lacerant, quo numerum choreutarum septenarium efficiant. Atqui ipsa philosophi verba: λέξις ὅλου χοροῦ, nos aliter sentire iubent. Namque chorus integer, dum iunctis utitur vocibus, canit, non loquitur. Canit autem, quod viginti quattuor choreutae uno ore loqui non possunt. Quidni? Fingas tibi chorum ista ratione loquentem: num sustinere poteris? num igitur Athenienses sustinuerint? Quem ad finem, quaeso, chorus, nisi quam saepissime cecinerit, ne dicam semper? praesertim ubi primum orchestram adiit? Verumtamen est aliquid discriminis inter tragicum chorum et comicum. Atque eo maxime inter se differunt cantica, quod in tragoedia parodum habes et stasima, in comoedia parodum et parabases: τὰ ἀπὸ σκηνῆς utrumque fabularum genus habet; τοῖς κομμοῖς vero respondent cantica comoediae breviora, intra singula episodia cantata. Quod quam vere dictum sit, nunc fabulis Comici ducibus pervestigemus, a Vespis, ut par est, exordio facto. Quattuor sunt carmina, quae chorus canit, postquam actores exierunt, nam servi una cum hero somno sopiti exeuntium vel absentium instar sunt: parodus cum stasimo sic

dicto v. 230—289, parabasis prima, v. 1009—1121, parabasis altera, v. 1265—1291, carmen parabaticum sive parabasis tertia, v. 1450—1473. Quibus canticis fabula in partes quinque dividitur longitudine impari, quippe secunda fere dimidium eius obtinet. Praeterea carmina antistrophica sat multa, namque respondent sibi v. 291—303 et 304—316, v. 333—345 et 365—378, v. 729—736 et 743—749, v. 868—873 et 885—890, v. 1515—1522 et 1523—1527. Itaque praeter parabases alteram et tertiam post parabasim priorem habes antistrophicum carmen tantum unum idque ipsum exodicum. Denique notandi sunt vv. 405—414 a choro, v. 463—470 item a choro, v. 526—545 item a choro, v. 630—648 item a choro, v. 1241—1242 a Philocleone, v. 1245—1248 a Bdelycleone et Philocleone, v. 1326—1341 a Philocleone, v. 1482—1495 item a Philocleone cantati. De quibus omnibus deinceps dicendum est.

G. Hermannus, elem. doctr. metr. p. 727 de carminibus choricis disputans, haec: „Harum (i. e. personarum, a quibus carmina canebantur) quadruplex partitio cogitari potest. Nam aut omnia a toto choro, aut omnia a partibus canebantur, aut partes chori strophas, totus chorus epodum, aut totus chorus strophas, epodum autem pars chori canebat." Divisionem quandam chori fuisse in usu, e Polluce IV, 107 novimus: καὶ ἡμιχόριον δὲ καὶ διχορία καὶ ἀντιχόρια (ita recte Bekkerus, Herm. ἀντιχορία). ἔοικε δὲ ταὐτὸν εἶναι ταυτὶ τὰ τρία ὀνόματα· ὁπόταν γὰρ ὁ χορὸς εἰς δύο μέρη τμηθῇ, τὸ μὲν πρᾶγμα καλεῖται διχορία, ἑκατέρα δὲ ἡ μοῖρα ἡμιχόριον, ἃ δὲ ἀντᾴδουσιν, ἀντιχόρια. Verum, quando haec divisio facta sit, fere ubique ignoramus. Facta procul dubio est in epiparodo Aiacis, facta etiam in Lysistrata; sed in plerisque fabulis fieri non potuit, etiamsi in codicibus sat multis locis appictum legimus ἡμιχόριον. Nam chorum praeter necessitatem divisum esse, quis credat? Iam chorum constat totum parodum fecisse; num igitur credibile, eundem post parodum cantatam in duas partes discessisse, quarum altera stropham sive strophas, antistropham altera caneret? Hemichorium enim semper dimidia chori pars, separata ab altera

suoque stans loco putanda est, neque unquam dimidia pars cantantium, quae caneret altera parte silente, quamvis eodem loco chorus constitisset coniunctus. Haec tamen chori divisio qua tandem ratione facta esse potest? Tacent veteres, dividunt nostrates, dividendi ratione non explicata. Namque Hermannus l. l. „Quamobrem veri simile videtur, epodica ita acta esse, ut chorus, dum stropham atque antistropham caneret, duas oppositas partes orchestrae teneret, epodum autem caneret stans in medio orchestrae loco.“ Atqui epodica in superstitibus fabulis perquam rara sunt, ut ad regulam faciendam non sufficiant. Quomodo igitur chorus dividitur? in episodiis enim coniunctus est. Non alia hercle ratione, nisi tacite, antequam aut dextra aut sinistra pars, de qua re nihil praecepit vir summus, inciperet canere, stationes occuparunt. Porro, quum e scholiastis constet, formam chori fuisse quadratam et tragici et comici, qua ratione tragicum distributum esse existimamus? Vt restaret suo loco choragus, sex sinistri, assumpto e tertio iugo choreuta, sinistrorsum abirent, item sex dextri cum septimo suo dextrorsum? an altera pars ex octo choreutis, addito chorago, altera e septem constaret? Comici chori divisio sane expeditior, sed utrobique prospiciendum fuisse crediderim, ut quam maxime par fieret numerus δεξιοστατῶν, λαυροστατῶν, ἀριστεροστατῶν, sive πρωτοστατῶν etc., ut utrique parti idem numerus viliorum choreutarum, τῶν λαυροστατῶν (de quibus cfr. Photium et Hesychium s. v.) obveniret. Verum enim vero, nisi singularis atque idonea causa fuerit, chorum nusquam divisum esse contendo, atque ut divisus non fuerit, ita carmina sua uno ore cantavisse. Difficile confirmatu, quod dico, neque vero Hermannus suas regulas exemplis firmavit. Equidem choreutarum coniunctionem fere perpetuam eo potissimum defenderim, quod etiam meliores, οἱ πρωτοστάται, non erant ita firmi atque exercitati, qui soli canere possent, licet modi carminum fuerint simplicissimi. Vnus est, ὁ ἡγεμών, ὁ ἔξαρχος, quem praecinentem sequuntur reliqui: cfr. Aristot. de mundo c. 6. problem. XIX, 22. 46 et quos Schneiderus praeterea laudavit l. l. p. 201, Platonem, Diomedem, Senecam.

Quem si in quibusdam tragoediae carminibus, τοῖς κομμοῖς, τοῖς ἀπὸ σκηνῆς, totius chori partes in se suscepisse concedimus, reliquos tamen choreutas suscipere potuisse prorsus negandum est. Ac si potuerint, num spectatores tali singulorum cantu contentos fuisse credibile? At, dixerit quispiam, non cecinerunt sed recitarunt, ubi singuli cum actoribus collocuti sunt. In episodiis fortasse, neque tamen in carminibus. Verum ne in episodiis quidem choreutas singulos praeter choragum locutos esse, certis testimoniis comprobari potest. In tragoedia praesertim parum conveniret cothurno, si alius choreuta acuta, alius gravi loqueretur voce, quod quidem ista ratione, qua omnes deinceps loquerentur, vitari non posset. Itaque quum chorum tanquam unam personam fuisse dicimus, quae uno ore choragi loqueretur, una voce caneret omnium choreutarum, multa certe aut evitare aut componere videmur, quae divisio ista multiplex in fabulas superstites inculcavit aliena. Primam enim ac summam legem poetarum simplicitatem rhythmi, metri, simplicitatem in recitando vel canendo fuisse arbitror. Quam ut paullo melius nunc cognoscere atque intelligere possimus, egregia facit Rossbachii et Westphali opera, qui in libro suo de re metrica poetarum dramaticorum et lyricorum multa carmina ad simpliciorem metri formam rhythmo adhibito duce ita revocarunt, ut aliter constitui non amplius possint. Poterant fortasse etiam plura; nam, ut unum afferam, de stasimo Vesp. 272 sqq., quid statuerent, non debebant dubii haerere (Metr. p. 445). Nunc quidem superest, ut Rossbachio socioque ducibus omnia fabularum superstitum carmina quum parodica tum antistrophica in unum conspectum redigantur, integris videlicet versibus appositis, ita ut melius multo et facilius pernoscatur, quibus quisque poeta formis carminum usus sit quibusve frequentissime. His ita collatis manifestum erit, quem potissimum rhythmum i. e. metri numerum singuli poetae praetulerint; denique, qui cuiusque carminis modi, cum specie quadam veri licebit suspicari. Probabile autem est, modos carminum pulchrum verborum sonum fere expressisse, ut tanquam recitatio sollemnis et canora esset, nullo vocis artificio,

ut modulate quidem, non tamen artificiose canerent, ut igitur tot soni essent, quot syllabae verborum. Cui alterum accedit, quod aeque probabile videtur esse. Namque copia et varietate modorum Graecos excelluisse non crediderim; sed unum quodque carminum genus suis usum esse modis, et poetas eosdem modos adhibuisse, quos alii in eiusdem generis carminibus; modos igitur fere communes fuisse omnibus, videlicet paullulum variatos ad singularum stropharum indolem, quippe quae pervariae essent longitudinis. Vbique autem verba carminum praevalebant, versibus quam bellissime quamque clarissima voce pronunciandis inserviebat chorus, versus puto audiisse Athenienses, non modos, quos norant. Quod ita fuisse, ut censeam, ipsa carmina me movent, tam mirifico studio composita tantaque diligentia elaborata, movet me id maxime, quod musicorum, qui in modis inveniendis excelluerint, nomina paene ignoramus. Quare quae vocantur Lydiae, Doriae, Aeoliae, Phrygiae, Mixolydiae strophae, eas et id quod nuncupamus „Tonarten" et quod proprie dicimus „Melodien" fuisse contenderim, bene gnarus, omnia haec proponi magis quam confirmari posse (cfr. Boeckh. de metr. Pind. p. 181 sqq. G. Herm. elem. doctr. metr. p. 697 sqq. Rossbach. Rhythm. p. 2 sqq.).

IX. Ad Aristophanem redeo. Parodus Vesparum, quod eodem metro (i. e. Hipponacteo, schol. Plut. 253) utitur, quo Ecclesiazusarum et Lysistratae, ad eosdem opinor modos cantata est. Quos quidem modos, si quid in tali re vel suspicari vel etiam iocari liceat, a primo versu notissimi nostri ἐμβατηρίου, cui nomen est „Dessauer Marsch", non multum abhorruisse dixerim. Quum vero tetrametri κατὰ στίχον sint, sequentem versum modis paullulum variatis usum esse necesse est, ne iisdem perpetuo repetendis cantus languesceret. At supra binos versus modos excessisse negarim, sed eos altero quoque versu repetitos esse; novies igitur, quum duodeviginti sint parodi versus, hanc repetitionem modorum factam esse. Iam sequitur a v. 248 metrum, quod dicitur τεσσαρεσκαιδεκασύλλαβον sive tetrameter iambicus catalecticus syncopatus, a tetrametro iambico catalectico tantum

eo diversum, quod post arsin dipodiae secundae deest thesis, cantus intermissione supplenda. Itaque aut simillimi fuerint horum versuum modi aut iidem, admisso intervallo. Ceterum vestigia premo Rossbachii Metr. p. 203, qui tamen, quum dicit: „Der syncopirte catalectische Tetrameter wird von den Komikern an Stelle des gewöhnlichen catalectischen Tetrameters gebraucht und wie dieser monodisch vom Chorführer oder im monodischen Amoibaion gesungen“, voculae „vielleicht“ immemor est, in eiusmodi praeceptis non praetermittendae. Namque cum eadem veri specie quispiam totum chorum hos versus cecinisse contenderit, neque dubitari potest, quin vis comica mirum quantum augeatur, ubi omnes senes cum omnibus pueris una voce altercatos esse statuimus. Versus autem syncopati quum sint numero viginti quinque, de modorum ratione aliter, quam supra factum est, iudicare non cogimur. Possit enim altera eorum pars novis modis et interrumpi et excipi, quippe uno vocis tenore carmen stativum v. 273 sqq. adiungitur. De quo carmine multum inter editores disceptatur. Varias lectiones infra additurus ad versus singulos, nunc qua ratione metrum sanari posse videatur, dicam. In versu 277 pro εἶτ' ἐφλέγμηνεν αὐτοῦ scribendum duco praeeunte Reisigio ἐπεφλέγμηνε δ' αὐτοῦ, in versu 282 scripserim: ἐξαπατῶν τε λέγων θ' | ὡς pro ἐξαπατῶν καὶ λέγων, in v. 284 διὰ τόνδ' ὠδυνήθη | κᾆτ' ἴσως κεῖται πυρέττων. Denique versum 290 ὕπαγ', ὦ παῖ, ὕπαγε, bis positum esse atque etiam strophae finem fuisse post v. 280 puto. Tali ratione certe metrum sanaretur, quod per se satis simplex neque ita desperatum, ut Rossbachius praedicavit Metr. p. 445. Versus sunt dactylo-trochaici, quintus autem ex tripodia trochaica constat cum anacrusi disyllaba:

⏑ ⏑ ⏊ ⏊ ⏑ – –; arsis trochaei primi τρίσημος. Incipit cantus ab Ionicis a minori quinque, quorum primus syllaba caret: ⏑ ⏑ ⏊ ⏑ ⏑ ⏊ – etc., ita ut eius arsis fiat τετράσημος. Ac ne quis aut anapaestos hoc versu contineri septem aut choriambos hypercatalecticos quattuor cum anacrusi, contendat, et ultimi versus strophae et systema Ionicorum, quod stasimon sequitur, impediunt. Versus igitur secundus et tertius, item octavus et no-

nus, ut eodem metro ita modis iisdem usi fuerint; consimili ratione inter se cohaerent versus quartus (276), sextus, septimus; quibus proxime accedit versus quintus, quem emendare conabamur: restat octavus ἦ μὴν κτλ., quasi coniunctio quaedam modorum et dactylici et trochaici metri. Vltimos denique versus: λίθον ἕψεις, ἔλεγεν, et quem secutum esse diximus cum Hermanno Elem. d. m. p. 29, primi versus modos ex parte repetisse, hac nostra modos cogitandi ratione consentaneum est. Quivis vero perspiciet, quam simplex versuum compositio sit, quam simplex ergo modorum ratio fuerit. — Sequitur quarta parodi pars, systema Ionicorum a minori, a Bergkio editore atque a Rossbachio antistrophicum redditum, Metr. p. 324; a Dindorfio in editionibus item antistrophicum, in libro: Metra Aeschyli etc. p. 342 integrum relictum. In descriptione versuum ita inter se discrepant viri docti, ut Bergkius tredecim, Dindorfius novem, Rossbachius septem exhibeat. Hirschigius denique, antistrophica divisione abiecta, triginta edidit versus. Post stasimum finitum senes filios progredi iubent: ὕπαγ', ὦ παῖ, ὕπαγε: non vero progrediuntur, sed iterum cum patribus altercantur, dum Philocleo socius omnia per foramen domus audit. Genus modorum magis ὀρχηστικόν, ac videntur et pueri et senes aliquantum saltasse, certe saltandi speciem motu corporum, aculeorum, lucernarum dedisse. Neque tamen multum se loco movent, quippe audiuntur a Philocleone. Equidem ut prius ἀμοιβαῖον ab omnibus una choreutis a puerisque omnibus cantatum esse persuasum habeo, ita hos quoque versus novis quidem modis, sed eodem canendi modo usos esse contendo. Iam varietatem modorum hactenus adhibitorum deprehendere nobis licet, quamquam singuli fuerint simplicissimi: habemus enim metrum Hipponacteum (Rossb. Metr. p. 199), syncopatum, dactylotrochaicum, Ionicos a minore; itaque artificio satis magno et sollertia choro opus fuisse, ut poetae verbis satis fieret, apparet. Iam vero chori cantus interrumpitur Philocleonis versibus, v. 317 sqq. non cantatis illis sed ad sonum tibiae recitatis. Quos versus Reisigius coniect. p. 199 antistrophicos reddere conatus est, satis audacter, ut mihi quidem

videtur. Aliter G. Hermannus elem. p. 746, qui senem nunc loquutum esse nunc cecinisse suspicans, verba φίλοι τήκομαι et ὑμῶν ὑπα-· (sic, non totum verbum) a versibus cantatis seiungit. Aliter etiam Porsonus ad Eur. Hec. v. 1169, qui duos senarios, glyconeos tres cum Pherecrateo exprompsit. G. Dindorfius Metr. p. 343 dimetrum bacchiacum: φίλοι τήκομαι μὲν glyconeos antecedere iubet, comparatis ipso Comico et Euripide. Verum ubi metro bacchiaco supersedere licet, supersedeamus. Certum est, Philocleonem tragico ore loquutum esse, carmen tragici alicuius imitatum. Itaque reiecta vocula μὲν aut φίλοι τήκομαι, ut dochmius sit, aut φίλοι κατατήκομαι, ut glyconeus fiat, scribere malim; neque dubito glyconeum praeferre, quod dochmius systema glyconeorum antecedere fere non solet. His ita constitutis carmen exstat bellissimum, ex tribus constans partibus, quarum duae priores, maxime media (ἀλλ' οὐ γὰρ — ποιήσω), quippe brevissima est, desperationem senis et languorem, ultima vero iram renascentem depingit, systemate anapaestico optime expressam. Excipit hanc senis orationem canticum chori trochaeis scriptum, quibus interpositus dimeter creticus v. 339, unde apparet, creticum idem valere quod dipodiam trochaicam, v. Rossb. Metr. p. 547; et ipsum a toto choro cantatum ad v. usque 345, propterea quod metro mutato tetrametri incipiunt anapaestici, qui procul dubio recitabantur. In huius carminis v. 343, quo facillime metrum trochaicum restituitur, addo σύ:

ὅτι λέγεις σύ τι πέρι τῶν νε-

cui respondet antistrophicus:

—ξῃ τι, ποιήσω δακεῖν τὴν: aut intervallo admisso syllaba —γεις τρίσημος fit: ⏗ ⏑ ⏑ – ⏗ ⏑ – ⏑. Simillimo metro chorus v. 405 utitur, quamquam corruptum apparet esse. Engerus in dissertatione „de responsionum apud Aristophanem ratione" p. 6 seq. vv. 410—414 et v. 468—470, v. 418. 419 et 474—477 (475—476 Bergk.), v. 428. 429 et 486. 487 sibi respondere iubet. De reliquis non contradicam; at vv. 410—414, quos numero omni solutos esse dicit, ita immutavit, ut paene novi fierent. Cautius multoque opinor melius egit Rossbachius Metr.

p. 547, qui paeonem sive creticum ditrochaeo συνθέτῳ respondere apud Aristophanem docet. Idem vv. 410—412 et 468—470 sibi respondere ait. Verum supersunt vv. 413. 414, quibus qui respondeant versus, ipse nec dicit nec habet. Hirschigius ad v. 410 antistrophica esse negat; neque Dindorfius Metr. p. 343 medelae quidquam attulit; stropha enim praetermissa, antistropham, quae emendatior sane est, apposuit. Qui cum stropham a primis chori tetrametris v. 403 incipere contendat, antistropham e duobus Xanthiae (al. Bdelycleonis) versibus, 461 sq., et chori cantico conglutinare coactus est. Quod equidem quantum fieri potest, magnopere vitandum esse censeo. Antistrophica igitur tantum ex parte restituere licet. Chorus summa ira atque studio permotus, placide cum adversariis colloqui non potest. Quare eum i. e. choragum primos versus locutum esse dixerim, 403. 404, sed protinus studio exultans canere coepit versiculos eiusdem metri, quod quasi πνῖγος quoddam nuncupare possumus, 405—407, cfr. Rossb. p. 458. Deinde omnes choreutae pueros clamant, ut Cleonem arcessant, puerisque iam procurrentibus non desinunt mandare et clamare, v. 410—414. Apertum est, his versibus responsione non opus esse: neque omnino de responsione versuum ita cogitare poterat Comicus, ut metrici quidam eum cogitasse iubent. In iisdem animi affectibus depingendis iisdem vel simillimis utitur metris: unde saepenumero respondere sibi videntur, quae certe a poeta responsionis lege dicta non sunt. Hac ego ratione de toto hoc Vesparum loco sententiam ferre non dubitaverim. Chorus partim eodem, quo adversarii eius, partim incitatiore metro loquitur: ac tetrametros quidem trochaicos choragus recitat, dimetros trochaicos et creticos chorus canit. Canit igitur v. 405—407 (fortasse etiam v. 408. 409), 410—414. 417—418. 427—429. 463—470. 475. 476. 486. 487. Versus igitur quam integerrimi relinquendi sunt; neque enim v. 407 versui 465 ut respondeat, neque v. 414 versui 470, arte emendandi poteris efficere. Tamen versu 412 pro ὅτι scripserim ὅς, ut paeon fiat; tum ὡς χρή, a Dindorfio aliisque reiectum responsionis causa, a libris Ravennate et Veneto satis defenditur, apparetque spondeum pentasemon esse, locum

dipodiae trochaicae aut cretici supplentem: ⏔́ – –́ ⏑ – –́ ⏑ –. De reliquis horum versuum emendationibus infra ad singulos versus exponam. Hoc loco, priusquam ad alia carmina transeam iterum monitos velim lectores, ut primam legem habeant, ut chorus quam saepissime iunctis vocibus cecinerit, cecineritque sine dubio, ubi metrum varias diverbiorum formas excedit, ubi intervalla atque intermissiones, solutiones, contractiones, similia obveniunt.

X. Finita parodo, quam ad v. 487 usque pertinuisse diximus, metrorum simplicitatem conspicere facile est; duae enim quasi societates metrorum exstant, iambica et trochaica, quarum prior ad v. 272, vel intermisso metro dactylico - trochaico (v. 272 — 289) ad v. 316 pertinet; Ionici enim a minore societati iambicae propter rhythmi rationem adscribo; altera vero, quae trochaica est, versu 487 finitur. Iam sequitur v. 526 novum metrum, choriambicum. Hic quoque alii antistrophica esse contendunt, alii negant. Ita Engerus l. l. p. 13 v. 526—528 et 631 — 633, tum v. 531 — 536 et 636 — 641, denique v. 540 — 545 et 644 — 647 sibi respondere iubet. G. Dindorfius in editionibus Oxoniensi et Parisiensi antistrophica non indicavit, in libro de metris p. 344 v. 526 — 545 et 631 — 637 sibi respondendos curavit. Ex reliquis editoribus neque Bergkius neque Hirschigius antistrophicorum signa posuerunt. Cfr. G. Herm. el. d. m. p. 427 sq. Probo responsionem, quamquam coniecturis satis violentis ab Engero paratam. Verum animadvertas velim, plus centum versus inter antistrophica carmina intercedere. Quod mihi certissimum documentum videtur esse, ut versus hos cantatos a choro esse, non recitatos existimem. Systemata enim choriambica versibus anapaesticis intermixta bellissime altercationem actorum interrumpunt. Quid si chorum tantummodo alio metro loquutum esse contendas? Quorsum tandem metrorum tanta varietas, nisi haec recitata, haec cantata fuerint, nisi ipse poeta ita iusserit fabulam doceri? Potest autem in eiusmodi carminibus intercalaribus responsio versuum minus accurata videri, quod, quominus versum aliquem, credo ultimum, modis nondum finitis, repetitum

esse existimemus, nihil profecto impedit. Certe ista ratione malum maius, quam coniecturarum farraginem duco, minore reprimitur ac superatur. — In sequenti huius episodii carmine, v. 729—736 = 743—749, expedita omnia; antistrophicum esse omnes concedunt, cfr. Enger. l. l. p. 2 et p. 8. Metrum simplicissimum est, cum trimetris iambicis coniuncti dochmii, cretici, quod compositionis genus apud tragicos in usu esse notum est, quartus versus trimeter est syncopatus, arsis enim secunda dipodiae primae τρίσημος est: – –́ ⏑ ⏒́ –́ ⏑ – ⏑ –́ ⏑ –; septimum et octavum bene coartavit Dindorfius, ut esset tetrameter iambicus acatalectus, i. e. uno tenore pronunciandus, quod inter duos brevissimos versus optime se habet, modosque reddit incitatiores et iucundiores. Huius vero strophae versus partim a chorago solo recitatos, partim a choro cantatos esse puto, recitatos quidem trimetros puros, sed reliquos cantatos; ita ut choreutae responderint chorago sententiam inchoanti, primum dochmiaco metro, tum iambico syncopato usi. Versus reliquos totus cantavit chorus, modis paullulum mutatis, rhythmo, ut par est, servato. Quinque enim sunt cantus partes paene aequabiles, versus secundus, quartus, quintus cum sexto, septimus ex maiore parte, octavus assumta aliqua septimi particula. In quibus canendis modi non multum variabantur; ita tamen ut creticorum et dochmiorum natura inter iambos cognosceretur.

Vltimum chori ante parabasin canticum, v. 869—873, ut responderet statim sequenti, v. 885—890, versum 868 addi opus fuit. At, quod supra monere licuit, non potest actor trimetrum iambicum cecinisse. Quare idem, quod in carmine proxime antecedenti observabam, etiam in hoc carmine statuendum est, chorum aliud cecinisse, aliud recitasse. Sed viri docti sibi non constant, alii duos trimetros carmen incepisse, alii unum iubent, Dindorfius autem in editionibus aliter atque in libro de metris versus constituit. Versus sunt iambici, adiecto dochmio, quem Engerus choriambicum cum iambo esse dixit, l. l. p. 9. Iniuria opinor, quod cum versibus iambicis saepissime dochmii, non ita saepe choriambi solent consociari. Apte

Dindorfius carmen proxime antecedens comparavit, quod eundem haberet finem. Eodemque numero modisque iisdem utrumque carmen usum est; cantatum vero etiam posterius, quod anapaesti praecedunt a chorago recitati, deinde quod preces sunt sollemnes, denique quod in fine legimus Ἰήιε Παιάν, post versum 890 fortasse iterandum, quamquam non amplius precatur chorus. Maxime vero illud Ἰήιε Παιάν cantu indiget.

Vltimum chori carmen v. 1518—1522 et 1523—1527, dum Carcinitae saltant, canitur, numerosque saltationis haud dubie imitatur. De distribuendis eius versibus disceptatur. Probo equidem Dindorfii rationem, quam in libro de metris p. 348 exhibuit. Versus sunt dactylico-trochaici, quorum primus:

ἄγ', ὦ μεγαλώνυμα τέκνα τοῦ θαλασσίοιο,

post breve antistrophicum carmen κατὰ στίχον adhibetur:

⏓, –́ ⏑ ⏑ – ⏑ ⏑ – ⏓ –́ ⏑ – ⏑ – ⏓

Chorus autem, dum canit versus re vera hyporchematicos, easdem saltationis Carcinitarum figuras formasque imitatur, et saltans ex orchestra discessisse putandus est. Modos facillime tibi fingas: primo accelerato gressu progrediuntur Carcinitae, progreditur chorus; tum paullo tardiore, id quod trochaei indicant, recedunt in pristinam stationem. Quod quum semel vel bis fecerunt, saltandi faciunt finem, interque canendum progrediuntur tantum orchestram relicturi.

XI. Supersunt parabases, de quibus pauca addamus. Trium tantum comoediarum superstitum parabases integrae sunt, Equitum scilicet et Vesparum et Avium. Nam quum parabasis e septem partibus constet, quarum nomina a grammaticis didicimus, reliquarum fabularum parabases una alterave aut pluribus carent. Parabaseos igitur legitimae quum partes sint: pnigos, anapaesti, kommation, strophe, epirrhema, antistrophe, antepirrhema, de quibus praeter Pollucem IV, 111 sq. videndi scholiastae Comici Nub. 518 etc., in Acharnensibus et Avibus deest kommation, in Nubibus pnigos; in Pace kommation, epirrhema, antepirrhema; in Thesmophoriazusis kommation, strophe cum antistropha, antepirrhema; in Ranis kommation, anapaesti, pnigos;

in Ecclesiazusis, siquidem parabasis dici potest carmen v. 478—503, praeter epirrhema et antepirrhema desunt reliqua; in Lysistrata denique atque in Pluto tota abest. Nihil mirum igitur, quod reliquae fabularum parabases etiam breviores sunt; ea nunc dico cantica, quas parabases alteras esse nemo negavit. Itaque parabasis altera Acharnensium v. 1142—1173 e kommatio, stropha, antistropha constat, Equitum v. 1264—1315 e stropha, epirrhemate, antistropha, antepirrhemate, Vesparum v. 1265—1291 e stropha, epirrhemate, antepirrhemate; Pacis v. 1127—1190 e stropha, epirrhemate, antistropha, antepirrhemate; Avium v. 1058—1117 ex issdem partibus. Fabulae reliquae quattuor, Ranae, Nubes, Thesmophoriazusae, Ecclesiazusae nullam videntur habere. Lysistrata denique carminibus quidem prae reliquis abundat, neque tamen, quam ex veterum ratione parabasin dicas, habet. Verum enim vero carmina sunt praeterea in plerisque fabulis superstitibus, quae ad parabaseon naturam proxime accedant. Quum enim parabases illae, quas enumeravimus, inter duo, quae vocantur, episodia locum habeant, i. e. ubi aut exierunt aut silentium agunt actores, a choro, qui solus in orchestra restitit, canantur, reliqua quoque carmina, quae fabulam in scenas actusve dividunt, huc pertinere consentaneum est. Respondent enim stasimis istis tragoediarum, quae absentibus actoribus a choro solo canuntur scenasque nonnunquam distrahunt magis quam coniungunt. Quidquid igitur in tragoediis stasimum dicitur, id in comoediis stasimum dicas parabaticon, scilicet stasimum, ut ex veterum more ac consuetudine discernatur a parodo exodoque, parabaticon autem, quod, ut eiusmodi nomen inscribas, carminum natura postulat. Namque comparatis inter se utriusque generis carminibus perspicuum fit, chorum tragicum plerumque spectatoris instar suam de rebus, quae aguntur, sententiam profiteri. Rarissime cum parte actorum coniunctus per totam fabulam parti alteri adversatur, aut si adversatur, tacendo fit, dissimulando, saepissime querendo. Chorus igitur, quum ipse spectator atque auditor sit attentissimus, ubique, quem e spectando audiendoque fructum perceperit,

cantu suo manifestat paene immemor spectatorum, qui vere sic dicuntur. Etenim ipsorum, qui spectatum venerunt, cogitationes in lucem edit, dum lamentatur, dum casus similes narrat, dum res divinas humanasque contemplatur. Vnde factum est, ut carmina satis multa ab actione fabulae aliquantum recederent, quemadmodum spectatorum cogitationes libere vagari nonnunquam solent. Propterea, quod Pollux IV, 111 narrat, Euripidem saepe, Sophoclem raro decertandi cum adversario causa, parabaseos specie usos esse, id negare quidem fabulis deperditis non licet, abhorret tamen a solita et legitima tragoediae compositione (cfr. Kolster l. l. p. 38). Contra in comoediis chorus actoris instar habendus est: primum, quod re vera, quatenus chori naturam decet, cum actoribus agit. Ita, loquor enim nunc de fabulis Comici quae supersunt, in Acharnensibus, Vespis, Avibus tanquam in certamen descendit cum actoribus, aegreque ac paullatim se superatum fatetur; in Equitibus et Ecclesiazusis invictus suo loco consistit, similiter in Thesmophoriazusis et Lysistrata; in Pace summa virium suarum contentione auxiliatur actoribus, scilicet actori primario, ut in reliquis quoque fabulis solummodo de protagonistis dictum esse volumus; item in Nubibus atque in Ranis, quamvis Ranarum chorum paene tragici speciem habere dicas, quod ipsius fabulae paene dimidiam partem vel tragicam vel satyricam magis appellare possis quam comicam. Deinde chorus comoediae ubique aut cum actoribus una aut solus spectatores alloquitur, quum vitae quotidianae mores, quum viros feminasque in vulgus notos, quum sine dubio e spectatoribus sat multos perstringit. Audiunt ergo spectatores inexspectata, male audiunt, dum audiunt, neque chorum secum spectare deque spectatis sententiam ferre sentiunt, sed semet a choro atque actoribus simul tentatos. Itaque chorus comicus, ut ubique cum spectatoribus rem habet, ad eosdem se convertat necesse est: quantum fieri potest, παραβαίνει πρὸς τὸ θέατρον: carmina, quae absentibus actoribus canere iussus est, aut magnae illae parabases sunt, aut parabaseon particulae, carmina parabatica. Simulatque actores exierunt, conversio fit ad spectatores, maiore

opinor circuitu in magnis parabasibus, parvo aut nullo circuitu aut sola conversione, ut novissimi facti sint primi, in brevibus stasimis. Neque multo aliter, ut ingenue, quod sentio, dicam, in tragoediis factum esse arbitror. In episodiis enim chorum ad scenam atque actores conversum stetisse apparet, in stasimis, id quod nomen στροφή satis indicat, aut totus se converterit ad theatrum aut dimidiam certe faciem spectatoribus ostenderit. Cur eum putemus scenam actoribus vacuam conspexisse, theatro per totam fabulam post tergum relicto? cur tandem eum ista ratione et cecinisse et saltavisse? Necesse vero est chorum post finitum stasimum in stationem regredi, taciteque regredi. Ita, ut exemplum notissimum addam, in Antigona Sophoclis post stasimum v. 332 sqq. temporis aliquantum intercedit, dum chorus ordines pristinos constituit. Quo facto choragus anapaestis advenientem Antigonam indicat. Ergo ubi quod satis est temporis, chori saltationibus concesseris, reliqua facile expedientur; neque obstat, quod de summis rebus disceptatur, quod de natura formaque saltationum nemo unquam poterit certi quidquam affirmare. Sufficit, ut et opus fuisse tempore et concessum esse tempus, pro certo habeamus. Verum utrum chorus inter canendam stropham se converterit, certis quibusdam ordinibus servatis, ad spectatores, per antistropham autem circuitu in alteram partem facto redierit ad stationem, an utrumque et aditum et reditum tacite fecerit: id ut non liquet, ita parum refert, modo factum esse utrumque concedas.

Iam, ut ad Comicum revertar, in comoedia multo magis est perspicuum, carmina omnia appellari posse parabatica. Respicias velim Aves, praeter parodum tres reperies parabases, de quibus, quin re ipsa fuerint, dubitabit nemo. Restat unum stasimum v. 1553—1564, cuius antistropha, id quod non amplius animadverti, toto episodio distat, v. 1694—1705. Verumtamen utrumque carmen manifestant ipsa verba parabaticum esse, sive specimen vel particulam parabaseos. Supra autem vidimus, etiam illud carmen, quae potissimum parabasis vocatur, raro integrum esse, ut septem suas partes contineat. Quare, quin breviora quo-

que stasima parabaseos nomine ornemus, non amplius ambigamus. Parabases vero et carmina parabatica fabulas in certas partes dividunt. Ita Avium fabulae partes exstant septem: prologus v. 1—318, episodium primum v. 318—675, episod. alterum v. 676—1057, episod. tertium v. 1058—1469, episod. quartum v. 1470—1552, episod. quintum v. 1553—1693, exodus v. 1694—fin. Qua in computatione chori carmina cum episodio proxime sequenti coniuncta esse iussi. Eadem distribuendi ratione in reliquis fabulis utaris. Acharnensium partes sunt sex; inter parabasin maximam atque alteram carmina parabatica duo canebantur, v. 836—856 et 971—999; Equitum partes quinque, inter duas parabases parabaticum unum v. 973—996; Nubium partes sex, sed ut nunc se fabula habet, tantum parabasis prima et parabaticum v. 1303—1320 supersunt, exciderunt parabatica v. 885 et v. 1112; Pacis partes quattuor, parabases sunt duae, quarum posterior totidem particulas sed breviores illas habet, parabaticum nullum; Thesmophoriazusarum partes quinque, ante parabasin carmen parabaticum v. 665—688, item post parabasin alterum v. 947—1000; Ranarum partes quattuor, post parabasin parabaticum unum v. 814—829; Ecclesiazusarum partes quattuor, aut parabasis est v. 478—503, aut deest v. 877. De Lysistrata quid statuas, propter singularem chori distributionem non liquet. Has vero partes utrum scenas appelles an actus, nihil interest: priores plerumque longiores esse reperies. Thesmophoriazusarum fabula excepta, in reliquis post parodum parabasis maxima sequitur, instituta a poeta, ubi, quem ad finem fabulam perducturus sit, ostendit.

XII. Tandem ad Vesparum parabases pervenimus. De reliquis carminibus quum supra exponeremus, restiterunt tria, scilicet parabasis prima, parabasis altera, carmen parabaticum v. 1450—1473. Parabasis igitur Vesparum, quae proprie sic dicitur, integra est. Cuius partes septem sunt hae: kommation v. 1009—1014, anapaesti v. 1015—1050, pnigos sive μακρόν 1051—1059, strophe v. 1060—1070, epirrhema v. 1071—1090, antistrophe v. 1091—1100, antepirrhema v. 1101—1121. Persequamur singulas.

Kommation, quod Pollux l. l. explicat: καταβολή τίς ἐστι βραχέος μέλους, i. e. exordium brevi cantu factum, anapaestos, iambos, trochaeos continet, acatalectos omnes. Errat Rossbachius l. l. p. 273, de metro iambico-trochaico agens, quod huius commatii compositionem bipartitam vocat et metrum iambico-trochaicum anapaestis additum esse dicit. Metra enim sunt tria deinceps adhibita sine coniunctionis arctioris signo. Ordo metrorum pulcherrimus, anapaestos excipiunt iambi, iambos trochaei: habes metra versuum, qui sequuturi sunt, quasi inchoata. Similiter Nubium commation duo continet metra, anapaesticum et choriambicum; in Vespis autem stropha trochaico metro utitur, in Nubibus choriambico. Vnde colligas, modos stropharum in commatiis tali ratione compositis auditos esse. In Equitibus commation totum anapaesticum est; stropha dactylico-trochaica, itaque putes commation anapaestorum modos inchoare. Denique Avium commation dactylo-trochaicis constat, iisdem stropha, ut ibi quoque, quod supra monui, probatum esse intelligas, commatiis modos stropharum aut anapaestorum inchoari solere. E paucis vero, quibus etiam nunc gaudemus, exemplis colligi non potest, quod Rossbachius l. l. dixit, commatia anapaestis solere uti. Vtuntur enim aut anapaestis solis, aut anapaestis cum versibus alius generis compositis aut alio quovis metrorum genere.

Anapaesti, altera pars parabaseos, a metro nomen ducunt. In Nubibus tamen eorum loco versus Eupolidei sunt; itaque, ut per se patet, pnigos deest. Anapaesti caput et summa totius parabaseos. Quibus poeta non solum, quid ipsa fabula voluerit, sed de se quoque quid sentire iubeat spectatores, praedicat. Itaque maiori sunt, quam reliquae partes, longitudine, vocanturque prae reliquis ἡ παράβασις, Poll. l. l.: ἡ δὲ παράβασις ὡς τὸ πολὺ μὲν ἐν ἀναπαίστῳ μέτρῳ, εἰ δ' οὖν καὶ ἐν ἄλλῳ, ἀνάπαιστα τὴν ἐπίκλην ἔχει. Iam conversio choreutarum per commation facta sit oportet. Verba enim Vesp. 1009 ἀλλ' ἴτε χαίροντες, ὅποι βούλεσθ', suo stans loco chorus, credo choragus loquitur; at statim mutatio loci fit et conversio, finitur vero cum commatio, et, quum anapaesti incipiunt, chorus intuetur spectatores. Vbi igitur comma-

tion deest, chorus, dum primi versus recitantur, convertitur, sicut in parabasi Pacis factum procul dubio est, quum ibi commatii loco versus anapaestici tetrametri sint quinque et sexto demum versu conversionem chori finitam esse appareat; itemque in Acharnensium parabasi factum, licet duos tantum tetrametros loquatur Chorus, unum ad actores, alterum ad spectatores, dum se convertit. Verum eum in ista fabula silentio parabasin fecisse, verba ἀλλ' ἀποδύντες τοῖς ἀναπαίστοις ἐπίωμεν, videntur indicare. Incipiamus anapaestos, dicit chorus, non, cum anapaestis progrediamur; hoc enim est: τοῖς ἀναπαίστοις παραβῶμεν. Neque etiam istud παραβαίνειν idem est quod progredi. Thesmophoriazusarum parabasis, quae incipit: ἡμεῖς τοίνυν ἡμᾶς αὐτὰς εὖ λέξωμεν παραβᾶσαι, conversionem factam esse neque amplius progredi chorum ostendit. Denique chorus ne habet quidem, quo progrediatur, isque etiamsi per primos anapaestos nondum stationem suam occupasse existimandus sit, anapaestos tamen stans neque aut inter progrediendum aut inter saltandum recitavit. Iam quaeritur utrum recitaverit choragus ad tibiae sonum anapaestos, an cecinerit chorus iunctis vocibus. Equidem, ut chorum, quam saepissime fieri potuerit, totum cecinisse arbitror, ita etiam anapaestos cantatos esse propterea dixerim, ut differrent aliquantum ab anapaestis diverbiorum, quibus comoediae pollent; cantatos etiam, ut chorus re vera chorus sit, i. e. cantet, dum actores loquantur. Modi anapaestorum non multum alieni ab aliorum versuum tetrametrorum fuerint; embateria canuntur.

Pnigos sive macron procul dubio, etiamsi anapaestos recitatos esse demonstrare possis, cantatum est a choro toto. De quo Pollux l. l. τὸ δὲ ὀνομαζόμενον μακρὸν ἐπὶ τῇ παραβάσει βραχὺ μελύδριόν ἐστιν ἀπνευστὶ ᾀδόμενον. Pari fere in fabulis nostris longitudine, in Avibus et Thesmophoriazusis longius quam in reliquis. Videtur autem, si anapaestis modos cantandi concesseris, pnigos modorum particulam priorem saepius repetisse, tum cantico ad finem perducto particula altera additur, ita ut omnes huius cantici anapaesti tanquam unius tetrametri loco sint.

Post pnigos chorus aliquantum desinit cantare. Sequitur enim stropha, quae non solum canebatur novis modis, verum etiam saltabatur. In Vespis metrum strophae simplicissimum, trochaicum est, intermixto cretico dimetro, qui, ut verissime Rossbachius l. l. p. 543 docet, duobus ditrochaeis respondet. Modi igitur aeque simplices fuerint, aeque simplex saltatio. Chorum vero per stropham dextrorsum saltando progressum esse crediderim, ac subsistentem paullulum, deinde epirrhema recitare aut canere coepisse.

Quod epirrhema, trochaico plerumque metro usum, anapaestorum vestigia quamquam lente premit. Est quasi epodus strophae, propter antepirrhema, opinor, cantata. Idem indicare Pollux l. l. videtur: τῇ δὲ στροφῇ ἐν κώλοις προᾳσθείσῃ τὸ ἐπίρρημα ἐν τετραμέτροις ἐπάγεται καὶ τῆς ἀντιστρόφου τῇ στροφῇ ἀντᾳσθείσης, τὸ ἀντεπίρρημα τελευταῖον ὂν τῆς παραβάσεως, ἐστὶ τετράμετρα, οὐκ ἐλάττω τὸν ἀριθμὸν τοῦ ἐπιρρήματος. Chorus igitur, cantata stropha, regreditur, dum epirrhema canit, in pristinam stationem; antistropham cantans sinistrorsum progreditur, addito antepirrhemate pristina statio occupatur. Singularem recitandi epirrhematis modum proposuit Engerus Rh. Mus. X. 1856 p. 119 sq. Tota autem finita parabasi, silentio chorus ad scenam se convertit. Putes eum, postquam actores prodierunt et coeperunt verba facere, nondum se convertisse, sed, dum actores in scena versantur et colloquuntur, tacite ad ordines priores redire.

XIII. Parabasis altera Vesparum v. 1265 e stropha constat, epirrhemate, antepirrhemate. Reliquae partes desunt, etiam quod mireris antistropha. Sed parabasibus secundis summa videtur libertas ac licentia obvenisse. Versus sunt trochaici, ut optime Rossbachius l. l. p. 273 statuit, non iambico-trochaici, ut plerique editores. Excipiunt cretici versus sive paeonici, de quibus cfr. Rossb. l. l. p. 548 et Eng. de resp. p. 3. Respondent sibi v. 1275—1283 et v. 1284—1291; itaque post versum 1283 stropham excidisse verissime lacunae signo indicarunt editores. Parabasis altera Avium, Pacis, Equitum quattuor

habet partes integras, ut supra vidimus, Acharnensium commation cum stropha et antistropha. Sed tamen epirrhema in parabasibus secundis plerumque metro tetrametro trochaico usum est, ut in Equitibus, Pace, Avibus; itaque Vesparum parabasis altera, quae creticis utitur, a consuetudine recessisse videretur, nisi cretici tam proxime ad trochaeos accederent, ut certe modi fere iidem fuisse putandi sint. Ceterum hanc alteram parabasin eadem ratione qua priorem a choro cantatam saltatamque esse perspicuum est; non dicam iisdem modis, quos variare et opus et necesse erat. — Denique de carmine parabatico v. 1450—1473 addam pauca. Metrum est choriambico-iambicum, de quo vide sis Rossbachium l. l. p. 539, Engerum l. l. p. 13. 15; clausula trochaica:

⏑́ ⏑ ⏓ — ⏑ — ⏑ —

1461 μετεβάλοντο τοὺς τρόπους.
1473 κατακοσμῆσαι πράγμασι: nam quod Dindorfius p. 348 dixit: versus ad similitudinem metri glyconei compositus, cretico choriambi locum tenente: intellectu difficile est. Constat igitur hoc parabaticon e stropha et antistropha, sicut reliqua parabatica, quae novi, omnia. Saltatum autem ista ratione, quam supra attuli. — Iam vero comparatis inter se carminibus perspicuum fit, Comicum solummodo unam unicuique fabulae parabasin attribuere voluisse sive consuetudine quadam ac lege adstrictum, sive quod unam sufficere intellexerit. Altera enim quae vocatur parabasis, ut longe minor est, ita neque de poeta neque de rei publicae statu, neque de famosis vel excellentibus civibus tam clara tamque insolenti voce loquitur, sed aggreditur minus periculosa et versatur magis in minutis rebus. Tandem parabatica carmina cum ipsis personis fabulae rem habent atque a rebus publicis perstringendis fere se abstinent. Quibus omnibus in rebus quam pulchre et sapienter egerit poeta, non est quod moneam.

CAPVT QVARTVM.

DE IVDICIBVS ATHENIENSIVM REBVSQVE IVDICIALIBVS.

I. „Restat igitur ūnus Aristophanes cum ioculari illa imitatione iudicii, quae proponitur in Vespis 926—1033“. Ita Schoemannus, in exponenda re iudiciaria Atheniensium facile princeps, in commentatione academica: De iudiciorum suffragiis occultis a. 1839, iterum edita in Opusculorum academicorum Vol. I p. 267; addens ille quidem post brevem suffragii descriptionem: „Itaque urnarum quidem duarum, calculi unius usum hic locus comprobare potest: palamne suffragium an clam latum sit, docere non potest“. Post Schoemannum, qui de rebus ad iudicia iudicesque Atheniensium pertinentibus sententiam suam prolaturus est, paene videtur actum agere, neque ego is sum, qui rem utique melius explanare me posse confidam. Sunt enim multa in re tam difficili tamque obscura ita comparata, ut pro veris venditare cogamur, quae nec vera nec veri similia sunt. Quot fuerint tribunalia, qui iudiciorum iudicumve numerus quotidianus, quae forma tribunalium, qui suffragiorum modus, quis est qui post egregias virorum doctissimorum curas liquide possit dicere? Neque enim aliter res se habet ac si quis domuum exstruendarum prorsus imperitus domum exstruere iussus fuerit talem, qualem is, qui iubet, mente excogitavit, non descripsit. Graecos vero scriptores tribunalium, iudiciorum, ipsarum actio-

num imaginem non expressisse, immo noluisse exprimere, consentaneum est: nempe supersedebant re notissima. Neque etiam oratores suppeditant, quod sufficiat; a quibus causarum genera discas, non formam iudiciorum speciemque externam, neque iudicum numerum habitumque, neque tempus causae agendae. Vnus restat cum reliquis poetis, quorum frustula huc pertinent, Aristophanes, ex cuius ioculari iudiciorum imitatione aliquid lucis affulgeat rei obscurissimae. Qui quidem nisi veram iudiciorum formam imitatus esset, ut causa legitima et omnibus rebus perfecta spectaretur, risum non movisset spectatorum. Itaque ex hac ipsa causa, ut ita dicam, canina, ex tota denique Vesparum fabula imaginem rei iudiciariae, quae veri non prorsus dissimilis sit, efficere conabor, omissis illis, quae de iudicum et causarum generibus deque actionibus ipsis quum diligentissime a Schoemanno et Meiero, tum ab aliis exposita sunt. Iam Aristophane potissimum duce primum de iudicibus, tum de foris, deinde de fororum partibus, denique de rebus iudicialibus, quibus iudices usi sunt, postremo de loco illo Aristophanis Vesp. 805 sqq. agam.

II. Sex milia iudicum (τῶν δικαστῶν, τῶν ἡλιαστῶν, nonnunquam etiam τῶν καθημένων, Dem. πρὸς Λεπτ. p. 507) fuisse vel esse potuisse testis est Aristophanes Vesp. 661 sqq.:

ἀπὸ τούτου νυν κατάθες μισθὸν τοῖσι δικασταῖς ἐνιαυτοῦ
ἓξ χιλιάσιν, κοὔπω πλείους ἐν τῇ χώρᾳ κατένασθεν,
γίγνεται ἡμῖν ἑκατὸν δήπου καὶ πεντήκοντα τάλαντα.

Hunc sex milium numerum cum Schoemanno, Boeckhio, C. F. Hermanno reliqui omnes probarunt; neque repugnat, quod scholiasta Ar. Vesp. 88 vocem φιληλιαστής per φιλοδικαστής explicans addit: ἦσαν δὲ ἡλιασταὶ τὸν ἀριθμὸν φ′ i. e. quingenti, unius scilicet dicasterii iudices. Quid vero censendum sit de scholiasta primo Ar. Plut. 277, item de quarto ad eundem v. et de schol. Pl. 973, qui singulos in singulis foris iudices iudicasse narrant, satis ostendit Schoemannus: De sortitione iudicum c. III Opusc. acad. I p. 202. Vltra sex milia ut excedamus, non patitur Comicus, additis his: οὔπω πλείους ἐν τῇ χώρᾳ κατ-

ἔνασθεν i. e. ad hoc usque tempus nondum plures iudices habitabant hanc terram, videlicet Atticam, quum urbem tum agros. Iam quum de numero iudicum constet, quaeritur, quota civium fuerit pars. Atque Aristophanes in Vespis 1010 Athenienses alloquitur: ὦ μυριάδες ἀναρίθμητοι, in Ecclesiazusis 1132 civium amplius triginta milia fuisse legimus, in Vespis 706 Bdelycleo computat:

εἰσίν γε πόλεις χίλιαι, αἳ νῦν τὸν φόρον ἡμῖν ἀπάγουσιν,
τούτων εἴκοσιν ἄνδρας βόσκειν εἴ τις προσέταξεν ἑκάστῃ,
δύο μυριάδες τῶν δημοτικῶν ἔζων ἐν πᾶσι λαγῴοις:

eumque de viginti milibus civium cogitasse, versus, qui sequitur, 711 comprobat:

νῦν δ' ὥσπερ ἐλαολόγοι χωρεῖθ' ἅμα τῷ τὸν μισθὸν ἔχοντι.

Veri simile est, quo tempore acta est Vesparum fabula, fere viginti milia civium Athenis vixisse, sicut Ecclesiazusarum tempore, quum res Atheniensium augeri coepissent, triginta milium numerus probari potest, nisi malis spectatorum numerum intelligi, cum Platonico illo in Symposio comparandum. Accedit quod Boeckhio Staatsh. I, 36 non probatur. At idem testatur scholiasta Vesp. 708 Demosthene auctore: ἐκ πολλῶν φαίνεται περὶ τοσοῦτον ἀριθμὸν τὸ Ἀθηναίων πλῆθος προίστασθαι (— ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ?). καὶ Δημοσθένης γάρ φησιν· (κατὰ Ἀριστογ. α' 785 R.) εἰσὶν ὁμοῦ δισμύριοι πάντες Ἀθηναῖοι. Ibi addit orator: τούτων ἕκαστος ἕν. γέ τι πράττων κατὰ τὴν ἀγορὰν περιέρχεται ἤτοι νὴ τὸν Ἡρακλέα τῶν κοινῶν ἢ τῶν ἰδίων. Contra scholiasta Vesp. 718 ex Philochoro (Atthidis l. IV, Muelleri fragm. histor. gr. I, 398) alium eumque minorem numerum affert, de quo, quum longum sit Philochori verba adscribere, praeter Siebelisium ad fragm. Phil. et Dindorfium ad schol. Ar. vide Boeckhium l. l. Ponamus igitur, saeculo illo inde a Pericle et Aristophane ad Demosthenem usque et Menandrum numerum fuisse civium fere viginti milia. Iam novimus iuvenes post peractum vigesimum aetatis annum in tabulis ecclesiasticis pagorum suorum inscriptos comitiis interesse sive comitiorum iure frui coepisse; novimus eosdem post tricesimum aetatis annum iudices fieri potuisse.

Vnde sequitur, ut quartam, fortasse etiam tertiam partem civium seligere debeamus, qui iudicum munere atque officio fungi propter aetatem non potuerint. Sit igitur numerus, qui superest, quindecim milium; iam huic deerunt omnes, qui extra Atticam stipendia merent, qui mercandi, peregrinandi, agri colendi, ruri habitandi, sexcentarum causarum causa iter habent, qui valetudine impediti sunt, denique omnes aetate nimis provecti. En alteram habes eamque non minorem partem, qua semota non amplius decem milia restant, e quibus iudices sint sortiendi. Sed ne hunc quidem numerum praesto fuisse contendo; neque enim unquam legi, iudices a magistratibus, quibus id negotium obvenerat, sorte electos ipsa hac sortitione tanquam altero iureiurando obstrictos fuisse, ut satis facerent sortitioni, i. e. ut iudicarent evocati; neque video alios iudicandi cupidos fuisse praeter senes et pauperes. Quare iuniores opinor, qui equis potius et ludis qualibuscunque, qui vino venerique dediti epulis potius et commissationibus, quam iudiciis trioboloque socio delectantur; item ditiores, quos cum tenui vulgo opificum et ἀγραμμάτων idem lignum, τὸ πρῶτον ξύλον, terere taedet, societatem fugerunt reliquorum τῶν φιληλιαστῶν. (De quorum numero v. Harpocr. s. χίλιοι διακόσιοι.) Vt igitur concedas ex annua sortitione sex milia iudicum effecta esse, i. e. nomina eorum perscripta esse, tamen hunc numerum unquam expletum esse ostendere non poteris. Fuisse quoque in Attica sat multos, qui iudiciorum molestias et languorem fugerent, Comicus egregie testatur Av. 107:

Ep. ποδαπὼ τὸ γένος; Euelp. ὅθεν αἱ τριήρεις αἱ καλαί.
Ep. μῶν ἡλιαστά; Euelp. μάλλὰ θατέρου τρόπου,
ἀπηλιαστά. Ep. σπείρεται γὰρ τοῦτ' ἐκεῖ
τὸ σπέρμ'; Euelp. ὀλίγον ζητῶν ἂν ἐξ ἀγροῦ λάβοις.

ad quae schol.: τοῦτο λέγει, ὅτι οἱ ἄγροικοι μόνοι εἰσὶν οἱ μὴ φιλοδικασταί, ὡς ὀλίγων ὄντων τῶν μισοδίκων καὶ τούτων ἀγροίκων. Ergo qui ruri habitant, iudices fieri nolunt. Amant vero et *senes* et *pauperes* iudicum officium explere.

III. Ac prius quidem, videlicet *senectutem*, ipse Vesparum chorus testatur, aetatis peractae, pristinae virtutis ubique memor

(v. 231. 236. 268. 355. 441. 1060 sqq.); Philocleonem, συνδικαστὴν suum, appellat senem v. 278. 355, item Xanthias servus eundem v. 395. Philocleo ipse de se idem praedicat v. 195. 550:

τί γὰρ εὔδαιμον καὶ μακαριστὸν μᾶλλον νῦν ἐστι δικαστοῦ,
ἢ τρυφερώτερον ἢ δεινότερον ζῷον καὶ ταῦτα γέροντος;

In Equit. 255 Cleo iudicum Atticorum non chori auxilium implorans clamat: ὦ γέροντες ἡλιασταί. Schol. Vesp. 225 τὰ κέντρα ἐκ τῆς ὀσφύος explicat: πεποίηκε δὲ τοῦτο διὰ τὸ τοὺς γέροντας καὶ τοὺς δικαστὰς ὀξυχόλους εἶναι καὶ δίκην σφηκῶν τιτρώσκειν τοῖς λόγοις. Cfr. schol. Vesp. 1110. 1111. Plut. 972. Omnem dubitationem senum Acharnensium chorus tollit, qui non solum de molestiis sortitionis queritur, sed etiam malam multorum civium voluntatem indicat v. 676—718. In eadem fabula Dicaeopolis senex v. 375:

τῶν δ' αὖ γερόντων οἶδα τὰς ψυχὰς ὅτι
οὐδὲν βλέπουσιν ἄλλο πλὴν ψήφῳ δακεῖν.

Parum subsidii scholiasta Pl. 330 praebet: ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ δ' οὐδεὶς ἐδίκαζεν, εἰ μὴ ἐπέβαινε τῶν ξ' (60) ἐνιαυτῶν. ὅσοι δὲ τελείας ἡλικίας ἦσαν, εἰσήρχοντο μὲν εἰς τὴν ἐκκλησίαν, οὐκ ἐδίκαζον δέ, nisi pro ξ' scribas λ' ἐτῶν: nam ὅσοι τελείας ἡλικίας — ii sunt, qui viginti annos nati comitiis interesse poterant; illis oppositi, qui triginta (λ') annos nati iudices fiebant. Vtrosque et vicenarios et tricenarios ecclesiastas vocari, ne mireris, quippe apud scholiastas, qui, ut unum addam ad Eq. v. 42, explicant: πνὺξ τὸ ἐν Ἀθήναις δικαστήριον, saepius occurrit. At merito inde colligas eosdem cives et ἐκκλησιαστὰς et δικαστὰς fuisse, ita ut puberes omnes per se fierent ecclesiastae, iudices autem ex ecclesiastis i. e. civibus eligerentur sortitione. Quamquam igitur sexagesimum aetatis annum (cod. Reg. Paris. Duebneri vel ξε' habet) legitimum sortiendis iudicibus fuisse nego, nihil tamen mirum, iudices, si non omnes, certe tamen maximam partem senes decrepitos, otiosos, laborum impatientes, humanitatis et misericordiae expertes fuisse Vesparumque instar aculeis τῶν μαλθῶν, stilorum ipsorumque calculorum, reos qualescunque pungentes. Nam si aliter res se habuisset, pluresque iunioris

aetatis in iudiciis sedissent, aliter opinor et in contrariam partem Comicus fabulam Vesparum composuisset. Qui vero fuerint fuci illi, κηφῆνες, quos incusant choreutae φιληλιασταὶ v. 1114:

ἀλλὰ γὰρ κηφῆνες ἡμῖν εἰσιν ἐγκαθήμενοι,
οὐκ ἔχοντες κέντρον· οἳ μένοντες ἡμῶν τοῦ φόρου
τὸν γόνον κατεσθίουσιν οὐ ταλαιπωρούμενοι?

Suntne, ut scholiasta voluit, oratores, οἱ ἐπὶ τοῦ βήματος ῥήτορες? At, num hos ἀστρατεύτους, μένοντας, οὐ ταλαιπωρουμένους appellare possis, dubito. An οἱ συνήγοροι, qui drachmam accipiunt, etiamsi ad horam non adsint (Vesp. 691), quibus describendis Bdelycleo patrem cumque patre chorum omni fastidio exuit? An iuniores illi modo iudices facti, quorum studium atque acerbitas nondum exarserunt, quorum aculeus nondum pupugit, quos fortasse et iudiciorum et trioboli taedet, qui ἀστράτευτοι i. e. silentio assidentes triobolum merentur? An denique iuvenes illi paene imberbes, recens ecclesiastae facti, domini iudicum? de quibus Philocleo v. 667: ἀλλὰ μαχοῦμαι περὶ τοῦ πλήθους ἀεί, cui filius: σὺ γάρ, ὦ πάτερ, αὐτοὺς ἄρχειν αἱρεῖ σαυτοῦ. Etenim hi quoque mercede concionabantur, et quando comitia erant, erat iustitium. Equidem, quid anteponam, dubius haereo; quod extremum posui, id libenter acciperem, nisi eosdem et comitiorum et iudiciorum participes, i. e. omnes iudices etiam ecclesiastas, suos sibi dominos fuisse, per se consentaneum esset.

IV. Porro *pauperes* sunt iudices, φράτορες isti τριωβόλου, pedissequi et dediticii Cleonis, κηδεμόνος sui: cuius iussu ad tribunalia concurrunt, divites, potentiores, beatius omnino hominum genus punituri, Vesp. 240 sqq. Triobolo victum quotidianum sibi suisque parant, Vesp. 300:

ἀπὸ γὰρ τοῦδέ με τοῦ μισθαρίου
τρίτον αὐτὸν ἔχειν ἄλφιτα δεῖ καὶ ξύλα κὦψον:

quam mercedem ut accipiant, φιληλιασταὶ coguntur esse. Ἄγε νῦν, ὦ πάτερ, filiolus ait, ἢν μὴ

τὸ δικαστήριον ἄρχων
καθίσῃ νῦν, πόθεν ὠνησόμεθ' ἄριστον;

cui lamentans pater v. 303:

ἀπαπαῖ φεῦ, ἀπαπαῖ φεῦ,
μὰ Δί' οὐκ ἔγωγε νῷν οἶδ'
ὁπόθεν γε δεῖπνον ἔσται.

Cfr. Eccl. 460 et, ut unum ex oratoribus nominem, Isocratem, qui de pace p. 185: τοὺς ἀπὸ τῶν δικαστηρίων ζῶντας καὶ διὰ τὴν ἔνδειαν ὑπὸ τοῖς δημαγωγοῖς ἠναγκασμένους εἶναι, opulentioribus opponit. At quo egentiores eo magis avari sunt, caedunt pueros, qui digitos oleo madefecerint, v. 252:

οὐ γὰρ δάκνει σ', ὅταν δέῃ τίμιον πρίασθαι:

vitae victusque avidissimi, itaque v. 1112:

ἔς τε τὴν ἄλλην δίαιταν ἐσμὲν εὐπορώτατοι,

itaque de se praedicant v. 1113:

πάντα γὰρ κεντοῦμεν ἄνδρα κἀκπορίζομεν βίον.

Eum denique, qui iudicia fieri prohibet, ἐπὶ τυραννίδι id facere clamant v. 463:

ἆρα δῆτ' οὐκ αὐτὰ δῆλα
τοῖς πένησιν, ἡ τυραννὶς
ὡς λάθρα γ' ἐλάμβαν' ὑπιοῦσά με;

Quin etiam e Bdelycleonis verbis, qui patri penuriam iudicum vitio atque opprobrio dat v. 703: βούλονται γάρ σε πένητ' εἶναι κτλ. pauperes, ut frequentissimi adfuerint, ita potissimum electos esse colligas. Aristot. Pol. IV, 5, 5 St.: καὶ μάλιστα δὲ σχολάζει τὸ τοιοῦτον πλῆθος· οὐ γὰρ ἐμποδίζει αὐτοὺς οὐθὲν ἡ τῶν ἰδίων ἐπιμέλεια, τοὺς δὲ πλουσίους ἐμποδίζει, ὥστε πολλάκις οὐ κοινωνοῦσι τῆς ἐκκλησίας οὔτε τοῦ δικάζειν. cfr. IV, 7, 2. IV, 10, 2. 8. Quare chorus quoque primo Bdelycleonem tanquam nobilem quendam ac superbum aspernatorem aggressus, ubi mores eius probos cognovit, populi eum et iudicum amicum praedicat v. 887 sqq. Pariter de penuria in Equit. 864 isiciarius:

ἀλλ' ὑπ' ἀνάγκης ἅμα καὶ χρείας καὶ μισθοῦ πρός σε κεχήνῃ,

scil. ὁ δῆμος πρὸς Κλέωνα. Cfr. Eur. Orest. 231 sqq. Iam dixerit quispiam, post chorum tantum sedisse diram necessitatem, Philocleonem autem, ut ex filii totiusque domus habitu pateret, avidum quidem trioboli neque tamen egenum fuisse. Verum

omisso quoque, quod ex poetae sententia avaritia fere idem est atque paupertas, omisso, quod Philocleo summopere gloriatur gaudetque triobolo et accipiendo et accepto v. 665 sqq.: re vera patres familias pauperes fuisse existimandi sunt, quippe qui filiis adultis domus totiusque rei familiaris moderationem permittentes a liberis se ali vel paterentur vel proh miseri! cogerentur. Tales sunt patres familias, ut proximis et notissimis exemplis utar, Strepsiades Nubium, Philocleo Vesparum; hi iudiciis incumbebant, ut nummorum aliquantillum sibi facerent. Itaque Philocleo v. 612:

τούτοισιν ἐγὼ γάνυμαι, κοὐ μή με δεήσῃ
ἐς σὲ βλέψαι καὶ τὸν ταμίαν, ὁπότ' ἄριστον παραθήσει
καταρασάμενος καὶ τονθορύσας, ἄλλην μή μοι ταχὺ μάξῃ·
τάδε κέκτημαι πρόβλημα κακῶν, σκευὴν βελέων ἀλεωρήν:

hi porro ab omnibus, inprimis a servis (ὁ ταμίας v. 613) pessime habentur, v. 442 (cfr. primam Vesp. scenam), pristini imperii memoria a successore, ut videtur, prorsus deleta.

V. Sequitur de *sortitione iudicum* quaestio satis impedita. De sortiendi autem modo ac ratione quum a Schoemanno in scriptione: De sortitione iudicum, Opusc. acad. I p. 200 sqq. diligentissime expositum sit, item a Fritzschio in commentatione „De sortitione iudicum apud Athenienses“ multa ingeniose sint prolata, nunc de civibus sortiendis, quales fuerint, ubi in terra Attica habitaverint, Athenisne an tota Attica sortitio facta sit, agam. Qui fieri potuit, ut, qui vel Sunii vel Braurone habitabant, et sortitioni et iudiciis comitiisve interessent? Quodsi cum Boeckhio civium Atticorum fere viginti milia fuisse accipimus, quot Athenis habitasse, quot in agris putandi sunt? Namque Thucydides II, 14 haec narrat: οἱ δὲ Ἀθηναῖοι ἀκούσαντες ἀνεπείθοντό τε καὶ διεκομίζοντο ἐκ τῶν ἀγρῶν παῖδας καὶ γυναῖκας καὶ τὴν ἄλλην κατασκευήν, ᾗ κατ' οἶκον ἐχρῶντο, καὶ αὐτῶν τῶν οἰκιῶν καθαιροῦντες τὴν ξύλωσιν, πρόβατα δὲ καὶ ὑποζύγια ἐς τὴν Εὔβοιαν διεπέμψαντο καὶ ἐς τὰς νήσους τὰς ἐπικειμένας. χαλεπῶς δὲ αὐτοῖς διὰ τὸ ἀεὶ εἰωθέναι τοὺς πολλοὺς ἐν τοῖς ἀγροῖς διαιτᾶσθαι ἡ ἀνάστασις ἐγένετο. Factum hoc ineunte bello Peloponne-

siaco est, aliquot annis ante didascaliam Vesparum. Plerique autem a patribus edocti et consuerant et amabant ruri habitare, ut Pericli aegre obsequerentur. Etenim Thuc. c. 16: καὶ ἐπειδὴ ξυνῳκίσθησαν (Athenis a Theseo), διὰ τὸ ἔθος ἐν τοῖς ἀγροῖς ὅμως οἱ πλείους τῶν ἀρχαίων καὶ τῶν ὕστερον μέχρι τοῦδε τοῦ πολέμου πανοικησίᾳ γενόμενοί τε καὶ οἰκήσαντες οὐ ῥᾳδίως τὰς μεταναστάσεις ἐποιοῦντο, ἄλλως τε καὶ ἄρτι ἀνειληφότες τὰς κατασκευὰς μετὰ τὰ Μηδικά. ἐβαρύνοντο δὲ καὶ χαλεπῶς ἔφερον οἰκίας τε καταλιπόντες καὶ ἱερά κτλ. Hi igitur vitae rusticae amatores Athenis quidem, ut videtur, non habitabant, neque eos locum idoneum in urbis angustiis repperisse Thucydides narrat c. 17. Venerant enim et ipsi patres familias et adduxerant τὴν ἄλλην παρασκευήν, i. e. servos, ita ut agri re vera deserti essent. His adde Solonis instituta. Quem equidem, nisi hoc civium agri colendi studium intellexisset et, quum Theseo non plus valeret, probasset legeque sanxisset, illam τῶν πενταχοσιομεδίμνων etc. divisionem profecto non praecepisse nec perfecisse putarim. Neque omnino his nominibus ordines appellasset, nisi agrorum possessione et opes et auctoritatem civium suorum cognosset niti. Item Clisthenis mutationes auctoritatem tamen et iura paganorum intacta reliquerunt, immo auxerunt ea, quod incolae decem tribuum vel amplius centum septuaginta pagorum melius iure civium fruuntur, quam quattuor tribuum. — Ineunte igitur bello Peloponnesiaco plures cives quam superioribus temporibus in urbe habitasse novimus eosque ibidem remansisse vel propter belli necessitates credibile est. Praeter hos satis magnum numerum sortitionis perficiendae causa Athenas convocari oportebat. Schol. tertius Ar. Pl. 277: ἔρχεται ἕκαστος εἰς (ita legendum puto pro εἰς, v. Dind. ad schol. Schoemannus p. 205: εἰς τὸ δικαστήριον secundum Hemsterhusium aliosque. Dobraeus εἰς τὸ delevit) τὸ πινάκιον ἔχων ἐπιγεγραμμένον τὸ ὄνομα αὐτοῦ καὶ πατρόθεν καὶ τοῦ δήμου καὶ γράμμα ἕν τι μέχρι τοῦ κ', διὰ τὸ πάλαι δέκα φυλὰς εἶναι Ἀθήνησι (sic fere constanter scholiastae et lexicographi). διῄρηντο γὰρ κατὰ φυλάς. Probabile est, sortitionem aestatis tempore a novis archontibus habitam esse. Verum etiamsi media

hieme archontes negotium sortiendi susceperint, qua cives ditiores, quum urbis incolae tum praediorum possessores, in urbem remigraverant ludos spectatum, sortientibus magistratibus omnes praesto fuisse non crediderim. Athenis autem solis neque alibi sortitionem iudicum factam esse, licet non diserte quod sciam a quoquam affirmetur, per se manifestum est, quum a novem archontibus eorumque scriba institueretur. Eam porro κατὰ φυλάς, tributim factam esse quum scholiastae Comici passim narrant, tum Schoemannus l. l. probavit. Atque scholiastarum unus Vesp. 775 significare videtur, iudices e singulis tribubus a singulis archontibus assumto videlicet scriba selectos esse: ἐπειδὴ θεσμοθέται (i. e. ἄρχοντες, cfr. Schoem. de comit. p. 254) καὶ δέκατος ὁ γραμματεὺς κληροῦσι τοὺς τῆς αὐτῆς φυλῆς ἕκαστος. Qui verborum ordo mihi non videtur cum Schoemanno (l. l. p. 207) turbatus neque in hunc modum restituendus esse: οἱ θεσμ. καὶ δέκατος ὁ γρ., κατὰ φυλὴν ἕκαστος ἐκλήρουν κτλ. — vellem ipse vir egregius reliqua adiecisset; videtur autem respexisse ad schol. III Plut. 277. Quid? si legimus pristino verborum ordine servato: τοὺς τῆς αὑτοῦ φυλῆς ἕκαστος? Etenim si singuli archontes e singulis tribubus creati fuerint, nonne singulos quoque tribuum suarum quasi arbitros atque magistros fuisse tribulesque suos selegisse consentaneum est? — Iam vidimus et Athenis et ab archontibus et tributim factam esse annuam iudicum sortitionem. Parem quin ex singulis tribubus atque eundem numerum archontes sortiti sint, quis dubitet? Num parem quoque e singulis tribuum ordinibus, ut pentacosiomedimnorum idem numerus fuerit ac reliquorum? Non crediderim. Scimus enim, ut unum nominem, pagum Acharnensium opulentissimum fuisse, alios contra propter loci naturam vel naturae iniquitatem paene desertos. Deinde Athenis quarti ordinis τῶν θητῶν cives numero plures quam tota reliqua Attica habitasse contendo, etiam, pace Thucydidis dixerim, primorum ordinum, ut natura urbis fert, plures quam in unaquaque tribu. Cui rei vix opus est argumento, ubique terrarum et gentium tale quid occurrit. Neque tamen, quod κατὰ φυλὰς sortitionem factam esse constat, aliam

tribum alii, quae idoneis viris egeret, suppeditasse credibile est. Hanc igitur sortiendi rationem, qua numerus iudicum omnibus rebus aequalis fieret et par, qualis fuerit, non expedio. Verum tamen iudicum satis magnam, fortasse maximam partem e quarti ordinis τῶν θητῶν viris constitisse vel ex Thucydide l. l. colligas. Qui vero e iudicibus pauperes fuerint, ut Vesparum chorus, eos omnes Athenienses fuisse neque Athenas iudiciorum causa migrasse apparet. An, liceat denique mihi etiam hoc proponere, archontes tantum ex Atheniensibus iudices κατὰ φυλὰς i. e. ad tribuum numerum sortiebantur? ut singuli archontes sexcenos sortirentur, scilicet quingenos ad senatorum numerum, centenos supplementi causa, cum multi essent, qui frustra evocarentur? Respondeant acutiores. Illud saltem pro certo debet haberi, iudices illos, qui ab Aristophane sexcenties perstringuntur, et Athenienses fuisse et senes et θῆτας. Cui non repugnat notissima illa Plutarchi de Aristide in exilium misso narratio, Ar. c. VII p. 322. De reliquis adeas egregiam Schoemanni commentationem de schol. Plut. 227 l. l., item Fritzchium l. l., ut antiquitatum scriptores hoc loco omittam.

VI. De *foris* et *tribunalibus* peculiaris exstat commentatio Schoemanni: „Appendix de dicasteriis“ in Op. acad. I p. 220—230. Novies in fabulis Comici superstitibus, in Vespis scilicet, Equitibus, Thesmophoriazusis, Ecclesiazusis, legimus nomen τὸ δικαστήριον; ac ter quidem eo sensu, ut sit conventus iudicum Vesp. 595. 624. Thesm. 78; ter vero ut significetur locus iudiciorum Vesp. 804. Eq. 1317. Eccl. 676; ter denique, ut utrumque possit subaudiri Vesp. 304. Eq. 307. Eccl. 460. Pariter Thom. Mag. p. 86 ed. Ritschl.: δικαστήριον καὶ ὁ τόπος ἐν ᾧ αἱ δίκαι τελοῦνται καὶ αὐτοὶ οἱ δικάζοντες καὶ ὁ τῆς πόλεως ἄρχων κτλ. Etiam alias significationes v. ap. Steph. s. v. Praeterea singula tribunalia (sive fora sive dicasteria — promiscue enim his nominibus utor) non addito nomine δικαστήριον memorantur Vesp. 120. 1109. Eccl. 676—686. Ἡ ἡλιαία semel occurrit Eq. 897; item iudices multo saepius vocantur δικασταὶ quam ἡλιασταί, etiam saepius δικάζειν quam ἡλιάζειν et ἡλιάζεσθαι usurpatum.

Iam vero nomina tribunalium de forma locove non multum nos suspicari sinunt; nam quae Vesp. 1109 nominantur tribunalia numero, ut videtur, quattuor:

οἱ μὲν ἡμῶν οὗπερ ἄρχων, οἱ δὲ παρὰ τοὺς (τοῖς?) ἕνδεκα,
οἱ δ' ἐν ᾠδείῳ δικάζουσ', οἱ δὲ πρὸς τοῖς τειχίοις,

ea vix possunt his nominibus appellata esse, sed scholiasta verum videtur dixisse: τοῦτο δέ φησι δεικνὺς ὅτι εἰς πάντα τόπον εὑρήσει τις δικαστὰς ἐν τῇ Ἀττικῇ. Nam quid sibi vult οὗπερ ἄρχων? estne dicasterii locus, quem archon designavit (nam καθίστησι τὸ δικαστήριον Vesp. 304), an locus, ubi ipse consuevit esse (v. Schoem. Antiq. iur. p. Gr. p. 245)? Quid sibi παρὰ τοὺς ἕνδεκα? fuerunt enim undecimviri pariter atque archontes quorundam iudiciorum praesides (v. Herm. Staatsalt. §. 139). Iterumne igitur locus designatur, quo concurrerint φιληλιασταὶ prope undecimviros iudicatum? In Odeo porro, de quo schol. ad v. τοῦτο οὐ πρὸς ἀλήθειαν ἀλλὰ πρὸς τὸ πλῆθος τῶν δικαστῶν, iudices consedisse quidem admodum probabile est, in illis praesertim causis, quae numerum iudicum requirerent maiorem. Denique τὸ πρὸς τοῖς τειχίοις aut multa aut nihil significat; si multa, id, quod scholiasta modo laudatus dixit; sin nihil, tum quoque idem, opinor, atque scholiasta voluit. Etenim dicasterium quoddam fuisse, vocatum τὸ πρὸς τοῖς τειχίοις, vel propter Comici verba vix credibile, ex quibus tantum colligas eius nomen τὰ τειχία fuisse vel esse potuisse. Videtur igitur hoc πρὸς τοῖς τειχίοις istud πανταχοῦ δικάζουσιν esse, i. e. ubi muri alicuius species exstat, ibi consident iudicaturi vel cupiunt considere. Scilicet aliqua δρυφάκτων, cancellorum, specie iusto tribunali opus est. Ita ex quattuor his tribunalium nominibus praeter Odei restat nullum; atque Odeum ipsum non iudiciis habendis sed musis celebrandis inserviisse constat. Superest quintum, τὸ Καινόν, Vesp. 120, quod scholiasta non ita perspicue describit: (ἔστι) τόπος ἐν τῷ δικαστηρίῳ, οὕτω λεγόμενος. εἰσὶ δὲ δ', Παράβυστον, Καινόν, Τρίγωνον, Μέσον. Ante Dindorfium legebatur παράβυστος, καινός, τρίγωνος, μέσος (cod. Ven. μέσον). Nempe scholiasta cum τόπος, quod nomen proxime antecedit, coniunxerat

adiectiva, non nomina propria, quae nunc sequuntur, quattuor; quasi τὸ δικαστήριον tanquam regio quaedam tribunalium esset, cuius quattuor partes nominarentur τόποι. Attamen omissa hac tanquam quarta vocis δικαστήριον significatione, Dindorfium sequimur. Neque ita difficilia sunt adiectivorum neutra ad explicandum, Pausania praesertim duce, qui I, 28, 8: ἔστι δὲ Ἀθηναίοις καὶ ἄλλα δικαστήρια, οὐκ ἐς τοσοῦτον δόξης ἥκοντα. τὸ μὲν οὖν καλούμενον Παράβυστον καὶ Τρίγωνον, τὸ μὲν ἐν ἀφανεῖ τῆς πόλεως ὂν καὶ ἐπ' ἐλαχίστοις συνιόντων ἐς αὐτό, τὸ δὲ ἀπὸ τοῦ σχήματος ἔχει τὰ ὀνόματα. Itaque τὸ Παράβυστον est iuxta positum, infertum, ut cogitare possis de aedificio quodam sive templo, cuius ad latus locus dicasterii fuerit; τὸ Καινόν, novum, explicatione vix indiget; originem vero duxerit, ex quo tempore alia tribunalia, illa fortasse, quae una cum ipso nominantur, civibus non amplius sufficere coeperunt; τὸ Τρίγωνον ἀπὸ τοῦ σχήματος, ut Pausanias docet, — reliqua igitur tribunalia aliam aut quadratam aut rotundam (v. Etym. M. s. κιγκλίς) habebant formam —; τὸ Μέσον denique a situ aut inter duo alia tribunalia aut inter aedificia nomen acceperit. — Superest apud Comicum unum tribunalis nomen proprium, de quo scholiastae plura se scire aiunt, nec sciunt tamen, ἡ Ἡλιαία. In eo fere scholiastae sibi et lexicographi constant, ut maximum tribunal Heliaeam appellatam esse dicant. Ita schol. Arist. Eq. 897: οἱ δικασταὶ] οἱ ἡλιασταί. τὸ μέγα δὲ δικαστήριον ἐν τῇ Ἀττικῇ Ἡλιαία καὶ οἱ δικασταὶ ἡλιασταί: eadem Suid. s. v. ἡλιαία. Paullo accuratius — illud enim scholium Heliaeam singulare tribunal fuisse, quod hoc nomine uteretur, parum dilucide narrat, quippe quum iudicum aut universus numerus aut unaquaeque pars sive decuria eodem iure potuerit τὸ μέγα δικαστήριον appellari — paullo igitur accuratius, ut re vera Heliaeam singulare quid fuisse suspiceris, alibi scholiastae rem explicant, ut ad Vesp. 88: φιληλιαστὴς] ἀντὶ τοῦ φιλόδικος. ἀπὸ τοῦ μεγίστου δικαστηρίου, τῆς Ἡλιαίας (sic, opinor, an δικαστηρίου τῆς Ἡλιαίας? ut Heliaea sit cum omnium omnino tribunalium significatio tum maioris cuiusdam vel maximi ex his?); atque iisdem ferme verbis schol.

Av. 109, unde Suid. s. v. ἡλιαστὴς] ἀπὸ μεγάλου (τοῦ μ.?) δικαστηρίου τῆς 'Ηλιαίας: paullulum mutatis ad Vesp. 772: — εἵλη] ἔπαιξε δὲ παρὰ τὴν ἡλιαίαν τὸ μέγιστον δικαστήριον; et Equit. 255: ὦ γέροντες ἡλιασταὶ] τοῦτο ὁ Κλέων λέγει καὶ αὐτὸς ἐπικαλούμενος τοὺς δικαστὰς εἰς βοήθειαν. ἡλιαία γὰρ (τὸ? ita Suid. s. v. ἡλιαστής) μέγιστον δικαστήριον 'Αθήνησι, eademque exhibent lexicographi, ut Harpocratio et Suidas s. v. ἡλιαία, additis his: ἡλιαία μέν ἐστι τὸ μέγιστον δικαστήριον τῶν 'Αθήνησιν, ἐν ᾧ τὰ δημόσια τῶν πραγμάτων ἐκρίνετο χιλίων δικαστῶν ἢ χιλίων (ita Bekkerus, cod. N. Darmstadiensis Werferi om. ἢ χιλίων) καὶ πεντακοσίων συνιόντων. συνῄεσαν δὲ οἱ μὲν χίλιοι ἐκ δυοῖν δικαστηρίων, οἱ δὲ χίλιοι πεντακόσιοι ἐκ τριῶν. Eadem Photius s. v., qui praeterea habet: ἡλιαία τόπος 'Αθήνησιν, εἰς ὃν συνάγεται δύο δικαστήρια, ὅταν χίλιοι δικάζωσιν· ὧν προέστηκεν εἷς γραμματεύς: paullo aliter Zonaras, qui explicato etymo, in quo fere consentit cum Etym. M. p. 427, 27, dicit haec: ἔστι δὲ τὸ μέγιστον δικαστήριον 'Αθήνησιν, ἐν ᾗ τὰ δημόσια τῶν πραγμάτων ἐκρίνετο, ἡ βουλὴ (i. e. ἐκκλησία, an δικαστήριον? saepius enim permutantur) συνεστῶσα ἐξ ἀνδρῶν χιλίων (cod. A in fine pro χιλίων habet ἑξήκοντα τεσσάρων, quod sensu caret), ἢ ὅλη ἡ τάξις (i. e. iudices ad unum omnes, si diis placet, sexies mille). Eadem fere Suidas s. v. ἡλιαία καὶ ἡλιάζεσθαι] βουλὴ συνεστῶσα ἐξ ἀνδρῶν χιλίων· ἐλέγετο καὶ ὁ τόπος οὗτος, ἐν ᾧ συνηθροίζοντο. ἡλιάζεσθαι δὲ καὶ ἡλίασίς ἐστι τὸ ἐν ἡλιαίᾳ δικάζειν. Denique Pollux VIII, 123 ἡ ἡλιαία πεντακοσίων (quocum conferas, quod schol. Ar. Vesp. 88 tradit: ἦσαν δὲ ἡλιασταὶ τὸν ἀριθμὸν φ'), εἰ δὲ χιλίων δέοι δικαστῶν, συνίστατο β' δικαστήρια, εἰ δὲ πεντακοσίων καὶ χιλίων, τρία. Pausanias denique I, 28, 8: τὸ δὲ μέγιστον καὶ ἐς ὃ πλεῖστοι συνίασιν, 'Ηλιαίαν καλοῦσιν.

Iam vero, licet a plerisque Heliaea τὸ μέγιστιον δικαστήριον sit vocatum, vocatur tamen etiam τὸ μέγα, et a Polluce πεντακοσίων tribunal. In Timocratea porro Demosthenis p. 733 in lege quadam, sive spuria est sive κυρία, ter nominatur ἡ ἡλιαία, ut nihil aliud sit quam quodvis dicasterium. A Zonara autem discas, et partem iudicum et ad unum omnes 'Ηλιαίαν vocari;

ab eodem et a Suida aliisque, τὴν ἡλιαίαν et locum iudiciorum et conventum iudicum significare, quemadmodum supra v. δικαστήριον utrumque valere ex Aristophane ipso ostendimus.

Deinde ex his grammaticorum explicationibus apparet, Heliaeam nihil aliud fuisse quam maius aliquod tribunal, maius quam τὸ καινόν, τὸ μέσον et quae supra cognovimus. Vt igitur unusquisque δικαστὴς etiam ἡλιαστὴς appellatur debetque appellari, ut nihil prorsus intersit inter utramque significationem; ita unumquodque tribunal quum suum singulare nomen habet sive a loco sive a cancellorum colore sive a templo prope sito, tum Heliaea potest appellari, appellaturque sic, quum in universum de iudiciis et tribunalibus, tanquam de rebus rei publicae necessariis, agitur. Fuerit autem loquendi usus talis, ut Athenienses non ἡ μέση ἡλιαία, ἡ καινή, ἡ παράβυστος, ἡ ἐν Παλλαδίῳ, ἡ τρίγωνος, neque tantum ἡ μέση etc. solerent dicere, sed τὸ δικαστήριον subaudientes, quod plurium tribunalium coniunctionem ἡλιαίαν nuncupare consuerant, τὸ μέσον, τὸ τρίγωνον dicerent; maius quodcunque tribunal κατ' ἐξοχὴν vocarent: ἡ ἡλιαία. Itaque, quod iterum monere sufficiat, quingentorum iudicum tribunal (ut fortasse ab Antiphonte περὶ χορευτοῦ p. 774 R. ἀναβὰς εἰς τὴν ἡλιαίαν τὴν τῶν θεσμοθετῶν) pariter atque sex milium et est et vocatur Heliaea.

At qualis fuerit ὁ τόπος οὗτος, ἐν ᾧ ἠθροίζοντο? Schol. Ar. Vesp. 88 tradit: ὅπερ (τὸ δικ. τ. 'Ηλ.) οὕτω καλεῖται διὰ τὸ ἐν ὑπαιθρίῳ εἶναι καὶ ἡλίῳ βάλλεσθαι, et Vesp. 772: ὃ (τὸ δ.) ταύτης τῆς ὀνομασίας ἔτυχε διὰ τὸ ἐν ὑπαίθρῳ αὐτὸ ἀναπεπταμένον βάλλεσθαι τῷ ἡλίῳ, et Av. 109: οὕτω δὲ ἐκλήθη διὰ τὸ ἐν ὑπαίθρῳ εἶναι τόπῳ καὶ ὑπὸ τοῦ ἡλίου βάλλεσθαι, et Nub. 862: ἡλιαστικὸν ἀντὶ τοῦ ἐκκλησιαστικόν R. V. ἡλιαία δὲ τὸ δικαστήριον διὰ τὸ ὑπαίθριον εἶναι καὶ τῷ ἡλίῳ βάλλεσθαι; et Equit. 255: ἡλιαία δὲ καλεῖται διὰ τὸ ὑπαίθριον αὐτὸ εἶναι καὶ ὑπὸ τῷ ἡλίῳ καθέζεσθαι τοὺς συνελθόντας δικαστάς. — Neque tamen propter hunc scholiorum consensum nomen Heliaeae ita derivandum esse crediderim; sed Zonaram atque Etymologum sequor, qui ἡλιαία ab ἁλίζεσθαι i. e. συναθροίζεσθαι originem ducere docent;

utrumque praebet gramm. Bekk. Anecd. p. 310: ἡλιαία δὲ ἐκλήθη ἤτοι παρὰ τὸ ἐν αὐτῇ ἁλιάζεσθαι, τουτέστιν ἀθροίζεσθαι, ἢ διὰ τὸ ὕπαιθρον (ὑπαίθριον?) εἶναι τὸν τόπον καὶ ἡλιοῦσθαι. Schoemannus Op. acad. I p. 222 ἡλιαία cum Herodoteo ἁλίη et Byzantino ἁλία, ἁλίασμα componens, consessum vel concionem significari docet. — Sunt tamen scholiastarum explicationes ita comparatae, ut nos aliud quid, quod maioris dignitatis atque auctoritatis apparet esse, edoceant. Etenim schol. Ar. Vesp. 772 vel solus sufficit, siquidem poetae ipsius verba respiciamus, ut formam et Heliaeae et reliquorum tribunalium, Areopago non excepto, talem fuisse contendam, qualem scholiasta ex poeta descripserit. Namque Bdelycleo haec ad patrem v. 765:

ἐκεῖσε μὲν μηκέτι βάδιζ᾽, ἀλλ᾽ ἐνθάδε
αὐτοῦ μένων δίκαζε τοῖσιν οἰκέταις —

v. 771: καὶ ταῦτα μέν νυν εὐλόγως, ἢν ἐξέχῃ
εἵλη κατ᾽ ὄρθρον, ἡλιάσει πρὸς ἥλιον.
ἐὰν δὲ νίφῃ, πρὸς τὸ πῦρ καθήμενος,
ὕοντος, εἴσει, κἂν ἔγρῃ μεσημβρινός,
οὐδείς σ᾽ ἀποκλείσει θεσμοθέτης τῇ κιγκλίδι.

Ad quae scholiastae: γράφεται δὲ καὶ κατ᾽ ὀρθὸν ἐν πολλοῖς. καὶ ἐξηγούμενος Καλλίστρατός φησι, κατὰ τὸ ὀρθῶς ἔχον· οὐχὶ ἐν τῷ δικαστηρίῳ. Hic paullo subsistamus. Callistratus non de tribunali, sed de privata Bdelycleonis domo dictum esse existimans ita explicat, ut videatur contrariam sententiam sequi, tanquam si in tribunali, utpote aedificio, solis radii nunquam cernerentur. Lectionem vero κατ᾽ ὀρθόν, i. e. κατὰ τὸ ὀρθῶς ἔχον, convenienter, sufficienter, non malam esse, mox videbimus; in reliquis vero errasse Callistratum.

Pergit scholiasta: τὸ δ᾽ ἡλιάσῃ (μήποτε δὲ ψιλῶς προενεκτέον — ita Photius s. v. ed. Pors.) παρὰ τὴν Ἡλιαίαν, πρὸς ἥλιον δικάσειν (δικάσεις?). ἅμα δὲ παίζει παρὰ τὴν ἡλίου ὀνομασίαν. ψυχρῶς δὲ πέπαιχε, φησὶν ὁ Δίδυμος, πρὸς τοὔνομα. ἐπειδὴ γὰρ εἵλη λέγεται ἡ τοῦ ἡλίου αὐγή, Ἡλιαία δὲ τὸ δικαστήριον, παίζων ἔφησε πρὸς τὸ φιλόδικον ὅτι, ἐπειδὰν ἀνάσχῃ ὁ ἥλιος, ἡλιάζειν ἐνέσται σοι. οὕτως Δίδυμος. — Cum Callistrato

fere consentit Didymus, Aristophanem propter similitudinem nominum ἡλιαία, ἥλιος et εἵλη iisdem lusisse, quemadmodum sexcentis locus fecit. Verum res aliter se habet, opinor; neque enim Aristophanes propter sonorum similitudinem iocum fecit, neque quod, ut scholiastae ni fallor hariolantur, Heliaeam ab ἥλιος nomen accepisse, Atheniensibus notum fuisset omnibus; sed quod Heliaeam re vera solis radiis expositam esse et Aristophanes et spectatores sat sciebant. Itaque, quum omnes scirent, ἡλιαίαν idem esse quod ἁλιαία, ἁλίη, ἁλία, neque cogitarent, solem, dum eo premerentur, loco, ubi considerent, merito nomen dedisse; Comicus verborum lusu risum movebat, quasi nos diceremus in simili casu non Versammlung sed Versonnung.

Itaque v. 772: εἵλη κ. τ. λ. sic explicaverim: siquidem legimus κατ' ὄρθρον, sensus est: quum ortus fuerit calor solis mane, exercebis iudicium in sole (Dind.), i. e. mane, quum bene est in sole iudicare, iudicabis, sub meridiem nemo te coget, etiam in tribunali assidere et sudare; sub domus enim tuae umbra ac tegmine recumbes: sin legimus κατ' ὀρθόν, aeque bene verba intelligas; valent enim, ni fallor, haec: quum recte se habebit solis calor, iudicabis in sole; sive: quum sufficiet calor, quum satis erit caloris, et quae sunt similia. Etiam hic subaudiendum: meridiano tempore, quum nimium est caloris, iudicare non amplius cogeris. Obiter moneo, Dawesium Misc. crit. p. 269 πρὸς ὀρθὸν coniecisse, immemorem illum scholiastae, qui Callistratum κατ' ὀρθὸν legisse tradit.

Satis de sole solisque calore (Zonaras et Suidas: ἡλίασις, ἡ τοῦ ἡλίου θέρμη), nam qui sequuntur versus, etiam melius rem et sententiam meam explicabunt et defendent:

ἐὰν δὲ νίφῃ, πρὸς τὸ πῦρ καθήμενος,
ὕοντος, εἴσει.

Ad quae scholiasta haec: ὕοντος τοῦ θεοῦ καὶ νίφοντος, γνώσῃ καθήμενος πρὸς τὸ πῦρ τὴν δίκην: quem sequutus Dind. ita vertit: si vero ningat aut pluat, ante focum sedens cognosces. Verum aliter mihi videtur explicandum esse neque ab εἰδέναι sed ab εἰσιέναι formam εἴσει derivandam. Δίκην εἰδέναι pro

δίκην γιγνώσκειν ab Aristophane usurpatum esse ignoro, verum εἰσιέναι, introire i. e. in tribunal, recte se habet, ut Vesp. 891:

εἴ τις θύρασιν ἡλιαστής, εἰσίτω,

et Eccles. 460: οὐδ' εἰς δικαστήριον ἄρ' εἶμ', ἀλλ' ἡ γυνή. Itaque sic intelligo: ad prius dictum πρὸς τὸ πῦρ καθήμενος aut ἡλιάσει aut εἴσει subaudiendum; atque illud quidem praeferendum, quod concinnius foret, si καθεδούμενος cum εἴσει coniunctum legeretur. Quae quidem latino ore sic: sive ningit, ante focum sedens iudicabis, sive pluit, introibis, i. e. quum propter tempestatem placebit, introibis, neque aut nive aut pluvio amplius premeris iudicaturus, quum domi remanebis. Tres igitur evitabis iniquitates, aestate calorem solis, vere atque autumno pluvium, hieme vel pluvium vel nivem.

Tribus autem quum tribunalia premerentur vel possent premi iniquitatibus, apparet ea et solis radiis et imbribus et id genus tempestati exposita fuisse, apparet opinor eadem aperta in locis apertis fuisse. Cui sententiae non obstat quod Dem. κατὰ 'Αριστογ. α' p. 785 dicit: οὐδὲ τοὺς προγόνους ὑπολαμβάνω τὰ δικαστήρια ταῦθ' ὑμῖν οἰκοδομῆσαι. cf. περὶ τ. στεφ. p. 268.

Ac de Heliaea quidem nullus dubito, quin locus subdialis, cancellis circumseptus fuerit, et propter amplitudinem, quum aliquot milia hominum ibi consedisse certis in causis et probabile sit et tradatur etiam a scriptoribus Graecis, et quod ex scriptoribus aliquis aedificium tam amplum, quale esset, procul dubio eodemque iure, quo templa, theatrum, odeum, similia, memoratu digna habita sunt, descripsisset. Neque etiam de reliquis licet dubitare, quin et ipsa fuerint tribunalia quaedam subdialia, quae vel a natura loci, vel a forma, ut supra coniecimus, nomen duxerint, τὸ Καινὸν dico, τὸ Μέσον, τὸ Παράβυστον, τὸ Τρίγωνον. Nub. 207 discipulus Strepsiadem docet:

αἵδε μὲν 'Αθῆναι. Str. τί σὺ λέγεις; οὐ πείθομαι,
ἐπεὶ δικαστὰς οὐχ ὁρῶ καθημένους.

Qui fieri potuit, ut hoc diceret poeta, nisi tribunalia aperta et coeli oculis non denegata esse, spectatores bene nossent omnes? Aedificia enim fuisse contecta porticuum instar, ne versus quidem

Ecclesiazusarum 676 suspicari nos sinit. Ibi enim Blepyrus ex Praxagora statum atque indolem aetatis aureae, qualis sit, quaerens, v. 673:

Bl. τὴν δὲ δίαιταν τίνα ποιήσεις; Pr. κοινὴν πᾶσιν. τὸ γὰρ ἄστυ
μίαν οἴκησίν φημι ποιήσειν συρρήξασ' εἰς ἓν ἅπαντα,
ὥστε βαδίζειν εἰς ἀλλήλους. Bl. τὸ δὲ δεῖπνον ποῦ παραθήσεις;
Pr. τὰ δικαστήρια καὶ τὰς στοιὰς ἀνδρῶνας πάντα ποιήσω.

Respondet Pr., quae meam causam videntur defendere, velle se urbem facere instar unius habitationis, omnia perrumpendo, ut per murum perforatum alter in alterius aedes ingredi possit, coena autem ut publice apponatur, tribunalia et porticus ἀνδρῶνες, coenacula fiant virorum. Non solum privatae aedes cum publicis permutentur, sed vita hucusque domuum umbra retecta nunc subdialis fiat; alii in porticibus, alii in foris iudicialibus assideant coenaturi, i. e. per istam bonorum omnium communionem alii tamen sub divo, iique sunt, qui pridem ibi degebant, Heliastae pauperes, minorum gentium cives, alii in porticuum umbra iique nobiliores, οἱ Φαίνιπποι, Γλαύκιπποι, — ιπποι innumeri aliique, quorum nomina illustria Bdelycleo memorat Vesp. 1220, coenabunt. Quominus enim στοὰς aut idem atque δικαστήρια aut simile quid fuisse accipiamus, impedit praeter alia etiam nomen τὸ Τρίγωνον, quum ad huius τοῦ Τριγώνου formam unquam porticum exstructam fuisse nondum audiverim. Ceterum ex istis versibus non tam formam aedium quam situm discas. Nimirum Praxagora vitam totam civium in foro et circa forum versari iubet; porticus vero, quas coenacula factura est, ἡ βασίλειος v. 685, ἡ ἀλφιτόπωλις v. 686, foro, παρὰ τὴν ἀγοράν, adiacentes, ut quotidie usui fuerint hominibus sub divo maxime degentibus, ita posthac tanquam legitimi ἀνδρῶνες et communes omnibus iubentur esse. Hinc vero dicasteria quoque ad forum sita fuisse prope omnia colligas; atque colligeres, etiamsi testimonio uti nullo posses. — Sed de hac re paullo infra, ubi de reliquis dicasteriis, quorum nomina novimus, disputabitur.

Quinque enim adhuc novimus tribunalia, nisi contenderis re vera quattuor tantum esse atque τὸ Καινὸν idem valere quod τὴν 'Ηλιαίαν. Fieri enim Periclis tempore potuit, ut non tam novo quam maiore opus esset tribunali, idque maius esset, quod prae reliquis vocaretur 'Ηλιαία; potuit, inquam, fieri vel propter mercedem recens constitutam. Quare potissimum τὸ καινὸν a Xanthia nominatur Vesp. 120, quod et maximum et notissimum, utpote aetate novissimum fuerit. — Potuit quoque fieri, ut, quum reliqua tribunalia in foro vetere sita essent, locus iudicii in novo selectus foro etiam novi acciperet nomen.

Reliquum est, ut verbo tangam Areopagum aliaque fora iudicialia, quorum non apud Aristophanem sed a scholiastis Comici fit mentio. Scholiasta igitur L. B. (cod. Voss. Leid. et Parisiens. 2715) ad Plut. 1166: περὶ δὲ τῶν γραμμάτων καὶ δικαστηρίων 'Αθηναίων ἔφημεν ὄπισθεν (i. e. ad 277), πῶς ἐν ἑκάστῳ ἦν γεγραμμένον στοιχεῖον, ἐν μὲν τῷ 'Αρεοπάγου δικαστηρίῳ πρὸ τῶν θυρῶν ἐπεγέγραπτο α', ἐν δὲ τῇ 'Ηλιαίᾳ η', ἐν δὲ τῷ ἐν Φρεαττοῖ δ', καὶ ἐν τοῖς λοιποῖς ὡσαύτως· διὰ τοῦτο ἔφη, σπεύδουσιν ἐν πολλοῖς γεγράφθαι γράμμασιν. et schol. Ven. ad Plut. 1167: γεγράφθαι] ἀντὶ τοῦ ὠνομάσθαι, ὥστε καὶ ἡλιαστὰς εἶναι καὶ πανταχοῦ ἑαυτοὺς ἐγγραφῆναι σπουδάζοντες. βούλονται δὲ ἐν 'Αρείῳ πάγῳ, βούλονται δὲ καὶ ἐν ἄλλῳ δικαστηρίῳ ἀναστρέφεσθαι (Ald. ἀναγράφεσθαι, quod praeferendum duco, nisi malis ἐγγράφεσθαι) διὰ τὸ μὴ ἀργεῖν ὅλως. (Cfr. Steph. Byz. s. v. 'Αρ. π., fragm. Philochor. apud Muellerum I p. 386 sq. 394, iteam Hellanic. l. l. p. 54. 56.)

Novem tribunalium, Areopago excepto, nomina Pausanias I, 28, 8 sqq. percenset. Sunt autem τὸ Παράβυστον, τὸ Τρίγωνον, τὸ Βατραχιοῦν, τὸ Φοινικιοῦν, ἡ 'Ηλιαία, τὸ ἐπὶ Παλλαδίῳ, τὸ ἐπὶ Δελφινίῳ, τὸ ἐν (Poll. VIII, 120 ἐπὶ) Πρυτανείῳ, τὸ ἐπὶ Φρεαττοῖ sive Φρεαττύς. De quinque vero foris Areopagi, Palladii, Delphinii, Prytanei, Phreattyis liquide et exposite dixit Dem. κατὰ 'Αριστοκρ. p. 641—645; eadem vocat p. 640 πέντε δικαστήρια. Decem fuisse fora iudicialia Athenis scholiastae Arist. Plut. 277 pluribus tradunt. In isto igitur catalogo desunt nomina,

quae ex ipso Aristophane atque scholiastis novimus: τὸ Καινόν, τὸ μέσον et si placet τὸ πρὸς τοῖς τειχίοις: desunt porro τὸ ἐπὶ Λύκῳ Pollucis VIII, 121, τὸ Μητίχου eiusdem scriptoris; qui discernit praeterea τὸ μέσον παράβυστον, τὸ μεῖζον παράβυστον, quibus additis multo maior efficitur numerus tribunalium. Pollux autem undecim nominat praeter Areopagum: τὸ ἐπὶ Παλλαδίῳ (v. Eustath. 1419, 52), τὸ ἐπὶ Δελφινίῳ, τὸ ἐπὶ Πρυτανείῳ, τὸ ἐν Φρεαττοῖ; tum γνώριμα δικαστήρια ἡ Ἡλιαία, τὸ τρίγωνον, οὗ μέμνηται Δείναρχος, μέσον παράβυστον, μεῖζον παράβυστον, καὶ μείζονος δὲ μέμνηται Λυσίας, τὸ Μητίχου κάλλιον, τὸ ἐπὶ Λύκῳ. Addit de Meticheo: τὸ δὲ Μητίχου δικαστήριον μέγα, οὕτω κληθὲν ἐπὶ ἀρχιτέκτονος Μητίχου; undecimum denique τὸ ἐν Ἀρδήττῳ VIII, 122. — Schoemannus in Appendice de dicasteriis (Opusc. acad. I, 223) non dubitat quin e cod. mss. legendum sit (nos Bekkeri textum exhibuimus): Μέσον, Παράβυστον, Μεῖζον. Παραβύστου δὲ καὶ Μείζονος μέμνηται Λυσίας. Hinc octo tribunalium nomina in lucem prodeunt, quae non sunt a nominibus propriis sumta: τὸ Τρίγωνον, τὸ Παράβυστον, τὸ Μέσον, τὸ Μεῖζον, τὸ Βατραχιοῦν, τὸ Φοινικιοῦν, τὸ Καινόν, denique ἡ Ἡλιαία. Quibus, si fieri possit, nonum quoddam hucusque viris doctis inauditum addere possim, τὸ Κλεψυδροῦν a Suida fictum, apud quem legitur: κλεψυδροῦν τὸ δικαστήριον. Bernhardyus breviter: „Vox ab errore profecta". Quod facile erat pronuntiare. Melius Kusterus explicavit, quem vide. Equidem, si nomen dicasterii re vera lateat, κλεψυδριοῦν id fuisse dixerim. De Metichi dicasterio (Καλλεῖον nomen eius? vid. Schoem.) Schoemannus l. l. p. 224: „Erat haud dubie templum, in quo iudicia haberi solebant, aut conditum a Meticho quodam architecto, quod vult Iulius Pollux, aut si orator fuerit ille Metichus, eius consilio sive exstructum sive iudiciis habendis destinatum." In quo quum non placeat coniectura Καλλεῖον, pace lexicographorum κάλλιον nihil aliud esse quam pulchrius tribunal dixerim (vid. Lex. rhet. p. 269 sq.) nomenque templi cuiusdam cum dicasterio a grammaticis confusum. Immo, si coniecturae locus detur, quum a Polluce addatur: τὸ δὲ Μητίχου δικαστήριον μέγα, coniecerim hoc Metichi

tribunal novum illud, τὸ Καινόν, fuisse et pro κάλλιον καινὸν scribendum esse. Item, quum a Polluce vocatum sit μέγα δ., quidni potest fuisse ipsa ἡ Ἡλιαία? Huius enim originem, ut supra ostendere conatus sum, recentiorem et Clisthene et Aristide, in dies adauctus significare potest iudicandi amor; potest etiam Ephialtae ψήφισμα et omne omnino Periclis circa iudicia populi studium. Cuius quidem auctoritate Metichus novum exstruxerit tribunal; qui, ut ait Plut. praec. reip. g. c. 15: τῶν Περικλέους οὗτος εἷς ἦν ἑταίρων, τῇ δι' ἐκεῖνον, ὡς ἔοικε, δυνάμει χρώμενος ἐπιφθόνως καὶ κατακόρως.

Reliqua quae Pollux nominat dicasteria, τὸ ἐπὶ Λύκῳ, τὸ Φοινικιοῦν, τὸ Βατραχιοῦν, re vera Athenis exstitisse, neque nomina ista ad reliqua fortasse notiora transferenda esse, Schoemannus l. l. p. 225 sqq. contendit. Neque quod contradicam satis est; quamquam haud contemnenda est res, Lycum fuisse omnium tribunalium heroem, schol. Vesp. 388. 389. Itaque Philocleo, quum suum sibi tribunal constituat, Lyci simulacrum filium poscit v. 819: θήρῳον εἴ πως ἐκκομίσαις τὸ τοῦ Λύκου. Tum unumquodque tribunal suo colore tinctum et insignitum fuisse, ex Aristotele apud schol. Plut. 278 novimus. Fieri ergo potuerit, ut haec tria tribunalia a potiori nomen duxerint. Contra Leake Topogr. Ath. p. 258 tribunalia τὸ ἐπὶ Λύκῳ et τὸ Μητίχου eadem atque illa, quae τὸ Βατραχιοῦν et τὸ Φοινικιοῦν audiunt, fuisse coniicit, ut numerum denarium a Pausania traditum defendat et servet.

Numerus igitur tribunalium haud paullo maior exstare videtur quam schol. Arist. Pl. 277 voluit. Quamquam quem Schoem. ex Plut. de genio Socr. c. 10 affert locum: πορευομένοις αὐτοῖς διὰ τῶν Ἑρμογλύφων παρὰ τὰ δικαστήρια σύες ἀπαντῶσι, eo non nova quaedam significari tribunalia cum ipso Schoemanno crediderim. Verum enim vero restat Pausaniae et scholiastae Aristophanis et, quem potissimum duco auctorem, Comici ipsius auctoritas; qui omnes decem fuisse tribunalia Athenis tradunt, diserte omnes ac disertissime Aristophanes Eccl. 681 sqq. Ibi

Blepyro, vascula, in quae sortes coniiciantur, ubi reponantur, quaerenti, Praxagora respondet:

— ἐς τὴν ἀγορὰν καταθήσω,
κᾆτα στήσασα παρ' Ἁρμοδίῳ, κληρώσω πάντας, ἕως ἂν
εἰδὼς ὁ λαχὼν ἀπίῃ χαίρων, ἐν ὁποίῳ γράμματι δειπνεῖ.
καὶ κηρύξει τοὺς ἐκ τοῦ βῆτ' ἐπὶ τὴν στοιὰν ἀκολουθεῖν
τὴν βασίλειον δειπνήσοντας, τὸ δὲ θῆτ' εἰς τὴν παρὰ ταύτην,
τοὺς δ' ἐκ τοῦ κάππ' ἐς τὴν στοιὰν χωρεῖν τὴν ἀλφιτόπωλιν.

Ludit Comicus, ut semper; quippe quum antea Praxagora dixisset,

τὰ δικαστήρια καὶ τὰς στοιὰς ἀνδρῶνας πάντα ποιήσω,

nunc poeta non dicasteria, sed quo sortiti eant coenatum, porticus nominat. Ac quum de reliquis nihil haberet in promptu, lusit tantum verbis βῆτα et βασίλειος, κάππα et, quod proximo versu sequitur, κάπτωσι. Poterat etiam verbis ἄλφα et ἀλφιτόπωλις ad iocandum uti, si in tali re praecipere sani iudicii est. Hinc vero discimus, comparatis reliquis scriptoribus, decem fuisse Athenis tempore Ecclesiazusarum fabulae dicasteria (cfr. Aristot. Pol. IV, 13, 1, qui multo plura nosse videtur). Decem tribus, decem tribunalia! Eundem numerum probat Leake Topogr. Ath. p. 258, quem numerum si legitimum esse velimus, necesse erit, unum alterumve e nominibus supra enumeratis, e. g. τὸ Βατραχιοῦν, τὸ Φοινικιοῦν, tollere. Cui rei quum vires meae non sufficiant, una restat quaestio, utrum in hoc, qualiscunque est, tribunalium numero Areopago locus fuerit necne.

Si scholiastam Plut. 1167 ducem sequemur, non solum Areopagum ex tribunalibus illis Aristophanis temporibus fuisse, sed etiam heliastas in eodem iudicasse fatebimur; deinde, si schol. Plut. 1166: ἐν μὲν τῷ τοῦ Ἀρεοπάγου δικαστηρίῳ πρὸ τῶν θυρῶν ἐπεγέγραπτο α': verum dixisse credamus, Areopagitas ut reliquos iudices sortitione electos esse, Areopagitas heliastas fuisse necesse est, et perinde fuisse, utrum quis Areopagum an Novum an Medium an aliud quodlibet tribunal sorte acciperet. Pervetustam Areopagi auctoritatem et sanctitatem abstulerat Periclis aetas, eo potissimum quod eum δικαστήριον magis quam βουλὴν esse volebat. Atque iudicialis fori auctoritas non ita

magna fuerit et propter exiguum iudicum numerum (Pollux VIII, 125) et propter iurisdictionem singularem. Quare Pollux l. l. κατὰ μικρὸν δὲ κατεγελάσθη τὸ τῶν ἐφετῶν δικαστήριον. Quod in Areopagum quoque videtur cecidisse, quamquam, ut idem Pollux ait, Σόλων δὲ αὐτοῖς προσκατέστησε (ita Bekker, malim προκατέστ.) τὴν ἐξ Ἀρείου πάγου βουλήν. Nimiam iudiciorum simplicitatem, velut illud ὑπαίθριοι ἐδίκαζον Poll. VIII, 118, cum reliquis tribunalibus communicabat, Antiph. π. τ. Ἡρώδου φόνου p. 70: ἅπαντα τὰ δικ. ἐν ὑπαίθρῳ δικάζει τὰς δίκας τοῦ φόνου. Quod vero Vitruvius II, 1 narrat, Athenis Areopagi antiquitatis exemplar ad hoc tempus luto tectum, id recte Leake Topogr. Ath. p. 256 de curia potius quam de foro iudiciali dictum esse confirmat. Areopagus igitur quum utrumque antiquitus esset, et curia βουλή et tribunal δικαστήριον, prius usque ad Periclis aetatem praestabat; inde alterum successit. Quare Isocrates quum laudes Areopagi effert, ubique de curia loquitur, ut §. 37: οὕτω γὰρ ἡμῶν οἱ πρόγονοι σφόδρα περὶ τὴν σωφροσύνην ἐσπούδαζον, ὥστε τὴν ἐξ Ἀρείου πάγου βουλὴν ἐπέστησαν ἐπιμελεῖσθαι τῆς εὐκοσμίας ἧς οὐχ οἷόν τ' ἦν μετασχεῖν πλὴν τοῖς καλῶς γεγονόσι καὶ πολλὴν ἀρετὴν ἐν τῷ βίῳ καὶ σωφροσύνην ἐνδεικνυμένοις, ὥστ' εἰκότως αὐτὴν διενεγκεῖν τῶν ἐν τοῖς Ἕλλησι συνεδρίων: vid. et l. l. §. 46, 51, 55. Quae tamen oratio omnis, desiderio meliorum Solonis et quae sequuntur temporum plena, pro sua parte ostendit, Isocratis aetate rem longe aliam fuisse. — Ceterum quae de Areopago, Palladio, Delphinio, Prytaneo, Phreattensi praesertim a Schoemanno (Att. Proc.; Antiq. iur. p. Gr.; Gr. Alterth.; Opusc. acad.) aliisque disputata sunt diligentissime, ea nunc repetere non est opus.

VII. Iam numerum iudicum, qualis fuerit, novimus, item nomina tribunalium, quorum situm praeter Schoemannum in l. l. et Att. Proc. Leakius Topogr. Athen. p. 123. 170. 196. 198. 259. 260 pluribus descripsit. Nos quidem, quum de hac re nihil novi nos scire fateamur, libenter Schoemannum aliosque sequimur duces. Itaque pergamus ad novam quaestionem, quae est de *numero dierum*, quibus iudicia haberi potuerint. Huc ex Aristophane pertinent fere haec. Vesp. 303:

ἄγε νυν, ὦ πάτερ, ἢν μὴ
τὸ δικαστήριον ἄρχων
καθίσῃ νῦν, πόθεν ὠνη-
σόμεθ' ἄριστον;

et Eccles. 687:

ὅτῳ δὲ τὸ γράμμα
μὴ 'ξελκυσθῇ καθ' ὃ δειπνήσει, τούτους ἀπελῶμεν ἅπαντες,

Thesmoph. 78:

ἐπεὶ νῦν γ' οὔτε τὰ δικαστήρια
μέλλει δικάζειν οὔτε βουλῆς ἔσθ' ἕδρα,
ἐπεὶ τρίτη 'στὶ Θεσμοφορίων ἡ μέση.

Ex quibus duo priora loca demonstrant, dies iudiciorum non certos fuisse, neque eos, qui iudicatum venerant, omnes omnibus diebus iudices factos esse, licet cives suos quam maxime φιληλιαστὰς fuisse Comicus praesertim Av. 39—41. 44, notaverit. Numerus autem dierum, quem ex Aristoph. Vesp. suspicari licet, trecentorum, v. 661:

ἀπὸ τούτου νυν κατάθες μισθὸν τοῖσι δικασταῖς ἐνιαυτοῦ
ἓξ χιλιάσιν, κοὔπω πλείους ἐν τῇ χώρᾳ κατένασθεν,
γίγνεται ἡμῖν ἑκατὸν δήπου καὶ πεντήκοντα τάλαντα,

iam Boeckhio Staatsh. I, 253 nimius nec verus fuisse videtur. Ac summo iure id quidem. In Vespis enim l. l. Bdelycleo patri, qui se Athenarum, omnium rerum dominum esse gloriatur, monstraturus, quantilli re vera dominus sit, maximum et dierum et iudiciorum numerum computando centum et quinquaginta talenta efficit, ne tertiam decimam quidem partem vectigalium; vel, ut Philocleo ait stupefactus:

οὐδ' ἡ δεκάτη τῶν προσιόντων ἡμῖν ἄρ' ἐγίγνεθ' ὁ μισθός;

ubi pro ἄρ' legerim ἄν: ne decima quidem nobis vectigalium pars eveniret? scilicet, si omnibus, quibus fieri posset, diebus iudicia a plenissimis iudicum collegiis haberentur? De hac igitur dierum summa permultos demendos esse censeo; primum eos, qui concionibus populi destinati erant (ἀδυνάτου ὄντος αὐθημερὸν ἐκκλησίαν ἅμα καὶ δικαστήριον γενέσθαι Dem. κατὰ Τιμοκρ. p. 726) numero secundum Boeckhium Staatsh. I, 249 fere quin-

quaginta, i. e. praeter ordinarias cuiusque prytaniae quattuor conciones singulos dies singulis prytaniis extra ordinem. Quem numerum Athenienses plerumque coacti erant non tam trioboli amore quam temporum angustiis, multum excedere (v. Boeckh. l. l. et quem laudavit Aesch. περὶ παραπρεσβ. p. 251). Quibus diebus vero concio convocata erat populi extraordinaria, iudicia habita esse non possunt quum propter mercedis aequalitatem, tum propter cives ipsos, qui concionari et iudicare eodem die non poterant. Numerum ecclesiastarum Boeckhius fere octo milium fuisse censet l. l.; immo non multo plures sex milibus plerumque esse potuisse. Iam licet ad ecclesiastas etiam iuniores intra XXX annos nati pertinuerint, fieri tamen non potuit, ut civitas in duas divideretur partes, iuventus concionibus, aetas provectior iudiciis tribueretur. At fuerunt haud dubie iidem cives et iudices et concionantes, ut iam supra explicare studui; nam praeter eos, qui causis quibuslibet impediebantur, quominus summo civis officio, curiae et tribunali, satis facerent, quattuordecim milia civium ut Athenis degerent, qui reipublicae negotiis vacare potuissent, nullum fere tempus scio, quod potuerit permittere.

Deinde multis praeterea diebus iudicia habere cives prohibiti fuerint; quamquam Hudtwalckeri (Diaet. p. 30) sententiam, toto mense Scirophorione iustitium fuisse, Boeckhius l. l. p. 253 iure suo improbat. Hiemis et veris tempore, quum spectaculis populus delectaretur, nonne multo plures dies, quam vulgo fit, spectaculis concedendi sunt, magnis praesertim Dionysiis et Lenaeis? Tempestate quidem mala iudices non deterrebantur; senex ille choragus in Arist. Vesp. 260, cui filius clamavit:

τὸν πηλόν, ὦ πάτερ πάτερ, τουτονὶ φύλαξαι!

placide: ἀλλ' οὑτοσί μοι βόρβορος φαίνεται πατοῦντι,
κοὐκ ἔσθ' ὅπως οὐχ ἡμερῶν τεττάρων τὸ πλεῖστον
ὕδωρ ἀναγκαίως ἔχει τὸν θεὸν ποιῆσαι.
ἔπεισι γοῦν τοῖσιν λύχνοις οὑτοιὶ μύκητες,
*) φιλεῖ δ', ὅταν τοῦτ' ᾖ, ποιεῖν ὑετὸν μάλιστα,

*) Non recte Hirschigius hunc versum spurium esse iudicavit: egregie enim ad garrulitatem senum depingendam valet; neque tamen cum Petro

et quae sequuntur; cfr. v. 774. Verum tamen, quum omnibus, quibus potuit, diebus in omnibus tribunalibus ab omnibus, qui sortitione electi erant, iudicibus iudicia habita esse, demonstrare nunquam possimus, cur non Aristophanem sequimur, qui l. l. paene contraria dicit? Satis de diebus, quum unum hoc de *exordio* iudiciorum addidero.

Famuli Bdelycleonis cavent, ne Philocleo pater ante lucem perrumpat. Is enim quum in somnis tum insomnis nihil nisi iudicia et cogitat et videt, omnique ratione primus adesse studet sortitioni. Cuius effrenatam iudicandi libidinem facetissime famulus v. 103 depingit:

εὐθὺς δ' ἀπὸ δορπηστοῦ κέκραγεν ἐμβάδας,
κἄπειτ' ἐκεῖσ' ἐλθὼν προκαθεύδει πρῴ πάνυ,
ὥσπερ λεπὰς προσεχόμενος τῇ κίονι.

Quidquid filius tentavit, ut patrem coerceret, frustra tentavit; v. 124:

ὁ δ' ἀνεφάνη κνεφαῖος ἐπὶ τῇ κιγκλίδι.

Chorus quoque senum, qui eodem studio flagrant, multa nocte nidum vix calefactum reliquit, ut primus esset ad cancellos, v. 244:

ἀλλὰ
σπεύδωμεν, ὦνδρες ἥλικες, πρὶν ἡμέραν γενέσθαι.
χωρῶμεν, ἅμα τε τῷ λύχνῳ πάντη διασκοπῶμεν,
μή που λίθος τις ἐμποδὼν ἡμᾶς κακόν τι δράσῃ.

Itaque Bdelycleo v. 218:

ἀλλ' ἀπὸ μέσων νυκτῶν γε παρακαλοῦσ' ἀεί.

Illius quoque memineris, quem supra attulimus, v. 771:

ἢν ἐξέχῃ
εἵλη κατ' ὄρθρον, ἡλιάσει πρὸς ἥλιον.

Victorio ad φιλεῖ subaudiri ὁ Ζεύς necesse est; impersonaliter dictum ut ipsum ὕει sive ποιεῖ ὑετόν: solet quam maxime, quum istud fit, pluere. φιλεῖν autem, solere, legimus cum nominativo et infinitivo coniunctum Nub. 813:

φιλεῖ γάρ πως τὰ τοιαῦθ' ἑτέρᾳ τρέπεσθαι,

i. e. solent enim fere einsmodi res in alteram (contrariam) partem abire sive se convertere.

Ex his, opinor, colligas, iudices strenuos festinasse ad tempus adesse, potissimum ni fallor trioboli causa, maximi istius irritamenti iudiciorum.

Atque mane adesse, qui iudicaturi essent, etiam propterea necesse erat, quod satis multum temporis in sortiendis iudicibus consumebatur. Immo versum 771 etiam atque etiam consideranti mihi ipsum sortiendi negotium tempus matutinum fere totum occupasse videtur, ut meridiano demum tempore iudicia constitui possent. Fieri enim potuit, ut aliquis sero accurreret sperans fore ut sortitio nondum finita esset, deceptus autem spe a thesmotheta excluderetur.

Quod fore ut patri non amplius accidat, Bdelycleo promittit v. 774:

κἂν ἔγρῃ μεσημβρινός,
οὐδείς σ' ἀποκλείσει θεσμοθέτης τῇ κιγκλίδι.

At quo tandem ruit turba iudicum avida? Nomina quidem aliquot novimus tribunalium, de quorum numero magna est inter doctos disceptatio. Superest igitur ut de *forma* tribunalium quid nos Comicus doceat, pervestigemus. Qua in re, ut in reliquis, id maxime cupio, ut ad poetae verba explicanda aliquid subsidii afferam, bene gnarus, plus me voluisse quam valuisse.

Nominantur autem ab Aristophane partes tribunalium fere hae: οἱ δρύφακτοι Vesp. 830. 386. 552. Equit. 675; ἡ κιγκλίς Vesp. 124. 775. Equit. 641; αἱ σανίδες Vesp. 349; τὸ πρῶτον ξύλον Vesp. 90. Ach. 25; τὸ βῆμα Eccles. 678; τὰ κληρωτήρια Eccl. 681; οἱ καδίσκοι Vesp. 321. 853. 854; ἡ κλεψύδρα Vesp. 93. 857. Ach. 694. (Av. 1695); τὸ τοῦ Λύκου ἡρῷον Vesp. 389. 819.

VIII. Οἱ δρύφακτοι, cancelli, ita a schol. explicantur ad v. 386: δρύφακτοι γὰρ ξύλινοι θώρακες, τὰ διαφράγματα, ἢ τὰ περιτειχίσματα, ἢ κιγκλίδες, περιφράγματα τὰ νῦν ταβλωτὰ καλούμενα, τὰ τῶν οἰκοδομημάτων ἐξέχοντα ξύλα. ἐνταῦθα δὲ τὰ ταβλώματα τοῦ δικαστηρίου, διὰ τὸ ἐκ σανίδων καὶ ξύλων τῶν ἐκ δρυὸς εἶναι κατεσκευασμένα. λέγει δὲ ἀπὸ μέρους τὸ δικαστήριον. In his, ut reliqua taceam, multa sunt admixta aliena, ut ἡ κιγκλίδες, τὰ

τῶν οἰκοδομημάτων ἐξέχοντα ξύλα; alia non recte explicata, ut λέγει ἀπὸ μέρους τὸ δικαστήριον. Quae quidem expediam, ubi reliquas scholiastarum et grammaticorum explicationes attulero. Schol. Vesp. 552: φράγμασι τοῦ δικαστηρίου explicat δρυφάκτοις; schol. Rav. tantum habet τοῖς δικαστικοῖς, scilicet ne confundantur cum ἐκκλησιαστικοῖς. Schol. v. 830: δρύφακτος τὸ παρατεινόμενον ξύλον τοῖς δικασταῖς. Schol. Eq. 675: τὰ νῦν ταβλώματα καλούμενα. τὰ τῶν οἰκοδομημάτων ἐξέχοντα ξύλα ἢ τὰ κάγκελα, δρυόφακτός τις ὤν. οἱ γὰρ ἀρχαῖοι πᾶν δένδρον δρῦν ἐκάλουν, ὥσπερ καὶ ἀκρόδρυα τὰ ἄκρα τῶν δένδρων. τουτέστιν ὁ ἐκ δρυὸς φραγμός. — Cum scholiastis lexicographi fere consentiunt, ut Suidas s. v. δρύφακτος cum schol. Vesp. 386. Etymol. M. ex parte cum schol. Eq. 675. Similiter Zonaras s. v. Etym. Gud., quod tamen pro ἢ κιγκλίδες praebet: ἢ αἱ τῶν δικαστηρίων θύραι. Ita Hesychius s. v. δρύφακτοι: αἱ τοῦ δικαστηρίου θύραι, et Moeris: δρύφακτος ἡ θύρα τοῦ δικαστηρίου Ἀττικοί. Vnde derivandum sit verbum, ambigitur. Secundum Etym. M. et Zonaram εἴρηται κυρίως πάντα τὰ ἀπὸ ξύλων γινόμενα. — Iam apud Artemidorum II, 10, ut ad Hesychium monet Albertus, male legitur δρύσφαρκτος. Licetne inde suspicari, pro δρύφακτος ubique legendum esse δρύφαρκτος i. e. δρύφρακτος? Vterque enim et Etymologus et Zonaras haec (v. schol. Eq. 675): δρυόφακτός τις ὤν, ὁ ἐκ δρυῶν φραγμός. Verum uterque etiam haec: ἢ παρὰ τὴν δρῦν καὶ τὸ πακτῶσαι, ὅ ἐστι πῆξαι, δρύπακτος καὶ δρύφακτος. Quid causae fuerit Atheniensibus pro δρύπακτος nuncupare δρύφακτος, non video; magis est consentaneum, pro δρύφαρκτος usurpatum esse δρύφακτος. Omnes enim explicationes in eo fere consentiunt, δρυφάκτους circumcinxisse dicasterii locum; quippe explicantur per θώρακας, διαφράγματα, περιτειχίσματα, per κάγκελλα aut καγκέλλους i. e. cancellos (de quibus v. Du Cange Gloss. s. v.). Philocleo, qui nihil nisi cancellos videt, verbis quoque amat uti, quae circa dicasteria versantur; v. 352:

πάντα πέφαρκται κοὐκ ἔστιν ὀπῆς οὐδ' εἰ σέρφῳ διαδῦναι.

Δρύφρακτος porro sive quod malim δρύφαρκτος egregium habet socium, Ach. 95:

πρὸς τῶν θεῶν, ἄνθρωπε, ναύφρακτον (s. ναύφαρκτον) βλέπεις, quem versum varie scholiastae explicant; sensus est: per deos, homo, stationis instar navium oculum habes immensi circuitus. Paullo enim aliter interpungere malim, quam vulgo fit:

πρὸς τῶν θεῶν, ἄνθρωπε, ναύφρακτον βλέπεις!
ἢ περὶ ἄκραν κάμπτων νεώσοικον σκοπεῖς;

Itaque quum perspicuum esset, τοὺς δρυφάκτους ligneum esse murum tribunalium, recte Philocleo potuit rogare v. 385:

ἤν τι πάθω 'γώ,
ἀνελόντες καὶ κατακλαύσαντες θεῖναί μ' ὑπὸ τοῖσι δρυφάκτοις:

quod fieri non poterat, si vel de lapideis muris vel de aedificio quodam artificiose exstructo cogitamus. Neque cum cancellis ita, ut grammatici faciunt, οἱ δρύφακτοι comparandi sunt, quum illi intra tribunalia iudicum sedes a reliquo spatio secernant, hi vero totum tribunal circumsepiant. Neque pars pro toto posita est, ut scholiasta voluit: λέγει ἀπὸ μέρους τὸ δικαστήριον, quum non in dicasterio sed sub ipsis δρυφάκτοις, cancellis, sepeliri se cupiat senex.

Illi igitur δρύφακτοι, ξύλινοι θώρακες, quam modicae fuerint altitudinis, Aristophanes docet, quum dicit Equit. 675:

εἶθ' ὑπερεπήδων τοὺς δρυφάκτους πανταχῇ:

memorabilis locus, et concionum et iudiciorum cancellos, τοὺς δρυφάκτους, eiusdem generis fuisse demonstrans, quum ceteroquin ἡ ἐκκλησία et τὸ δικαστήριον vel οἱ ἐκκλησιασταὶ et οἱ δικασταὶ inter se saepius permutentur; ut schol. Rav. Eq. 42 πυκνίτης explicat: πνὺξ τὸ ἐν 'Αθήναις δικαστήριον.

IX. Vnicus, ut videtur, et in dicasterium et in senatum (Dem. κατὰ 'Αριστογ. α' p. 776) introitus appellatur ἡ κιγκλίς, tum αἱ κιγκλίδες. De qua schol. Vesp. 124: κιγκλὶς ἡ θύρα τοῦ δικαστηρίου: quod alii cuidam iterum ἀπὸ μέρους dictum videtur esse, quum addit: ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ δικαστηρίῳ ὁ πατήρ. Sed diu ante portas stare cogebantur, qui κνεφαῖοι venerant. Aristoph. Daetalensibus ap. Harpocr. s. v. κιγκλίς· ὁ δ' ἡλιαστὴς εἷρπε πρὸς τὴν κιγκλίδα. Porro schol. Eq. 641: τὴν κιγκλίδα: τὴν θύραν, τὸ κάγκελον τοῦ δικαστηρίου. ἰδίως δὲ τὰς διπλᾶς θύρας οὕτω κλη-

τέον, ἅς τινες δικλίδας φασίν. ἡ κιγκλὶς ἰδίως ἡ τρόπη, δι' ἧς ἡ κιγκλὶς πέμπεται. In his animadvertas τὴν κιγκλίδα etiam per τὸ κάγκελον explicari; quemadmodum schol. Vesp. 386 τοὺς δρυφάκτους per κιγκλίδας interpretatur. Vtrumque interpretamentum praebet Pollux VIII, 124 ἃς (κιγκλίδας) οἱ 'Ρωμαῖοι καγκελλωτὰς λέγουσιν, Photius s. v. et Suidas, prius schol. Vesp. 124, Zonaras et Harpocratio, Etymologus autem Magnus pluribus rem exposuit: ἡ καγκελοθυρίς, θύρα δικτυωτή (i. e. funibus facta, an retis instar multos oculos habens?), μάλιστα δ' ἐπὶ τῶν δικαστηρίων τοιαῦται ἦσαν, ἵνα ταχέως ἀνοίγωνται καὶ κλείωνται. συνεχῶς γὰρ εἰσῄεσαν καὶ ἐξῄεσαν. γέγονεν οὖν παρὰ τὸ κλείω. ἡ κυκλίς τις παρὰ τοὺς κύκλους τοὺς ἀποτελουμένους κλειομένης αὐτῆς. Etymol. Gudianum s. v. mutilum est, novique praebet nihil; Etymol. autem Magni derivatio haud sane veri est similis. Κιγκλὶς enim avis, πυκνὰ τὴν οὐρὰν κινοῦσα, videtur potius a ianua ista semper turbata nomen duxisse. Altera autem verbi pars -κλις, quum a κλείω haud dubie derivanda sit, altera sonum strepentis ianuae imitatur; compares Homericum κάγκανα ξύλα, de ligno dictum propter aritudinem sonante. An mavis in κιν latere κινέω, quo perpetuus motus significetur? συνεχῶς γὰρ εἰσῄεσαν καὶ ἐξῄεσαν.

Hunc igitur dicasterii introitum thesmothetarum custodiebat unus, aut si decem iudicia eodem die constitui oportebat, singulis iudiciis singuli praeerant archontes, ut ad scribam quoque publicum id negotium pertineret. Qui iudicibus, ubi πινάκια et quae opus erant, monstraverunt, aditum concesserunt, sero venientes eosque necessariis rebus non instructos ab introitu intercluserunt, ut patet ex Vesp. 774: κἂν ἔγρῃ μεσημβρινός, οὐδείς σ' ἀποκλείσει θεσμοθέτης τῇ κιγκλίδι. Hinc κιγκλιδάριοι, cancellarii, medio aevo magistratus nomen, apud Suidam s. v.

X. Sequuntur αἱ σανίδες, quarum triplex est apud Aristophanem usus; in Vesp. 349 significant cancellos, ibid. 848 tabulas quasdam; in Thesmophoriazus. 931. 940. 1165 asserem, cui lictor (ὁ τοξότης) alligat damnatum. Ad versum enim Vesp. 349 scholiasta haec: διὰ τῶν σανίδων] τῶν δρυφάκτων, ἵνα λέγῃ ἐπιθυμῶ ἐν τῷ δικαστηρίῳ ἐλθεῖν. Vtrumque videtur significare

posse, et τοὺς δρυφάκτους et τὴν κιγκλίδα, quum apud Homerum saepissime haec ianuae significatio obveniat; ipsumque illud Comici διὰ τῶν σανίδων utrumque permittat intelligere. Lexicographi, quos equidem inspexi, de hac quidem τῶν σανίδων significatione nihil tradunt. Τοὺς δρυφάκτους autem pariter atque τὴν κιγκλίδα, quum σανίδες appellentur, ligneos fuisse per se apparet. De altera verbi significatione scholiastae et lexicographi locupletiores sunt: ad Vesp. 349: ἢ σανίδων φησὶ τῶν περιεχουσῶν τὰ ὀνόματα τῶν εἰσαχθησομένων εἰς τὸ δικαστήριον, ποῖον δεήσει πρῶτον εἰσαχθῆναι καὶ κατὰ τάξιν (malim κατὰ τίνα τάξιν). Etym. M. σανίς, οἷον τανίς, παρὰ τὸ τετάσθαι, τὸ ἐπίμηκες ξύλον, σανίδες δὲ ἐν οἷς ἐγγράφονται οἱ ὀφείλοντές τι καὶ οἱ ἠδικηκότες τι. Cuius explicationis testes habemus Isocr. περὶ ἀντιδόσ. p. 111. Dem. κατὰ Ἀριστογ. α′ p. 791. V. Zonaram, qui priorem tantum partem cum Etym. M. communem habet, et schol. Apoll. Rhod. I, 787 p. 348, 12 Keil. Videntur autem tabulis illis similes fuisse, quae κύρβεις vocantur, de quibus schol. Ap. Rh. IV, 280 p. 497, 27: ὕστερον δὲ [εἰς] ξύλα λελευκωμένα γράφοντες ὁμοίως ἐκάλεσαν (i. e. κύρβ.). H. Steph. s. v. σανίς et κύρβεις. Lex. rhet. Bekk. Anecd. p. 303 s. v. σανίς. Dem. κατὰ Ἀριστογ. α′ p. 791. Photius: σανίς, καὶ ἐν ᾗ τοὺς κακούργους ἔδουν καὶ ἐν ᾗ τὰς δίκας ἐνεχάραττον· τὸ μὲν ἐν Θεσμοφοριαζούσαις, τὸ δὲ ἐν Σφηξὶ δεδήλωται. atque idem: σανίδα, τὸ λεύκωμα ὅπου αἱ δίκαι λέγονται, et iterum: σανίδα, τὸ δεσμωτικὸν ξύλον. Hesychius: σανίς, θύρα, (ut paullo supra σανίδες, θύραι), λεύκωμα, ἐν ᾧ αἱ γραφαὶ Ἀθήνησιν ἐγράφοντο πρὸς τοὺς κακούργους. τίθεται δὲ καὶ ἐπὶ τοῦ σταυροῦ (h. e. de assere, qualis est apud Aristoph. Thesm. l. l.). Si quidem αἱ σανίδες tabulae sunt, in quibus reorum nomina et causarum ordo erant perscripta, Philocleo l. l. etiam per has tabulas ruere voluisse cogitandus est. Vnde sequeretur, tabulas istas proxime introitum stetisse, columnis sive longuriis (περίμηκες ξύλον) alligatas, ut quivis, quid ageretur, praetereundo legere posset.

Longe diversae ab his tabulis, quas tribunalium fuisse ap-

paret, eae tabulae videntur fuisse, quarum Bdelycleo mentionem facit v. 848:

φέρε νυν, ἐνέγκω τὰς σανίδας καὶ τὰς γραφάς;

modo scholiastam sequamur, qui haec habet: σανίδας φησὶν δέ, ἐν αἷς ἔγραφον τὴν μακρὰν ἢ τὴν βραχεῖαν τῆς δίκης· γραφὰς δὲ νῦν ἀντὶ τοῦ τὸ γραφεῖον (l. τοῦ γραφείου) ἐν ᾧ ἔγραφον. Sed fallitur, opinor, scholiasta: proxime ante cancelli qualescunque a sene apportantur: filius ut omnibus rebus perfectum reddat tribunal, tabulas accusatorias allaturus est. Hae sunt istae σανίδες, quibus accusationes inscriptae sunt. Videtur autem scholiasta verbo ἀλοκίζειν, quod proxime sequitur, permotus suam explicationem, non poetae, dedisse. Quidni Comicus, si istud voluisset, φέρε νυν, φέρω (κομίσω) τὸ πινάκιον τιμητικόν vel simile quid dixisset? Itaque quum altero loco de cancellis videatur agi, deque ligneis tabulis altero, Thesmophoriazusarum versus tres fortasse eundem asserem significant, cui, quum iudicium habetur, tabulae istae alligantur, iudicio finito malefici alligantur. Verum hoc in medio relicto ad reliqua pergam. Iam enim sumus intra tribunalis cancellos, ianuam aperuerat thesmotheta eiusque lictores; tabulas perlegimus. Iam festinant iudices ἐπὶ τὸ π ρ ῶ τ ο ν ξ ύ λ ο ν accurrere.

XI. Ad versum Vesparum 90:

καὶ στένει,
ἢν μὴ 'πὶ τοῦ πρώτου καθίζηται ξύλου,

scholiasta tantum haec: ξύλον ὃ ἡμεῖς βάθρον, καὶ ἐν Ἀχαρνεῦσιν (v. 25). Ad Acharnensium autem versum 25:

εἶτα δ' ὠστιοῦνται πῶς δοκεῖς
ἐλθόντες ἀλλήλοισι περὶ πρώτου ξύλου:

et paullo infra v. 42:

εἰς τὴν προεδρίαν πᾶς ἀνὴρ ὠστίζεται,

scholiasta haec: περὶ τῆς προεδρίας, ὡς ξυλίνων οὐσῶν τῶν καθέδρῶν — cui alter addit: ὅτι δὲ ἐκ λίθων, πανταχόθεν δῆλον, ὅταν λέγῃ (Eq. 754. 783), ἐπὶ τῆς πέτρας κάθηνται. Altero quidem loco de tribunalibus, altero de comitiis agitur et scholiastarum alter utroque loco lignea subsellia fuisse opinatur, alter

negat. Idem apud lexicographos reperies: namque Hesychius haec praebet s. v. ξύλον: πρῶτον βάθρον τὸ ἐν τῇ προεδρείᾳ καὶ τῇ ἐκκλησίᾳ καὶ τῷ δικαστηρίῳ. Photium vero, quum praeberet: ξύλον πρῶτον, τὸ βάραθρον, intactum reliquerunt R. Porsonus et G. Hermannus, correxit Hesychii editor auxilio Pollucis IV, 121 et VIII, 133: ξύλον πρῶτον, τὸ βάθρον. Ac Pollux quidem, de theatri partibus agens: πρῶτον δὲ ξύλον ἡ προεδρία, μάλιστα δὲ δικαστῶν, ἐφ' ὧν καὶ τὸν πρῶτον καθίζοντα πρωτόβαθρον (Hesych. πρωτόβαθρον, τῆς προεδρίας ἀξιωθέντα) Φερεκράτης (vel Ἐπικράτης, vide Mein. Com. II, 356. III, 373) εἴρηκεν ὁ κωμῳδοδιδάσκαλος: et de comitio exponens: ἐκάλουν δὲ τὴν προεδρίαν καὶ πρῶτον ξύλον, καὶ ἐν τῷ δικαστηρίῳ τὴν πρώτην καθέδραν. Simul docemur has sedes storeis sive tegetibus contectas fuisse: τὰ δ' ὑποστορνύμενα τοῖς δικασταῖς ἐπὶ τῶν ἑδρῶν ψιάθια ὠνομάζετο. Quidni ψίαθος? quod verbum saepius apud Comicum in usu est, ψιάθια in superstitibus quidem fabulis nusquam.

Iam primum subselliorum ordinem, sive lapide facta sunt, sive storeis contecta sive nuda fuerunt, in theatro pariter atque in comitio et dicasterio apparet et potuisse appellari et appellatum esse τὸ πρῶτον ξύλον. Pnycis enim, quam Acharnensium versus 1. dicit, subsellia lapidea fuisse ex Equitibus Comici, vel scholiasta Ach. 25 duce, cognoscas. Ibi igitur Pnyx vocatur ἡ πέτρα v. 754. 783: quod de subselliis intelligendum est, quum populus comitia habiturus sit. Neque tamen, quum Pnycem in rupe sitam esse notum sit (nam schol. Eq. 753: πέτρας δέ, τῆς πνυκός, ὀρεινὴ γὰρ ἦν, ὡς ἔοικεν, etiam peius videtur eruditus esse, quam nostrates), isti Comici versus mihi argumento forent, nisi isiciarius ille pulvinar ferret, quo populus podicem pugna Salaminia attritum servaret ac tueretur. — De theatri sedibus res perspicua est; ἴκρια ista dudum abolita ne norant quidem Comici aequales. At de dicasteriis ambigo; quae si, ut equidem arbitror, aut omnia aut maximam partem loci fuerint aperti cancellis circumsepti, tamen forma eadem semper manserit, ut iisdem subselliis iudices uterentur. Vbi igitur natura loci id concessit, ut in rupe Pnycis, Areopagi, theatri sive potius Acro-

polis, ex lapide excisa sunt subsellia. Iam vero tribunalia in planitie aut in valle intra Pnycem, Areopagum, Acropolim aut sub radicibus Areopagi et Acropolis septem triones versus erant sita. Vnde coniiciam τὸ πρῶτον ξύλον sensu proprio dictum esse, eoque subsellia lignea significari. Neque tamen contra audeam multa dicere, modo quis subsellia lapidea fuisse, certis argumentis probare possit.

XII. Sequitur, ut τὸ βῆμα, clarus ille oratorum et in comitiis et in iudiciis locus, qualis fuerit, paucis adumbretur et exponatur. In Ecclesiazus. 678 Blepyro roganti:

τὸ δὲ βῆμα τί σοι χρήσιμον ἔσται;

Praxagora respondet:

τοὺς κρατῆρας καταθήσω,
καὶ τὰς ὑδρίας.

Quod de tribunali fori iudicialis dictum esse apparet, quum proxime antecedat versus supra laudatus: τὰ δικαστήρια καὶ τὰς στοιὰς ἀνδρῶνας πάντα ποιήσω. Idque scholiasta probat, quum dicit: τὸ βῆμα] ὁ λίθος ἐν τῷ δικαστηρίῳ. Similiter Zonaras s. v. λίθος τοῦ δικαστηρίου, καὶ ἡ δικαστικὴ τράπεζα: et Suidas s. v.; sed quod addit: οὐ μακρὰν δὲ τῶν πυλῶν τὸ δικαστικὸν βῆμα προσέταξε δοθῆναι (Kusterus τεθῆναι coniecit, quod praestat), id quo referam nescio. An de situ tribunalis cuiusdam prope Propylaea loquitur? Eundem lapidem Blepsidemus in Pluto 382 dicit, quum Chremylum aliquid furto abstulisse suspicetur:

ὁρῶ τιν' ἐπὶ τοῦ βήματος καθεδούμενον
ἱκετηρίαν ἔχοντα μετὰ τῶν παιδίων
καὶ τῆς γυναικός —.

Etymol. M. s. v. βῆμα σημαίνει τὸ λόγιον, quod mutandum in τὸ λογεῖον. Etym. Gud. βῆμα: βάδισμα ἢ τόπος ὑψηλὸς δικαστοῦ, ubi scribas δικαστηρίου. Hesych. s. v. βῆμα πλείονα μὲν σημαίνει. κοινότερον δὲ οὕτω καὶ τὸ λογεῖον, ὥσπερ ἐν ἐκκλησίᾳ καὶ δικαστηρίῳ. ἦν δὲ καὶ ἐν Ἀρείῳ πάγῳ, i. e. τὸ βῆμα Areopagi, comitii, fori iudicialis est, translate etiam theatri.

Τὸ βῆμα audit κατ' ἐξοχὴν ὁ λίθος, altero loco alterum significans: Pac. v. 682 Pax dea quaerit, Mercurio interprete:

ὅστις κρατεῖ νῦν τοῦ λίθου τοῦ 'ν τῇ πυκνί;

ad quae scholiasta: ἀντὶ τοῦ βήματος, ὅστις νῦν διέπει τὰ τῆς πολιτείας καὶ (κἀκεῖ?) διαπρέπει; πύκνα δέ φησι τὸ ἐν τῇ Ἀττικῇ δικαστήριον: utrumque miscens, ut supra monere licuit. — Tum Acharn. 683 senes queruntur, quod male habiti sint ab ingrata patria:

τονθορύζοντες δὲ γήρᾳ τῷ λίθῳ προσέσταμεν,
οὐχ ὁρῶντες οὐδέν, εἰ μὴ τῆς δίκης τὴν ἠλύγην.

Schol., unde Suidas sua hausit, λίθῳ δὲ τῷ βήματι, cui Venetus addit, τῷ ἐν τῇ πνυκὶ δικαστηρίῳ, cum suo quodam iure, quippe qui senserit, permultis in rebus comitia iudiciaque et comparari inter se potuisse et omnino eadem fuisse. Verum enim vero eundem fortasse lapidem, neque tamen eum, quatenus τὸ βῆμα sit, hoc loco Comicum in mente habuisse, verbum, quod appositum est, προσέσταμεν, ostendere videtur. Idem igitur fuerit atque ille, quem Philocleo fieri se cupit Vesp. 332:

ἢ δῆτα λίθον με ποίησον, ἐφ' οὗ
τὰς χοιρίνας ἀριθμοῦσιν.

Quem proxime oratorum lapidem fuisse per se patet, quum res ad iudicia peragenda necessariae per totum tribunal sine ordine dispositae distributaeque esse non possent. Pars igitur illius lapidis τὸ βῆμα potuit esse, pars quoque suffragiorum locus, quum in iudiciis tum in comitiis, quorum λίθον Hesych. τὸ ἐν τῇ θείᾳ ἐκκλησίᾳ βῆμα explicat; sed quum causa absoluta suffragia iudices ferrent, τὸ βῆμα optime inserviebat numerandis calculis. In eodem suggesto lapideo et reum et accusatorem consedisse, testis est Dem. κατὰ Ὀλυμπιοδ. p. 1176: Ὀλυμπιόδωρος ἠγωνίζετο πρῶτος — κἀγὼ σιωπῇ ἐκαθήμην ἐπὶ τοῦ ἑτέρου βήματος, i. e. in altera parte lapidis. Inserviebat quoque, ut hoc una absolvam, iuriiurando a iudicibus et concionantibus dando. Hoc enim diserte Hesychius s. v. λιθομόται: δημήγοροι ἐπὶ τοῦ λίθου ὀμνύντες, ὁ δὲ λίθος τὸ ἐν τῇ θείᾳ ἐκκλησίᾳ βῆμα: minus diserte Harpocratio s. v. λίθος: Δημοσθένης ἐν τῷ κατὰ Κόνωνος „τῶν τε παρόντων καθ' ἕνα ἡμῖν οὑτωσὶ καὶ πρὸς τὸν λίθον ἄγοντες καὶ ἐξορκοῦντες". ἐοίκασι δ' Ἀθηναῖοι πρός τινι λίθῳ τοὺς ὅρκους ποιεῖ-

σθαι, ὡς Ἀριστοτέλης ἐν τῇ Ἀθηναίων πολιτείᾳ καὶ Φιλόχορος ἐν τῷ γ' ὑποσημαίνουσιν: — atque ex eo Photius et Suidas s. v., ubi vide Kusteri annot. Reliqua etiam dicasteriorum supellex, τὸ κληρωτήριον, ἡ κλεψύδρα, alia de quibus mox dicemus, ibidem fuerit oportet. Iam qualis fuerit iste lapis, cuius nunc potentiam nunc nitorem eloquentiae hodieque admiramur et veneramur? De situ quidem Comicus ipse monet Eccles. 84: ibi Praxagora mulieribus convocatis nuntiat:

ἡκκλησία δ', εἰς ἣν παρεσκευάσμεθα
ἡμᾶς βαδίζειν, ἐξ ἕω γενήσεται.

Cui mulier:

νὴ τὸν Δί', ὥστε δεῖ σε καταλαβεῖν ἕδρας
ὑπὸ τῷ λίθῳ τῶν πρυτάνεων κατάντικρυ.

Ex quo apparet, τὸ βῆμα comitii, proscenii vel τοῦ λογείου instar, audientes prae se habuisse omnes; idque probatur Pnycis descriptione apud Leake Topogr. Athen. p. 378 sqq.

Porro hinc prytanes in lapide consedisse colligas, ut circumspicerent populum καθήμενον; priores autem sedes, τὸ πρῶτον ξύλον, proxime lapidem fuerunt, ὑπὸ τῷ λίθῳ, in ipsis lapidis radicibus, sub ipsis prytanum oculis. Quum autem et in Pnyce et in tribunali frequentissimi sint et potentissimi oratores, proverbio ludit Comicus Thesmophor. 528:

ὑπὸ λίθῳ γὰρ
παντί που χρή,
μὴ δάκῃ ῥήτωρ, ἀθρεῖν.

De quo cf. Suid. s. v. ἀλλ' ἅπαν et ὑπὸ παντί. Ath. XV, 695 d. schol. Nic. Ther. 18 p. 6 Keil. Fritzsch. Thesm. v. 1.

XIII. In lapide igitur certis suis locis etiam τὸ κληρωτήριον et οἱ καδίσκοι fuerunt (de alio τῶν καδίσκων genere v. Lobeck. Agl. p. 53). Quamquam τὰ κληρωτήρια in Ecclesiazus. 681 ab urnis iudiciariis, τοῖς καδίσκοις Vesparum 321, diversa fuisse videntur. Ibi enim de utroque concionum genere quum agatur, Blepyrus quaerit: τὰ δὲ κληρωτήρια ποῖ τρέψεις; quod ad utrumque possit pertinere. Sed respondet Praxagora: εἰς τὴν ἀγορὰν καταθήσω κᾆτα στήσασα παρ' Ἁρμοδίῳ κληρώσω πάντας:

sequuntur aliquot nomina decuriarum ficta, in quas sortiti abeant coenatum. Non igitur dubito, quin Comicus nobis ostendat primum, dicasteria ad forum sita esse, deinde τὰ κληρωτήρια in uno dicasterio asservata esse, inque hoc dicasterio sortitionem iudicum factam esse vel fieri consuesse. Consentaneum est, opinor, sortitionis negotium eodem constanter loco perfectum esse; verum Atheniensibus, quibus omnia olerent tyrannidem, placere potuerit variis uti atque omnibus deinceps dicasteriis. Quod si veri haud absimile est, τὰ κληρωτήρια etiam atque οἱ καδίσκοι eadem vascula fuerunt. Sed non ita magni momenti est, de his rebus disceptare; quare pergam. Scholiasta atque ex eo Suidas verbo tantum verbum reddiderunt: τὰ κληρωτήρια — τὰς κληρωτὰς ἀρχάς, neque vascula, ut apparet, intelligunt, sed magistratus sortiendos; at quomodo ἡ κλήρωσις facta sit, tradidit nemo, nisi Comicus noster, qui tamen plura suspicari iubet quam demonstrat. De qua priusquam sententiam meam exponam, de urnis iudiciariis (καδίσκοις) Comicum loqui iubebo. Vesp. 320 Philocleo:

βούλομαί γε πάλαι μεθ' ὑμῶν ἐλθὼν ἐπὶ τοὺς καδίσκους κακόν τι ποιῆσαι.

et Vesp. 853 Bdelycleo:

ὡς ἄχθομαι,
ὁτιὴ 'πελαθόμην τοὺς καδίσκους ἐκφέρειν.

Ad priorem versum scholiasta: τοὺς ἐν τῷ δικαστηρίῳ κάδους, ἐν οἷς τὰς ψήφους καθίεσαν, ὑποκοριστικῶς λέγει. Cur tandem? an scholiasta cogitavit, ut saepius Comicus cogitare iubet, ad καδίσκους et κακὸν mente et cogitatione subaudiendum κακκᾶν? Pergit: ὀνομάζει δὲ ἀπὸ μέρους τὸ δικαστήριον, ὡς καὶ πρότερον κλεψύδραν αὐτὸ εἴρηκεν, ἀπὸ τοῦ κειμένου ἐν αὐτῷ ἀγγείου, πρὸς ὃ οἱ ῥήτορες ἔλεγον. Paullo aliter idem: τοὺς κάδους, ὅπου αἱ ψῆφοι. καδίσκους εἶπεν ὑποκοριστικῶς τὰς κάλπεις, ἔνθα τὰς ψήφους καθίεσαν δικάζοντες. ἐκ τούτου δὲ δηλοῖ τὴν ἐπὶ τὸ δικαστήριον ἄφιξιν. Harpocratio s. v.: Ἰσαῖος ἐν τῷ περὶ τοῦ Ἁγνίου κλήρου (§. 21) ἀγγεῖόν τι, εἰς ὃ ἐψηφοφόρουν οἱ δικασταί, οὕτως ἔλεγον. Φρύνιχος Μούσαις

ἰδού, δέχου τὴν ψῆφον· ὁ καδίσκος δέ σοι
ὁ μὲν ἀπολύων οὗτος, ὁ δ' ἀπολλὺς ὁδί.

(Mein. Com. II, 593 hos versus fortasse ad musicum Sophoclis et Euripidis certamen spectare dicit.) Eadem fere Photius, qui praeterea glossam de eadem re praebet, et Suidas, nisi quod uterque ἔλεγον pro ἐκαλεῖτο. Priora verba usque ad οἱ δικασταί Zonaras s. v. Thom. Mag. s. v. κάδος: καδδίσκος δὲ ἀγγεῖόν τι, ἐν ᾧ τὰς ψήφους ἔβαλλον (de scriptura κάδδος et καδδίσκος v. Ritschl. ad h. l.). Hesychius eadem s. v., ubi vide notam Alberti, nisi quod ἔφερον pro ἔβαλλον habet. Pollux denique VIII, 17, quo loco τὰ δικαστικὰ σκεύη enumerat: καδίσκος μὲν οὖν ἐστι τὸ ἀγγεῖον, ᾧ τὰς ψήφους ἐγκαθίεσαν. — Debebant utique περὶ καδίσκων explicare; plures enim urnas, videlicet duas fuisse, et versus Vesp. 321 et 853 sqq. et Phrynichus apud lexicographos et maxime Lysias κατὰ Ἀγορ. p. 467 ostendit et diserte schol. Vesp. v. 987 docet: δύο γὰρ ἀμφορεῖς εἰσιν, ὧν ὁ μὲν κύριος λεγόμενος χαλκοῦς, εἰς ὃν τὴν κυρίαν ψῆφον καθίεσαν οἱ δικασταὶ ἢ καταδικάζοντες ἢ ἀπολύοντες, ὁ δὲ ἕτερος ξύλινος, εἰς ὃν τὰς ἀκύρους καθίεσαν. ὁπότε δὲ πάντες διεψηφίσαντο, εἰς τὸν χαλκοῦν κάδον διηριθμοῦντο αἱ ψῆφοι. καὶ κατεδίκαζον μὲν αἱ τετρυπημέναι, ἀπέλυον δὲ αἱ πλήρεις. δεῖται οὖν αὐτοῦ, ἵνα τὴν τετρυπημένην εἰς τὸν ὕστερον τὸν ἄκυρον καταθῇ καὶ ἀπολύσῃ τὸν ἀπολογούμενον. φαίνονται δὲ συνήθως καλοῦντες τὸν κύριον ἀμφορέα πρότερον, τὸν δ' ἕτερον ἄκυρον ὕστερον. ἄλλως. εἰς τὸν ὕστερον δὲ καδίσκον τὴν ἀποδοκιμάζουσαν ἐνέβαλον ψῆφον. Integram exscripsi annotationem, licet eius posteriori parte utar, ubi de calculis et de suffragiorum modo ac ratione disputabitur. Hic quidem sufficit comperisse, duas fuisse urnas, alteram aeneam, alteram ligneam, aeneam quidem κυρίαν vocatam, ligneam ἄκυρον, aeneam quoque προτέραν, ligneam ὑστέραν. Eadem testatur schol. Equit. 1150. In Phrynichi versibus ὁ ἀπολύων num ὁ κύριος, contra ὁ ἀπολλὺς fuerit ὁ ἄκυρος, dubito. Schoemannus Op. acad. I, 264 istam suffragii ferendi formam aliam fuisse dicit, quum unus tantum calculus commemoretur. Equidem Phrynichi versus Aristophaneis simillimos duco, modumque suffragii ferendi simillimum. De quo infra. Relinquitur, ut de loco

urnarum dicam. Duobus autem locis urnae positae esse possunt; aut diversis aut eodem; si diversis, ὁ κύριος iuxta tribunal steterit, ἐπὶ τοῦ βήματος, ὁ ἄκυρος aut ad introitum dicasterii aut pone tribunal, ut iudices calculo, quem voluissent, in priorem urnam iniecto, τὸ βῆμα circumeuntes, in posteriorem urnam calculum, quem ἄκυρον esse vellent, iniicerent. Equidem utramque urnam proximum rostra vel in ipso lapide diversis locis stetisse putarim, τὸν κύριον propius iudices, fortasse inter hos atqu reliquas iudicii personas, oratores, testes, reos quique huc pertineant, τὸν ἄκυρον autem aliquo spatio intermisso vel pone rostra, eo fortasse consilio, ne quis posset binos calculos vel decipiendi vel iocandi caussa immittere, ut causa peracta iudices, e dicasterio exeuntes, τὴν ἄκυρον ψῆφον in alteram hanc urnam immitterent. Ceterum in plerisque cum L. Rossio Iahrb. f. Phil. Suppl. I p. 350 sqq. me consentire nunc demum, ubi caput hoc iterum prelo subiicitur, video.

XIV. Immittebant autem iudices calculos per κημόν, Vesp. 99 memoratum ibique potissimum adhibitum, ut sonorum lusu bellus ille Demus, multorum desiderium et deliciae, et sensus similitudine perstringeretur. Et schol. ad h. l.: κημὸς καλεῖται τὸ τοῖς καδίσκοις ἐπιτιθέμενον, δι' οὗ τὰς ψήφους καθίεσαν, ἵνα μὴ ὀλισθάνωσιν. ἔστι δὲ πλέγμα τι δικτυῶδες καὶ ἠθμῶδες (i. e. non multis foraminibus perforatum, sed perforatum tantum) ἄνωθεν πλατύ, κάτωθεν στενόν. Rav. tantum: κημός ἐστι πλέγμα τι, δι' οὗ τὴν δικαστικὴν ψῆφον καθίεσαν. Quem, qualis fuerit, facile quivis intelliget, qui nostratium vascula conspexerit, quibus ad nummos colligendos vel in ecclesia vel alibi utimur. Plurali numero utitur Comicus v. 754: κἀπισταίην ἐπὶ τοῖς κημοῖς ψηφιζομένων ὁ τελευταῖος, ibique pro τοῖς καδίσκοις utitur, iterum significans duas fuisse urnas; item v. 1339: βάλλε κημούς, ubi schol. bene: βάλλε ἐς κόρακας τὰ δικαστικὰ σκεύη. Sed quum senex puellam secum trahat, iterum ludit poeta πρὸς τὸ κακέμφατον. Multa, sed novi non multum affert scholiasta Equit. v. 1150. Ibi Demus facetissime cogere se dicit fures publicos, ut id quod furati essent evomerent, camum iis in guttur immittentem. Ibi

igitur κημός, camus sive phimus, propter calculos dictus, quod collo furum, qui omnia devorant, simillimus est, quippe qui omnes excipiat calculos tam iustos quam iniustos. Scholiasta autem: Κρατῖνος δὲ αὐτὸν ἐν Νόμοις (Mein. Com. II, 92, qui II, 271 post Dobraeum scripsit ἠθμός) σχοίνινον ἠθμὸν καλεῖ. τοιοῦτο γὰρ ἐγένετο καὶ ἦν παρόμοιος χώνῃ, ὡς καὶ Σοφοκλῆς Ἰνάχῳ (v. Nauck trag. fr. p. 151. Ath. XI, 480 b.). Σχοίνινον ἠθμὸν explicat Hesychius: δι' οὗ τὰς ψήφους οἱ δικασταὶ εἰς τὰς ὑδρίας καθιᾶσιν; quem cfr. s. v. κημός cum notis Alberti, qui, quum bis vocem ὑδρίας usurpaverit, magnum fuisse vasculum τὸν καδίσκον significat: cfr. Vesp. 921. Av. 602. Eccles. 678. 738. Lys. 327. Steph. s. v. ἠθμός. Inde fieri potuit, ut ἠθμός etiam pro κημός usurparetur. De cuius tamen forma nondum mihi constat, neque possum quae modo supra dixi reiicere, quum Aristoteles apud eundem scholiastam testis mihi adsit: ἔχει δὲ καὶ ὁ χαλκοῦς, ὥς φησιν Ἀριστοτέλης, διερρινημένον ἐπίθημα εἰς τὸ αὐτὴν μόνην τὴν ψῆφον καθίεσθαι, quibus significat, urnam aeneam operculo usam esse ita perforato, ut uni semper calculo pateret, neque posset plures simul excipere in urnam immittendos. Cfr. Photium et Suidam s. v. κημός: πλέγμα κωνοειδές; i. e. operculum vimineum instar coni. Fortasse, si opinionem nullis testimoniis diserte defensam proponere licet, urnarum altera, ἡ κυρία opinor, ita constituta erat, ut singulos tantum exciperet calculos, praeco autem sive thesmotheta prope adstans videret, ne quis bis suffragium ferret: altera contra ἡ ἄκυρος, quae calculos excipiebat reliquos, camo, sive operculo pluries perforato, infundibuli ad formam, erat instructa. Nam, quum in qualibet causa fieri posset, ut hic ille suffragio se abstineret ferendo, duos calculos in alteram hanc urnam inmittere et iussus et ut puto coactus erat.

XV. Quum de urnis agatur, de *echino* statim subiiciam quae comperi. Apud Comicum Vesp. 1436 ollam significat, Pac. 1086. 1114 animal spinis horrens; sed schol. Vesp.: τὸν ἐχῖνον explicat ἄγγος τι χαλκοῦν ἢ καὶ ἐκ κεράμου, εἰς ὃ καθιᾶσιν οἱ διαιτηταὶ τὰ γραμματεῖα τῶν μαρτυριῶν, ἅ τινες ἐμαρτύ-

ρησαν, καὶ κατασημηνάμενοι μετὰ ταῦτα, εἰ ἐγκληθείη ἡ δίαιτα, τοῖς δικασταῖς ἐπεδίδουν. Eadem praeter Lex. rhet. 258, 3 Suidas, apud quem Hemsterhusius correxit ἐκκληθείη, i. e. si ab arbitro provocetur ad iudicem. Recte, quamquam omnia testimonia echino servata esse Demosthenes, quem statim consulemus, docet. Etymol. M. εὗρον δὲ σημαίνειν τὴν λέξιν εἰς τὸ ῥητορικὸν καὶ ἄλλο, ἤγουν καδίσκους, ἀγγεῖά τινα, τὰ μὲν ἐκ χαλκοῦ, τὰ δὲ ἐκ κεράμου, εἰς ἃ αἵ τε μαρτυρίαι καὶ αἱ προκλήσεις ἔγγραφοι ἐνεβάλλοντο ὑπὸ τῶν δικαζομένων (num igitur διαιτητῶν scribamus?) καὶ κατεσημαίνοντο, ἵνα μηδεὶς κακουργήσῃ τὰ ἐμβαλλόμενα. Vid. praeter Zonaram, Erotianum, Harpocrationem s. v. ἐχῖνος inprimis Photium, huius rei testem locupletissimum. Demosthenes saepius hunc ἐχῖνον, capsam forensem ex Budaei versione, commemorat, ut κατὰ Στεφάνου α′ p. 1119: τὴν γὰρ μαρτυρίαν, ἣν ᾤμην εἶναι καὶ δι' ἧς ἦν ὁ πλεῖστος ἔλεγχός μοι, ταύτην οὐχ εὗρον ἐνοῦσαν ἐν τῷ ἐχίνῳ. Eumque a diaeteta asservatum esse, idem eodem loco testatur: τότε μὲν — ὑπελάμβανον τὴν ἀρχὴν ἠδικηκέναι καὶ τὸν ἐχῖνον κεκινηκέναι. νῦν δὲ ἀφ' ὧν ὕστερον πέπυσμαι, πρὸς αὐτῷ τῷ διαιτητῇ Στέφανον τουτονὶ αὐτὴν ὑφῃρημένον εὑρίσκω. Diaetetae illi nomen est Tisiae; alius nominatur κατὰ Ὀλυμπιοδ. p. 1180, Androclides, παρ' ᾧ κεῖνται αἱ συνθῆκαι ὡς Ἀνδρ. — καὶ κοινῇ ἐκγραψαμένους ἡμᾶς τὰς συνθήκας πάλιν σημήνασθαι, τὰ δ' ἀντίγραφα ἐμβαλέσθαι εἰς τὸν ἐχῖνον, ὅπως μηδεμία ἂν ὑποψία ᾖ. Etiam iuris iurandi documentum in echino deponebatur. Dem. πρὸς Τιμόθεον p. 1203: ἐμβαλομένου γάρ μου ὅρκον εἰς τὸν ἐχῖνον, ἠξίου οὗτος καὶ αὐτὸς ὀμόσας ἀπηλλάχθαι: πρὸς Βοιωτὸν p. 999 memorantur οἱ σεσημασμένοι ἐχῖνοι. Cf. Dem. κατὰ Εὐεργ. p. 1143. Fuit igitur, ut cum Stephano loquar, ἐχῖνος vasculum nunc aereum, nunc opere figulino, in quod testium dicta, acta litis, omniaque a partibus prolata coniiciebantur, apudque sequestrem deponebantur, donec palam in iudicium proferrentur ad sententiam ferendam.

Iam, qui hunc echinum custodiebat, διαιτητὴς vocatur, qui num idem fuerit atque arbiter vel publicus vel privatus (v. praeter Harpocrat. s. v. nostros antiquitatum scriptores) dubitare licet.

Quos quum Harpocratio ceterique munere tabellariorum functos esse silentio praetermiserint, hos echinorum custodes diaetetarum quidem nomen neque tamen aliud quid cum arbitris commune habuisse dixerim. Vtut haec se habent, echinos in iudiciis praesto fuisse inque tribunali collocata, per se consentaneum est.

XVI. Satis de urnis; de *clepsydra* res minus perspicua est. Cuius Comicus pluribus locis meminit ut rei perquam necessariae, ut Vesp. 856:

πάντα δὴ πάρεστι νῷν
ὅσων δεόμεθα, πλήν γε δὴ τῆς κλεψύδρας,

et v. 93:

ὁ νοῦς πέτεται τὴν νύκτα περὶ τὴν κλεψύδραν,

et Acharn. 694:

ταῦτα πῶς εἰκότα, γέροντ' ἀπολέσαι πολιὸν ἄνδρα περὶ κλεψύδραν;

Cfr. Eubuli versus ap. Mein. Com. III, 241. Ad Vesp. 93 scholiasta: περὶ τὴν κλεψύδραν ἀντὶ τοῦ περὶ τὸ δικαστήριον. κλεψύδρα γὰρ ἀγγεῖον τετρημένον, ἐν ᾧ ὕδωρ ἔβαλλον καὶ εἴων ῥεῖν ἄχρι τινὸς ὀπῆς καὶ οὕτως ἔπαυον τὸν ῥήτορα. τοῦτο δὲ ἐποίουν διὰ τὸ φλυαρεῖν τὸν λέγοντα καὶ ἐμποδίζειν ἄλλοις θέλουσι λέγειν, ἵνα τὰ σπουδαῖα λέξας ἐξέλθῃ. Puto scribendum esse διὰ τὸ μὴ φλ. τ. λ. μηδὲ ἐμπ.; tum Venetus habet λέγων, quod melius est quam λέξας, nisi malis λέξων scribere. Neque tamen sic scholium sanum est. Ad clepsydram loquebantur oratores, ne hariolarentur aut nugarentur neve ceteris iustum loquendi tempus deminueretur. Non tamen ad clepsydram loqui iussi erant, quod hariolari et nugari consuerant. Quare melius foret, si scholiasta explicaret fere ita: ἵν' ὁ τὰ σπουδαῖα, i. e. ἀναγκαῖα, λέξων παρέλθῃ. Oratores sexcenties vocantur οἱ παριόντες. Sufficit monere, tum etiam concinnius scribi potuisse ἕνεκα τοῦ μὴ φλυαρεῖν pro διὰ τὸ μὴ φλ. — In priori autem scholii parte displicet ἄχρι τινὸς ὀπῆς, quod vix intelligo. Cogito enim clepsydram urnam sive vasculum fuisse in infima parte perexiguo foramine perforatum, per quod aqua infusa emanaret; aquam autem aut libere in terram stillasse, quod minus conveniens apparet esse, aut ab altero vasculo inferiore exceptam, quum tota emanasset, in superius

vasculum, τὴν κλεψύδραν, denuo infusam esse. Quod si recte coniecero, necesse erit διὰ τῆς ὀπῆς reponere. Lexicographi pauca suppeditant: Etym. enim Magn. et Gud. s. v. κλεψύδρα tantum: ὄργανον ἀστρονομικόν, ἐν ᾧ μετροῦνται αἱ ὧραι: item Hesychius, Photius, Suidas, Zonaras, qui quidem praebent: ὄργ. ἀστρολογικόν. — Scholiasta autem ad Ach. 694 haec: ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ δικαστηρίῳ, ἡ γὰρ κλεψύδρα ἀγγεῖόν ἐστιν ἔχον μικροτάτην ὀπὴν περὶ τὸν πυθμένα, ὅπερ ἐν τῷ δικαστηρίῳ μεστὸν ὕδατος ἐτίθετο, πρὸς ὃ ἔλεγον οἱ ῥήτορες, quibus mea, quam supra proposui, descriptio satis defendi posse videtur. Probe enim tenendum est, scholiastam atque ex eo Suidam de uno foramine loqui. Superius autem scholium ad Vesp. 93, si verba ἄχρι τινὸς ὀπῆς probabimus, necesse erit ita intelligi, ut vasculum pluribus foraminibus directo ordine factis usum sit, quae quidem, quum aqua immissa est, omnia simul aquam emittere existimanda sunt atque ita, ut summum foramen, quod rei natura fert, primum desierit emittere, reliqua deinceps subsequuta sint. Itaque orator potuerit ad primum, ad secundum, ad quotumcunque τρύπημα usque loqui, quantum cuique temporis concessum fuerit. Potuerint rursus transversi ordines τρυπημάτων sive ὀπῶν esse, ut ex permultis his aqua profluxerit: tum illud ἄχρι τινὸς ὀπῆς significaret: usque ad certum ordinem sive seriem foraminum.

De multis autem foraminibus cogitare etiam Aristoteles nos iubet, qui in Problematum sexto decimo libro c. 8 p. 914 clepsydram descripsit, longe diversam illam a scholiastarum sententia, uniceque veram a Beckero Charicl. II, 494 habitam. Ibi igitur docemur tres clepsydrae partes: primam, quae vocatur ὁ αὐλός, fistula, per quam influit aqua, alteram, τὴν κωδίαν, alvum clepsydrae, capiti papaveris similem (Suidas s. v. κωδία, Hesychius, Etymol. M. Gud. Harpocr. Photius praebet κωδόα) nomenque inde ducentem: tertiam, quae τὰ τρυπήματα sive ὁ ἠθμὸς colum (Suid. ἠθμὸς ὁ διυλιστήρ, et Etym.) vocatur. Schol. Apoll. Rh. I, 1294 p. 382, 11 ex Herodiano ἐν τῷ εἰκοστῷ: τὸ δὲ ἠθμός δασύνεται καίτοι τὸ η ἔχον πρὸ τοῦ θ τῇ ἐννοίᾳ τοῦ ἧσω μέλλοντος δασυνομένου. Cf. Boeckh. C. I. I p. 19, Casaub. ad Ath.

p. 758 sq. Lobeck. Paralip. p. 427 ann. Memorantur praeterea τὸ στόμα, os fistulae, et τὸ πῶμα et πωμάζειν obturare. De reliquis perspicua res est, de foraminibus ambigo, utrum ad infimam partem alvi fuisse dicam, ut aqua primo transverse profluens, circuitu quodam terram peteret, an solium perforatum fuisse censeam simileque fuisse ei, quod nos dicimus „Durchschlag" (Becker l. l. p. 495). Prius tuetur Aristoteles ipse, quum dicit: πλαγίας μὲν οὖν βαφείσης τῆς κλεψύδρας, διὰ τῶν ἐναντίων τοῖς ἐν τῷ ὕδατι τρυπημάτων ἐπ' εὐθείας μένων (ὁ ἀὴρ) ὑπὸ τοῦ ὕδατος ἐξέρχεται, ὑποχωροῦντος δὲ αὐτοῦ τὸ ὕδωρ εἰσέρχεται: cui statim addit: ὀρθῆς δὲ εἰς τὸ ὕδωρ βαφείσης τῆς κλεψύδρας, οὐ δυνάμενος πρὸς ὀρθὴν ὑποχωρεῖν διὰ τὸ πεφράχθαι τὰ ἄνω, μένει περὶ τὰ πρῶτα τρυπήματα. Ista τὰ ἐναντία et τὰ πρῶτα τρυπήματα non possunt, opinor, intelligi, nisi de ordinibus in parte infima factis cogites. Fieri potest, ut singuli ordines singula temporis spatia, e. g. horas significarint; fieri etiam potest, ut una alvus toti diei suffecerit. Sed hae sunt, ut rei natura fert, merae opiniones, omnique fundamento carentes. Neque enim scimus, quomodo signa singularum horarum potuerint fieri, neque intelligo, qui fieri potuerit, ut singulae horae recte atque aequis semper spatiis dirimerentur, si ex omnibus foraminibus simul profluxerit aqua. Itaque Aristotelem crediderim aliud idque magis artificiosum genus clepsydrarum in mente habuisse, quum vim atque effectum aëris monstraret, quam quo usi fuerint oratores Attici. De magnis clepsydris loquitur Aristocles ap. Athen. IV p. 174 c, a Beckero quoque laudatus.

Alia suppeditant Harpocratio et Suidas s. v. διαμεμετρημένη ἡμέρα: μέτρον τί ἐστιν ὕδατος πρὸς μεμετρημένον ἡμέρας διάστημα ῥέον. ἐμετρεῖτο δὲ τῷ Ποσειδεῶνι μηνί. ὡς δὴ τούτῳ (Harpocr., quod Kusterus iure probat, πρὸς δὴ τοῦτο scil. τὸ ὕδωρ) ἠγωνίζοντο οἱ μέγιστοι καὶ περὶ τῶν μεγίστων ἀγῶνες (Bernh. male: quod tunc iudicia de causis maximi momenti haberentur: potius cogitandum est de musicis certaminibus). διενέμετο δὲ τρία μέρη τὸ ὕδωρ, τὸ μὲν τῷ διώκοντι, τὸ δὲ τῷ φεύγοντι, τὸ δὲ τρίτον τοῖς δικάζουσιν. Itaque τὸ ὕδωρ certum hoc tempus significat. Dem.

περὶ τ. στεφ. p. 274: δειξάτω ἐν τῷ ἐμῷ ὕδατι, id. κατὰ Ἀφόβ. p. 817: οὐκ ἐνδέχεται πρὸς τὸ αὐτὸ ὕδωρ εἰπεῖν. cf. πρὸς Ἄφοβ. p. 847. πρὸς Μακάρτατ. p. 1052. πρὸς Λεωχάρ. p. 1094. κατὰ Στεφ. p. 1116. Quae proxime sequuntur, unus Harpocratio habet: ταῦτα δὲ σαφέστατα αὐτοὶ οἱ ῥήτορες δεδηλώκασιν, ὥσπερ καὶ Αἰσχίνης ἐν τῷ κατὰ Κτησιφῶντος, Ἀριστοτέλης δὲ ἐν τῇ Ἀθηναίων πολιτείᾳ διδάσκει περὶ τούτων. Hinc uterque: ἐπισκεπτέον δὲ τῷ παρ' Ἰσαίῳ (Harp. Bekkeri: σκεπτέον δὲ τὸ π. Ἰ. quod praestat) (ἐν τῷ κατ' Ἐλπαγόρου καὶ Δημοφάνους add. Harp.) ὅς (πῶς Harp. B.) μεμετρημένης τῆς ἡμέρας ὅτε μὲν χωρὶς ὕδατός φησι γίνεσθαι τοὺς ἀγῶνας, ὅτε δὲ πρὸς ὕδωρ. Bene Kusterus locum explicat, comparato Demosthene περὶ παραπρ. p. 378: ὃς (Aeschines) γὰρ ἀγῶνας καινοὺς ὥσπερ δράματα, καὶ τούτους ἀμαρτύρους, πρὸς διαμεμετρημένην τὴν ἡμέραν (i. e. πρὸς τὴν κλεψύδραν) αἱρεῖς διώκων, δῆλον ὅτι πάνδεινος εἶ τις: et πρὸς Νικόστρ. p. 1252: ἡμέραις οὐ πολλαῖς ὕστερον εἰσελθὼν εἰς τὸ δικαστήριον πρὸς ἡμέραν διαμεμετρημένην — εἷλον, i. e. spatium temporis accusanti mihi concessum sufficiebat. Verumtamen tres tantum temporis partes uni causae concessas fuisse non crediderim. Bis potuisse vel ter quoque reum loqui, Apologia Socratis docet; bis quoque accusatorem, vel ea, quae statim sequuntur in eadem oratione p. 1252: καὶ ἐν τιμήσει βουλομένων τῶν δικαστῶν θανάτου τιμῆσαι αὐτῷ, ἐδεήθην ἐγὼ τῶν δικαστῶν μηδὲν δι' ἐμοῦ τοιοῦτον πρᾶξαι κτλ. Cum scholio autem Ach. 694 concinunt Demosthenis verba ex oratione κατὰ Στεφάν. priori, item a Kustero laudata, p. 1127: πολλὰ δ' ἔχων εἰπεῖν περὶ ὧν ὕβρισμαι, οὐχ ἱκανὸν ὂν τὸ ὕδωρ ὁρῶ μοι. Hinc quoque mihi videtur sequi, ut clepsydra unam tantum continuerit aquae mensuram, qua effusa et orator perorandi finem facere cogeretur et nova infunderetur aqua. Neque repugnant Demosthenis κατὰ Μειδ. verba p. 557: εἰ τὸ παρ' ἀμφοτέρων ἡμῶν ὕδωρ ὑπάρξειε — οὐκ ἂν ἐπαρκέσειεν: luculenter contra demonstrant verba πρὸς Μακάρτ. p. 1052: ἐξ ἀνάγκης ἦν τῷ ἄρχοντι ἀμφορέα ἑκάστῳ ἐγχέαι τῶν ἀμφισβητούντων, καὶ τρεῖς χόας τῷ ὑστέρῳ λόγῳ. Huic enim aquae infundendae officio praeerat, qui ὁ ἐφ' ὕδωρ dicebatur. De quo

Pollux VIII, 113: ἦν μέντοι καὶ κρηνοφυλάκων ἀρχή, δηλούσης τὸ ἔργον αὐτῆς τῆς ἐπικλήσεως. καὶ λέων δέ τις ἐκαλεῖτο κρηνοφύλαξ, χαλκοῦ πεποιημένος ἐπὶ κρήνης τινός, δι' οὗ τὸ ὕδωρ ἐφέρετο ἐν ταῖς πρὸς ὕδωρ δίκαις (delendum puto ἐν)· ἐπιμελητὴς δέ τις κληρωτὸς ἐγίνετο, ὃς καὶ ἐκαλεῖτο ἐφ' ὕδωρ (leg. ὁ ἐφ' ὕδωρ), ὁ παραφυλάττων τὴν ἰσότητα τῆς κλεψύδρας. Suid. s. ἐφ' ὕδωρ: ἐν ταῖς πρὸς ὕδωρ δίκαις ἐλάγχανεν ὁ ἐπιμελησόμενος τούτου: et s. εἶτ' ἐφ' ὕδωρ κακός: ἐπὶ τῶν δυσκληρούντων ἡ παροιμία εἴρηται. ἐν γὰρ τοῖς δικαστηρίοις τὸ φαυλότατον ἔργον ἦν ὕδωρ διαμετρεῖν τοῖς δικαζομένοις. ἐγένετο δὲ τοιοῦτος ὁ ἀπόκληρος, i. e. pauperrimus quisque omnisque hereditatis exsors: et s. ἐφετόν: εἶδον ἐγὼ δικαστὴν ἐφετὸν μετροῦντα τοῖς ἀγορεύουσι τὸν χρόνον: ubi vide Kusteri et Bernhardyi notas. Huic dictum, quod est Dem. κατὰ Στεφ. α' p. 1104: σὺ δ' ἐπίλαβε τὸ ὕδωρ, scil. dum testimonia recitantur. Iudicem aquae inspectorem et mensorem fuisse nego: at potuit iudex esse, quum civis esset: nisi igitur velis δικαστὴν dictum esse pro πολίτην, profecto non intelliges Synesii verba. Ἐφετὸν autem manifesto falsum est; neque tamen in ἐφέτην, ita enim Bernhardyus voluit, mutandum, quod verbum fere plurali numero utitur; fortasse ἔφετον, i. e. iussum scil. sortitione, scribendum aut prorsus eiiciendum. Videtur autem nomen viri etiam ἔφυδρος fuisse. Photius enim, qui praebet: ἐφ' ὕδωρ, ἐπιμελητὴς κλεψυδρῶν ἐν δίκαις: tum glossam, quam Suidas usurpavit, tertium habet: ἔφυδρος, ὕδωρ ἐπάγων. Tandem Hesychius: ἐφ' ὕδωρ (Albertus in annotatione ἐφύδωρ scribi iubet) λαχεῖν. λαγχάνει τις ὕδωρ παρατηρήσων τὸ ἐν ταῖς δίκαις. Cfr. s. v. κρηνοφύλαξ cum notis et Photium s. v. κρηνοφύλαξ. Locum denique clepsydrae proximum tribunal fuisse vel Demosthenis verba supra laudata: οὐχ ἱκανὸν ὂν τὸ ὕδωρ ὁρῶ μοι probant. (Προχοΐδιον apud Poll. X, 61 aut ad clepsydram pertinet, ut sit infundibulum aut aqualiculus, aut clepsydra est (Steph. s. v.); neque ἠλίσκον l. l. huc pertinere arbitror, sed ἠλίσκος ἐπικρούειν τὴν κλεψύδραν Comici verba videntur esse. Denique pro καὶ δίσκοι καδίσκοι legendum.

Reliqua οὐ — ἐχῖνοι sensu carent; cfr. Poll. X, 71. Mein. Com. II p. 127. 771.)

XVII. Restat, ut de *Lyci heroo* nonnulla proferam. In Vespis igitur Philocleo, quum, quae ad fugam parandam meditatus erat, irrita ceciderint omnia, Lycum heroem precatur his:

v. 389: ὦ Λύκε δέσποτα, γείτων ἥρως· σὺ γὰρ οἷσπερ ἐγὼ κεχάρησαι,

v. 393: ἐλέησον καὶ σῶσον νυνὶ τὸν σαυτοῦ πλησιόχωρον.

et v. 819 Philocl.: ἓν ἔτι ποθῶ, τὰ δ' ἄλλ' ἀρέσκει μοι.

Bdel. τὸ τί;

Philocl. ἡρῷον εἴ πως ἐκκομίσαις τὸ τοῦ Λύκου.

Ad priores versus scholiasta: παρὰ τοῖς δικαστηρίοις Λύκος ἥρως ἵδρυτο (Etym. M. s. v. δεκάσαι: πρὸς δὲ τοῖς ἐν Ἀθήναις ἀνεστήλωται δικαστηρίοις), ἔθυον δὲ αὐτῷ καὶ ἀπένεμον δικαστικὸν μισθόν. et Venetus: παρὰ τοῖς δικαστηρίοις τὸ τοῦ Λύκου ἡρῷον, ὅθεν φασὶν εἰρῆσθαι Λύκου δεκάς. ἄλλως. Λύκου ἡρῷον πρὸς τῷ δικαστηρίῳ (ita saepius numero singulari utuntur scholiastae pro plurali) ἦν, ᾧ ἐμέριζον, ὅτε δικαστήρια ἦν, τὸν παρὰ τοῖς λαχοῦσι τῶν Ἀθηναίων δικάζειν δικαστικὸν μισθὸν τριώβολον. Tale igitur ἡρῷον proxime dicasteria exstructum fuit, ad ipsum introitum; Lyco autem heroi (v. Pollux IX, 83) mercedis iudicialis partem aliquantillam sacrificabant iudices. Quod quando factum sit, ignoramus, quum iudices post peractum demum munus mercedem a colacretis acciperent, exeuntibus autem ad ipsum exitum fori nummos numeratos esse veri non sit simile (v. Vesp. 785 sqq.). Sed de his rebus infra. Iam quum merces iudicum triobolus fuerit Vesparum tempore, illud autem quod in proverbium abiit, Λύκου δεκάς, decimam trioboli partem heroi a iudicibus sacratam esse ostendat, consentaneum est, decem iudices inter se composuisse, ut singuli singulis iudiciorum diebus triobolum traderent, idque certo ordine post expletum decem dierum numerum denuo inciperetur. Ex talibus igitur societatibus id potuerit consequi, quod in proverbio est. Harpocr. enim s. v. δεκάζειν: Ἰσοκράτης περὶ τῆς εἰρήνης (§. 50). ὅτι ποτὲ τοῦτ' ἐστὶ δῆλον ἅπασιν. Ἐρατοσθένης δὲ ἐν τοῖς περὶ τῆς ἀρχαίας κωμῳ-

δίας, πόθεν τὸ πρᾶγμα εἴρηται, δηλοῖ οὕτω λέγων· Λύκος ἐστὶν ἥρως πρὸς τοῖς ἐν Ἀθήναις δικαστηρίοις, τοῦ θηρίου μορφὴν ἔχων (tantum Hesychius s. v. Λύκου δεκάς), πρὸς ὃν οἱ δωροδοκοῦντες κατὰ ι' γιγνόμενοι ἀνεστρέφοντο, ὅθεν εἴρηται Λύκου δεκάς. Eadem fere Etymol. Magn. s. δεκάσαι. Photius s. v. praebet συνεστρέφοντο, quod magis placet, quum deni fuerint, qui una triobolum decumanum afferrent, deni quoque, qui una largitionibus studerent. Quare Photius idem et Suidas: παροιμιῶδες, ἐπεὶ Λύκος ὁ ἥρως ἵδρυτο παρὰ τοῖς δικαστηρίοις, ἔνθα προσήδρευον οἱ συκοφάνται. Hic οἱ συκοφαντοῦντες et συκοφάνται iidem sunt atque οἱ δωροδοκοῦντες. Quod vero addit Photius: ἀφώριστο δὲ αὐτῷ τριώβολον τῆς ἡμέρας, id manifestum est; significat, quod supra proposui. Lyco heroi per singulos dies iudiciorum singulos triobolos sacrare solebant*). Pluribus etiam Etymol. Magnum s. v. δεκάσαι: τὸ διαφθείρειν τοὺς δικάζοντας καὶ τοὺς ἐκκλησιαστὰς χρήμασι καὶ δώροις (Zonaras tantum δεκάζειν τὸ διαφθείρειν χρήμασιν). ἐκλήθη δὲ ἀπὸ τοῦ κατὰ δέκα ἀθροιζομένους λαμβάνειν τὰ δῶρα. πρῶτον δέ φησι (l. φασι) δεκάσαι Μέλητα (leg. Μέλητον, quum apud Harpocrationem legatur: Ἀριστοτέλης δ' ἐν Ἀθηναίων πολιτείᾳ Ἄνυτόν φησι καταδεῖξαι τὸ δεκάζειν τὰ δικαστήρια). His igitur testimoniis illud perspicuum fit, Lycum heroem omnium tribunalium fuisse patronum, eiusque simulacrum (Etymol. ἀνεστήλωται) prope unum quodque dicasterium conditum fuisse. Vnde consentaneum est, aut omnia ab heroe patrono nomen ducere potuisse, aut nullum. Equidem, ut nunc rem perspicio, Pollucem crediderim sibi finxisse dicasterium τὸ ἐπὶ Λύκου; nam quae sequuntur, aliunde notissima sunt atque eiusdem originis: nam quod habet: πάλαι δ' ἐκεῖ συνῄεσαν οἱ συνδεκάζοντες (quod Meursio debemus pro συνδικάζοντες) τὰ δικαστήρια: non recte videtur a Polluce intellectum esse. Reponam τῶν δικαστηρίων. Οἱ συνδεκάζοντες

*) Bernhardyus ad Suidam s. v. Λ. δεκ. Meieri de bonis damn. 114 probat sententiam, αὐτοῖς i. e. δικασταῖς scribi iubentis. Longe aliter Fritzschius rem tractavit, cuius ego licet sagacitatem atque ingenium probem, argumenta probare non possum (vid. eius Diss. de sortitione iudicum pag. 34 sqq.).

autem sunt οἱ δωροδοκοῦντες κατὰ ι' γιγνόμενοι. Harpocrationem συνδεκάζειν verbo ut δωροδοκεῖν sensu intransitivo formaque activa usum esse credo, quamquam Suidas s. v. δεκάζεσθαι diserte discernit: δεκάζεσθαι δωροδοκεῖσθαι (quod Graeculorum est), δεκάζειν διαφθείρειν χρήμασιν ἢ δώροις. Plus enim valet Isocrates l. l. ἥν τις ἁλῷ δεκάζων, et diserte Etymologus l. l. δεκάσαι in partem utramque explicat, ut et διαφθείρειν δώροις sit et λαμβάνειν τὰ δῶρα. — Hoc igitur Pollucis tribunal τὸ ἐπὶ Λύκῳ quam nihil sit, Comicus docet, cuius φιληλιαστὴς dicasterium iustum ac legitimum nisi adstante Lyco heroe cogitare non potest. Quare hunc etiam vicinum suum appellat Philocleo, cuius mens semper circa dicasteria volitat. Immo scena ita comparata videtur esse, ut proximum Philocleonis aedes et cancelli cernerentur et Lyci heroum; quare vicinum alloquitur v. 391:

> ᾤκησας γοῦν ἐπίτηδες ἰὼν ἐνταῦθ', ἵνα τοῦτ' ἀκροῷο,
> κἀβουλήθης μόνος ἡρώων παρὰ τὸν κλάοντα καθῆσθαι,

nimirum quod κεχάρησαι

> τοῖς δακρύοισιν τῶν φευγόντων ἀεὶ καὶ τοῖς ὀλοφυρμοῖς.

Verbis ludit senex, qui, quum ipse et heros reorum lacrimis et miseria delectentur, nunc deum orat, ut eum sui misereat tanquam rei et damnati. — Certum igitur quoddam heroum Lyci certumque tribunal qui Comici verbis inculcavit, iniuriam fecit. At formam, qualis fuerit herois, Comici verba docere possunt. Philocleo enim haec, postquam heroem vicinum, ut sibi subveniret, oravit:

> κοὐ μή ποτέ σου παρὰ τὰς κάννας οὐρήσω μηδ' ἀποπάρδω*).

*) Quem versum, ut hoc obiter moneam, varie tentaverunt Batavorum nonnulli, ut Cobetus et Heckerus, quorum hic, non posse formam futuri οὐρήσω ferri suo iure existimans, coniecit: οὐρήσομαι οὐδ' ἀποπάρδω: atque alio vitio aliud tollere conatus est. Neque enim, licet bene Graeca sapiat, οὐδ' ἀποπάρδω sciet cum οὐρήσομαι componere, ut hoc coniungatur cum οὐ μή, coniunctivus autem cum οὐδέ, quum, quantum ego video, Graecum sit aut οὐ μὴ οὐρήσομαι οὐδ' ἀποπαρδήσομαι, aut οὐ μὴ οὐρήσω μηδ' ἀποπάρδω. Heckerus autem pro παρὰ scribendum πρὸς esse censet, quum παρά τι iuxta sit, non πρός τι, nimiumque sit obscoenitatis πρὸς τὰς κάννας, versus storeas, tanquam e longinquo mingere. Tum πρὸς ταῖς κάνναις opinor scribendum erat.

Ad haec igitur scholiasta R. et V. κάννας: τὰς ψιά(θους. λέγεται δὲ καὶ κάνης καὶ κλίνεται τοῦ κάνητος· ὡς) ψιάθοις δὲ περιπεφραγμένου τοῦ ἡρῴου καὶ ἐστεγασμένου (φησίν, οὐ παρὰ τὰς κάννας οὐρήσω). — ἄλλως. ὅταν θυσιάσωσι, περιφράσσουσι ψιάθους καναβίνας. κάννας δὲ ἔφη τὰς ψιάθους. — Respicit versum Comici Pollux VII, 176: κάνναι δὲ τὸ ἐκ καννάβων πλέγμα, ῥιπές τινές εἰσιν ἐν Ἀριστοφάνους Σφηξίν. Idem plura X, 183 et 184 in his: μάλιστα δ' ἐχρῶντο τῷ πλέγματι τούτῳ εἰς τὰ περιφράγματα. Similia Hesychius s. v. κάνναι (cfr. Suidas s. v. κάνναις et κάνης), Photius, Etymol. M. s. v. κάνναθρον. Fuit igitur simulacrum storeis circumseptum, tanquam cancellis, storeisque contra vim tempestatis contectum; ad modum fortasse Hermarum factum, circumseptum autem, ne ut illi et Hecataea (v. Ran. v. 366) tum mingendo tum cacando contaminaretur, sed his ipsis cancellis etiam meliorem utrique rei occasionem praebens. Eius modi heroum, illis temporibus statua fortasse ornatum, opere atque artificio facta, in scena conspicuum fuisse supra conieci. Quod eo videtur confirmari, quod v. 820 Philocleo, neque iusti dicasterii neque heroi amplius cupidus aut memor, a filio, ut sibi Lyci heroum apportet, petit. Cui filius aliquam tabulam ostendit aut simile quid, quod heroem et fingit et perstringit:

Bdel. πάρεστι τουτὶ χαὐτὸς ἄναξ·οὑτοσί.

et pater: ὦ δέσποθ' ἥρως, ὡς χαλεπὸς ἄρ' ἦσθ' ἰδεῖν!

Scholiasta: πινάκιον κομίζει, ἐν ᾧ γεγραμμένος ἦν ὁ λύκος: et ad χαλεπὸς — ἰδεῖν: ὡς δυσμόρφου γεγραμμένου τοῦ ἥρωος. Quae sequuntur, hanc explicationem tuentur: Bdel. οἷός περ ἡμῖν φαίνεται Κλεώνυμος, i. e. tam miser, quam ῥίψασπις iste vel ἀσπιδαποβλὴς (Vesp. 592) utique a Comico carptus: de quo schol. v. 822: ἄρυθμος καὶ μακρός. προείρηται γὰρ ὅτι φαῦλος ἦν (Vesp. 22 et alibi multis locis) τὴν ὄψιν καὶ κακοσύνθετος τὸ σῶμα ὁ Κλεώνυμος. τοῦτο δὲ εἶπε, καθὸ καὶ χαλεπὸς ἦν δημαγωγός. Consentit Sosias, alterum esse Cleonymum, neque ergo arma eum habere. Sed propterea quod taeterrimam Cleonymi cuiusdam imaginem aspicere se dicit, pro ἦσθ' ἰδεῖν scribendum duco εἰσι-

δεῖν, quod melius quam ἦν ἰδεῖν, ut primo conieceram eo consilio, ut senem clamare iuberem ὦ δέσποθ' ἥρως — tum spurcissima figura perterritum atque ad filium conversum — ὡς χαλεπὸς ἄρ' ἦν ἰδεῖν, quam terribilis erat adspectu! Potuisset aeque bene scribi ἔστ' ἰδεῖν: quam est adspectu formidabilis!

XVIII. Hactenus de partibus dicasteriorum. Sed priusquam res, quibus iudices usi sint, percenseo, de versu Comici dicam, ex quo aliquid de *forma dicasteriorum* erui posse videatur.

Philocleo, cui filius persuaserat, ut maneret iudiciumque suum ante domum haberet, postquam hic intro iit arcessitum, quae ad rem necessaria sunt, talia loquitur, v. 799:

ὅρα τὸ χρῆμα, τὰ λόγι' ὡς περαίνεται.
ἠκηκόη γὰρ ὡς 'Αθηναῖοί ποτε
δικάσοιεν ἐπὶ ταῖς οἰκίαισι τὰς δίκας,
κἂν τοῖς προθύροις ἐνοικοδομήσοι πᾶς ἀνὴρ
αὑτῷ δικαστηρίδιον μικρὸν πάνυ,
ὥσπερ 'Εκάταιον πανταχοῦ πρὸ τῶν θυρῶν.

Schol. ad v. 804: 'Εκάταιον: ἱερὸν 'Εκάτης, ὡς τῶν 'Αθηναίων πανταχοῦ ἱδρυομένων αὐτὴν ὡς ἔφορον πάντων καὶ κουροτρόφον (vid. Lys. v. 700) et Schol. Apoll. Rhodii III, 861 p. 470, 23: καὶ φάσματα ἐπιπέμπει τὰ καλούμενα 'Εκαταῖα κτλ. Scholia ad Ran. 366 a nostro loco aliena sunt praeter Victorii.

De Hecate dea multus est Comicus, et cultum eius perquam vulgarem fuisse saepissime indicat. (Lysistrata v. 63 θοὐκάτειον s. θοὐκάταιον pro τἀκάτιον post Bentleium editores usurparunt.) Sufficit Lobeckium Aglaoph. p. 1336 sqq. nominare, et quae de sacellis his, quorum forma non satis constat, attulit: cfr. etiam l. l. p. 1006 not. Ipse vir summus 'Εκαταῖον nos iubet scribere (in multis editionibus est 'Εκάτειον, in nonnullis 'Εκάταιον, scholiasta probat 'Εκατεῖον) atque in Vesp. v. laud. scribit ἀνοικοδομήσει pro ἐνοικοδομήσει, addens: „apparet sacella Hecatae foribus proxima et frequentissima fuisse in urbe.“ Iam haec ipsa explicatio, collatis scholiasta et Hesychio s. v. 'Εκάταια, postulare videtur ἐνοικοδομήσει i. e. ad ipsam domum vel in ipso domus muro, ut deae simulacrum eum attigerit. Ac simillimum videtur

sacellum fuisse Lyci heroo, storeis circumsepto, quas Philocleo aptissime cum cancellis ligneis dicasterii mente atque animo comparans, optat, ut praeter Hecataeum etiam dicasterium proxime fores ad ipsum murum exstruatur. Quod vero Comicus ὥσπερ Ἑκάταιον dixit, id non tam propter frequentiam Hecataeorum, quam propter Deae signum fecit. Senex enim ante fores assidens prope Hecataeum, quod πανταχῇ πρὸ τῶν θυρῶν, itaque ad fores ipsius quoque erat, optat, ut ad modum Hecataei simulacrum Lyci herois cum tribunali aeque frequenter ad cuiusvis domus fores exstructum sit. Αἱ κάνναι denique et Lycei et, ut videtur, Hecataei Philocleoni etiam τοῦ περισχοινίσματος loco sunt. De quo Pollux VIII, 123: τὸ δὲ δικαστήριον περιεσχοινίζετο, τοῦ μὲν βασιλέως παραγγείλαντος (in causis igitur, quarum ἡγεμονία penes archontem βασιλέα erat), τῶν δὲ θεσμοθετῶν πληρούντων τὸ δικαστήριον (hoc fieri non potuit nisi uno vel duobus tantum iudiciis constitutis). τὸ δὲ περισχοίνισμα ἀπὸ πεντήκοντα ποδῶν ἐγένετο· καὶ οἱ ὑπηρέται ἐφειστήκεσαν, ὅπως μηδεὶς ἀνεπόπτευτος προσίῃ. Quod factum esse in certis quibusdam causis, idem Pollux testis est VIII, 141: περισχοινίσαι δὲ τὸ δικαστήριον, ὁπότε περὶ μυστικῶν δικάζοιεν, ἵνα μὴ προσίῃ μηδεὶς ἀνεπόπτευτος ὤν. Iudiciis igitur ut ita dicam quotidianis cancelli sufficiebant; ista vero circumseptio, τὸ περισχοίνισμα, argumento est, dicasteria subdialia fuisse, atque vulgus ad cancellos accedens per eosque si fieri posset tribunal et iudices conspiciens causae iudicioque intererat auditor occultus. Τὸ περισχοίνισμα denique etiam in concionibus adhibitum esse, ut praeter cancellos in iudiciis, Dem. testatur κατὰ Ἀριστογ. α′ p. 776: τὸ τὴν ἐξ Ἀρείου πάγου βουλήν, ὅταν ἐν τῇ βασιλείῳ στοᾷ καθεζομένη περισχοινίσηται, κατὰ πολλὴν ἡσυχίαν ἐφ' ἑαυτῆς εἶναι καὶ ἅπαντας ἐκποδὼν ἀποχωρεῖν.

XIX. Nos quoque accedamus ad reliqua σκεύη δικαστικά, Pollucem sequentes, qui VIII, 16 enumerat haec: σκεύη δικαστικὰ σύμβολον, βακτηρία, πινάκιον τιμητικόν, μάλθη, ᾗ καταλήλιπτο τὸ πινάκιον, ἐγκεντρίς, ᾗ εἷλκον τὴν γραμμήν (μακρὰ δὲ ἐκαλεῖτο ἣν καταδικάζοντες εἷλκον), ψῆφος, χοιρίναι. In his omisi, de quibus

ut partibus dicasterii suprà exposui; iam, quae nunc sequuntur, his significantur res quibus utebantur iudices, quarum partem secum apportabant, partem a magistratu accipiebant. At primo loco ponam, quod omissum est a Polluce l. l., quippe qui id pertinere ad res iudiciales non arbitraretur aut oblitus esset, τὸ τριβώνιον dico. Xanthias igitur servus senis furorem iudicialem enarrans, filium dicit eam aegre ferre, v. 116: ὁ γὰρ υἱὸς —

ἀνέπειθεν αὐτὸν μὴ φορεῖν τριβώνιον
μηδ' ἐξιέναι θύραζε.

Τριβώνιον explicat P. Victorius: ὃ οἱ δικασταὶ φοροῦσιν. Non iudices solum, sed senes potissimum hoc pallio induebantur. Vocatur autem a Comico et τριβώνιον et τρίβων, et videntur eiusdem verba Lys. 278 non tam ad Cleomenem male ab Atheniensibus mulcatum, quam ad quemlibet, qui pallio sive lacerna uteretur, pertinere, propter quam quilibet, σμικρὸν ἔχων πάνυ τριβώνιον, vocaretur

πινῶν, ῥυπῶν, ἀπαράτιλτος
ἓξ ἐτῶν ἄλουτος.

Similia apud Lysiam κατὰ Διογείτ. p. 903. Erat nonnumquam aut saepe, ut Vlixis illud marsupium, πυκνὰ ῥωγαλέον. Cf. Aristophontis versus ap. Athen. IV, 161 et Diog. Laert. VIII, 38, Mein. Com. III, 362 sq., item Eupolidis ap Polluc. VII, 168, Mein. Com. II, 529. In Pluto v. 715 Cario per lacernam se conspexisse res varias fatetur:

ὀπὰς γὰρ εἶχεν οὐκ ὀλίγας μὰ τὸν Δία.

Gestabant igitur senes hanc lacernam, quod filiis parciores magisve avari erant, vel quod eam gestare consuerant ut commodiorem, quam atterere eos non poeniteret, Vesp. 1122:

οὔτοι ποτὲ ζῶν τοῦτον ἀποδυθήσομαι,
ἐπεὶ μόνος μ' ἔσωσε παρατεταγμένον,
ὅθ' ὁ βορέας ὁ μέγας ἐπεστρατεύσατο,

i. e. aquilo ille, qui Persarum naves ad Artemisium demersit, ut docet scholiasta: et iterum v. 1127:

καὶ γὰρ πρότερον (quum forte pretiosa veste indutus essem)
ἐπανθρακίδων ἐμπλήμενος ἀπέδωκ' ὀφείλων τῷ κναφεῖ τριώβ ον,

i. e. si lacerna mea usus essem, non maculata ea esset neque fulloni eam purgandam deferre coactus essem. Plut. 842. 882. 887. 935. Eccl. 850. Ach. 184. 343. Eadem igitur senes quoque ecclesiastae utebantur Vesp. 33, quod novo potest documento esse, quum iudices et senes et pauperes fuisse, tum eosdem et heliastas et ecclesiastas eodem tempore sive anno. Cu τρίβωνι sive τριβωνίῳ opposita ἡ χλαῖνα, laena, quam Bdelycleo patrem induere iubet v. 1131:

τὸν τρίβων' ἄφες·
τηνδὶ δὲ χλαῖναν ἀναβαλοῦ τριβωνικῶς,

i. e. ut pallium tuum gestare consuesti. Schol. R. ὡς πρέπει γέροντι. Ven. ἐὰν μὲν τριβωνικῶς, ὥσπερ τριβώνιον τετριμμένῳ καὶ ἀσθενήσαντι (scribendum puto τετριμμένον καὶ ἀσθενῆσαν, ut cum τριβώνιον coniungatur), ἐὰν δὲ γεροντικῶς, ὡς πρέπει γέροντι. (Vocatur tamen τὸ τριβώνιον etiam θοἰμάτιον, ut Nub. 856. Eccl. 315. 341. Thesmoph. 214, ubi vide Engeri annotationem.) Senex porro hanc in Laniperdam (ἐριώλην), quae ἐρίων τάλαντον καταπέπωκε ῥᾳδίως v. 1147, tanquam in furnum immersus etiam calceos suos detestabiles cum baxeis Laconicis permutare a filio iubetur, v. 1157 sq. Schol. ἐμβάδας τὰ δικαστικὰ ὑποδήματα. Senex φιληλιαστής, ut multa nocte adsit ad tribunal, v. 103,

εὐθὺς δ' ἀπὸ δορπηστοῦ κέκραγεν ἐμβάδας.

Hi igitur calcei, vetusti quidem et contriti non minus quam pallia, senum pedes fovent vel potius premunt. Constanter autem Comicus τὰς ἐμβάδας vocat, quum de vestimento senum loquitur: Equit. v. 871. 872. 875, ubi isiciarius Demo seni novos calceos dono dat. Vesp. 275. 445. Eccl. 633. Plut. 759. Saepius etiam τὸ τριβώνιον et αἱ ἐμβάδες una memorantur, ut Nub. 858. Eccl. 314. 342, et ap. Isaeum περὶ τ. Δικαιογ. κλ. p. 94: ὀνειδίζει καὶ ἐγκαλεῖ αὐτῷ ὅτι ἐμβάδας καὶ τριβώνια (paupertatis signa) φορεῖ, et, ubi τὰ ἐμβάδια audiunt, Plut. 848. 941. Ceterum cfr. Suidas et Zonaras, Hesychius s. v. ἐμβάς, Ammon. s. v. ἐμβάδας, Suidas s. v. τρίβων c. not. Gaisfordii, s. v. τριβώνιον et τριβωνοφόρος c. not. Kusteri, Photius, Hesychius s. v.

τρίβων, ubi de signis palliorum vide Albertum, et s. v. τριβώνιον, τριβωνοφόρος.

XX. Tertium est et senectutis et muneris iudicialis signum ἡ βακτηρία, quamquam hanc etiam virorum et maritorum apparet esse ex Eccl. v. 74. 150. 509. 542 sqq., quibus locis vestitus virilis enumerantur hae partes: αἱ λακωνικαί, θοἰμάτιον, ἡ βακτηρία; ut v. 509:

ῥιπτεῖτε χλαίνας, ἐμβὰς ἐκ ποδῶν ἴτω,
χάλα συναπτοὺς ἡνίας λακωνικάς,
βακτηρίας ἄφεσθε:

locus memorabilis, quo χλαῖνα et τρίβων, ἐμβὰς et λακωνικαὶ permutantur. At reliquis locis ἡ βακτηρία manifestum aetatis senilis signum est, ut Ach. 682. Nub. 541. Vesp. 1296. Plut. 272; in Ach. 448 etiam mendicantis (πτωχικὸν βακτήριον), in Eccl. 276 rusticorum senum, in Vesp. 33 denique ecclesiastarum, baculos et pallia habentium instar civium heliastarum. Ad quem locum scholiasta: παλαιὸν ἦν ἔθος τοὺς ἐντίμους γέροντας τριβωνοφοροῦντας ἐκκλησιάζειν μετὰ βακτηρίας. Schol. vero Plut. 272: πάντες οἱ γέροντες ἐν ταῖς Ἀθήναις δύο βακτηρίας ἐβάσταζον. Ex utroque loco coniiciam, re vera et ecclesiastas et heliastas binos habuisse baculos, alterum proprium eumque maiorem, cui inniterentur, alterum, quod muneris esset signum, minorem illum manuque laeva gestum. Maiorem igitur vocabant directum, ut docet Etymolog. M. s. v. βακτηρία, ἣν ἐκάλουν ὀρθήν. ἐχρῶντο δὲ αὐτῇ οἱ ἐν περιουσίᾳ καὶ οἱ δικάζοντες; ubi nullus dubito quin emendandum sit οἱ ἐν ἐκκλησίᾳ: οἱ ἐν περιουσίᾳ, opulenti, nihil est: τῇ δὲ καμπύλῃ οἱ ἄγροικοι, i. e. omnino omnes cives baculis niti (Suidas βακτηρεύειν, στηρίζεσθαι) solebant, directis urbani, rustici inflexis. Sensu carent, quae Suidas praebet s. βακτηρία: β. καὶ σχῆμα καὶ τριβώνιον (trimetrum Nauckius dicit, comparans Libanii Ep. 195 p. 93) ἢ τριώβολον. τοῦτο ἐπὶ τῶν σκωπτόντων τοὺς δικαστὰς τοὺς Ἀθήνησιν. Pro σχῆμα aliud quid, ψῆφος vel σύμβολον similia, legerim, pro ἢ καί: ut enumeratio sit nonnullorum σκευῶν δικαστικῶν, quae ut unumquodque per se σκεῦος potuerint cavillandi causa de iudi-

cibus usurpari. Optime enim quilibet iudex poterat βακτηρία, σύμβολον, τριβώνιον, τριώβολον etc. a derisoribus vocari.

XXI. Ab hoc igitur baculo, quem Comicus saepius memoravit, diversus est alter *baculus minor*, quem inter σκεύη δικαστικὰ Pollux cum symbolo nominat. Quo de praeter Suidam multus est scholiasta Ar. Pl. 277. Suidas igitur: βακτηρία καὶ σύμβολον, ὃ λαχόντες δικάζειν ἐλάμβανον παρὰ τῶν δημοσίων ὑπηρετῶν σύμβολον καὶ βακτηρίαν καὶ οὕτως ἐδίκαζον. (In his scribendum censeo οἱ λαχ. pro ὅ, nisi typothetarum error est.) τὴν χρόαν ὁμοίαν εἶχε τῇ βακτηρίᾳ τὸ δικαστήριον. τὸ μέντοι σύμβολον μετὰ τὴν κρίσιν ἀποδιδόντες ἐκομίζοντο τριώβολον. Hinc apparet, diversum fuisse baculum a symbolo, quod mihi quidem non videtur veri esse simile; Kusterus tamen: „Legerim potius σύμβολον τὴν βακτηρίαν. Ipse enim baculus, qui iudicibus dabatur, symbolum erat muneris δικαστικοῦ, ut clare docet scholiasta Aristophanis Pl. 277. 278.“ Cui opponit Bernhardyus: „Mireris Kusterum inter alia praeterisse, quod diserte pronunciavit scholion, ἐδίδου αὐτῷ τὸ πινάκιον αὐτοῦ καὶ τὴν ῥάβδον.“ Quae num recte disputata sint, statim videamus. Quale igitur istud symbolum fuerit, Suidas ignorat, quum scribit s. v. σύμβολον, ὃ ἐλάμβανον οἱ δικασταὶ εἰς τὸ δικαστήριον εἰσιόντες, εἶτα τοῦτο δόντες τὸ δικαστικὸν ἐκομίζοντο. ἦσαν δὲ (symbola scil. et dicasteria) τὸν ἀριθμὸν ἀπὸ τοῦ α′ ἕως τοῦ κ′. Similiter Lex. rhet. p. 301, 1: γραμματεῖόν τι, ὃ ἐλάμβανε τῶν δικαστῶν ἕκαστος εἰσιὼν εἰς τὸ δικαστήριον, ὅ ἐστι πινάκιον. Scholiastarum vero alius aliter; secundus enim: ὅσοι δὲ δικασταὶ ἦσαν ἐν Ἀθήναις, ἕκαστος καθ’ ἕκαστον δικαστήριον εἶχε δέλτον, τουτέστι (addit Venetus) πινάκιον ἐν ᾧ ἐγγεγραμμένον ἦν τὸ ὄνομα αὐτοῦ καὶ τοῦ δικαστηρίου. εἶχε δὲ καὶ ῥάβδον ἅμα τῷ πινακίῳ καὶ ἐν αὐτῇ δὲ τῇ ῥάβδῳ ἦν τὸ ὄνομα τοῦ δικαστηρίου ἐγγεγραμμένον. Hic pro τοῦ δικαστηρίου legerim τοῦ δικαστὴν εἶναι, nam τοῦ δικαστηρίου omni sensu caret. Scholiasta quoque tertius ita: ἔρχεται ἕκαστος εἰς τὸ πινάκιον ἔχων ἐπιγεγραμμένον τὸ ὄνομα αὐτοῦ καὶ πατρόθεν καὶ τοῦ δήμου καὶ γράμμα ἕν τι μέχρι τοῦ κ′, διὰ τὸ πάλαι δέκα φυλὰς εἶναι Ἀθήνησι. διῄρηντο γὰρ κατὰ φυλάς. Hac

igitur litera apparet significatum esse civem, qui post annuam sortitionem hac tabella per totum annum utebatur eamque magistratui, qui singulis singulorum iudiciorum sortitionibus praeerat, monstrabat. Quod equidem eo magis verum esse puto, quod Schoemannum l. l. p. 204 eiusdem sententiae principem esse video. Qui ita pergit: „Haec si ita fuerunt, necesse est, diversas has tabellas fuisse a συμβόλοις sive tesseris, quae iudicibus post sortitionem dicasterium intrantibus a magistratibus dabantur, quibus post iudicatam causam prolatis mercedem acciperent.“ — Iam quum de πινακίῳ sive tabella constare mihi videatur, unumquemque eam iudicem, quando sortitum iret, secum tulisse, quaeritur, num τὸ σύμβολον diversum fuerit a baculo illo, de quo supra Suidam audivimus exponentem. Aristoteles quidem apud schol. 278 haec: ὁ δὲ λαβὼν τὴν βακτηρίαν βαδίζει εἰς δικαστήριον τὸ ὁμόχρουν μὲν τῇ βακτηρίᾳ, ἔχων δὲ τὸ αὐτὸ γράμμα, ὅπερ ἐν τῇ βαλάνῳ. (De colore scipionis cfr. Lex. rhet. 220, 17 et schol. Ar. Vesp. 1110, ubi utrumque baculorum genus diserte significatur.) ἐπειδὰν δὲ εἰσέλθῃ, παραλαμβάνει σύμβολον δημοσίᾳ παρὰ τοῦ εἰληχότος ταύτην τὴν ἀρχήν. Schol. contra Iuntinus: ἐδίδου δὲ ὁ κῆρυξ αὐτοῖς ῥάβδον, ἥτις ἦν σύμβολον τοῦ δικάζειν, ἵνα ἕκαστος καθ' ἑσπέραν ἀποδιδοὺς τῷ πρυτάνει τὴν ῥάβδον τριώβολον λαμβάνῃ μισθὸν τῆς δικάσεως. Aristoteles igitur diversum baculum a symbolo, scholiasta Iunt. unum idemque fuisse statuit. Scholiasta autem Venetus secundus etiam quartum addit nomen. Qui quum mirabilia quaedam de sortitione protulerit (apud eundem ut apud Suidam in verbis: πινάκιον ἐν ᾧ ἐγγεγραμμένον ἦν τὸ ὄνομα αὐτοῦ καὶ τοῦ δικαστηρίου scribendum censeo τοῦ δικαστὴν εἶναι), κλῆρον cuique, i. e. sortis signum, traditum esse narrat: καὶ πρῶτον μὲν ἐδείκνυε τῷ κήρυκι τοῦ δικαστηρίου τὸν κλῆρον τοῦ στοιχείου (quidni τὸ τοῦ κλήρου στοιχεῖον?), ὁ δὲ κῆρυξ λοιπὸν ἐδίδου αὐτῷ τὸ πινάκιον αὐτοῦ καὶ τὴν ῥάβδον, εἶτα οὕτως ἐδίκαζεν. Quomodo haec inter se concilianda sint, difficile dictu, nisi malis scholiastarum auctoritatem spernere propriamque rationis sanae viam ingredi. Si fieri posset, duas tantum res iudicibus concederem, tabellam „die allgemeine“

et baculum sive symbolum „die specielle Legitimation", quo priore monstrato civis ad sortitionem annuam, altero ad quotidianum admitteretur iudicium. Priore igitur, i. e. tabella, τῷ πινακίῳ, per annum utebatur iudex sortitus, altero i. e. baculo, τῇ βακτηρίᾳ s. τῷ συμβόλῳ, per singulos dies. Hunc baculum s. scipionem mane sibi traditum causa iudicata magistratui, i. e. colacretis, reddebat triobolum accepturus. Hinc sequeretur, ut colacretae, de quorum munere v. schol. Ar. Vesp. 695 et schol. Av. 1541. Polluc. VIII, 97. Hesychium, Suidam, Etym. M., Photium s. v., Harpocrat. s. v. ἀποδέκται, qui lac iudicibus infunderent, ad ipsius dicasterii exitum praesto essent, ut acciperent simul et solverent. Quod si non ita fuerit, manifestum est, tertio quodam opus fuisse, ne iudices deciperent magistratum. Nam licet iudicandi furor invaserit Atheniensibus, avaritia tamen et libido trioboli accipiundi aeque vehemens iis invasit. Itaque, si colacretae ad ipsa dicasteria non fuerunt, facillimum erat, otii mercedem surripere, quae negotio constituta erat. Neque veri dissimile est, colacretarum unum vel plures in singulis dicasteriis sub finem causarum adfuisse. Decem enim numero fuisse ex Aristotele tradit Harpocr. s. v. ἀποδέκται. Ar. Vesp. 695 Bdelycleo patri exprobrans quod se decipi patiatur:

σὺ δὲ χασκάζεις τὸν κωλαγρέτην, τὸ δὲ πραττόμενόν σε λέληθεν.

Quod apparet nisi de magistratu praesente intelligi non posse. Schol. bene: ἀντὶ τοῦ ἐπιτηρεῖς, πότε ἔλθῃ ὁ κωλακρέτης καὶ ἐνέγκῃ σοι τὸ τριώβολον. Accedit, quod τοῦ συμβόλου bis mentio fit a Comico, Eccles. 297:

ὅπως δὲ τὸ σύμβολον
λαβόντες ἔπειτα πλη-
σίον καθεδούμεθ', ὡς
ἂν χειροτονῶμεν
ἅπανθ' ὁπόσ' ἂν δέῃ κτλ.,

et Av. 1214:

— οὐδὲ σύμβολον
ἐπέβαλεν ὀρνίθαρχος οὐδείς σοι παρών;

Vnde patet, ad comitia quoque opus fuisse symbolo, quod

sine dubio intrantibus a magistratu traditum concione finita colacretae opinor reddebatur, qui mercedem ecclesiasticam penderet. — At de scipione heliastico apud Comicum quidem nihil, ut iam supra monui. His adducor, ut in Kusteri partes eam legendumque cum eo apud Suidam putem: σύμβολον τὴν βακτηρίαν. Ceterum τὸ σύμβολον commune nomen videtur fuisse earum rerum, quas iudices secum ferebant; sic apud Hesychium s. v. πινάκιον explicatur per σύμβολον δικαστικόν, item ap. Photium τὸ πινάκιον τιμητικὸν vocatur σύμβολον.

Laminas denique aliquot, quas Boeckhius C. I. N. 207—210 p. 341 sq. cum Schoemanno heliasticas esse contendit, potius ecclesiasticas esse dixerim, a iudiciali symbolo diversas, ut videtur, forma, non diversas inscribendorum nominum ratione.

XXII. Postquam igitur de duabus rebus, tabella, quae τὸ πινάκιον, πινακίδιον, ἡ δέλτος, τὸ δελτίον (sive δαλτίον, nam δαλκίον Hesychii Kustero et Alberto iure suspectum est; Pollux autem X, 57 praebet δελτίον) vocatur, et baculo vel scipione, cui ἡ βακτηρία, ἡ ῥάβδος, denique τὸ σύμβολον nomen est, sententiam exposuimus, ad tertium quoddam accedimus explicandum: τὸ τιμητικὸν πινάκιον. Philocleo a Xanthia servo retibus circumseptus atque adeo, quod dentes non haberet, quibus ea corrodere posset, derisus, v. 166:

πῶς ἄν σ' ἀποκτείναιμι; πῶς; δότε μοι ξίφος
ὅπως τάχιστ', ἢ πινάκιον τιμητικόν.

Schol. Ven.: καταδικαστικόν (aut δικαστικόν scribendum, aut a potiori dictum esse censendum), ὅπου τὴν μακρὰν χαράσσοντες κατεδίκαζον ἢ τὴν μικρὰν καὶ ἀπέλυον. Rav.: εἰς δ ἐτίμων καὶ τὰς μακρὰς λεγομένας εἷλκον ἐν τοῖς ἐπάνω. Hic, quid sibi velit ἐν τοῖς ἐπάνω, non intelligo. Possit, puncto post εἷλκον posito, dictum esse pro ὡς ἐν τοῖς ἐπάνω εἴρηται (cfr. Xen. Anab. VI, 3, 1) atque ad versum 106 respicere, ad quem schol. Rav.: εἰώθασιν οἱ καταδικαζόμενοι ἐν τῷ γραμματιδίῳ μακρὰν γραμμὴν ἕλκειν. Lex. rhet. p. 299, 3 s. v. πινάκιον: σύμβολον δικαστικόν, ἐν ᾧ ἐπεγέγραπτο τὸ τοῦ κρινομένου πρᾶγμα καὶ ὁ δῆμος. Obiter moneo, Areopagum in Lex. rhet. p. 253, 26 vocari τὸ ἐπάνω

δικαστήριον. Porro v. 848 τὰς σανίδας a scholiasta explicari, ut sint πινάκια τιμητικά, supra monui. Hae igitur tabulae, aeneae illae aut buxeae (v. Phot. s. v. πινάκιον et H. Stephan. s. v. πύξιον et πύξινος), cera oblinebantur, quae a Comico Vesp. 108 κηρὸς vocatur, a lexicographis μάλθη, μάλθα et ῥύπος. Hesychius s. v. μάλθη: μεμαλαγμένος κηρός. Pollux X, 58 sq. et VIII, 16: μάλθη, ᾗ κατηλήλιπτο τὸ πινάκιον. (Cfr. H. Steph. s. v. μάλθα.) Cum tabella autem et cera una ἡ ἐγκεντρὶς nominanda est, ᾗ εἷλκον τὴν γραμμήν, ut Pollux ait VIII, 16. Noster in Vespis chori aculeos ἐγκεντρίδας vocat v. 427 et 1073, i. e. κέντρα, ut v. 420 Xanthias perterritus clamat:

Ἡράκλεις! καὶ κέντρ' ἔχουσιν.

At manifestum est ex eo, quod Bdelycleo respondet:

οἷς γ' ἀπώλεσαν Φίλιππον ἐν δίκῃ τὸν Γοργίου,

aculeos istos vesparum formam habuisse stilorum vel graphiorum, quibus lineas ducebant. His itaque graphiis, quae alioquin γραφεῖα audiunt, ut apud Polluc. X, 59, schol. Vesp. 838. 849 alibi, quum plerumque iudices uterentur, tamen strenui et ut ita dicam iudicissimi ungue sulcos ducebant, unguesque cera sublitos gestabant, v. 107:

ὥσπερ μέλιττ' ἢ βομβυλιὸς εἰσέρχεται
ὑπὸ τοῖς ὄνυξι κηρὸν ἀναπεπλασμένος,

et v. 850 respuit Philocleo, ut videtur, graphium, quum dicat:

ἐγὼ δ' ἀλοκίζειν ἐδεόμην τὸ χωρίον:

ubi schol. R. ἀροτριᾶν, cui Ven. addit: ἀλοκίζειν τὸ τῷ ὄνυχι γράφειν εἰς τὸ τιμητικὸν πινάκιον, οὕτως εἴρηκεν, αὔλακας σχίζειν.

Iam quum duabus his rebus, tabula cera oblita et graphio, nemo possit dubitare, quin iudices re vera usi sint, restat quaestio, quando sint usi. Prius etiam atque libentius quaererem, cur his rebus iudex deberet instructus esse, quum suffragium fieret per calculos. Neque possum mihi rem explanare, nisi accipiam, tabulas has memoriae adiuvandae inserviisse, memoriae et senum et magnam partem male eruditorum, ita ut dum causa ageretur, de reo aut absolvendo aut damnando suam sibi fingerent sententiam, quam dicta causa finitaque manifestam redde-

rent calculo; v. Lex. rhet. p. 299, 3 supra laud. Quae quidem num vere disputata sint licet dubitare possis, maiorem tamen veri speciem habent quam scholiastae narratio Ven. ad v. 106: τοῦτο (i. e. τὸ τὴν μακρὰν ἢ τὴν βραχεῖαν γραμμὴν ἕλκειν) δὲ ἐποίουν μετὰ τὸ ἀποβλέψαι εἰς τὰς ψήφους τὰς ἐν τῇ κάλπιδι. εἰ γὰρ ἑώρων τὰς μελαίνας πλείους, ἐχάραττον τῷ ὄνυχι τὴν μακράν, εἰ δὲ τὰς λευκάς, τὴν βραχεῖαν. ὅτε δὲ πλείους ἦσαν αἱ λευκαί, ὁ διώκων ἐνίκα, ὁ φεύγων δέ, ἢν πλείους αἱ μέλαιναι, κατεκρίνετο. Vltima verba falsa esse, iam Florens Christianus ad v. animadvertit, pro ὁ διώκων scribi ὁ φεύγων iubens. Mihi quidem plane reiiciendum videtur ὁ διώκων, reponendumque ὁ φεύγων ἐνίκα, ἢν δὲ πλείους αἱ μέλ., κατεκρίνετο. Verum scholio in hunc quoque modum sanato, reliqua non sunt sana. Neque enim persuadere mihi possum, iudices tabula tantum usos esse, ut enumeratis calculis animadverterent propriumque in usum sulco illo significarent, damnatusne an absolutus esset reus; neque modus suffragii esse potuit τὸ χαράττειν. Non enim τὸ χαράττειν condemnat aut absolvit, sed τὸ ψηφίζεσθαι, i. e. calculum in urnam coniicere. Neque, licet condemnandi libido maxima fuerit et taeterrima, alius alium conspexisse credibile est, ut quum hic album immisisset calculum, nigrum ipse immitteret, ne reus posset absolvi. Absurdum hoc foret lusuque puerorum dignum, gravitate tribunalium prorsus indignum. Contra veri simile est, senes φιληλιαστάς, ut supra conieci, his tabulis et sulcis tabularum irae suae iudiciali succurrisse, multosque inter eos fuisse, qui nihil nisi longum ducere sulcum consuessent, secundum Nostrum v. 106:

ὑπὸ δυσκολίας δ' ἅπασι τιμῶν τὴν μακράν.

V. Meier. et Schoem. Att. Pr. p. 726 et de multiplici v. πινάκιον significatione Suid. s. v. πινάκια et Steph. s. v.

XXIII. Percensuimus quattuor res iudiciales, quas iudices, dum intrant dicasterium, secum ferunt: tabulam, qua ius suum iudicandi probent, tum symbolum, quem scipionem coloratum literaque insignitum scimus esse, quo ius certi cuiusdam dicasterii adeundi defendant, deinde τὸ τιμητικὸν πινάκιον, tabulam

aestimatoriam, in qua suam sibi signent litis aestimationem, ne memoria ipsos possit fallere; denique graphium s. stilum, alligatum fortasse ad tabulam, cuius vicarius nonnunquam unguis est, nunc brevem, nunc, quod saepius accidit, longum ducens sulcum. Quattuor igitur has res iudices secum apportabant ad dicasterium, quintam, de qua nunc agemus, ad ipsum dicasterii introitum a magistratu, i. e. thesmotheta eiusque ministris, accipiebant, nimirum calculos.

Vsitatissimum *calculi* nomen ἡ ψῆφος est, undecies a Comico usurpatum, maxime, ut par erat, in Vespis, videlicet sexies: v. 94. 109. 656. 675. 987. 1207. Cfr. Hesychius s. ψηφῖδες, ψῆφοι, μικροὶ λίθοι; item Etym. M. Zonaras, Suidas. V. 94 Xanthias de Philocleone:

ὑπὸ τοῦ δὲ τὴν ψῆφόν γ' ἔχειν εἰωθέναι
τοὺς τρεῖς ξυνέχων τῶν δακτύλων ἀνίσταται,
ὥσπερ λιβανωτὸν ἐπιτιθεὶς νουμηνίᾳ.

Filius patrem hortaturus, ut canem reum absolvat v. 987:

τηνδὶ λαβὼν τὴν ψῆφον ἐπὶ τὸν ὕστερον
μύσας παρᾷξον κἀπόλυσον, ὦ πάτερ!

Scholiastae verba ad h. v. iam supra adscripsi; hoc loco repetere nonnulla necesse est. Incipit ergo: τὴν τετρυπημένην αὐτῷ δείκνυσι ψῆφον, eumque hortatur, ut calculum hunc damnatorium in vasculum immittat ἄκυρον vel ὕστερον; plenum igitur, τὴν πλήρη, absolutorium, in vasculum κύριον, ut per se patet. Hesychius s. v. στερεαί, τινὲς τῶν δικαστικῶν ψήφων. Nam quum filius suffragio lato calculos effundat humi (φέρ' ἐξεράσω), prius vasculum τὸν κύριον καδίσκον subvertit, alterum τὸν ἄκυρον intactum relinquit. Ita proruit calculus plenus iste, qui absolvebat. Quod scholiasta Ven. addit: εἰς τὸν ὕστερον καδίσκον τὴν ἀποδοκιμάζουσαν ἐνέβαλον ψῆφον, mendo scatet; emendandum ἀποδοκιμασθεῖσαν, i. e. reiectam, ἄκυρον factam. Erat porro alterum calculorum genus, a schol. Vesp. 106 commemoratum: τοῦτο (scil. τὸ τὴν μακρὰν τιμᾶν) ἐποίουν μετὰ τὸ ἀποβλέψαι εἰς τὰς ψήφους τὰς ἐν τῇ κάλπιδι· εἰ γὰρ ἑώρων τὰς μελαίνας πλείους, ἐχάραττον τῷ ὄνυχι τὴν μακράν, εἰ δὲ τὰς λευκάς, τὴν βρα-

χεῖαν. ὅτε δὲ πλείους ἦσαν αἱ λευκαί, ὁ φεύγων ἐνίκα, ἢν πλείους αἱ μέλαιναι, κατεκρίνετο. Suidas s. v. ψῆφος μέλαινα, ἡ καταδικάζουσα, λευκὴ δὲ ἡ δικαιοῦσα. Albi igitur et nigri calculi, utrique πλήρεις, ut apparet, quando pro perforatis, quos novimus, plenisque in usu fuerint, ignoramus. Fieri poterat, ut nunc illo nunc hoc genere calculorum uterentur aut uti iuberentur a thesmotheta, ne quis posset iudex cum perfidia suffragium ferre. — At memoratur tertium quoque calculorum genus, αἱ χοιρῖναι. Philocleo, a filio servisque obsessus, Iovem precatur v. 332:

ἢ δῆτα λίθον με ποίησον, ἐφ' οὗ
τὰς χοιρίνας ἀριθμοῦσιν.

Scholiast. Ven.: ἐν τῷ τῶν Ἱππέων δράματι εἴρηται (1150) ὅτι χοιρίναις ἐχρῶντο πρὸ τῶν ψήφων (i. e. ἀντί) οἱ δικασταί. ἦσαν δὲ κόγχαι τινές, ὥς φησιν Ἐπαφρόδιτος ἐν ταῖς λέξεσι. Schol. Eq. 1150: ἀντὶ δὲ ψήφων ταῖς χοιρίναις οἱ δικασταὶ ἐχρῶντο κτλ. Commemorantur praeterea αἱ χοιρῖναι Vesp. 349. Eq. 1332; schol. autem Vesp. 1304 χοιρόθλιψ ad χοιρίνας alludere censet. (De alio v. χοιρίνη sensu v. Lobeck. Aglaoph. p. 1067.) Quas conchas vel ante τὰς ψήφους in usu fuisse, schol. Eq. 1332 tradit: χοιρίναις ἐχρῶντο πρότερον πρὸ τῶν ψήφων. εἰσὶ δέ τινες κόγχαι θαλάσσιαι: idemque schol. Vesp. 333: τὰς δικαστικὰς ψήφους. εἰσὶ δὲ ὥσπερ κογχύλια λεπτά, οἷς πρότερον ἐχρῶντο ἀντὶ ψήφων οἱ δικασταὶ πρὸ τῆς εὑρέσεως τῶν κυάμων. οἱ δέ φασι καὶ παρὰ τὰς πέτρας αὐτὰς ἔχειν τὴν ὀνομασίαν, ἐξ ὧν ἐκλέγονται τὰ κογχύλια. χοιρίδες δὲ αἱ πέτραι. Hinc Hesychius et Zonaras: χοιρῖναι αἱ θαλάσσιαι ψῆφοι. Fortasse tertium hoc calculorum genus atque secundum idem est, cumque ipsis illis, quae proprie αἱ ψῆφοι vocantur, e mari marisque litore petitum. Quare Xanthias iocans v. 108:

ψήφων δὲ δείσας μὴ δεηθείη ποτέ,
ἵν' ἔχοι δικάζειν, αἰγιαλὸν ἔνδον τρέφει.

Quin etiam, si recte intelligo, χοιρῖναι, aut conchae aut lapilli (rupium particulae), inde nomen acceperint αἱ ψῆφοι, quod in suffragiis adhibebantur. Antiquitus igitur αἱ λευκαὶ et αἱ μέλαιναι scil. χοιρῖναι sumebantur, postea αἱ τετρυπημέναι et αἱ πλή-

ρεις scil. ψῆφοι. At poterant etiam αἱ χοιρῖναι in usu esse, quum commune calculorum nomen ἡ ψῆφος fieret. Suid. s. v. ψῆφος post egregiam Toupii, licet eam postea retractaverit, emendationem: κρίσις, ἀπόφασις δίχα λαλιᾶς (pro διαλαλιά), λόγος, vocem etiam pro ἡ διαψήφισις usurpatam esse docet. Fortasse etiam, liceat mihi in re tam incerta proponere, quod veri non dissimile videtur esse, fortasse igitur concharum commemoratio e sono orta est immissi calculi. Namque Hesychius s. v. κόγξ ὄμπαξ (Sopingius βόμβαξ, quod praestat) ἐπιφώνημα τετελεσμένοις (Lobeck. Aglaopham. p. 780 coni. κόγξ ὁμοίως πάξ, cui assentitur Hasius ad H. Stephanum s. v.), i. e. ἐπίφθεγμα, exclamatio, quam quis re finita edit; aut sonus qui re ipsa nascitur, καὶ τῆς δικαστικῆς ψήφου ἦχος, ὡς ὁ τῆς κλεψύδρας. παρὰ δὲ Ἀττικοῖς βλόψ (legendum ὡς ὁ τ. κ. παρὰ τοῖς Ἀττικοῖς βλόψ). Priori voce haud dubie sonus rei in cavum aliquod vasculum incidentis redditur, posteriori stillae sonus in lapidem cadentis. Hinc putem, iam veteres calculos propter sonum κόγξ saepissime auditum κόγχας nominàsse, ut κλεψύδραν nominare poterant βλοψύδραν; neque tamen calculos propterea conchas fuisse, sed lapillos. Sed haec hactenus.

Superest, ut videtur, quartum calculorum genus, οἱ κύαμοι. Quamquam Comicus de usu fabarum s. lupinorum iudiciali paene tacet. In Equit. 41 de populo loquitur Pnycensi, fabas esitante, ubi schol.: κυαμοτρώξ] δικαστικός, κυάμους ἐσθίων. κυάμοις δὲ ἐχρῶντο οἱ δικασταὶ διὰ τὸ μὴ καθεύδειν ἢ ἀντὶ ψήφων. ἄλλοι δὲ διὰ τοῦ ς κυαμοτρώς, ὁ κυάμοις δικάζων, ὁ τιτρώσκων. τούτοις γὰρ ἐχρῶντο ἀντὶ ψήφων. Et Rav. τρεφόμενος ἀπὸ τῶν κυάμων· πρὸ γὰρ τῆς εὑρέσεως τῶν ψήφων κυάμοις ἐχρῶντο ἐν ταῖς ἐκκλησίαις. De his Schoemannus l. l. p. 270: „Itaque a iudiciali mercede hos „quibus calceus hinc est et panis fumusque domi" commodissime κυαμοτρῶγας appellari posse apparet; aluntur enim fabis, quibus in suffragio ferendo utuntur mercedemque merent." Ingeniose quidem, sed non necessarium. Eadem ratione populus possit audire τριωβολοτρώξ, ψηφοτρώξ, χοιρινοτρώξ, similia. Accedit, quod Comicus in Lysistrata 690:

ἵνα μή ποτε φάγῃ
σκόροδα μηδὲ κυάμους μέλανας:

diserte cives suos tanquam fabas esitantes ludit, recteque schol.: ἵνα μὴ δικάσῃ μηδὲ πολεμήσῃ. εἰς γὰρ τὸν πόλεμον φέρουσι σκόροδα, οἱ δὲ δικασταὶ τρώγουσι κυάμους, ἵνα μὴ κοιμηθῶσιν. ὅθεν „κυαμοτρώξ, ἀκρόχολος“ (Eq. 41). Prorsus idem Lys. 537 κυάμους τρώγων: schol. ἢ δικάζων, ἵνα μὴ κοιμηθῇς. γέρων γὰρ εἶ. Denique Av. 1022 ὁ κυάμῳ λαχὼν idem est quod κληρωθείς. Iam vero et ecclesiastae et iudices re vera κυαμοτρῶγες erant, ut ex Vespis Comici colligere possumus. Bdelycleo patri iudicaturo apportat, quibus in iusto dicasterio carebat senex v. 805:

ἰδού, τί ἔτ' ἐρεῖς; ὡς ἅπαντ' ἐγὼ φέρω
ὅσαπέρ γ' ἔφασκον, κἄτι πολλῷ πλείονα,

matulam ergo et ignem et lentem. Qua quidem lente senex, dum causa agitur, vehementer delectatur, v. 906:

φέρε νῦν, ἅμα τήνδ' ἐγχεάμενος κἀγὼ ῥοφῶ,

calorem laudat v. 918:

θερμὸς γὰρ ἀνὴρ οὐδὲν ἧττον τῆς φακῆς,

furorisque paene oblitus est iudicialis v. 982:

ἐς κόρακας· ὡς οὐκ ἀγαθόν ἐστι τὸ ῥοφεῖν.
ἐγὼ γὰρ ἀπεδάκρυσα νῦν γνώμην ἐμήν,
οὐδέν ποτ' ἄλλ' ἢ τῆς φακῆς ἐμπλήμενος.

ubi v. schol. Manifestum per se est, senes in iudiciis aliquid, quod famem pelleret, edisse. Quod quum calidum esse non posset, at coctum erat vel tostum. Itaque scholiastarum Aristophanis auctoritatem hoc loco lexicographorum, ut Hesychii s. v. διάφρυκτος: κλῆρος, κύαμος — ἀντὶ τῶν ψήφων, Etym. M. et Suidae s. v. διαφρυκτοῦν, Hesychii eiusdem s. v. κυαμοτρώξ et s. v. φρυκτός, Photii, Pollucis VIII, 18 praeferre non dubitaverim; quum absurdum mihi appareat esse, tostis fabis uti malle ad suffragia ferenda quam crudis. Tum si fabae re vera in usu fuerint, Athenienses et tostas in suum ipsorum commodum secum attulisse et crudas ad introitum dicasterii accepisse crediderim. (Cf. de fabarum religione Lobeck. Agl. p. 251 sqq.) Ceterum Pollux

VIII, 19 alia quoque calculorum genera enumerat, ut appareat, Athenienses his in rebus constantes sibi non fuisse.

Hos igitur calculos, sive lapilli fuerunt, sive conchae sive fabae, tribus digitis, ut natura rei fert, sumebant iudices. Xanthias v. 94:

ὑπὸ τοῦ δὲ τὴν ψῆφόν γ' ἔχειν εἰωθέναι
τοὺς τρεῖς ξυνέχων τῶν δακτύλων ἀνίσταται.

Schol. Ven.: τούτοις γὰρ κατίσχουσι τὰς ψήφους οἱ δικασταί, τῷ μεγάλῳ, τῷ λιχανῷ καὶ τῷ μέσῳ: scilicet, quando coniecturi sunt calculum in vasculum.

Accipiebant autem, ut supra monui, calculos binos a thesmotheta eiusque ministris. In quibus vero causis suffragio opus erat duplici, iidem calculi reddebantur iudicibus, post factam numerationem, qui iisdem alterum suffragium ferrent. (Aliter Meier et Schoem. l. l. p. 725 sq.) Quod quamquam non video a quoquam traditum, tamen ita mihi apparet conveniens et consentaneum esse, ut testimoniis omnino non egeat.

Aristophanis illud: αἰγιαλὸν ἔνδον τρέφει recte schol. Rav. iudicat, quum dicit παίζει, ὅτι πλεῖστα ἦσαν δικαστήρια 'Αθήνησιν. Et ipsa causa canina in Vespis docet suffragandi potestatem non ita liberam fuisse, ut quivis αἰγιαλὸν calculorum secum veheret, quibus ad arbitrium posset uti. Bdelycleo enim, quum patri calculum tradat, docet patrem eo nondum instructum esse, qui tamen ceteras res ante quam causa ageretur sibi comparaverat: τοὺς καδίσκους, τὴν κλεψύδραν, alia.

XXIV. De ratione suffragii ferendi statim exponam, ubi de *triobolo,* quam mercedem pro calculis immissis senex secum domum e dicasterio fert, pauca addidero. Cuius frequens apud Comicum mentio est et heliastici et ecclesiastici. Ita coniunctim utrumque vocatur τὰ τριώβολα Av. 1541, licet schol. Rav. habeat: ἅπερ ἐλάμβανον οἱ κριταὶ οἱ ἐν ἡλιαίᾳ κρίνοντες εἰς μισθόν: et paullo ante idem ad τὸν κωλακρέτην: 'Αριστοφάνης ὁ γραμματικὸς τούτους ταμίας εἶναί φησι τοῦ δικαστικοῦ μισθοῦ. At Comicus aut τὸ τριώβολον usurpat, quod significet mercedem et heliasticam et ecclesiasticam, aut ὁ μισθός eadem

duplici significatione, aut οἱ ὀβολοί et addita et omisso obolorum numero, nonnunquam etiam ὁ ὀβολός, semel quoque cum irrisione τὸ μισθάριον; denique, quod comparaverim cum τὰ τριώβολα, οἱ μισθοί. — Trioboli igitur in octo fabulis mentio fit; Acharnenses, Lysistrata, Ranae carent. Ranae vero et ὀβολοὺς et μισθὸν habent, Acharnenses μισθούς; Lysistrata, ni fallor, nihil harum rerum. Manifesto merces iudicialis τὸ τριώβολον vocatur Vesp. 608. 690. 1121. 1128. Equit. 51. 800. 255; merces comitialis (de qua v. Fritzsch. de merc. iud. ap. Ath. p. 5 sq.) Eccles. 293. 308. 380. 392. Plut. 329; coniunctim τὰ τριώβολα Av. 1541. Ita porro, ut merces notissima et usitatissima debeat intelligi: Nub. 1235. Pac. 848. Plut. 125; ita denique, ut possit, quum vox notissima fuerit, merces subaudiri Av. 18. Thesmoph. 425. — ὁ ὀβολὸς diserte ἡλιαστικὸς dictus in Nub. 863 est; οἱ τρεῖς ὀβολοὶ in Vesp. 684. 791; ὀβολὸς ἐκκλησιαστικὸς isque unus, μόνος, in Eccl. 302. Praeterea saepius, ut par est, quum fere unicus sit vitae quotidianae nummus, vel unus, ut Nub. 118. 1250. Eq. 682. Av. 18. 503; vel duo, ut Ran. 140. 141. Vesp. 52. 1189, vel plures, ut Vesp. 1391. Ran. 177 memorantur. — Frequentissime merces iudicialis ὁ μισθὸς vocatur: Vesp. 525. 606. 661. 712. 785. 813. 1118. Equit. 803. 905. 1019. 1352; comitialis, ut videtur, Av. 1024. 1028; alio denique sensu saepius. Οἱ μισθοὶ eo sensu, ut sit merces et iudicialis et comitialis, in Ach. 657 occurrit, τὸ μισθάριον, i. e. triobolum, Vesp. 300, ἡ μισθοφορὰ de eodem triobolo iudiciali in Equit. 807, de comitiali μισθοφορεῖν est in Eccles. 188. — Ex scholiastarum notis nonnullas tantum afferam. Ac praestantissimam existimo esse ad Eq. 51: ἔχε τριώβολον: τὸν δικαστικὸν μισθόν, ἐπεὶ τριώβολον ἐλάμβανον, ὡς τοσούτου ὄντος τοῦ δικαστικοῦ νῦν καὶ τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ. οὐχ ὁμοίως δὲ οὐδὲ τὸ αὐτὸ διώριστο, ἀλλὰ κατὰ διαφόρους καιροὺς διάφορος ἦν καὶ ὁ μισθός. Priorem scholii partem confirmat schol. Eq. 255: οἱ δὲ δικασταὶ ὑπὸ τῶν δημαγωγῶν ἐτρέφοντο, τριώβολον λαμβάνοντες μισθὸν δικαστικὸν μετὰ τὸ κρῖναι: item schol. Av. 1541 supra laudatus, schol. Vesp. 389. 664. 795. Eq. 905 (ibi Comicus

quum dicat μισθοῦ τρυβλίου ῥοφῆσαι, aperte ludit verbis τρυβλίον et τριώβολον). Porro et alteram et utramque scholii ascripti partem confirmat scholiasta Rav. Nub. 862: οὐχ ἵστατο ὁ τῶν δικαστῶν μισθός: cuius auctoritate emendandus schol. Pl. 329, οὐχ ἵστατο τοῦ δικαστικοῦ (l. τοῦ δικαστοῦ s. τῶν δικαστῶν) ὁ μισθός, ἀλλὰ κατὰ καιρὸν μετέβαλλον. Sch. Vesp. 300*) cum schol. Vesp. 88 fere consentit. Sch. Ven. Vesp. 684: τοὺς τρεῖς ὀβολούς: τὸν φόρον λέγει, ἀφ' ὧν (οὗ leg.) ἐδίδοτο τὸ τριώβολον. τοῦτο δὲ ἄλλοτε ἄλλως ἐδίδοτο, τῶν δημαγωγῶν τὰ πλήθη κολακευόντων, ὥς φησιν Ἀριστοτέλης ἐν Πολιτείαις (v. Fragm. histor. Graec. II p. 126). His igitur scholiastarum testimoniis et inprimis schol. Ran. 140: πρὸς τὸν δικαστικὸν μισθόν, ὅτι δύο ὀβολῶν ἦν, καὶ ὅτι τὸ δικαστικὸν μισθάριον δύο ὀβολοὶ ἦσαν· ἦν δὲ καὶ τριώβολον, τοῦτο τῶν στρατηγῶν (δημαγωγῶν?) κολακείας χάριν προστιθέντων. ἐπὶ δὲ Ἀριστοφάνους καὶ δραχμὴν ἦν λαβεῖν, permotus Fritzschius „de mercede iudicum apud Athenienses“ triobolum ut mercedem iudicialem angustis circumscripsit limitibus. At prius quam de re ipsa sententiam proferam, de loco Aristophanis eiusque interprete dicendum est. Siquidem Vesp. 52, qui versus somniorum interpretes binos obolos mercedem accepisse docet (cf. Lobeck. Aglaoph. p. 253 not.), item si Vesp. 1189 respicimus, qui duos obolos ludis spectandis solutos esse non ita perspicue tradit (ludit enim Comicus verbo ξυνθεωρεῖν et θεωρεῖν et Πάρος, quod nec Parium oppidum nec Parum insulam esse contendo, sed e πάρος, aliquando, nomen fictum), cur poetam credamus isto Pluti loco de iudiciis cogitasse neque, de quo ipso agitur, de nautarum mercede? Nautas enim suspicor intelligendos esse, qui circa Piraei reliquorumque portuum litora versabantur, qui Athenienses Salaminem aliove traiiciebant. Quorum naulum binis obolis constitisse, et ex ipsis

*) Phrynichi versum, quem Duebnerus edidit τριώβολον ὅσον ὑπερηλιάζομαι, Meinekius Com. I, 605 correxit: τριωβόλων ὅσων ὑπὲρ (l. ὕπερ) ἡλ. Fritzschius de mercede iudicum p. 4 coniecit τριώβολον δός νυν, ὅπερ ἡλιάζομαι. In Eq. 797 est: πεντώβολον ἡλιάσασθαι, quare praestaret Hermanni τριώβολον γ' ὅσουπερ ἡλ., si scripsisset ὅσονπερ. an τριώβολον, τόσον περ vel γὰρ ἡλ.?

Comici verbis colligas, et quod moris erat, sepeliundis duos obolos in os impingere. Accedit, quod schol. ita rem explicat: ἅμα δὲ διὰ τὸ λεγόμενον, ὅτι τοῖς νεκροῖς ἐπὶ τοῦ στόματος βάλλουσι δύο ὀβολούς. Quod Graeculorum more dictum, ἐπὶ τοῦ στόματος βάλλειν, melius Lucianus de luctu c. 10 εἰς τὸ στόμα κατατιθέναι et Strabo VIII p. 583 ἐντιθέναι τοῖς νεκροῖς ναῦλον dixerunt. Apud Lucianum autem ὀβολὸν idem valere quod apud Strabonem ναῦλον crediderim, i. e. πορθμήιον (v. Suid. s. πορθμήιον, πορθμίς), neque eius verbis demonstrari, naulum uno obolo constitisse. Certe Ranarum fabulae tempore naulum duorum obolorum in usu fuisse, Comici versus docent. Etiam Etymol. M. s. v. δανάκης haec: νομίσματός ἐστιν ὄνομα βαρβαρικὸν πλέον ὀβολοῦ, ὃ τοῖς νεκροῖς ἐν τοῖς στόμασιν ἐτίθεσαν. Vocatur etiam χαρκάδων s. χαρκαδών: Suid. s. v. χαρκάδονα c. interpr. cfr. Herm. Privatalt. p. 201. Mortuorum igitur naulum quum Dionysus pendere iubeatur vivus, iure miratur, quod idem argenti amor etiam apud inferos valeat, auctoremque rei inexspectatae quaerens, Thesei nomen audit, i. e. aeque vetustam nauli memoriam atque Thesei esse comperit. — Postremo scholiasta l. l. nugatur, quum dicit: ἐπὶ δὲ Ἀριστοφάνους καὶ δραχμὴν ἦν λαβεῖν: quum notissimum fuerit et usitatissimum, binos iudices unam drachmam accipere Vesp. 788, quem versum male ab ipso intellectum haud dubie recordatus est. Eodem iure τὸ πεντώβολον ex Equit. 798 mercedem iudicialem appellare potuisset. (Cfr. Boeckh. Staatsh. I, 251.) — His itaque disputatis saltem illud effecisse mihi videor, ut scholiastam Comici verba non recte explicasse veri simile sit, i. e. ut ipsius explicatio parum habeat auctoritatis, qua Ranarum fabulae tempore mercedem iudicialem non amplius triobolum sed diobolum fuisse probare possimus. Neque Pollucis (VIII, 113) verba lucis quidquam afferunt, quum, ut unum dicam, theoricum drachmam fuisse ex Harpocratione s. v. θεωρικά constet (v. Fritzsch. l. l. p. 13). His igitur adducor, ut Fritzschio hoc quidem concedam, triobolum tum in usu fuisse exponenti, quum a Comico diserte nominaretur, i. e. inde ab Ol. 88 anno 3 exeunte ad Ol. 91 usque a. 4. sive ab Equitum fere didascalia ad Avium

(l. l. p. 6), neque tamen probem eundem et Periclis et Ranarum fabulae tempore diobolum in usu fuisse contendentem (l. l. p. 10). Maxime mihi merces comitialis documento est, quae ad iudicialis mercedis exemplum constituta (cfr. Boeckh. Staatsh. I, 247) postea easdem atque illa passa est mutationes. Quae quum in Ecclesiazusarum fabula ita commemoretur, ut de triobolo comitiali dubitare non liceat, v. 309: νυνὶ δὲ τριώβολον ζητοῦσι λαβεῖν ὅταν πράττωσί τι κοινόν; (v. praeterea Eccl. 188. 293. 380) itemque in Pluti fabula 329:

δεινὸν γάρ, εἰ τριωβόλου μὲν εἵνεκα
ὠστιζόμεσθ' ἑκάστοτ' ἐν τἠκκλησίᾳ,

tempore fabulae illius etiam iudicialem triobolo constitisse consentaneum est. Eosdem enim cives et iudices et concionantes fuisse saepius monui. Eandem igitur utriusque officii mercedem brevissimo temporis spatio interiecto constitutam esse, per se apparet; item mercedem iudicialem cum comitiali saepius praesertim a Graeculis confundi consentaneum est; de quo v. Boeckh. Staatsh. I, 250 et Schoemannum de comit. p. 69. Vnde sequitur, ut per totam Comici aetatem a Cleonis temporibus triobolus iusta merces iudicum fuerit; itaque Acharnensium quoque fabulae tempore fuerit, quum οἱ μισθοὶ Ach. 657 idem valeant quod τὰ τριώβολα Av. 1541. — Vtcunque se habuit res, certe ab Aristophane eiusque interpretibus non multum adiuvantur, qui in alteram partem disputaturi sunt. De initiis autem trioboli (vid. Aristot. Pol. II, 4, 11. II, 9, 3) vel potius oboli quum satis dictum sit a Boeckhio, G. Hermanno et Fritzschio (l. l.), nunc de distributione mercedis pauca addam. Non enim Fritzschio assentior dicenti (l. l. p. 6): „Nam iudices Attici finitis iudiciis vesperi ad Lyci tribunal suos quisque obolos accipiebant.“ Fac cogites, decem constituta esse dicasteria, unius cuiusque fere quingenos fuisse iudices, quomodo quaeso fieri potuerit, ut unusquisque vesperi suos obolos coram acciperet ad Lyci tribunal? (i. e. ni fallor heroum, vid. supra, ubi de tribunalium nominibus disputavimus). Quod quum per se sit immane atque ultra hominum vires, necesse est, ut repetam, quod supra proposui, ad

unumquodque dicasterium Lyci herois sacellum, atque id ad ipsum dicasterii introitum fuisse, ibique, scilicet ad introitum, colacretam iudicibus exeuntibus et symbolum tradentibus mercedem exsolvisse. Qua mercede quomodo uterentur iudices, satis declaravit Comicus in Vespis 291 sqq., quo simul indicat, Athenienses summa cum pertinacia hanc mercedem et appetisse et defendisse. Lyco porro ut heroi vesperi sacrificari fas erat, v. Lob. Aglaoph. p. 412.

XXV. Satis. Percurrimus Aristophane usi duce locum hic illic impeditum. Iam quae restant et gravissima et difficillima, qualis ipsius actionis sit, qualis causarum generum descriptio, ea post Boeckhii, Schoemanni Meierique, Hermanni aliorumque curas intacta relinquere decet. Neque multum Comicus lucis, quod quidem ad discrimen actionum attinet, affundit. Quem voce τῆς δίκης, quum multa significet, et iustitiam et ius et causam actionemque et poenam mulctamque et causam privatam publicamque, saepenumero saepiusque quam τῆς γραφῆς nomine, accusationis libellum significante, usum esse consentaneum est. Propterea ratione perquam varia nomen ἡ δίκη cum aliis nominibus et verbis coniunctum reperimus; saepissime δίκην δοῦναι (vicies), pro quo usurpatur δ. ὀφλισκάνειν (Nub. 34. 777. Av. 1437. Eccles. 656 (τινὶ παρὰ τοῖς ἄρχουσι), δ. ἐκτίνειν Eccles. 656. Porro de furore iudiciali dictum δίκας καταπίνειν Av. 1439. Ran. 1466; δ. φαγεῖν V. 1367; cui simile πράγματα καὶ δίκας ἔχειν Vesp. 1392. Iudicandi verbum usitatissimum est δικάζειν (undevicies, ni fallor), nonnunquam δικάζεσθαι Nub. 496. 1141; tum δίκας δικάζειν Vesp. 414. 801. δίκην λέγειν causam dicere Vesp. 777 et omisso verbo δίκην, ἐκδικάζειν Eq. 50; accusandi δίκην γράφεσθαι Nub. 758, διαγράφειν Nub. 774. δίκη καλεῖται Nub. 780. δ. καλεῖν Vesp. 825. 830. 1441; hinc δίκην εἰσάγειν Nub. 782. Vesp. 826; δ. διορίζεσθαι Ach. 364; actio causae δίκη ἐνεστῶσα Nub. 779; litis aestimatio τίμημα ἐπιγράφειν τῇ δίκῃ Plut. 480; damnare δ. καταγιγνώσκειν Eq. 1316; alias καταγιγνώσκειν omisso nomine δίκης; absolvendi verbum est δίκην ἀποφεύγειν Nub. 167. 1151. Plut. 1181 (inde δίκης ἀπόφευξις Nub.

874. Vesp. 562) et omisso nomine ἀποφεύγειν Vesp. 997 et ἐκφεύγειν Vesp. 157. 994; cui accedit δ. ἀποστρέφειν Nub. 776 et τὰ δίκαια ἀποτρέπειν Nub. 901; item ἡ τῆς δίκης ἀφάνισις Nub. 764. Reliqua nunc, ut verba καλεῖσθαι, γιγνώσκειν, ἀναγιγνώσκειν, pro quo Comicus ἀναμασᾶσθαι, φεύγειν, διώκειν, διωκαθεῖν, γράφεσθαι, γράφειν (Av. 1052), ἕλκειν, omisso δίκην abhibita praetereo.

Multo rarius ἡ γραφὴ a Comico usurpatur. Ac libelli quidem sensu dicitur Vesp. 804. 907, addito γράφεσθαι verbo; item Nub. 1481 γραφὴν γραψάμενος διωκάθω, schol. κατηγορήσω, διώξω; tum γραφὴν εἰσάγειν ut δίκην εἰσάγειν Vesp. 842; γραφὰς φεύγειν τέτταρας, i. e. accusari quater Equit. 442, schol. κατηγορηθήσῃ δίκας. ἐμβάλλειν εἰς γραφάς, litibus implicare scil. diiudicandis et aestimandis Ach. 679, schol. ἀντὶ τοῦ εἰς δικαστήρια καὶ κατηγορίας. Deinde αἱ γραφαὶ omisso verbo Eq. 307, loco memorabili, quo tanquam partes rei publicae singulae enumerantur: — τοῦ σοῦ θράσους

πᾶσα μὲν γῆ πλέα, πᾶσα δ' ἐκκλησία,
καὶ τέλη καὶ γραφαὶ καὶ δικαστήρια:

item Ach. 714, schol. τὰς δίκας. Denique τὰς γραφὰς Vesp. 848, schol. explicat τὸ γραφεῖον, de quo versu v. supra. Hinc vero perspicuum fit, quo iure Pollux VIII, 41 dixerit: ἐκαλοῦντο αἱ γραφαὶ καὶ δίκαι, οὐ μέντοι καὶ αἱ δίκαι γραφαί: nimirum quum prius per se pateat, posterius apud poetas certe non valuit, Comico ipso docente Eq. 308. 442. Ach. 714. 679 etc., quibus locis quum de omni causarum genere agatur, pro δίκαι γραφαὶ dictum esse apparet. Itaque Comicus causarum divisionem talem, qualem Polluce potissimum auctore (VIII, 31. 40) recentiores probarunt omnes, saltem neglexit.

Iam eo perveni, ut paucis de causa canina, quam dixi, additis finem faciam huius capitis. Cuius causae descriptio a v. 805 incipiens primum omnes enumerat res, quae ad dicasterium legitimum pertinent; tum a versu 894 ipsam causae actionem enarrat usque ad v. 1008. κἄτι πολλῷ πλείονα, ut Bdelycleo ait, praesto: ἀμίς 807, qua Comicus docet, iudices dicasterium

interdum relinquere stranguria coactos esse, φακῇ 811, qua docemur, eosdem nonnunquam etiam fame vexatos esse (v. 777 οὐχὶ πεινῶν ἀναμενεῖς δάκνων σεαυτόν), quum ante causam finitam foro discedere non liceret; ὄρνις gallus 815, qui dormiturientem cantu excitet, unde discimus, senes non ita raro somno sopitos esse. Iam post haec ea demum comparantur, quae ad rem faciunt. Non enim Bdelycleo praeter illas res et Lyci simulacrum quidquam protulit. Itaque pater cancellos arcessit, nimirum cancellorum loco suile vimineum χοιροκομεῖον 844. His ante fores ad ipsam domus ianuam positis pater satis habet apparatus. Tum vero filius multa affert, quasi patris studio commonefactus, τὰς σανίδας, τὰς γραφάς, quibus pater supersedere mavult 849. 850; τοὺς καδίσκους, quorum loco pater ἀρυστίχοις, cotylis, usurus est 855; τὴν κλεψύδραν, cuius loco pater εὖ κἀπιχωρίως 859 aut matulam monstrat aut mentulam significat. Constituto in hunc modum foro, ignem et myrtos et thus servus aliquis domo effert, votaque fiunt diis: v. 860—890. His igitur votis unumquodque iudicium quasi inaugurabatur. Quibus finitis Bdelycleo, qui thesmothetae officium explet, v. 891:

εἴ τις θύρασιν ἡλιαστής, εἰσίτω,
ὡς ἡνίκ' ἂν λέγωσιν, οὐκ εἰσφρήσομεν.

Impatiens morae avidusque iudicandi senex statim: τίς ἄρ' ὁ φεύγων; itaque exordium capit actio.

Iam fingas tibi forum in hunc fere modum. Senex ad murum aulae assidens, ita ut dextrum corporis latus ostenderet spectatoribus, τὸ χοιροκομεῖον ad dextrum hoc latus collocavit, sinistri munimentum murus suppeditat, tertium e regione sedentis latus idem χοιροκομεῖον tuetur, quartum a tergo iudicis latus apertum est. Matula de muro pendet, lens dextrorsum apposita, οἱ καδίσκοι diversis locis ab latere collocati, Lyci simulacrum iuxta matulam. Iam quod ante iudicem est fori spatium reus, accusator, testes, defensores implent. Quos omnes puto, quum in legitimo iudicio aut ab initio adfuerint aut singulari via, iudicum illi opposita introierint, in hac Comici imitatione eadem cum iudice via introisse. Extra cancellos populus

auditor est, a servo repraesentatus. Dem. κατὰ Ἀριστογ. α′ p. 799 θεωρήσουσι δ' ὑμᾶς οἱ περιεστηκότες καὶ ξένοι καὶ πολῖται. Verum tamen utrum Philocleo, dum intrant, locutus sit verba τίς ἄρ' ὁ φεύγων; an adstantes coram examinaverit, dubito. Neque hoc magni momenti. Certe ita distinguenda sunt verba, ut e. g. apud Bergkium est, ut Philocleoni interroganti Bdelycleo respondeat: οὗτος, tum senex qui semper τιμᾶν βλέπει, causa nondum cognita exclamet: ὅσον ἁλώσεται! — Iam Bdelycleo scribae quoque publici munus suscipiens accusationis libellum recitat 894—898; et reum simul et accusatorem producit ostenditque iudicibus. Quod sine dubio e quotidiana consuetudine sumtum, neque abhorret quod senex garrulus et fervidus continere se non potest, quin multa minetur, quin tumultuetur. Notum enim in vulgus est, oratores saepissime a iudicibus petisse, tumultum ne facerent (μὴ θορυβῆσαι). Itaque Philocleo a filio thesmotheta silentium agere iubetur, quod in actionibus publicis privatisque saepenumero factum esse consentaneum est, v. 905:

σίγα, κάθιζε· σὺ δ' ἀναβὰς κατηγόρει.

Dum accusator a thesmotheta iussus tribunal ascendit, i. e. coram iudice consistit accusaturus, hic lentem sibi infundit. Simile quid iudices χυαμοτρῶγας fecisse, supra vidimus. Accusator, canis Cydatheniensis, cuius vices Xanthias agit, incipit v. 907, mox a iudice interruptus, et acclamante et in se peccatum esse clamante v. 918. Hic interpunxerim sic:

Phil. οὐδὲν μετέδωκεν; οὐδὲ τῷ κοινῷ γ' ἐμοί;

Xanth. θερμὸς γὰρ ἀνὴρ — Ph. οὐδὲν ἧττον τῆς φακῆς.

Orat Bdelycleo, ut altera pars audiatur; iudex nihil nisi τιμᾶν βλέπει. Oratione finita de suffragio nullus dubitat. Gallum desuper stantem rogat, videt annuentem. At videt simul matulam prope gallum pendentem; clamat thesmothetam, qui eam porrigat v. 935. Ex quo collegerim, iudices, dum quis loqueretur, foro exire prohibitos esse, tum vero thesmotheta inspiciente eos et exiisse et intra certum temporis spatium rediisse. Per istud vero tempus et cancelli et Lyci sacellum undique irrigabantur. — Citantur testes a thesmotheta, hic, ut apparet, post finitam ora-

tionem; ut vero ex oratoribus novimus, in media oratione, quum orator iubet, citantur. Dum hi audiuntur, iudex etiam atque etiam matula utitur. Fortasse igitur iudices testes audire non amabant, ne dicam non consuerant. Nunc autem Bdelycleo defensoris partes agit v. 949. Labetem defensurus a patre saepe interrumpitur; testis citatus mendacii arguitur. Tandem filius defensor misericordiam iudicis implorans, virtutes rei collaudando efficit, ut aliquantum mollescat v. 973. Quod quum viderit filius, liberos rei ascendere iubet et lacrimare et obsecrare. His Philocleo, ut videtur, commotus: Descende, clamat, istud Descende, de quo Bdelycleo statim v. 980:

καίτοι τὸ κατάβα τοῦτο πολλοὺς δὴ πάνυ
ἐξηπάτηκεν.

Apparet istud κατάβα a quovis iudice exclamari potuisse, aut a multis una, ut tandem aliquando ad suffragium ferendum possent pervenire; apparet quoque, reos hoc κατάβα saepenumero deceptos esse, quod iudices esurientes et trioboli potius quam causae memores cum specie quadam misericordiae pronunciabant. Vnde fit, ut aeque celeriter istius misericordiae obliviscantur. Itaque Philocleo statim post defensoris καταβήσομαι imprecatur: ἐς κόρακας, lentemque sive potius ventrem plenum incusat, quod aliquam benignitatis speciem in se genuerit. Exsurgit reum damnaturus. Filius calculum damnatorium patri tradit orans, ut eum connivens in posteriorem urnam coniiciat, reumque absolvat v. 986. 987. Posterior autem urna, ὁ ὕστερος καδίσκος, sive ὁ ἄκυρος is est, quem paullo ante sinistrum appellavi, is scilicet, qui iuxta murum stat. Quod quum pater nolit, filius eum ad alteram urnam, ut ait, circumducturus, videlicet ad priorem, quae propius spectatores in dextro latere posita est, quasi concedat patri, ut reus damnetur: filius igitur patrem ita circumducit, ut ὁ ἄκυρος καδίσκος nunc ad dextram manum sit. Quare senex deceptus rogat: ὅδ' ἔσθ' ὁ πρότερος; v. 990, quod, quum re vera ad dextram sit, filius potest confirmare. Tum denique calculum aut perforatum aut nigrum in urnam, quam κυρίαν habet, immittit reumque absolvit. Iam per se patet, aut iudicem

aut iudicis loco thesmothetam alterum quoque calculum, τὴν πλήρη ψῆφον, τὴν λευκήν, in alteram urnam demisisse. Quod quidem non amplius Comicus verbo exprimi iubet, quemadmodum Philocleonem, dum filius loquitur ad servos,

ἐξηπάτηται κἀπολέλυκεν οὐχ ἑκών,

aut denuo assidere aut se convertisse ad filium suspicari nos debemus. Patre igitur coram adspiciente filius quaerit: φέρ' ἐξεράσω; (in editionibus puncti signum est, quod mutavi) v. 993. Cui pater ut festinet imperat quaerendo

πῶς ἄρ' ἠγωνίσμεθα;

Filius, nunc rursus thesmothetae munere fungens, urnam priorem, τὸν κύριον καδίσκον, cui calculus albus aut plenus immissus est, evertit, calculumque absolutorium humi effundit. Reus absolutus est, iudex lamentatur deosque precatur, ut sibi ignoscant v. 1001:

ἀλλ' ὦ πολυτίμητοι θεοί, ξύγγνωτέ μοι!
ἄκων γὰρ αὔτ' ἔδρασα κοὐ τοὐμοῦ τρόπου.

Suffragium, quantum equidem colligere possum, occultum fuit. (Cfr. Lysias κατὰ Ἐρατοσθ. p. 446. Lycurg. κατὰ Λεωκρ. p. 239. 240. 241.) Filius enim, qui nihil nisi illud efficere cupit, ut pater aliquando reum absolvat, prorsus diversa ratione uti debet a more quotidiano, ut triginta tyrannorum facinus et novum et inauditum fuit, Xen. Hellen. I, 7, 9. Itaque patri modo alterum in manum tradit calculum, ac persuadendo primum, deinde dolo eum cogit ad ipsius arbitrium ut calculum demittat. Quod quidem longe aliter usu venit, quum uterque calculus iudici traditus est. Accedit, quod ὁ κημός, de quo supra egimus, suffragium occultum reddit. Postremo ipsa verba φέρ' ἐξεράσω; et πῶς ἄρ' ἠγωνίσμεθα; luculenter confirmant, suffragium occultum fuisse. Vnus est iudex, unum suffragium; nihilominus Philocleo putat se damnasse, Bdelycleo scit eum absolvisse; utrum verum sit, numeratis calculis manifestum fit. Quod vero pater putat, se filio invito et nescio calculum damnatorium demisisse, pro certissimo mihi est argumento, et suffragium occultum fuisse et huius rei documentum optimum esse ipsam hanc causam caninam, de qua modo egimus.

Ecce, rediit oratio, unde digressa est; qua si id effecero ut Schoemanno aliquantum persuadeam, Aristophanem optimum, immo unicum in his rebus ducem esse, operae pretium fecisse videbor. Vnum superest, ut viri praestantissimi etiam de hac re, scil. „de iudiciorum suffragiis occultis“, commentationem egregiam Opusc. acad. I p. 260 sqq. commemorem, qua, ut reliquis omnibus eiusdem scriptionibus, multum me adiutum esse cum gaudio fateor.

ΑΡΙΣΤΟΦΑΝΟΥΣ ΣΦΗΚΕΣ.

ΥΠΟΘΕΣΙΣ.

Φιλοκλέων Ἀθηναῖος, φιλόδικος ὢν τὴν φύσιν, ἐφοίτα περὶ τὰ δικαστήρια συνεχῶς. Βδελυκλέων δὲ ὁ τούτου παῖς ἀχθόμενος ταύτῃ τῇ νόσῳ καὶ πειρώμενος τὸν πατέρα παύσειν, ἐγκαθείρξας τοῖς οἴκοις καὶ δίκτυα περιβαλὼν ἐφύλαττε νύκτωρ καὶ μεθ' ἡμέραν. ὁ δὲ ἐξόδου αὐτῷ μὴ προκειμένης ἔκραζεν. οἱ δὲ συνδικασταὶ αὐτοῦ σφηξὶν ἑαυτοὺς ἀφομοιώσαντες παρεγένοντο βουλόμενοι διὰ ταύτης τῆς τέχνης ὑποκλέπτειν τὸν συνδικαστήν· ἐξ ὧν καὶ ὁ χορὸς συνέστηκε καὶ τὸ δρᾶμα ἐπιγέγραπται. ἀλλ' οὐδὲν ἤνυον οὐδὲ οὗτοι. πέρας δὲ τοῦ νεανίσκου θαυμάζοντος τίνος ἕνεκα ὁ πατὴρ οὕτως ἥττηται τοῦ πράγματος, ἔφη ὁ πρεσβύτης εἶναι τὸ πρᾶγμα σπουδαῖον καὶ ἀρχὴν τὸ δικάζειν. ὁ δὲ παῖς ἐπειρᾶτο τὰς ὑποψίας

Argumentum in Ravennate, ut Invernizzius monuit, turpissimis versibus scriptum exstat; idem in Veneto et Brunckiano C. De ΓΔ tacent editores. Ex impressis idem continent Aldina, Iuntina, Frobeniana, Genevensis, Kusteriana, recentiores, excepta Hirschigiana.

v. 1. φιλόδικος R. V. φιλοδικαστής ante Invern. vulgo.

ibid. περὶ τὰ δικ. R. V. Inv., antea εἰς δικ.

v. 3. παύσειν R. vulgo, παύειν V. Dind. Bergk. παῦσαι Kust. Brunck.

v. 5. προκειμένου R. sec. Inv. ἑαυτῶι μὴ προκείμενον R. sec. Bekk. προκειμένης corr. Kust. περικειμένης antea vulgo.

ibid. αὐτοῦ ante σφηξὶν R. Ald. Inv. Bekk. sch. Paris. Dind. in Oxon., om. Iunt. Frob. Kust. Brunck. Dind. in Lips.

v. 6. ἑαυτοὺς Inv., αὐτοὺς antea vulgo.

v. 8. ἤνυον R. sec. Bekk.

v. 10. εἶναι ante τὸ πρ. om. R. Inv. τὸ πρᾶγμα εἶναι scholl. Paris. Bergk.

v. 11. σχεδὸν om. R. Inv., qui ἀρχὴν, quod rec. Dind. in Oxon. Bergk. σχεδὸν ἀρχῆς vulgo.

ἐξαίρειν τοῦ πράγματος, νουθετῶν τὸν γέροντα. ὁ δὲ πρεσβύτης μηδαμῶς νουθετούμενος οὐ μεθίει τοῦ πάθους· ἀλλ' ἀναγκάζεται ὁ νέος ἐπιτρέπειν αὐτῷ φιλοδικεῖν, καὶ ἐπὶ τῆς οἰκίας τοῦτο ποιεῖ, καὶ τοῖς κατὰ τὴν οἰκίαν δικάζει. καὶ δύο κύνες ἐπεισάγονται πολιτικῶς παρ' αὐτῷ κρινόμενοι· καὶ κατὰ τοὺς φεύγοντας ἐκφέρειν συνεχῶς τὴν ψῆφον μέλλων ἀπατηθεὶς ἄκων τὴν ἀποδικάζουσαν φέρει ψῆφον. περιέχει δὲ καὶ δικαιολογίαν τινὰ τοῦ χοροῦ ἐκ τοῦ ποιητοῦ προσώπου, ὡς σφηξὶν ἐμφερεῖς εἰσὶν οἱ τοῦ χοροῦ, ἐξ ὧν καὶ τὸ δρᾶμα. οἳ ὅτε μὲν ἦσαν νέοι, πικρῶς ταῖς δίκαις ἐφήδρευον· ἐπεὶ δὲ γέροντες γεγόνασι, κεντοῦσι τοῖς κέντροις. ἐπὶ τέλει δὲ τοῦ δράματος ὁ γέρων ἐπὶ δεῖπνον καλεῖται, καὶ ἐπὶ ὕβριν τρέπεται, καὶ κρίνει αὐτὸν ὕβρεως ἀρτόπωλις· ὁ δὲ γέρων πρὸς αὐλὸν καὶ ὄρχησιν τρέπεται, καὶ γελωτοποιεῖ τὸ δρᾶμα.

Τοῦτο τὸ δρᾶμα πεποίηται αὐτῷ οὐκ ἐξ ὑποκειμένης ὑποθέσεως, ἀλλ' ὡσανεὶ γενομένης. πέπλασται δὲ τὸ ὅλον. διαβάλλει δὲ Ἀθηναίους ὡς φιλοδικοῦντας, καὶ σωφρονίζει τὸν δῆμον ἀποστῆναι δικῶν, καὶ διὰ τοῦτο καὶ τοὺς δικαστὰς σφηξὶν ἀπεικάζει, κέντρα

v. 13. τοῦ πάθους R. Inv. recc. τοῦ πράγματος vulgo ante Brunckium, qui τὸ πρᾶγμα sec. C.

v. 14. αὐτῷ ante φιλοδικεῖν om. R. sec. Inv., habet sec. Bekk. αὐτῷ φιλοδ. vulgo; sed om. Dind. in Oxon. Bergk.

ib. καὶ ἐπὶ τῆς οἰκίας τοῦτο ποιεῖ R. Inv. Bekk. recc. — μόνον τοῦτο ποιεῖν vulgo ante Brunckium, qui τοῦτο ποιεῖν μόνον.

v. 15. τοῖς κ. τ. οἰ. δικάζει R. Inv. Bekk. recc. τοὺς—δικάζειν antea vulgo.

ibid. πολιτικῶς om. R. sec. Inv. et V.; habet R. sec. Bekk. πολιτευτικῶς antea vulgo. om. Dind. in Lips.

v. 16. ἐκφέρει R. omissis συνεχῶς et μέλλων — φέρει ψῆφον; ita Inv. τὴν καταδικάζουσαν ἅμα vulgo, τὴν ἀποδικάζουσαν φέρει ψῆφον Brunck. recc.

v. 18. τοῦ ποιητοῦ ἐκ τοῦ ποιητικοῦ (ποιητοῦ V.) προσώπου, ὡς σφηξὶν ἐμφερεῖς εἰσιν οἱ τοῦ χοροῦ R. V. Inv. τοῦ χοροῦ ἐκ τ. ποιητικοῦ πρ., διὰ τὸ σφ. ἐ. ἐ. τοὺς τοῦ χοροῦ vulgo. ἐκ τοῦ ποιητοῦ κρ. sec. C. Brunck. Bekk. χοροῦ et ποιητοῦ, reliqua ut R. V. Dind. Bergk.

v. 23. ἀρτόπωλις R. V. Kust. Brunck. Inv. recc. ἀρτοπώλης Ald. Iunt.

v. 24. γελωτοποιεῖ R. V. Inv. recc. γελοιοποιεῖ antea vulgo.

v. 28. δικῶν R. V. Iunt. Kust. recc. τῶν δικῶν Ald. Bekk.

ib. διά τι τοῦτο καὶ R. sec. Inv. διά τοι τοῦτο καὶ R. sec. Bekk. Dind. in Oxon. διὰ τὸ τοιοῦτο Ald. Iunt. Kust. καὶ διὰ τοῦτο καὶ Brunck. Bergk. Dind. in Lips. T. καὶ διά τοι τοῦτο καὶ ed. schol. Paris.

ibid. ἀπεικάζει R. V. Inv. recc. εἰκάζει antea vulgo.

ἔχουσι καὶ πλήττουσι. πεποίηται δ' αὐτῷ χαριέντως. ἐδιδάχθη ἐπὶ ἄρχοντος Ἀμυνίου διὰ Φιλωνίδου ἐν τῇ πόλει Ὀλυμπιάδι β' ἤν, εἰς Λήναια. καὶ ἐνίκα πρῶτος Φιλωνίδης Προάγωνι, Λευκῶν Πρέσβεσι Γ.

v. 29. πεποίηται R. add. Inv. recc. ante vulgo omissum.

v. 30. sqq. Exhibui lectionem R. V. cf. Prol. cap. I.

v. 30. βηι εἰς V. Ὀλυμπιάδος R. sec. Inv.

Ἀριστοφάνους γραμματικοῦ. Σφηκῶν ὑπόθεσις διὰ στίχων ἰάμβων.

Φιλοῦντα δικάζειν πατέρα παῖς εἴρξας ἄφνω
αὐτός τ' ἐφύλαττεν ἔνδον οἰκέται θ', ὅπως
μὴ λανθάνῃ, μηδ' ἐξίῃ, διὰ τὴν νόσον.
ὁ δ' ἀντιμάχεται παντὶ τρόπῳ καὶ μηχανῇ.
εἶθ' οἱ συνήθεις καὶ γέροντες, λεγόμενοι
σφῆκες, παραγίνονται βοηθοῦντες σφόδρα
ἐπὶ τῷ δύνασθαι κέντρον ἐνιέναι τισὶ
φρονοῦντες ἱκανόν. ὁ δὲ γέρων τηρούμενος
συμπείθετ' ἔνδον διαδικάζειν καὶ βιοῦν,
ἐπεὶ τὸ δικάζειν κέκρικεν ἐκ παντὸς τρόπου.

Argumentum metricum etiam in Cratandri editione exstat. Iuntina a. 1540 neutrum exhibet.

v. 2. αὐτός et οἰκοῦντά γ' vulgo. Bekkerum sequuti sunt Dind. in Oxon. Paris. Bergk.

v. 7. ἱέναι vulgo ante Bekkerum et Invern., qui in reliquis quamquam aliorum aversatur ineptias, tamen ipse in ineptiis, saltem in versibus ineptis versatur.

ΤΑ ΤΟΥ ΔΡΑΜΑΤΟΣ ΠΡΟΣΩΠΑ.

ΣΩΣΙΑΣ } οἰκέται Φιλοκλέωνος.
ΞΑΝΘΙΑΣ }
ΒΔΕΛΥΚΛΕΩΝ.
ΦΙΛΟΚΛΕΩΝ.
ΧΟΡΟΣ ΓΕΡΟΝΤΩΝ ΣΦΗΚΩΝ.
ΠΑΙΔΕΣ.
ΑΡΤΟΠΩΛΙΣ.
ΚΑΤΗΓΟΡΟΣ.

In Aldina et Iuntina, i. e. ante Kusterum, catalogus personarum hic:

Οἰκέται δύο Σωσίας.	Ξανθίας.	Βδελυκλέων.
Φιλοκλέων.	Χορὸς γερόντων σφηκῶν.	Παῖδες.
Κύων.	Κῆρυξ.	Κυδαθηναιεύς.
Θεσμοθέτης.	Γυνὴ ἀρτοπῶλις.	Ἀνήρ τις Εὐριπίδης.
Κατήγορος.		

Kusterus Κύων quidem et Κυδυθηναιεὺς coniunxit, sed addit ἕτερος Κατήγορος et Θεράπων Φιλοκλέωνος; XIV igitur nomina exhibet; ad IX rediit Brunck., qui Cani tamen locum concessit ut recentiores fere omnes. Dindorfius in Oxoniensi sola Chaerephontem, κωφὸν πρόσωπον adiecit; nos cane religato tantum VIII nominibus contenti fuimus. In R. V. deest κύων, quo nunc loco in plerisque latrat; sed pro ἀνήρ τις κατήγορος in fine catalogi uterque praebet συμπότης. κυδαθηναιεὺς κύων, utrumque aperte ex ipsa fabula fictum. Praeterea uterque ad Σωσίας et Ξανθίας addit οἰκέται β'; pro γερόντων habent ἐκ γ.

ΣΦΗΚΕΣ.

ΣΩΣΙΑΣ. ΞΑΝΘΙΑΣ.

ΣΩΣΙΑΣ.

Οὗτος, τί πάσχεις, ὦ κακόδαιμον Ξανθία;

ΞΑΝΘΙΑΣ.

φυλακὴν καταλύειν νυκτερινὴν διδάσκομαι.

v. 1. Οὗτος, τί πάσχεις; Frequenter haec verba apud Comicum occurrunt de statu hominis quodam, quem quidem animadvertimus, cuius tamen caussam nondum satis intelligimus. Ita Avib. 1044 legis lator a Pisthetaero male mulcatus clamat: οὗτος, τί πάσχεις; i. e. was ficht dich an, was fällt dir ein? Lys. 880 Cinesias matri immisericordi: αὕτη, τί πάσχεις; Cf. Nub. 662. 708. 814. Pac. 322. 383. Etiam sine interrogandi signo hunc sensum habet Pac. 446. 696. Contra quum interrogatur πῶς ἔχεις; ut Eq. 7, statum eius, qui interrogatur, ignoramus. — Ceterum ad verba compara Nub. 732: οὗτος, καθεύδεις; quod idem dicit Cratinus ap. Apollon. de pronom. p. 285 Bekk. Mein. C. II p. 51. Bergk. Rel. C. p. 274; infra v. 395: οὗτος, ἐγείρου, similia. — κακόδαιμον, ut de omnibus fabularum personis dici iusserit poeta, maxime tamen de servis, credo, quod servi sunt, usurpatur, cf. Eq. 7. Ran. 33. 196.

v. 2. φυλακὴν καταλύειν et negligere est vel dissolvere custodiam dormiendo, schol. ἀποκοιμηθῆναι, et profugere ex custodia, schol. καταλιπεῖν τὴν τάξιν. Auctore Aristotele Pol. V, 8, quem post Berglerum editores laudarunt, verbo φυλάττειν oppositum est, i. e. negligentem vel socordem in custodiendo esse, tum: custodiae tempus negligentia, i. e. sopore consumere. Iam vero, quum καταλύειν ii dicantur, qui post diei iter ad cauponem devertuntur, eodem sensu nunc verbum uti dixerim, i. e. ex custodia nocturna quieti se dare. Quod quum Xanthias ante tempus periclitetur, speciemque dormiturientis praebeat, διδάσκομαι, ait expergefactus, doceo memet, disco; ut Nub. 111. 194. Eq. 401. Plut. 473.

ΣΩΣΙΑΣ.

κακὸν ἄρα ταῖς πλευραῖς τι πρῲ 'φείλεις μέγα.
ἆρ' οἶσθά γ' οἷον κνώδαλον φυλάττομεν;

ΞΑΝΘΙΑΣ.

οἶδ'· ἀλλ' ἐπιθυμῶ σμικρὸν ἀπομερμηρίσαι.

ΣΩΣΙΑΣ.

σὺ δ' οὖν παρακινδύνευ', ἐπεὶ καὐτοῦ γ' ἐμοῦ
κατὰ τοῖν κόραιν ἤδη τι καταχεῖται γλυκύ.

v. 3. προὔφειλες R. V. vulgo. προὐφείλεις Emsl. Eur. Heracl. 241. Dind. Hirschig. Bergk. Scripsi πρῲ 'φείλεις: utrumque verbum Comico usitatum. Nub. 546: ζητῶ 'ξαπατᾶν.

v. 4. οἶσθά γ' οἷον R. V. vulgo. οἶσθ' οἷον B. Δ., unde Elmsl. Ach. 481 οἶσθ' οἷον τὸ κν. Sed articulo facile carere possumus post οἷον. An οἶσθ' ὁποῖον? ποῖον enim in interrogatione quae dicitur obliqua Noster fere nusquam adhibuit. οἶσθας οἷον C. Brunck. Conz. De forma οἶσθας, quam utique barbaram atque etiam forma οἶδας multo sequiorem esse puto, cf. Hesych. s. v. Eustath. ad Od. XV, 20 p. 1773, 27. Pierson. Moer. p. 283. Mein. Men. p. 122, Com. IV p. 14. 174. Dobraeum ad Eq. 1066. Sunt tamen, qui patrocinentur formae, ut Bentleius et A. Nauckius, qui eam restituit Eur. Iph. Taur. 814 et Alcest. 780; idem Eur. Hel. 587 et Heracl. 65 exhibet ἤσθας sec. Ael. Dionys. ap. Eustath. l. l.

v. 6. αὖ R. Iunt. οὖν P. vulgo. An σὺ μὲν οὖν? Pro καὐτοῦ γ' ἐμοῦ Dind. scribi καὐτοῦ γέ μου mavult.

v. 7. ὕπνου R. V. (ὕπνιον R. sec. Inv.) Bekk. Dind. Hirsch. Bergk. ed. I.

v. 3. ταῖς πλευραῖς: latera sunt et tergum servorum, quae vapulant Vesp. 1293. Ran. 747. Av. 985. — προὐφείλεις, quod schol. legisse apparet, sign. ante tempus debere, i. e. ante diem; nam interdiu servi et peccare solent et vapulare. Quod etiam melius significatur, quum legimus: πρῲ 'φείλεις.

v. 4. κνώδαλον: de homine dictum monstrum, Ungethüm, significat. Varia ab Etymologo, Suida, Hesychio, schol. Homeri, Nicandri proferuntur etyma, quae nunc praetermitto. Possit etiam a κνώσσειν derivari, quo aquae per nares belluarum marinarum effusae strepitus reddatur: Schnarchthier. Cf. Lys. 476. Cratin. ap. schol. Av. 766, Mein. C. II p. 152.

v. 5. ἀπομερμηρίσαι: schol. R. μέρμηρα — ὁ πρὸς ἕω ὕπνος. V. καὶ πρὸς τὸν ὄρθρον δὲ γίνεταί τις ὕπνος ἐν ταῖς ἐπιστάσεσιν ἐλαφρός, ὃν τούτῳ τῷ ὀνόματι καλοῦσι. Phryn. B. An. p. 28, 4: μέρμηρα ἡ εἰς ὕπνον καταφορά. Ita nos, animum somno relaxaturi, dicimus: sich inwendig beschauen, i. e. cum curis tacite colloqui. Quae ut somno sopiunt, ita propellunt somnum vetantque nos ut Agamemnonem illum ὕπνου δῶρον ἑλέσθαι (cf. Eustath. ad Il. X, 519 p. 821, 56).

v. 6. Ad σὺ δ' οὖν vid. Krügeri Gr. Gr. § 69, 52; eundem ad Xenoph. An. I, 2, 12. 3, 5. II, 4, 6. V, 6, 11. Plat. Apol. p. 17 a; infra v. 764. 1154.

v. 7. Praetuli ἤδη, quum v. 9 ser-

ΞΑΝΘΙΑΣ.

ἀλλ' ἦ παραφρονεῖς ἐτεὸν ἢ κορυβαντιᾷς;

ΣΩΣΙΑΣ.

οὔκ, ἀλλ' ὕπνος μ' ἔχει τις ἐκ Σαβαζίου.

ΞΑΝΘΙΑΣ.

τὸν αὐτὸν ἄρ' ἐμοὶ βουκολεῖς Σαβάζιον.
κἀμοὶ γὰρ ἀρτίως τις ἐπεστρατεύσατο,
Μῆδός τις, ἐπὶ τὰ βλέφαρα νυσταχτὴς ὕπνος·
καὶ δῆτ' ὄναρ θαυμαστὸν εἶδον ἀρτίως.

ΣΩΣΙΑΣ.

κἄγωγ' ἀληθῶς οἷον οὐδεπώποτε.

ἤδη Brunck. Conz. Bergk. ed. II et ante Brunck. vulgo. Varie locum tentaverunt Batavi, Mnemos. I p. 423—428: ὑπνιόν τι Cobet. cum Invernizio, ὕπαρ τι Geel.

τοῖν κόραιν Hirschig. cf. Cob. Var. Lect. p. 70. ταῖν κ. vulgo.

v. 8. ἢ vulgo. ἦ Bergler, Dind. Hirsch. Bergk.

v. 11. ἐπεστρατεύσατο R. Bekk. Dind. Pors. Elmsl. Ach. 127. Hirsch. Bergk. τις ἐπεστρατεύσατο V. vulgo. Eng. Lys. Pr. XXI.

τις ἐστρατεύσατο Reisig. Ien. L. Z. 1817 p. 404, Coni. p. 81. 254, praeunte Valckenario ad Eur. Phoen. 292.

vus dicat, quid sit dulce illud solatium, oculis suis offusum. Iam eundem, ubi v. 7. eloquutus est, somno sopitum repente esse existima, eundem capite et corpore toto nutantem tanquam ebrium. Itaque temporis aliquid intermissum esse oportet, antequam servus alter alterum, qui modo loquebatur, suis verbis expergefacit. Immo Xanthiam quoque obdormivisse putes, et utrumque aliquantillum temporis tacuisse; tum hunc prius expergefactum, quum Sosiam nutantem conspicaretur corpusque sursum deorsum moventem, rogasse miratum: ἀλλ' ἦ παραφρονεῖς etc.

v. 8. κορυβαντιᾷς: Non Corybantum instar servus se gessisse concedit, sed Dionysia celebrantium. Quare respondet: ὕπνος μ' ἔχει ἐκ Σαβαζίου. — παραφρονεῖν fere idem valet quod κορυβαντιᾶν, quod propter schol. R. V. moneo, insulsa narrantem. Nos fere ita: X. Bist du verrückt oder bist du verzückt? S. Bewahre, ich nicke bloss mein Räuschchen aus. Itaque schol. v. 9 nugatur: παίζει δέ, ὡσεὶ ἔλεγε, βάρβαρός τις καὶ σκληρὸς ὕπνος. Cf. schol. v. 119. Ruhnk. ad Tim. p. 119.

v. 10. βουκολεῖς: τρέφεις. v. Eccl. 81. Comparare possis nostrum: das Bett hüten.

v. 11. Μῆδος: schol. ἢ πρὸς τὸ Σαβάζιος (Διόνυσος Thracum) εἶπε καὶ οὗτος τὸ Μῆδος, ἢ ἀντὶ τοῦ ἐχθρός. — Peregrinis enim nominibus utuntur. Verum etiam sonorum lusum hic deprehendas, quasi Σαβάζιος sit ὁ πολλὰ βάζων et Μῆδος ὁ μηδόμενος. Ceterum videtur posterius esse, ut supra dicto ἀπομερμηρίσαι respondeat. Vigilia enim longinqua ad meditandum pari-

ἀτὰρ σὺ λέξον πρότερος.

ΞΑΝΘΙΑΣ.

ἐδόκουν ἀετὸν
καταπτάμενον εἰς τὴν ἀγορὰν μέγαν πάνυ
ἀναρπάσαντα τοῖς ὄνυξιν ἀσπίδα
φέρειν ἐπίχαλκον ἀνεκὰς ἐς τὸν οὐρανόν,
κἄπειτα ταύτην ἀποβαλεῖν Κλεώνυμον.

ΣΩΣΙΑΣ.

οὐδὲν ἄρα γρίφου διαφέρει Κλεώνυμος.

ΞΑΝΘΙΑΣ.

πῶς δή;

ΣΩΣΙΑΣ.

προσερεῖ τις τοῖσι συμπόταις λέγων,

v. 15. αἰετὸν R. V. vulgo ante Brunckium.

v. 16. καταπτάμενον R. V. vulgo. καταπτόμενος Brunck. Hirschig. addens: „Talia quae tirones fugere vix possunt, non curiose annotabo". Cob. V. L. p. 305: „In comoedia ἐπτόμην locum habet, ἐπτάμην, ubi supra soccum oratio adsurgit". Habes igitur cothurnum servi somnium narrantis miraculosum. De reliquis verbi formis vide Cobetum l. l. multa praecipientem, demonstrantem pauca, et p. 265. — προσέπταντο Ach. 865. — εἰς V. ἐς ante Dind. et Bekk. vulgo. Talia equidem posthac non curiose annotabo.

v. 21. Hirschigius et Bergkius, Bentleium sequuti, inter Xanthiam et Sosiam distribuerunt, quod antea Sosiae erat. — πᾶς δὴ, unusquisque, pro πῶς δή; Reiskius.

ter atque ad dormitandum nutandumque impellit utrumque. Ad νυσταχτής comp. Av. 639. Xenarch. ap. Athen. XV, 693 b. Mein. C. III p. 616. — Μῆδος autem quum dixerit, aptissimum est ἐστρατεύσατο, ad quod v. Bergler. bene comparavit Eur. Med. 1125. Hipp. 525. Ceterum repetitum τις et ἀρτίως egregie statum dormiturientis suasque cogitationes aegre pronunciantis depingit.

v. 15 sqq. ἐδόκουν. Somnium arte eximia fictum. Primum illud ex rei maxime natura, quod aquilam in hominem conversam sibi visam dicit, nam in somnis somniorum εἴδωλα ἀμαυρά subito in omnes abeunt et convertuntur formas; tum vero, quod Xanthias, qui stationem libenter relicturus aut dormiendo peracturus erat, Cleonymum, ῥιψάσπιδα illum, ἀσπιδαποβλῆτα, quem omnibus numeris Noster atque innumeris locis exagitavit, in somnis sibi visum esse narrat. Ita servi cogitationes imagine fiunt perspicuae.

v. 18. ἐπίχαλκον. cf. Mein. Com. II p. 709.

τί ταὐτὸν ἐν γῇ τ' ἀπέβαλεν κἀν οὐρανῷ
κἀν τῇ θαλάττῃ θηρίον τὴν ἀσπίδα;

ΞΑΝΘΙΑΣ.

οἴμοι, τί δῆτά μοι κακὸν γενήσεται
ἰδόντι τοιοῦτον ἐνύπνιον;

ΣΩΣΙΑΣ.

μὴ φροντίσῃς.
οὐδὲν γὰρ ἔσται δεινὸν οὐ μὰ τοὺς θεούς.

ΞΑΝΘΙΑΣ.

δεινόν γέ πού 'στ' ἄνθρωπος ἀποβαλὼν ὅπλα.
ἀτὰρ σὺ τὸ σὸν αὖ λέξον.

ΣΩΣΙΑΣ.

ἀλλ' ἐστὶν μέγα.
περὶ τῆς πόλεως γάρ ἐστι τοῦ σκάφους ὅλου.

ΞΑΝΘΙΑΣ.

λέγε νυν ἀνύσας τι τὴν τρόπιν τοῦ πράγματος.

ΣΩΣΙΑΣ.

ἔδοξέ μοι περὶ πρῶτον ὕπνον ἐν τῇ πυκνὶ
ἐκκλησιάζειν πρόβατα συγκαθήμενα,

v. 22. 23. Ordinem verborum e R. restituit Invern., receperunt recentt. assentiente cod. V. Praeterea Hirschig. προτενεῖ pro προερεῖ et τί pro ὅτι vel ὅ, τι, scholiastam sequutus: ἐν τῷ ὅτι περισσεύει τὸ ὁ 'Αττικῶς.
οὖν τε γῇ Markl. Eur. Suppl. 109. κἄτ' ἐν θ. pro κἀν τῇ θ. propon. Dobr-

v. 25. τοιοῦτον R. V. vulgo. τοιοῦτ' Elmsl. Ach. 178, Hirschig. cf. Enger. Lys. Pr. XXII. ἰδὼν τοιοῦτον Reisig. Ien. L. Z. 1817 p. 403.

v. 27. ποῦστ' Ald. πουστ' Iunt. πού'στ' vulgo. τοῦστ' Dind. Hirsch. Bergk. cf. Eng. Thesm. 21. Bentleius versum 27 Sosiae continuat, partem sequentis Xanthiae relinquit.

v. 31. πυκνὶ R. V. Iunt. schol. Ach. 20. πνυκὶ Ald.

v. 24. οἴμοι. S·mnium tanquam oraculum aliquid ma'i vaticinatur. Metuit igitur, qui perfugam in somnis viderit, ne ipse, qui perfugere cogitaverit aliquo modo, loco numeroque perfugae habeatur. Quare idem v. 27, quasi de se, δεινόν γέ πού'στ' ἄνθρωπος ἀποβαλὼν ὅπλα: i. e. nequam homo, quum proxime ante δεινὸν sit: timendum.

v. 29. σκάφους: schol. ἀεὶ οἱ ποιηταὶ τὰς πόλεις πλοίοις παραβάλλουσιν καὶ Σοφοκλῆς. Ita nos assuevimus uti verbo: Staatsschiff; itaque τρόπιν v. 30 reddas: Wendung, i. e. Pointe.

v. 32. ἐκκλησιάζειν: schol. εἰς ἐκκλησίαν συνάγειν, immo συνάγεσθαι. cf. Thesm. 84. 90. 329. Eccl. 161. Πρό-

βακτηρίας ἔχοντα καὶ τριβώνια·
κἄπειτα τούτοις τοῖς προβάτοισί μοὐδόκει
δημηγορεῖν φάλαινα πανδοκεύτρια,
ἔχουσα φωνὴν ἐμπεπρησμένης ὑός.

ΞΑΝΘΙΑΣ.

αἰβοῖ.

ΣΩΣΙΑΣ.

τί ἔστι;

ΞΑΝΘΙΑΣ.

παῦε, παῦε, μὴ λέγε·
ὄζει κάκιστον τοὐνύπνιον βύρσης σαπρᾶς.

ΣΩΣΙΑΣ.

εἶθ' ἡ μιαρὰ φάλαιν' ἔχουσα τρυτάνην

v. 34. τοῖσι προβάτοις R. V. Invern. Bekk. Dind. Hirsch. τοῖς προβάτοισι vulgo, quod praestat propter metrum.

v. 36. ἐμπεπρημένην R. ἐμπεπρησμένην V. ἐμπεπρησμένης vulgo, rec. Hirschig. ἐμπεπρημένης Bekk. Dind. Bergk.
συὸς Ald. ὑὸς R. V. Iunt. Kust. recentt.

v. 37. παῦε. Cob. V. L. p. 264 tantum παῦε et παῦσαι probat, παύου reiicit, quod quum exstet in fragm. Ephippi ap. Ath. VIII, 346 f., Mein. C. III, 323, coniecit παῦ' οὖν, quod non minus rarum videtur esse pro παῦε δή. Vid. Xen. Anab. III, 3, 2.

v. 38. τοὐνυπνίου Cob. Mnem. l. l., sed Ach. 852: ὄζων κακὸν τῶν μασχαλῶν, Eq. 892: βύρσης κάκιστον ὄζων, similia ap. Bergk. Rel. C. p. 277 satis demonstrant, etiam hoc loco ὄζειν requirere suum nominativum. — τὸ 'νύπνιον ante Kusterum.

βατα vero Athenienses audiunt, non quod laenam gestant, hoc enim v. s. dicitur: βακτηρίας ἔχοντα καὶ τριβώνια, sed quod προβατώδως mansueti sunt et dediticii Cleonis, balaenae istius omnivorae.

v. 35. πανδοκεύτρια: schol. ἡ πάντα δεχομένη i. e. ἡ δωροδοκοῦσα. Ran. 114. Pl. 426 πανδοκεύτρια ἡ καπηλίς est ἡ ξενοδόχος, παρὰ τοῦ δέχεσθαι πάντας. Ran. 550 τὸ πανδοκεῖον caupona est. cf. Eupol. ap. schol. Vesp. 897, Mein. C. II p. 432 et Philippid. ap. Plut. Demetr. c. 24, Mein. C. IV p. 474.

v. 36. ἐμπεπρησμένης: schol. ἐμπεφυσημένης καὶ παχείας. πρῆσαι γὰρ τὸ φυσῆσαι, ut Hom. Od. II, 427. Verum de voce Paphlagonis apparet dictum esse, quae cum suis incensae: einer gesengten Sau, comparatur.

v. 38. ὄζει: schol. ὅτι βυρσοπώλης ὁ Κλέων. Spectatorum partes servus explet, quum clamat, ipsum iam somnium olere corii et coriarii ipsius putorem. Cf. Bergk. Rel. C. p. 277. Elmsl. Ach. 193.

v. 39. μιαρά: verbo Noster saepissime utitur, sed maxime insignis est

ἵστη βόειον δημόν.

ΞΑΝΘΙΑΣ.

οἴμοι δείλαιος·
τὸν δῆμον ἡμῶν βούλεται διιστάναι.

ΣΩΣΙΑΣ.

ἐδόκει δέ μοι Θέωρος αὐτῆς πλησίον
χαμαὶ καθῆσθαι, τὴν κεφαλὴν κόρακος ἔχων.

v. 40. βόειον δῆμον V. sec. Cob.
v. 41. διιστάναι R. V. schol. Inv. Bekk. Dind. Hirsch. Bergk.; διιστάνειν antea vulgo et Steph. Byz. s. v. δῆμος.

versus Ran. 466: καὶ μιαρὲ καὶ παμμίαρε καὶ μιαρώτατε.

v. 40. βόειον δημόν. Quin δημὸν scribendum sit, nemo unquam dubitavit, neque tamen dixit quisquam, qui fieri potuerit, ut spectatores verbi ambiguitatem animadverterent. Namque actor aut metrum versus neglexit, aut pronunciavit δῆμον. Alia est conditio v. Eq. 954 δημοῦ βοείου θρῖον ἐξωπτημένον, ubi verborum lusum quivis percipere poterat. Itaque metro neglecto δημὸν pronunciatum esse puto. An scribendum δημὸν βόειον ἵστη? — Βόειον vero non solum τὸ ἀναίσθητον est, ut schol. R. animadvertit, sed etiam, quum vulgus subaudiatur, τὸ βοῶν significare iubetur. Insomnium egregie ab altero narratur, ab altero explicatur. Alter enim oves concionantes, balaenam verba facientem et trutinae adipem bubulam appendentem se vidisse narrat; alter continuo Athenienses, Cleonem, vulgus balans sed pingue atque immobile tangi videt. Itaque, quod Xanthias addit: τὸν δῆμον ἡμῶν βούλεται διιστάναι, verbis magis ludit quam ἀφ' ἱστορίας est, ut schol. volebat: πρὸ δύο ἐτῶν τῆς διδασκαλίας τούτου τοῦ δράματος Λακεδαιμονίων περὶ εἰρήνης πρεσβευσαμένων ὁ Κλέων ἀπήλασε τοὺς πρέσβεις. Ad tempus enim tam remotum nunc poeta non allusit, sed Cleonem, cuius gratia atque auctoritas in civitate evanescere coeperant, socios suos atque amicos per trutinam cognoscere finxit. Hinc illud διιστάναι, distrahere, quid sibi velit perspicitur. Cf. infra v. 62.

v. 42. Theorus ut periurus, rapax, moechus, adulator etc. saepius in Acharnensibus, Nubibus, Vespis carpitur. Hoc loco quod eum finxit humi sedentem coracisque caput habentem, egregie convenit cum ovibus et adipe bubula. Verum propter tres maxime res Theori et coracis mentionem iniecit, primum ut Alcibiadem carperet, virum iuvenem νεωστὶ conspicuum; tum, ut Alcibiades ore balbo diceret κόλακος i. e. verum Theori nomen; denique ut proverbio, quod amabat, uti posset v. 51: ἐς κόρακας. Praeterea, ut Berglerus monuit, Θέωλος quasi Θεώλης quidam est, diis invisus. Infra enim v. 416 utrumque et θεοσεχθρία et quod κόλαξ fuerit repetitur. Postremo crediderim, etiam verbo ὀλᾷς v. 45 lusisse Comicum, ut esset ὁ λᾶς tanquam saxum Sisyphi, impudens, bonorum impedimentum. De Alcibiadis balbutie cf. Plut. Alc. 1. Mein. C. II p. 728. Ad v. 45 cf. Hermog. περὶ μεθόδου δεινότητος c. 35 (Walz. III p.

εἶτ' Ἀλκιβιάδης εἶπε πρός με τραυλίσας·
ὁλᾷς; Θέωλος τὴν κεφαλὴν κόλακος ἔχει.

ΞΑΝΘΙΑΣ.

ὀρθῶς γε τοῦτ' Ἀλκιβιάδης ἐτραύλισεν.

ΣΩΣΙΑΣ.

οὔκουν ἐκεῖν' ἀλλόκοτον, ὁ Θέωρος κόραξ
γιγνόμενος;

ΞΑΝΘΙΑΣ.

ἥκιστ'· ἀλλ' ἄριστον.

ΣΩΣΙΑΣ.

πῶς;

ΞΑΝΘΙΑΣ.

ὅπως;
ἄνθρωπος ὤν, εἶτ' ἐγένετ' ἐξαίφνης κόραξ·
οὔκουν ἐναργὲς τοῦτο συμβαλεῖν, ὅτι
ἀρθεὶς ἀφ' ἡμῶν ἐς κόρακας οἰχήσεται;

ΣΩΣΙΑΣ.

εἶτ' οὐκ ἐγὼ δοὺς δύ' ὀβολὼ μισθώσομαι
οὕτω σ' ὑποκρινόμενον σαφῶς ὀνείρατα;

v. 48. γενόμενος Bergk. ed. II.
v. 49. ἄνθρωπος ὢν εἶτ' R. V. Inv. Bekk. Dind. Hirsch. Bergk.; ἄνθρωπος ἦν. εἶτ' antea vulgo. ἄνθρωπος εἴ τις ἐγένετ' proponebat Bergk. ed. II.
v. 50. οὔκουν Brunck. recentt., οὐκοῦν Ald. Iunt. Kust.
v. 52. δύ' ὀβολὼ R. V. Δ. Iunt. Frob. Kust. Inv. recentt. ὀβολιὼ Ald. Crat. cf. Ran. 141. Dem. κατὰ Εὐεργ. p. 1162. 1164. κατὰ Τιμοθ. p. 1187.
v. 53. οὕτω σ' Geel. Mnem. l. l. Bergk. in Praef. XV. οὕτως vulgo. Recepi, quod ὑποκρινόμενον articulo caret.
— σοφῶς R. V. Dind. Bekk. Bergk. σαφῶς vulgo, rec. Hirsch., utrumque probat Dobraeus, praefert tamen σαφῶς.

438.) Mein. C. IV, 650. De v. λᾶς v. H. Steph. s. v. λᾶας.

v. 51. ἀρθεὶς ἀφ' ἡμῶν: non solum tanquam corax, sed etiam si verborum ὁ λᾶς lusum spectemus, tanquam lapis proiectus.

v. 52. δύ' ὀβολώ: cf. Lobeck. Aglaoph. p. 253. Proleg. nostr. p. 159 sq.

v. 53. σαφῶς respondet ad Xanthiae ἐναργές. Tamen dubito an codicum σοφῶς praeferendum sit. Vtrumque aptum praebet sensum. Iam animadvertas velim, Sosiam Xanthiae, hunc vero Sosiae interpretem esse somniorum, utrumque autem ante portam assidere dormiturientem. Tum Xanthias, dum socius ultima verba loquitur, surgit et progressus aliquantum, ita ta-

ΞΑΝΘΙΑΣ.

φέρε νυν κατείπω τοῖς θεαταῖς τὸν λόγον,
ὀλίγ' ἄτθ' ὑπειπὼν πρῶτον αὐτοῖσιν ταδί·
μηδὲν παρ' ἡμῶν προσδοκᾶν λίαν μέγα,
μηδ' αὖ γέλωτα Μεγαρόθεν κεκλεμμένον.
ἡμῖν γὰρ οὐκ ἔστ' οὔτε κάρυ' ἐκ φορμίδος
δούλω διαρριπτοῦντε τοῖς θεωμένοις,
οὔθ' Ἡρακλῆς τὸ δεῖπνον ἐξαπατώμενος,
οὐδ' αὖθις ἀνασελγαινόμενος Εὐριπίδης·

v. 55. ὀλίγ' ἄτθ' ex R. V. Iunt. Frob. et Kustero receperunt Invern. Dind. Hirsch. Bergk. — Brunckius ὀλίγα γ' cum B. Δ. Ald. ὀλίγατθ' Dawes. M. Cr. p. 302.

ibid. πρῶτον ex R. V. cum Invern. editores recentiores. vulgatum πρότερον revocavit tanquam suum Cob. Mnem. l. l. idem cod. Vat. P.

v. 57. κεκλεμμένον R. V. B. C. Iunt. Brunck. recc. κεκλαμμένον vulgo. cf. Lob. Phryn. p. 612. Herm. Vig. p. 391. κέκλαμμαι defend. Dobr. ex Ath. IX, 409 c. et schol.

v. 61. ἀνασελγαινόμενος codd. vulgo. αὖθις ἂν ἀνασ. V. s. Bekk. ἐνασελγαινόμενος Dind. recep. Hirschig. Cur vero inaudita vox? αὖθις ἀνασελγ. idem est quod αὖθις αὖ ἀσελγαινόμενος: iterum iterumque perstrictus et contaminatus.

men, ut aedium custos esse non desinat, verba facere coepit apud spectatores. Priores ergo duos versus 54 et 55, quibus confabulationem interrumpit, ad Sosiam pertinent, interque surgendum et progrediendum pronunciantur; sequentibus duobus utrumque alloquitur et socium et spectatores. Quinto denum versu, ἡμῖν γὰρ οὐκ ἔστ' κτλ. cum solis spectatoribus rem habet.

v. 54. τὸν λόγον: schol. R. τὴν ὑπόθεσιν τοῦ δράματος. cf. Bergk. ap. Mein. C. II p. 1029 et Mein. C. III p. 107.

v. 57. Μεγαρόθεν. De comoedia Megarica vid. Mein. Com. I p. 21. II p. 418. 522 et Bergk. Rel. Com. p. 273. 286. 359. et Prolegom. nostra p. 58 sqq.

v. 58. φορμίδος: schol. V. ὡς τῶν ἄλλων ποιητῶν διὰ ψυχρότητα ποιήσεως διὰ βόλου καρύων ὑποστελλομένων τὴν κακίαν τοῦ δράματος. Morem bellaria proiiciendi spectatoribus, quem deridet Comicus, Brunckius ad v. explicavit, comparatis Pac. 962 et Plut. 797.

v. 60. Ἡρακλῆς. Poeta semet ipsum et excusat et deridet; multum enim prius Herculis voracitatem perstrinxerat, cf. Fritzschii Daetal. p. 31 sq., eundem postea in Ranis v. 503 sqq. Cum nostro loco comparandus Pacis v. 741. Hercules autem Euripideus in Alcestide effecit, ut fabula κωμικωτέρα esse iudicaretur. Hinc proverbium ortum est, quod comicis debetur: Ἡρακλῆς ξενίζεται, de famelico moraeque impatiente, de quo schol. Lys. 928: παροιμία ἐπὶ τῶν βραδυνόντων. οἱ γὰρ ὑποδεχόμανοι τὸν Ἡρακλέα βραδύνουσιν. ἀδηφάγος γὰρ ὁ

οὐδ' εἰ Κλέων γ' ἔλαμψε τῆς τύχης χάριν,
αὖθις τὸν αὐτὸν ἄνδρα μυττωτεύσομεν.
ἀλλ' ἔστιν ἡμῖν λογίδιον γνώμην ἔχον,
ὑμῶν μὲν αὐτῶν οὐχὶ δεξιώτερον,
κωμῳδίας δὲ φορτικῆς σοφώτερον.
ἔστιν γὰρ ἡμῖν δεσπότης ἐκεινοσί,
ἄνω καθεύδων, ὁ μέγας, οὑπὶ τοῦ τέγους.
οὗτος φυλάττειν τὸν πατέρ' ἐπέταξε νῷν,
ἔνδον καθείρξας, ἵνα θύραζε μὴ 'ξίῃ.
νόσον γὰρ ὁ πατὴρ ἀλλόκοτον αὐτοῦ νοσεῖ,

v. 62. γ' ἔλαμψε: ante Brunckium legebatur Κλέων ἔλ., nunc ex R. V. (sec. Dind.) B. C. receptum ab omnibus Κλέων γ' ἔλ. Verum, comparato Nub. v. 549 sq., fortasse legendum Κλ. ἀνέλαμψε ut ἀνασελγ. Κλέων' ἔγλαψα nunc Bergk. ed. II. Per Cleonem Equitum fabulam intelligi arbitratur Reiskius: idem suspic. Lenting.

v. 68. ἄνω vulgo, correxit Reisig. Coni. p. 184 et praetermisso Reisigio Cobetus Mnem. l. l. Commate interpungendum post ἐκεινοσί. Schol. articulum legisse videtur, explicans: τὸ ἄνω δεικτικῶς. Pro ἄνω Bergk.: fort. ὕπνῳ ed. II.

v. 70. καθεύδειν Ald. Crat. καθείρξας vulgo.

v. 71. Displicet αὐτοῦ, quum sufficiat ὁ πατήρ, nisi malis αὐτοῦ significare: ibi. Fortasse scribendum ἔνδον, ut v. 110: αἰγιαλὸν ἔνδον τρέφει.

ἥρως. Cf. Bergk. in Mein. Com. II p. 1026. 1055. 1139.

v. 62. αὖθις. Namque duobus antea fabulis Euripides carptus est, Acharnensibus et, ut demonstrare conatus sum, Proagone; cf. Prolegom. p. 27.

v. 63. μυττωτεύσομεν: schol. R. ἀντὶ τοῦ συντρίψομεν, δριμύξομεν, ἐκπικρανοῦμεν: zusammen- vel durchkneten, ut factum erat in Babyloniis et Equitibus. cf. Pac. 247.

v. 64. λογίδιον, quod supra v. 54 λόγος. — γνώμην: schol. περιπέτειαν, sed est: gravitatem.

v. 65. οὐχὶ δεξιώτερον: schol. ἧττον τῆς ὑμῶν σοφίας.

v. 66. φορτικῆς: de comoedia vulgari atque insulsa, quam dicit, Megarensium, aliorum vid. Meinek. Com. I p. 223 et supra ad v. 57, cf. Proleg. p. 58 sqq.

Huiusmodi excusationes et laudationes sui praesertim in parabasibus obviae sunt, ut Equitum, Nubium, Vesparum, Pacis.

v. 68. τοῦ τέγους: schol. ὁρᾶται γὰρ ὁ Βδελυκλέων ἐπὶ ὑπερῴου καθήμενος: immo κατακλινείς.

v. 69. De solutione quarti pedis πατέρ' ἐπέταξε dixit Engerus Praef. Lys. XXVII.

v. 70. De μὴ 'ξίῃ cf. Herm. Vig. p. 459.

ἣν οὐδ' ἂν εἷς γνοίη ποτ' οὐδὲ ξυμβάλοι,
εἰ μὴ πύθοιθ' ἡμῶν· ἐπεὶ τοπάζετε.
'Αμυνίας μὲν ὁ Προνάπου φήσ' οὑτοσὶ
εἶναι φιλόκυβον αὐτόν·

ΣΩΣΙΑΣ.

ἀλλ' οὐδὲν λέγει
μὰ Δί', ἀλλ' ἀφ' αὑτοῦ τὴν νόσον τεκμαίρεται.

ΞΑΝΘΙΑΣ.

οὔκ, ἀλλὰ φιλο μέν ἐστιν ἀρχὴ τοῦ κακοῦ.

v. 72. οὐδ' ἂν ξυμβάλοι. Cobet. l. l. coniecit οὐδέ, i. e. lectionem vulgatam ante Dindorfium et Bekkerum. Repetitum οὐδ' ἄν aptam vocis intentionem requirit.
v. 73. πύθοιθ': praetulerim πύθοισθ', quum sequatur τοπάζετε· (de varia lectione scholiastae τοπάζεται, e Cod. Δ. recepta, vid. O. Schneider. de vet. Ar. sch. fontt. p. 53).
v. 74. Προνάπους R. V., quod receperunt Dindorf. Bergk. Invern. Vulgatum Προνάπου tuetur Hirschig. Dind. comparat Προνάπει ap. Isaeum Or. VII p. 65, 18.
v. 76 et 77. Xanthiae tribuuntur in Ald.
v. 77. Pro οὔκ, quod tamen satis bonum sensum habet, εὖ γ', ut Bergkio satisfiat, legendum censeo. Bergk.: „personarum distributio admodum incerta; fort. Σ. v. 73. 74, Ξ. v. 76, Σ. v., qui excidit, Ξ. v. 77, Σ. v. 78. 79 — αὐτόν. Ξ. v. 79. 80, Σ. 81. 82, Ξ. v. 83—135."
v. 77. ἀρχὴ Hirschig. vulgo ἀρχή.

v. 74. 'Αμυνίας: schol. ὡς φιλόκυβος κωμῳδεῖται. ἐν δὲ Σεριφίοις Κρατίνου ὡς κόλαξ καὶ ἀλαζὼν καὶ συκοφάντης. Cf. Mein. Com. II p. 138. I p. 364. Bergk. Rel. C. p. 207. Alter videtur fuisse Cleonymus, alter Cinesias, quippe in Nub. 686 sqq. tanquam mulier carpitur. Quum in Nubibus potissimum et in Vespis eius vitia notaverit Comicus, videtur non multo post Vesparum didascaliam obiisse.

v. 75. Schol.: τινὲς ἀμοιβαῖα. Quod ita intelligo, ut quidam hunc ipsum versum voluerint distribuere. Non male. Nam v. 79 eadem ratione bipartitus. Itaque sic disposui cum R. et Iunt. Bergkius post v. 76 versum excidisse indicavit, sequenti versu opinor impulsus, quo Xanthias videtur Sosiae coniecturis respondere. Verum οὔκ, quod repetit prius οὐδέν, in ore servi bene se habet.

v. 76. τεκμαίρεται. Ita Alexis ap. Stobaeum Floril. 73, 39 (Mein. Com. III p. 521): ἀπ' ἐμαυτῆς ἐγὼ τεκμαίρομαι. cf. Fritzsch. Daetal. p. 52.

v. 77. φιλο — scholiasta bene: ἀντὶ τοῦ εἰπεῖν ἀρχὴν τοῦ ὀνόματός φησι τοῦ κακοῦ (et quod v. 71 Xanthias νόσον νοσεῖ dixerat). τὸ φιλο δὲ εἶπε, παρόσον Φιλοκλέων ἐκαλεῖτο. πεποιημένον δὲ τοῦτο παρὰ τὸ φιλεῖν τὰς Κλέωνος πράξεις. φιλόδικος δὲ οὗτος καὶ συκοφάντης.

ὁδὶ δέ φησι Σωσίας πρὸς Δερκύλον
εἶναι φιλοπότην αὐτόν.

ΣΩΣΙΑΣ.

οὐδαμῶς γ', ἐπεὶ
αὕτη γε χρηστῶν ἐστιν ἀνδρῶν ἡ νόσος.

ΞΑΝΘΙΑΣ.

Νικόστρατος δ' αὖ φησιν ὁ Σκαμβωνίδης
εἶναι φιλοθύτην αὐτὸν ἢ φιλόξενον.

ΣΩΣΙΑΣ.

μὰ τὸν κύν' ὦ Νικόστρατ' οὐ φιλόξενος,
ἐπεὶ καταπύγων ἐστὶν ὅ γε Φιλόξενος.

v. 78. Σωσία Brunckius.
v. 80. ἀνδρῶν ἐστιν Ald. Crat.
v. 81. ὦ Νικόστρατος Ald. Iunt. Kust. correxit Crat. Iunt. 1540, Fl. Christ. Rek.

v. 78. Σωσίας. Scholiasta spectatorem quendam hoc nomine appellatum esse dicit, non Sosiam servum; idem duos eiusdem nominis commemorat fuisse, alterum Pythidis, alterum Parmenonis filium. Assentitur Berglerus, quod Sosias servus, quo morbo herus laboret, sciat. Brunckius autem, quod Σωσίας tantum servile nomen fuerit, servisque in theatro locus non sit concessus, Σωσία coniecit, ut ὁδὶ unus ex spectatoribus sit. Dindorfius vero ex ipso scholiasta eque Demosthene p. 1075 satis demonstravit, etiam liberos homines interdum nomine Sosiae usos esse. Verumtamen, licet servi spectatum ire non vetarentur, licet liberi eius nominis homines Athenis fuerint, Sosiam actorem his verbis appellatum esse et propter ebrietatem, communem servorum morbum, notatum puto. Agunt enim Xanthias et Sosias spectatorum partes. Dercylus homo ebriosus sive caupo fuit sive actor comicus, aut inter spectatores assidebat, ut Amynias, Nicostratus, alii, qui tanguntur (salva venia tanguntur, quasi poeta omnibus una dixerit: Nichts für ungut!), aut nomine suo ex vinolentia notissimo risum movebat. Quod vero Sosias v. 80 contradicit: αὕτη γε χρηστῶν ἀνδρῶν ἡ νόσος: id ut semet defendat aliosque viros ceteroqui bonos, non in Dercyli favorem dicit. Sosiam spectatorum unum esse, Dobraeus contendit.

v. 81. Νικόστρατος — ὁ Σκαμβωνίδης: schol. ἀπὸ δήμου τῆς Λεοντίδος φυλῆς ὁ Σκαμβωνίδης. Pagus audiebat Σκαμβωνίδαι, cf. Paus. I, 38, 2. Boeckh. C. I. n. 70. Leake Demen p. 22. 233. Bergk. Rel. Com. p. 208. Nicostratus alias homo ignotus, propter δεισιδαιμονίαν sacrificiorum studiosus fuit et superstitiosus, sed etiam liberalis. At Sosias verbo honesto φιλόξενος ludit, ut tangat Philoxenum cinaedum etiam ab Eupolide et Phrynicho derisum, cf. Mein. Com. I p. 221. 158. II p. 514. 598.

v. 83. μὰ τὸν κύν': schol. οὕτω διὰ δεισιδαιμονίαν ὤμνυον (an hoc loco

ΞΑΝΘΙΑΣ.

ἄλλως φλυαρεῖτ'· οὐ γὰρ ἐξευρήσετε.
εἰ δὴ 'πιθυμεῖτ' εἰδέναι, σιγᾶτε νῦν.
φράσω γὰρ ἤδη τὴν νόσον τοῦ δεσπότου.
φιληλιαστής ἐστιν ὡς οὐδεὶς ἀνήρ,
ἐρᾷ τε τούτου, τοῦ δικάζειν, καὶ στένει,
ἢν μὴ 'πὶ τοῦ πρώτου καθίζηται ξύλου.
ὕπνου δ' ὁρᾷ τῆς νυκτὸς οὐδὲ πασπάλην.
ἢν δ' οὖν καταμύσῃ κἂν ἄχνην, ὅμως ἐκεῖ
ὁ νοῦς πέτεται τὴν νύκτα περὶ τὴν κλεψύδραν.
ὑπὸ τοῦ δὲ τὴν ψῆφόν γ' ἔχειν εἰωθέναι

v. 86. εἰ δ' ἠπιθυμ. Ald. Iunt. Kust. εἰ δέ γ' ἐπιθυμεῖτ' Reiskius. εἰ δὴ 'πιθ. correx. Pors.

v. 87. φράσω κτλ. Hirschig. Philol. V p. 286 spurium esse iudicavit, comparato Lys. 769 sq., ubi post σιγᾶτε δή statim sequitur, quod dicendum erat. Sed diversa est huius loci conditio; Xanthias enim, quibuscunque modis potest, exspectare spectatores et desiderare nomen iubet.

v. 90. καθέζηται Bergk. ed. II.

v. 92. καταμύσει ante Brunckium. καταμύσῃ B. C. Pro ἐκεῖ H. Heckerus Mnemos. l. l. scribi iubet ἔτι, sine idonea causa, quum ἐκεῖ sit in somnis. Possit etiam valere: domi.

v. 93. πέταται Ald. Iunt. πέτεται Frob. ed. Scal. Kust.

v. 94. ψῆφόν γ' ἔχειν R. vulgo; C. F. Herm. δέφειν in censura edit. Hirschig. Sed cur obscoena inculcare, ubi severa reliqua et gravia sunt? Hirschig. κατέχειν. Sufficit γ' ἔχειν: si iudicare prohibetur, certe calculum manibus terere studet. Tum vero id quod statim sequitur γέ, prius tuetur: ἢν ἴδῃ γε, de quo dixit Reisig. Coni. p. 255. — τῶν ψήφων, ut τῶν λίθων Ach. 183, suspicatur Dobraeus.

propter καταπυγοσύνην Nicostrati?) ἢ τάχα μιμεῖται τοὺς φιλοσόφους (inprimis Socratem) εἰς κύνα καὶ χῆνα ὀμνύοντας.

v. 86. σιγᾶτε νῦν: vid. ad v. 77. σιγᾶτε δή Lys. 769.

v. 88. φιληλιαστής: vid. Proleg. p. 95 sqq.

v. 90. Versus admodum languet propter assonantiam πρώτου — ξύλου. Praetulerim: ἢν μὴ καθίζηται 'πὶ τοῦ πρώτου ξύλου.

v. 91. πασπάλην: schol. R. τὸ τῆς κέγχρας ἄλευρον. De minimo et minutissimo quoque dictum, ut v. 92 ἄχνην, τὸ λεπτομερὲς τῆς στάχυος. Schol. comparat Hom. Il. V, 499. Nos utimur in re simili Fünkchen, Stäubchen, Körnchen.

v. 93. τὴν κλεψύδραν: vid. Proleg. p. 134 sqq. Mire Palmerius scholiastae verba explicavit.

v. 94. τὴν ψῆφόν γ': vid. Proleg. p. 154 sqq.

τοὺς τρεῖς ξυνέχων τῶν δακτύλων ἀνίσταται,
ὥσπερ λιβανωτὸν ἐπιτιθεὶς νουμηνίᾳ.
καὶ νὴ Δί' ἢν ἴδῃ γέ που γεγραμμένον
υἱὸν Πυριλάμπους ἐν θύρᾳ Δῆμον καλόν,
ἰὼν παρέγραψε πλησίον· κημὸς καλός.
τὸν ἀλεκτρυόνα δ', ὃς ᾖδ' ἀφ' ἑσπέρας, ἔφη
ὄψ' ἐξεγείρειν αὐτὸν ἀναπεπεισμένον,
παρὰ τῶν ὑπευθύνων ἔχοντα χρήματα.
εὐθὺς δ' ἀπὸ δορπηστοῦ κέκραγεν ἐμβάδας·
κἄπειτ' ἐκεῖσ' ἐλθὼν προκαθεύδει πρῴ πάνυ,

v. 97. ἂν vulgo ante Bentleium. ἂν Porsonus saltem apud comicos recentiores retinendum esse monuit, ut Dobraeus refert. Idem tamen vel ἢν vel ἐὰν malebat.
v. 98. υἱὸν R. V. Invern. Dind. Hirsch. Bergk. τὸν Πυρ. vulgo. τόνδε Πυριλ. Lenting.
v. 99. ἰὼ P. Iunt.
v. 100. ὡς pro ὃς propon. Bergk. ed. II. Dind. ᾖδ' R. vulgo. ᾔδεν B. C. Δ. — Bekkerus et Bergkius ἀφ' ἑσπέρας, ut R. et V. sec. Cob. Reliqui ἐφ', quod minus aptum; quum galli de media nocte incipiant canere, nunc eum ab ineunte incepisse neque tamen satisfecisse seni dicit. Schol. ἐν ὑπερβολῇ τοῦτο.
v. 101. ὄψ' ἐξεγείρειν R. V. Invern. Dind. Bekk. Hirsch. Bergk. ὡς ὄψ' ἐγείρειν antea vulgo.
v. 103. δ' om. Ald.

v. 95. τοὺς τρεῖς: schol. τούτῳ γὰρ κατέχουσι τὰς ψήφους οἱ δικασταί, τῷ μεγάλῳ καὶ τῷ λιχανῷ καὶ τῷ μέσῳ.

v. 96. νουμηνίᾳ: schol. κατὰ νουμηνίαν γὰρ ἔθος εἶχον λιβανωτοὺς ἐντιθέναι τοῖς ἀγάλμασι. cf. Mein. Com. I p. 140.

v. 98. Demus, Pyrilampis filius, forma insignis multos habuit amatores; cf. Plat. Gorg. p. 841 d. et Eupolis apud schol. ad h. l. cfr. Mein. Com. I p. 140. II p. 515 et quem laudavit Mein., Boeckh. Prooem. lect. aest. Ber. 1839 p. 14. — Ad γεγραμμένον schol. R. ἔθος ἦν τοῖς ἐρασταῖς ἐπιγράφειν πανταχοῦ τὸ τῶν παιδικῶν ὄνομα. cf. Acharn. 144.

v. 99. κημὸς καλός: vid. Proleg. p. 131 sq. Iam videtur hoc loco etiam πρὸς τὸ κακέμφατον dictum esse, quum de Demo agatur (cf. Bergk. Rel. Com. p. 139. Mein. Com. II p. 50).

v. 102. ὑπευθύνων: Vict. τῶν δικαζομένων.

v. 103. ἀπὸ δορπηστοῦ: ut gallus ἀφ' ἑσπέρας canere coepit, ita senex statim a coena cum clamore poscit calceos. De ἐμβάδας vid. Proleg. p. 146 sq.

v. 104. προκαθεύδει: scil. ante fori introitum. Non enim iudices solum

ὥσπερ λεπὰς προσεχόμενος τῷ κίονι.
ὑπὸ δυσκολίας δ' ἅπασι τιμῶν τὴν μακρὰν
ὥσπερ μέλιττ' ἢ βομβυλιὸς εἰσέρχεται
ὑπὸ τοῖς ὄνυξι κηρὸν ἀναπεπλασμένος.
ψήφων δὲ δείσας μὴ δεηθείη ποτέ,
ἵν' ἔχοι δικάζειν, αἰγιαλὸν ἔνδον τρέφει.

v. 105. Libri et vulgo προσεχόμενος, metro salvo et bono. Hirschig. coniecit etiam propter metrum languens, quod tamen saepissime obvenit, προσισχόμενος. „Secunda senarii dipodia eodem vocabulo continuata apud Aristophanem in prima sede, hoc est in tertia versus, rarissime habet tribrachyn: caeteris vero pariter constitutis ut in hoc versu, nunquam habet.“ Causa perspicua est: nam suis quisque versus utitur verbis, syllabis, rhythmo. Cur vero comparaverit Plut. 1096 προσίσχεται, Brunckio praeeunte, non video; quum ibi προσέχεται dici propter metrum non potuerit. Omnino formas ἴσχειν, ἀμπίσχω, ὑπίσχομαι, προσίσχομαι a metrorum legibus originem duxisse crediderim.

ibid. πρῴονι, columnae, suspic. Reisk.

v. 108. ἀναπεπλασμένος R. V. et recentiores post Invern. excepto Conzio, qui cum Brunckio vulgatum ὑποπεπλασμένος servavit.

v. 110. ἔχοι R. V. B. Invern. Dind. Bergk. Hirschig. ἔχῃ Bekkerus et vulgo. — δικάζων Lenting.

strenui sed etiam concionantes prima luce in forum contendere solebant, ut et primas sedes, τὸ πρῶτον ξύλον, occuparent et mercedem acciperent, cf. Eccles. 289 sqq. et Acharn. 28.

v. 105. λεπάς. Schol. Apoll Rh. Arg. I, 1266 λέπας. Affixus est atque haeret columnae (quae ad introitum utrimque est), tanquam concha saxo. Ita in Pluto v. 1095: τὸ γρᾴδιον ὥσπερ λεπὰς τῷ μειρακίῳ προσίσχεται. Hermippus ap. Athen. XIV, 636 d (Mein. Com. II p. 390) dixit λεπάδας πετρῶν ἀποκόπτειν, quasi omni virium intentione adhaererent saxis.

v. 106. ὑπὸ δυσκολίας: nam cum iudicandi furore libido damnandi in dies crevit. De τὴν μακρὰν vid. Proleg. p. 152 sq.

Hac impulsus iam ante rem iudicatam, immo ante causae initium ungues habet cera sublitos, api similis aut bombylio. Ἐν ὑπερβολῇ etiam haec. Nam causa iudicata οἱ καταδικαζόμενοι (leg. καταδικάσαντες) εἰώθασιν ἐν τῷ γραμματιδίῳ μακρὰν γραμμὴν ἕλκειν (schol. R.). Quae quum ita sint, interpretes latini ita verterunt, ut domum eum revertisse intelligerent. Non crediderim; sed domo effert ungues ceratos, domum refert. Tum vero poetam κατέρχεται scripsisse consentaneum est, si vocabulo revertendi opus fuisset.

v. 109. ψήφων: vid. Proleg. p. 154 sqq. Etiam haec ἐν ὑπερβολῇ, quum calculos tantum praesentibus iudicibus traditos esse demonstratum sit.

v. 110. αἰγιαλὸν τρέφει dictum, quod calculi et lapides sive lapilli erant et conchae.

τοιαῦτ ἀλύει· νουθετούμενος δ᾽ ἀεὶ
μᾶλλον δικάζει. τοῦτον οὖν φυλάττομεν
μοχλοῖσιν ἐνδήσαντες, ὡς ἂν μὴ ᾽ξίῃ.
ὁ γὰρ υἱὸς αὐτοῦ τὴν νόσον βαρέως φέρει.
καὶ πρῶτα μὲν λόγοισι παραμυθούμενος
ἀνέπειθεν αὐτὸν μὴ φορεῖν τριβώνιον
μηδ᾽ ἐξιέναι θύραζ᾽· ὁ δ᾽ οὐκ ἐπείθετο.
εἶτ᾽ αὐτὸν ἀπέλου κἀκάθαιρ᾽, ὁ δ᾽ οὐ μάλα.
μετὰ ταῦτ᾽ ἐκορυβάντιζ᾽· ὁ δ᾽ αὐτῷ τυμπάνῳ

v. 113. ἐγκλείσαντες vulgo et Reisig. Coni. p. 210. ἐνδήσαντες R. et V. sec. Dind. Iunt. Frob. et post Invern. editores. Vulgata lectio posse defendi mihi videtur loco Euripid. Androm. 950, a Berglero comparato: εὖ φυλάσσετε κλείθροισι καὶ μοχλοῖσι δωμάτων πύλας.

v. 118. κἀκάθαιρ᾽, ὁ δ᾽ οὐ μάλα. Ita post H. Stephanum Reisig. Coni. p. XVIII, Bekkerus, Dind. Hirschig. Bergk. κἀκκάθαιρ᾽ V. Iunt. Frob. καὶ κάθαιρ᾽ R. καὶ ᾽κάθαιρε B. C. κἀκάθαιρε καὶ μάλα Brunck. Invern. καὶ ᾽κάθαιρε καὶ μάλα Ald. Reiskius post μάλα punctum deleri iubet; quod deest ap. Iunt.

v. 119. μετὰ ταῦτ᾽ vulgo et Reis. C. p. 223. μετὰ τοῦτ᾽ e cod R. V. Invern. et Bergk. Non tam de re una et singulari quam de tempore dictum videtur; quare cum Reisigio praetulerim μετὰ ταῦτ᾽. Fritzsch. Thesm. 655 τοῦτ᾽. ἐκορυβάντιζεν Reis. ·Ien. L. Z. 1817 p. 399, quod eiusmodi elisione post maiorem interpunctionem Aristophanes non soleret uti (Dind.); verum quidni ponamus minorem interpunctionem?

v. 111. ἀλύει: schol. παρὰ τὰ Εὐριπίδου ἐκ Σθενεβοίας· τοιαῦτ᾽ ἀλύει, νουθετούμενος δ᾽ ἔρως μᾶλλον πιέζει.

v. 115. παραμυθούμενος: similiter Menander ap. Stob. Floril. 57, 1: ταῖς ἐλπίσιν τἀλγεινὰ παραμυθούμενος (Mein. Com. IV p. 273) et Noster apud Athen. VIII, 385 f. Bergk. M. C. II p. 962: εἰ μὴ παραμυθεῖ μ᾽ ὀψαρίοις ἑκάστοτε.

v. 116. τριβώνιον: vid. Proleg. p. 145 sq. De imperfectis ἀνέπειθε et ἐπείθετο dixit Reisig. Coni. p. 205.

v. 117. ἀπέλου: vid. Cobet. V. L. p. 84 et p. 360 sq. Sordes iudiciales abluebat filius, sed frustra. Remanebat furor iudicialis. Ad ὁ δ᾽ οὐ μάλα supplendum καθαρὸς ἦν vel tale quid vel etiam ἐπείθετο. Cf. Enger. ad Thesmoph. 846.

v. 119. ἐκορυβάντιζ᾽: schol. τὰ τῶν Κορυβάντων ἐποίει αὐτῷ μυστήρια, ἐπὶ καθαρμῷ τῆς μανίας. Bergler: „Quasi Corybantum insania levior sit quam huius senis, aut satius sit eum insanire Corybantum more, dum fori obliviscatur.“ Fallitur opinor scholiasta, de expianda sacris quibusdam insania cogitans. κορυβαντίζειν est aliquem iubere κορυβαντιᾶν, quod dulce sit desipere in loco. De sacris Corybantum Noster non cogitavit, ubi horum meminit, sed de temulentia atque ebrietate, quae cum Liberi sacris communicant. Quare senem cum ipso

ᾄξας ἐδίκαζεν εἰς τὸ Καινὸν ἐμπεσών.
ὅτε δῆτα ταύταις ταῖς τελεταῖς οὐκ ὠφέλει,
διέπλευσεν εἰς Αἴγιναν· εἶτα συλλαβὼν
νύκτωρ κατέκλινεν αὐτὸν εἰς Ἀσκληπιοῦ·
ὁ δ' ἀνεφάνη κνεφαῖος ἐπὶ τῇ κιγκλίδι.
ἐντεῦθεν οὐκέτ' αὐτὸν ἐξεφρείομεν.
ὁ δ' ἐξεδίδρασκε διά τε τῶν ὑδρορροῶν

v. 120. εἰς R. V. εἰς et ἐς Dind. ἐς Kuster. Brunck. εἰς reliqui. De discrimine τοῦ εἰς et ἐς copiose post Porsonum ad Hecub. pr. LVI. Elmslei. ad Acharn. 42. Fritzschium ad Thesm. 657 exposuit Engerus Lysistr. v. 1 et 2.

v. 121. ὅτε δὴ δὲ vulgo. δῆτα R. V. Invern. Reis. Coni. p. 228. Bekk. Hirsch. Bergk. Dindorfius in Oxoniensi δῆτα, in Parisiensi δὴ δέ. cf. Elmsl. Ach. 10. Pors. ad Lys. 523.

v. 125. ἐξεφρίομεν R. et Ven. sec. Cob. ἐξεφρείομεν vulgo. Dind. in Oxoniensi ἐξεφρίομεν, dum in comment. alteram formam probat, in Parisiensi ἐξεφρείομεν. v. 156. ἐκφρήσετε: cf. τελείω, δρασείει similia. Alia com-

tympano, quo in sacris peragendis usus esset, exsiluisse atque in novum forum irruisse iudicaturum finxit. De Corybantibus cf. schol. Lys. 558 et Pac. 277. Tympana in foro — huius ioci causa istud ἐκορυβάντιζε. Aliter Bergk. Rel. Com. p. 216.

v. 120. τὸ Καινόν: vid. Proleg. p. 104. 113.

v. 121. τελεταῖς: Vict. ἐπινοίαις. Quum patris furorem furore non posset sanare, patrem Aeginam traduxit (διέπλευσεν scil. μετὰ τοῦ πατρὸς) ibique prehensum illum in Aesculapii fano, quasi morbo laboraret, incubare fecit, sed mirum quantum summo mane ad fori introitum apparuit.

v. 124. κιγκλίδι: vid. Proleg. p. 121 sq. cf. Fritzsch. Daet. p. 126. 128.

v. 125. ἐντεῦθεν de tempore dictum, = ἐκ τούτου vel μετὰ ταῦτα, ut Ran. 154. Equit. 543.

v. 126. Imperfecta ἐξεδίδρασκε — ἐξήλλετο — ἐνέκρουεν de conatu.

ib. ὑδρορροῶν: schol. οἱ κοῖλοι τόποι, δι' ὧν χωρεῖ τὸ ὕδωρ τὸ ἐξ ὑετῶν. Ach. 922 ὑδρορρόα καλεῖται τὸ μέρος τῆς στεφανίδος, δι' οὗ τὸ ἀπὸ τοῦ ὄμβρου ὕδωρ συναγόμενον κατέρχεται. Eadem schol. Acharn. 1186. Comparatis his locis, namque Eubuli ap. Athen. XIII, 557 f. (Mein. C. III p. 250) nullius profecto momenti, apparet canales fuisse intra aedium muros ad ipsum muri parietem, ut esset μέρος τῆς στεφανίδος. Namque Graeci aquam, quantum fieri eius poterat, excipiebant ad usum domesticum. Coelo sereno aura per hos canales penetrabat, quos quam ampli fuerint ignoramus; quum hoc certe Vesp. loco ἐν ὑπερβολῇ dictum sit, senem per canales egredi conari. Videntur autem plures numero fuisse; quattuor, si placet. Verum ut canales ita fuisse domus interioris partem existimem, movet me maxime Acharn. v. 922 εἰσπέμψειεν εἰς τὸ νεώριον δι' ὑδρορρόας: quod, quum navalia fuerint tectis instructa, nisi per tecti foramen, fieri non potuit; movet praeterea, quod nostro loco dictum est ἐξεδίδρασκε. — Alterum foraminum genus αἱ ὀπαί

13

καὶ τῶν ὀπῶν· ἡμεῖς δ' ὅσ' ἦν τετρημένα
ἐνεβύσαμεν ῥακίοισι κἀπακτώσαμεν.
ὁ δ' ὡσπερεὶ κολοιὸς αὑτῷ παττάλους
ἐνέκρουεν εἰς τὸν τοῖχον, εἶτ' ἐξήλλετο.
ἡμεῖς δὲ τὴν αὐλὴν ἅπασαν δικτύοις
καταπετάσαντες ἐν κύκλῳ φυλάττομεν.
ἔστιν δ' ὄνομα τῷ μὲν γέροντι Φιλοκλέων,
ναὶ μὰ Δία· τῷ δ' υἱεῖ γε τῳδὶ Βδελυκλέων,
ἔχων τρόπους φρυαγμοσεμνακούς τινας.

posita Vesp. 892: εἰσφρήσομεν, Av. 194: διαφρήσετε. — ἐξεφροῦμεν ἂν proponebat Porson. — Dobraeus „Vel legendum cum Porsono ἐξεφροῦμεν ἄν, vel ἐντεῦθεν οὖν ὁ μὲν οὐκέτ' αὐτὸν ἐξέφρει. Sed nunc malim ἐντεῦθεν οὐκέτ' οὐδαμόσ' αὐτὸν ἐξέφρει."

v. 129. κολοιός. Berglerus Κόροιβος coniecit, iniuria a Brunckio notatus, cf. schol. Ran. 990 et Suid. s. v., quamquam praestat κολοιός.

v. 134. τῳδὶ R. V. Iunt. Kust. recent. τῷδε B. C. Ald. Brunck.

v. 135. φρυαγμοσεμναχους τίνους R. φρυαγμοσεμνα χουστίνας V. sec. Cob. Recentiores cum Suida s. v. φρυαγμοσεμνάκους τινάς. ὀφρυαγμοσεμνακουστίνους i. e. scholiastarum lectio, B. Δ. Ald. Iunt. Kust. Legendum φρυαγμοσεμνακούς τινας. Quid? si legamus ὀφρυαγνοσεμνικούς τινας, ut derivandum sit ab ὀφρύς, ἁγνός, σεμνός?
— ὀφρυαγμοσεμνοβυστικοὺς Bentl.

quod verbum pro quolibet genere foraminum usurpatur. Ita nostro loco et fumarium, quae v. 143 ἡ κάπνη appellatur: et fenestras, alias αἱ θυρίδες nuncupatas, et reliqua tecti aut murorum foramina significat. Quo eodem sensu adhibitum est v. 350. 352; v. 318 fenestram aliquam choro adversam esse apparet, retibus obstrictam; item apud Pollucem X, 25 (Mein. Com. II p. 948) aut fenestram aut tecti foramen (Dachluke) — καὶ δι' ὀπῆς κἀπὶ τέγους: et ap. Athen. XIII, 569 b. μηδὲ δι' ὀπῆς κάτωθεν ἐκδῦναι στέγης idem est tecti foramen (Mein. Com. III p. 617); idem denique apud Sannyrionem schol. Eur. Orest. 269 (Mein. Com. II p. 874). Translate vero Lys. 721. Plut. 715. — Postremo nominatur τὸ τῆς πυέλου τρῆμα v. 141, alvei foramen, schol.: ἡ πύελος ἔχει τρώγλην, δι' ἧς ἀπολουόμενον ἐκχέουσι τὸ θερμόν: cf. Pac. 843. Eq. 1060. 1062 cum schol., in aversa domus parte situm. Bene addit scholiasta: παίζει δὲ καὶ τοῦτο (ut τὴν ὑδρορρόαν) ὡς ἐπὶ μυός. Cf. Mein. C. V. s. πύελος. Haec omnia foramina v. 127 dicuntur, ὅσ' ἦν τετρημένα.

v. 129. κολοιός: schol. τοῖς γὰρ ἐν τῷ οἴκῳ κολοιοῖς (καὶ τοῖς ἄλλοις ὀρνέοις) πηγνύουσι πάτταλον, ἵνα εἰς αὐτοὺς ἅλλοιντο.

v. 135. φρυαγμοσεμνακούς τινας. Flor. Chr. vertit: mores habenti caperofronti-pervicos i. e. severos supra modum et superbos.

ΒΔΕΛΥΚΛΕΩΝ. ΞΑΝΘΙΑΣ. ΣΩΣΙΑΣ. ΦΙΛΟΚΛΕΩΝ.

ΒΔΕΛΥΚΛΕΩΝ.

ὦ Ξανθία καὶ Σωσία καθεύδετε;

ΞΑΝΘΙΑΣ.

οἴμοι.

ΣΩΣΙΑΣ.

τί ἔστι;

ΞΑΝΘΙΑΣ.

Βδελυκλέων ἀνίσταται.

ΒΔΕΛΥΚΛΕΩΝ.

οὐ περιδραμεῖται σφῷν ταχέως δεῦρ' ἅτερος;
ὁ γὰρ πατὴρ εἰς τὸν ἰπνὸν εἰσελήλυθεν
καὶ μυσπολεῖ τι καταδεδυκώς. ἀλλ' ἄθρει

v. 140. Reiskius ita distribuit: Servus: καὶ μυσπολεῖ τις καταδεδυκώς. Bdel. ἀλλ' ἄθρει. Bentleius: μυσπολεῖ γε vel τις. γ' ὅστις Ald. τις ὅστις

v. 136. Bdelycleo expergefactus clamat servos. Hi enim, ut supra demonstravimus, aliquantum a domo et statione sua progressi cum spectatoribus confabulantur, primo Xanthias, tum Sosias subsequens. Qui, dum Xanthias tanquam prologum fabulae loquitur, ad stationem rediisse, immo iterum obdormivisse existimandus est. Namque Xanthias, audita heri voce, stationem suam occupare properat, clamans οἴμοι, quo expergefacit Sosiam, qui quum propter soporem audierit nihil, admiratus quaerit: τί ἔστι; Iam Bdelycleo de tecto haec, de qua re vid. Proleg. p. 40 sqq..

v. 139. ἰπνόν: schol. ἰπνὸς κυρίως ἡ κάμινος. νῦν δὲ τὸ μαγειρεῖόν φησιν, ἐν ᾧ λαθὼν αὐτοὺς ὁ Φιλοκλέων εἰσῆλθεν καὶ τρύπην ὑπέδυ.

v. 140. μυσπολεῖ: schol. τὸ ἐρευνᾶσθαι κρύφα (nos: rascheln).

κατὰ τῆς πυέλου τὸ τρῆμ' ὅπως μὴ 'κδύσεται·
σὺ δὲ τῇ θύρᾳ πρόσκεισο.

ΞΑΝΘΙΑΣ. ΣΩΣΙΑΣ.

ταῦτ' ὦ δέσποτα.

ΒΔΕΛΥΚΛΕΩΝ.

ἄναξ Πόσειδον, τί ποτ' ἄρ' ἡ κάπνη ψοφεῖ;
οὗτος, τίς εἶ σύ;

ΦΙΛΟΚΛΕΩΝ.

καπνὸς ἔγωγ' ἐξέρχομαι.

ΒΔΕΛΥΚΛΕΩΝ.

καπνός; φέρ' ἴδω ξύλου τίνος σύ;

ΦΙΛΟΚΛΕΩΝ.

συκίνου.

ΒΔΕΛΥΚΛΕΩΝ.

νὴ τὸν Δί', ὅσπερ γ' ἐστὶ δριμύτατος καπνῶν.
ἀτὰρ οὐκ ἐσερρήσεις γε, ποῦ 'σθ' ἡ τηλία;

Iunt. Kust. neglecto metro. τι καταδ. Brunck. et recentiores. τις κ. Porson. (μῦς πολεῖ Crat. Iunt. 1540.)

v. 142. Sosiae in cod. B. et vulgo est. Xanthiae dedit Bergk. Vid. Proleg. p. 43. Οἰ. Ald. Iunt. Sequentem versum et particulam v. 144 Ald. Iunt. Kust. Sosiae continuant sive Οἰ.

v. 145. τίνος ξύλου vulgo et Hirschig. ξύλου τίνος R. et V. sec. Dind. (v. Bekk. ad h. v.: τίνος ξύλου V.) et recentiores reliqui.

v. 147. ἀτὰρ οὐκ ἐρρήσεις γε R. Iunt. ἀτὰρ οὐκ ἐσερρήσεις γε; vulgo, Hirschig. ἀτὰρ οὐ γὰρ ἐρρήσεις γε Dind. οὐκέτ' ἐρρ. Elmsl. Ach. 42, quod

v. 143. ἡ κάπνη: schol. ἡ καπνοδόκη· ἔστι δέ τι σωληνοειδὲς ἐπὶ τῶν μαγειρείων, δι' οὗ ὁ καπνὸς ἔξεισιν. vid. ad v. 126.

v. 145. φέρ' ἴδω et εἰπέ μοι initio interrogationis saepissime obveniunt.

ibid. συκίνου quid sibi velit, Bdelycleo versu sequenti dicit; alludi autem ad verbum συκοφάντης, apte monuit Berglerus, comparato Plut. 946. Ita Vesp. 897: κλῳὸς σύκινος, boia ficulnea, canis damnati poena, eadem ambiguitate utitur. Alia apud Mein. Com. III p. 65. Nostrum locum respicit Eustath. Odyss. p. 1719, 7. (Brunck.)

v. 146. νὴ τὸν Δί'. De νὴ Δία et νηδὶ copiose dixit Enger. Lys. 24. Rarius obvenit νὴ τὸν Δί' et μὰ τὸν Δί' pro νὴ Δί' et μὰ Δί'. Vltimam vocabuli Δία in arsi esse posse vel solere, etiam Meinekius Com. IV p. 37 negavit. cf. Engeri Praef. p. XXVII.

v. 147. ἡ τηλία: schol. τῇ κάπνῃ βούλεται ἐπιθεῖναι πῶμα τὴν τηλίαν. τηλία δὲ σανὶς βαθεῖα, ἐν ᾗ τὰ ἄλφιτα

δύου πάλιν· φέρ' ἐπαναθῶ σοι καὶ ξύλον.
ἐνταῦθά νυν ζήτει τιν' ἄλλην μηχανήν.
ἀτὰρ ἄθλιός γ' εἴμ' ὡς ἕτερος οὐδεὶς ἀνήρ,
ὅστις πατρὸς νυνὶ Καπνίου κεκλήσομαι.

ΣΩΣΙΑΣ.

σὺ δὲ τὴν θύραν ὤθει· πίεζέ νυν σφόδρα

dicere consuerint εἰσερρ. non ἐσερρ., nempe ante vocalem. Recepit Bergkius, omisso Elmsleio auctore. Reisig. Coni. p. 23 vulgatam probavit. Fritzsch. ad Thesmophor. 627: ἀπερρήσεις. Legendum ἀτὰρ οὐκ ἐσερρήσεις γε, interrogandi signo deleto.

v. 150. ἀλλ' ἄθλιος Vat. P. ἄθλιός γ' vulgo. ἕτερός γ' R. V. ἕτερος vulgo.

v. 151. νῦν R. V. Inv. recentt. — Reis. Coni. 109, ne prima verbi Καπνίου producatur, νῦν καί, quem sequutus Hirschig. νυνὶ scripsit, ut ante Invern. vulgo legebatur. De νυνὶ cum futuro vid. Wolf. Dem. Lept. p. 242.

v. 152—155. Reis. Coni. p. 237 et Bergkius post Beerium Bdelycleoni tribuerunt, equidem Sosiae vindicare studui, Proleg. p. 43, cui vulgo tribuebantur. Ol. Ald. Iunt.

v. 152. παῖ τὴν vulgo. Quum R. V. nihil habeant, Dindorf. Hirschig. lacunae

ἐν τῇ ἀγορᾷ ἐπίπρασκον. Corrigendum τηλία δὲ καὶ σανὶς β. e schol. Plut. 1037, nam multiplex est usus verbi, tabularum varias formas significantis, cf. Poll. IX, 108. Bekk. Anecd. p. 275, 15. Meinek. Com. II p. 503 sq. et Hemsterhus. ad schol. Plut. 1037. Brunck. ad v.

v. 147. ἐσερρήσεις. De regula Elmsleiana satis dixit Enger. Lys. v. 1 et 2. Schol. vero: οὐκ εἰσελεύσει μετὰ φθορᾶς. Photius s. v. ἐρρήσεις: μετὰ βίας εἰσελεύσῃ. Dind. „Qui ἐξελεύσῃ potius dicere debebant." Non crediderim. Namque de fumo in auras prodeunte atque evanescente, non de reprimendo agitur. Quare recte scholiasta μετὰ φθορᾶς: non prodibis ad evanescendum vel diffugiendum. Tum de fumo per fumarium ascendente bene dicitur ἐξέρχομαι v. 140, bene de fumo per auras diffuso ἐσερρήσεις. Sensus igitur: accedas ad operculum usque, certe tamen non prodibis altius.

v. 148. ξύλον. Ad omnes pertinet, et ad patrem, quod fumus est, et ad fumum, quod pater est, et ad operculum, quod utrumque operit. Schol. οὐ τῷ πατρὶ ἀλλὰ τῇ κάπνῃ. ἢ πρὸς τὴν τηλίαν, ἵνα ἐπιθῇ ξύλον εἰς βάρος διὰ τὰς τοῦ πατρὸς μηχανάς.

v. 149. ἐνταῦθα, i. e. ἔνδον (v. ad v. 110) sive in fumario sive in alia domus parte.

v. 151. Καπνίου. Ludit ambiguitate verbi, ita tamen ut de vino, qui καπνίας vocabatur, fere non cogitet, sed patrem, fumi instar summa levitate et perfidia usum, accusat, quod posthac Καπνίου nomen ut gestaret, effecerit. Spectatores tamen, audito Καπνίου nomine, vinum audiebant, maxime quia Dionysia celebrabantur. Cf. schol. et interprett. Bergk. Rel.

εὖ κἀνδρικῶς· κἀγὼ γὰρ ἐνταῦθ' ἔρχομαι.
καὶ τῆς κατακλεῖδος ἐπιμελοῦ καὶ τοῦ μοχλοῦ·
φύλαττέ θ' ὅπως μὴ τὴν βάλανον ἐκτρώξεται.

ΦΙΛΟΚΛΕΩΝ.

τί δράσετ'; οὐκ ἐκφρήσετ' ὦ μιαρώτατοι
δικάσοντά μ'; ἀλλ' ἐκφεύξεται Δρακοντίδης.

ΞΑΝΘΙΑΣ.

σὺ δὲ τοῦτο βαρέως ἂν φέροις;

signum malebant ponere. Equidem in Proleg. p. 43 σὺ δὲ supplendum esse conieci. Etiam Dind. σὺ τὴν suspicatur ad v. — τίς τ. θ. ὠ. Bergk. ed. II.

v. 154. καὶ τῆς κατακλεῖδος ἐπιμελοῦ καὶ τοῦ μοχλοῦ· φύλαττέ θ' ὅπως vulgo. φύλατθ' ὅπως Dindorf. φυλάττεθ' ὅπως Reisig. l. l. p. 237, quasi Bdelycleo, cui tribuit versus, haec ad ambos dixisset. καὶ τοῦ μοχλοῦ φύλατθ' ὅπως Bergk. καὶ τὸν μοχλὸν φύλατθ', ὅπως Hirschig. φύλατθ' Elmslei. Ach. 178. Vulgatam defendit Enger. Lys. praef. XXI. Eam ego quoque sine dubio praetulerim. Brevissima enim oportet mandata esse, quae servus servo in rebus tam angustis dat. Locus Thesm. 762 sqq., quem subsidio arcessivit Hirschigius, tantum verbum φυλάττω continet cum αὐτὸν iunctum, praeterea nihil.

κατάκλειδος V.

v. 156. ὦ μιαρώτατοι R. V. B. Δ. recep. Flor. Chr. Brunckius, reliqui. ὦ μιαρώτατε Ald. Iunt. Kust., probatum Reisigio C. p. 238. At Philocleo alium audit alium cohortantem. ὦ μιαρωτάτω proponebant Palmer. Bergler.

v. 157. δίκασον τί με vulgo, correxit Flor. Chr. Bergler. Reisk.

v. 158. 161. 163. 165 vulgo Bdelycleonis, a Bergkio praeeunte Beerio Xan-

Com. p. 66. Mein. Com. I p. 66. II p. 224.

v. 154. κατακλεῖδος: cfr. Poll. X, 22, quo loco ianuae partes enumerat, et schol. ad v. Apparet vero κατακλεῖδος totam significare seram, cuius partes singulae nominantur μοχλὸς et βάλανος. Superest ἡ βαλανάγρα, qua recluditur vel retrahitur ἡ βάλανος, de qua schol. ad h. v. De talibus rebus antiquitatum scriptores, C. F. Hermannus, Beckerus, admodum pauca et tenuia attulerunt. — ἐκτρώξεται, quum senex muris instar in omnes prorepat partes corrodatque omnia, licet non habeat dentes. v. 165. — Infra v. 366 διατραγεῖν, v. 370 διατέτρωκται, v. 164 διατρώξομαι, Av. 655 διατραγόντ'.

v. 157. Δρακοντίδης: schol. R. πονηρὸς οὗτος. Addit Ven. καὶ πλείσταις καταδίκαις ἐνεχόμενος, ὡς Πλάτων Σοφισταῖς. Cf. Mein. C. I p. 185. II p. 663. Reliqua de Dracontide, ex trigintaviris uno, huc non pertinent. Cf. Plut. vit. Pericl. 32 p. 169 e (Fl. Chr.). ἐκφεύγειν et ἀποφεύγειν proprie de reo absoluto usurpantur; v. infra v. 994. 997.

ΦΙΛΟΚΛΕΩΝ.

ὁ γὰρ θεὸς
μαντευομένῳ μοὔχρησεν ἐν Δελφοῖς ποτε,
ὅταν τις ἐκφύγῃ μ', ἀποσκλῆναι τότε.

ΣΩΣΙΑΣ.

Ἄπολλον ἀποτρόπαιε, τοῦ μαντεύματος.

ΦΙΛΟΚΛΕΩΝ.

ἴθ', ἀντιβολῶ σ', ἔκφρες με, μὴ διαρραγῶ.

ΞΑΝΘΙΑΣ.

μὰ τὸν Ποσειδῶ, Φιλοκλέων, οὐδέποτέ γε.

ΦΙΛΟΚΛΕΩΝ.

διατρώξομαι τοίνυν ὀδὰξ τὸ δίκτυον.

ΣΩΣΙΑΣ.

ἀλλ' οὐκ ἔχεις ὀδόντας.

ΦΙΛΟΚΛΕΩΝ.

οἴμοι δείλαιος·

thiae tribuuntur. Equidem v. 161 et 165 Sosiae dedi, vid. Proleg. p. 44. Ald. Iunt. Kust. v. 158—160 Bdelycleoni dederunt, omisso interrogandi signo post φέροις.

v. 158. νυν Bergk. ed. II.

v. 160. ἀποσκλῆναι ἂν τότε vel τότ' ἂν propon. Lenting.

v. 161. Philocleonis est ante Reiskium et Brunckium.

v. 162. ἐκφερέ με R. V. vulgo et Fritzsch. ad Ran. 170. ἔκφρες Dind. Hirsch. Bergk.

v. 164. τοίνυν γ' vulgo ante Brunckium.

v. 165. Personae signum abest in Ald. Iunt.; Βδε. Crat. Frob. Sosiae dedi, quod filium talia dicere ne in comoedia quidem decet, nisi ita sit educatus ut Phidippides Strepsiadis filius.

v. 159. Ad μοὔχρησεν cf. Pors. ad Eccl. 410, Reis. Synt· crit. p. 26; ad ἀποσκλῆναι v. 160 Cobet V. L. p. 53 et Elmslei. ad Oed. Col. p. 96. schol.: ἀποθανεῖν, ἀποξηρανθῆναι.

v. 161. Ἄπολλον ἀποτρόπαιε: cf. Av. 61, ubi additum τοῦ χασμήματος, Plut. 359. 854. Est nostrum: „Gott sei bei uns.“ De τοῦ μαντ. cf. Reis. Coni. p. 265.

v. 164. διατρώξομαι: schol. νῦν πάλιν· διὰ τοῦ δικτύου φαίνεται ἄνω παρὰ τὴν καπνοδόκην. Non ita: etiam fenestrae domus retibus obstrictae erant. Per fenestram senex cum servis altercatur.

πῶς ἂν σ' ἀποκτείναιμι; πῶς; δότε μοι ξίφος
ὅπως τάχιστ' ἢ πινάκιον τιμητικόν.

ΞΑΝΘΙΑΣ.

ἅνθρωπος οὗτος μέγα τι δρασείει κακόν.

ΦΙΛΟΚΛΕΩΝ.

μὰ τὸν Δί' οὐ δῆτ', ἀλλ' ἀποδόσθαι βούλομαι
τὸν ὄνον ἄγων αὐτοῖσι τοῖς κανθηλίοις.
νουμηνία γάρ ἐστιν.

ΒΔΕΛΥΚΛΕΩΝ.

οὔκουν κἂν ἐγὼ
αὐτὸν ἀποδοίμην δῆτ' ἄν;

ΦΙΛΟΚΛΕΩΝ.

οὐχ ὥσπερ γ' ἐγώ.

ΒΔΕΛΥΚΛΕΩΝ.

μὰ Δί' ἀλλ' ἄμεινον. ἀλλὰ τὸν ὄνον ἔξαγε.

ΞΑΝΘΙΑΣ.

οἵαν πρόφασιν καθῆκεν, ὡς εἰρωνικῶς,

v. 166. δότε μοι R. V. B. Brunckius; antea vulgo δότε.
v. 167. τι τμητικὸν Dawes. M. Cr. p. 263, refutatus a D'Orvillio Charit. p. 681.
v. 168. ἄνθρωπος libri, ἅνθρωπος Dind. Hirschig. Bergk. — δρασείει R. Bentl. Reisk. Bergl. Dawes. δράσειε, δράσειεν vulgo.
v. 171. κἂν ἐγώ R. V. Iunt. Inv. reliq. καὐτὸς ἂν Vat. P. Ald. Kust. Brunck.
v. 172. γ' om. R. V. C. Iunt. Frob. Kust. add. Reisk. Brunck. γ' cod. Vat. P. Ald. Crat.
v. 173. Φιλ. ἀλλὰ — Bergk. ed. II.
v. 174. Οἵ. Ald. Iunt. Kust.

v. 167. πινάκιον τιμητικόν: vid. Proleg. p. 15 sq.

v. 168. Servus servo acclamat, quum Philocleonem audiant talia minantem; itaque Xanthiae dedi. Ad formam δρασείει cf. Valcken. Phoen. 1214 et supra ad v. 125. ad τι D'Orvill. Char. p. 35 sq.

v. 170. αὐτοῖσι τοῖς κανθηλίοις. Ita sine σὺν αὐτός, quum significat *ipsum*, usurpatur ut v. 119: αὐτῷ τυμπάνῳ, omisso articulo, infra v. 1449, alibi saepissime, cf. Elmsl. Med. p. 109 v. 160. Krüg. Gr. Gr. §. 48, 15, 19.

v. 171. νουμηνία: schol. ἔθος ἦν Ἀθήνησιν ἐν νουμηνίᾳ πιπράσκειν. Iam filius est, qui de tecto vel de coenaculo patrem rogat, an ipse possit asinum cum clitellis vendere.

v. 174. Ad πρόφασιν cf. Fritzsch.

ἵν' αὐτὸν ἐκπέμψειας.

ΒΔΕΛΥΚΛΕΩΝ.

ἀλλ' οὐκ ἔσπασεν
ταύτῃ γ'· ἐγὼ γὰρ ᾐσθόμην τεχνωμένου.

ΞΑΝΘΙΑΣ.

ἀλλ' εἰσιών μοι τὸν ὄνον ἐξάγειν δοκῶ,
ὅπως ἂν ὁ γέρων μηδὲ παρακύψῃ πάλιν.
κάνθων, τί κλάεις; ὅτι πεπράσει τήμερον;
βάδιζε θᾶττον. τί στένεις; εἰ μὴ φέρεις
'Οδυσσέα τιν'.

ΣΩΣΙΑΣ.

ἀλλὰ ναὶ μὰ Δία φέρει
κάτω γε τουτονί τιν' ὑποδεδυκότα.

ΒΔΕΛΥΚΛΕΩΝ.

ποῖον; φέρ' ἴδωμεν.

v. 175. ἵνα θᾶττον V. vulgo. ἵν' αὐτὸν R. et recentiores praeter Bergkium, qui servavit ἵνα θᾶττον.
v. 176. ταύτῃ γε vulgo. Proverbium et amicum auctorem, ut ait, secutus Hirschig. in textum recepit αὕτη γ'. At schol. V. explicat τῇ προφάσει.
v. 177—180 vulgo Bdelycleonis, cum Bergkio Xanthiae dedi; v. 181 et 182 Sosiae dedi, qui vulgo Xanthiae sunt, a Bergkio Bdelycleoni continuantur.
v. 177. ἐξάξειν coniecit Elmslei. Eur. Med. p. 284. v. 1322. — ἔξαγ' ἔνδοθεν. | ὅπως δ' ὁ γέρων μὴ τῇδε π. π. Bergk. ed. II.
v. 181. 'Οδυσσέα τιν' Elmslei. Acharn. 127. 'Οδυσσέα τινά γ' vulgo. — Οἰ. Ald. Iunt.
v. 183. ἴδωμαι R. V. vulgo. cf. Bergk. Rel. Com. p. 156. Hirschigius, quod ἴδωμαι pro ἴδω non esset dictum, coniecit φέρ' ἴδω. Ξ. ναὶ τουτονί.

Daet. p. 115. — εἰρωνικῶς: schol. πανούργως.

v. 175. οὐκ ἔσπασεν. Ad Xanthiae verba πρόφασιν καθῆκεν, quod dicitur ἄγκιστρον καθιέναι, Bdelycleo respondet οὐκ ἔσπασεν. Schol. οὐκ ἐπέτυχε. παρὰ τὴν παροιμίαν (Thesm. 928)· αὕτη μὲν ἡ μήρινθος οὐδὲν ἔσπασεν. Similiter nos: Das zieht nicht. Bergler. comparat Eur. El. 582. cf. Iacobi ap. Mein. C. V s. σπῶ et lexicographi.

v. 178. παρακύψῃ, scilicet cum asino una progrediens, sive dum asellus prodit, alia profugiens.

v. 179. κάνθων, ita Trygaeus scarabaeum suum (κάνθαρον, vid. schol.) alloquitur Pac. 82. — τί κλάεις: schol. κατὰ μίμησιν τοῦ 'Οδυσσέως ὑπὸ τοῦ κριοῦ φερομένου.

v. 183. Bdelycleo de tecto incipit cum patre disceptare, postquam verbis φέρ' ἴδωμεν vel ἴδωμαι servos asinum paullulum producere iussit.

ΞΑΝΘΙΑΣ.

τουτονί.

ΒΔΕΛΥΚΛΕΩΝ.

τουτὶ τί ἦν;

τίς εἶ ποτ' ὤνθρωπ' ἐτεόν;

ΦΙΛΟΚΛΕΩΝ.

Οὖτις νὴ Δία.

ΒΔΕΛΥΚΛΕΩΝ.

Οὖτις σύ; ποδαπός;

ΦΙΛΟΚΛΕΩΝ.

'Ιθακὸς 'Αποδρασιππίδου.

ΒΔΕΛΥΚΛΕΩΝ.

Οὖτις; μὰ τὸν Δί' οὔτι χαιρήσων γε σύ.

Atqui Cratinus dixit ὁρῶμαι ap. Hephaest. de metr. 8 p. 46, Mein. Com. II p. 94. Tum vero ναὶ τουτονὶ admodum languet. Cogitabam, ἴδωμεν legendum aut ἴδωμαι servandum esse. Servus saltem tantum τουτονὶ dixit.
v. 184. ὤνθρωπ' R. V. B. Δ. (ὦ 'νθρωπ') Brunck. reliqui. Antea vulgo ἄνθρωπ'. ὦ 'νθρωπ' etiam Dawes. M. cr. p. 265.
v. 185. Οὗτος Ald. Iunt. Kust. Post Brunckium ex cod. R. V. B. Δ. οὔτις: ita in reliquis duobus locis οὔτις, post Bekkerum οὖτις. Scribendum censeo Οὖτις. Οὖτις etiam Bentlei. et Dawes.
v. 185. ἀπὸ Δρασιππ. vulgo. Correxit Elmslei. ad Acharn. 563. receperunt Dind. Hirschig. Bergk.
v. 186. χαιρήσων γ' ἔσει vulgo ante Bekkerum et Hirschigius. Cod. V.

v. 184. ἐτεόν: usitatissimum interrogationum verbum, quum dubitanter quaeritur: cf. Nub. 35. 93. 820. 1502. Eq. 32. 733. 1246. 1392. Vesp. 8. 836. Av. 393. Eccl. 376. Ach. 322. 609. Vbique nostro: wirklich vel: denn in Wahrheit reddi potest. — τουτὶ τί ἦν pro ἐστι, non tam propter metrum, quam quum primi adspectus vis tam subita et improvisa est, ut eodem vestigio praeteriisse videatur. Eadem prorsus ratione nos in simili casu de praesenti re quaerere solemus obstupefacti vel admirati: Was war das?

v. 185. Quum notissimam Vlixis et Polyphemi fabulam Comicus his versibus imitaretur, usus est opinor ter verbo Οὖτις, i. e. Nemo iste, quem nostis omnes.

'Αποδρασιππίδου: schol. πέπλακε τὸ ὄνομα ἀπὸ τοῦ ἀποδρᾶναι, ὥσπερ ἀπὸ φυλῆς ἢ ἀπὸ γένους φάσκων. Tantum de genere, non de pago cogitari forma verbi iubet. Verterunt tamen: Ithacus ex Fugacia; quum sit Fugacis filius. An legendum ἀπὸ Δρασιππιδῶν? Comparat Dind. Ran. 1014: διαδρασιπολῖται.

v. 186. Praestat interrogatio Οὖτις; Tune iste Nemo? aut Nihilusne iste?

ὕφελκε θᾶττον αὐτόν. ὦ μιαρώτατος,
ἵν' ὑποδέδυκεν· ὥστ' ἔμοιγ' ἰνδάλλεται
ὁμοιότατος κλητῆρος εἶναι πωλίῳ.

ΦΙΛΟΚΛΕΩΝ.

εἰ μή μ' ἐάσεθ' ἥσυχον, μαχούμεθα.

ΒΔΕΛΥΚΛΕΩΝ.

περὶ τοῦ μαχεῖ νῷν δῆτα;

ΦΙΛΟΚΛΕΩΝ.

περὶ ὄνου σκιᾶς.

γε σὺ ἔσει, R. γε σὺ, quem sequuntur recentiores editores. Fritzschius Thesm. 1094 obiter coniecit: Οὔτοι μὰ τὸν Δί', Οὔτι, χαιρήσων γε σύ. οὔτι etiam Reisig. servavit Coni. p. 297. Elmsl. Acharn. 563 ita legit: Οὔτις (Οὔτις); μὰ τὸν Δί' οὔτι χαιρήσων γε σύ, quod recepi. Valcken. ad Eurip. Hipp. 1065 ἔσει, quod retinuit, ab ἐσιέναι derivandum esse opinatur, ut sit „ingredieris". Atqui Attici tantum εἴσει, nunquam ἔσει dixerunt. Dobraeus Brunckio assentiebatur: Οὔτις, μὰ τὸν Δί', οὔτι χαιρήσων γ' ἔσει: prius proponebat οὔτοι, μ. τ. Δ., Οὔτι, χ. γ' ἔσει, postea vero χ. γε σύ.

v. 190. ἡσύχως R. V. Invern. Bekk. Bergk. ἥσυχον vulgo. Vtrumque convenit, ad utrumque vel πορεύεσθαι vel ἐλαύνειν subaudiendum.

v. 190. ἐάσηθ' Ald. Iunt. Kust. soloecismo sollemni, quem profligare strenue contendit Brunckius.

v. 191. μάχει R. V. C. Inv. Brunck. μάχῃ Ald. Iunt. Kust. μαχεῖ Dind. Bekk. Hirschig. Bergk.

at hercle, nihilum tu vero cum voluptate tua.

v. 187. ὕφελκε: servo imperat Bdelycleo, item sequentia, quasi patre non praesente, servo dicuntur. Quod mihi haud exiguo tenuive argumento est, Bdelycleonem nondum descendisse.

v. 188. ἵν': schol. ὅπου. Supplendum τοῦ τόπου vel τοῦ θηρίου: ὦ μιαρώτατος τοῦ θηρίου, ἵν' ἀποδέδυκεν. Aut cum interiectionis signo pronunciandum est, ut interpretes quidam latini verterunt: „Impurissimus iste, quorsum subierat!"

v. 189. πωλίῳ. Comparat filius patrem cum pullo subrumo, qui matrem subiit sugitque ubera. Asella vero κλητὴρ vocatur, quod et ipsa καλεῖν i. e. rugire amat, et quod pullum nutrit κλητῆρα: ut schol. κλητῆρος εἶπεν εἰς φιλοδικαστήν. Aut filius omnia perversa esse dicit: asino enim vel equo vehi solebant οἱ κλητῆρες, quando quis rure vocandus erat. Itaque filius patrem asinum esse, asinum vero tanquam κλητῆρα patre vehi dicit. cf. Av. 147. 1422 et schol. ad h. v. De κλητὴρ cf. Schoem. Att. Pr. p. 576 sqq.

v. 191. περὶ ὄνου σκιᾶς. De no-

ΒΔΕΛΥΚΛΕΩΝ.

πονηρὸς εἶ, πόρρω τέχνης καὶ παράβολος.

ΦΙΛΟΚΛΕΩΝ.

ἐγὼ πονηρός; οὐ μὰ Δί' ἀλλ' οὐκ οἶσθα σὺ
νῦν μ' ὄντ' ἄριστον· ἀλλ' ἴσως, ὅταν φάγῃς
ὑπογάστριον γέροντος ἡλιαστικοῦ.

ΒΔΕΛΥΚΛΕΩΝ.

ὦθει τὸν ὄνον σὺ καὐτὸν εἰς τὴν οἰκίαν.

ΦΙΛΟΚΛΕΩΝ.

ὦ ξυνδικασταὶ καὶ Κλέων ἀμύνατε.

v. 196. εἰς R. V. Bekk. Bergk. ἐς Brunck. Dind. Hirschig. vid. supra. καὶ σαυτὸν vulgo, lego ὤθει τὸν ὄνον σὺ καὐτὸν εἰς τὴν οἰκίαν. Nempe ad Xanthiam haec.

tissima re cf. schol. Mein. Com. IV p. 113. I p. 208. Archippi fabulam, quae hoc nomine usa est, vid. ap. Mein. C. II p. 724. Ceterum, quum se Οὖτιν appellari dixerit, egregie addit, περὶ ὄνου σκιᾶς, i. e. de nihilo se pugnaturum.

v. 192. πόρρω τέχνης. Credo interpungendum esse: πόνηρος εἶ, πόρρω τέχνης καὶ π. Sales patris filius improbat, πόρρω τέχνης igitur signif. *insulsus*, ut apud Hippocratem epist. 9, quem Berglerus laudavit, πόρρω σοφίης insipiens. Cui oppositum, quo saepius Noster utitur, πάσῃ τέχνῃ Eq. 592. Nub. 885. 1322. Lys. 412. Eccl. 366. 534. Contra schol.: οὐκ ἀπὸ τέχνης τινὸς πονηρὸς εἶ οὐδ' ἀπὸ μελέτης, ἀλλὰ φύσει. — παράβολος: V. οὐ γνήσιος, Vict. τολμηρός.

v. 193. πονηρός. Filius quum dixisset improbum, ineptum atque insulsum patrem esse, pater novis salibus respondet: πονηρὸς etiam eo sensu repetit, quo explicavit scholiasta R. λέγουσί τινες καὶ πονηρὰ κρέα ἀντὶ τοῦ σαπρά. Qui quum nunc pullus sit asellae atque asellis vescantur Athenienses, ambiguitate verbi ἄριστον ludit, quod significat et optimum et prandium. Iam vero ὑπογάστριον γέροντος ἡλιαστικοῦ ipsius, quam eduxerat, belluae sumen; quod quum ista soleat vehi, suum nunc dicit sumen. Itaque senex pervertit omnia, modo se modo belluam intelligi iubens. Potest quoque, quod Berglerus censet, γέροντος ἡλιαστικοῦ nunc asini esse appellatio, ut supra κλητῆρος: tum ὑπογάστριον aut pullum significat aut senem, qui pulli vices agit. Scholiastae contra ita explicarunt, ut latini interpretes reddunt: „ego improbus? non profecto: sed tu nescis nunc, me esse virum optimum: forte tamen quando comedes sumen, quod dabit senex heliasticus, tum scies" (Bergl.). Melius scholiasta: ἐπεὶ δικαστής ἐστιν, ἔφη γέροντος ἡλιαστικοῦ ἀντὶ τοῦ ὄνου.

v. 197. Κλέων: schol. ἐπεὶ ὁ Κλέων ἐδόκει μισθοὺς πορίζεσθαι τῷ λεπτῷ δήμῳ. Cleo, senum iudicum amicissimus, arcessitur v. 409, ut ipse Eq. 255 senum iudicum auxilium implorat.

ΒΔΕΛΥΚΛΕΩΝ.

ἔνδον κέκραχθι τῆς θύρας κεκλεισμένης.
ὤθει σὺ πολλοὺς τῶν λίθων πρὸς τὴν θύραν,
καὶ τὴν βάλανον ἔμβαλλε πάλιν εἰς τὸν μοχλόν,
καὶ τῇ δοκῷ προσθεὶς τὸν ὅλμον τὸν μέγαν
ἀνύσας τι προσκύλισον.

ΣΩΣΙΑΣ.

οἴμοι δείλαιος·

v. 201. προσθεὶς vulgo, πρόσθες Brunckius, puncto post μέγαν posito. Tum vix intelligas ἀνύσας τι προσκύλ. τὴν δοκὸν προσθείς Dobraeus propon.
v. 202. προσκύλιε R. V. Hirschig. προσκύλιέ γ' vulgo. Cobet. V. L. p. 153 (cf. Mnemos. I. l. p. 423.) προσκύλισον, prob. Bergk. ed. II. In fragmento comici alicuius ap. Diog. Laert. II, 108, Mein. Com. IV p. 618, κυλίων exstat, apud Nostrum praeter hunc versum κυλίνδειν et κυλίνδεσθαι. Itaque ut inopportunum γε, quod cod. R. non habet, propellerem atque hiatum evitarem, Cobeti coniecturam recepi. — προσκύλι'. ἰώ μοι Dobraeus.
v. 202. Οἰ. Ald. Iunt., Sosias Kust., Xanthiam haec loquentem fecit Bergk. vid. Proleg. p. 44, ibid. de reliquorum versuum distributione. — ὤιμοι R. ὤμοι Ald. Iunt. Kust. οἴμοι V. Brunck. reliqui.

v. 198. Senex propulsus est intra parietes, porta recluditur. Verum hoc servorum ope factum est, sene quam maxime invito ac repugnante. Quare filius id, quod vulgo legitur, patri imperare non potest, ut asinum et semet ipsum in domum trudat. Servorum uni vel utrique hoc imperatur ut reliqua, versu 199 sq. enumerata. Legendum igitur pro καὶ σαυτὸν — σὺ καὐτόν.

v. 199. πολλοὺς τῶν λίθων. Compara v. 148: ἐπαναθῶ καὶ ξύλον: ad genetivum λίθων cf. Elmsl. Ach. 350.

v. 200. v. ad v. 155.

v. 201. τῇ δοκῷ: schol. αὐτῇ δὲ τῇ δοκῷ τὸν ὅλμον. κατὰ φύσιν δὲ ἦν μᾶλλον εἰπεῖν, καὶ τὴν δοκὸν προσθείς. Primum claudere ianuam iubetur more solito, tum vectem apponere transversum, quo usos esse cives consentaneum est, quum omnes foris sunt neque redeunt ipso die, denique magnum insuper mortarium obvolvere ianuae, iam lapidibus obtectae. E variis voculae ὅλμος significationibus ea maxime arridet, quae in schol. v. 238 prostat: στρογγύλος λίθος ἐν ᾧ κόπτουσιν ὄσπρια καὶ ἄλλα τινά. Non videtur multum abhorrere a nostro „Hauklotz“, licet ex lapide fuerit caudex Atticus.

v. 202. προσκύλιε: schol. δηλῶν τὸ μέγεθος τοῦ ὅλμου, ὅν φησι κάτω πρὸς τῇ ἀρχῇ τοῦ ἀντιβάτου προσθεῖναι i. e. τοῦ δοκοῦ. τῇ ἀρχῇ = ad infimum vectem; summum enim vectem ad ianuam appositum, infimum in terra defixum esse scholiasta intelligit.

πόθεν ποτ' ἐμπέπτωκέ μοι τὸ βωλίον;

ΞΑΝΘΙΑΣ.

ἴσως ἄνωθεν μῦς ἐνέβαλέ σοί ποθεν.

ΣΩΣΙΑΣ.

μῦς; οὐ μὰ Δί' ἀλλ' ὑποδυόμενός τις οὑτοσὶ
ὑπὸ τῶν κεραμίδων ἡλιαστὴς ὀροφίας.

ΞΑΝΘΙΑΣ.

οἴμοι κακοδαίμων, στροῦθος ἀνὴρ γίγνεται·
ἐκπτήσεται.

ΒΔΕΛΥΚΛΕΩΝ.

ποῦ, ποῦ 'στί μοι τὸ δίκτυον;
σοῦ, σοῦ, πάλιν σοῦ. νὴ Δί' ἦ μοι κρεῖττον ἦν
τηρεῖν Σκιώνην ἀντὶ τούτου τοῦ πατρός.

v. 206. κεραμίδων vulgo. κεραμίων Poll. X, 182. ὑπὸ τὸν κεραμιδῶν' i. e. tectum Reisk.

v. 207—210 vulgo Xanthiae. Reiskius et Bentlei. v. 209. 210 Bdelycleoni dederunt, eosdem a verbis νὴ Δί' Brunckius, quem refellere conabatur Hotibius. Bergkius contra omnes Bdelycleoni. Reliqui Brunckium sequuti sunt. — In Ald. Iunt. ubique Οἰ. praefixum.

v. 207. στρουθὸς vulgo. στροῦθος Dind. ex Herodiano π. μον. λέξ. p. 42, 14 et schol. Av. 876. rec. Bergk.

v. 209. 210 Bdelycleoni restituit Reiskius, primus recepit Brunck. Οἰ. Ald. Iunt. Ξα. Kust. continuant.

v. 206. ὀροφίας: schol. παρὰ τὸ μῦς ὀροφίας. Videt senem per foramen aliquod in tectum ascendentem, retia perrupturum.

v. 207. Xanthiam haec loqui, et verbum ἐκπτήσεται, quod procul stantis est, quippe qui auxilio adesse non valeat, et ipse scholiasta indicat: ἐπειδὴ ἀναπηδᾷ ὁ γέρων, ταῦτά φησιν ὁ οἰκέτης. — 'Εκπτήσεται autem ad Bdelycleonem pertinet, qui aut quid servi agant animadvertens, aut animum relaxaturus assidet secure. Iam filius clamat: ποῦ 'στί μοι τὸ δίκτυον; quod servi non est neque decet eum, dicere μοι τὸ δίκτυον. Ita herum olent quam maxime haec verba.

v. 209. σοῦ: schol. ὡς εἰώθαμεν τὰ ὄρνεα σοβεῖν. Ita nos in simili casu: schu, schu! Optime vero σοῦ convenit cum ἐκπτήσεται et δίκτυον. Ita ubique Noster imaginem coloribus perfectam atque absolutam reddit. Itaque de Vespis propellendis infra v. 458 σοῦσθ'.

v. 210. Σκιώνην: cf. Thuc. IV, 120. Anno ante Vesparum didascaliam Isarcho archonte ad Brasidam descierat, teste Philochoro ap. scholiastam, vid. Muelleri Fragm. hist. Graec. I p. 401.

ΣΩΣΙΑΣ.

ἄγε νυν, ἐπειδὴ τουτονὶ σεσοβήκαμεν,
χοὐκ ἔσθ' ὅπως διαδὺς ἂν ἡμᾶς ἔτι λάθοι,
τί οὐκ ἀπεκοιμήθημεν ὅσον ὅσον στίλην;

ΒΔΕΛΥΚΛΕΩΝ.

ἀλλ' ὦ πονήρ' ἥξουσιν ὀλίγον ὕστερον
οἱ ξυνδικασταὶ παρακαλοῦντες τουτονὶ
τὸν πατέρα.

ΣΩΣΙΑΣ.

τί λέγεις; ἀλλὰ νῦν ὄρθρος βαθύς.

ΒΔΕΛΥΚΛΕΩΝ.

νὴ τὸν Δί' ὀψὲ νῦν ἀνεστήκασι γάρ.
ὡς ἀπὸ μέσων νυκτῶν γε παρακαλοῦσ' ἀεί,

v. 211. Sosias vulgo post Kusterum, Bergk. Xanthiae tribuit.
v. 217. ὀψὲ γὰρ — νῦν R. V. C. Iunt. Bekker. γοῦν — γε B. Δ. Ald. Bergl. γὰρ — γε Crat. γοῦν — νῦν Kuster. Brunck. Invern. Hirschig. νῦν — γὰρ Reis. Coni. pr. VII. Dind. γ' ἄρ' (non interrogative) Pors. Dobraeus Advers. τἄρ' Bergk. sec. Lentingium. Verum vidit Reisigius.
v. 218. γε παρακαλοῦσ' R. V. C. Inv. Bekk. Dind. Hirsch. Bergk. παρα-

Hinc, ut recte ait Berglerus, vult dicere eam difficile esse custodire. — Ceterum Noster procul dubio ludit, quum antea luserit verbis καπνὸς et ὄνου σκιᾶς, et σκιαμαχεῖν, quo utitur Plato in Apologia p. 18 d, fortasse usitatum his temporibus verbum de labore difficili atque inani; cf. Cratini versus apud Suidam s. v. ἀποκτιννύναι et Bekker. Anecd. p. 429, 23, quos ingeniose constituit Mein. Com. IV p. 30.

v. 211. Si quidem Sosiam cum hero confabulari concedamus, Xanthias iterum ad stationem revertisse et paullisper ἀπομερμηρίσαι coepisse existimandus erit.

v. 213. τί οὐκ ἀπεκοιμήθημεν. Porson. ad Eur. Orest. 581 coniecit κατεκοιμήθημεν. Dobraeus vulgatam bene defendit. Est enim idem quod supra v. 7 ἀπομερμηρίσαι, sive secundum Dobraeum φυλακὴν καταλύειν. Porsono Photius s. v. στίλην lectionem suppeditavit. cf. Eupolidis vers. apud Plut. Cimon. c. 15, Mein. Com. II p. 512. Verum aoristus per se non placet, certe exemplis careo: quare suspicabar: ἀποκοιμώμεσθά γ' vel ἀποκοιμώμεσθ' ὅσον γ' ὅσον σπίλην. — ib. στίλην: Vict. τὸ οὐδὲν καὶ τὸ τυχόν. ἔστι δὲ ὁ σταλαγμός. Nos quoque: ein Tröpfchen, Fünkchen, vel quum Callistratus explicuerit νομισμάτιόν τι ἐλάχιστον: für einen Pfennig, Heller etc.

v. 216. ὄρθρος βαθύς. Ita Plato in Critone p. 43 a.

v. 217. Sedem voculae γὰρ Porson. infr. v. 744 exemplis defendit satis; id. Lys. 20.

λύχνους ἔχοντες καὶ μινυρίζοντες μέλη
ἀρχαιομελεσιδωνοφρυνιχήρατα,
οἷς ἐκκαλοῦνται τοῦτον.

ΣΩΣΙΑΣ.

οὐκοῦν, ἢν δέῃ,
ἤδη ποτ' αὐτοὺς τοῖς λίθοις βαλλήσομεν.

ΒΔΕΛΥΚΛΕΩΝ.

ἀλλ' ὦ πονηρὲ τὸ γένος ἤν τις ὀργίσῃ
τὸ τῶν γερόντων, ἔσθ' ὅμοιον σφηκιᾷ.
ἔχουσι γὰρ καὶ κέντρον ἐκ τῆς ὀσφύος
ὀξύτατον, ᾧ κεντοῦσι, καὶ κεκραγότες
πηδῶσι καὶ βάλλουσιν ὥσπερ φέψαλοι.

καλοῦσίν γ' ἀεὶ Brunck. παρακαλοῦντές μ' ἀεὶ Ald. Iunt. Kust. An παρεκκαλοῦσ' pro γε παρακ.? ita etiam Lenting.

v. 220. Aristarchus sec. schol. legit ἀρχαῖα μελισιδωνοφ. item — μελι Suidas s. v. ἀρχαῖος et μινυρίζω. Cod. R. servavit Aristarchi lectionem ex parte: ἀρχαῖα μελησιδ. Libri impressi ἀρχαιομελησ. ante Dindorfium, qui in Oxoniensi — μελη — in Parisiensi — μελι — scripsit; — μελι — Bergk., — μελη — revocavit Hirschig. Dobraeus in Advers. dubitanter: an ἀρχαιομελῆ Σιδωνοφρυνιχήρατα? Cobetus post Aristarchum ἀρχαῖα μελισιδων. Quid? si legamus ἀρχαῖα μέλη, Σιδωνοφρυν., ut bis positum sit μέλη? Quod optime dixerit is, qui somnum capere parat. Tum vero — μελε — non — μελη — fuit scribendum. Pro — δωνο — cod. Vat. P. — δωρο —.

v. 226. κεκραγότες: malim τετριγότες.

v. 220. ἀρχαιομελεσιδ. Secundum Aristarchum apud schol. compositum verbum est ἀπὸ τοῦ μέλι καὶ τοῦ Σιδῶνος καὶ τοῦ Φρυνίχου καὶ τοῦ ἐρατόν. Secundum alios πεποίηται ἡ λέξις παρὰ τὸ ἀρχαῖον καὶ τὸ μέλος καὶ τὸ Σιδὼν καὶ τὸ Φρύνιχος καὶ τὸ ἐρατόν. De Phrynicho schol.: τραγῳδίας ποιητής, ὃς ἔγραψε δρᾶμα Φοινίσσας, ἐν ᾧ μέμνηται Σιδωνίων. τὰ δὲ μέλη (leg. τὸ δὲ μέλι) εἶπε διὰ τὴν γλυκύτητα τοῦ ποιητοῦ. cf. Valcken. Eur. Phoen. 210. Mein. Com. I p. 49; IV p. 632.

v. 222. Ad τοῖς vid. Reis. Coni. p. 44 et p. 210.

v. 224. σφηκιᾷ: schol. ἀντὶ τοῦ σφηκώδεις εἰσὶ καὶ κεντρώδεις.

v. 225. ὀσφύος: vid. Prol. p. 56 sqq.

v. 227. φέψαλοι: schol. σπινθῆρες, idem signif. Ach. 666. Lys. 107 φιψάλυξ, sed Ach. 278 fumum.

ΣΩΣΙΑΣ.

μὴ φροντίσῃς· ἐὰν ἐγὼ λίθους ἔχω,
πολλῶν δικαστῶν σφηκιὰν διασκεδῶ.

v. 228. ἐὰν ἐγὼ R. V. Iunt. Frob. ἐάν περ ἐγὼ Vat. P. vulgo, Porson. ἐὰν ἐγὼ post Bekkerum recentiores et Elmsl. Ach. 127. Dobraeus proponebat: ὡς ἐὰν ἅπαξ (quum versu 892 legeretur ὡς ἡνίκ' ἂν) λίθους ἔχω — quasi prima syllaba voculae ἐάν posset in arsi esse, quod exemplis caret; atque idem: ἢν μόνον (in Advers.). Alii suspicabantur ἐὰν γάρ. Reisk. γε. Verum Dindorfius exemplis luculentissimis ad h. v. allatis demonstravit, alteram syllabam produci ante vocales neque opus esse perpetuo isto remedio inculcandae particulae γέ. Comparavit Vesp. 1231. Plut. 126. 481. 482; tum e Sophocle Oed. Col. 1407 ex Elmsleii emendatione. Locis comicorum, quos ex Athenaeo attulit, addas Stob. Floril. 27, 8 ex Antiphane, ἐὰν ἐπιορκήσῃ τις, Mein. Com. II p. 149; Comp. Menandri et Philem. p. 361: ἐὰν ἀγαθοῦ, Mein. Com. IV p. 240. Atque in v. Antiphanis ap. Athen. III, 123 b. Mein. Com. III p. 97: ἐὰν ἄρα scribendum, omisso δ'.

v. 229. De discrimine verborum σφηκίας et σφηκιά vid. Mein. Com. II p. 353. Haec vero ubi Sosias loquutus, in statione pristina versatur, i. e. ante fores assidet cum Xanthia iamiam somno sopito ipse e vestigio dormiturus. Eadem igitur omnia sunt atque initio fabulae fuerunt: filius in coenaculo, servi duo ante aedes, recubantes omnes multa adhuc nocte, pater vero senex intus μυσπολῶν, ubique exitum vel quaerens vel tentans. Temporis aliquantum praeterlabi opus est, altum est silentium, deserta, ut videtur, omnia. Tum chorus senum, multa obtectus caligine prodit cum pueris, qui lucernis, quas gestant, vix lucis aliquid faciunt.

ΧΟΡΟΣ. ΠΑΙΔΕΣ.

ΧΟΡΟΣ.

Χώρει, πρόβαιν' ἐρρωμένως· ὦ Κωμία βραδύνεις;
μὰ τὸν Δί' οὐ μέντοι πρὸ τοῦ γ'· ἀλλ' ἦσθ' ἱμὰς κύνειος·
νυνὶ δὲ κρείττων ἐστί σου Χαρινάδης βαδίζειν.
ὦ Στρυμόδωρε Κονθυλεῦ, βέλτιστε συνδικαστῶν,

v. 233. „Haec vix integra; conieci sed dubitanter: Εὐεργίδης πάρεστί που 'νταυθὶ Χάβης θ' ὁ Φλυεύς | ὦ Στρ. Κ., β. σ., | πάρεσθ' κτλ.“ Bergk. ed. II.

v. 230. Κωμία: propter sequentem versum ut κωμάζειν, κῶμος similia nomini subesse credamus, prope est.

v. 231. ἱμὰς κύνειος: schol. R. ἀντὶ τοῦ ταύρειος κύνειος εἶπε παρ' ὑπόνοιαν. ἀσθενέστεροι δὲ οὗτοι τῶν βοείων. Quem sequutus Flor. Chr. explicat lorum e pelle canina factum; melius contra Schneiderus ad Xen. opusc. pol. p. 520 lorum, cui alligati canes educantur ad venatum; neque tamen sufficit. Est enim lorum caninum, i. e. quo caeduntur canes: Hunderiemen, Iagdpeitsche. Quod quum ex corio esset factum, forte erat et durum. Quare cod. R. ἔντονός τις καὶ ἰσχυρός. Simul tale lorum, quod manibus venatoris vibratur, celeritatis signum. Itaque: du warst sonst flink und stark, vel: du zogst an, wie ein Hundekantschu. cf. Elmsl. Ach. 724.

v. 232. Χαρινάδης: schol. εὑρίσκεται περὶ δικαστήρια καὶ δίκας. Nempe hoc tantum loco. In Pace 1155 senex est dignus qui ad epulandum cum Pacis amatoribus arcessatur.

v. 233. Στρυμόδωρε. Cuius nomen, quum in parodo Lysistratae 259 obveniat, satis frequens videtur Athenis fuisse. Praeterea in Acharn. 272 alius quidam eiusdem nominis memoratur. — Κονθυλεῦ: schol. Κονθύλη δῆμος τῆς 'Αττικῆς τῆς Πτολεμαΐδος ἢ Πανδιονίδος. cf. Leake Demen p. 228.

Εὐεργίδης ἆρ' ἐστί που 'νταῦθ' ἢ Χάβης ὁ Φλυεύς;
πάρεσθ' ὃ δὴ λοιπόν γ' ἔτ' ἐστὶν, ἀππαπαῖ, παπαιάξ,
ἥβης ἐκείνης, ἡνίκ' ἐν Βυζαντίῳ ξυνῆμεν
φρουροῦντ' ἐγώ τε καὶ σύ· κᾆτα περιπατοῦντε νύκτωρ
τῆς ἀρτοπώλιδος λαθόντ' ἐκλέψαμεν τὸν ὅλμον·
κᾆθ' ἥψομεν τοῦ κορκόρου, κατασχίσαντες αὐτόν.

v. 235. λοιπὸν ἔτ' ἐστίν R. et Ven. sec. Cob. (γ' ἔτ' ἔστιν R. sec. Bekk.) — ἔτ' om. Vat. P. Ald. Iunt. I. ὃ λοιπὸν ἔτ' ἔστιν, ἀπαππαί, παπαί, παππαιάξ Iunt. πάρεσθ' ὃ δὴ λοιπόν γ' ἔτ' ἔστ' ἀπαπαί, παπαί, παπαιάξ, atqui in textu: ὃ λοιπόν ἐστιν Brunck.; ὃ δὴ λοιπὸν ἔτ' ἐστὶν, ἀππαπαί, παπαιάξ Invern., ita Hirschig. nisi quod ἀππαπαῖ. Reisig. Coni. p. 231 (cf. p. 120): ὃ δὴ λοιπόν γ' ἔτ' ἐστίν, ita Dindorf. Bekker. Bergk. Dobraeus in Adv.: „Lege ὃ δὴ 'στὶ λοιπὸν, vel ὃ λοιπόν ἐστι δή, παπαῖ, παπαῖ, παπαιάξ.“ Possit etiam ὃ λοιπὸν ἔτ' ἐστὶ δή, παπαῖ etc. Bentlei. ἆ παπαί.

v. 237. περιπατοῦντες Ald. Iunt. I metro neglecto et versu sequente, in quo est λαθόντε: quamquam propter idem metrum mox κατασχίσαντες.

v. 239. ἥψαμεν V. vulgo. ἡψέσαμεν Reiskius. Post Brunckium, qui tamen aoristi formam esse dixit, ἥψομεν.

v. 234. Χάβης ὁ Φλυεύς. Monendum, canem postea appellari Λάβης v. 836. Ad Φλυεὺς schol. τῆς Πτολεμαΐδος φυλῆς δῆμος ἡ Φλύη, vel Φλυά, cf. Leake Demen p. 234. Etiam Strymodorus Acharnensium Phlyensis est, neque facere possum, quin Comicum verbi φλυαρεῖν ambiguitate lusisse credam. Ad ἆρ' cf. Herm. Vig. p. 489. 789 et ad Soph. Oed. C. pr. XVII.

v. 236. ἥβης ἐκείνης. Reis. Coni. p. 184 interpungere mavult ἥβης, ἐκείνης ἡνίκ'. Non ita multum differt a vulgata, quod ad sensum attinet; atqui verborum distinctionem talem exemplis confirmare debebat.

ibid. ἐν Βυζαντίῳ: obsidionem Byzantii septem et quadraginta annis ante didascaliam Vesparum factam esse monuit Dind. coll. Thucyd. I, 94.

v. 238. Notandum λαθόντ' ἐκλέψαμεν pro vulgari κλέψαντες ἐλάθομεν.

ibid. τὸν ὅλμον: schol. ὡς ξυλίνου ὄντος τοῦ ὅλμου. cf. ad v. 201.

v. 239. ἥψομεν: cf. Dobr. Advers. ad h. v. et Dind. κορκόρου: schol. λάχανόν τι ἄγριον [καὶ εὐτελὲς] ἐν Πελοποννήσῳ, ὡς (leg. ὅθεν) καὶ ἡ παροιμία· καὶ κόρκορος ἐν λαχάνοισιν, (cf. Hephaest. p. 46). Ipsum hoc εὐτελείας pristinaeque, quae tum periit, abstinentiae signum, quod vilissimo olere vesci contenti fuerunt. Proverbio autem nostrates utuntur simili, ut: Vnkraut unter dem Waizen, vel: Mäusedreck im Pfeffer, vel etiam: Saul unter den Propheten.

ibid. κατασχίσαντες de fisso mortario ligneo intelligendum est, non de olere, ut Flor. Chr. exposuit, scisso interque convivas duos distributo.

ἀλλ' ἐγκονῶμεν ὧνδρες, ὡς ἔσται Λάχητι νυνί·
σίμβλον δέ φασι χρημάτων ἔχειν ἅπαντες αὐτόν.
χθὲς γοῦν Κλέων ὁ κηδεμὼν ἡμῖν ἐφεῖτ' ἐν ὥρᾳ
ἥκειν ἔχοντας ἡμερῶν ὀργὴν τριῶν πονηρὰν
ἐπ' αὐτόν, ὡς κολωμένους ὧν ἠδίκησεν. ἀλλὰ
σπεύδωμεν ὧνδρες ἥλικες, πρὶν ἡμέραν γενέσθαι.
χωρῶμεν, ἅμα τε τῷ λύχνῳ πάντη διασκοπῶμεν,
μή που λίθος τις ἐμποδὼν ἡμᾶς κακόν τι δράσῃ.

v. 240. ὧνδρες R. V. Δ. Bekk. Dind. Hirsch. Bergk. ἄνδρες vulgo.
v. 241. ἔμβολον pro σίμβλον Suid. s. v.
v. 242. χθὲς οὖν vulgo. χθὲς γοῦν G. Herm. de choro Vesp. p. 6.
v. 244. κολουμένους ante Bekkerum, κολωμένους recentiores, praeeunte Porsono ad Brunck. Eq. 456; cf. Bergk. Rel. Com. p. 411 propter Hesychii glossam. — χολουμένους Scalig.
ibid. ἠδίκησεν vulgo, quod aptum est de re aliquot annis ante gesta. Bergk. Rel. Com. p. 411 scripsit ἠδίκηκεν, idem aut coniecit aut recepit Cobet. Mnem. l. l. — ἀλλὰ γὰρ vulgo. γὰρ delevit Pors.
v. 247. λίθος τις V. sec. Cob. G. Herm. Bergk., quod recepi. Vulgo λαθών τις ἡμᾶς ἐμποδών. Brunck. et Porson ἡμᾶς τις. Recentiores ex

v. 240. Λάχητι: schol. ἢ δίκη ἢ τιμωρία (utrumque) ἢ τοιοῦτόν τι. τοῦτο δέ φησιν, ὡς τοῦ Κλέωνος εἰς δίκην ἐπαγαγόντος τὸν Λάχητα. στρατηγῆσαι δὲ αὐτόν φησι Δημήτριος ἐπὶ ἄρχοντος Εὐκλέους (Εὐκλείδου, Ol. 88, 2; Thuc. III, 86) πρὸ τριῶν ἐτῶν (immo πρὸ δ') εἰς Σικελίαν πεμφθέντα μετὰ νεῶν Λεοντίνοις βοηθήσοντα. οἱ δὲ περὶ τὸν Φιλόχορον (Muell. fr. I p. 401) διαδέξασθαι αὐτόν φασι Σοφοκλέα καὶ Πυθόδωρον, οὓς καὶ φυγῇ ζημιωθῆναι. εἰκὸς γοῦν μετακληθῆναι αὐτὸν ἐπὶ τὴν κρίσιν, ἧς νῦν ὁ κωμικὸς μνημονεύει. De Lachete cf. Bergk. Rel. Com. p. 84 et ap. Mein. Com. II p. 1116; Mein. Com. II p. 538; Elmsl. Ach. 606; interpretes, inprimis Droysenium in praef. Vesp. Comicus Lachetem non minus quam Cleonem, Lamachum, alios videtur odio perpetuo persequutus esse.

v. 241. σίμβλον: schol. αἱ θῆκαι, ἔνθα αἱ μέλισσαι ἀποτίθενται τὸ μέλι. tum: ὁ αὐτὸς (Laches) δὲ καὶ ὡς φαλακρὸς κωμῳδεῖται. cf. Mein. Com. II p. 538.

v. 242. χθὲς dicit, licet annis praeterlapsis quattuor. Atqui odium semper forte. schol. ταχέως.

v. 242. ὁ κηδεμών: vid. Proleg. p. 97.

v. 243. τριῶν ἡμερῶν: schol. παρὰ τὸ κηρύττεσθαι σιτία ἡμερῶν τριῶν τοῖς στρατιώταις. ἔπαιξε. Comparat Berglerus Pac. 312. σιτία τριῶν ἡμερῶν triplicem unius diei victum, ὀργὴ igitur τρ. ἡμ. iram triplicem significat: trium dierum enim iram in unum diem conferunto, quo acrius atque acerbius iudicent. — Ad ἐπ' αὐτὸν cf. Valcken. Phoen. 79.

v. 247. Senes viam pueros collustrare iubent, non quod ab hominibus

ΠΑΙΣ. (ΠΑΙΔΕΣ)

τὸν πηλὸν ὦ πάτερ, πάτερ τουτονὶ φύλαξαι.

ΧΟΡΟΣ.

κάρφος χαμᾶθέν νυν λαβὼν τὸν λύχνον πρόβυσον.

ΠΑΙΣ. (ΠΑΙΔΕΣ)

οὒκ, ἀλλὰ τῳδί μοι δοκῶ τὸν λύχνον προβύσειν.

ΧΟΡΟΣ.

τί δὴ μαθὼν τῷ δακτύλῳ τὴν θρυαλλίδ' ὠθεῖς;
καὶ ταῦτα τοὐλαίου σπανίζοντος ὠνόητε.

cod. R. V. τις ἐμποδὼν ἡμᾶς. cf. Herm. El. d. m. p. 514. Reis. Coni. p. 277 coni. λίθων τις, quo, comparato Eur. Phoen. 91, που λίθων ad πολιτῶν tragici alludere monet.

v. 248—272. Tetrametros iambicos veterum editionum Brunckius, praeeuntibus Flor. Chr., Bentleio, aliis, iambico-trochaicos reddidit. Voculas afferre, quas eiecerunt viri docti, taedet.

v. 249. χαμᾶθέν νυν recentiores omnes. G. Herm. e Ven. recepit χαμόθεν atque ex Aldina, de cuius interpolationibus vid. Brunck., restituit σύ: κάρφος σὺ χαμόθεν νυν λ., χαμάθεν Ald. Iunt. Kust. Brunck. — ib. πρόμυξον Scal.

v. 250. προμύσσειν Flor. Chr. Scal. προβύσσειν ante Brunck. προβύσειν B. C.

v. 251. τί δὴ παθὼν Elmsl. Ach. 826. cum Florente Chr.

v. 252. ὠνόητε R. Dind. Bergk. ὦ 'νόητε B. Δ. vulgo; quod melius est;

malignis se defendant, sed ne lapidibus malignis impingant pedum digitos. Itaque pueri, lutum ut caveant patres, primum clamant.

v. 248. De puerorum numero vid. Prol. p. 51 sqq. Sex numero fuisse Dind. ad v. suspicatur. De versuum ratione cf. Fritzsch. Thesm. praef. XV. et Brunck. ad v. Mireris, quod addit scholiasta: παρέπονται αὐτοῖς παῖδες λύχνον φέροντες (καὶ πιθανῶς, ἵνα ἡ ὀρχήστρα πληρωθῇ), quasi chorus prodire consuerit ad orchestram implendam.

v. 249. κάρφος: Lys. 474 κινοῦσα μηδὲ κάρφος minimum quodque significat, ut nostrates: kein Haar rühren.

ibid. χαμᾶθεν Eupolis apud Diog. L. IX, 50 (Mein. Com. II p. 490) τὰ μετέωρα opponit τοῖς χαμᾶθεν.

ibid. πρόβυσον: schol. πρόμυξον, ἐκ τῆς μύξης προάγαγε. Senes enim aliquot passus progressi, non satis, quamquam lucernis circumdati, quid ante pedes sit, cernunt. Itaque a pueris admoniti hortantur, ut lucernas emungant, quo meliorem lucem edant. v. 251 ὠθεῖς idem valet quod προβύσειν.

v. 250. τῳδί: schol. τῷ λιχανῷ δακτύλῳ. His autem verbis auditis, senes pueris dum socordiam exprobrant, etiam pugnis eos acrius commonefaciunt.

v. 252. σπανίζοντος: Nub. 1285 σπανίζεις: penuria premeris.

οὐ γὰρ δάκνει σ', ὅταν δέῃ τίμιον πρίασθαι.

ΠΑΙΣ. (ΠΑΙΔΕΣ)

εἰ νὴ Δί' αὖ τοῖς κονδύλοις νουθετήσεθ' ἡμᾶς,
ἀποσβέσαντες τοὺς λύχνους ἄπιμεν οἴκαδ' αὖθις·
κἄπειτ' ἴσως ἐν τῷ σκότῳ τουτουὶ στερηθεὶς
τὸν πηλὸν ὥσπερ ἀτταγᾶς τυρβάσεις βαδίζων.

ΧΟΡΟΣ.

ἦ μὴν ἐγώ σου χἀτέρους μείζονας κολάζω.
ἀλλ' ουτοσί μοι βόρβορος φαίνεται πατοῦντι·
κοὐκ ἔσθ' ὅπως οὐχ ἡμερῶν τεττάρων τὸ πλεῖστον

aut ὠνόητε scribendum. — σύ, quod in fine versus legebatur, delevit Flor. Chr. Bentleius.

v. 254. αὖθις vulgo. αὖ τοῖς Cob. Mnem. l. l. p. 424, ne κονδύλοις articulo careat; tum idem versu seq. αὖθις pro αὐτοί.

v. 259. βόρβορος vulgo. μάρμαρος G. Herm. et Bergk. In Veneto est βάρβαρος. cf. Cob. V. L. p. 283.

v. 253. τίμιον: care, grandi pecunia; hoc sensu aliquoties in fragm. Comicorum exstat, cf. Ind. ap. M. C. V s. v.

v. 254. Ad νὴ Δί' cf. Reis. Coni. p. 256, ad κονδύλοις νουθετήσετε comp. Eq. 1236 κονδύλοις ἡρμοττόμην (Bergl.), νὴ τοὺς κονδύλους iurat isiciarius Eq. 411.

v. 257. τυρβάσεις: schol. ταράξεις. ὁ δὲ ἀτταγᾶς — τερπόμενον ἐν τοῖς πηλώδεσι τόποις καὶ τέλμασιν. Avem depinxit Noster Av. 244 sqq. et 760 sq., v. schol.; eundem ex Aristotele aliisque Flor. Chr., cf. Arist. ap. Athen. IX, 387 f. Mein. Com. II p. 1127. Nostro loco non solum cum ave palustri senes comparantur, sed inest quoque sonorum lusus ἀτταγᾶς et ἄττα. Quin etiam avis comparatur, quod senes cruribus ingredi tenuibus solent gressuque trepido atque infirmo.

v. 258. κολάζω: schol. ἐν τῷ δικαστηρίῳ. — ἦ μὴν hoc loco optime reddas: noli mirari (nimirum); nos: gieb dich zufrieden! vel: ei was! Aliter v. 277.

v. 260. κοὐκ ἔσθ' — τὸ πλεῖστον: schol. ἀντὶ τοῦ εἴσω ἡμερῶν τεσσάρων πάντως ὑετὸς γίγνεται. Ita interpretes de quattuor proximis diebus dictum esse intelligunt omnes. Elmslei. Acharn. 782 vertit: quatriduo ad summum, quod Dind. recepit. Fritzschius ad Arist. Thesm. 806: quattuor abhinc diebus: cf. Fr. de parabasi Thesmoph. p. 21. — G. Herm. de choro Vesp. p. 7, quum μάρμαρος legi iusserit, haec: „At quomodo hic senex, altero ut lutum vitaret monito (non altero quidem sed toto opinor choro), ἀλλὰ dicere potuit? quomodo, quod gravius est, si et ipse se in luto incedere sentit, non pluisse potius, quam intra quartum diem futurum esse pluvium

ὕδωρ ἀναγκαίως ἔχει τὸν θεὸν ποιῆσαι.
ἔπεισι γοῦν τοῖσιν λύχνοις οὑτοιὶ μύκητες·
φιλεῖ δ', ὅταν τοῦτ' ᾖ, ποιεῖν ὑετὸν μάλιστα.

v. 262 et 263 G. Herm. puero dedit, quippe quorum fuisset lucernas observare, ut lucernas gestantium. Quod quidem ad distributionem suam perficiendam coniicere cogebatur.

v. 263. ὅταν ᾖ τουτί vulgo. ὅτ' ᾖ Bentl. ὅταν τοῦτ' ᾖ Flor. Chr. coniiciebat quod receperunt Dind. Bergk.

dicere? Immo durum sibi atque arefactum solum videri dicat necesse est." Quorsum tandem supra πηλὸς et ἀτταγᾶς? Verumtamen unum quoddam hac interpretandi ratione praetermissum est. Senes enim, ubi caenum vident a se calcatum, meminisse quoque dierum consentaneum est, quibus proxime pluebat. Quorum dierum numerum quum, ut par est hodieque et naturae conveniens humanae, memoria non tenerent, dicunt ἡμερῶν τεττάρων τὸ πλεῖστον; i. e. iam quartum hunc diem. „Maxime necesse est Deum fecisse pluvium iam quartum hunc diem; scilicet: tantum ego video luti et culco" cf. v. 490 πεντήκοντ' ἐτῶν, Lys. 280 ἓξ ἐτῶν ἄλουτος. Iam sequitur altera senum observatio: Neque cessabit pluere, quum fungos in lucernis increvisse videam. Itaque ex hac mea explicatione senes duas res exponunt, τὸν βόρβορον lutum et τοὺς μύκητας fungos; utramque coniectando et senilem in modum disserendo pluribus. — De genetivo temporis vid. K. W. Krügeri Gramm. § 47, 2. Denique hoc loco formam ποιῆσαι respicere debemus, quae nusquam mutata est in ποιήσειν. Sunt quoque interpretes, qui τὸ πλεῖστον coniungant cum ὕδωρ, ut Kusterus et Berglerus. Non male, quamquam non multum differunt a reliquis: „Necesse est Iovem per quattuor dies plurimam fecisse pluviam." — Hinc legerim quoque ἔπεισι δ' οὖν: iam vero, saltem; de quo vid. ad v. 6.

v. 261. Ad ἀναγκαίως ἔχει Bergl. comp. Eurip. Cycl. 32, Helen. 1415, Ar. Pac. 334. Addo Antiphanem ap. Stob. Flor. 124, 27. (Mein. Com. III p. 29) et Diphilum ap. Athen. VI, 227 e (Mein. Com. IV p. 389).

v. 262. μύκητες: schol. φασὶν ὅτι ὑετοῦ μέλλοντος γενέσθαι οἱ περὶ τὴν θρυαλλίδα τοῦ λύχνου σπινθῆρες ἀποπηδῶσι κτλ. (cf. Arat. 976) — Τινὲς δέ φασι τὸν μύκητα ζωΰφιόν τι εἶναι λεπτότατον πάνυ σκνιφὶ ἐοικός, ὃ — περὶ τὸν λύχνον ἵπταται, θέρμης ἐπιθυμοῦν καὶ περικροῦον ἐν τῷ λύχνῳ ποιεῖ σπινθῆρας. ὅθεν τεκμαίρονται τὸν ὑετόν. cf. Callim. fr. 47. Mein. Com. III p. 356. Aliam verbi μύκης signif. vid. in Indice ap. Mein. V s. v. μύκης. Boeckh. C. I. I p. 134.

v. 263. Dixi de hoc versu in Proleg. p. 117 not. Neque debebat Hermannus Hirschigii non dicam sententiam sed condemnationem probare. Sed operae pretium est, ut cognoscatur, qua ratione Hirschigius et emendaverit et explicaverit poetam, verba ipsius ad h. v. afferre: „Facile quisque mecum delendum esse hunc ver-

δεῖται δὲ καὶ τῶν καρπίμων ἅττα μὴ 'στὶ πρῷα
ὕδωρ γενέσθαι κἀπιπνεῦσαι βόρειον αὐτοῖς.
τί χρῆμ'· ἄρ' οὐκ τῆς οἰκίας τῆσδε συνδικαστὴς
πέπονθεν, ὡς οὐ φαίνεται δεῦρο πρὸς τὸ πλῆθος;
οὐ μὴν πρὸ τοῦ γ' ἐφολκὸς ἦν, ἀλλὰ πρῶτος ἡμῶν
ἡγεῖτ' ἂν ᾄδων Φρυνίχου· καὶ γάρ ἐστιν ἀνὴρ
φιλῳδός. ἀλλά μοι δοκεῖ στάντας ἐνθάδ' ὦνδρες

v. 264. πρώια R. V. Invern. πρώιμα Ald. Iunt. Kust. πρῷμα Scaliger. Bentl. Brunck. πρῷα Porson. recentiores. cf. Bekk. Anecd. p. 61, 17. et Lob. Phryn. p. 52 (Dind.). Bergk. ap. Mein. Com. II p. 1103.

v. 267. ὡς οὐ libri; ὥστ' οὐ Cobet. Mnem. l. l.

v. 269. ἂν ᾄδων R. ἀνάιδων Ven. sec. Cob. ἀνᾴδων Ald. Scalig. Kust. Bergl. ἀναείδων Suid. s. v. ἐφολκία. ἂν ᾄδων Bentl. Reisk. Dawes. Misc. Cr. p. 267. Brunck. recentiores; cf. K. W. Krügeri Gr. §. 53. 10, 3. Herm. Vig. p. 485.

ἀν ἀδων (sic) Iunt., quae Φυνίχου habet ut Aldina, item utraque v. 220 — φυνιχήρ., at Frob. φρυν.

sum iudicanti assentietur. Tam ineptus est et Aristophane plane indignus, ut vehementer dubitem, num alter turpior in Aristophane indicari possit. At non attinet, repetere argumenta, quae ad hanc fratris mei W. A. H. sententiam confirmandam nuperrime scripsit amicus, iisque potius supersedeo." Hactenus ille: ad quae vide quid Comicus respondeat, Thesmoph. 48. — Ceterum Dind. comp. Iacobs. ad Anthol. I p. 164. Oudendorp. ad Appulei. I p. 117. Cf. I. H. Voss. Virg. Georg. I, 390 sqq.

v. 264. Ex hoc versu et sequenti colligas, Vesparum fabulam non Lenaeis sed magnis Dionysiis actam esse. Vid. Proleg. p. 27.

v. 265. βόρειον videtur ὑποκοριστικῶς dictum esse pro βορρᾶς vel βορέας. Dind. comp. Xen. Cyneg. 8, 1. Hoc autem versu cantato, chorus in mediam orchestram pervenit. Choreutae dextrorsum vertunt primo vultum, deinde corpus totum. Subsistunt enim ante aedes Philocleonis, quem reliquis diebus iam exspectantem sese deprehendere solebant. Temporis igitur aliquantillum praeterlabi oportet, priusquam chorus pergit. Schol. γενόμενοι περὶ τὸν οἶκον τοῦ Φιλοκλέωνος ὑπομιμνήσκονται αὐτοῦ, καὶ μὴ ἑωρακότες αὐτὸν μεθ' ἑαυτῶν διαλέγονται περὶ αὐτοῦ.

v. 268. ἐφολκός: schol. ἐφολκίς· — ἡ λέμβος ἤτοι ἡ μικρὰ ναῦς ἡ ὑφ' ἑτέρας νεὼς ἑλκομένη διὰ βραδυτῆτα (immo διὰ μικρότητα). Nos fere: „Nachzügler."

v. 269. Φρυνίχου scil. μέλος. vid. ad v. 220 et infra v. 1225.

v. 270. De στάντας dixi in Proleg. p. 77 sq. cf. Bergk. Rel. Com. p. 31.

ᾄδοντας αὐτὸν ἐκκαλεῖν, ἤν τι πως ἀκούσας
τοὐμοῦ μέλους ὑφ' ἡδονῆς ἐρπύσῃ θύραζε.
τί ποτ' οὐ πρὸ θυρῶν φαίνετ' ἄρ' ἡμῖν στρ.
ὁ γέρων οὐδ' ὑπακούει;
μῶν ἀπολώλεκε τὰς
ἐμβάδας, ἢ προσέκοψ' ἐν
τῷ σκότῳ τὸν δάκτυλόν που;

v. 271. ἐκβαλεῖν R. Ald. Iunt. Kust. ἐκκαλεῖν V. Bentl. Dawes. Misc. Cr. p. 266 (vel ἐκκαλεῖσθ'), recentiores. cf. Valck. ad Theocr. Adon. 43 p. 353. (Pors.)

v. 272. ἐξερπύσῃ R. et vulgo ante Flor. Chr., qui emendavit ἐρπύσῃ, probatus etiam Porsono.

v. 274. ἀπολώλεκε vulgo, ἀπολώλεκεν τὰς Dind. Herm., iidem in antistropha ut responderet: ἐξαπατῶν λέγων ὡς | καὶ pro vulgato ἐξαπατῶν καὶ λέγων | ὡς. Scribo v. 281 ἐξαπατῶν τε λέγων θ' | ὡς. cf. Herm. El. d. m. p. 502. Dochmios constituit Hotibius.

v. 274. προσέκοψεν R. V. Invern. Bekk. προσέκοψε Ald. Iunt. Kust. Brunck. προσέκοψ' ἐν Bentlei. Dind. Hirsch. Bergk., affert Poll. II, 199.

v. 275. εἶτ' ἐφλέγμηνεν αὐτοῦ vulgo. Versus antistrophae διὰ τοῦτ' ὀδυνηθεὶς et ipsius strophae varie tentati. ἐπεφλέγμηνεν ἂν Reis. C. p. 51. λίθῳ, εἶτ' ἐφλογώθη Herm. l. l. p. 8. Probo Bergkii coniecturam, licet Engero in censura libri Bergkiani (Iahrb. f. Phil. T. 68. H. 2 et 3) non probetur: ἐπεφλέγμηνε δ' αὐτοῦ, in quam ipse dudum incideram. Cui ut antistrophicus respondeat, scribendum διὰ τόνδ' ὠδυνήθη | κᾆτ' ἴσως κεῖται πυρέττων. vid. Proleg. p. 77. Bentlei. εἶτα φλεγμήνει' ἂν αὐτοῦ.

v. 273. Canticum chori antistrophicum copia et diversitate abundat versuumque distributio talis exstat apud editores, ut, quam viam potissimum ingrediaris, iure dubites. Etiam Rossbachius et Westphalus carmen constituere supersedebant., corruptelarum phalange admoniti, Metr. p. 445. — Videntur tamen quattuor esse carminis partes aut quinque, si verba λίθον ἔψεις, ἔλεγεν cantata fuerint, non recitata. Prima igitur pars constat versu 273 τί — ὑπακούει. Sunt Ionici a minori, propterea quod carmen huius modi versus κατὰ στίχον excipiunt; at possunt etiam choriambi esse, qui cum dactylo-epitritis coniunguntur saepius: altera pars versus continet sex v. 274—277 μῶν — βουβωνιῴη. Dactylo-epitriti sunt. Tertia pars est v. 278 ἢ — ἡμῖν, item e dactylo-epitritis constans, non iisdem, quibus prior pars, modis usa, sed similibus. Quarta autem secundae modos iterat. Clausula v. 280, cui addendus cum Hermanno versus: ὕπαγ' ὦ παῖ ὕπαγε, aut recitata tantum, quod equidem crediderim, aut iisdem modis atque exordium cantata.

ἐπεφλέγμηνε δ' αὐτοῦ
τὸ σφυρὸν γέροντος ὄντος;
καὶ τάχ' ἂν βουβωνιῴη.
ἦ μὴν πολὺ δριμύτατός γ' ἦν τῶν παρ' ἡμῖν,
καὶ μόνος οὐκ ἂν ἐπείθετ',
ἀλλ' ὁπότ' ἀντιβολοίη
τις, κάτω κύπτων ἂν οὕτω,
λίθον ἕψεις, ἔλεγεν.
ὕπαγ' ὦ παῖ ὕπαγε.
ἀντ. τάχα δ' ἂν διὰ τὸν χθιζινὸν ἄνθρω-
πον, ὃς ἡμᾶς διεδύετ'
ἐξαπατῶν τε λέγων θ'
ὡς φιλαθήναιος ἦν καὶ
τἀν Σάμῳ πρῶτος κατείποι,

v. 278. ἂν ἐπείθετ' R. V. C. ἀνεπείθετο B. Δ. ἂν ἐπείθετο Ald. Iunt. Kust. Bergl. Recentiores omnes ἂν ἐπείθετ'. cf. ad v. 269. Tamen Dobraeus ἀνεπείθετ' iunctim.

v. 279. ὁπόταν Bentleius.

v. 280. Post vers. 280 cum Hermanno addo ὕπαγ' ὦ παῖ ὕπαγε.

v. 281. χθεσινὸν codd. vulgo. correxit G. Herm. El. d. m. p. 504, rec. Dind. Hirsch. Bergk.

ὅς γ' ἡμᾶς διέδυ 'ξαπατύλλων — τις ἦν Bentl. — ἐξαπατῶν τ' ἔλεγεν propon. Bergk., non probatus Engero l. l.

v. 277. γέροντος ὄντος: cf. Acharn. 222. Mein. Com. III p. 618.

v. 279. κάτω κύπτων ἂν οὕτω: per se apparet, chorum Philocleonis gestum esse imitatum. Capite autem ille demisso reo respondebat, ne oculos eius vultumque supplicem conspiceret. cf. Reis. Synt. cr. p. 23.

v. 280. λίθον ἕψεις: schol. παροιμία ἐστὶν ἐπὶ τῶν ἀδυνάτων γενέσθαι τὸ λίθον ἕψεις, ὡς καὶ τὸ πλίνθον πλύνεις (νίζεις Theocrit.) καὶ χύτραν ποικίλλεις καὶ εἰς ὕδωρ γράφεις καὶ Αἰθίοπα λευκαίνεις καὶ κατὰ θαλάττης σπείρεις καὶ τὰ τοιαῦτα. Plura affert Bergl. Platon. Eryx. p. 405 comp. Dind.

v. 283. φιλαθήναιος: de penultima correpta cf. Reis. Coni. pr. XXIII, Herm. El. d. m. p. 51; Mein. Com. II p. 872. De coniunctione modorum Pors. Eur. Phoen. 91.

v. 283. τἀν Σάμῳ: schol. τὰ περὶ Σάμον ιθ' ἔτει πρότερον ἐπὶ Τιμοκλέους γέγονε καὶ ἐπὶ τοῦ ἑξῆς Μορυχίδου, Ol. 84, 4 et Ol. 85, 1. cf. Clint. Fast. Hellen. Krüg. Non Carystionem nunc poeta dicit, quem scho-

διὰ τόνδ' ὠδυνήθη
κᾆτ' ἴσως κεῖται πυρέττων.
ἔστι γὰρ τοιοῦτος ἀνήρ.
ἀλλ' ὦγαθ' ἀνίστασο μηδ' οὕτω σεαυτὸν
ἔσθιε, μηδ' ἀγανάκτει.
καὶ γὰρ ἀνὴρ παχὺς ἥκει
τῶν προδόντων τἀπὶ Θρᾴκης·
ὃν ὅπως ἐγχυτριεῖς.
ὕπαγ' ὦ παῖ ὕπαγε.

v. 284. διὰ τοῦτ' ὀδυνηθεὶς vulgo, διὰ τοῦτο δ' ὀδυνηθεὶς Reis. Coni. p. 51, διὰ τοῦτ' οὖν ὀδ. Hotibius p. 99, ut iam Bentleius. Conieci διὰ τόνδ' ὠδυνήθη | κᾆτ'.
v. 287. σεαυτόν γ' pro σεαυτὸν Bentleius praeter necessitatem; idem v. 290 ὁπωσοῦν κἀγχυτριεῖς, metro ex parte neglecto.
σεαυτὸν R. V. σαυτὸν Ald. Iunt. Kust.
v. 288. ταχὺς R. Iunt. Frob. παχὺ Ald. παχὺς Crat. Iunt. 1540, Kust. vulgo.
v. 289. αἰσχυνεῖς add. Ald. Iunt. Kust. Brunck. om. R. V. Inv. Dind. Bekk. Hirsch. Bergk.
v. 290. Pueris dant Ald. Iunt. Kust., choro ed. Farrei et Brub., probatae Berglero et Reiskio.

liasta delatorem fuisse bello Samio narrat pluribus; sed reum quemque, qui pulchre verba facit de meritis suis et pristina virtute, ementiens cuncta.

v. 287. ἔσθιε: cf. Hom. Il. 6, 202. Od. 9, 75. Alia suppeditavit Bergler. Compares θυμὸν ἐρέχθειν Hom. Od. 5, 83.

v. 288. ἀνὴρ παχύς: Thucydidem ipsum significari putat G. Hermann. l. l. p. 9. Verum certum quendam non significavit, quum satis haberet memorare, παχὺν esse reum; ut Mercurius in Pace 639 sq. de Atheniensibus: τῶν δὲ συμμάχων ἔσειον τοὺς παχεῖς καὶ πλουσίους, | αἰτίας ἂν προστιθέντες ὡς φρονοῖ τὰ Βρασίδου. Quod idem valet atque προδόντων τἀπὶ Θρᾴκης. cf. Roscher. Klio p. 98. Ita ditissimum quemque tanquam προδόντα τἀπὶ Θρᾴκης, i. e. novis studere rebus dixerit. Cf. Thucyd. IV, 102.

v. 289. ἐγχυτριεῖς: Hesych. = ἀποκτενεῖς. Schol. ἀπὸ τῶν ἐκτιθεμένων παιδίων ἐν χύτραις, διὸ καὶ Σοφοκλῆς ἀποκτεῖναι χυτρίζειν ἔλεγεν ἐν Πριάμῳ, καὶ Αἰσχύλος Λαΐῳ καὶ Φερεκράτης (v. Mein. Com. II p. 357. 1212) ὅθεν καὶ ἐγχυτριστρίας (Suidas s. v.) ἐκάλουν τὰς διακονουμένας τὰ βρέφη. Nos fere: einsacken.

v. 290. Mesodum vocat Herm. El. d. m. p. 29. — ad ὕπαγε schol. εἰς τὴν οἰκίαν δηλονότι, ὡς κατασταθέντων αὐτῶν: fallitur; debebat εἰς τὸ δικαστήριον. Quare, quum iterantur in fine strophae, optime valent verba ad describendam senum garrulitatem.

ΠΑΙΣ. (ΠΑΙΔΕΣ)

ἐθελήσεις τί μοι οὖν ὦ
πάτερ, ἤν σού τι δεηθῶ;

ΧΟΡΟΣ.

πάνυ γ' ὦ παιδίον. ἀλλ' εἰ-
πὲ τί βούλει με πρίασθαι
καλόν; οἶμαι δέ σ' ἐρεῖν ἀ-
στραγάλους δήπουθεν ὦ παῖ.

ΠΑΙΣ. (ΠΑΙΔΕΣ)

μὰ Δί' ἀλλ' ἰσχάδας ὦ παπ-
πία· ἥδιον γάρ.

ΧΟΡΟΣ.

οὐκ ἂν
μὰ Δί', εἰ κρέμαισθέ γ' ὑμεῖς.

ΠΑΙΣ. (ΠΑΙΔΕΣ)

μὰ Δί' οὔ τἄρα προπέμψω σε τὸ λοιπόν.

ΧΟΡΟΣ.

ἀπὸ γὰρ τοῦδέ με τοῦ μισθαρίου

v. 291. ἐθέλων γ' εἴ τί μοι ὠνεῖ Kiehl in Mnem. l. l. Tum vero interrogandi signum delere debebat; tum etiam demonstrare idem, ἤν σού τι δεηθῶ aptum praebere sensum. Hirsch. „legerim παρέχειν pro τί μοι οὖν" non probatus C. F. Hermanno.

v. 293. ἀλλ' εἰπέ—καλόν pueris dabat Reiskius.

v. 296. δή ποτε, παῖ Hotib. p. 100. Ceterum cf. Herm. Vig. p. 499.

v. 297. πάππ' Bentl. neglecto metro, cf. Dobr. Advers. ad v.

v. 298. κρέμοισθε vulgo, κρέμαισθε Dobraeus correxit, recep. Dind. Hirsch. Bergk. — μὰ Δί' R. Inv. reliq. τὸν Δί' V. vulgo.

v. 299. οὔτ' ἄρα R. V. οὐκ ἄρα vulgo. οὔ τἄρα Dind. Hirsch. Bergk. οὐτἄρα Herm. El. d. m. p. 503, dum οὐκ ἄρα idem Soph. Oed. C. pr. XXIV. οὐτἄρα Bekker. τἄρα Elmsl. Ach. 323.

v. 300. τοῦδέ με vulgo. τοῦδ' ἐμὲ Brunck. Invern. Hirschig. Male. — μισθαρίου R. V. Inv. rel., νῦν add. Ald. Iunt. Kust.

v. 297. ἰσχάδας: Nempe filius iudicis tam strenui nihil nisi ficos amat, ut ipse fiat sycophanta.

v. 298. εἰ—γ' pro εἰ καί, licet. cf. Herm. Vig. p. 507; ita Nub. 807 εἰ κρέμαιό γε.

v. 300. τοῦ μισθαρίου: vid. Proleg. p. 159 et Fritzsch. de merced. iudic. p. 7.

τρίτον αὐτὸν ἔχειν ἄλ-
φιτα δεῖ καὶ ξύλα κὤψον.
σὺ δὲ σῦκά μ' αἰτεῖς.

ΠΑΙΣ. (ΠΑΙΔΕΣ)

ἄγε νυν ὦ πάτερ, ἢν μὴ
τὸ δικαστήριον ἄρχων
καθίσῃ νῦν, πόθεν ὠνη-
σόμεθ' ἄριστον; ἔχεις ἐλ-
πίδα χρηστήν τινα νῷν ἢ
πόρον Ἑλλὰς ἱερόν;

ΧΟΡΟΣ.

ἀπαπαῖ, φεῦ, ἀπαπαῖ, φεῦ,
μὰ Δί' οὐκ ἔγωγε νῷν οἶδ'
ὁπόθεν τὸ δεῖπνον ἔσται.

v. 301. αὐτόν γ' Bentlei. αὐτοῦ γ' Scalig., scholiastam opinor sequutus. αὐτόν τ' ante Brunck. vulgo.

v. 303. Herm. l. l. ἒ ἕ addit ante σὺ δὲ σῦκα, ut respondeat v. 316 ἒ ἕ. πάρα νῷν στενάζειν. — σὺ δὲ νῦν Ald. vulgo. σὺ δὲ R. V. Inv. reliqui.

v. 308. ἱρὸν εἰπεῖν Herm. El. d. m. p. 503; postea neglexit. cf. Fritzsch. Thesmoph. v. 194. — Ἕλλας V. Dind. Hirsch. Bergk. Ἑλλὰς R. vulgo. — ἱερὸν vulgo. εἰπεῖν add. Herm.

v. 309. ἀπαπαῖ, φεῦ, ἀπαπαῖ, φεῦ Dind. Herm. Bergk., semel positum vulgo.

v. 310. οὔκουν vulgo. οὐκ cum R. V. C. post Brunckium recentiores omnes.

v. 311. ὁπόθεν τὸ Cobet. Mnem. pro vulg. γε. Cur intactum reliquit v. 227: πάθος οἰκτείρας? — ὅθεν γε Vat. P. Ald. Iunt. I, Crat. ὁπόθεν Iunt. Kust. Froben.

Cf. v. 684 et ad Phrynichi versum Mein. Com. I p. 151, II p. 605.

v. 301. τρίτον αὐτὸν: tertium me, quum reliqui oboli feminae sint et liberorum. Nos: selbdritter.

v. 305. νῦν: hodie vid. Prolegom. p. 116.

v. 308. πόρον Ἕλλας ἱερόν: schol. νῦν πόρον τὸν πορισμόν φησιν. ἐπήνεγκε δὲ παρὰ τὸ Πινδαρικὸν (fr. 197) τὸ Ἕλλας ἱερὸν κτέ. Ἑλλὰς dicit, quasi sit Ἑλλάδος instar urbs Athenarum. Hermannus de choro V. p. 9 πόρον Ἕλλας ἱερὸν effugium significare existimat. Quasi Comicus non luderet, quocunque modo posset. Non effugium cogitare puerum iubet sed triobolum, τὸν πορισμόν.

ΠΑΙΣ. (ΠΑΙΔΕΣ)

τί με δῆτ' ὦ μελέα μᾶτερ ἔτικτες,
ἵν' ἐμοὶ πράγματα βόσκειν παρέχεις;

ΧΟΡΟΣ.

ἀνόνητον ἄρ' ὦ θυ-
λάκιόν σ' εἶχον ἄγαλμα.

v. 312. Cobet. V. L. p. 67 hunc versum puero, alterum v. 313 patri dedit, quo responderet. Reliqui, ut vulgo. Atqui a scholiasta discimus pueros haec loqui. Crediderim παρέχεις scribendum esse. — In Δ est μᾶτερ, quod recipiendum. — Euripidis versus fere integros sic constituerim:

Π. τί με δή, μελέα μᾶτερ, ἔτικτες,
ἵνα μοι πράγματα βόσκειν παρέχεις;
'Ιππ. ἀνόνητον ἄγαλμ' οἴκοισι τεκών,
πάτερ —

Dimetri sunt anapaestici.

v. 315. ἄρ' ὦ θυλάκιόν σ' Herm. Dind. Hirsch. Bergk. Ante Herm. γ' ἄρα σ' ὦ θυλάκιόν γ'. cf. Brunck. ad v. — ἀνώνητον Iunt. Frob. (et Genev. 1607, quam nominare supersedeo, quum Frobenianam repetierit.)

v. 313. πράγματα βόσκειν: schol. ὁ λόγος ἐκ Θησέως Εὐριπίδου. ἐκεῖ γὰρ ταῦτα λέγουσιν οἱ ταττόμενοι παῖδες εἰς βορὰν τῷ Μινωταύρῳ. Itaque pueri cogitaverint, τίνα ταῦτα πράγματα βόσκομεν; ut πρᾶγμα sit pro Minotauro monstro dictum. Pergit scholiasta: τὸ δὲ ἑξῆς, τὸ ἀνόνητον ἄρα, 'Ιππόλυτός ἐστιν ὁ λέγων ἐκεῖ: ἀνόνητον ἄγαλμα, πάτερ, οἴκοισι τεκών. Optime se habet, chorum v. 314. 315 canere, quippe continuat, quod inceperunt pueri. Ex Cobeti vero coniectura necesse foret, ut pueri hos versus loquerentur. G. Hermann. v. 312—316 pueris continuavit, l. l. p. 10. Quod facillimum erat. Equidem distributionem vulgatam defendi atque intelligi posse existimo. Quum enim θυλάκιον dictum sit pro ἄγαλμα, senum chorus est, qui canit. Schol. ὡς αὐτοῦ βαστάζοντος ἔλεγε θύλακον. Recte Berglerus: Alloquitur sacculum, quem fert ad emendam farinam, si mercedem iudiciariam acceperit. In Eccl. 381 ille qui tardius venerat in concionem nec mercedem acceperat, dicit: ὥστ' αἰσχύνομαι μὰ τὸν Δί' οὐδὲν ἄλλον ἢ τὸν θύλακον. Schol. R. ad v. τῶν ἀλφίτων, ἐπεὶ κενός ἐστιν (cf. Polluc. X, 172. 151). Cf. Av. 503 ὀβολὸν κατεβρόχθισα κᾆτα κενὸν τὸν θύλακον οἴκαδ' ἀφεῖλκον· it. Eccl. 733. 820. Plut. 763. Ita θυλάκιον vel θύλακος quodammodo pater est senis, quippe continet, quod alat eum, ut iocose positum sit pro Euripideo: ὦ πάτερ. Iam ultimum versum utrosque et chorum senum et pueros una cecinisse contendo, maxime vocula νῷν commotus. Haec quoque Euripidis sunt verba, qui dixerit aut οἴμοι, πάρα νῷν οἰμώζειν aut αἰαῖ,

ΧΟΡΟΣ. ΠΑΙΣ. (ΠΑΙΔΕΣ)

ἒ, ἔ.

πάρα νῷν στενάζειν.

v. 316. Pro ἒ ἒ Bentlei. αἴ αἴ, quod cothurni magis est quam socci.

πάρα νῷν αἰάζειν. Inde comicus ἒ ἒ et στενάζειν quum propter metrum comicum, tum propter sonorum similitudinem.

ΦΙΛΟΚΛΕΩΝ. ΧΟΡΟΣ. ΒΔΕΛΥΚΛΕΩΝ. ΣΩΣΙΑΣ. ΞΑΝΘΙΑΣ.

ΦΙΛΟΚΛΕΩΝ.

Φίλοι, κατατήκομαι
πάλαι διὰ τῆς ὀπῆς
ὑμῶν ὑπακούων.
ἀλλ' οὐ γὰρ οἷός τ' ἔτ' εἴμ'
ᾄδειν. τί ποιήσω;

v. 317. φίλοι, τήκομαι μὲν | πάλαι διὰ τῆς ὀπῆς R. V. φίλοι πάλαι μὲν τήκομαι διὰ τῆς ὀπῆς vulgo usque ad Brunckium. v. 318: ὑμῶν ὑπακούων. ἀλλὰ γὰρ (ἀλλ' ἀτὰρ V.) οὐχ οἷός τ' εἴμ' R. V. C. ἀλλ' οὐχ οἷός τ' εἴμ' ᾄδειν vulgo ante Brunckium, qui γὰρ addidit. Postea quot editores, tot coniecturae. Accedunt Reisigii, Hermanni, Hotibii, Porsoni, Dawesii, ut, quid statuas, sit difficillimum. Equidem κατατήκομαι cum Hermanno et v. 318 οἷός τ' ἔτ' εἴμ' cum Dindorfio scribendo duo systemata versuum glyconeorum efficere conatus sum, de quibus dixi Proleg. p. 79. Antistrophica, ut Reis. Hotib. voluerunt, certe non sunt, sed quasi introductio systematis anapaestici, quod sequitur.

v. 318. ὑπακούων vulgo. ἐπακούων Cob. Mnem. l. l.

v. 317. κατατήκομαι: Plut. 1034 κατατέτηκα et in fragm. Eubuli apud Athen. XV, 679 b. Mein. Com. III p. 251. Τήκομαι hodie apud Comicos, quod sciam, obvium non est.

v. 318. ᾄδειν scil. μεθ' ὑμῶν, ut consuerat canere, quando cum sodalibus iudicatum ibat, cf. v. 220. Dawesii coniectura ἰδεῖν aut ipsa nocte, qua adhuc multa versantur, satis refellitur; aut lucernis, quibus collustratur nox.

τηροῦμαι δ' ὑπὸ τῶνδ', ἐπεὶ
βούλομαί γε πάλαι μεθ' ὑ-
μῶν ἐλθὼν ἐπὶ τοὺς καδί-
σκους κακόν τι ποιῆσαι.
ἀλλ' ὦ Ζεῦ Ζεῦ μέγα βροντήσας
ἤ με ποίησον καπνὸν ἐξαίφνης,
ἢ Προξενίδην, ἢ τὸν Σέλλου

v. 319. τηροῦμαι δ' R. τηροῦμ' V. sec. B. vulgo ante Invernizium. — τῶνδε καὶ Ald. Iunt. 1540.
v. 320. πάλαι R. V. C. Δ. optime: bis enim senex idem. πάλιν Porsonus ad Hecubam 1169, ut vulgo.
πάνυ μεθ' R. V. B. C. μεθ' vulgo.
v. 323. ἀλλ' ὦ Ζεῦ μέγα βρόντα vulgo et Hirsch. μεγαβρόντα Reisk. Bergk. ἀλλ' ὦ Ζεῦ Ζεῦ μέγα βρόντησον Porson. Herm. ἀλλ' ὦ Ζεῦ Ζεῦ μέγα βροντήσας Dind. ὦ Ζεῦ βασιλεῦ μέγα βροντήσας idem. Bentleius duos Aristophanicos anapaesticos effecit: ἀλλ' ὦ Ζεῦ μέγα βρόντα καὶ δὴ καπνὸν ἐξαίφνης με ποίησον | ἢ Προξενίδην κτέ —. Consentaneum est anapaestos antecedere non posse pherecrateum; quare Dind. sequor.
v. 324. ἤ με R. V. Iunt. Frob. καί με Ald. Crat. Kust. κἀμὲ Brunck.
v. 325. Προξενίδην V. Pors. Dind. Hirsch. Bergk. Προξενιάδην R. vulgo.

v. 319. ὑπὸ τῶνδε: schol. bene τῶν οἰκετῶν i. e. Xanthia et Sosia, quos dormientes ante fores monstrat.

v. 321. καδίσκους: vid. Proleg. p. 128 sqq.

v. 322. κακόν: schol. καταδικάσαι τινά. cf. v. 340.

v. 324. καπνόν, ut affugere possit per fumarium v. 144. Bergl. comp. Aesch. Suppl. 779: μέλας γενοίμαν καπνὸς νέφεσσι γειτονῶν Διός.

v. 325. Προξενίδην: schol. ἐπεὶ καπνὸν εἶπεν (versu anteced.), ἐπήνεγκε τούτους ὡς πτωχαλαζόνας, οὓς λέγουσι καπνούς, Προξενίδην καὶ Αἰσχίνην τὸν Σέλλου, καὶ ἐν Ὄρνισι (v. 1126) μέμνηται Προξενίδου ὡς ἀλαζονικοῦ. Proxenidas in Avibus vocatur ὁ Κομπασεύς. cf. schol. ad v. et Mein. Com. II p. 367. De Aeschine, Selli filio, satis disputavit Meinekius Com. II p. 584 sq., qui comparatis Hesychio s. v. σεσελλίσαι (σεσέλλισαι), Photio s. v. σεσάλλισαι et Hesychio s. v. σεσελίσθαι (σεσελλίσθαι), maxime eodem s. v. Σελληιάδεω, aliisque, nomen Σέλλος sive Σέλλιος Σελλεύς, Σίλλιος, Σιλλεὺς antiquitus ad notandam importunorum pauperumque hominum (πτωχαλαζόνων) ostentationem et iactantiam usitatum fuisse demonstravit. Idem Aeschines infra v. 459 audit ὁ Σελλαρτίου; v. 1220 Aeschines quidam una cum Theoro, adulatore procul dubio, Cleone, Phano, eodem opinor, quem Equit. 1256 cognovimus, memoratus, propter sodales videtur ὁ Σέλλου esse. Denique Amynias, cuius vitia paene innumera tan-

τοῦτον τὸν ψευδαμάμαξυν.
τόλμησον ἄναξ χαρίσασθαί μοι,
πάθος οἰκτείρας·
ἤ με κεραυνῷ διατινθαλέῳ
σπόδισον ταχέως·
κἄπειτ' ἀνελών μ' ἀποφυσήσας
εἰς ὀξάλμην ἔμβαλε θερμήν·
ἢ δῆτα λίθον με ποίησον ἐφ' οὗ
τὰς χοιρίνας ἀριθμοῦσιν.

ΧΟΡΟΣ.

τίς γάρ ἐσθ' ὁ ταῦτά σ' εἴργων στρ. α'

v. 326. ψευδαμάμαξυν R. V. sec. Bekk. vulgo. φευδάμαξον R. V. sec. Dind.
v. 328. διὰ τινθαλέῳ, per tmesin, Scalig. Porsonus, διατινθαλέῳ vulgo, sed omisso in prioribus ι subscr.
v. 331. θερμήν vulgo. θερμὸν Athen. IX p. 385.

topere in Nubibus et in Vespis perstringuntur, in Vesp. 1267 dicitur ὁ Σέλλου, quod πεινῇ ἧπερ Ἀντιφῶν. cf. schol. ad v. Mein. Com. II p. 475. G. Herm. ad Aesch. Prom. 439, p. 89 sqq.

v. 326. ψευδαμάμαξυν: schol. Εἶδος ἀμπέλου ἡ ἀμάμαξυς, ἣν λέγουσιν ἀναδενδράδα. ὅλον δὲ εἴρηται παρὰ τὸ ψεύδεσθαι τὸν Αἰσχίνην καὶ ψοφώδη κομιδῇ λέγειν. καὶ τὸ ξύλον γὰρ τῆς ἀμαμάξυος καιόμενον ψόφον ἀποτελεῖ. I. e. Aeschines loquendo magis est stridulus et sonificus quam vitis urendo. Suidas s. v. explicat ψευδόπλουτος, probatus Flor. Christiano et Dindorfio. Verum idem est, quod Eupolis dixit ap. schol. Arist. Nub. 253: καπνοὺς ἀποφαίνει καὶ σκιάς, non ignem neque calorem.

v. 327. Cothurnum olet. Bergl. comparavit Soph. Phil. 1088, Trach. 1104. Ad χαρίσασθαι cf. Equit. 517, Thesm. 938.

v. 328. διατινθαλέῳ: schol. διαθέρμῳ et θερμῷ. Hesych. s. v.: διαπύρῳ.

v. 329. σπόδισον: schol. πλῆξον (πρῆσον?), καῦσον ὡς ἐν σποδῷ. Pisces enim in carbonibus torrebantur. Σποδεῖν Cratinus habet ap. Athen. XI, 494 c. Mein. Com. II p. 122. et Noster saepius sensu alio, nonnunquam obscoeno.

v. 330. ἀποφυσήσας: schol. τῶν γὰρ ἀπανθρακιζομένων ἰχθύων ἀποφυσῶσι τὸν σποδόν.

v. 331. ὀξάλμην: schol. ὡς ἐπὶ ἰχθύων ὀπτῶν ἐν ὀξάλμῃ ἐσθιομένων. cf. Cratinum ap. Athen. IX, 385 c et Polluc. VI, 69. Mein. Com. II p. 95. Bergk. Rel. Com. p. 157. Maxime hoc propter morum et furoris iudicialis acerbitatem addit.

v. 332. λίθον — χοιρίνας: vid. Proleg. p. 155 sq. Videtur autem Noster alicuius tragici fabulam, cogito Nioben, verbis λίθον με ποίησον tangere.

κἀποκλείων τῇ θύρᾳ; λέ-
ξον· πρὸς εὔνους γὰρ φράσεις.

ΦΙΛΟΚΛΕΩΝ.

οὑμὸς υἱός. ἀλλὰ μὴ βοᾶτε· καὶ γὰρ τυγχάνει
οὑτοσὶ πρόσθεν καθεύδων. ἀλλ' ὕφεσθε τοῦ τόνου.

ΧΟΡΟΣ.

τοῦ δ' ἔφεξιν ὦ μάταιε ταῦτα δρᾶν σε βούλεται;
καὶ τίνα πρόφασιν ἔχων;

ΦΙΛΟΚΛΕΩΝ.

οὐκ ἐᾷ μ' ὤνδρες δικάζειν οὐδὲ δρᾶν οὐδὲν κακόν·

v. 334. De versibus dixi Proleg. p. 79. Antistrophica constituit G. Herm. de choro V. p. 11 et apud Dindorfium in edit. Lipsiensi. Quod facile erat neque tamen necessarium. Systemata dicas cum Burgesio, Classic. Iourn. XXXI p. 35, licet hic miraculosa nonnulla invenerit, ut e verbis ὅτι λέγεις — ἀληθές v. 343 eruit: ὁ τὸ πρὶν ἐν ἤθεσι. Chori duo sunt minora, duo maiora systemata; maiora illa compares cum parabasis parte, quae πνῖγος vocatur; sunt enim dipodiae trochaicae vel epitriti duodecim, eadem vocis contentione pronunciati satisque puto celeriter; clausula dipodia trochaica catalectica vel creticus. Item minora systemata e dipodiis constant quinis cum clausula eadem. Restant duo versus qui tetrametros sequuntur, καὶ τίνα πρόφασιν ἔχων et ἀλλ' ἔπαγε τὴν γνάθον, quique paene instar tetrametri debent haberi, quippe cum magna animi commotione a choro pronunciantur.

v. 334. κἀποκλείων τῇ θύρᾳ V. τὰς θύρας vulgo, τῇ θύρᾳ Bergk.; ταῖς θύραις Reis. C. pr. XI. Ceterum cf. Hotib. p. 102. ἀποκλῄων Dind.

v. 339. τίνα πρόφασιν ἔχων vulgo. τίνα πρόφασιν δ' ἔχων G. Herm. καὶ τίνα πρ. ἔχ. Bergk., quod recepi. Dind. in ed. Parisiensi, omissis verbis, lacunae signum posuit, in Oxoniensi vulgatam curavit imprimendam, in annotationibus tamen Florentis Christiani, qui hunc versum tanquam interpretamentum verborum τοῦ δ' ἔφεξιν eiecit, sententiam sequutus est. Pro ἔφεξιν Bentlei. proponebat ἀφέξων, i. e. ἀποκωλύσων, Reiskius ἐφέξων.

v. 337. ὕφεσθε: schol. ὑποχαλᾶτε. ἐκ μεταφορᾶς τῶν πλοίων.

v. 338. ἔφεξιν: schol. παρὰ τοῖς τραγικοῖς ἔφεξις ἡ πρόφασις. Comp. schol. Homericum ἐπισχεσίην (Od. XXI, 70): schol. R. τίνος ἕνεκεν et Hesychius ἔφεξιν: χάριν, ἕνεκα, ἐποχήν, πρόφασιν. Εὐριπίδης Πειρίθῳ.

v. 339. Cur non chorus bis rogaverit idem: τοῦ δ' ἔφεξιν et τίνα πρόφασιν ἔχων? Nempe senes sunt, qui interrogant, et strenui defensores sodalis. Talem vero si sequemur concinnitatis legem, quomodo defendemus, ut dicam, quod proximum est, εἴργων κἀποκλείων, alia sexcenta?

ἀλλά μ' εὐωχεῖν ἕτοιμός ἐστ'· ἐγὼ δ' οὐ βούλομαι.

ΧΟΡΟΣ.

τοῦτ' ἐτόλμησ' ὁ μιαρὸς χανεῖν ὁ Δημολογοκλέων ὅδ', στρ. β
ὅτι λέγεις σύ τι περὶ τῶν νεῶν ἀληθές.

Brunck.: τοῦ δ' ἐφέξειν ὦ μάταιε ταῦτα δρῶν σε βούλεται. Dobraeus Adv. aut cum Hemsterhusio delendum censet versum aut scribendum τοῦ δ' ἐφέξων i. e. παύσων.

v. 342. Admodum differunt inter se editores et critici in versibus his constituendis. Hirschigius versuum descriptionem vulgatam, ut solet, repetiit. A G. Herm. melior prodiit versuum ordo, quem, omissis Hermanni coniecturis, fere recepit Bergkius. Dindorfius in Parisiensi versus 343 loco signum lacunae posuit, in Oxoniensi fere cum Bergkio consentit.

v. 342. Δημολογοκλέων vulgo, δεινολογοκλέων G. Herm., Δημολοχοκλέων Hotib., tum ἄρ' addidit G. Herm. ὅδ' Dind. Bergk. et Herm. in ed. Lips. Reiskius proponebat Δημοκλονοκλέων aut Δημογελοκλέων.

v. 343. ὅτι λέγεις τι περὶ τῶν νεῶν ἀληθές R. V. B. C. Dind. in Oxon. Bergk. Hirsch. ὅτι λέγεις π. τ. ν. τἀληθὲς Brunck. Porsonus τἀληθὲς ὃν

v. 341. εὐωχεῖν. Quum senis iudicis sit potius, ut Noster ait, πεινῆν ἧπερ Ἀντιφῶν.

v. 341. χανεῖν: schol. ἀντὶ τοῦ εἰπεῖν, quo sensu verbum reliquis locis fere non utitur; ubique enim χάσκειν est hiare, hietare, non ore hiante loqui.

v. 343. Δημολογοκλέων: schol. ὁ τύραννος καὶ ἀρχοντιῶν. τοῦτο δὲ εἴρηκε διὰ τὸ τὸν Κλέωνα πολύλογον εἶναι καὶ τοῖς λόγοις ἐξαπατᾶν τὸν δῆμον. ἐπὶ δὲ τὸ αὐτὸ ἦθος κατενήνεκται, ἐπεὶ ὁ χορὸς τοῦ Κλέωνος ἐτύγχανεν. Bergleri interpretationem: „Quasi sui oblitus hoc dicit chorus; nam alias φιλόδημον Cleonem putat“: Dindorfius ineptam vocavit versusque corruptos esse maluit iudicare. Constat chorum iuvenis nomen scire, itaque pro Βδελυκλέων chorus Δημολογοκλέων inverso notionum ordine. Bdelycleo enim is est, qui Cleonem, populi amicum odit, Demologocleo vero, qui τὸν τοῦ δήμου λόγον odit aut impedit. Nam imperiosum et tyrannum Cleonem suum esse chorus et scit et probat, quod pro se fiat. Itaque Δημολογοκλέων verbis Philocleonis provocatus, osorem populi et iudicantis et concionantis significat; itaque chorum quodammodo sui oblitum esse Berglerus bene iudicavit.

v. 343. νεῶν: schol. μελετᾷ ὁ χορὸς κακουργίαν, φάσκων, ἐπειδὴ ὑπὲρ χρησίμου τῆς πόλεως λέγεις, εἰσηγούμενος περὶ τριηραρχίας, ἐγκλείει σε. — De trierarchia videtur cum scholiasta intelligendum esse, quae ditioribus obveniebat, a pauperrimo quoque in concionibus suffragio constituta. Quare chorus iuvenem etiam ξυνωμότην vocat, quod populi suffragiis adversarius sit, ut nobiles et opulenti fere omnes. Cf. C. F. Hermann. Staatsalterth. § 70

οὐ γὰρ ἄν ποθ' οὗτος ἀνὴρ τοῦτ' ἐτόλμησεν λέγειν, εἰ
μὴ ξυνωμότης τις ἦν.
ἀλλ' ἐκ τούτων ὥρα τινά σοι ζητεῖν καινὴν ἐπίνοιαν,
ἥτις σε λάθρᾳ τἀνδρὸς τουδὶ καταβῆναι δεῦρο ποιήσει.

ΦΙΛΟΚΛΕΩΝ.

τίς ἂν οὖν εἴη; ζητεῖθ' ὑμεῖς, ὡς πᾶν ἂν ἔγωγε ποιοίην·
οὕτω κιττῶ διὰ τῶν σανίδων μετὰ χοιρίνης περιελθεῖν.

ΧΟΡΟΣ.

ἔστιν ὀπὴ δῆθ' ἥντιν' ἂν ἔνδοθεν οἷός τ' εἴης διορύξαι,

pro εἴπερ λ. π. τ. ν. ἀληθὲς ἂν Ald., Iunt., Kusteri, Bergleri. Equidem ut versus fiant trochaici atque respondeant systemati v. 573 sqq. scribendum censeo: ὅτι λέγεις τι σύ. — Pro νεῶν Bentleius et Reisk. νέων, iuvenum; pro περὶ τῶν νέων G. Herm. de choro V. p. 12 περὶ Τορωναίων, idem in ed. Lips. περὶ τελωνειῶν.

v. 344. Philocleoni tribuunt verba οὐ γὰρ ἂν — τις ἦν Ald. Iunt. Kust. Brunck. correxit G. Herm.

v. 347. τοῦδε R. V. sec. Cob. vulgo. τουδὶ Flor. Chr. Brunck. Porson.

v. 348. Ante Bentleium πᾶν ἔγωγε. it. Dawes. p. 259 πᾶν ἄν, et Elmsl. qui ποιοίην cum R. V. Iunt. pro vulgato ποιοίμην.

v. 350. διορύξαι vulgo. διαλέξαι G. Herm. „Sed quum Hesychius adnotaverit διαλέξαι, διορύξαι atque etiam in Lysistr. 720 διαλέγουσαν τὴν ὀπὴν legatur, non videtur dubitari posse quin usitata locutio fuerit διαλέγειν ὀπήν, quod proprie est discernere, hoc est diducere diducendoque aperire." Eadem fere Dindorfius. Cf. Enger. ad v. Lys. Mihi quidem a schol. Lys. Hesychius sua videtur sumpsisse. — Porro pro ἔνδοθεν οἷός τ' εἴης Brunckius, Porsonus pr. Hecub. p. L οἷός τ' ἔνδοθεν εἴης, reprehensus

et Schoemann. Antiq. p. 101. Praeterea cives de rebus navalibus verba facere amabant, amat Noster admodum. Verba autem ita inter se cohaerent, ut bene Hermannus omnia Choro dederit; ante eum v. 344. 345 Philocleonis erant. — De coniuratoribus in Vespis praecipue et in Equitibus agitur.

v. 349. κιττῶ: schol. ἐπιθυμῶ, ἀπὸ τῶν ἀρτίως τικτουσῶν γυναικῶν καὶ ἐπιθυμουσῶν τινῶν: (legendum κυουσῶν pro τικτουσῶν). εἴρηται δὲ ἐκ τοῦ ὀρνέου τῆς κίττης (Holzhäher), ὅπερ ἐπιθυμητικῶς ἔχον τῶν ἀκροδρύων ταχέως δυσαρεστεῖται, ἐξ ὧν ἂν ἐσθίῃ, καὶ πάλιν ἑτέρων ἐπιθυμεῖ καὶ μεταβάσεις ποιεῖται εἰς ἕκαστον τῶν δένδρων. cf. Pac. 497 c. schol. Av. 302. 1297. — τῶν σανίδων vid. Proleg. p. 122 sqq. μετὰ χοιρίνης vid. Proleg. p. 155 sq.; propter κιττῶ dictum est χοιρίνης πρὸς τὸ κακέμφατον. Quod videtur chorus proximo versu continuare.

εἶτ' ἐκδῦναι ῥάκεσιν κρυφθείς, ὥσπερ πολύμητις Ὀδυσσεύς;

ΦΙΛΟΚΛΕΩΝ.

πάντα πέφρακται κοὐκ ἔστιν ὀπῆς οὐδ' εἰ σέρφῳ διαδῦναι.
ἀλλ' ἄλλο τι δεῖ ζητεῖν ὑμᾶς· ὀπίαν δ' οὐκ ἔστι γενέσθαι.

ΧΟΡΟΣ.

μέμνησαι δῆθ', ὅτ' ἐπὶ στρατιᾶς κλέψας ποτὲ τοὺς ὀβελίσκους
ἵεις σαυτὸν κατὰ τοῦ τείχους ταχέως, ὅτε Νάξος ἑάλω;

Reisigio C. p. 156 sq. De metro cf. Herm. El. d. m. p. 402. — τε εἴης R. τε ᾖς V. B. C. τ' ᾖς Ald. Iunt. Kust.
v. 353. ἀλλ' ἄλλο vulgo, ἄλλ' ἄλλο Hanovius Exerc. cr. p. 120; non male.
v. 355. ὅτε δή γ' ἡ vulgo, post Invern. ex R. τείχους ταχέως, ὅτε Νάξος

v. 351. Ὀδυσσεύς: ὅτι τὸ Παλλάδιον δι' ὑδρορρόας εἰσῆλθον οἱ περὶ τὸν Ὀδυσσέα. Qua via Vlixes urbem introierit, non liquet. Hom. Od. 4, 246 tantum: κατέδυ πόλιν εὐρυάγυιαν, et Eur. Hec. 243: ἦλθες Ἰλίου κατάσκοπος. Vtroque loco Vlixes mendici specie hostes decepisse fertur. Quare scholiasta ad nostrum v. diversa miscuit, quum Palladium ab Vlixe et Diomede legatis furto quidem sed aliorum ope ablatum esse narret schol. Hom. Il. 6, 311. Nostro igitur loco potissimum verba ῥάκεσιν κρυφθείς animadvertas, quibus Comici irrisio contineatur. Neque veri est dissimile, fabulam alicuius tragici proxime actam perstringi, cui Πτωχεία aut Ὀδυσσεὺς αὐτόμολος nomen inditum esse suspicantur, cf. Graefenh. ad Arist. Poet. p. 180 et Nitzsch. ad Hom. Od. 1. 1. p. 257. — Iam si scholiasta per canales Vlixem Palladium intravisse censet, aut alveum, πύελον, dicit, aut canalem, de quo supra exposui ad v. 126.

v. 352. πέφρακται. Dind. scribendum censet πέφαρκται et Herm., vid. Proleg. p. 120 sq.

ibid. σέρφῳ: schol. Κράτης (Mein. Com. II p. 224 aut Cratinum aut Cratetem grammaticum esse statuit) μύρμηκά φησι τὸν σέρφον. οἱ δὲ ζωύφιον κωνωπῶδες (cf. Greg. Cor. p. 508), ἀφ' οὗ ἡ παροιμία· ἔνεστι κἀν μύρμηκι κἀν σέρφῳ χολή· παρεγγυῶσα μηδὲ τῶν μικρῶν καταφρονεῖν. Aliud proverbium schol. R. affert οὐδὲ μύρμηκι ὁδός ἐστι, nisi explicatio est. Alia vid. ap. schol. Av. 82. 570.

v. 353. ὀπίαν: ut supra καπνίας a καπνὸς ita nunc ὀπίας ab ὀπὴ (Rauchmann, Luken- vel Lochmann). Schol. καὶ τυρὸν δὲ λέγουσι τὸν τῷ ὀπῷ τῆς συκῆς πηγνύμενον, ut Hom. Il. 5, 902 de lacte fici: ὡς ὅτ' ὀπὸς γάλα λευκὸν ἐπειγόμενος συνέπηξεν: cf. Eurip. Cycl. 136. Δριμύτητα et casei et hominis hoc verbo significari bene monuit Flor. Christianus.

v. 354. De δῆθ' pro δή γε cf. Reis. Coni. p. 231. — De ὅτε post μέμνησαι vid. Porson. ad Hecub. 112. — De usu verbi στρατιά, non στρατεία, v. Enger. Lys. 592.

v. 355. Νάξος: schol. τὴν Νάξον ἐπιτετήρηκε πρὸς τὸν γέροντα. ἑάλω γὰρ ἐπὶ Πεισιστράτου. At Dind. ex

ΦΙΛΟΚΛΕΩΝ.

οἶδ'· ἀλλὰ τί τοῦτ'; οὐδὲν γὰρ τοῦτ' ἐστὶν ἐκείνῳ προσόμοιον.
ἥβων γὰρ κἀδυνάμην κλέπτειν, ἴσχυόν τ' αὐτὸς ἐμαυτοῦ·
κοὐδείς μ' ἐφύλαττ', ἀλλ' ἐξῆν μοι
φεύγειν ἀδεῶς. νῦν δὲ ξὺν ὅπλοις
ἄνδρες ὁπλῖται διαταξάμενοι
κατὰ τὰς διόδους σκοπιωροῦνται.
τὼ δὲ δύ' αὐτῶν ἐπὶ ταῖσι θύραις
ὥσπερ με γαλῆν κρέα κλέψασαν
τηροῦσιν ἔχοντ' ὀβελίσκους.

ΧΟΡΟΣ.

ἀντ. α' ἀλλὰ καὶ νῦν ἐκπόριζε
μηχανὴν ὅπως τάχισθ'· ἕ-
ως γὰρ ὦ μελίττιον.

et Elmsl. Ach. 10. τείχους, ταχέως ὅτε N. Hirschig. cf. Dobr. ad Plut. 980. — ἱεὶς Kust., correxit Reisk. Brunck.

v. 356. ἔστ' ἐκείνῳ Iunt. Frob., corr. Flor. Chr. ἐστὶν ἐκ. Crat. Iunt. 1540.

v. 358. ἐφύλαττε V. sec. Cob. ἐφύλαττεν Ald. Iunt. Kust., corr. Fl. Chr., Dawes. M. cr. p. 98., accedunt codd. Brunck.

v. 365. τάχισθ' vulgo post Flor. Chr. et Bentlei., antea τάχιστα. τάχος Fritzsch. Thesm. 726.

v. 366. μελίτιον, ι longo Bentleius et Kusterus; ita R. et V. sec. Cobet. μελίττιον ante Kusterum vulgo.

Thucyd. I, 98 Naxum a Cimone expugnatam Ol. 78, 3 intelligi oportere censet. Sunt autem talia ita accipienda ut οἱ Μαραθωνομάχαι, similia, quibus praeterita tempora (die gute alte Zeit) laudari solent.

v. 357. ἴσχυον: schol. ἰσχυρότερος ἐτύγχανον.

v. 358 sqq. Habes eius modi πνῖγος quod saepissime deprehendas apud Comicum, adhibitum, ubi actor cum permotione animi loquatur.

v. 361. σκοπιωροῦνται: schol. κατοπτεύουσι καὶ παραφυλάττουσιν. Ἕρμιππος δὲ καὶ ἐπὶ τοῦ ἀπὸ τῆς σκοπῆς θεωρεῖν. cf. Mein. Com. II p. 416.

v. 362. τὼ δὲ δύ': Xanthias et Sosias, vid. Proleg. p. 42.

v. 363. De mustela carnium fure vid. Pac. 1151.

v. 364. ὀβελίσκους. Ludit Noster verbis ὀβελίσκους et ὁπλῖται v. 360, quod servos verua gestantes honesto militum nomine appellat.

v. 366. ἕως: schol. δηλοῦσι γάρ, ὅτι ἡμέρα γέγονεν.

ΦΙΛΟΚΛΕΩΝ.

διατραγεῖν τοίνυν κράτιστόν ἐστί μοι τὸ δίκτυον.
ἡ δέ μοι Δίκτυννα συγγνώμην ἔχοι τοῦ δικτύου.

ΧΟΡΟΣ.

ταῦτα μὲν πρὸς ἀνδρός ἐστ' ἄνοντος ἐς σωτηρίαν.
ἀλλ' ἔπαγε τὴν γνάθον.

ΦΙΛΟΚΛΕΩΝ.

διατέτρωκται τοῦτό γ'· ἀλλὰ μὴ βοᾶτε μηδαμῶς·
ἀλλὰ τηρώμεσθ' ὅπως μὴ Βδελυκλέων αἰσθήσεται.

ΧΟΡΟΣ.

μηδὲν ὦ τᾶν δέδιθι, μηδέν· ὡς ἐγὼ τοῦτόν γ', ἐὰν γρύ- ἀντ. β'
ξῃ τι, ποιήσω δακεῖν τὴν καρδίαν καὶ
τὸν περὶ ψυχῆς δρόμον δραμεῖν, ἵν' εἰδῇ μὴ πατεῖν τὰ

v. 369. ἄνοντος vulgo. Reisk. ἄγοντος, i. e. tendentis ad.

v. 370. τὴν γν. R. V. et post Invern. recentiores. δὴ τὴν σὴν γν. vulgo.

v. 372. Burges. Class. Iourn. XXXI, 35 excogitavit: τὴν καρδίαν· καὶ τὸν δρόμον ψυχῆς πέρι | δραμεῖν, ἵν' εἰδῇ μὴ πατεῖν τ' Ἀθηναίων, deleto ψηφίσματα, scilicet ut trimetros efficeret. Etiam Hotibius deleri iubet ψηφίσματα.

v. 367. διατραγεῖν. Verum non habebat dentes, ut senex decrepitus, v. 164, cuius nunc immemor poeta videtur esse.

v. 368. Δίκτυννα: schol. παρὰ τὸ ὄνομα γελοιάζει· παρὰ γὰρ τὸ δίκτυον ἐπήγαγε τὸ Δίκτυνναν Ἄρτεμιν ἵλαον ἔσεσθαι. cf. Ran. 1359 cum schol.

v. 369. πρὸς ἀνδρὸς: cf. Ran. 534 (Bergl.). — ἄνοντος: schol. ἀντὶ τοῦ ἀνύοντος, comp. Hom. Il. 10, 251 ἄνεται, cf. Od. 3, 496. et κατάνομαι Od. 2, 58. 17, 537. Bekk. Anecd. p. 406, 9: ἄνοις, ἀντὶ τοῦ ἀνύοις. Φρύνιχος. (Mein. Com. I p. 159). Aesch. Choeph. 797. ἀνομένων. Vid. Brunckii longam atque iocosam annotationem et Dobraeum in Addendis. — ἐς σωτηρίαν = ὥστε σώζεσθαι.

v. 373. γρύξῃ: frequenti apud Nostrum usu, hoc loco = γρῦ λέγειν (vel γρὺ v. H. Steph. s. v.), nostrum: mucksen. cf. Indicem ap. Mein. C. V s. v.

v. 375. δακεῖν τὴν καρδίαν ut ἐσθίειν τὸν θυμὸν supra v. 287 et Acharn. 1.

v. 376. δρόμον: schol. ἤγουν ἐκφυγεῖν σώσοντα τὴν ψυχήν. Berglerus comp. Eur. Orest. 875: ἀγῶνα θανάσιμον δραμούμενον.

v. 377. πατεῖν: schol. καὶ τοῦτο ὡς φιλόδικος. ἔγκλημα δὲ ἦν ὑβρίσαι τὰ μυστήρια. Eodem sensu adhibetur Eq. 69. 166. Nub. 1359, alibi.

τοῖν θεοῖν ψηφίσματα.
ἀλλ' ἐξάψας διὰ τῆς θυρίδος τὸ καλώδιον, εἶτα καθίμα
δήσας σαυτὸν καὶ τὴν ψυχὴν ἐμπλησάμενος Διοπείθους.

ΦΙΛΟΚΛΕΩΝ.

ἄγε νυν, ἢν αἰσθομένω τούτω ζητῆτόν μ' ἐσκαλαμᾶσθαι
κἀνασπαστὸν ποιεῖν εἴσω, τί ποιήσετε; φράζετε νυνί.

ΧΟΡΟΣ.

ἀμυνοῦμέν σοι τὸν πρινώδη θυμὸν ἅπαντες καλέσαντες,
ὥστ' οὐ δυνατόν σ' εἴργειν εἴσω· τὰ τοιαῦτα ποιήσομεν ἡμεῖς.

v. 378. ταῖν θεαῖν V. vulgo. τῶν θεῶν R. Invern. Hotib. (qui τὰ τῶν θεῶν explicat τοὺς θεούς). τοῖν θεοῖν Hirschig. et Cobet. Var. L. p. 70.
v. 381. ἐνκαλαμ. R. ἐσκαλαμ. V. Bekker. et recentiores. ἐκκαλαμᾶσθαι vulgo.
v. 382. Dind. in Parisiensi ἀνασπαστόν, in Oxon. ἀνάσπαστον, in ann.: „κἀνάσπαστον vitioso accentu ex Brunckii editione remansit" (in Oxoniensi?). Recte libri κἀνασπαστόν, ita Bergk., κἀνάσπαστον Bekk. Hirschig.
v. 383. ἅπαντες καλέσαντες vulgo. ἅπαντ' ἐκκαλέσαντες Cob. Mnem. l. l. recep. Bergk. ed. II.
v. 384. ἔσται· τοιαῦτα V. εἴργειν· τὰ τ. R. vulgo. εἴσω· τὰ τοιαῦτα Reis. Coni. p. 205. ἔσται· τὰ τοιαῦτα Tyrwh. Bekk. ἔσται· τοιαῦτα Pors. Dind. Hirschig. Bergk. εἴργειν ἄργον Hotib. p. 103.

v. 378. ψηφίσματα: schol. μυστήρια. cf. Schoem. de Com. p. 249 (Dind.). ψηφίσματα dicunt, quod φιλόδικοι sunt. Apparet chorum instituta rei publicae dearum esse iudicare, Cereris et Proserpinae, quas Bdelycleo violarit patrem prohibendo, quominus iudicatum eundo legibus istis satis faceret. Eius modi minae frequentissimae fuerint.

v. 380. Διοπείθους: schol. ὡς παράστημά τι τοῦ Διοπείθους ἔχοντος μανιῶδες. ἦν δὲ ὁ Διοπείθης ῥήτωρ. Incertum, quis fuerit. Schol. Av. 988 ὁ δὲ Διοπείθης νῦν ὡς χρησμολόγος, ἑτέρωθι δὲ ὡς κυλλὸς καὶ δωροδόκος. Schol. Eq. 1085 διαβάλλει αὐτὸν ὡς κλέπτην. ἦν δὲ καὶ Νικίου ἑταῖρος. cf. Droysen. Ar. Vög. Rh. Mus. 1835. III p. 180. Chorus suadet sodali, ut bona fide et manibus curvatis, Diopithis in modum, funem prehendat seque demittat. Vulgo Diopithis furor intelligitur, quem animo concipere Philocleo iubeatur. Cf. Mein. Com. II p. 583.

v. 381. ἐσκαλαμᾶσθαι: schol. ἀνασπάσαι. — ἀπὸ μεταφορᾶς τῶν ἰχθύων τῶν ἑλκομένων καλάμοις.

v. 383. πρινώδη: schol. τὸν σκληρόν, immo τὸν πρίνινον, ut Ach. 179 τὸ στρυφνὸν καὶ πρίνινον ἦθος, Vesp. 877. Ach. 666, unde Πρινίδης fictum Ach. 612.

ΦΙΛΟΚΛΕΩΝ.

δράσω τοίνυν ὑμῖν πίσυνος· καὶ μανθάνετ'· ἥν τι πάθω 'γώ,
ἀνελόντες καὶ κατακλαύσαντες θεῖναί μ' ὑπὸ τοῖσι δρυφάκτοις.

ΧΟΡΟΣ.

οὐδὲν πείσει· μηδὲν δείσῃς. ἀλλ' ὦ βέλτιστε καθίει
σαυτὸν θαρρῶν κἀπευξάμενος τοῖσι πατρῴοισι θεοῖσιν.

ΦΙΛΟΚΛΕΩΝ.

ὦ Λύκε δέσποτα, γείτων ἥρως, σὺ γὰρ οἷσπερ ἐγὼ κεχάρησαι,
τοῖς δακρύοισιν τῶν φευγόντων ἀεὶ καὶ τοῖς ὀλοφυρμοῖς·
ᾤκησας γοῦν ἐπίτηδες ἰὼν ἐνταῦθ', ἵνα τοῦτ' ἀκροῷο,
κἀβουλήθης μόνος ἡρώων παρὰ τὸν κλάοντα καθῆσθαι·
ἐλέησον καὶ σῶσον νυνὶ τὸν σαυτοῦ πλησιόχωρον,
κοὐ μήποτέ σου παρὰ τὰς κάννας οὐρήσω μηδ' ἀποπάρδω.

v. 385. μέμνησθ' vulgo. μανθάνετ' Bentl. susp. it. Lenting. — τοίνυν R. V. C. τοίνυν γ' Ald. Iunt. Kust.

v. 386. κατακλαύσαντες V. Bentl. Brunck. Porson. κλαύσαντες ante Brunckium et cod.

v. 389. οἷσπερ vulgo. ὥσπερ Cob. Mnem. l. l. male; nam subauditur ἡ δεκάς.

v. 394. ἀποπαρδῶ V. sec. Cob. vulgo. ἀποπαρδω sine accentu R. correxit Porson.

v. 386. δρυφάκτοις: vid. Proleg. p. 119 sqq. et Fritzsch. Daetal. p. 121 sqq. Consentaneum est senem optare, ut in foro sepeliatur.

v. 389. ὦ Λύκε: cf. Prolegom. p. 113. 165. cur πατρῷος appelletur, e furore senis iudiciali facile intelliges.

v. 390. τοῖς δακρύοισιν: atqui volebat dicere τῇ δεκάδι vel τοῖς τριωβόλοις. cf. Fritzsch. de Daetal. Arist. p. 117.

v. 391. ἐνταῦθα: nempe Philocleonis aedes proxime forum aliquod Lycique simulacrum sitas esse finxit poeta.

v. 392. τὸν κλάοντα i. e. τὸν καταδικασθέντα. Schol. ὡς τῶν καταδικασθέντων εὐθὺ πρὸς τὸ ἡρῷον ἀποκλαόντων.

v. 394. κάννας: vid. Prolegom. p. 141. cf. Thiersch. Ar. Ran. pr. XXXV. (Poll. VII, 176; X, 183.) Elmsl. Oed. Col. p. 108.

ΒΔΕΛΥΚΛΕΩΝ.

οὗτος, ἐγείρου.

ΣΩΣΙΑΣ.

τί τὸ πρᾶγμ᾽;

ΒΔΕΛΥΚΛΕΩΝ.

ὥσπερ φωνή μέ τις ἐγκεκύκλωται.

ΣΩΣΙΑΣ.

μῶν ὁ γέρων πῃ διαδύεται;

ΒΔΕΛΥΚΛΕΩΝ.

οὐ μὰ Δί᾽ οὐ δῆτ᾽, ἀλλὰ καθιμᾷ
αὑτὸν δήσας.

ΣΩΣΙΑΣ.

ὦ μιαρώτατε τί ποιεῖς; οὐ μὴ καταβήσει.

ΒΔΕΛΥΚΛΕΩΝ.

ἀνάβαιν᾽ ἀνύσας κατὰ τὴν ἑτέραν καὶ ταῖσιν φυλλάσι παῖε,
ἤν πως πρύμνην ἀνακρούσηται πληγεὶς ταῖς εἰρεσιώναις.

v. 395. Sosiae personam sustulit Bergkius, de qua re dixi Proleg. p. 44. Oἰ. Ald. Iunt. Kust. — ἐγκέκλωται (sic) Ald. correxerunt sequentes.

v. 396. διαδύεται; μὰ Δί᾽ vulgo, metro corrupto. διαδύεται; οὐ μὰ Δί᾽ Brunck. Invern. G. Herm. διαδύεται αὖ; μὰ Δ. Dind. Bergk. διαδὺς ἔλαθεν; μὰ Δ. Porson. Hirschig. comparato v. 212 sqq. — Pro δήσας Reiskius λήσας, i. e. „nos latens, nobis insciis." Tum debebat potius: ἀλλὰ λέληθεν | αὑτὸν καθιμῶν, media correpta, contra Comici quidem usum, sed quod ἱμὰς brevem habet syllabam.

v. 397. ὦ μιαρώτατε τί ποιεῖς; quod, ne dactylum excipiat anapaestus, Porsonus Eur. Hec. p. LIV mutavit in ὦ μιάρ᾽ ἀνδρῶν. Reis. p. 167 ὦ μιάρ᾽ οὗτος. Herm. El. d. m. p. 402 intactum reliquit, item Rossbach. Metr. p. 92. Elmsl. Med. p. 251 Reisigium sequitur.

v. 399. πρύμναν R. V. vulgo. post Elmsleium Mus. cr. Cant. VI p. 278 πρύμνην.

v. 395. ὥσπερ: cf. Elmsl. Ach. 193.

v. 397. Ad οὐ μὴ cum fut. ind. cf. Elmsl. Med. p. 251 v. 1120.

v. 398. κατὰ τὴν ἑτέραν: non alia via ascende, sed obviam ascende. — φυλλάσι, non ὀβελίσκοις, quos secum habere supra dicebantur; quasi cogitet patrem ex choro unum, scilicet crabronem esse.

v. 399. πρύμνην: quidni τὴν πρύμνην ex Cobeti doctrina? Schol. εἰς τοὐπίσω ἀναδράμῃ, quod naves puppibus appellere solent.

εἰρεσιώναις: schol. τοῖς ξηροῖς κλά-

ΦΙΛΟΚΛΕΩΝ.

οὐ ξυλλήψεσθ' ὁπόσοισι δίκαι τῆτες μέλλουσιν ἔσεσθαι,
ὦ Σμικυθίων καὶ Τισιάδη καὶ Χρήμων καὶ Φερέδειπνε;
πότε δ', εἰ μὴ νῦν, ἐπαρήξετέ μοι, πρίν μ' εἴσω μᾶλλον ἄγεσθαι;

ΧΟΡΟΣ.

εἰπέ μοι, τί μέλλομεν κινεῖν ἐκείνην τὴν χολήν,
ἥνπερ, ἡνίκ' ἄν τις ἡμῶν ὀργίσῃ τὴν σφηκιάν;
νῦν ἐκεῖνο, νῦν ἐκεῖνο τοὐξύθυμον, ᾧ κολαζόμεσθα, κέντρον

στρ. γ'

v. 400. ὁπόσοισι debetur Fl. Christiano (libri ὁπόσοις et ὁπόσοι R.), formam dativi multis exemplis firmavit Porson. Item Fl. Chr. Reisk. versum Philocleoni dederunt, atque ita primus Brunckius edidit (et edit. Brubachiana). cf. Pors. ad Eccl. 624. Versus Bdelycleonis est in Ald. Iunt. Kust.
v. 401. Χρήμων. „Scribendum Χρῆμον." Dind.
v. 402. εἰ μὴν νῦν Ald. Iunt. εἰ μὴν Frob. εἰ μὴ νῦν Flor. Chr. Kust.
v. 404. σφηκίαν Ald. Iunt. σφηκιὰν Kust.

δοις, cf. schol. Eq. 726: κλάδος ἐλαίας ἐρίοις περιπεπλεγμένοις ἀναδεδεμένος: etiam plura schol. Pluti 1054 affert. Videtur verborum lusus latere, quippe rami non adhibebantur ad caedendum; cf. fragm. Eupolid. ap. Mein. C. II p. 468.

v. 400. τῆτες: schol. ἐπ' ἔτος = heuer. Nub. 624. Acharn. 15. Harpocrat. s. v. τῆτες laudat Comicum Γήρᾳ. Bergk. M. C. II p. 1002.

v. 401. Quattuor senum nomina vocat Philocleo, non choreutarum tantum, ut bene monuit scholiasta, sed senum omnino, qui iudicando victum quotidianum parant, quos iudicare iuvat et condemnare. Qui supra nominantur v. 230 sqq., talem nomine suo indolem non significant. Nostro loco Τισιάδης a τίσασθαι derivandum, Φερέδειπνος ad versum 311 ὁπόθεν τὸ δεῖπνον ἔσται nos revocat; Χρήμων ut Χρέμης et Χρεμύλος satis frequenter obveniunt, pecuniae avidum atque avarum appellant, itemque nos verba ἐλπίδα χρηστὴν v. 307 recordari iubent; Σμικυθίων denique et Σμικύθης, Σμικύθος, nomina pro Μικυθίων etc. dicta ut σμικρὸς pro μικρός, pusionum sunt, qui et corporis forma et animo pusilli maiores quosque aggrediuntur et mordent, iterumque versum 258: ἦ μὴν ἐγώ σου χἀτέρους μείζονας κολάζω, quam sit vere dictus, ostendunt.

v. 403. κινεῖν: Hor. Ep. I, 19, 20 „ut mihi saepe bilem saepe iocum vestri movere tumultus." (Fl. Chr.) ad μέλλομεν cf. Elmsl. Med. p. 265 v. 1209, κινεῖν χόλον Eur. Med. 98, ubi vid. Elmsleium p. 98. De εἰπέ μοι, quod ad plures dicatur, cf. Elmslei. Ach. 328.

v. 404. ὀργίσῃ, eadem activi forma supra v. 223; infra v. 425 ὤργισεν.

v. 405 sqq. De metro dixi Proleg. p. 80.

v. 406. τοὐξύθυμον: cf. v. 430 ἄνδρες ὀξυκάρδιοι, v. 455 ὀξυθύμων.

ἐντέτατ' ὀξύ.
ἀλλὰ θαἰμάτια λαβόντες ὡς τάχιστα παιδία
θεῖτε καὶ βοᾶτε καὶ Κλέωνι ταῦτ' ἀγγέλλετε,
καὶ κελεύετ' αὐτὸν ἥκειν
ὡς ἐπ' ἄνδρα μισόπολιν
ὄντα κἀπολούμενον, ὃς

v. 407. κέντρον ἐντέτατ' ὀξὺ vulgo. Dind.: „Ineptum metro supplementum, quo eiecto quot syllabarum lacuna sit ponenda non liquet, quum antistrophicus quoque versus 465 labem contraxerit.“ Itaque in Parisiensi, quae magis solet annotationes sequi, lacunae signum posuit, in Oxoniensi nihil mutavit. Cf. Rossbach. Metr. p. 548. Si quid mutandum, scripserim τέταται ὀξύ. G. Herm., ut versui antistrophico satis faceret, coniecit: ἐντέταται ὀξύ τῳ. Hirschig. et Bergk. antistrophicorum signa non exhibuerunt. ἐντέταται ὀξέως propon. Bergk. ed. II.

v. 408. λαβόντες R. V. sec. Bekk. et Cob. βαλόντες R. sec. Invern. et Dind. et B. superscriptum. Post Brunckium βαλόντες. Fritzsch. Thesm. v. 656 λαβόντες.

— θαἰμάτια vel θαιμάτια R. V. B. C. Brunck. θοἰμάτια Ald. Iunt. Kust. Bergl.

v. 411. μισόπολιν R. V. μισόδημον Hirschig. praeeunte, quem omisit, Herm.

Quare Bdel. v. 471 τῆς κατοξείας βοῆς, v. 407 ὀξύ.

ibid. κολαζόμεσθα: schol. ἀντὶ τοῦ κολάζομεν. Heindorfium ad Plat. Prot. p. 516 laudat Dind. cf. H. Steph. s. v.

v. 405—429 et v. 465—487 Dind. antistrophicos reddidit; (partem eorum a v. 411 Enger. de resp. p. 6. 7) item G. Hermann. l. l. p. 14. Vid. Proleg. p. 79 sq. Neque nunc possum aliter iudicare; v. 405 — 407, v. 410—414 et qui his dicuntur respondere, πνίγους speciem exhibent. Item si versus paeonici trochaicis admixti leguntur, ut v. 418 sq., v. 428 sq., v. 475 sq., 486 sq., maiorem animi motum indicant, non antistrophicorum artem; et cum vocis aliqua modulatione recitati sunt, non ut versus reliqui pronunciati.

v. 408. λαβόντες: schol. R. ἀποδυσάμενοι διδόασι τοῖς παιδίοις τὰ ἱμάτια, ἵνα ὀρχήσωνται εὐκόλως. Quae explicatio, licet aperte falsa sit, docet tamen, λαβόντες esse legendum, atque θοἰμάτιον λαβεῖν eodem sensu dictum putes ac θ. συστέλλειν vel συστέλλεσθαι, Eccles. 99. Sic paullo infra v. 421 chorus ξυσταλείς, i. e. collectis vestibus aggredi parat, reddit se expeditum. Contrarium est θοἰμάτιον ἕλκειν, quod de Alcibiade dixit Archippus ap. Plut. Alcib. c. 1, tanquam luxuriae ac mollitiei signum. Quod vero Graeci dixerunt θοἰμάτιον λαβόντα θεῖν, id nos: „die Beine in die Hand nehmen und laufen“.

v. 411. ἐπ' ἄνδρα: cf. Valck. Eur. Phoen. 79.

v. 412. κἀπολούμενον: cf. κακῶς

τόνδε λόγον εἰσφέρει,
ὡς χρὴ μὴ δικάζειν δίκας.

ΒΔΕΛΥΚΛΕΩΝ.

ὤγαθοὶ τὸ πρᾶγμ' ἀκούσατ', ἀλλὰ μὴ κεκράγατε.

ΧΟΡΟΣ.

νὴ Δί' εἰς τὸν οὐρανόν γ'· ὡς τόνδ' ἐγὼ οὐ μεθήσομαι.
ταῦτα δῆτ' οὐ δεινὰ καὶ τυραννίς ἐστιν ἐμφανής;

v. 414. ὡς χρὴ μὴ δικάζειν δίκας R. et V. sec. Cob. — G. Herm. ter locum, ut fiat antistrophicus, constituere conabatur; Elem. d. m. p. 109, Epist. ad Dind. in edit. Lips., de choro V. p. 14; primum versibus duobus vel tribus καὶ κελεύετ' — κἀπολούμενον eiectis dedit: οὗτος ὅτι τόνδε λόγον | εἰσφέρει, ὡς χρεὼν | μὴ δικάζειν δίκας: tum: μισόπολιν ἄνδρ' ἐπ' ἀπο | λούμενον ὃς εἰσέφερε (sive εἰσφέρει) | μὴ δικάζειν δίκας: tertium καὶ κελεύετ' αὐτὸν ἥκειν ὡς ἐπ' ἄνδρ' ὀλούμενον | μισόπολιν ὄνθ' ὅτι τε τόνδε λόγον εἰσφέρει | μὴ δικάζειν δίκας. Dind. in textu vulgatam sequutus, nisi quod ὡς χρὴ aut uncis inclusit aut eiecit, lacunae signo posito, in notis haec: μισόπολιν οὗτος ὅτι | τόνδε λόγον εἰσφέρει | μὴ δικάζειν δίκας. In libro de metris tacuit caute. Hotibius p. 103 lusit: ὡς ἐπί τε μισόπολιν ὄντα κῴλόμενον (sic), ὅτι | τόνδε λόγον εἰσφέρει. — Enger. de resp. p. 7: μισόπολιν ἄνδρ' ἔφ', ὅτι | τόνδε λόγον εἰσέφερε, | μὴ δικάζειν δίκας. Praestat quam paucissima mutare, quum nisi vi summa illata codicibus antistrophica effici non possint. Equidem scripserim ὃς pro ὅτι, reliquis omnibus servatis. Sunt vero dimetri quattuor, tum ex ditrochaeis tum creticis (cf. Rossb. Metr. p. 547) compositi, quos excipit trimeter creticus (paeonicus). Etenim ὡς χρή spondeus est pentasemos ∪́ —.

v. 415. κεκράγατε R. et V. sec. Cob. qui ita scribendos esse perfectorum imperativos docuit V. L. p. 83. Ita Bergk. Reliqui, ut vulgo, κεκράγετε. Elmsl. Ach. 133 κεχήνετε, sed in Auctario ex Suida κεχήνατε.

v. 416. τόνδ' ἐγώ R. et V. sec. Cob. Vat. P. ὡς τόνδε γ' οὐ μεθήσομεν Fl. Chr. τοῦδ' ἐγὼ Pors. in Advers. et ad Eur. Med. 734, quem sequutus est Hirschig. Reliqui τόνδ'. Cf. Dawes. Misc. p. 258. Valck. Phoen. 522 coni. τοῦδε δ' οὐ. Verba ὡς — μεθήσομαι Bdelycleoni dedit Bergk. ed. II.

v. 417. G. Herm. ita disposuit versum: ταῦτα δῆτ' οὐ δεινὰ καὶ τυ | ραννίς

ἀπολουμένῳ Thesm. 879; Ach. 865. 952; Eccl. 1076; τῷ κάκιστ' ἀπολ. Pac. 2; Av. 1467; Eccl. 1052; Plut. 456. 713; Ach. 773. 924. Vid. etiam Indicem ap. Mein. C. V. s. v. ἀπόλλυμι.

v. 413. λόγον εἰσφέρει: comp. καινὸν νόμον εἰσφέρει Alexidis ap. Athen. VI, 226 a. Mein. Com. III p. 439.

v. 417. τυραννίς. Conzius comp. Thuc. VI, 53: ἐφοβεῖτο (ὁ δῆμος) ἀεὶ καὶ πάντα ὑπόπτως ἐλάμβανε. Quare Bdelycleo v. 488 ὡς ἅπανθ' ὑμῖν τυραννίς ἐστι καὶ ξυνωμόται.

ὦ πόλις καὶ Θεώροιο θεοσεχθρία
κεἴ τις ἄλλος προέστηκεν ὑμῶν κόλαξ.

ΞΑΝΘΙΑΣ.

Ἡράκλεις καὶ κέντρ' ἔχουσιν. οὐχ ὁρᾷς ὦ δέσποτα;

ΒΔΕΛΥΚΛΕΩΝ.

οἷς γ' ἀπώλεσαν Φίλιππον ἐν δίκῃ τὸν Γοργίου.

ἐστιν; ἐμφανής γε. Vulgo Bdelycleoni tribuebatur, choro dederunt Bentleius et Tyrwhittus, receperunt demum Dind. Hirsch. Bergk. Dobraeus verba ὡς — μεθήσομαι Bdelycleoni, ταῦτα — ἐμφανής; Philocleoni dedit, quamquam dubitanter.

v. 418. ὦ πόλι V. sec. Cob. et Bergk. metro repugnante. Idem ὦ πόλις Thesm. 839.

ib. θεὸς ἐχθρία R. V. θεοεχθρία Δ. θεοσεχθρία Ald. Iunt. Kust. Bergl. Brunck. Invern. Bergk. Dind. in Oxoniensi; θεοιςεχθρία Bekk. Dind. in Parisiensi, Hirschig. Bentl. Dobr. Herm. Cob. Mnem. l. l. θεοῖς ἐχθρία G. Herm. Eur. I. T. 192. θεοσεχθρία in fragm. Archippi ap. schol. Vesp. Mein. C. II p. 725, qui tamen in Addendis, V, 52, forsan θεοσεχθρίαν praestare monet; (cf. Supplementa Add. p. CXI) G. Herm. l. l., aliter constitutis Archippi versibus, θεοῖσιν ἐχθρία coniecit. Recte Dind. in notis ad v., quum θεοῖς ἐχθρόν usitatum fuerit, nova componendi ratione θεοισεχθρίαν dictum esse censet. At possis etiam: Θεώροιο θεοεχθρία. Denique Hotib. p. 103: Θεώρου δὲ θεοσεχθ. θεοῖς ἐχθρὸν Dem. περὶ τ. στεφ. p. 241. 267; κατὰ Ἀριστοκρ. p. 659; κατὰ Τιμοκ. p. 701; κατὰ Ἀριστογ. p. 790.

v. 419. ὑμῶν vulgo. ἡμῶν B. quod reponi iubet Brunck. et Dind. Bergk., reposuit Dind. in Parisiensi.

v. 421. ἐν δίκῃ τοῦ vel τῇ Γ. Fl. Chr.

v. 418. De Theoro vid. ad v. 42.

v. 419. Puto ὑμῶν retinendum, quod versiculos duos spectatoribus dicit chorus.

v. 420. Cf. Proleg. p. 58.

v. 421. Φίλιππον. De hoc praeterea nihil; pater est Gorgias, de quo schol. κωμῳδεῖται ὡς προδότης καὶ βάρβαρος. In Av. 1701 memorantur Γοργίαι τε καὶ Φίλιπποι, quos acerrime Comicus ut peregrinos et oratores perfidos loquacesque perstringit. itaque ηὔξησε, ut ait schol., τῷ πληθυντικῷ τὴν κατηγορίαν. Qua re schol. ἐν δίκῃ male interpretatus est ἐν τῇ δίκῃ, ἀντὶ τοῦ δικάζοντες: quod poeta procul dubio dixisset ἐν τῇ δίκῃ, si de causa ipsa voluisset dicere. Ἐν δίκῃ idem est quod ὀρθῶς, δικαίως, idque saepe obvium est, ut infra v. 508. Eq. 258. Nub. 1332. 1333. Pac. 628. Thesm. 830. Fatetur Bdelycleo, senes Philippum iure condemnasse, i. e. aculeis interfecisse. Quod proxime ante fabulam actam evenisse consentaneum est. Cf. Mein. Com. II p. 993.

ΧΟΡΟΣ.

καὶ σέ γ' αὖθις ἐξολοῦμεν· ἀλλὰ πᾶς ἐπίστρεφε
δεῦρο κἀξείρας τὸ κέντρον, εἶτ' ἐπ' αὐτὸν ἵεσο,
ξυσταλείς, εὔτακτος, ὀργῆς καὶ μένους ἐμπλήμενος,
ὡς ἂν εὖ εἰδῇ τὸ λοιπὸν σμῆνος οἷον ὤργισεν.

ΞΑΝΘΙΑΣ.

τοῦτο μέντοι δεινὸν ἤδη νὴ Δί', εἰ μαχούμεθα·
ὡς ἔγωγ' αὐτῶν ὁρῶν δέδοικα τὰς ἐγκεντρίδας.

ΧΟΡΟΣ.

ἀλλ' ἀφίει τὸν ἄνδρ'· εἰ δὲ μή, φήμ' ἐγὼ
τὰς χελώνας μακαριεῖν σε τοῦ δέρματος.

ΦΙΛΟΚΛΕΩΝ.

εἶά νυν ὦ ξυνδικασταί, σφῆκες ὀξυκάρδιοι,
οἱ μὲν εἰς τὸν πρωκτὸν αὐτῶν εἰσπέτεσθ' ὠργισμένοι,
οἱ δὲ τὠφθαλμὼ κύκλῳ κεντεῖτε καὶ τοὺς δακτύλους.

ΒΔΕΛΥΚΛΕΩΝ.

ὦ Μίδα καὶ Φρὺξ βοήθει δεῦρο καὶ Μασυντία,

v. 422. αὖτις R. vulgo. αὐτῆς V. sec. Cob. αὖθις Dind. Bergk. αὐτοῖς Hirschig., probatus Bergkio. Legerim καί σε τοῖς αὐτοῖς ὀλοῦμεν.
ib. ἀλλὰ πᾶς V. sec. Cob. Dind. in Paris. Hirschig. ἀλλ' ἅπας reliqui.
v. 424. ἐμπλημένος V. sec. Cob. ἐμπλησμένος Ald. ἐμπλήμενος Iunt. Kust. recc. omnes.' cf. Daw. Misc. cr. p. 329 sq.
v. 430. νυν γ' Ald. Iunt. Kust.
v. 431. αὐτῶν vulgo. ἀνδρῶν Reiskius.
v. 432. τὠφθαλμὼ 'ν Elmsl. Ach. 343 atque ita R. τὠφθαλμων. Vulgo τὠφθαλμὼ κύκλῳ. Dind. in Notis probat Elmsleium.
ib. κεντεῖθ' οἱ δὲ V. sec. Cob. vulgo, post Fl. Christ. κεντεῖτε καὶ.
v. 433. βοηθεῖτε R. V. vulgo. βοήθει Bentleius et editores post Bekkerum. βοηδρομεῖτε coni. Brunck. recepit Invern. βοηθεῖν Hotibius p. 103.

v. 425. De σμῆνος cf. Bergk. Rel. Com. p. 6.

v. 426. τοῦτο μέντοι. cf. Reis. C. p. 299. Ach. 315.

v. 427. τὰς ἐγκεντρίδας: τὰ κέντρα. cf. Proleg. p. 152.

v. 429. χελώνας: schol. ὀστῶδες γὰρ ἔχουσι δέρμα αἱ χελῶναι, ὥστι ἀντέχειν πρὸς τὰς πληγάς. Itaque Xanthias male mulcatus v. 1292: ἰὼ χελῶναι μακάριαι τοῦ δέρματος.

v. 433. Inter servorum nomina Masyntiae non amplius occurrit; videtur edacem hominem significare, a μασᾶσθαι et ἀναμασᾶσθαι.

καὶ λάβεσθε τουτουὶ καὶ μὴ μεθῆσθε μηδενί·
εἰ δὲ μή, 'ν πέδαις παχείαις οὐδὲν ἀριστήσετε.
ὡς ἐγὼ πολλῶν ἀκούσας οἶδα θρίων τὸν ψόφον.

ΧΟΡΟΣ.

εἰ δὲ μὴ τοῦτον μεθήσεις, ἕν τί σοι παγήσεται.

ΦΙΛΟΚΛΕΩΝ.

ὦ Κέκροψ ἥρως ἄναξ, τὰ πρὸς ποδῶν Δρακοντίδη,
περιορᾷς οὕτω μ' ὑπ' ἀνδρῶν βαρβάρων χειρούμενον,

v. 434. βάλεσθε R. λάβεσθε impressi. Scal. τουτονὶ V. Δ. μεθῆσθε R. V. B. C. Δ. Brunck. reliqui. μεθεῖσθε Ald. Iunt. Kust.
v. 435. εἰ δὲ μὴν V. sec. Cob. ut v. 432 τὠφθαλμων R. — 'ν om. C. Δ. Ald. Iunt. restit. Kust. μὴ 'ν D'Orv. Char. p. 323.
v. 437. ἕν τί σοι R. V. Ald. Iunt. Kust. ἕν Berglerus, recep. Dind. Hirsch. Bergk.
μεθήσῃς Ald. Iunt. Kust. vid. sup. v. 190; contra ἀσπάζονται pro ἀσπάζωνται infra v. 607.
v. 438. Conieceram τάχ' ἐκποδὼν Δρακοντίδης, ut conveniret cum v. 157.

v. 436. Schol. παρὰ τὴν παροιμίαν (Diogenian. I, 70. VII, 92): πολλῶν ἐγὼ θρίων ψόφους ἀκήκοα. τὰ γὰρ θρῖα καιόμενα ψοφεῖ. εἴρηται δὲ ἡ παροιμία ἐπὶ τῶν δι' ἀπειλῆς θόρυβον καὶ κόμπον ἐμποιούντων διακενῆς. Despicit et deridet impetum senum, quos cum foliis ficulneis comparat, quod iudices sunt, et cum foliis accensis, quod nihil nisi strepitum faciunt. Cf. Valcken. Phoen. 397.

v. 437. Vid. ad v. 416. Haec ubi loquuti sunt, senes impetum faciunt in servos. Tacent omnes, auditur tumultus ac strepitus. Senes pedem referre atque in orchestram profugere a servis strenuis fortibusque coguntur. Quos ubi terga vertere videt, Philocleo silentium atque exspectationem omnium primus lamentationibus suis interrumpit.

v. 438. ὦ Κέκροψ: schol. ὁ Φιλοκλέων ἑλκόμενος ὑπὸ τῶν οἰκετῶν, τὸν οἰκιστὴν τῆς πόλεως ἐπικαλεῖται. εἰσὶ δὲ οἵ φασι τὸν Κέκροπα διφυᾶ γεγονέναι καὶ τὰ κάτω ὄφεως ἐσχηκέναι. καὶ διὰ τοῦτο πρὸς τὸ ὄνομα κεχαριέντισται. Scilicet verbis: τὰ πρὸς ποδῶν Δρακοντίδη. Cf. Hesych. s. v. Δρακοντίδης et schol. Vesp. 157. Dracontides saepissime reus et condemnatus illis temporibus fuerit necesse est. Itaque deum saepissime invocatum cum homine saepissime in ius vocato ludens comparat; dixitque τὰ πρὸς ποδῶν Δρακοντίδη, quum dicturus esset τὰ πρὸ ποδῶν Δρακοντίδου: i. e. causa Dracontidis instat. Aliam atque ingeniosam explicandi rationem Droysen. ad v. iniit. An explicare mavis: O Cecrops, superne deus, a pedibus furcifer Dracontidis instar? Ceterum Cecrops proprie Atheniensium heros, ut notum est ex Herodoto VIII, 44; cui oppositum v. seq. βαρβάρων, i. e. servorum.

οὓς ἐγὼ 'δίδαξα κλάειν τέτταρ' ἐς τὴν χοίνικα;

ΧΟΡΟΣ.

εἶτα δῆτ' οὐ πόλλ' ἔνεστι δεινὰ τῷ γήρᾳ κακά;
δηλαδή· καὶ νῦν γε τούτω τὸν παλαιὸν δεσπότην
πρὸς βίαν χειροῦσιν, οὐδὲν τῶν πάλαι μεμνημένοι
διφθερῶν κἀξωμίδων, ἃς οὗτος αὐτοῖς ἠμπόλα,
καὶ κυνᾶς, καὶ τοὺς πόδας χειμῶνος ὄντος ὠφέλει,

v. 441. πολλά γ' ἔστε coni. Kiddius ad Dawes. M. p. 617. cf. Reis. C. p. 249.
v. 442. δηλαδή; vulgo. δῆλα δὴ praemisso interrogationis signo Fl. Chr. et Buttmannus ad Plat. Crit. p. 93. — δῆλα δ' εἰ καὶ Cob. Mnem., at δ' vix ferre possis. — Pro τούτω Reiskius coni. τούτων, i. e. servorum.
v. 445. ὄντος vulgo. οἴως Reisk.

v. 440. κλάειν: schol. ἀντὶ τοῦ εἰπεῖν πέττειν καὶ διαρτίζειν. Non vero beneficia senex servis oblata commemoraturus est, ut Berglerus explicavit scholiastam sequutus, quasi hoc beneficium possit vocari, iussu domini pinsere et coquere; sed Cecropem urbis conditorem invocans, queritur, quod servi, quos docuerit dicto audientes esse, legum et praeceptorum prorsus immemores facti sint. Servi autem, dum vapulant, scilicet ab imperioso domino sine causa iusta, pinsunt et coquunt; flent igitur, dum pinsunt. Inde τέτταρ' (et quattuor partes Acharn. 2 et quater) εἰς τὴν χοίνικα (schol. ὅτι εἰς τὴν χοίνικα τέσσαρες μεγάλοι ἄρτοι γίγνονται, μικροὶ δὲ η') utrumque significat, primum τὰς πέδας, pedicas, tum sextarium; et utrumque nostro loco intelligi iubet Comicus. Prorsus eadem ratione versum 450 accipiendum duco. Herus enim severitatem suam non cupit dissimulare atque exprobrat servis, quod tantae severitatis obliti sint. Serio loquitur, quia servis aliud quid praeter flagellum convenire non putat; atqui risum movet spectatoribus, quum flagellum appellari quasi beneficium quoddam audiunt.

v. 441. Iam chorus in seq. vv. enarrat, quae possunt beneficia in servos nuncupari. Sunt autem διφθέραι, ἐξωμίδες, κυναῖ, ἐμβάδες.

ibid. κακά: ad Eur. Phoen. respexisse Comicum putat Porson. ad v. 538.

ibid. ad εἶτα δῆτ' vid. Reis. Coni. p. 264.

v. 442. τούτω, Xanthias et Sosias: nam reliqui in nullo sunt numero, quippe πρόσωπα κωφά. cf. v. 452 ἀλλ' ἄνες με καὶ σὺ καὶ σύ.

v. 443. πρὸς βίαν. Ach. 73 πρὸς βίαν ἐπίνομεν. Vesp. 1080 ἐξελεῖν μενοινῶν πρὸς βίαν. Lys. 163 τὰ πρὸς βίαν. Eccles. 467 ἀναγκάζειν π. β. 471 τὸ π. β. δεινότατον. Alia ex tragicis suppeditavit Berglerus.

v. 444. κἀξωμίδων: schol. ἱμάτια δουλικὰ καὶ ἑτερομάσχαλα. cf. Prol. p. 56. 145 sq. διφθερῶν, vid. Nub. 72 et schol. Eccl. 80.

v. 445. κυναῖς: schol. ταῖς κυνείαις περικεφαλαίαις πρὸς ὄμβρον ἐχρῶντο. comp. Nub. 268.

ὥστε μὴ ῥιγῶν ἑκάστοτ'· ἀλλὰ τούτοις γ' οὐκ ἔνι
οὐδ' ἐν ὀφθαλμοῖσιν αἰδὼς τῶν παλαιῶν ἐμβάδων.

ΦΙΛΟΚΛΕΩΝ.

οὐκ ἀφήσεις οὐδὲ νυνί μ' ὦ κάκιστον θηρίον;
οὐδ' ἀναμνησθείς, ὅθ' εὑρὼν τοὺς βότρυς κλέπτοντά σε
προσαγαγὼν πρὸς τὴν ἐλάαν ἐξέδειρ' εὖ κἀνδρικῶς,
ὥστε σε ζηλωτὸν εἶναι, σὺ δ' ἀχάριστος ἦσθ' ἄρα.
ἀλλ' ἄνες με καὶ σὺ καὶ σύ, πρὶν τὸν υἱὸν ἐκδραμεῖν.

ΧΟΡΟΣ.

ἀλλὰ τούτων μὲν τάχ' ἡμῖν δώσετον καλὴν δίκην,
οὐκέτ' ἐς μακράν, ἵν' εἰδῆθ' οἷός ἐστ' ἀνδρῶν τρόπος
ὀξυθύμων καὶ δικαίων καὶ βλεπόντων κάρδαμα.

v. 446. Reiskius coni. ῥιγεῖν aut ῥιγῷεν, utrumque falsum. ῥιγῶν γ' Ven. s. Cob. vulgo. ῥιγῶν Dind. rec. Hirsch. Bergk.
v. 449. ἀναμνησθήσει Reisk. οὔτ' R. οὐδ' vulgo.
v. 452. ἄφες Cob. Mnem. l. l. sine causa idonea. Senex enim ad fenestram ascensurus est, qua prodierat. Idem proponebat Bergk. ed. II.
v. 454. οἷός ἐστ' V. Suid. s. ἵν' εἰδῇς. Crat. Iunt. 1540. Recepit Hirschig. Bergk., emendavit Bentleius. οἷόν ἐστ' vulgo. — εἰδεῖθ' Iunt. 1540.

v. 447. οὐκ ἔνι οὐδ' ἐν: vid. Reis. C. p. 249.

v. 449. Schol. δεικνὺς καὶ ἐν τούτῳ τὸ σκληρόν. cf. ad v. 440.

v. 450. ἐλάαν: ad quam alligabantur poenam daturi (Nub. 1124. Av. 617. Lys. 255). Formam atticam ἐλάαν servarunt R. V. C. Γ. recepit primus Brunckius.

ibid. εὖ κἀνδρικῶς. Ita supra v. 153. Eq. 379.

v. 451. ζηλωτόν: i. e. propter nimiam verberum copiam, quod decet servum verberari. Omnia haec eodem sensu accipienda, quo v. 440 sqq. Ad ἀχάριστος — ἄρα cf. Reis. Oed. Col. CLXXV. (Heind. ad Plat. Phaed. p. 54 laud. Dind.)

v. 453. καλὴν δίκην. cf. Eq. 923.

v. 454. ἐς μακράν. Aesch. Suppl. 932 et Dem. Ol. II p. 24 comp. Bergl.

v. 455. δικαίων: non iustorum quidem, sed ius in ore gestantium; i. e. δικαστῶν, ut Bentleius scribere volebat.

ibid. βλεπόντων κάρδαμα: Qui strenue quid agit, βλέπει τοῦτο, i. e. quemque certiorem facit ipso vultu, quid agat quidve sit acturus. Sic Acharnensium chorus βλέπει Βαλλήναδε, v. 234 lapidibus Dicaeopolin aggressurus; Philocleo de se v. 847 τιμᾶν βλέπω, utpote condemnaturus (ut in Acharn. 375 οὐδὲν βλέπουσιν ἄλλο, πλὴν ψήφῳ δακεῖν), de cane condemnando v. 900 κλέπτον βλέπει. Porro σκύτη βλ. v. 643 de loris verberando; ναύφαρκτον βλ. Ach. 95 de oculis im-

ΣΩΣΙΑΣ.

παῖε, παῖ' ὦ Ξανθία τοὺς σφῆκας ἀπὸ τῆς οἰκίας.

ΞΑΝΘΙΑΣ.

ἀλλὰ δρῶ τοῦτ'· ἀλλὰ καὶ σὺ τῦφε πολλῷ τῷ καπνῷ.

ΣΩΣΙΑΣ.

οὐχὶ σοῦσθ'; οὐκ ἐς κόρακας; οὐκ ἄπιτε; παῖε τῷ ξύλῳ.

ΞΑΝΘΙΑΣ.

καὶ σὺ προσθεὶς Αἰσχίνην ἔντυφε τὸν Σελλαρτίου.

v. 456. παῦε παῖ R. παῖε παῖ' vulgo.

v. 457. Bergk. ed. II: „Βδελ. ἀλλά — vulgo Xanthiae haec continuantur (?). Eidem Bdelycleoni tribui versus proximos (?), vulgo v. 458 notam Σωσ. prae se fert, sed v. 459 Xanthiae est." Vulgo v. 456 Bdelycleonis, v. 457 Xanthiae, v. 458 Sosiae est; in Ald. v. 457 Bdelycleonis.

v. 458. Versum constituit e Rav. Herm. El. d. m. p. 116. Vulgo οὐχὶ σοῦσθ' ἐς κόρακας; Porsonus tentavit ἐς τοὺς κόρακας (contra usum) et οὐκ ἔτ' ἄπιτε. Reiskius οὔκουν ἄπιτε. Burges. ad Eur. Troad. XVI: ἄπιτε· παῖε, παῖε τ. ξ. Prius οὐκ etiam Γ. Hermannum sequitur Elmsl. Ach. 322.

v. 459. Σελλαρτίου R. Γ. Dind. Bekk. Hirsch. Bergk. Σελαρτίου vulgo.

mensi circuitus; Ἄρη βλ. (ut Aesch. Sept. 53 Ἄρη δεδορκότων) Pl. 328 de pugnandi cupido, πυρρίχην βλ. Av. 1169 de saltatore dictum est. Cf. praeterea Eq. 1239 ἐναντία β. Av. 1671 αἰκίαν β. Lys. 1203. Pl. 1048 ὀξύτερον β. Nostro loco simillimus est Ranarum v. 603 ὀρίγανον βλέπειν = δριμύτατα schol. τοιοῦτον γὰρ τὸ φυτόν. Ad nostr. loc. schol. ἀντὶ τοῦ δριμύτατα. τοιαῦτα γὰρ τὰ κάρδαμα. Cf. Fl. Chr. ad v. et Bergk. ap. Mein. C. II p. 1136. Compares etiam Λακωνικὸν κνέων Lys. 276.

v. 456. Sosiae dedi, vid. Prol. p. 45. Chorus autem iterum post verba βλεπ. κάρδ. impetum facit in servos, propiusque ad aedes accedit. Servi laborant paullulum tergaque paene vertunt. Tandem fumo Sosiae et baculo Xanthiae senes propelluntur, versuque 460 ἄρ' ἐμέλλομεν in orchestram rediisse putandi sunt.

v. 457. τῦφε: schol. καίων δίωκε· ὁ γὰρ καπνὸς διώκει τὰς μελίσσας καὶ τοὺς σφῆκας.

v. 458. σοῦσθ': schol. τοὺς σφῆκας ἀπελαύνουσι σοῦσθε· λέγοντες. vid. ad v. 209. σοῦσθαι satis frequenti apud tragicos usu, apud comicos tantum his locis superest. Tribus autem locis Sosias vespas aggrediens et propellens ter quaerit, dum huc illuc celerrime procurrit. De versu cf. Herm. El. d. m. p. 85.

v. 459. Αἰσχίνην. cf. ad v. 325. Schol. ἀντὶ τοῦ καπνὸν εἰπεῖν ἢ πῦρ, Αἰσχίνην εἶπεν, ἐπεὶ Καπνὸς ἐκαλεῖτο.

ΣΩΣΙΑΣ.

ἆρ' ἐμέλλομέν ποθ' ὑμᾶς ἀποσοβήσειν τῷ χρόνῳ;

ΞΑΝΘΙΑΣ.

ἀλλὰ μὰ Δί' οὐ ῥᾳδίως οὕτως ἂν αὐτοὺς διέφυγες,
εἴπερ ἔτυχον τῶν μελῶν τῶν Φιλοκλέους βεβρωκότες.

ΧΟΡΟΣ.

ἆρα δῆτ' οὐχ αὐτὰ δῆλα τοῖς πένησιν, ἡ τυραννὶς ὡς
λάθρᾳ γ' ἐ- ἀντ. γ'
λάμβαν' ὑπιοῦσά με;
εἰ σύ γ' ὦ πόνῳ πονηρὲ καὶ κομηταμυνία

v. 461. 462. Chori sunt in Ald. Iunt. Kust., Bdelycleonis apud Brunck. et recentiores. Xanthiae Bergkius dedit, qui antecedentem Bdelycleoni. Sosiae Bentleius tribuit, vid. Prol. p. 45.

v. 462. μελέων vulgo. μελῶν Brunck. Pors. — deinde τῶν Brunck. τοῦ Pors. — τῶν τι μελέων vel τῶν μελέων τῶν Bentl.

v. 463. αὐτὰ δῆλα R. V. vulgo. αὐτόδηλα Dind. in notis et Paris. Hirschig. G. Herm.

v. 464. G. Burges: ὡς λάθρᾳ γ' ἔλαβ' ὑποπιοῦσά με: collato Soph. Ant. 531. Dind. conj. ὡς λάθρᾳ 'λάμβαν' ὑπιοῦσά με. Brunck. ὡς λάθρᾳ μ' ἐλάνθαν' ὑπιοῦσ'. Hotib. ὡς ἐλάνθανέν μ' ὑπιοῦσα vel ὡς λάθρᾳ μ' ὑπιοῦσ' ἐλάνθαν' (versus glycon. hyperc., qui tamen nullus est). Cod. R. ἐλάμβαν', quod receperunt Invern. Bekker. Dind. Hirsch. Bergk. V. ἐλάνθαν' et vulgo ante Invern.

v. 466. πονωπόνηρε vulgo. πόνῳ πονηρὲ divisim Lennepius ad Phal. p. 61 et Brunck. Dind. Bekk. Hirsch. Bergk.

v. 460. Alteri dat R. Puto servum utrumque eum pronunciasse, aut Sosiam solum, signo interrogationis posito; vid. Proleg. p. 45. Ad ἐμέλλομεν comp. Nub. 1301, Ran. 268 Bergl. — cf. Elmsl. Ach. 347.

v. 462. Φιλοκλέους: schol. ὡς αὐστηροῦ κατὰ τὴν μελοποιίαν ὄντος. Philoclis multum meminit Comicus inde ab Equitum aetate ad Ranarum. In Thesmoph. 168 cum Xenocle et Theognide, quos aeque Noster insectatur, una recensetur: ταῦτ' ἄρ' ὁ Φιλοκλέης αἰσχρὸς ὢν αἰσχρῶς ποιεῖ. Cf. Mein. Com. II p. 226.

v. 466. πόνῳ πονηρέ: schol. ὦ ἀσκήσει καὶ μελέτῃ πεπονημένε τῆς τυραννίδος. Nimium explicationis. Lys. 350 ὦνδρες πόνῳ πονηροὶ schol. explicat μοχθηροί, i. e. κακοὶ καὶ χαλεποί, nequam et molesti. Parechesis gratia dictum videtur Lobeckio Parall. p. 530. — κομηταμυνία: schol. συνέθηκεν παρὰ τὸ κομᾶν, ὅπερ ἐστὶ φρονεῖν μέγα. — καὶ παρὰ τὸν 'Αμυνίαν, ὃς διεβάλλετο ὡς μισόδημος. Melius tamen solus R. ὡς πονηρὸν ὄντα τὸν 'Αμυνίαν καὶ κομῶντα. Omnia enim Amyniae vitia, quae in Nubibus potissimum et in Vespis exagitantur quaeque oso-

τῶν νόμων ἡμᾶς ἀπείργεις ὧν ἔθηκεν ἡ πόλις,
οὔτε τιν' ἔχων πρόφασιν
οὔτε λόγον εὐτράπελον,
αὐτὸς ἄρχων μόνος.

ΒΔΕΛΥΚΛΕΩΝ.

ἔσθ' ὅπως ἄνευ μάχης καὶ τῆς κατοξείας βοῆς
ἐς λόγους ἔλθωμεν ἀλλήλοισι καὶ διαλλαγάς;

ΧΟΡΟΣ.

σοὺς λόγους ὦ μισόδημε καὶ μοναρχίας ἐραστά,
καὶ ξυνὼν Βρασίδᾳ καὶ φορῶν κράσπεδα
στεμμάτων, τήν θ' ὑπήνην ἄκουρον τρέφων;

v. 471. μάχης καὶ τῆς κατ. β. libri omnes. μάχης ἂν καὶ κατοξ. β. Herm. μάχης τε καὶ κατοξ. β. C. Fr. Herm. post Elmslei. ad Eur. Med. p. 99 v. 102. Atqui recte dicitur ἄνευ μάχης ut statim ἐς λόγους, recte etiam ἄνευ βοῆς, recte contra ἄνευ τῆς κατ. β., non ἄνευ κατοξ. β., quod in vulgus notum.

v. 472. ἔλθωμεν vulgo. ἔλθοιμεν V. Dind. Hirschig. Bergk. praeeunte Elmsleio ad Eur. Med. l. l., qui laudat Herm. ad Soph. Ai. 1200.

v. 473. σοὶ λόγους R. V. vulgo. σοὺς λόγους Dind. suspicabatur. σοὶ 'ς λόγους Hotib. σοὺς λ. Hirschig. omisso Dind.

ibid. ἐραστά R. V. Suid. ἐρῶν Dind. quod recepit Hirschig. καὶ post ἐραστὰ eiecit Hotib., ut primus paeon esset — στὰ ξυνών. Cf. Bergk. Rel. Com. p. 394.

res populi designant, nunc in Bdelycleonem conferuntur, qui patre retinendo μισόδημος factus est. Cf. ad v. 72.

v. 467. τῶν νόμων: schol. τοῦ δικάζειν.

v. 469. εὐτράπελον: εὐτραπελία Posidippus ap. Dic. Vit. Gr. Mein. C. IV p. 524. Primis cantici verbis Bdelycleo domo exierit necesse est. Verba enim εἰ σὺ sqq. tantum ad hunc pertinent. Qui lente progrediens tandem haec: ἔσθ' ὅπως etc.

v. 472. Ad ἐς λόγους ἐλθ. c. dat. v. Pors. Eq. 803.

v. 475. Βρασίδᾳ: schol. ἀντὶ τοῦ λακωνίζων. ὅτι οἱ λακωνίζοντες τοιαῦτα ἐπετήδευον, ὥστε μακρὰ τὰ κράσπεδα φορεῖν, ὅ ἐστι τοὺς κροσσούς. — ἐκ στεμμάτων ἀντὶ τοῦ ἐξ ἐρίων (videtur legisse κράσπεδ' ἐκ στεμμάτων, fimbriam e taeniis) — ὅτι (οἱ) ἀρχαῖοι στέφανοι κατὰ τὸ ὄπισθεν μέρος κράσπεδα εἶχον.

v. 476. ὑπήνην. Satis de barba Laconum disputarunt Fl. Chr., Bisetus, Palmerius. Apparet autem τὴν ὑπήνην ita intelligendam esse, ut Pollux II, 80 explicavit, τὸ ἐξ ἀμφοῖν (i. e. μύστακος vel ὑπορρινίου et πάππου): atque non more attico eum barbam colere, sed Laconum instar intonsam atque incultam gestare chorus ait. Neque

ΒΔΕΛΥΚΛΕΩΝ.

νὴ Δί' ἤ μοι κρεῖττον ἐκστῆναι τὸ παράπαν τοῦ πατρὸς
μᾶλλον ἢ κακοῖς τοσούτοις ναυμαχεῖν ὁσημέραι.

ΧΟΡΟΣ.

οὐδὲ μὴν οὐδ' ἐν σελίνῳ που 'στὶν οὐδ' ἐν πηγάνῳ·
τοῦτο γὰρ παρεμβαλοῦμεν τῶν τριχοινίκων ἐπῶν.
ἀλλὰ νῦν μὲν οὐδὲν ἀλγεῖς· ἀλλ' ὅταν ξυνήγορος

v. 480. οὐδὲ μέν γ' οὐδ' R. V. vulgo. οὐδὲ μήν γ' Brunck. Hirsch. in notis „pro οὐδὲ μέν γ' amico (Brunckio?) auctore reponendum curavi μήν". rec. Bergk. ed. II. — οὐδὲ μέντ' i. e. μέντοι Reiskius Bentl. — Deinde που 'στίν R. ποῦ 'στιν vulgo. πω 'στίν Fl. Chr. σ' οὔστιν V. sec. Cob. σοὐστίν Dind. Hirsch. Bergk. σοὔστιν Bekk.

huc pertinere dixerim praeceptum illud: κείρεσθαι vel μὴ τρέφειν τὸν μύστακα ap. Plut. Cleom. c. 9, sed de promissis capillis (κομηταμυνία) barbaque incomta nunc agi. Cf. Bekkeri Charikl. II p. 387 sqq. C. F. Herm. Privat-Alt. p. 113.

v. 479. ναυμαχεῖν: videtur aliquid, quod ipso illo tempore gerebatur, indigitari. — ὁσημέραι Plut. 1006. Hermipp. ap. Stob. Ecl. ph. I, 239. Mein. C. II p. 380. Alex. ap. Stob. Flor. 30, 8. Mein. C. II p. 520. — Pro ναυμαχεῖν cogitabam σκιομαχεῖν i. e. frustra decertare, reponere.

v. 480. ἐν σελίνῳ: schol. παροιμία ἐπὶ τῶν μηδὲ κατὰ τοὐλάχιστον διηνυκότων οἷς ἐπέθεντο. μετενήνεκται δὲ ἀπὸ τῶν κήπων. ἐν γὰρ τοῖς λεγομένοις περικήποις τὰ σέλινα καὶ πήγανα κατεφύτευον. Plura de apio et ruta vid. in Ind. ap. Mein. C. V s. v. σέλινον et πήγανον.

v. 481. τριχοινίκων: schol. εὐτελῶν — τριῶν χοινίκων ἀξίων. Archippum tangi schol. dicit. cf. Mein. C. I p. 205. 223. II p. 715 sqq. Bergk. Rel. Com. p. 378. Bergl. comp. ῥῆμα μυριάμφορον Pac. 520. Vossius vertit: hausbacken. Inest vero arrogantiae aliquid, ut sit fere: bombastischer Gemeinplatz. Namque χοῖνιξ victus quotidiani summam quum significet, τριχοίνικος is est, qui mores et consuetudinem communem excedit multum, neque tamen egregii habet quidquam. Tale φορτικὸν vel ἀγοραῖον deprehendas in verbis Bdelycleonis: κακοῖς τοσούτοις ναυμαχεῖν ὁσημέραι, quae Archippi fuisse arbitror deprompta illa ex fabula Ὄνου σκιά, quam supra Nostrum tetigisse veri est simillimum. Cf. v. 191. Neque impedit quidquam, quominus versum quoque: οὐδὲ μὴν — eidem Archippo tribuamus. Immo versum 478 νὴ Δί' ἤ (ἦν) μοι κρεῖττον ἐκστῆναι τὸ παράπαν τοῦ πατρὸς Archippo dederim, qui dixisset τῆς σκιᾶς, ἐκστῆναι τῆς σκιᾶς, cui inepte additum ναυμαχεῖν. Namque si hos versus tres uni tribuimus, qui perstringatur, recte intelligimus v. 481, inprimis παρεμβαλοῦμεν. Ceterum futuri forma offendit: scripserim παρεμπολῶμεν. cf. ad v. 444.

v. 482. ξυνήγορος = ῥήτωρ. Mox

ταὐτὰ ταῦτά σου κατάντλῇ καὶ ξυνωμότας καλῇ.

ΒΔΕΛΥΚΛΕΩΝ.

ἆρ' ἂν ὦ πρὸς τῶν θεῶν ὑμεῖς ἀπαλλαχθεῖτέ μου;
οὐ δέδοκταί μοι δέρεσθαι καὶ δέρειν δι' ἡμέρας.

ΧΟΡΟΣ.

οὐδέποτέ γ', οὔχ, ἕως ἄν τί μου λοιπὸν ᾖ,
ὅστις ἡμῶν ἐπὶ τυραννίδι διεστάλης.

ΒΔΕΛΥΚΛΕΩΝ.

ὡς ἅπανθ' ἡμῖν τυραννίς ἐστι καὶ ξυνωμόται,

v. 483. ταῦτα ταυτά σου R. ταῦτα ταῦτα ante Berglerum, qui ταὐτὰ ταῦτα. Idem Reiskius et Pors.
ξυνωμότας V. sec. Cob. vulgo. ξυνωμό R. ξυνωμότην Hirsch. probatus C. F. Herm. An ξυνωμοσίας καλῇ?
v. 484. ἄρ' ἂν ὦ πρ. R. ἆρά γ' ἂν V. ante Invern. — ἀπαλλάχθητε aut ἀπαλλαχθῆτε (V.) Reiskius. διαλλαχθῆτε Bentleius. — ἀπαλλαχθεῖτε vulgo et recc. — μοι R. V. vulgo. μου post Brunckium.
v. 485. ἢ δέδοκταί μοι δέρεσθαι καὶ δέρειν δι' ἡμέρας R. V. vulgo. λοιδορεῖσθαι signo interrogationis post ἡμέρας posito Hirsch., probatus C. F. Herm. σοι δέρ. Bergk. Recepi Reiskii οὐ δέδοκται.
v. 486. οὐδέποτέ γ' vulgo. οὐδέπω γ' G. Herm. de ch. V. p. 16, quod minus aptum est ad v. ἕως — ᾖ. Ceterum, ut pes pedi par esset syllabis, tali quidem ratione non curavit Aristophanes.
v. 487. ἐπὶ τυραννίδ' ἐστάλης vulgo. ὧδ' ἐστάλης G. Herm. El. d. m. p. 200 et de choro V. p. 16, quod receperunt Dind. Bergk. τυραννίδα κατεστάλης Brunck. coni. τυραννίδα γ' ἐπεστάλης Hotib. τυραννίδι διεστάλης Bentlei.
v. 488. ἡμῖν R. Invern. Bekk. Dind. in Paris. et in notis ad Oxon. (ut vulgo). ὑμῖν reliqui.

κατάντλῇ schol. καταχέῃ, ut Alexis ap. Athen. XI, 470 c. Mein. C. III p. 417. ξυνωμότας plurali numero, ut v. 488; ita nos „die Diebe" „die Verschwörer".

v. 485. Chorus respondet quaerenti Bdelycleoni v. 486 οὐδέποτέ γ'. Vnde apparet tantum v. 484 quaestionem continere; v. 485 autem causam afferre, cur quaesiverit. „Nonne tandem aliquando abibitis? Equidem nolo per totum diem aut vapulare aut verberare." Cui chorus: „Nunquam abibimus" etc. Bis aggressus erat chorus, aggressurum se iterum minatur. Quare palmariam Reiskii emendationem recepi. Ad δέρεσθαι καὶ δέρειν Bergl. comp. Ran. 861 δάκνειν, δάκνεσθαι πρότερος.

v. 488. Praestat ἡμῖν, quod de universo populo, non de choro haec praedicat Bdelycleo.

ἤν τε μεῖζον ἤν τ' ἔλαττον πρᾶγμά τις κατηγορῇ,
ἧς ἐγὼ οὐκ ἤκουσα τοὔνομ' οὐδὲ πεντήκοντ' ἐτῶν·
νῦν δὲ πολλῷ τοῦ ταρίχους ἐστὶν ἀξιωτέρα·
ὥστε καὶ δὴ τοὔνομ' αὐτῆς ἐν ἀγορᾷ κυλίνδεται.
ἢν μὲν ὠνῆταί τις ὀρφώς, μεμβράδας δὲ μὴ θέλῃ,
εὐθέως εἴρηχ' ὁ πωλῶν πλησίον τὰς μεμβράδας·
οὗτος ὀψωνεῖν ἔοιχ' ἅνθρωπος ἐπὶ τυραννίδι.
ἢν δὲ γήτειον προσαιτῇ τις ἀφύαις ἡδύσματα,

v. 493. μὴ 'θέλῃ Hirschig. μὴ θέλῃ vulgo. Cf. Krüger. Gr. II p. 115.
v. 495. ἔοιχ' ἅνθρ. Bekk. sec. R. V. reliq. Antea ἔοικ' ἄνθρ.
v. 496. ἢν δὲ γήτειον προσαιτῇ ταῖς ἀφύαις ἥδυσμά τι R. V. vulgo. Brunck. dactylum in quinta sede ferri non posse existimans (dubitat etiam Dobraeus, at vid. Acharn. 318 τὴν κεφαλὴν ἔχων λέγειν) coni. τις ἀφ., receperunt Invern. Dind. τις ἀφ. ἡδύσματα Bergk., praeeunte opinor Dobraeo, qui „coniiciebam ἥδυσμά τις vel ἡδύσματα. Sed forsan non opus.“ Eodem duce Hirschig. ταῖς ἀφύαις ἥδυσμά τις, quod nemo fuisset Athenis, qui nesciret γήτειον esse ἥδυσμά τι. Probavit C. F. Herm. An προσαιτῇς ταῖς ἀ. ἥ. τ.?

v. 490. ἧς. cf. Reis. O. C. p. 224. πεντήκοντ' ἐτῶν: ἐκ πολλοῦ χρόνου. οὐδὲ π. ἐτ. = sonst nie, cui oppositum: νῦν δέ. Certam rem a Comico intelligi, ut Dind. voluit, qui affert Thuc. I, 107, non credo. Cf. Bergleri notam, de metu tyrannidis, qui Atheniensibus innatus fuerit, multa disserentis. Cf. supra ad v. 260.

v. 491. ἀξιωτέρα: schol. εὐωνοτέρα καὶ (= i. e.) ἐν ἀγορᾷ εἰθισμένη λέγεσθαι. cf. Eq. 672 τὰς ἀφύας ἀξίας et 645 ἀφύας ἀξιωτέρας. Seq. v. κυλίνδεται: sch. περιφέρεται: scil. tanquam salsamenta, ubique in foro oblata a vociferantibus.

v. 493. ὀρφώς: schol. εἶδος ἰχθύος (cf. Arist. H. A. 5, 10. 8, 12)· τὸ ὀρφῶς καὶ λαγὼς περισπῶσιν 'Αττικοί. Plura de pisce Athen. VII, 315 c. In Platonis fragmento Meinekius C. II p. 634 correxit ὀρφῷσι pro ὀρφοῖσι, contra Eustath. ad Od. p. 1720, 49. Nostro loco ante Dindorfium legebatur ὀρφῶς. Cf. Bergk. Rel. Com. p. 418 sq. et Ind. ap. Mein. C. V s. v. ὀρφώς. — μεμβράδας schol. εἶδος ἀφύας. vocatur etiam βεμβράς. Cf. Antiph. ap. Ath. VII, 287 e, Mein. Com. III p. 68 et Alex. ap. Ath. VII, 287 f. Noster ap. Ath. VII, 287 d. βεμβράδας. Bergk. ap. Mein. C. II p. 1000. Cf. Ind. ap. Mein. C. V. s. v. βεμβράς et μεμβράς.

v. 495. Videntur igitur orphi pluris constare quam membrades; ut apuae non solebant porro condiri.

v. 496. γήτειον: schol. Equit. 677 εἶδος λαχάνου ἀγρίου, παρεοικὸς τοῖς λευκοῖς πράσοις. καὶ τοῦτο ἥδυσμα ὡς τὸ ἀμπελόπρασον. Apuae praecipue in Equit. 645 sqq. deliciae vocantur populi; praeterea in Acharnens. et Avib. apuae Phalericae magno in numero sunt. Cf. Eq. 677 ἅπαντα

ἡ λαχανόπωλις παραβλέψασά φησι θατέρῳ·
εἰπέ μοι γήτειον αἰτεῖς; πότερον ἐπὶ τυραννίδι;
ἢ νομίζεις τὰς Ἀθήνας σοὶ φέρειν ἡδύσματα;

ΞΑΝΘΙΑΣ.

κἀμέ γ' ἡ πόρνη χθὲς εἰσελθόντα τῆς μεσημβρίας,
ὅτι κελητίσαι 'κέλευον, ὀξυθυμηθεῖσά μοι
ἤρετ' εἰ τὴν Ἱππίου καθίσταμαι τυραννίδα.

ΒΔΕΛΥΚΛΕΩΝ.

ταῦτα γὰρ τούτοις ἀκούειν ἡδέ', εἰ καὶ νῦν ἐγὼ
τὸν πατέρ' ὅτι βούλομαι τούτων ἀπαλλαχθέντα τῶν
ὀρθροφοιτοσυκοφαντοδικοταλαιπώρων τρόπων

v. 497. θατέρῳ vulgo. θατέρᾳ Elmsl. Ach. 828.
v. 501. ὅτε malebat Dind.
v. 503. ἡδέα εἰ καὶ νῦν R. V. Suid. s. v. εἰ καί. Iunt. Frob. Inde ἡδέ' εἰ καὶ ν. Dind. Hirsch. Bergk. ἡδέα γ' εἰ καὶ Δ. ἡδέα καὶ Γ. ἡδέα γε. καὶ Ald. Iunt. 1515. Crat. Kust. Bergl. Invern. Praestaret: ὡς καὶ νῦν ἐγώ.
v. 504. ὀτιὴ R. Iunt. Crat. Frob. Iunt. 1540. ὅτιὴ V. ὅτι Ald. Suid. s. v. εἰ καὶ νῦν, unde correxit Brunck. Bentlei. ὀτιὴ θέλω Kust. coni., at in textu ὀτιὴ βούλομαι exhibuit. Cf. Reis. Coni. p. 292.
v. 505. ὀρθοφ. R. Suid. Ald. Iunt. Kust. ὀρθοσφ. V. sec. B. ὀρθροφ. e schol. corr. Fl. Chr., ex eodem et e Brubach. Bergl., Reisk. probavit.

τά τε γήτει' ὅσ' ἦν ἐν τἀγορᾷ· ἔπειτα ταῖς ἀφύαις ἐδίδουν ἡδύσματα (scil. κορίαννα et γήτεια). Phalericam apuam Sotades laudat apud Ath. VII, 293 a. Mein. C. III p. 586. Ceterum frequens apud comicos apuarum mentio; cf. Ind. Mein. C. V. s. v.

v. 497. θατέρῳ: schol. τῷ ἑτέρῳ ὀφθαλμῷ — ὡς οὐκ ἄξιον ἡγουμένη τὸν τυχόντα φαγεῖν γήτειον.

v. 499. σοὶ φέρειν: schol. ὅτι διὰ σὲ φύουσι. Scilicet οὐ τῷ τυχόντι condimenta debent obvenire.

v. 501. κελητίσαι. Thesm. 153 οὔκουν κελητίζεις, ὅταν Φαίδραν ποιῇς; παρακελητιεῖ eodem sensu Pac. 900. Schol. κελητίζειν κυρίως τὸ κέλητα ἐλαύνειν. Hom. Il. XV, 679. Od. V, 371.

v. 502. Ἱππίου. Hippias tyrannus propter verbum τυραννίδα, Hippias vero propter ἱππάζεσθαι, quod eodem obscoenitatis sensu utitur atque κελητίσαι, dicitur. Eundem sensum Pac. 899 ἱπποδρομία habet. Bergl. comp. Machon. ap. Athen. XIII, 581 et Horat. Sat. II, 7. 50. Cf. Enger. Lys. 618. Schol. παίζει ἅμα πρὸς τὸ τῆς συνουσίας σχῆμα.

v. 505. ὀρθροφ.: schol. παρὰ τὸ ὀρθρεύειν καὶ συκοφαντεῖν καὶ ἐν δίκαις ταλαιπωρεῖν (R. ὑφ' ἓν ὅλον). Non recte; quippe depingit mores miserabiles vitamque taedii ac laboris ple-

ζῆν βίον γενναῖον, ὥσπερ Μόρυχος, αἰτίαν ἔχω
ταῦτα δρᾶν ξυνωμότης ὢν καὶ φρονῶν τυραννίδα.

ΦΙΛΟΚΛΕΩΝ.

νὴ Δί' ἐν δίκῃ γ'· ἐγὼ γὰρ οὐδ' ἂν ὀρνίθων γάλα
ἀντὶ τοῦ βίου λάβοιμ' ἂν οὗ με νῦν ἀποστερεῖς·
οὐδὲ χαίρω βατίσιν οὐδ' ἐγχέλεσιν, ἀλλ' ἥδιον ἂν
δικίδιον σμικρὸν φάγοιμ' ἂν ἐν λοπάδι πεπνιγμένον.

v. 507. τυραννίδα R. vulgo. τυραννικὰ Suid. s. v. εἰ κ. ν. et V. sec. Dind. probavit Porsonus, receperunt Dind. Hirsch. Bergk. Male. Cum φρονῶν τυραννίδα compares βλέπων τυραννίδα. V. ad v. 455.

v. 508. ἐγὼ μὲν οὖν et ἐγὼ μὲν Suid. s. v. λοπάς. Ald. ἐγὼ γὰρ Iunt. Crat. Frob. Iunt. 1540. Kust.

v. 510. ἐγχέλεσιν pro vulgato ἐγχέλυσιν correxit Porsonus. ἐγχελίσιν praebet V. sec. Cob.

v. 511. πεπηγμένα R. rec. Invern. reliqui πεπνιγμένον.

nam, tribus rebus, τῷ ὀρθροφοιτᾶν, τῷ συκοφαντεῖν, ταῖς δίκαις vel τῷ δικάζειν. Compositum igitur est ex ὄρθρος, φοιτᾶν, συκοφάντης vel συκοφαντεῖν, δίκη et ταλαίπωρος. His moribus opponitur ὁ γενναῖος βίος, vita otiosa, opulenta et luxuriosa Morychi, de quo schol. V. εὐγενῆ καὶ τρυφηλόν φασι τὸν Μόρυχον, et R. Μόρυχος εἰς ὀψοφαγίαν καὶ ἡδυπάθειαν ἐκωμῳδεῖτο. ἐν Εἰρήνῃ (v. 1008) φησίν. Recte schol. ἐν εἰρωνείᾳ. Etenim Morychus in Ach. 61. 887. Vesp. 1142 propter vitae mollitiem et luxuriam perstringitur. Comicus igitur nominat, cuius mores quam maxime diversi sunt a Philocleonis moribus. Ceterum Morychum; quem schol. Ach. 887 poetam tragicum appellavit, e numero tragicorum Dindorfius ad v. iure exemit. Cf. Elmsl. Ach. l.

v. 506. αἰτίαν: schol. μέμψιν, ἔγκλημα, ita Pac. 640 αἰτίας προστιθέντες.

v. 507. ὤν. cf. Pors. Eur. Hec. 788.

v. 508. ὀρνίθων γάλα: schol. παροιμία ἐπὶ τῶν λίαν εὐδαιμονούντων καὶ πάντα κεκτημένων, ὡς καὶ ἐκ τῶν ἀδυνάτων πόρους κομίζεσθαι· ἀδύνατον γὰρ ἐξ ὀρνίθων γάλα ποτὲ λαβεῖν. Idem proverbium obvium est Av. 733. 1673. κωλαγρέτου γάλα = μισθὸς vel τριώβολον Vesp. 724. Mnesimach. ap. Athen. IX, 387 b. Mein. Com. III p. 578. — De duplici ἂν cf. Herm. Viger. p. 482.

v. 510. οὐδὲ χαίρω βατίσιν, scil. tanquam Morychus obsonator. Batidis piscis (raiam vocant interpretes) frequens apud reliquos mentio; videturque in deliciis fuisse. Schol. βατιοσκόποι (leg. βατιδοσκόποι) οἱ ὀψοφάγοι (Pac. 810). Cf. Fl. Chr. ad v. Item ἐγχέλεις, inprimis Βοιώτιαι, saepissime laudantur.

v. 511. φάγοιμ' ἄν. Infra v. 1367 ὡς ἡδέως φάγοις ἂν ἐξ ὄξους δίκην. Bergl.

ΒΔΕΛΥΚΛΕΩΝ.

νὴ Δί' εἰθίσθης γὰρ ἥδεσθαι τοιούτοις πράγμασιν·
ἀλλ' ἐὰν σιγῶν ἀνάσχῃ καὶ μάθῃς ἁγὼ λέγω,
ἀναδιδάξειν οἴομαί σ' ὡς πάντα ταῦθ' ἁμαρτάνεις.

ΦΙΛΟΚΛΕΩΝ.

ἐξαμαρτάνω δικάζων;

ΒΔΕΛΥΚΛΕΩΝ.

καταγελώμενος μὲν οὖν
οὐκ ἐπαΐεις ὑπ' ἀνδρῶν, οὓς σὺ μόνον οὐ προσκυνεῖς·
ἀλλὰ δουλεύων λέληθας.

ΦΙΛΟΚΛΕΩΝ.

παῦε δουλείαν λέγων,
ὅστις ἄρχω τῶν ἁπάντων.

ΒΔΕΛΥΚΛΕΩΝ.

οὐ σύ γ', ἀλλ' ὑπηρετεῖς
οἰόμενος ἄρχειν· ἐπεὶ δίδαξον ἡμᾶς ὦ πάτερ
ἥτις ἡ τιμή 'στί σοι καρπουμένῳ τὴν Ἑλλάδα.

v. 512. ἥδεται Iunt. ἥδεσθαι Ald. Frob. rell.
v. 514. οἴομαι σ' ὡς R. et post Invern. recentiores. σ' οἴομαί γ' Ald. Iunt. Kust. Brunck.

ib. πεπνιγμένον: schol. δέον εἰπεῖν ἠψημένον, φησὶ πεπνιγμένον ἀπὸ τοῦ συμβαίνοντος ὑπὸ τῶν δικαστῶν τοῖς δικαζομένοις. Nempe supprimuntur et suffocantur rei a iudicibus, cf. Athen. IX p. 396. Bergl. „κρέα πεπνιγμένα et πνικτὰ sunt, quae in vase obturato coquuntur et simul torrentur in vapore et proprio succo."

δικίδιον: multa huius modi deminutiva nomina deprehendes, ut λογίδιον supra, γνωμίδιον, νοΐδιον, βοΐδιον, Εὐριπίδιον, Σωκρατίδιον. Notatur autem verbo φαγεῖν summa iudicandi libido, qua quis perculsus causam quasi devorat.

v. 513. σιγῶν ἀνάσχῃ. Eq. 1102 ἀνέχομαι ἀκούων. idem Vesp. 1337. Antiphan. ap. Athen. IX, 402 d. Mein. Com. III p. 9 ἐσθίων ἀνέχομαι.

v. 515. καταγελώμενος: schol. περὶ τῶν δημαγωγῶν λέγει ὅτι ὀλίγον τι τῷ λεπτῷ ὄχλῳ (scil. τοῖς δικασταῖς) μισθοδοτοῦντες τὰ μέγιστα αὐτοὶ ἐκέρδαναν. Quod pluribus Bdelycl. explicat v. 655 sqq.

v. 516. μόνον οὐ. Cf. Herm. Vig. p. 422.

v. 517. δουλεύων: schol. ὅτι πρὸς τὰς ὑποσχέσεις τῶν δημαγωγῶν ἐδίκαζον καὶ ὑπηρέται ἦσαν αὐτῶν πρὸς τὸ ἐκείνων βούλημα δικάζοντες.

v. 519. ἐπεί. V. Herm. Viger. p. 402.

v. 520. καρπουμένῳ: schol. (τοὺς φόρους γὰρ ἐλάμβανον οἱ Ἀθηναῖοι.

ΦΙΛΟΚΛΕΩΝ.

πάνυ γε· καὶ τούτοισί γ' ἐπιτρέψαι θέλω.

ΒΔΕΛΥΚΛΕΩΝ.

καὶ μὴν ἐγώ.

ἄφετέ νυν ἅπαντες αὐτὸν —

ΦΙΛΟΚΛΕΩΝ.

καὶ ξίφος γέ μοι δότε.

ἢν γὰρ ἡττηθῶ λέγων σου, περιπεσοῦμαι τῷ ξίφει.

ΒΔΕΛΥΚΛΕΩΝ.

εἰπέ μοι, τί δ', ἢν τὸ δεῖνα, τῇ διαίτῃ μὴ 'μμένῃς;

v. 521. τούτοισί γ' vulgo. τούτοισιν Brunck. Conz. Possit etiam τούτοισι δ' —. Pro θέλω Hirschig. ut supra (v. 493) 'θέλω.
v. 522. νυν Dind. νῦν ante Dind.
v. 522—524 Bdelycleoni continuantur vulgo. Bergleri distributionem, ut καὶ ξίφος—ξίφει Philocleonis sint, recep. Dind. Hirsch. Bergk.
v. 524. Bentleius varie tentavit versum: εἰ δὲ νικῴην, ὁ δεῖνα τῇ διαίτῃ μὴ 'μμένῃς· et εἰ δὲ ν., σὺ δ' εἶτα — et εἰ δὲ μὴ νίκη 'σθ', ὁ δεῖνα. Tamen retinuit vulgatam τὸ δεῖνα.
ἤν γ' ὁ δεῖνα Valcken. ἢν ὁ δεῖνα Dobraeus, ita etiam Scalig.

ὁ δὲ λόγος·) τί σοι ἐκ τούτου 'Αθηναίῳ ὄντι πλέον γίνεται τὸ δικαστικὸν (triobolum) μόνον λαμβάνοντι; — ἡ τιμὴ = μισθὸς secundum filium, pater auctoritatem et gratiam omnem in civitate intelligit.

v. 521. τούτοισι: et choro et spectatoribus iudicare permittam, rectene de honore meo exposuerim. Deest verbum (additum Eq. 1098. Vesp. 1423), ut Eq. 1258. Nub. 798. Eccl. 641. Ran. 529. Pl. 1081.

v. 522. ἄφετε. Servis dictum, qui adhuc senem tenebant manibus, aut circumstabant certe, ne ad sodales profugeret.

ib. ξίφος, quod re vera datum esse, v. 714 καὶ τὸ ξίφος οὐ δύναμαι κατέχειν ostendit. Quis spectatorum non meminerit Aiacis, quamquam summum poetam Comicus tangere nusquam cupiebat? An Aeschylum tangebat grandiloquum? Bergl. comp. Ach. 316.

v. 524. τὸ δεῖνα: cf. Pac. 268. 879. Ach. 1149. Lys. 921 καίτοι, τὸ δεῖνα, ψίαθός ἐστ' ἐξοιστέα. v. 926 καίτοι, τὸ δεῖνα, προσκεφάλαιον οὐκ ἔχεις et alibi. — τῇ διαίτῃ: Vict. τῇ κρίσει, scil. chori, spectatorum, servorum. Hoc sensu, quo saepe apud scriptores pedestres, non amplius obvenit apud comicos. — Filius patrem hariolari bene gnarus, ad verba eius καὶ ξίφος — ξίφει nihil respicit. Quare eum, qui de morte obeunda praedicaverat, rogat, quam sit poenam daturus, si arbitrorum sententia non acquieverit. Filium autem ad se trucidandum gladium postulare ineptum foret, quum de patre, non de filio agatur.

ΦΙΛΟΚΛΕΩΝ.

μηδέποτε πίοιμ' ἄκρατον μισθὸν ἀγαθοῦ δαίμονος.

ΧΟΡΟΣ.

νῦν σὲ τὸν ἐκ θἠμετέρου στρ. δ'
γυμνασίου λέγειν τι δεῖ
καινόν, ὅπως φανήσει —

ΒΔΕΛΥΚΛΕΩΝ.

ἐνεγκάτω μοι δεῦρο τὴν κίστην τις ὡς τάχιστα.

v. 525. ἀκράτου μισθὸν vulgo. Heckerus Mnem. l. l. propter scholiastam μεστόν, quod sensu caret. Scribendum censeo ἄκρατον μισθὸν ut ἄκρατον οἶνον Eq. 85, i. e. triobolum integrum, quem in ore gestabant.

v. 526. νῦν δὲ Ald. vulgo et Herm. El. d. m. p. 427. δὴ C. Porson. Dind. Fritzsch. Thesm. 532. Malim σε, quod Brunckio placuit, idem prob. Bergk. ed. II.

v. 527. λέγειν τι δεῖ vulgo. δεῖ τι λέγειν Pors. Dind. in notis et in Paris.

v. 528. φανείσῃ Ald. Iunt. φανήσῃ Scal. Kust. φανήσει Brunck. rell.

v. 525. ἀγαθοῦ δαίμονος: schol. V. δέον εἰπεῖν ἄκρατον ἀγαθοῦ δαίμονος, τὸν μισθὸν εἶπεν, ὑπεμφαίνων τὸ φιλόδικον. — ἔθος δὲ ἦν, ὁπότε μέλλοι ἡ τράπεζα αἴρεσθαι, ἀγαθοῦ δαίμονος ἐπιρροφεῖν, ὡς Θεόπομπός φησιν. ὁ δὲ Ἀπολλόδωρος καὶ ὅτι τὸ ποτήριον μεστὸν πάλιν ἀνεπλήρουν, δεδήλωκεν ἐν τῇ δ' τῶν περὶ Σώφρονος. Cf. Muelleri fragm. Hist. I p. 333. p. 462. Fortasse Theopompum comicum ap. Ath. XI, 485 b. a scholiasta laudari, opinio est Meinekii Com. II p. 808. 821. Plura comicorum dicta de more poculi versus finem coenae implendi in honorem boni genii Athenaeus affert XV p. 693 b. cf. Ind. ap. Mein. Com. V s. v. δαίμων. Noster Eq. 85 ἄκρατον οἶνον ἀγαθοῦ δαίμονος, ubi vid. schol., v. 106 λαβὲ δὴ καὶ σπεῖσον ἀγαθοῦ δαίμονος scil. ἄκρατον. Pac. 300, ubi scholiasta supplet πόμα. Constanter igitur dicebatur πιεῖν vel ἐπιρροφεῖν vel σπεῖσαι ἀγαθοῦ δαίμονος: nonnunquam ut in Eq. additum ἄκρατον οἶνον. Quod imitatus nunc senem φιλόδικον dicere iubet: ἄκρατον μισθόν. Accedit quod nummi ore tenebantur; Vesp. 609. 790 sqq. Itaque, quum filius rogaverit, quid sibi velit fieri, si arbitrorum sententia non acquieverit, responsurus est: nunquam accipiam mercedem deo propitio, at respondet: nunquam bibam meram i. e. integram mercedem. Nam merces post iudicium finitum solvebatur, merum bibebatur post coenam.

v. 526. De chori partibus, quae sequuntur, dixi in Proleg. p. 81 sq. Responsionem agnoscunt etiam Bentleius, Porsonus, Hotibius.

v. 528. ὅπως φανήσει — scil. ἀγαθός τις ὤν, non, ut schol. supplet ex antecedentibus, καινόν τι λέγων.

v. 529. κίστην: schol. ὁ παῖς τοῦτό φησιν, ὡς ἐν τῇ κίστῃ γραμματείου

ἀτὰρ φανεῖ ποῖός τις ὤν, ἢν ταῦτα παρακελεύῃ;

ΧΟΡΟΣ.

μὴ κατὰ τὸν νεανίαν
τόνδε λέγειν. ὁρᾷς γὰρ ὡς
σοὶ μέγας ἐστὶν ἀγὼν νῦν
καὶ περὶ τῶν ἁπάντων,
εἴπερ, ὃ μὴ γένοιθ', οὗ-
τός σ' ἐθέλει κρατῆσαι.

ΒΔΕΛΥΚΛΕΩΝ.

καὶ μὴν ὅσ' ἂν λέξῃ γ' ἁπλῶς μνημόσυνα γράψομαι 'γώ.

ΦΙΛΟΚΛΕΩΝ.

τί γὰρ φάθ' ὑμεῖς, ἢν ὁδί με τῷ λόγῳ κρατήσῃ;

v. 530. Vulgo chori est atque ita Porson. G. Herm. El. d. m. p. 315 Philocleoni dedit, id. ad Nub. 759 Bdelycleoni continuavit. Receperunt Dind. in notis et in Paris. Hirschig. Bergk.

v. 532. λέγειν R. V. vulgo. λέγων Hirschig. cf. Herm. El. d. m. p. 428. — τόνδε vulgo. τονδὶ Bentl. Dind. in not. et Paris.

v. 533. ἔστ' ἀγών R. V. vulgo. ἐστὶν ἀγὼν Crat. Iunt. 1540. ἀγὼν νῦν Bentlei. Porson. ἐστὶν ἀγὼν Dobraeus. Dind. Hirschig. Versus 638 ηὐξανόμην ἀκούων tuetur emendationem. Bergkius ἐστὶν ἀγών vulgatam nuncupavit, quod saepius in annot. crit. simili modo fecit. Vid. Elmslei. Oed. Colon. 240.

v. 536. γένοιτο νῦν, οὗτος ἐθέλει R. V. vulgo. Bergk. γένοιθ' οὗτός σ' Bentl. Porson. recep. Dind. Hirschig., postulante antistrophico αὐτὸς ἔδοξα νήσοις.

v. 538. γράψομάγὼ Daw. Misc. p. 269. γράψομ' ἐγὼ R. V. vulgo. γράψομαι 'γὼ Fl. Chr. Kust. rell.

τινὸς ὄντος, ὅπου τὰ κεφάλαια τῶν ὑπὸ τοῦ πατρὸς λεγομένων ἀνεγέγραπτο: immo δεῖ ἀναγράφεσθαι.

v. 530. Bdelycleo chorum alloquitur, qui senem incitaturus ad certamen est. Sensus est: Non decet te etiam magis impellere. Qualis igitur eris aut videberis omnibus esse, si ad haec eum cohortaberis? Ad ταῦτα recte schol. τὰ περὶ τοῦ δεῖν ἐκ παντὸς δικάζειν. Chorus tamen, quamquam interpellatus a Bdelycleone, continuat cohortationem, ut arcte cohaereant ὅπως φανήσει μὴ κατὰ τὸν νεανίαν τόνδε λέγειν: de quibus schol. τινὲς τοῦτο πρὸς τὰ ἄνω (ὅπ. φαν.). — De ποῖός τις, quod saepe occurrit, vid. Pors. Equit. 1318.

v. 531. μή: schol. ἀλλὰ δηλονότι πραγματικώτερον αὐτοῦ καὶ βέλτιον.

v. 538. Choro sodalem cohortante, Bdelycleo, cui allatum est, quod imperaverat, omnia parat ad notanda summatim (ἁπλῶς schol. τὰ κεφάλαια

ΧΟΡΟΣ.

οὐκέτι πρεσβυτῶν ὄχλος
χρήσιμός ἐστ'· οὐδ' ἀκαρῆ·
σκωπτόμενοι δ' ἐν ταῖς ὁδοῖς
θαλλοφόροι καλοίμεθ', ἀντ-
ωμοσιῶν κελύφη.
ἀλλ' ὦ περὶ τῆς πάσης μέλλων βασιλείας ἀντιλογήσειν

v. 542. δ' ἂν ἐν R. V. Γ. γὰρ ἂν ἐν vulgo. δ' ἐν Porson. Dind. δ'ἂν πάντες ἐν ταῖσιν ὁδοῖς ἁπάσαις olim Bergk. Rh. Mus. 1842. I p. 92.

v. 543. ταῖσιν ὁδοῖσιν V. ταῖσιν ὁδοῖς ἁπάσαις R. vulgo. ταῖς cod. Havn. σκωπτόμενοι δ' ἐν ταῖς ὁδοῖς Porson. Dind. eiecto ἁπάσαις.

v. 544. καλοίμεθ' R. V. vulgo. καλούμεθ' Porson. Dind. Hirschig. Restitui optativum. — Enger. de resp. p. 14 ita constituit stropham, ut responderet v. 644—648: Οὐκέτι πρε- | σβυτῶν ὄχλος χρήσιμός ἐστ' | οὐδ' ἀκαρῆ. θαλλοφόροι δ' | ἐν ταῖς ὁδοῖς σκωπτόμεθ' ἀν- | τωμοσιῶν κελύφη. et antistr. δεῖ δέ σε παν- | τοίας πλέκειν εἰς ἀπόφυ- | ξιν παλάμας· τὴν γὰρ ἐμὴν | ὀργὴν πεπᾶναι χαλεπὸν | μὴ πρὸς ἐμοῦ λέγοντι. — Sequor Porsonum, in antistropha lacunae posito signo, quam ita fere expleverim: — ναὶ χαλεπόν γε παντὶ τῷ, namque praecedit — γὴν πεπᾶ —.

patris dicta. Quibus paratis dicit se scripturum esse. Itaque vv. 529 et 538 arcte cohaerent. Rursus Philocleo cum choro pergit colloqui, neglecto, quid filius agat.

v. 540. πρεσβυτῶν ὄχλος, i. e. chorus et Philocleo et omnino iudices.

v. 541. ἀκαρῆ: schol. οὐδὲ βραχὺ τὸ τυχόν. Nub. 496 = ὀλίγον χρόνον. Vesp. 701 = μικρά. adiect. est ut Plut. 244 ἐν ἀκαρεῖ χρόνῳ, Av. 1648. Nostro loco fere idem est quod οὐδὲ γρῦ. Cf. Ind. ap. Mein. Com. V s. v. ἀκαρής.

v. 544. θαλλοφόροι: schol. θαλλοφόρους ἔφη, βουλόμενος τοὺς γέροντας δηλῶσαι, ἐπειδὴ ἐν τοῖς Παναθηναίοις οἱ γέροντες θαλλοὺς (olivae ramos) ἔχοντες ἐπόμπευον. ὡς οὖν εἰς οὐδὲν ὄντων χρησίμων αὐτῶν ἔξω τοῦ θαλλοφορεῖν, οὕτως αὐτοὺς ἐπέσκωψεν. De reliquis, quos scholiasta laudat, auctoribus, Dicaearcho in Panathenaico (Muelleri fragm. II p. 249), Xenophonte Sympos. 4, 17, Cratino, Pherecrate vid. Bergk. Rel. Com. p. 41 sq. Mein. Com. I p. 82. II p. 33. 276.

v. 545. ἀντωμοσιῶν = δικῶν, pars pro toto. De verbo ἀντωμοσία cf. Harpocr. s. v. C. F. Herm. Staatsalt. § 141. Schoem. Antiq. i. p. Gr. p. 277 sq. — κελύφη: schol. ἀντὶ τοῦ καλύμματα δικῶν ἢ τῶν ἐγκλημάτων. κελύφη δὲ τὰ τῶν ᾠῶν καλύμματα (R. τῶν τραγημάτων λεπύριον ἢ ὄστρακον), ὡσεὶ ἔλεγον ἀποβλήματα δικῶν (= Statisten).

v. 546. ἀλλ' ὦ. Ita anapaesti incipiunt Av. 460. 548. Lys. 484. Ran. 1004. Eccles. 582. Similiter trochaei Ran. 895. Cf. Hirschig. Philolog. V p. 285.

τῆς ἡμετέρας, νυνὶ θαρρῶν πᾶσαν γλῶτταν βασάνιζε.

ΦΙΛΟΚΛΕΩΝ.

καὶ μὴν εὐθύς γ' ἀπὸ βαλβίδων περὶ τῆς ἀρχῆς ἀποδείξω
τῆς ἡμετέρας ὡς οὐδεμιᾶς ἥττων ἐστὶν βασιλείας.
τί γὰρ εὔδαιμον καὶ μακαριστὸν μᾶλλον νῦν ἐστὶ δικαστοῦ,
ἢ τρυφερώτερον, ἢ δεινότερον ζῷον, καὶ ταῦτα γέροντος;
ὃν πρῶτα μὲν ἕρποντ' ἐξ εὐνῆς τηροῦσ' ἐπὶ τοῖσι δρυφάκτοις
ἄνδρες μεγάλοι καὶ τετραπήχεις· κἄπειτ' εὐθὺς προσιόντι
ἐμβάλλει μοι τὴν χεῖρ' ἁπαλήν, τῶν δημοσίων κεκλοφυῖαν·

v. 550. εὔδαιμόν γ' ἢ καὶ Δ. Ald. Iunt. γ' ἢ Fl. Chr. Kust. Brunck. ἢ καὶ R. et V. sec. Cob. Inv. καὶ Bekk. Dind. Hirschig. Bergk.

v. 552. πρῶτον μὲν ἕρπον R. cf. Reis. Coni. p. 251.

v. 553. προσιών τις propter ἐμβάλλει maluerunt Fl. Chr. Brunck. προσιόντι vulgo.

v. 554. ἐμβάλλει μοι· R. V. vulgo. ἐμβάλλουσιν Hirschig. „In χεῖρ' ἁπαλὴν latet nomen aliquod proprium, e. c. χεῖρα Πάχης vel simile quid." Reiskius.

v. 548. ἀπὸ βαλβίδων: schol. ἀπ' ἀρχῆς εὐθέως (i. e. εὐθέως). ἀπὸ μεταφορᾶς τῶν σταδιοδρομούντων. βαλβὶς γάρ ἐστιν ἡ ἀφετηρία (cf. Prolegom. p. 119 sq.). ἦν δὲ αὕτη γραμμὴ ἐφ' ἧς εἱστήκεσαν, ἕως ἂν ἀποσημανθῇ ὁ δρόμος αὐτοῖς. Bergl. vertit: a principio. Etiam melius: ad carceres. Intelligitur autem fori septum aut introitus, cui oppositum est τὸ βῆμα et τὸ πρῶτον ξύλον. Sensus igitur: Imparatus loquar. cf. Eq. 1159. Harpocr. s. v. quocum comp. Lys. 1000. — De περὶ τῆς ἀρχῆς bene Bergl. „pro ἀπ' ἀρχῆς περὶ τῆς ἀρχῆς ἀποδείξω: a principio de principatu ostendam." Nos: imparatus de imperio.

v. 550. μακαριστόν. Dind. laudat Theopomp. ap. Athen. XII, 531 d. Cf. Muell. fragm. H. I p. 299.

v. 552. δρυφάκτοις: vid. Proleg. p. 119 sq. et Fritzsch. Daet. p. 125.

v. 553. τετραπήχεις. Non tam de magnitudine, quam de opibus, gratia, auctoritate dictum, quasi dicere voluerit τετραπάχεις. Γενναίους καὶ τετραπήχεις Noster Ran. 1014. — Fl. Chr. et Reisig. C. p. 153 non recte putant lictores et ostiarios designari. — Ad κἄπειτ' cf. Herm. Vig. p. 537.

v. 554. ἐμβάλλει μοι. Reisig. C. p. 151. „Graeci, quorum sermoni quasi natura est datum, ut prona oratio ab altera constructione verborum fluat ad alteram, sicubi de genere quodam in universum agunt, facile a plurali numero rei cuiusque ad singularem delabuntur." Ita mox v. 564. 565 ἀποκλάοντες, προστιθέασι et ἰσώσῃ: in Pac. 639 sq.: τῶν δὲ συμμάχων ἔσειον τοὺς παχεῖς καὶ πλουσίους, αἰτίας ἂν προστιθέντες, ὡς φρονοῖ τὰ Βρασίδου. Quo loco C. F. Herm. in cens. libr. Hirschigiani utitur ad tuendam vulga-

ἱκετεύουσίν θ' ὑποκύπτοντες, τὴν φωνὴν οἰκτροχ
οἴκτειρόν μ' ὦ πάτερ· αἰτοῦμαί σ', εἰ καὐτὸς ὀφείλου
ἀρχὴν ἄρξας, ἢ 'πὶ στρατιᾶς τοῖς ξυσσίτοις ἀγοράζ
ὃς ἔμ' οὐδ' ἂν ζῶντ' ᾔδειν, εἰ μὴ διὰ τὴν τ ἀπόφυξιν.

ΒΔΕΛΥΚΛΕΩΝ.

τουτὶ περὶ τῶν ἀντιβολούντων ἔστω τὸ μνημόσυν

ΦΙΛΟΚΛΕΩΝ.

εἶτ' εἰσελθὼν ἀντιβοληθεὶς καὶ τὴν ὀργὴν ἀπομορ
ἔνδον τούτων ὧν ἂν φάσκω πάντων οὐδὲν πεποί
ἀλλ' ἀκροῶμαι πάσας φωνὰς ἱέντων εἰς ἀπόφυξι
φέρ' ἴδω, τί γὰρ οὐκ ἔστιν ἀκοῦσαι θώπευμ' δικαστῇ;
οἱ μέν γ' ἀποκλάοντες πενίαν αὐτῶν καὶ προστιθ

v. 555. ὑποπίπτοντες R. Inv. ὑποκύπτοντες reliqui.

v. 558. ᾔδειν vulgo. Elmsl. Ach. 35 ᾔδην. — ἀπόφυξιν R. V. Ald. Iu. Frob. Bentlei. Brunck. Dind. Bergk. Bergl. Lob. Phryn. p. 726 et Hirschig. ἀπόφευξιν, quae vulgata est v. 562.

v. 560. χἀντιβοληθείς Pors. καὶ ante τὴν ὀ. om. Ald. Iunt. addidit Flor. Chr. Scal. Kust.

v. 563. Elmsl. Ach. 4: τί ἄρ' οὐκ, notatus Dindorfio.

v. 564. ἀποκλαίονται et ἀποκλάονται libri impressi; malim ἀποκλάουσιν aut ἀποκλάοντες. V. sec. Cob. ἀποκλαίον^τ.

tam; quo etiam utaris ad explicandum verbum τετραπήχεις. Sequenti versu numerus pluralis redit. Cf. Nub. 975 (Ddf.). Bergl. comp. Xen. de rep. Ath. I, 18.

v. 555. οἰκτροχοοῦντες: schol. οἰκτρῶς χέοντες. καὶ Ὅμηρος (Od. XX, 521) χέει πολυηχέα φωνήν.

v. 557. στρατιᾶς: vid. ad v. 354. ξυσσίτοις = τοῖς στρατιώταις. ἀγοράζων scil. τὰ ἐπιτήδεια. Ita etiam illis temporibus homines ἀγοράζοντες quos nuncupare possis „Armeelieferanten" furti macula notabantur.

v. 560. ἀπομορχθείς = ἀποβαλών. Medium est Ach. 695 θερμὸν ἱδρῶτα ἀπομορξάμενον.

v. 561. ἔνδον: i. e. intra cancellos. Sic infra senex v. 979 permotus paullulum videtur precibus propinquorum rei: at mox iterum prodit et regnat furor iudicialis. — Ad v. cfr. Lob. Phr. p. 786.

χαχὰ πρὸς τοῖς οὖσιν, ἕως ἀνιῶν ἂν ἰσώσῃ τοῖσιν ἐμοῖσιν·
οἱ δὲ λέγουσιν μύθους ἡμῖν· οἱ δ' Αἰσώπου τι γέλοιον·
οἱ δὲ σκώπτουσ', ἵν' ἐγὼ γελάσω καὶ τὸν θυμὸν κατάθωμαι.
κἂν μὴ τούτοις ἀναπειθώμεσθα, τὰ παιδάρι' εὐθὺς ἀνέλκει,
τὰς θηλείας καὶ τοὺς υἱεῖς τῆς χειρὸς, ἐγὼ δ' ἀκροῶμαι.
τὰ δὲ συγκύψανθ' ἅμ βληχᾶται· κἄπειθ' ὁ πατὴρ ὑπὲρ αὐτῶν

v. 565. χαχὰ πρὸς τοῖς R. V. C. Γ. χαχά γε πρὸς τοῖσιν οὖσιν ἕως ἂν ἰσώσῃ τοῖσιν ἐμοῖσιν Ald. Iunt. Kust. metro corrupto. ἑοῖσιν Fl. Chr. χαχὰ πρὸς τοῖσίν γ' οὖσιν, ἕως ἂν παρισώσῃ τ. ἑ. Brunck. — χαχὰ πρὸς τοῖσιν οὖσιν, ἕως ἂν ἰσ. τ. ε. Invern. χαχὰ πρὸς τοῖς οὖσιν ἕως ἂν παρισ. τ. ἑ. Bentl. Bekk. καὶ χαχὰ prop. Dobr. ἕως ἀνιῶν ἂν ἰσώσῃ Dind. Hirschig. Bergk. ἕως κλάων ἂν ἰσ. Reisig. — Dind. „ἀνιῶν addidi ex V., in quo syllaba ῶν compendio scripta est." ἕως ἀνισωθῇ Reiskius. χαχὰ πρὸς τοῖσιν νῦν οὖσιν Pors.

v. 568. ἀναπειθώμεθα R. ἀναπειθώμεσθα vulgo. ἀναπειθώμεθα, τά γε π. Brunck. ἀναπείθωσίν με Reis. C. p. 151. ἀναπεισθῶμεν, τά γε π. Porson. Hec. pr. XLVII. Vulgatam Dindorfius ad Nub. 987 defendit exemplis, quae Reisig. l. l., praeeunte Brunckio, corrigere conatus erat. Negligitur autem et caesura nonnunquam, et anapaestum post dactylum adhibitum reperimus. V. Pors. Hecub. p. LI.

ibid. εὐθὺς vulgo. αὖ τις Cob. Mnem. l. l. Sed vide ad v. 554.

v. 570. συγκύψαντ' ἅμ ἅμα βληχᾶται R. συγκύψαντ' ἀποβληχᾶται Ven. sec. Cob. συγκύπτονθ' ἅμα βλ. vulgo. συγκύπτονθ' ἅμ βλ. pro ἅμα Hesychio duce Dind. ἀμβληχᾶται Bergk. συγκύπτοντα βληχᾶται Porson. in exempl. Porti et Hirschig. Recepi Dindorfii ἅμ quod in Rav. apposito

v. 565. τοῖσιν ἐμοῖσιν: scil. egestati iudicis senis, ut schol. recte interpretatur.

v. 566. Αἰσώπου: schol. Αἴσωπος ἐγένετο τραγῳδίας ὑποκριτὴς γελοιώδης, Αἰσχύλου δ' ἦν ὑποκριτής. Aesopum non poetam, sed actorem tragoediae ineptum tangi, illud docet, quod μύθους, scil. Aesopi, iam memoravit. Verum v. 1257 fabularum poeta designatur. Iam quum Aesopi γέλοια in magno honore sint, eo acrius deridetur tragoediarum actor γελοιώδης, de quo alibi, quod sciam, mentio nulla.

v. 567. τὸν θυμὸν κατάθωμαι ut supra τὴν ὀργὴν ἀπομορχθείς.

v. 568. ἀνέλκει: schol. εἰς τὸ βῆμα. διὰ δὲ τὸν οἶκτον οἱ δικαζόμενοι τοῦτο ἐποίουν, ἵνα κἀνταῦθα ἐλεηθῶσιν. Rem notissimam et usitatissimam lepide Noster depinxit v. 976 sqq.

v. 570. βληχᾶται: schol. ἐκ τῆς ἀσήμου φωνῆς δηλοῖ τὴν βραχεῖαν τῶν παίδων ἡλικίαν. Cf. Plut. 293.

ὥσπερ θεὸν ἀντιβολεῖ με τρέμων τῆς εὐθύνης ἀπολῦσαι·
εἰ μὲν χαίρεις ἀρνὸς φωνῇ, παιδὸς φωνὴν ἐλεήσαις·
εἰ δ' αὖ τοῖς χοιριδίοις χαίρω, θυγατρὸς φωνῇ με πιθέσθαι.
χἠμεῖς αὐτῷ τότε τῆς ὀργῆς ὀλίγον τὸν κόλλοπ' ἀνεῖμεν.
ἆρ' οὐ μεγάλη τοῦτ' ἔστ' ἀρχὴ καὶ τοῦ πλούτου καταχήνη;

ΒΔΕΛΥΚΛΕΩΝ.

δεύτερον αὖ σου τουτὶ γράφομαι, τὴν τοῦ πλούτου καταχήνην·

ἅμα explicatur. Cf. Bergk. Rel. Com. p. 381. Verum, cur lectionem codd. R. V. συγκύψανθ' reiecerint omnes, causam idoneam non video, itaque reposui.

v. 572. ἐλεήσαις R. V. vulgo. ἐλεῆσαι, ut pendeat ab ἀντιβολεῖ, Reiskius. „Mallem: εἰ μὲν χαίρω τἀρνὸς φωνῇ — μ' ἐλεῆσαι." Hirsch. — Scripserim κωλῇ, quod φωνῇ friget.

v. 573. αὐτοῖς V. sec. Cob. Ald. Iunt. Kust. αὖ τοῖς R. Flor. Chr. Bentl. nunc vulgo. εἰ δ' ἄρ τοῖς Iunt. I. Frob. τίθεσθαι pro πιθέσθαι Reiskius, quum sit τίθεσθαί τινι alicui se apponere, ad alicuius partes accedere, alicui patrocinari. — χοιρίοις R.

v. 576. ἂν R. γράψομαι R. V. sec. Cob. et Brunckiani. δεύτερον αὖ τουτὶ γράψομαι Kust. Bergl. δεύτερον αὖ σου τουτὶ γράψ. Iunt. Frob. Invern. δεύτερον αὖ σου τουτὶ γράφομαι Crat. Brunck. Bekk. Dind. Hirschig. Bergk. δ. αὖ ταυτὶ γράψομαι Iunt. 1540. δεύτερον αὖ τουτὶ γράψομαι 'γὼ Toup.

v. 571. τῆς εὐθύνης = τῆς δίκης (V. Vict.) vel τοῦ τιμήματος.

v. 572. ἀρνός. Quum supra dixerit βληχᾶται, nunc bestiolarum nominibus utitur pro liberorum. Itaque ἀρνὸς pro ἄρρενος, χοιριδίοις, quod simul πρὸς τὸ κακέμφατον dictum est, pro θηλείαις. Ita in Acharn. 746 sq. Megarensis filiae, quod ὑποκοριστικῶς porci vocantur, etiam porcorum instar grunnire iubentur. cf. Thesm. 289 c. notis Dindorfii et Engeri.

v. 572. De constructione vid. Reis. C. p. 226. Ad πιθέσθαι supplendum ἀντιβολεῖ.

v. 574. κόλλοπα: schol. σκληρότατον τοῦτο. κόλλοπες λέγονται οἱ πασσαλίσκοι τῆς κιθάρας, εἰς οὓς ἀποδεσμοῦνται αἱ νευραὶ καὶ τείνονται στρεφομένων. Eodem sensu Noster ap. Etymol. M. p. 526, 20 s. v. κόλλοπες: Οἶμαι γὰρ αὐτὸν (Aeschylum) κόλλοπι ἐοικέναι, scil. διὰ τὴν σκληρότητα. Etiam hoc loco compares illud κατάβα senis v. 978. Cf. Ran. 700 τῆς ὀργῆς ἀνέντες, et comp. Av. 383 τῆς ὀργῆς χαλᾶν (Bergl.).

v. 575. καταχήνη = κατάγελως, καταφρόνησις. Cf. Eccl. 631 ἡ τῶν σεμνοτέρων καταχήνη. Cf. Lobeck.

καὶ τἀγαθά μοι μέμνησ' ἄχεις φάσκων τῆς Ἑλλάδος ἄρχειν.

ΦΙΛΟΚΛΕΩΝ.

παίδων τοίνυν δοκιμαζομένων τᾀδοῖα πάρεστι θεᾶσθαι.
κἂν Οἴαγρος εἰσέλθῃ φεύγων, οὐκ ἀποφεύγει πρὶν ἂν ἡμῖν
ἐκ τῆς Νιόβης εἴπῃ ῥῆσιν τὴν καλλίστην ἀπολέξας.
κἂν αὐλητής γε δίκην νικᾷ, ταύτης ἡμῖν ἐπίχειρα

Em. Suid. I p. 116. δεύτ. αὖ τοῦτο γράφωμαι 'γὼ et — τουτί γράφομαι 'γώ Dawes. p. 269. τουτὶ γράψω μοι Bentl. δ. αὖ τουτὶ γράψωμαι Lenting. τουτὶ γράψω Fl. Chr.

v. 577. φάσκων τῆς Ἑλλάδος ἄρχειν R. Iunt. Frob. Kust. Inv. Bekk. Dind. Hirsch. Bergk. τὴν Ἑλλάδος ἀρχὴν V. B. C. Δ. Ald. Crat. Brunck. Lenting. — Lusit Reiskius: καὶ τἀγάθ' ἅ μοι ὑμνεῖς, πάσης φάσκων τῆς Ἑλλάδος ἄρχειν.

ἄχρις R. V. Γ. mendose pro ἄχεις.

v. 578. αἰδοῖα vulgo. τᾀδοῖα Cob. Mnem. l. l.

Aglaoph. p. 970 sqq. De interrogandi formula ἆρ' οὐ cf. Pors. ad Av. 798, infra v. 620.

v. 578. δοκιμαζομένων: schol. πρὸς τὸ ἔθος. Ἀριστοτέλης δέ φησιν, ὅτι ψήφῳ οἱ ἐγγραφόμενοι δοκιμάζονται οἱ νεώτεροι μὴ ἐτῶν ιη' εἶεν (μὴ νεώτεροι — εἶεν?). Ἴσως δ' ἂν περὶ τῶν κρινομένων παίδων εἰς τοὺς γυμνικοὺς ἀγῶνας λέγοι, οὐχ ὡς ἐν δικαστηρίῳ κρινομένων ἀλλ' ὑπὸ τῶν πρεσβυτέρων. De δοκιμασίᾳ vid. Schoem. Ant. i. p. Gr. p. 208. Herm.. Staatsalt. §. 123. Multa attulit Florens, scholiasta duce, ab hoc loco aliena. Neque puto hoc loco morem intelligi illum nominis profitendi omnibus coram senioribus, non iudicibus tantum usitatum, sed alludere poetam ad hoc civitatis institutum. Debebat igitur οἰκετῶν, δούλων βασανιζομένων senex opinor dicere, at dicit, quo semper potest munere fungi, ubi eius occasio datur legitima, παίδων δοκιμαζομένων. Cf. Harpocr. s. v. δοκιμασθείς, βάσανος.

v. 579. Οἴαγρος: schol. ὅτι τραγικὸς ὑποκριτὴς (ὁ Οἴαγρος, εἴρηται πρότερον). (Respicit fortasse ad schol. v. 566, ubi excidisse videntur verba fere haec: ὡς καὶ Οἴαγρος post ὑποκριτής.) ὡς θαυμάζων δὲ αὐτόν φησιν (ὅτι)· κἂν ἐκεῖνος ὁ μέγας καταδικασθῇ. Ἐκ τῆς Νιόβης δέ· καὶ γὰρ ὑπεκρίθη τὴν Νιόβην ἢ Σοφοκλέους ἢ Αἰσχύλου. Temere scholium, quod huc pertineat, ad v. 566 translatum esse ibique Οἴαγρος non Αἴσωπος legendum satis temere iudicavit Dind. Ibi enim Aesopus dicitur actor γελοιώδης, hic de bono agitur actore. Quod idem addit „celebratus Ciceronis laudibus est Aesopus histrio Roscii aequalis" eo nunc supersedere possumus, quum Aesopi nomen frequens fuerit. Ex eodem scholio Aeschyli Niobam intelligendam esse Dindorfius colligit: sed propter verba τὴν καλλίστην ἀπολέξας Sophoclem subauditum esse dixerim.

v. 581. δίκην νικᾷ = ἀποφεύγει. cf. Eq. 93 νικῶσιν δίκας. cf. Valcken.

ἐν φορβειᾷ τοῖσι δικασταῖς ἔξοδον ηὔλησ' ἀπιοῦσιν.
κἂν ἀποθνήσκων ὁ πατήρ τῳ δῷ καταλείπων παῖδ' ἐπί-
κληρον,
κλάειν ἡμεῖς μακρὰ τὴν κεφαλὴν εἰπόντες τῇ διαθήκῃ
καὶ τῇ κόγχῃ τῇ πάνυ σεμνῶς τοῖς σημείοισιν ἐπούσῃ,
ἔδομεν ταύτην ὅστις ἂν ἡμᾶς ἀντιβολήσας ἀναπείσῃ.

v. 583. καταλιπὼν R. V. Ald. Crat. Iunt. Frob. Scal. Kust. καταλείπων B. Δ. Flor. Chr. Brunck. rell. et Porson.

v. 586. ἀναπείσῃ vulgo. ἀναπείθοι V.

Diatrib. p. 251, qui dubitat utrum δίκῃ an δίκην scriptum sit.

ibid. ἐπίχειρα: schol. μισθούς, τὰ ἀπὸ τῶν χειρῶν κέρδη. Duplici opinor sensu dictum et quod iudices manu immittunt calculos et quod tibicen sine manu digitisve nullus est. Optime igitur vertas: Handgeld. De reliquis vid. H. Stephan. s. v.

v. 582. ἐν φορβειᾷ: schol. φορβειαί εἰσι τὰ δέρματα τὰ περὶ τὰ στόματα τῶν αὐλητῶν προσδεσμευόμενα· (Av. 861 οὔπω κόρακ' εἶδον ἐμπεφορβιωμένον: ibi schol. addit ἵνα μὴ σχισθῇ τὸ χεῖλος αὐτοῦ, i. e. ut sonus et flatus tibicinis contineatur. Cf. Suid. et Hesych. s. v. et fragm. Sophocl. ap. Cicer. ad Att. II, 16 φορβειᾶς ἄτερ.) ὅπως ἂν σύμμετρον τὸ πνεῦμα πεμπόμενον ἡδεῖαν τὴν φωνὴν τοῦ αὐλητοῦ ποιήσῃ. ἔθος δὲ ἦν ἐν ταῖς ἐξόδοις τῶν τῆς τραγῳδίας χορικῶν προσώπων προηγεῖσθαι αὐλητήν, ὥστε αὐλοῦντα προπέμπειν, ὅπερ ἔλαβεν εἰς ἰδιότητα τῶν δικαστῶν ὁ Φιλοκλέων, ὅτι οὕτως περὶ τὸ στόμα εἶχον οἱ δικασταί. Sed quum φορβειὰ etiam ἡ τροφὴ sit, etiam hoc loco τὸ δεῖπνον vel τὸν δορπηστὸν (Vesp. 103) subaudiri puto.

v. 583. ἐπίκληρος — ἡ νῦν μονοκληρονόμος (Universalerbin) καλουμένη. cf. Schoem. Antiq. p. 194 sq.

v. 584. κλάειν μακρὰ τὴν κεφαλήν. Explicat scholiasta Plut. 612 λείπει τὸ τύπτουσαν — αἱ γὰρ γυναῖκες, ὅταν κλάωσι, τὰς ἑαυτῶν κεφαλὰς τύπτουσι. Thesm. 218 subaudiendum igitur τὴν κεφαλὴν τύπτοντα. Eccl. 245 τὰς κεφαλὰς τύπτοντας. Similiter Eq. 432 tantum est κλάειν μακρά. Pac. 255 κλαύσει μακρά. Sic οἰμώξει μακρὰ Plut. 111, Av. 1207; κωκύειν μακρὰ Ran. 34. Denique comp. Lys. 1222 κωκύσεσθε τὰς τρίχας μακρά, ubi schol. ἀντὶ τοῦ τὸν ἐγκέφαλον ἢ τὰς τρίχας καιομένας (leg. καιόμεναι). Ceterum bene monuit Bergler. κλάειν εἰπόντες τῇ κόγχῃ idem esse quod ἀνακογχυλιάσαντες τὴν διαθήκην v. 589.

v. 585. κόγχῃ: schol. ὡς κόγχας ἐπιτιθέντων ταῖς σφραγῖσιν (τοῖς σημείοις) ἀσφαλείας ἕνεκα. — διὰ τὸ μὴ ἀφανίζεσθαι τοὺς τύπους αὐτῆς.

v. 586. ἔδομεν. Bene Flor. Chr. comp. Cicer. in Verr. (3, 50): pupillos et pupillas certissimam praedam esse praetoribus. Roga nostrates.

καὶ ταῦτ' ἀνυπεύθυνοι δρῶμεν· τῶν δ' ἄλλων οὐδεμί' ἀρχή.

ΒΔΕΛΥΚΛΕΩΝ.

τουτὶ γὰρ τῶν σεμνῶν τούτων ὧν εἴρηκας μακαρίζω·
τῆς δ' ἐπικλήρου τὴν διαθήκην ἀδικεῖς ἀνακογχυλιάζων.

ΦΙΛΟΚΛΕΩΝ.

ἔτι δ' ἡ βουλὴ χὡ δῆμος ὅταν κρῖναι μέγα πρᾶγμ' ἀπορήσῃ,
ἐψήφισται τοὺς ἀδικοῦντας τοῖσι δικασταῖς παραδοῦναι·
εἶτ' Εὔαθλος χὡ μέγας οὗτος κολακώνυμος ἀσπιδαποβλὴς

v. 587. τῶν δ' ἄλλων οὐδενὶ ἀρκεῖ i. e. reliquorum hoc nemini bene cedit, Reisk.

v. 588. γὰρ τὸ σεμνὸν V. τοι σεμνὸν vulgo. σεμνῶν R., quod rec. Hirschig. σε μόνον Reisk. Porson. recep. Dind. Bergk. — Fort. σεμνὸν ἁπάντων Bentl. τουτὶ γάρ τοι σεμνόν· τούτων, ὧν εἰρ. μ. Lenting. Scribo τουτὶ γὰρ τῶν σεμνῶν.

v. 587. ἀνυπεύθυνοι, dumam gistratus omnes sunt ὑπεύθυνοι: cf. Schoem. Antiq. p. 239 sq. Ad sequentia — ἀρχὴ supplendum ἀνυπεύθυνός ἐστι, itaque ad ἄλλων suppl. ἀρχῶν. De ἀρχὴ et ἄρχειν cf. Dobr. Add. ad Pors. Ar. p. 110.

v. 588. σεμνῶν. Senex quum dixerit πάνυ σεμνῶς v. 585, deridetur a filio, omnia illa, quae praedicaverat, τὰ σεμνὰ ταῦτα appellante. τουτὶ vero cum scholiasta ad ἀνυπεύθυνον referendum, quod solum laude atque invidia sit dignum.

v. 589. ἀνακογχυλιάζων = καταλύων, simul ὑποκοριστικῶς πρὸς τὴν κογχύλην haeredis unicae. Verbo utitur Plato ap. Poll. VI, 25. Mein. C. II p. 685 et Eupolis ap. Harpocr. p. 35. Bekk. annot. ἀναγαργαρίσασθαι eius loco dixit, Mein. C. II p. 534 (durch den Hals iagen). In Lys. 1200, proprie quod in hac re dicitur, legimus ἀνασπάσαι.

v. 590. μέγα πρᾶγμ': vel coniurationem vel patriae proditionem, similia.

v. 592. Εὔαθλος ῥήτωρ συκοφάντης, οὗ μνημονεύει καὶ ἐν Ἀχαρνεῦσι (710) καὶ ἐν Ὁλκάσιν οὕτως· ἔστι τις πονηρὸς ἡμῶν τοξότης συνήγορος | εὐρύπρωκτος ὥσπερ Εὔαθλος παρ' ὑμῖν τοῖς νεοῖς (e schol. Ach. 710 suppletum. cf. Bergk. ap. Mein. C. II p. 1121). μνημονεύει δὲ αὐτοῦ καὶ Πλάτων ἐν Πεισάνδρῳ (Mein. C. I p. 180. II p. 651) καὶ Κρατῖνος ἐν Θρᾴτταις (Mein. C. II p. 67). Cf. Bergk. Rel. Com. p. 98.

ib. κολακώνυμος i. e. Κλεώνυμος, de quo vid. ad v. 19. cf. Mein. C. II p. 394. ἀσπιδαποβλής = ῥίψασπις Nub. 352.

οὐχὶ προδώσειν ὑμᾶς φασιν, περὶ τοῦ πλήθους δὲ μαχεῖσθαι.
κἂν τῷ δήμῳ γνώμην οὐδεὶς πώποτ' ἐνίκησεν, ἐὰν μὴ
εἴπῃ τὰ δικαστήρι' ἀφεῖναι πρώτιστα μίαν δικάσαντας.
αὐτὸς δὲ Κλέων ὁ κεκραξιδάμας μόνον ἡμᾶς οὐ περιτρώγει,
ἀλλὰ φυλάττει διὰ χειρὸς ἔχων καὶ τὰς μυίας ἀπαμύνει.
σὺ δὲ τὸν πατέρ' οὐδ' ὁτιοῦν τούτων τὸν σαυτοῦ πώποτ' ἔδρασας.
ἀλλὰ Θέωρος, καίτοὐστὶν ἀνὴρ Εὐφημίου οὐδὲν ἐλάττων,
τὸν σπόγγον ἔχων ἐκ τῆς λεκάνης τἀμβάδι' ἡμῶν περικωνεῖ.

v. 593. ἡμᾶς vulgò. ὑμᾶς Brunck. Kust. Invern. Bergk., quod praestat propter v. 590 et, quod sequitur, τοῦ πλήθους.
v. 595. Hirschig. Philol. 1850. p. 283 suspicabatur πρῶτα μίαν ἐκδικάσαντας, comparato forsan Eq. 50. Cf. Mnemos. I p. 426.
— δικαστήρια φῆναι Γ.
v. 596. μόνον debetur Flor. Chr. rec. Brunck. μόνους R. V. B. C. Ald. Crat. Iunt. Frob. μόνος Kust.
— δὲ Κλέων R. V. δ' ὁ Κλ. vulgo.
v. 599. καίτοὐστὶν V. sec. Cob. Dind. Hirsch. Bergk. Reis. Synt. cr. p. 27. Elmsl. Acharn. 611. καί που 'στὶν R. Invern. καίτοι 'στὶν vulgo.
v. 600. σπόγγον vulgo. Elmsl. Ach. 463. σφόγγον Brunckius, probatus Dindorfio. — ἔχων vulgo. ἑλὼν Reiskius.

v. 593. Euathli enim et Cleonymi peccata et vitia ex eorum numero sunt, quae modo μέγα πρᾶγμα dixit. Quod vero confirmant, mentiuntur, iudicum metu permoti. De Cleonymo cf. Droysen. Ar. Vög. Rhein. Mus. 1835. III p. 186.

v. 595. Etiam populi concionibus potiores sunt iudices, potiora iudicia. Iudices enim etiam ecclesiastae sunt. Itaque, qui non favet iudicibus, nunquam orator vincit sententia sua. Favet autem is, qui suffragio lato causam finitam esse ait, neque longius iudices in foro adesse cogit. De forma versus v. Reis. C. p. 172. de ἀφεῖναι Elmsl. Ach. 173.

v. 596. κεκραξιδάμας. Eq. 36 κεκράκτης. Habet enim vocem ἐμπεπρησμένης ὑός, supra v. 36. schol. ὁ τῇ βοῇ δαμάζων.

v. 597. ἀπαμύνει. Comp. effigiem Populi senectute decrepiti in Equitt.

v. 598. οὐδ' ὁτιοῦν. Cf. Bergk. Rel. Com. p. 279.

v. 599. Euphemius, homo ceterum ignotus, cum Theoro (v. 42) una perstringitur ut adulator.

v. 600. περικωνεῖ: schol. κυρίως τὸ πισσῶσαι τὰ κεράμια. Cf. Etymol.

σκέψαι δ' ἀπὸ τῶν ἀγαθῶν οἵων μ' ἀποκλείεις καὶ κατε-
ρύκεις,
ἣν δουλείαν οὖσαν ἔφασκες χὐπηρεσίαν ἀποδείξειν.

ΒΔΕΛΥΚΛΕΩΝ.

ἔμπλησο λέγων· πάντως γάρ τοι παύσει ποτὲ κἀναφανήσει
πρωκτὸς λουτροῦ περιγιγνόμενος τῆς ἀρχῆς τῆς περι-
σέμνου.

ΦΙΛΟΚΛΕΩΝ.

ὃ δέ γ' ἥδιστον τούτων ἐστὶν πάντων, οὗ 'γὼ 'πιλελήσμην·
ὅταν οἴκαδ' ἴω τὸν μισθὸν ἔχων, εἶτ' εἰσήκοντά με
πάντες

v. 601. οἵων ἀποκλείεις vulgo. οἵων μ' ἀποκλ. Hirschig. σκέψαι δέ μ' ὅσων ἀγαθῶν οἵων τ' coni. Bergk. ed. II.

v. 602. καὶ ὑπηρεσίαν R. Bentleius, prob. Dind., qui tamen edidit χὐπηρεσίαν, ut vulgo legitur.

v. 604. περιγινόμενος V. sec. Cob. Kust. περιγενόμενος Ald. Iunt. Fl. Chr. περιγιγνόμενος post Brunckium.

v. 605. ὃ δέ γ' ἥδιστον vulgo. Pors. ὃ δ' ἔθ' ἥδιστον proponit.

v. 606. κἄπειτ' εἰσήκονθ' ἅμα R. καθ εἰσήκενθάμε V. sec. Cob. κἄτ' εἰσήκοντα με V. sec. B. ·ήκονθ' ἅμα B. Δ. κἄπειθ' εἰσήκονθ' ἅμα C. κἄπειθ' εἰσήκονθ' Ald. Iunt. Hinc Inv. ut Rav. corrupte. κᾆτ' εἰσήκονθ' ἅμα Flor. Chr. Kust. Bergl. Bekk. Dind. in Oxon. κἄπειθ' ἥκονθ' Brunck. Dind. in Paris. Hirsch. Bergk. — Porsonus Kusteri κᾆτ' probat. Dind. compositum εἰσήκειν ferri non posse censens non cogitavit, Comicum adhibuisse μεθήκοι Eq. 937, προσήκων Nub. 513; quamquam forma ἦλθον in compositis multo est frequentior. Sequor Ven., qui legisse videtur

M. p. 551, 23; et Bergk. ap. Mein. C. II p. 1157. Nostro loco valet ἀποψῆν vel ἀλείφειν.

v. 602. χὐπηρεσίαν. Cf. Mein. C. IV p. 670.

v. 604. πρωκτὸς λουτροῦ: schol. Καλλίστρατος δὲ ἐπὶ τῶν βιαζομένων εἰς κακὸν ἑαυτούς. ὡς εἴτις βιάζοιτο μὴ ἀποπλύνεσθαι. Suid. (cf. Photius, Hes.) ἐπὶ τῶν ἀνωφελῶν καὶ εἰκῇ πραττομένων ἐλέγετο. Rav. et Suid. παροιμία ἐπὶ τῶν μὴ δυναμένων νίψασθαι τῆς κοιλίας φερομένης συνεχῶς. Brunckius commate distingui vult post περιγιγν. quum ordo sit παύσει ποτὲ τῆς ἀρχῆς i. e. λέγων περὶ τῆς ἀρχῆς. Immo ab utroque pendet, a παύσει et περιγιγνόμενος: desines tandem atque apparebis, ut podex lotionem vincit cacando, ita loquendo vincere imperium tuum sanctissimum. Plura igitur loquacitas tua proferet, quam sustinere possit res praedicata. Haec est senis incitati διάρροια verborum senilis. — Alii aliter.

ἀσπάζωνται διὰ τἀργύριον, καὶ πρῶτα μὲν ἡ θυγάτηρ με
ἀπονίζῃ καὶ τὼ πόδ' ἀλείφῃ, καὶ προσκύψασα φιλῇ με
καὶ παππάζουσ' ἅμα τῇ γλώττῃ τὸ τριώβολον ἐκκαλαμᾶται,
καὶ τὸ γύναιόν μ' ὑποθωπεῦσαν φυστὴν μᾶζαν προσενέγκῃ,
κἄπειτα καθεζομένη παρ' ἐμοὶ προσαναγκάζῃ, φάγε τουτί,
ἔντραγε τουτί· τούτοισιν ἐγὼ γάνυμαι, κοὐ μή με δεήσῃ
εἰς σὲ βλέψαι καὶ τὸν ταμίαν, ὁπότ' ἄριστον παραθήσει
καταρασάμενος καὶ τονθορύσας, ἄλλην μή μοι ταχὺ μάξῃ.

εἰσήκοντά με. Cur enim ἅμα, quum sequatur πρῶτα μέν? Cf. Aesch. Ag. 1140. Herm. Reliquis lectionibus probatis quartam addidit Scal.: κἄπειτ' εἰσήκονθ', deleto τὸν ante μισθόν.

v. 608. Pro φιλήσῃ scripsi φιλῇ με.

v. 609. παππάζουσ' R. vulgo. παππίζουσ' V. Suid. s. v. ἐκκαλαμᾶται. Bentl. Dind. Hirsch. Bergk. — τὸ post Flor. Christ. addunt editores.

v. 612. δεήσῃ R. V. sec. B., δεήσῃ V. sec. Cob. καὶ μή με δεήσῃ vulgo. δεήσει Brunck. Inv. Hirsch. κεἰ μή με δεήσει Elmsl. ad Oed. Tyr. 662. Dind. in Paris. — κοὐ μή με δεήσῃ Fr. Ran. 41. quod recepi. Bergk. „fort. δεῆσαι" idem ed. II. „fort. κοὐ μή με δεήσῃ". Dobr. κοὐ μή με δεήσει.

ibid. τοῖσιν ἐγώ R. vulgo. τούτοισιν Bentlei. Elmsl. Ach. 7. τοιοῖσιν Porson.

v. 613. ὁππότ' ἄριστον Fl. Chr. Scribendum ὅτε τἄριστον.

v. 614. τονθορύσας, ἄλλην R. V. vulgo. ἀλλ' ἣν Γ. τονθορύσας. ἀλλ' ἣν

v. 608. ἀπονίζῃ: schol. παλαιὰ ἡ διὰ γυναικῶν τημελία· καὶ οὕτως ἐτημέλουν τοὺς πατέρας καὶ γέροντας, ὥστε μετὰ τὸ νίψαι ἀλείφειν τοὺς πόδας. Inde Euphronius λιπαροὺς πόδας hoc sensu dixisse Homerum annotavit.

v. 609. παππάζουσα. Pervariae sunt formae apud Comicum, quibus patribus blandiuntur liberi et iuniores: πάππα, πάππαν, παππία, παππίδιον. Quae omnes carent, ut consentaneum est, nominativo, ut Homericum ἄττα.

ib. ἐκκαλαμᾶται: schol. ἀποσπᾷ, ἀπὸ τῶν διὰ καλάμου τοὺς ἰχθύας ἀγρευόντων. cf. ad v. 381.

v. 610. φυστὴν μᾶζαν: schol. φ. μ. ἡ ἐξ ἀλφίτων καὶ οἴνου. ὀξυτόνως δέ, ὥς φησιν Ἡρωδιανός. cf. Athen. IV, 137 c. IV, 131 a. Mein. C. III p. 184. Suid. φύστην s. v.

v. 612. φάγε — ἔντραγε. Animadvertas garrulitatem anulae ut Eq. 51 coriarii. — γάνυμαι, cf. Ach. 7 ἐγανώθην, verbum epicum et tragicum. γάνος Aesch. in Ranis 1320.

v. 614. καταρασάμενος: cf. Lys. 815. Ran. 746 ὅταν καταράσωμαι λάθρᾳ τῷ δεσπότῃ. Ξ. τί δὲ τονθορύζων. Ach. 683 senes: τονθορύζοντες δὲ γήρᾳ. Comp. τονθολυγοῦντες Pherecratis ap.

τάδε κέκτημαι πρόβλημα κακῶν, σκευὴν βελέων ἀλεωρήν.
κἂν οἶνόν μοι μὴ 'γχῇς σὺ πιεῖν, τὸν ὄνον τόνδ' ἐσκεκόμισμαι
οἴνου μεστόν, κᾆτ' ἐγχέομαι κλίνας· οὗτος δὲ κεχηνὼς
βρωμησάμενος τοῦ σοῦ δίνου μέγα καὶ στράτιον κατέπαρδεν.
ἆρ' οὐ μεγάλην ἀρχὴν ἄρχω
καὶ τῆς τοῦ Διὸς οὐδὲν ἐλάττω,
ὅστις ἀκούω ταὔθ' ἅπερ ὁ Ζεύς;
ἢν γοῦν ἡμεῖς θορυβήσωμεν,

Elmsl. Dobr. recep. Dind. Hirsch. Retinui vulgatam, quam satis defendit Reiskius δέει supplendo. Contra Elmsleii v. 616 κἂν — maxime commendatur. At convenit seni incitata magis atque abrupta loquendi ratio.

v. 616. μὴ 'γχῇς R. V. B. Δ. Flor. Chr. Reisk. Brunck. et recentiores. μὴν 'κχῇς Ald. Iunt. μὴ 'κχῇς Kust. μὴ δῷς malebat Hirschig. non probatus C. F. Hermanno. μὴ 'γχεῖς Elmsl. Med. p. 146 v. 387, quamquam dubitanter (pro ἐγχέῃς).

v. 619. ἆρ' οὐ μεγάλην ἀρχὴν ἄρχω | καὶ τῆς τοῦ Διὸς οὐδὲν ἐλάττω vulgo. τῆς om. R. V. Quare Porson. Invern. uno tetrametro comprehendunt catal., item Bergk. — Hirschig. in editione vulgatam sequens, in Philol. V p. 285 omisso τοῦ, in Mnemos. II p. 426 omisso καὶ tetrametrum effecit. Sequor vulgatam, quod ab ἆρ' οὐ incipit πνῖγος.

v. 621. ὥσπερ R. Iunt. Iunt. 1540 mendose. et Invern. ἅπερ Ald. Kust. Scal.

Ath. VI 268 e. Mein. C. II p. 301. Bergk. Rel. Com. p. 292. cf. Elmsl. Ach. l.

v. 615. „Loquitur Ὁμηρικῶς" Dind. cf. Il. XII, 57 (XII, 134 revocari iubet Porsonus κακῶν βελέων ἀλεωρήν), XV, 533, al. in Iliade.

τάδε = τὸν τριώβολον.

v. 616. ὄνον: schol. εἶδος ἀγγείου. ἴσως δὲ διὰ τὸ διάπλασμα ἔχειν ὄνου μορφήν. Et R. τινὲς τὸν οἶνον ἀντὶ τοῦ οἰνηρὸν ἀγγεῖον (leg. τὸν ὄνον).

v. 618. οὗτος: schol. ὁ ὄνος. ἔπαιξε δὲ ὡς πρὸς τὸ ζῷον, βρωμᾶσθαι δέ ἐστι τὸ πεινῶντα τὸν ὄνον ὀγκᾶσθαι. δῖνος δέ ἐστιν ἀγγεῖόν τι κεράμειον οἴνου, οἷον πρόχυμα, βάσιν οὐκ ἔχον, ἀλλὰ κάτωθεν ὑπότροχον. Tribus itaque verbis ludit οἶνος, ὄνος, δῖνος: Nub. 1474 verbo χυτρεοῦν aperte ad hunc verbi δῖνος sensum. Cum οἶνος δῖνος compares ἑστηκώς ἐστυκώς, βοῖ βοηθεῖν, ὑῖ ὑήνια similia, de quibus, quatenus ad pronunciationem et sonum vocalium linguae Graecae pertineant, alio exponam loco. Ceterum ludit Noster etiam verbo οὗτος, quo ὄνον designari et scholiastae et fortasse spectatores crediderunt, quo tamen simul semet designat senex εὖ κἀπιχωρίως.

ib. στράτιον: schol. τὸ εἰς πολλοὺς διῆκον, imperatorie. Hesych. πολεμικὸν ἢ φοβερόν, Phot. μέγα καὶ σοβαρόν.

v. 622. θορυβεῖν proprie dicitur strepitus fori.

πᾶς τίς φησιν τῶν παριόντων,
οἷον βροντᾷ τὸ δικαστήριον,
ὦ Ζεῦ βασιλεῦ.
κἂν ἀστράψω, ποππύζουσιν,
κἀγκεχόδασίν μ' οἱ πλουτοῦντες
καὶ πάνυ σεμνοί.
καὶ σὺ δέδοικάς με μάλιστ' αὐτός·
νὴ τὴν Δήμητρα δέδοικας. ἐγὼ δ'
ἀπολοίμην, εἴ σε δέδοικα.

ΧΟΡΟΣ.

ἀντ. δ' οὐπώποθ' οὕτω καθαρῶς
οὐδενὸς ἠκούσαμεν, οὐ-
δὲ ξυνετῶς λέγοντος.

ΦΙΛΟΚΛΕΩΝ.

οὔκ, ἀλλ' ἐρήμας ᾤεθ' οὗτος ῥᾳδίως τρυγήσειν.

v. 623. πᾶς τίς φησιν τῶν παριόντων | τὸ δικαστήριον· οἷον βροντᾷς ὦ Ζ. β. Porson. — φήσει Fl. Chr.
v. 627. κἀγκεχόδασίν μ' R. V. vulgo. ἐγκεχόδασί γ' Fritzsch. Ran. 479. π. τ' ἐγκεχόδασίν θ' Lenting. μοι pro μ'· οἱ Reisk.
v. 634. οὕτω ῥ. vulgo. Dawes. M. p. 233 et Pors. οὗτος. Bergk. ed. II. „haud dubie ἀλλ' οὐκ scribendum“: atqui est in textu οὔκ, ἀλλ'.

v. 626. ποππύζουσιν: schol. ἔθος γὰρ ταῖς ἀστραπαῖς ποππύζειν, i. e. sibilando timorem profiteri deumque adorare propitium. Cf. Timocl. ap. Athen. IX, 407 a. Mein. C. III p. 606.

v. 627. μ': scil. prae timore. οἱ πάνυ σεμνοὶ sunt qui supra τετραπήχεις audiunt.

v. 629. Quum ante νὴ in R. signum interlocutoris sit, Invern. verba ἐγὼ δ' ἀπολοίμην, εἴ σε δέδοικα Bdelycleoni dedit. At melius, si Rav. sequutus esset, qui praebet δέδοικα σ', tantum verba νὴ τὴν Δήμητρα δέδοικά σ' filio dedisset. Tamen procul dubio omnia senis sunt, qui substiterit paullulum filiumque adspexerit ad vim orationis suae observandam. Quem quum silentem vel verborum stultitia obstupefactum videat, timorem esse agnoscit.

v. 631. καθαρῶς = σαφῶς, non καλῶς, ut Ven. explicat. Thesm. 440 comp. Bergl.

v. 634. ἐρήμας: schol. παροιμία (οὐκ ἐρήμας τρυγήσεις) ἐπὶ τῶν ἀδεῶς τι πραττόντων, ὡς μηδενὸς αὐτοῖς ἀντιπράττοντος, ἐρήμας τρυγήσειν. ἔστι δὲ (scil. τὸ ἐρήμας τρυγ.) ἀπὸ τῶν τὰς ἀμπέλους τηρούντων ἀφροντίστως. Idem proverbium Eccl. 885: ᾤου δ' ἐρήμας οὐ παρούσης ἐνθάδε ἐμοῦ τρυγήσειν: iuvenis mulier vetulae dicit. Hic quum iudex sit, ludit senex, ἐρήμην κατη-

καλῶς γὰρ ᾔδην ὡς ἐγὼ ταύτῃ κράτιστός εἰμι.

ΧΟΡΟΣ.

ὡς δὲ πάντ' ἐπελήλυθεν
κοὐδὲν παρῆλθεν, ὥστ' ἔγωγ'
ηὐξανόμην ἀκούων,
κἀν μακάρων δικάζειν
αὐτὸς ἔδοξα νήσοις,
ἡδόμενος λέγοντι.

ΦΙΛΟΚΛΕΩΝ.

ὦσθ' οὗτος ἤδη σκορδινᾶται κἄστιν οὐκ ἐν αὑτοῦ.
ἦ μὴν ἐγώ σε τήμερον βλέπειν σκύτη ποιήσω.

ΧΟΡΟΣ.

δεῖ δέ σε παντοίας πλέκειν

v. 635. ᾔδειν vulgo. Elmsl. Ach. 35 ᾔδην. cf. Daw. M. cr. p. 233.
v. 636. ὡς δὲ πάντ' ἐπελήλυθεν vulgo. ὡς δ' ἐπὶ πάντ' ἐλήλυθεν Porson. Dind.
v. 637. ἔγωγ' vulgo. ἐγὼ Herm. El. d. m. p. 427.
v. 641. ἡδόμενος λέγοντι eiecit Hotib. p. 104.
v. 642. ὥστε R. V. ὦσθ' vulgo. ὡς Dind. in Paris. et in notis. ὡς δ' Hirschig. — ἐν αὑτοῦ vulgo. ἐν αὑτῷ R. Inv. Flor. Chr. qui etiam οὐκέθ' αὑτοῦ, probatus Dobraeo in Addendis. Ita etiam Bentl.
v. 643. βλέπειν σκύτη vulgo. σκύτη βλ. Porson. ita R. V. Γ. lemma scholii et post Invern. recentiores praeter Hirschig. — Bergk. ed. II Bdelycleoni versum dedit. Tamen filius talia nusquam minatur.
v. 644 sqq. Hotib. p. 105 sic constituit: Δεῖ δὲ παντοίας σε πλέκειν | εἰς ἀπόφευξιν παλάμας· | τὴν γὰρ ἐμὴν πεπᾶναι | τὴν ὀργὴν χαλεπόν τι (quid-

γορεῖν vel καταδικάζειν similia cogitare nos iubens. „Non cogitabat defensionem meam, inquit, sciebat enim me eloquentissimum esse.“

v. 639. δικάζειν: schol. δέον εἰπεῖν οἰκεῖν, δικάζειν ἔφασαν ὡς φιλόδικοι.

v. 642. De σκῦτος cfr. Kust. Brunck. ad Ar. Plut. 514.

v. 642. σκορδινᾶται: schol. ὃ ποιοῦσιν οἱ ἐξ ὕπνου ἀνιστάμενοι καὶ μετὰ χάσμης τὰ μέλη ἐκτείνοντες. φησὶν οὖν, ὅτι χασμᾶται καὶ διατείνεται ὑπὸ τῆς ἀθυμίας. Ach. 30 σκορδινῶμαι, πέρδομαι, de apertis oculis somniante. Paullo aliter Ran. 922 τί σκορδινᾷ (nos: was ziehst du dich) καὶ δυσφορεῖς; cui noster locus simillimus. cf. Hesych. s. v. σκορδινᾶσθαι. Pandiculari vocant Latini, ut post Foesium ad Hippocrat. monuit Elmsl. Ach. 30.

v. 643. σκύτη βλ. vid. supra ad v. 455. Proverbium dicit scholiasta et Zenobius, et Eupolidis versum affert, de quo vid. Mein. C. I p. 146. II p. 541. Scuticas prae oculis habet.

εἰς ἀπόφυξιν παλάμας.
τὴν γὰρ ἐμὴν ὀργὴν πεπᾶ-
ναι χαλεπὸν λέγοντι καὶ
μὴ πρὸς ἐμοῦ λέγοντι.
πρὸς ταῦτα μύλην ἀγαθὴν ὥρα ζητεῖν σοι καὶ νεόκοπτον,
ἢν μή τι λέγῃς, ἥτις δυνατὴ τὸν ἐμὸν θυμὸν κατερεῖξαι.

ΒΔΕΛΥΚΛΕΩΝ.

χαλεπὸν μὲν καὶ δεινῆς γνώμης καὶ μείζονος ἢ 'πὶ τρυγῳδοῖς,
ἰάσασθαι νόσον ἀρχαίαν ἐν τῇ πόλει ἐντετοκυῖαν.
ἀλλ' ὦ πάτερ ἡμέτερε Κρονίδη

ni τῷ?) | μὴ πρὸς ἐμοῦ λέγοντι. Dindorfius, in Parisiensi antistrophicorum signis appositis, in reliquis fere Porsonum sequutus post χαλεπὸν lacunae signum posuit. Porson. supplevit νεανίᾳ. Malim aut χαλεπόν γε παντὶ τῷ, quod post πεπᾶναι, aut λέγοντι καί, quod ante μὴ πρός ἐμοῦ λέγοντι sane potest excidisse.

— σε om. R.

v. 649. ἢν μή τι vulgo. ἥν μοί τι Bergk.

v. 651. ἐντετοκυῖαν vulgo. ἐντεταχυῖαν pro ἐντετηχυῖαν „quae velut liquor totam massam urbis penetravit." Reiskius.

v. 652. ἀλλ' ὦ R. Brunck. Invern. Bekk. ἀτὰρ ὦ vulgo.

v. 647. πεπᾶναι = μαλάξαι sensu transitivo ut vulgo; πεπαίνουσιν Pac. 1163 intransitivo. — πρὸς ἐμοῦ = ὑπὲρ ἐμοῦ. Sophoclem Oed. Tyr. 1433. πιθοῦ τί μοι· πρὸς σοῦ γὰρ οὐδ' ἐμοῦ φράσω, laudat Bergl.

v. 648. μύλην: per ambages loquitur chorus, cuius verba modo dicta πλέκειν παλάμας (πλέκειν μηχανάς Eur. Androm. 66) cothurnum olent: ἐπὶ μύλης νεοκόπτου τὴν ὀργὴν κατερεῖξαι, mola recens caesa iram frendere. Nam haec tantum dicturus erat: „nisi bene locutus fueris, non effugies iram meam." Meminit huius loci Poll. X, 102, Mein. Com. II p. 432; idem μύλην X, 112; porro θυμὸν κατερεῖξαι VII, 181 = ἀλεῖν, τρίβειν, λεαίνειν: schol. καταθραῦσαι. Noster Ran. 506 etiam κατερικτῶν, i. e. τῶν κατακεκομμένων ὀσπρίων. Aesch. Pers. 538 πολλαὶ δ' ἀταλαῖς χερσὶ καλύπτρας | κατερεικόμεναι | διαμυδαλέοις δάκρυσι κόλπους | τέγγουσ'. (Sequor Meinekium.) — Ad ἥτις vid. Reis. Oed. Col. p. 224.

v. 650. τρυγῳδοῖς. Bdelycleo chori cothurnum notat, simul rem per se nimis seriam (δεινῆς γνώμης) esse fatetur, quam quae comoediae iocis possit absolvi. νόσον ἐντετοκυῖαν = τὸ φιλόδικον ἐγγεννηθὲν ἢ ἐμφωλεῦον sec. schol.

v. 652. Κρονίδη. Respicit procul dubio ad grandiloquentiam patris, v. 624: οἷον βροντᾷ τὸ δικαστήριον, ὦ Ζεῦ βασιλεῦ et quae sequuntur, simul-

ΦΙΛΟΚΛΕΩΝ.

παῦσαι καὶ μὴ πατέριζε.
εἰ μὴ γὰρ ὅπως δουλεύω 'γώ, τουτὶ ταχέως με διδάξεις,
οὐκ ἔστιν ὅπως οὐχὶ τεθνήξει, κἂν χρῇ σπλάγχνων μ' ἀπέχεσθαι.

ΒΔΕΛΥΚΛΕΩΝ.

ἀκρόασαί νυν ὦ παππίδιον, χαλάσας ὀλίγον τὸ μέτωπον·
καὶ πρῶτον μὲν λόγισαι φαύλως, μὴ ψήφοις, ἀλλ' ἀπὸ χειρός,
τὸν φόρον ἡμῖν ἀπὸ τῶν πόλεων ξυλλήβδην τὸν προσιόντα·

v. 653. διδάξῃς Ald. Iunt. Kust. correxit Brunckius. ἢν — διδάξῃς Lenting.
v. 654. τεθνήσει R. V. vulgo. Bekk. τεθνήξει B. Brunck. τεθνήξεις Elmsl. Ach. 590. Dind. Hirsch. Bergk. cf. Ruhnk. Tim. p. 158.
— κἂν χρὴ V. sec. Cob. Ald. Iunt. Kust. correxit Brunck.
v. 655. νῦν vulgo ante Dind. item v. 661 νῦν ante Brunck.
— παπίδιον R. V. sec. Cob. Γ. Ald. Iunt. παππίδιον Kust.
v. 656. πρῶτον vulgo. πρῶτα Suid. s. v. φαύλως. Cf. Reis. Coni. p. 250.

que filius chori rationem loquendi continuaturus est. Quam quum interrumpat pater, pergit τρυγῳδικῶς: ὦ παππίδιον. Ac dixisset ὕπατε κρειόντων, ut est apud Homerum, quo patrem τῶν φιλοδίκων φιλοδικώτατον tanquam principem festive salutavisset. — De syllaba — ρε ante Κρονίδη producta ὁμηρικῶς vid. Pors. Hec. pr. LVI.

ibid. πατέριζε. Nos: Vatere nicht, i. e. ad rem! Laudat verbum Engerus ad Thesm. 617 τί χαρδαμίζεις; Vossius: Was kresssalatst du?

v. 654. σπλάγχνων: schol. κἂν ὡς ἀνδροφόνος λογισθῶ καὶ τῶν θυσιῶν μὴ μεταλάβω.

v. 655. χαλάσας τὸ μέτωπον = τὴν ὀργήν. schol. ἔθος γὰρ τοῖς ὀργιζομένοις αἴρειν τὰς ὀφρῦς.

v. 656. φαύλως: schol. ἁπλῶς. — μὴ ψήφοις: schol. V. πολλαχοῦ δῆλον ὅτι ψήφοις ἐλογίζοντο οἱ παλαιοί, ἀφ' οὗ τὸ ψηφίζειν. Et R. ὡς πρὸς τὸ φιλόδικον εἶπεν. Neque calculi ad supputandum praesto; quare digitis supputato.

v. 657. De hac redituum computatione praeter Boeckhium Staatsh. I p. 320 optime exposuit Schoemannus de comitiis p. 286 sq. quem cum Dindorfio exscribo: „In his quae memorantur τέλη, tributa sunt inquilinorum et libertinorum, vectigalia artium aliaque huius modi; ἑκατοσταὶ autem portoria quaedam videntur esse in Piraeeo exacta, quamquam alibi frequentior est πεντηκοστῆς s. quinquagesimae mentio; ἀγορὰς et λιμένας nominat propterea quod in foris ac portubus mercium importatarum, exportatarum ac venditarum vectigalia pendenda erant; μισθοὺς autem esse puto, quae alias μισθώματα aut μισθώσεις dicuntur, pensiones aedium, agrorum,

κἄξω τούτου τὰ τέλη χωρὶς καὶ τὰς πολλὰς ἑκατοστάς,
πρυτανεῖα, μέταλλ', ἀγοράς, λιμένας, μισθοὺς καὶ δημιόπρατα·
τούτων πλήρωμα τάλαντ' ἐγγὺς δισχίλια γίγνεται ἡμῖν.
ἀπὸ τούτων νυν κατάθες μισθὸν τοῖσι δικασταῖς ἐνιαυτοῦ,
ἓξ χιλιάσιν, κοὔπω πλείους ἐν τῇ χώρᾳ κατένασθεν,
γίγνεται ἡμῖν ἑκατὸν δήπου καὶ πεντήκοντα τάλαντα.

ΦΙΛΟΚΛΕΩΝ.

οὐδ' ἡ δεκάτη τῶν προσιόντων ἡμῖν ἄρ' ἐγίγνεθ' ὁ μισθός;

ΒΔΕΛΥΚΛΕΩΝ.

μὰ Δί' οὐ μέντοι· καὶ ποῖ τρέπεται δὴ 'πειτα τὰ χρήματα τἄλλα;

v. 659. μισθοὺς καὶ vulgo. μισθώσεις suspic. Bergk.
v. 661. τούτου R. Γ. τούτων vulgo. — κατάθες μισθὸν R. V. Inv. Bekk. Dind. Hirsch. Bergk. μ. κατάθες vulgo.
— τοῦ ἐνιαυτοῦ vulgo. τοῦ 'νιαυτοῦ R. V. C. ἐνιαυτοῦ correxit Bentleius, Pors. rec. Brunck. rell.
v. 662. κατένασθεν R. V. Γ. Inv. Bekk. Dind. Bergk. κατένασθε antea vulgo et Hirsch.
v. 663. ἡμῖν R. Ald. Iunt. ὑμῖν post Kusterum vulgo, qui κατένασθε. Scripsi κατένασθεν, ὑμῖν.
v. 665. Verba καὶ ποῖ — τἄλλα; Philocleoni, verba ἐς τούτους sqq. Bdelycleoni dedit Hot. p. 105. Sequutus est Dind. in notis et in Paris. et Hirschig. Vulgo v. 664 Philocleonis, v. 665 Bdelycleonis, vv. 666. 667 — αἰεὶ Philocleonis erant.

pascuorum aliarumque rerum publicarum, quae privatis elocari solebant; πρυτανεῖα sunt pecuniae quaedam a litigantibus ante iudicium depositae, qualia erant quae apud Romanos sacramenta dicebantur; δημιόπρατα denique sunt bona publicata, quorum venditorum pretia in aerarium redigebantur: reliqua (φόρον, μέταλλα) non opus est explicare." Cf. eiusd. Antiq. i. p. Gr. p. 314 sq. et de metallis Boeckh. Abh. d. Berl. Akad. 1815 p. 117 et Staatsh. I p. 465.

v. 662. ἓξ χιλιάσιν: vid. Prol. p. 93 sq. Ad κατένασθεν comp. Dind. Eur. Hipp. 1247 ἔκρυφθεν. Tuetur Mein. C. II p. 78 et Elmslei. ad Eurip. Med. p. 110 v. 163.

v. 663. ἑκατόν: schol. εἰς ι' μῆνας λογίζεται τὸν ἐνιαυτόν, ὡς τῶν β' εἰς ἑορτὰς προχωρούντων. ἑκάστῳ γὰρ τριώβολον τῆς ἡμέρας, [ιε' τοῦ μηνὸς] τάλαντα ἐποίει, ὡς ἐκ τῶν ἑξῆς δῆλον γίνεται.

v. 665. Cf. Reis. Coni. p. 243.

ΦΙΛΟΚΛΕΩΝ.

ἐς τούτους τούς· οὐχὶ προδώσω τὸν Ἀθηναίων κολοσυρτόν,
ἀλλὰ μαχοῦμαι περὶ τοῦ πλήθους ἀεί.

ΒΔΕΛΥΚΛΕΩΝ.

σὺ γὰρ ὦ πάτερ αὐτοὺς
ἄρχειν αἱρεῖ σαυτοῦ, τούτοις τοῖς ῥηματίοις περιπεφθείς.
χᾆθ' οὗτοι μὲν δωροδοκοῦσιν κατὰ πεντήκοντα τάλαντα
ἀπὸ τῶν πόλεων, ἐπαπειλοῦντες τοιαυτὶ κἀναφοβοῦντες·
δώσετε τὸν φόρον, ἢ βροντήσας τὴν πόλιν ὑμῶν ἀνατρέψω.
σὺ δὲ τῆς ἀρχῆς ἀγαπᾷς τῆς σῆς τοὺς ἀργελόφους περιτρώγων.

v. 668. περιπεμφθεὶς R. V. Suid. περιπεφθείς vulgo. An περιεφθείς?
v. 670. ὑπαπειλοῦντες V. sec. B. ἐπαπειλ. vulgo.
v. 671. ἀναστρέψω R. V. sec. Cob. ἀνατρέψω Ald. Iunt. Kust. recc.

v. 666. Retinui vulgatam, quod recte se habet, Philocleonem ad extremam spem decertare, deinde quod σὺ γὰρ ita melius explicabis, ubi cogitaveris, cum aliqua permotione patrem et paene re desperata loqui. Tamen facere non possum quin Bothianae quoque distributioni arrideam. Illudens filius patri stupide roganti nominat τοὺς οὐχὶ προδώσω. Hi sunt demagogi, qui τὸ οὐχὶ προδ. utique declamant et tanquam proverbium suum secum et in ore gestant, ut Cleonymus et Euathlus supra v. 593 eodem utuntur. Ad τοὺς οὐχὶ προδ. cf. Mein. C. III p. 478, qui Alexidis versum: οὐχὶ μὲν μετρίων ἀλλὰ τῶν βαβαὶ βαβαὶ cum nostro comparat. Ita Vesp. 909 τὸ ῥυππαπαῖ. — κολοσυρτόν de infima dictum plebe ut Plut. 536 καὶ παιδαρίων ὑποπεινώντων καὶ γραϊδίων κολοσυρτόν. Ibi mox σύρφαξ, ut Bergl. monuit, idem significat.

v. 667. περὶ = ὑπὲρ ambigue dictum, ut supra v. 593, aut propter versum.

v. 668. ἄρχειν. Ita in Equit. qui adulatur plebi et adorat eandem, ἄρχει. περιπεφθείς: schol. ἀπατηθείς, κολακευθείς, obcrustatus scil. ὑπὸ τῶν λεγόντων τὸ οὐχὶ προδώσω et τὸ ἀεὶ μαχοῦμαι. Plut. 159 περιπέττουσι τὴν μοχθηρίαν. cf. Pac. 869 πέπεπται. Plut. 1126 πεπεμμένον, id. 1136. 1142 et schol., qui laudat Thesmophoriazusas alteras, Bergk. ap. Mein. C. II p. 1078.

v. 669. κατὰ ν' τάλαντα = πολλά, oppositum τῷ ἀργελόφους. cf. Fritzsch. Thesm. pr. XXX.

v. 672. τοὺς ἀργελόφους: schol. τὰ περιττὰ καὶ ἄχρηστα. (ἀργέλοφοι γὰρ τῆς μηλωτῆς — mastrucae — οἱ πόδες, οὓς ποδεῶνας καλοῦσι, καὶ οὗτοι ἄχρηστοι). Nos: die Zotten. De etymo vid. Fl. Chr. ad v.

οἱ δὲ ξύμμαχοι ὡς ᾔσθηνται τὸν μὲν σύρφακα τὸν ἄλλον
ἐκ κηθαρίου λαγαρυζόμενον καὶ τραγαλίζοντα τὸ μηδέν,
σὲ μὲν ἡγοῦνται Κόννου ψῆφον, τούτοισι δὲ δωροφοροῦσιν
ὅρχας, οἶνον, δάπιδας, τυρόν, μέλι, σήσαμα, προσκεφάλαια,
φιάλας, χλανίδας, στεφάνους, ὅρμους, ἐκπώματα, πλουθυγίειαν·

v. 673. ᾔσθοντο R. V. sec. Dind. Γ. Invern. ᾔσθηνται V. sec. Cob. Suid. ᾔσθοντό γε Ald. Iunt. Kust. Correxerunt ᾔσθηνται Reisig. C. p. 165. Pors. Hecub. pr. p. L. Hotib. p. 105. Cf. Herm. El. d. m. p. 404.
v. 675. δωροδοκοῦσιν R. vulgo. δωροφοροῦσιν V. Dind. Bekk. Hirsch. Bergk. cf. Cob. Mnem. VII, 14.
v. 676. ὅρχας, οἶνον vulgo. ὅρχας οἴνου Bergk. (e Poll. VI, 14. X, 73) ap. Mein. C. II p. 1125; in edit. vulgatam sequitur. ὄρχας an scribendum sit dubitat Lobeck. Paralipp. p. 34.

v. 673. σύρφακα: (a σύρειν, Kehricht?) Bergl. comparat συρφετὸν Euphronis ap. Ath. IX, 377 d. Mein. Com. IV p. 493.

v. 674. ἐκ κηθαρίου: schol. πλέγμα ἐστὶ χανισκῶδες, ἐπιτιθέμενον τῇ κληρωτρίδι τῶν ψήφων. λαγαρυζόμενον δὲ τὰ λάγαρα ἐσθίοντα, ὅ ἐστιν εὔθραυστα καὶ εὐτελῆ τινα. — κηθάριον idem est quod κημὸς et ἡθμός, de quibus vid. Proleg. p. 35; dictum igitur pro foro et omni re iudiciali, ut sit ἐκ κηθαρίου λαγαρύζεσθαι triobolo vivere; λάγανον enim vel λάγαρον placentae satis vilis ac tenuis specimen. κήθιον idem significat, ut schol. docet ex Hermippo, cf. Mein. C. II p. 391; et λαγαρύζεσθαι etiam per σκαλεύειν i. e. ἀποξύειν — ὡς ἀπὸ τῶν δικαστικῶν ἀγγείων schol. interpretatur, adhibito Pherecrate, cuius fragm. constituit Meinek. C. II p. 313. cf. I p. 86. Idem scripturam λαγαρίζεσθαι (λαγαρυζόμενον R. V.) Photii et Hesychii ope defendit. — Quod sequitur, τραγαλίζοντα τὸ μηδέν idem valet: triobolo vivit, i. e. esurit. τραγαλίζω autem propter metrum, ut videtur, pro frequentiore τρωγαλίζειν (ab aoristo τραγεῖν).

v. 675. Κόννου ψῆφον: schol. Κόννος κιθαρῳδὸς ἦν νέος (Mein. Com. I p. 202 bene: ἐνεός). ἔστι δὲ παροιμία ἐπὶ τῶν μηδενὸς ἀξίων. Καλλίστρατος δὲ παροιμίαν φησί· Κόννου θρῖον· παρ' ἣν παίζει. — Ἄλλως. Κόννος τὰ πατρῷα κατέφαγε καὶ πένης ἦν. ψῆφον δὲ εἶπε διὰ τὸ περὶ δικαστοῦ λέγειν. In Equit. 534 memoratur Κοννᾶς, quem tibicinem vocat schol., eundem pauperem Comicus. Cf. Mein. C. I p. 202. II p. 222; et de utroque loco Bergk. Rel. Com. p. 71 sqq. et p. 19. Socratis praeceptor πενιχρὸς idem videtur fuisse atque ille, qui nostro loco nomen proverbio dedit. Scholiastarum unus Κόννας ut Μίδας scribendum esse contendit.

v. 676. ὅρχας: κεράμινα ἀγγεῖα, ὑποδεκτικὰ ταρίχων, δύο ὦτα ἔχοντα. — δάπιδας = τάπητας. Eccles. 840. Schol. laudat Plut. 527.

v. 677. πλουθυγίειαν. Etiam Av.

σοὶ δ' ὧν ἄρχεις πολλὰ μὲν ἐν γῇ πολλὰ δ' ἐφ' ὑγρᾷ πιτυλεύσας,
οὐδεὶς οὐδὲ σκορόδου κεφαλὴν τοῖς ἐψητοῖσι δίδωσιν.

ΦΙΛΟΚΛΕΩΝ.

μὰ Δί' ἀλλὰ παρ' Εὐχαρίδου καὐτὸς τρεῖς γ' ἀγλῖθας μετέπεμψα.
ἀλλ' αὐτήν μοι τὴν δουλείαν οὐκ ἀποφαίνων ἀποκναίεις.

ΒΔΕΛΥΚΛΕΩΝ.

οὐ γὰρ μεγάλη δουλεία 'στὶν τούτους μὲν ἅπαντας ἐν ἀρχαῖς
αὐτούς τ' εἶναι καὶ τοὺς κόλακας τοὺς τούτων μισθοφοροῦντας;
σοὶ δ' ἤν τις δῷ τοὺς τρεῖς ὀβολούς, ἀγαπᾷς· οὓς αὐτὸς ἐλαύνων

v. 678. σὺ δ' ὧν R. Iunt. σὺ δέ γ' ὧν V. sec. Cob. Ald. Kust. Brunck. Invern. Lenting. σοὶ δέ γ' ὧν Bergl. σοὶ δ' ὧν post Florentem Christ. Bekk. Dind. Hirsch. Bergk. σοὶ δέ γ' ὅς ἄρχεις Bentl.

v. 680. τρεῖς γ' ex R. V. Γ. Reis. p. 257, Bekk. reliqui. ἀγλίθας vulgo mendose. ἀγλῖθας Bekk. Elmsl. Ach. 759, Hirschig. ἄγλιθας Dind. Bergk.

v. 682. δουλεία 'στίν correx. Porson. recep. Dind. Bekk. Bergk. Hirsch. — Vulgo δουλεί' ἐστίν. Herm. El. d. m. p. 402.

v. 684. τις δῷ R. V. τις διδῷ C. τίς γε διδῷ B. Δ. Ald. Iunt. I. Crat. ἤν τις δῷ Iunt. Frob. Kust. Bergl. Herm. Bekk. Dind. Hirsch. Bergk. ἤν

731 inter res pretiosissimas numeratur; item Eq. 1091, ubi vid. schol.

v. 678. πιτυλεύσας: schol. πίτυλος καλεῖται ἡ καταβολὴ τῆς κώπης. i. e. καὶ πεζομαχήσας καὶ ναυμαχήσας v. 685. Πίτυλος habet Noster ap. Photium s. v. ῥόθιον, cf. Bergk. ap. Mein. C. II p. 975. — ἐψητοῖσι — τοῖς ἰχθυδίοις: cf. Arist. ap. Athen. III, 301 a b. Bergk. ap. Mein. C. II p. 962 et 1059. Satis frequens pisciculorum memoria apud comicos. — ἐφ' ὑγρᾷ dixit ὁμηρικῶς: quare productam ferri posse vocalem ὑ — Reisig. C. p. 161 censet.

v. 680. Εὐχαρίδου: schol. ὄνομα σκοροδοπώλου. Ludit nomine, quasi οἱ οὐχὶ προδώσω sint 'Αχαρίδαι. Deinde αὐτὸς μετέπεμψα recte, non μετεπεμψάμην. Schol. ἄηθες δὲ καὶ τὸ μετέπεμψα ἀντὶ τοῦ μετεπεμψάμην.

v. 681. ἀποκναίεις = ἀποκόπτεις, ἀπόλλυς, λυπεῖς. cf. Suid. s. v. Bekk. Anecd. p. 428 s. v. Mein. C. IV p. 172.

v. 682. Hunc versum propter δουλεία 'στὶν et 687 propter μειράκιόν σοι laudat Herm. El. d. m. p. 402. Idem p. 401 et Reisig. C. p. 174 versum 684 propter ἤν τις δῷ.

v. 684. τοὺς τρ. ὀβ. vid. Proleg. p. 158 sqq. Mein. C. II p. 812.

καὶ πεζομαχῶν καὶ πολιορκῶν ἐκτήσω, πολλὰ πονήσας.
καὶ πρὸς τούτοις ἐπιταττόμενος φοιτᾷς, ὃ μάλιστά μ' ἀπάγχει,
ὅταν εἰσελθὸν μειράκιόν σοι κατάπυγον, Χαιρέου υἱός,
ὡδὶ διαβάς, διακινηθεὶς τῷ σώματι καὶ τρυφερανθείς,
ἥκειν εἴπῃ πρῷ κἀν ὥρᾳ δικάσονθ'· ὡς ὅστις ἂν ὑμῶν
ὕστερος ἔλθῃ τοῦ σημείου, τὸ τριώβολον οὐ κομιεῖται·
αὐτὸς δὲ φέρει τὸ συνηγορικόν, δαρχμήν, κἂν ὕστερος ἔλθῃ·

τίς γε διδῷ τρεῖς ὀβ. Brunck. Conz. Invern. σοὶ δ' ἦν τι διδῷ, τοὺς τρ., ὀβ., ἀγ. Reis. C. p. 174. σὲ δέ γ' ἦν τ. δ. τ. τ. ὀ. ἀγαπᾶν Porson. σὲ δ' ἐάν Dobr. σοὶ δ' ἦν id. Pors. (Med. 734), σοὶ δ' ἦν γε διδῷ τ. τ. ὀ. Lenting.

ibid. οἷς R. scilicet ἀγαπᾷς οἷς Bekk. Dind. Bergk. ἀγαπᾷς· οὓς (ἐκτήσω) vulgo et Hirschig.

v. 687. κατάπυγον vulgo. καταπῦγον Dind. in Oxon. Bergk. Fritzsch. Daet. p. 55.

v. 691. δραχμήν, κἂν ὕστερος ἔλθῃ vulgo. κἂν πάντων ὕστατος ἔλθῃ Cob. Mnem. l. l., scilicet ne συνηγορικὸν a poeta explicetur. Quidni, si ita mutare fas erit, κἂν ὑμῶν ὕστερος ἔλθῃ? quod certe magis graecum olet, quam ὕστατος. Pro δραχμήν, ut vulgo scribebatur, Bergk. hoc loco, quod syllaba longa requiratur, δαρχμήν scribi iubet: item Pac. 1201 et Plut. 1019 in arsi quarti pedis. (Plut. 1019 Hirschig. ita coniecit: ὁπότε προτείνειέν γε τὰς εἴκοσι δραχμάς pro: ὁπ. πρ. γε δραχμὰς εἴκοσι). Ac reli-

v. 687. Χαιρέου: schol. οἷον οὐδὲ γνήσιος πολίτης. τὸν γὰρ Χαιρέαν Εὔπολις ἐν Βάπταις ὡς ξένον κωμῳδεῖ. cf. Mein. C. II p. 454.

v. 688. ὡδὶ διαβάς: δεικτικῶς, imitatur hominis gressum. — διακινηθείς: διακινεῖν Thesm. 170 eodem, sed proprio sensu Nub. 477. Pac. 156.

v. 690. σημείου. Quod a thesmotheta vel iussu eius datum esse, infra v. 775 videbimus; item compares 891 εἴ τις θύρασιν ἡλιαστής, εἰσίτω· ὡς ἡνίκ' ἂν λέγωσιν οὐκ εἰσφρήσομεν. Item in concionibus ad tempus atque ante signum datum adesse debebant, quo de Noster Eccles. 290 ἠπείλησε γὰρ ὁ θεσμοθέτης — μὴ δώσειν τὸ τριώβολον. Eius modi signum etiam sacrae Thesmophoriazusarum concioni datur Thesm. 277: τὸ τῆς ἐκκλησίας σημεῖον ἐν τῷ Θεσμοφορίῳ φαίνεται. cf. Fritzsch. et Enger. ad h. v. et Fritzsch. Daet. p. 127. Schoem. comit. Ath. p. 153.

v. 691. τὸ συνηγορικόν. De patronorum et oratorum mercede cf. Schoem. et Meier. Att. Proc. p. 708 sqq. et Schoem. Antiq. p. 282. Schol. κληρωτοὺς δὲ γενομένους δέκα συνηγόρους Ἀριστοτέλης φησίν. Cf. Schoem. de comit. Ath. p. 108. De συνηγόροις Schneider. ad Aristot. Pol. II p. 503 sq. (Dind.) — δραχμὴν consulto opposuit Noster modo dicto τὸ τριώβολον.

καὶ κοινωνῶν τῶν ἀρχόντων ἑτέρῳ τινὶ τῶν μεθ' ἑαυτοῦ,
ἦν τίς τι διδῷ τῶν φευγόντων, ξυνθέντε τὸ πρᾶγμα δύ' ὄντε
ἐσπουδάκατον, χᾦθ' ὡς πρίων ὁ μὲν ἕλκει ὁ δ' ἀντενέδωκεν·
σὺ δὲ χασκάζεις τὸν κωλαγρέτην· τὸ δὲ πραττόμενόν σε λέληθεν.

quis quidem locis δραχμὴ sedecies brevem habet primam, quinquies ita, ut brevis esse possit. Itaque restituendum cum Bergkio, probante Dind. ad v., Platoni ap. Athen. X, 441 e. Mein. C. II p. 675: Δόρδωνι δαρχμή. Philippidi ap. Athen. VI, 230 a. Mein. C. IV p. 469: ἄγοντι √ δαρχμὰς ἀργυρῷ, et Antiphani ap. Athen. VII, 299 e. Mein. C. III p. 86: τούτων δὲ δαρχμάς aut δραχμὰς δὲ τούτων. — In Alexid. fragm. ap. Athen. XI, 502 f. v. 6 pro ἦγεν δύο δραχμάς, κυμβίον δὲ τέτταρας scripserim δραχμὰς δύ' ἦγεν, quod tribrachys male sonat et δραχμὴ ultimam, quod sciam, nusquam in thesi habet, scilicet post tribrachyn. cf. Dobr. Add. ad Pors. Ar. p. 116. Elmsl. Eur. Med. p. 105 v. 140 prioris syllabae productionem defendit.

v. 694. πρίον' ὁ μὲν R. V. sec. B. πρίονες ὁ μὲν V. sec. Cob. Γ. πρίων B. C. πρίον' ὁ μὲν Ald. Iunt. Kust. Bergl. Bekk. πρίων Brunck. Invern. Conz. πρίων' Dind. comparato Photio p. 448, 19 s. v. πρίων. πρίονες ὁ μὲν ἕ. (anapaestus post dactylum) Bergk. χᾦθ' ὡς πρίονθ' ὁ μὲν ἕ. Hirschig. χὤσπερ πρίονθ' Reis. p. 313, probatus Meinekio Com. II p. 205 et Dobraeo. Sequor Bentleium, qui „lege πρίων participium;" atque ita Lob. Parall. p. 554. Hirschig., qui Reisigium ignorare videtur, Dobraeo debere se ait lectionem πρίονθ'. — Porro ἀντανέδωκε V. sec. Cob. vulgo. ἀντενέδωκε Dobraeus, quod recep. Dind. Bergk.

v. 695. κωλαγρέτην R. (iam Fl. Chr. κωλακρέται quasi κωλαγρέται) Dind. Hirsch. Bergk. — κωλακρέται V. vulgo.

v. 692. ἀρχόντων: qui iudiciis praeerant: vid. Proleg. p. 166.

v. 694. πρίων participium satis potest explicari, supplendum enim ad ὁ δὲ: ut serram ducens alter trahit, alter remittit: ὁ μὲν quum ἄρχων est, ὁ δὲ est συνήγορος, et sic invicem. cf. Cob. Mnem. VII p. 74 sq.

v. 695. χασκάζεις, scilicet ut simul ore triobolum excipiat. κωλαγρέτην: schol. ὁ κατέχων τὰ χρήματα τῆς πόλεως, ὁ ταμίας τοῦ δικαστικοῦ μισθοῦ καὶ τῶν εἰς θεοὺς ἀναλωμάτων. νόμος δὲ ἦν τὰ ὑπολειπόμενα τῆς θυσίας τοὺς ἱερέας λαμβάνειν, ἅ εἰσιν οἷον δέρματα καὶ κωλαῖ. cf. Boeckh. Staatsh. I p. 186 sqq. Schoem. Antiq. p. 249 sq. Tim. lex. Plat. s. v.

ΦΙΛΟΚΛΕΩΝ.

ταυτί με ποιοῦσ'; οἴμοι, τί λέγεις; ὥς μου τὸν θῖνα ταράττεις,
καὶ τὸν νοῦν μου προσάγεις μᾶλλον, κοὐκ οἶδ' ὅ τι χρῆμά με ποιεῖς.

ΒΔΕΛΥΚΛΕΩΝ.

σκέψαι τοίνυν ὡς ἐξόν σοι πλουτεῖν καὶ τοῖσιν ἅπασιν,
ὑπὸ τῶν ἀεὶ δημιζόντων οὐκ οἶδ' ὅπη ἐγκεκύκλησαι·
ὅστις πόλεων ἄρχων πλείστων, ἀπὸ τοῦ Πόντου μέχρι Σαρδοῦς,
οὐκ ἀπολαύεις πλὴν τοῦθ' ὃ φέρεις, ἀκαρῆ. καὶ τοῦτ' ἐρίῳ σοι
ἐνστάζουσιν κατὰ μικρὸν ἀεί, τοῦ ζῆν ἕνεχ', ὥσπερ ἄλευρον.
βούλονται γάρ σε πένητ' εἶναι, καὶ τοῦθ' ὧν οὕνεχ' ἐρῶ σοι·

v. 698. τοίνυν γ' vulgo. τοίνυν Brunckius e B. C. τοῖσιν ἅπασιν vulgo. τοῖς ἀγαθοῖσιν Bentl. coni. πλουτεῖν ἴσα τοῖσιν ἄπαισιν Reiskius explicans: „caelibes et liberis destitutos omnes ambiebant et demereri beneficiis studebant spe et cupidine hereditatis." τοισίδ' ἅπασιν Cob. Mnem. l. l. ἀγαθοῖσιν ἅπασιν Bergk. ed. II.

v. 699. ὅποι vulgo. ὅπη Suidas in ἀκαρές (ὅπως id. s. v. ἐγκεκύκλησαι) Dind. Bergk.

v. 701. ἀκαρῆ vulgo. ἀκαρὲς Suid. Brunck.

v. 702. ἔλαιον V. Suid. et schol. Bekk. Dind. Hirsch. Bergk. ἄλευρον R. Ald. Iunt. Kust. Bergl. Brunck.

v. 703. τούτων (τοῦτ' ὧν R. sec. Inv.) εἵνεκ' ἐρῶ σοι R. V. sec. Cob. B. C. Γ. Δ. τούτων ἕνεκ' ἔρρωσο Ald. Iunt. Kust. τοῦθ' ὧν οὕνεκ' ἐρῶ σοι Brunck. Dind. Hirschig. ὧν εἵνεκ' Bekk. Bergk. Praeterea Flor. Chr. co-

v. 696. τὸν θῖνα ταράττεις: schol. ἐκ βυθοῦ με κινεῖς, ἀντὶ τοῦ τὴν καρδίαν, et R. θῖνα τὴν καρδίαν, ὡς ἄνεμος τὴν ἄμμον.

v. 697. χρῆμα: schol. εἰς τί με διαθήσεις; τοῦτο δέ φησιν ὡς ἤδη ἡττώμενος καὶ δεδοικὼς ὅτι ἐπὶ ξίφους τὰ τῆς δημηγορίας ἦν αὐτῷ.

v. 699. δημιζόντων = τῶν τὸν δῆμον ἀπατώντων, τῶν δημαγωγῶν. Alibi non occurrit apud comicos.

v. 701. τοῦθ' i. e. τὸ ἱμάτιον, vix et ne vix quidem ex triobelia comparatum; item ἐμβάδες et quae ad vestitum senum pauperum pertinent.

ἐρίῳ: schol. ἀπὸ μεταφορᾶς τῶν τὰ ὦτα ἀλγούντων καὶ δι' ἐρίου ἐπισταζομένων ἔλαιον κατὰ βραχύ. Dem. Olynth. 3 p. 47 comp. Berglerus.

ἵνα γιγνώσκῃς τὸν τιθασευτήν, χᾤθ' ὅταν οὗτός γ' ἐπισίζῃ,
ἐπὶ τῶν ἐχθρῶν τιν' ἐπιρρύξας, ἀγρίως αὐτοῖς ἐπιπηδᾷς.
εἰ γὰρ ἐβούλοντο βίον πορίσαι τῷ δήμῳ, ῥᾴδιον ἦν ἄν.
εἰσίν γε πόλεις χίλιαι, αἳ νῦν τὸν φόρον ἡμῖν ἀπάγουσιν.
τούτων εἴκοσιν ἄνδρας βόσκειν εἴ τις προσέταξεν ἑκάστῃ,
δύο μυριάδες τῶν δημοτικῶν ἔζων ἐν πᾶσι λαγῴοις,

gitavit: εἵνεκεν ἐρρῶσθ', a βούλονται pendens. Bentl. „lege. Φιλ. καὶ τοῦθ' ὧν εἵνεκα δρῶσιν; Βδε. ἵνα γιγνώσκῃς."

v. 704. ἐπισίξῃ V, sec. C. Bergk. Cob. Mnem. l. l. ἐπισίζῃ reliqui.

v. 705. Bergkius commate ante ἐπιρρύξας posito ἐφορμῆσαι sensu intransitivo intelligi vult, ut significet fere latrare. Atqui Hesychius ἐπιρρύζειν κύνας explicavit ἐπαφιέναι καὶ παρορμᾶν.
— τὸν ἐχθρὸν ante Kusterum.

v. 708. προσέταξεν R. V. vulgo. προσέταττεν Hirschig. e Dawesio p. 271, quod recepi, quum de tempore praesenti agatur.

v. 709. ἐν R. V. vulgo. ἂν B. Dawesius p 275. Brunck. Hirschig.
δύο μυριάδ' ἂν Dobraeus proponebat.

v. 704. τιθασευτήν: schol. ἓν σ διὰ τὸ μέτρον. τὸν θεραπεύοντά σε καὶ τρέφοντα καὶ κολακεύοντα. Scholiastam in scriptura verbi errasse exponit Dind. τιθασὸς occurrit apud comicos, vid. Ind. M. C. V s. v. τιθασεύω ap. Dem. Ol. 3. p. 47.

ib. ἐπισίζῃ: schol. Λυκόφρων καὶ οἱ περὶ Ἐρατοσθένη τὸ ἐπαφιέναι τὰς κύνας ἐπισίζειν — τὸ ἐπιρρύξαι ἐφορμῆσαι ὁμοίως τῇ φωνῇ.

v. 709. δύο μυριάδες. Cf. Proleg. p. 93 sqq. — ἐν πᾶσι λαγῴοις: sch. ἐν κρέασι λαγῶν, ἐν πᾶσιν ἀγαθοῖς, ἐν τρυφῇ. Similiter ἐν πᾶσι βολίτοις Acharn. 1026. λαγῷα in deliciis fuisse Atheniensium Noster docet Eq. 1192 sqq. — Πᾶσι λαγῴοις dictum esse nego, particulae vero ἂν in apodosi omissae exempla exstant satis firma: Eccles. 772 ἀλλ' ἰδὼν ἐπειθόμην, Diphil. ap. Athen. IV, 175 f. εἰ μὴ — ἐτύγχανεν, — εἰσηγησάμην, cf. Mein. Com. IV p. 392, qui recte Dobraeum Adv. II p. 367 refutat; Thuc. III, 74 ὥστε καὶ χρήματα πολλὰ ἐμπόρων κατεκαύθη καὶ ἡ πόλις ἐκινδύνευσε πᾶσα διαφθαρῆναι, εἰ ἄνεμος ἐπεγένετο. Eur. Troad. 398: γήμας δὲ μή, σιγώμενον τὸ κῆδος εἶχεν ἐν δόμοις, non melius est quam πᾶσι λαγῴοις. Eur. Hec. 1111 εἰ μὴ — ᾔσμεν — φόβον παρέσχεν — ὅδε κτύπος (Kirchhoff. παρέσχ' ἂν cum Porson., sed vid. Elmslei: ad Med. p. 150, qui quum ε vocalem ante ἂν rarissime apud Atticos elidi dicat, scripsit φόβον παρέσχεν οὐ μέσως ὅδ' ἂν κτύπος, parum feliciter opinor posito ἄν. Cf. K. W. Krüger. Gr. § 65. 5, 5. Reisig. de vi et usu ἂν particulae p. 138. (Meutzner Zeitschr. f. Alt. 1844, n. 21) Herm. Vig. p. 426.

καὶ στεφάνοισιν παντοδαποῖσιν καὶ πύῳ καὶ πυριάτῃ,
ἄξια τῆς γῆς ἀπολαύοντες καὶ τοῦ Μαραθῶνι τροπαίου.
νῦν δ' ὥσπερ ἐλαολόγοι χωρεῖθ' ἅμα τῷ τὸν μισθὸν ἔχοντι.

v. 710. πυῷ post Dindorfium, πύῳ vulgo. — πυριάτῃ R. V. B̃. Γ. Δ. Suid. Iunt. Iunt. 1540. Frob. Steph. Casaub. ad Ath. Brunck. (qui tamen in textu πυαρίτῃ), Porson. Dobr. receperunt Bekk. Dind. Hirsch. Bergk. πυαρίτῃ Ald. reliqui. πυρῷ Suid. s. v. πυρίνῳ mendose. cf. Mein. C. III p. 342 et Hotib. p. 105.

v. 711. τοῦ 'ν Μαραθῶνι vulgo et Suid. τοῦ Μαραθῶνι Bentlei. Elmsl. Ach. 343. Cobet. V. L. p. 201. Receperunt Dind. Bergk. Vulgatam tuetur Fritzsch. Thesm. 806. cf. id. de parabasi Thesm. p. 21. — Dem. π. τ. στέφ. p. 297.

v. 712. ἐλαολόγοι V. Suid. s. v. Bentl. Porson. Bekk. Dind. Hirschig. Bergk. ἐλαιολόγοι vulgo. — cf. supra v. 450.

v. 710. πυῷ καὶ πυριάτῃ: schol. πυὸς τὸ πρῶτον γάλα, πυριάτη τὸ ἑφθὸν (πυρίεφθον) γάλα = colostra et decoctum lac vel colostra decocta; inter res erant ad epulandum exquisitas, Pac. 1150 ἦν δὲ καὶ πυός τις ἔνδον καὶ λαγῷα τέτταρα, ubi schol. ὁ πυὸς ὀξυτόνως καὶ ἀρσενικῶς ἐν τῷ ιε' τῆς καθόλου φησίν. Scribitur etiam πῦον, Poll. VI, 54. cf. Mein. Com. II p. 95, qui versum scholiastae laudatum πῦον δαινύμενοι χάμπιμπλάμενοι πυριάτῃ cum Porsono Cratino tribuit; eundem Bergkius Rel. Com. p. 158. Vid. Dindorf. et Brunck. ad h. v. Πυὸς vel πῦον satis frequens apud comicos, cf. Indic. ap. Mein. V s. v. et de accentu Mein. Com. V p. 18. Πυριάτη etiam τὸ πυρίεφθον et ὁ πυριέφθης dicitur, Philippid. ap. Athen. XIV, 658 d. Mein. Com. IV p. 470.

v. 711. Μαραθῶνι. Arte oratoris perfecti ac legitimi utens, quod maxime afficiat audientium animos, id extremum posuit: panem et Circenses, colostram scilicet cum reliquis cupediis et memoriam pugnae Marathoniae. Huius Noster cives saepe commonefacit, ut Salaminiae Eq. 785 (Lys. 59. Eccl. 38), ita quidem, ut praesentem rerum statum reprehendat. Cf. Eq. 781. 1334: τοῦ Μαραθῶνι τροπαίου, Ach. 696. 697. Thesm. 807 (Ran. 1296. Av. 248). Μαραθωνομάχαι praedicantur Ach. 181. ἄνδρες Μαραθωνόμαχοι Nub. 986. Item Noster ap. Athen. III, 111 a τοῦ Μαραθῶνι τροπαίου, ubi Bergk. ap. Mein. II p. 1122 non probavit Elmsleii emendationem. Apud antiquae potissimum comoediae poetas illustrium illorum temporum memoria valuit, inter quos Eupolis ap. Longin. de sublim. XVI, 3 Miltiadem fecit iurantem: οὐ μὰ τὴν Μαραθῶνι τὴν ἐμὴν μάχην sec. Valck. Diatr. p. 252. Mein. C. II p. 457. Praeter hos etiam oratores gloriae Athenarum pristinae saepenumero memores fuisse notum est.

v. 712. ἐλαολόγοι: schol. εὐτελεῖς

ΦΙΛΟΚΛΕΩΝ.

οἴμοι, τί ποθ' ὥσπερ νάρκη μου κατὰ τῆς χειρὸς καταχεῖται;
καὶ τὸ ξίφος οὐ δύναμαι κατέχειν, ἀλλ' ἤδη μαλθακός εἰμι;

ΒΔΕΛΥΚΛΕΩΝ.

ἀλλ' ὁπόταν μὲν δείσωσ' αὐτοί, τὴν Εὔβοιαν διδόασιν
ὑμῖν, καὶ σῖτον ὑφίστανται κατὰ πεντήκοντα μεδίμνους
ποριεῖν· ἔδοσαν δ' οὐπώποτέ σοι πλὴν πρῴην πέντε μεδίμνους,
καὶ ταῦτα μόλις ξενίας φεύγων ἔλαβες κατὰ χοίνικα, κριθῶν.

v. 713. ποθ' vulgo. πέπονθ' Suid. s. v. νάρκη: unde Dind. suspicabatur: οἴμοι τί πέπονθ'; ὥσπερ νάρκη κατὰ χειρός μου καταχεῖται. Melius Kusterus ad Suidam: οἴμοι τί πέπονθ'; ὡς νάρκη μου κατὰ τῆς χειρὸς καταχεῖται, salvo articulo, prob. Porson. Tamen sufficit vulgata.
v. 715. Post αὐτοί interpungi iubet etiam Leuting.
v. 718. Dobraeus: „Si vel unus codex daret κριθάς, libens acciperem. Vide etiam an distinguendum μεδίμνους (καὶ — φεύγων) ἔλαβες, κατὰ χοίνικα, κριθάς. Et nescio an sic legerit schol.“
— ἔλαβε R. Γ. V. sec. Cob. ἔλαβεν Δ. ἔλαβες impressi.

γὰρ οἱ τὰς ἐλαίας (μισθὸν) συνάγοντες. — τῷ τ. μ. ἔχοντι = τῷ κωλαγρέτῃ.

v. 713. νάρκη: μυρμηκίασις, ὀκνηρία Vict. Menander ap. Athen. VII, 314 b νάρκα dixit. cf. Mein. Com. IV p. 217.

v. 714. ξίφος: schol. (ὥσπερ ὁ Μενέλαος) τοῦτον γάρ φασιν ὁρμήσαντα ἐπὶ τὴν 'Ελένην ἀποβαλεῖν τὸ ξίφος. ἡ δὲ ἱστορία παρ' 'Ιβύκῳ καὶ Εὐριπίδῃ. cf. Andromach. 628 sqq.

v. 715. Εὔβοιαν. Miseram illam Euboeam, quae, ut Comicus ait Nub. 211, ab Atheniensibus et Pericle in longitudinem protensa iacebat. Plut. V. Pericl. c. 7 τὸν δῆμον οἱ κωμῳδοποιοὶ λέγουσι — δάκνειν τὴν Εὔβοιαν. Cf. Mein. Com. IV p. 677. Boeckh. Staatsh. I p. 458.

v. 717. πρῴην: schol. τὰ περὶ τὴν Εὔβοιαν δύναται καὶ αὐτὰ συνᾴδειν ταῖς διδασκαλίαις πέρυσι γὰρ ἐπὶ ἄρχοντος 'Ισάρχου (Ol. 89, 1) ἐστράτευσαν ἐπ' αὐτήν, ὡς Φιλόχορος. Cf. Mueller. Fragm. I p. 399. Quinquagenos igitur modios quum demagogi polliciti essent, quinos acceperunt cives Attici. Non confundenda haec donatio vel distributio cum notissima Psammetichi largitione, viginti tribus annis ante facta Ol. 83, 4, Lysimachida archonte. De utraque frumenti largitione vid. Dindorfium ad schol. Boeckh. Staatsh. I p. 97 sq.

v. 718. ξενίας φεύγων: schol. — ἐν ταῖς διανομαῖς τῶν πυρῶν ἐξητάζοντο πικρῶς οἵ τε πολῖται καὶ οἱ μή, ὥστε δοκεῖν ξενίας φεύγειν εἰς κρίσιν καθισταμένους. De numero civium

ὧν οὕνεκ' ἐγώ σ' ἀπέκλειον ἀεί,
βόσκειν ἐθέλων καὶ μὴ τούτους
ἐγχάσκειν σοι στομφάζοντας.
καὶ νῦν ἀτεχνῶς ἐθέλω παρέχειν
ὅ τι βούλει σοι,
πλὴν κωλαγρέτου γάλα πίνειν.

ΧΟΡΟΣ.

ἦ που σοφὸς ἦν ὅστις ἔφασκεν, πρὶν ἂν ἀμφοῖν μῦθον ἀκούσῃς,
οὐκ ἂν δικάσαις. σὺ γὰρ οὖν νῦν μοι νικᾶν πολλῷ δεδόκησαι·

v. 724. πλὴν τοῦ R. V. Γ. πλὴν vulgo. κωλαγρέτου R. cf. v. 695.

v. 725. ἦ που vulgo. Elmslei. Med. p. 279 sq. v. 1275 collato Aeschyli Prom. 886, quem tangi a Comico Porsonus censet, coni. ἦ σοφός, ἦ σοφός, ὅστις ἔφασκεν, nullo opinor successu, quum που, alicubi (dà hat irgendwo Einer gesagt), consulto dixerit Noster ad perstringendam sententiam illis atque omnibus temporibus vulgarem. Ad πρὶν ἂν v. Pors. ad Eccl. 625. Elmsl. Med. p. 119 v. 215.

vid. Boeckh. l. l. et Proleg. p. 93 sq. Cf. Bergk. Rel. Com. p. 105. Fritzsch. Daet. p. 113. Bergk. ap. Mein. C. II p. 1116. — Ut igitur, inquit, tantillum acciperes, vel peregrinitatis reus fieri cogebaris.

— ib. μόλις formam Aristophani ex codicibus vindicavit Enger. Lys. 328. Fritzsch. Thesm. 447 utramque formam, μόλις et μόγις Comico concedebat. — κριθῶν cum μεδίμνους coniungendum; possit etiam eum χοίνικα aut cum ἔλαβες. Cf. Eng. Thesm. 811. Ludit verbo κριθῶν, quasi dicat παρὰ τῶν κριτῶν, cum proxime antecedat ξενίας φεύγων: κατὰ χοίνικα vero idem valet quod nostrum: quantsweise.

v. 721. ἐγχάσκειν: infra κοὐκ ἐγχανεῖταί σ' ἐξαπατῶν Ὑπέρβολος. De demagogis praesertim usurpatum Eq. 1313. cf. Mein. Com. II p. 577 sq.

στομφάζοντας = ἀλαζονευομένους. Nub. 1367 Phidippides Aeschylum vocat στόμφακα.

v. 723. Reis. C. p. 239 comparat Nub. 437, quem constituit: νῦν οὖν οὗτοι χρήσθων ἀτεχνῶς | ὅ τι βούλονται.

v. 724. γάλα = τριώβολον. κωλαγρέτου γάλα ita dictum ut supra ὀρνίθων γάλα. Quasi dicat: πυὸν tibi et πυριάτην praebebo, non tamen id, quod tibi adhuc fuit instar talium cupediorum.

v. 725. πρὶν: schol. κατὰ τὸ (Phocylidis?) μηδὲ δίκην δικάσῃς, πρὶν ἂν ἀμφοῖν μῦθον ἀκούσῃς. Eandem Euripidis sententiam Androm. 957 et Herrclid. 180 attulit Bergler. Infra v. 920.

v. 726. νῦν μοι. Supra enim 631 senes praedicaverant: οὐπώποθ' οὕτω

ὥστ' ἤδη τὴν ὀργὴν χαλάσας τοὺς σκίπωνας καταβάλλω.
ἀλλ' ὦ τῆς ἡλικίας ἡμῖν τῆς αὐτῆς ξυνθιασῶτα,
πιθοῦ, πιθοῦ λόγοισι, μηδ' ἄφρων γένῃ, στρ. ε'
μηδ' ἀτενὴς ἄγαν ἀτεράμων τ' ἀνήρ.
εἴθ' ὤφελέν μοι κηδεμὼν ἢ ξυγγενὴς
εἶναί τις ὅστις τοιαῦτ' ἐνουθέτει.

v. 727. σκίπωνας C. V. sec. Dind. nunc vulgo. ante Brunckium σκίμπωνας. σκιπίωνας R. σκήπωνας Suid. Γ. — Possit σκίπων, σκήπων, σκίμπων (cf. σκίμπους Nub. 254. 709).
— καταβάλω V. Γ.
v. 730. ἀγενὴς R. ἀτενής vulgo. ἀτενὴς ἄγαν γ' Ald. Iunt. Kust. correxit Brunckius codicum auctoritate.
v. 731. ὤφελέ μοι vulgo mendose. ὤφελέν μοι Brunck. Porson. recentt. ὤφελε νῦν μοι Valck. Phoen. 431.
v. 732. ὅστις δὴ vulgo. om. δὴ R. V. Γ. Reisig. p. 123 sqq. G. Burges Bekk. Dind. Hirschig. Bergk. In duos versus divisit Reisig. Sed habet formam hanc: — –́ ⏑ — –́ ⏑ — ⏑ –́ ⏑ —, ut secunda arsis sit τρίσημος, aut, quod idem valet, — –́ ⏑ — –́ ⏑ — ⏑ –́ ⏑ —, cum pausa.

καθαρῶς οὐδενὸς ἠκούσαμεν, οὐδὲ ξυνετῶς λέγοντος. Qui quum nunc in sententiam plane contrariam abierint, abstinentiam atque infirmitatem chori tragici videntur deridere.

v. 727. Philocleo gladium, scipiones abiiciunt sodales. — χαλᾶν cum genitivo Av. 383.

v. 728. ξυνθιασῶτα. Plut. 508 δύο πρεσβύτα, ξυνθιασώτα τοῦ ληρεῖν καὶ παραπαίειν.

v. 729. Stropham, quam constituit Hotib. p. 105. Reisig. C. p. 123. Mein. Cur. erit. p. 55 sq., incipit senarius, aptissime post anapaestos adhibitus. Aperte propter ἄφρων, ἀτενής, ἀτεράμων tragicum aliquem tangi credo, vel ipsissima alicuius verba repeti. Sed reliqua quoque tantum abest ut Comici sint versus, ut Aeschyli potius esse dixerim. 'Ατενὲς δὲ τηρῶ τοῦ μαγείρου τὸν καπνόν Diphil. ap. Ath. VI, 236 b. Mein. C. IV p. 404. Soph. Ant. 820. Eur. ap. Hesych. s. v. ἀτενής. Aesch. Ag. 71: ὀργὰς ἀτενεῖς παραθέλξει. id. Prom. 192: τήν τ' ἀτέραμνον στορέσας ὀργήν. cf. Prom. 1066. Scholiasta laudat Plat. Legg. IX p. 853 d. Cf. Ruhnken. Tim. p. 52 sqq. 155 sqq. De etymo verborum cf. Lexicogr., inprimis Hesych. Suid. Phryn. ap. Bekk. An. p. 8. — Hesychius exhibet ἀτέραμνος, ἀτέρεμνος, ἀτεράμων. Suidas formam ἀτεράμων Aristophani videtur vindicare, qui Ach. 181 ἀτεράμονες honesto sensu dixit.

Metrum strophae simplicissimum est. Iambicum est, ita ut pro tripodia iambica sit dochmius, pro dipodia iambica creticus. Cretici autem quum immiscentur iambis, arsis secunda maiorem habet ictum, prima vero arsis τρίσημος est; in trochaicis quum inveniuntur, prima arsis ictum habet,

σοὶ δὲ νῦν τις θεῶν
παρὼν ἐμφανὴς
ξυλλαμβάνει τοῦ πράγματος, καὶ δῆλός ἐστιν εὖ ποιῶν·
σὺ δὲ παρὼν δέχου.

ΒΔΕΛΥΚΛΕΩΝ.

καὶ μὴν θρέψω γ' αὐτὸν παρέχων
ὅσα πρεσβύτῃ ξύμφορα, χόνδρον
λείχειν, χλαῖναν μαλακήν, σισύραν,
πόρνην, ἥτις τὸ πέος τρίψει
καὶ τὴν ὀσφύν.

v. 733. σοὶ δὲ νῦν τις θεῶν R. V. B. C. Γ. Δ. Invern. rell. τις τῶν θεῶν Ald. Iunt. Kust. Brunckius, ut senarium efficeret, mire corrupit versum: νῦν δ' αὖ παρών τις ἐμφανής σοι τῶν θεῶν. Idem v. 735 eadem de caussa sic exhibuit: καὶ δῆλος εὖ ποιῶν· σὺ δ' αὖ παρὼν δέχου. Namque si brevi syllaba opus est, γε inculcatur, sin longa, αὖ. Ita etiam Ald. Iunt. Kust.

v. 735. ἐστιν om. R. vulgo. V. praeb. receperunt Mein. l. l. Reis. Bekk. Dind. Hirsch. Bergk. (Hotib. καὶ δῆλος εὖ ποιῶν· σὺ δὲ παραδέχου, ut versus dochmiacus fiat) Burges. Class. Iourn. XXXI p. 36; καὶ δῆλος εὖ ποιῶν σε· | τὸ δ' εὖ πάρον δέχου. — Reisk. κ. δ. ἐστὶν (sic) σ' εὖ ποιῶν, σὺ δ' αὖ δ.

v. 736. δὲ codd. δ' αὖ impressi ante Invern.

v. 738. σίσυραν Bergk. ed. II.

v. 740. καὶ οὐδὲν R. V. sec. Cob. Γ. κοὐδὲν vulgo.

secunda τρίσημος est. Vid. Eng. Lys. 659.

v. 737. χόνδρον: schol. ὃν ἄλικα Ῥωμαῖοι καλοῦσιν. Alicam (nos: Gerstenschleim) inter victus quotidiani res comici saepe enumerant. Cf. Ind. ap. Mein. C. V s. v. χόνδρος. Fritzsch. Daet. p. 69.

v. 738. σισύραν: schol. σισύρα καλεῖται παρὰ μέν τισιν ἡ βαίτη. ἔστι δὲ περιβόλαιον ἐκ δερμάτων συνερραμμένον προβατείων ἐχόντων τὰ ἔρια. οἱ δὲ ἀκριβέστεροί φασι χλαῖναν παλαιὰν (παχεῖαν Mein. Com. II p. 133) εἶναι ἁπλοΐδα. τὴν αὐτὴν δὲ καὶ σισύραν (συρίαν aut σύραν Mein. cum Hemsterh.) καλοῦσι καὶ σισύρναν. — Alia ap. Suid. s. v. Timaeum, ubi v. Ruhnk. p. 252, Hesychium. — Fragm. ap. Philemonem p. 119, quum explicatio congruat cum Suida et schol. Ar., Aristophanis, qui multum hoc verbo usus est, dixerim esse. Cf. Mein. Com. IV p. 654.

v. 739. ὀσφύν. Cf. Proleg. p. 56 sqq.

v. 740. ἀλλ' ὅτι σιγᾷ: Philocleo, filii oratione non tam captus quam obstupefactus mentisque expers est. Quasi Nioben agit alteram. Quod

ἀλλ' ὅτι σιγᾷ κοὐδὲν γρύζει,
τοῦτ' οὐ δύναταί με προσέσθαι.

ΧΟΡΟΣ.

νενουθέτηκεν αὐτὸν ἐς τὰ πράγματα ἀντ. ε'
οἷς ἐπεμαίνετ'· ἔγνωκε γὰρ ἀρτίως.
λογίζεταί τ' ἐκεῖνα πάνθ' ἁμαρτίας
ἃ σοῦ κελεύοντος οὐκ ἐπείθετο.
νῦν δ' ἴσως τοῖσι σοῖς
λόγοις πείθεται,
καὶ σωφρονεῖ μέντοι μεθιστὰς ἐς τὸ λοιπὸν τὸν πρόπον
πιθόμενός τέ σοι.

v. 743. πράγματα libri, οἷς (vel οἷος) in proximum versum translato sec. Dind. πράγμαθ' | οἷς Dind. Bergk. — πράγμαθ' οἷ- | ος τότ' Burges.
v. 744. οἷς τότ' ἐπεμαίνετ' ἔγνωκεν R. V. Γ. τότ' ἐπεμαίνετ' Dind. Bergk. οἷα τότ' ἐπεμαίνετ' Inv. οἷς ποτ' ἐπεμαίνετ'. ἔγνωκε γὰρ ἀρτίως, ὅτι Ald. Iunt. Kust. οἷς τότ' ἐπεμαίνετ'· ἔγνωκεν γὰρ ἀρτίως Bekk. οἷα γὰρ ἐμαίνετ' ἀρτίως, ἔγνωκε νῦν Brunck. — οἷός τ' C. Δ. οἷ- | ος τότ' ἐμαίνετ'· ἔγνωκε γὰρ ἀρτίνους Burges. οἷς ποτ' ἐπεμαίνετ'· ἀρτίως ἔγνωκε γάρ Porson. — οἷς τ. ἐπ., ἔγνω δ' ἀρτίως ὅτι Fl. Chr.
v. 746. ἃ om. V. — παρακελεύοντος Ald. Iunt. Kust. Brunck. κελεύοντος R. V. Γ. Inv. Bekk. Dind. Hirschig. Bergk. Mein. Reis. Burges.
v. 747. νῦν δ' ἴσως R. V. Γ. Reis. Inv. Dind. Bekk. Burges. Bergk. νῦν οὖν ἴσως τοῖς σοῖς λόγοισι πείθεται Ald. Iunt. Kust. Brunck. νῦν ἴσως Hirsch. — τοῖς ἴσοις R. V. Γ. τοῖσι σοῖς Bekk. Dind. Hirsch. Bergk. λόγοισι Invern.
v. 748. σωφρονεῖ R. V. Γ. Reis. Inv. Bekk. Dind. Hirsch. Bergk. φρονεῖ Ald. Iunt. Kust. Brunck. — ὀψὲ γοῦν pro vulgato μέντοι lusit Burges.
ib. μεθιστὰς ἐς τὸ λοιπὸν τὸν τρόπον R. V. vulgo. μεθιστὰς τῶν τρόπων, collato Plutl v. 365 μεθέστηχ' ὧν — εἶχε τρόπων, Berglerus mendose, sed viam munivit Hirschigio scribenti μεθεστὼς — τῶν τρόπων. Sufficit vulgata.
v. 749. πειθόμενος R. V. vulgo. — πιθόμενος Brunck. Porson. Hotib. Burges. Cob. de art. int. p. 96. Hirschig. quamvis proxime antecedat πείθεται et ἐπείθετο. — σοι R. V. Γ. σοί γ' vulgo, ut versus fieret unus πειθόμενος — βοᾷς, correxerunt Mein. Reis. Burges. Inv. reliqui.

filius sibi placere negat. — Ad με προσέσθαι comp. Eq. 359: ἓν δ' οὐ προσίεταί με, et de Laide Epicrates ap. Athen. XIII p. 570 b. Mein. C. III p. 566 προσίεται δὲ καὶ γέροντα καὶ νέον.

v. 743. νενουθέτηκεν: schol. μετέγνω ἐπὶ τοῖς πεπραγμένοις αὐτῷ πάλαι.

ΦΙΛΟΚΛΕΩΝ.

ἰώ μοί μοι.

ΒΔΕΛΥΚΛΕΩΝ.

οὗτος, τί μοι βοᾷς;

ΦΙΛΟΚΛΕΩΝ.

μή μοι τούτων μηδὲν ὑπισχνοῦ.
κείνων ἔραμαι, κεῖθι γενοίμαν,
ἵν' ὁ κῆρυξ φησί, τίς ἀψήφι-
στος; ἀνιστάσθω.
κἀπισταίην ἐπὶ τοῖς κημοῖς
ψηφιζομένων ὁ τελευταῖος.
σπεῦδ' ὦ ψυχή. ποῦ μοι ψυχή;

v. 749. τί μοι βοᾷς R. vulgo. τί βοᾷς V. rec. Bergk. Etiam Dind. in notis probavit. — πιθόμενός τε σοί γ'. ἰώ μοι μ'. οὗτος ὦ, τί μοι βοᾷς Porson. comp. Av. 275. Eurip. 1647.

v. 752. φησίν R. φασί V. sec. Cob. φησί vulgo, metro postulante.

v. 756. σοι R. Inv. μοι V. B. C. Γ. Δ. Brunck. et recentiores. μου Ald. Iunt. Kust.

v. 750 sqq. Egregie Comicus animum senis nunc desperatum nunc tenacem nunc iracundum his versibus depinxit. Etiam verba σπεῦδ' ὦ ψυχή. ποῦ μοι ψυχή; eum ab Euripide mutuatum esse crediderim. Nostro loco ad σπεῦδε supplendum ἐπιστῆναι vel simile quid; ad πάρες in Bellerophontis fragmento ὑπερβῆναι, nostro loco idem ἐπιστῆναι ἐπὶ τοῖς κημοῖς subaudiendum. Quum in hoc fragmento legas ἰδέσθαι σπεύδω, fortasse σπεῦδ' ὦ ψυχή. ποῦ μοι ψυχή; primos huius fragmenti versus iure dicas.

v. 751. κείνων ἔραμαι: schol. ἐξ Ἱππολύτου Εὐριπίδου (v. 230). Cf. Valck. ad v., fabula sex annis ante docta Epameinone archonte. Apte Berglerus etiam Alcest. 866 affert: κείνων ἔραμαι, κεῖν' ἐπιθυμῶ δώματα ναίειν, quae fabula ante sedecim annos Glaucino archonte acta erat.

v. 752. De forma versus cf. Herm. El. d. m. p. 376. p. 398. Notavit etiam Dind. vocabulum ultra quartum pedem protensum, quod tamen a formula τίς ἀψήφιστος; aliquam excusationem videatur habere.

v. 754. κημοῖς. cf. Prolegom. p. 131 sqq.

v. 755. τελευταῖος: schol. ἔνιοι δὲ ἴσθ' ὅτι ὑπὸ φιληδίας κατεῖχον αὐτάς (ψήφους). ἄλλως. ἐνίοτε μὲν ἔφερον στάμνον καὶ ἐνέβαλλον καθήμενοι οἱ δικασταὶ τὰς ψήφους, ἐνίοτε δὲ καὶ αὐτοὶ ἐγειρόμενοι ἔβαλλον. τοῦτο οὖν λέγει, ὁ μὴ ἐψηφοφορηκὼς ἐγερθεὶς βαλλέτω.

πάρες ὦ σκιερά. μὰ τὸν Ἡρακλέα,
μὴ νῦν ἔτ' ἐγὼ 'ν τοῖσι δικασταῖς
κλέπτοντα Κλέωνα λάβοιμι.

ΒΔΕΛΥΚΛΕΩΝ.

ἴθ' ὦ πάτερ, πρὸς τῶν θεῶν, ἐμοὶ πιθοῦ.

ΦΙΛΟΚΛΕΩΝ.

τί σοι πίθωμαι; λέγ' ὅ τι βούλει, πλὴν ἑνός.

ΒΔΕΛΥΚΛΕΩΝ.

ποίου; φέρ' ἴδω.

ΦΙΛΟΚΛΕΩΝ.

τοῦ μὴ δικάζειν. τοῦτο δὲ
Ἅιδης διακρινεῖ πρότερον ἢ 'γὼ πείσομαι.

ΒΔΕΛΥΚΛΕΩΝ.

σὺ δ' οὖν, ἐπειδὴ τοῦτο κεχάρηκας ποιῶν,
ἐκεῖσε μὲν μηκέτι βάδιζ', ἀλλ' ἐνθάδε
αὐτοῦ μένων δίκαζε τοῖσιν οἰκέταις.

ΦΙΛΟΚΛΕΩΝ.

περὶ τοῦ; τί ληρεῖς;

v. 758. μὴ νῦν vulgo recte. μή νυν Cob. Mnem. l. l. ἐγὼν R. (ἐγώ ἐν R. sec. D.) ἐγὼ'ν V. sec. C. vulgo.

v. 761. πείθομαι R. V. Γ. Invern. πείθομαί σοι Ald. Iunt. Kust. Brunck. τί σοι πίθωμαι Porson. recentiores. τί πείσομαί σοι Bentl. Recta personarum distributio debetur Berglero. — Βδελ. λέγ' — Φιλ ποίου — Βδελ. τοῦ μὴ — Φιλ. τοῦτο δὲ — Ald. Iunt. Kust.

v. 757. πάρες ὦ σκιερά. Ex Euripidis Bellerophonte, unde aliquot versus scholiasta affert. Cf. Valcken. Diatrib. p. 166. Bergk. ap. Mein. C. II p. 1092.

v. 759. κλέπτοντα: schol. ἀπειλεῖ καταδικάσειν τὸν Κλέωνα, εἰ λάβοι αὐτὸν ἐγκαλούμενον περὶ κλοπῆς. τὸ δὲ ὅλον βούλεται διαβάλλειν τὸν δικαστικὸν τρόπον (et Cleonem κλέπτην) ὡς σκληρὸν καὶ ἄπιστον, ὁπότε οὐδὲ τῷ Κλέωνι, ἀφ' οὗ τὸ ὄνομα ἔχει ὁ Φιλοκλέων, πιστόν τι φυλάττει.

v. 761. πίθωμαι: cf. Herm. Nub. 88.

v. 763. Ἅιδης: schol. ἐν Κρήσσαις Εὐριπίδου ὁ Ἀτρεὺς πρὸς τὴν Ἀερόπην. Cf. Bergk. Rel. Com. p. 137. Hotib. p. 106.

v. 766. αὐτοῦ: cf. Reis. Oed. Col. p. 190. ἐνθάδ' αὐτοῦ coniunctim dictum exemplis defendit Dobraeus ad Plut. 1188.

ΒΔΕΛΥΚΛΕΩΝ.

ταῦθ' ἅπερ ἐκεῖ πράττεται.
ὅτι τὴν θύραν ἀνέῳξεν ἡ σηκὶς λάθρᾳ,
ταύτης ἐπιβολὴν ψηφιεῖ μίαν μόνην.
πάντως γε κἀκεῖ ταῦτ' ἔδρας ἑκάστοτε.
καὶ ταῦτα μέν νυν εὐλόγως, ἢν ἐξέχῃ
εἵλη κατ' ὄρθρον, ἡλιάσει πρὸς ἥλιον·
ἐὰν δὲ νίφῃ, πρὸς τὸ πῦρ καθήμενος,
ὕοντος, εἴσει· κἂν ἔγρῃ μεσημβρινός,
οὐδείς σ' ἀποκλείσει θεσμοθέτης τῇ κιγκλίδι.

ΦΙΛΟΚΛΕΩΝ.

τουτί μ' ἀρέσκει.

ΒΔΕΛΥΚΛΕΩΝ.

πρὸς δὲ τούτοις, ἢν δίκην
λέγῃ μακράν τις, οὐχὶ πεινῶν ἀναμενεῖς,

v. 767. ταῦθ' vulgo. ταὔθ' Boissonad.

v. 770. πάντως δὲ R. V. vulgo. Bergk. γε B. Δ. Brunck. Inv. Bekk. Dind. Hirschig. πάντως δ' κἀκεῖ proponebat Dobraeus, coll. Eccles. 135. Pro ταῦτ' Cobet. Mnem. l. l. τοῦτ' volebat.

v. 772. κατ' ὄρθρον: variam scholiastae lectionem secutus Dawesius p. 269 coniecit πρὸς ὀρθόν. cf. Proleg. p. 108. ἢν ἐξέγρῃ εὐνῆς κατ' ὄρθρον Reiskius.

v. 773. νείφῃ R. Bekk. νίφῃ V. vulgo. Bergk. propon. ἡλιάσει et νείφῃ.

v. 774. ὕοντος, εἴσω scil. ἡλιάσει Reisk.

v. 776. γ' R. V. Γ. receperunt Dind. Bergk.

v. 767. De versus forma, scilicet de ictus duritate in quarta sede ἅπερ ἐκεῖ vid. Eng. Lys. praef. XXVII.

v. 768. ἡ σηκίς: schol. ἡ θεράπαινα. οἱ δὲ ὄνομα. cf. Fr. Daetal. p. 127. ἀνέῳξεν, scil. ut idem faceret quod hera facit Thesmoph. 480 sqq.

v. 769. ἐπιβολήν: schol. λείπει δραχμήν. — ἐπιβολὴν δὲ ἐπιτίμιον ζημίαν (leg. ἐπιτίμιον, ζημίαν). Cf. Ruhnken. Tim. p. 116 (Dind.), Schoem. Antiq. p. 293. Att. Proc. p. 34 sq.

v. 770. ἔδρας, scil. quisquiliis iudicandis tempus turpiter consumebas.

v. 772. εἵλη — ἡλιάσει — ἥλιον. Non solum ambiguitate ludit verborum, inprimis verbi ἡλιάζεσθαι, quod est et heliastam esse et apricari, sed ipsius heliaeae, dum ludit, ostendit et originem et formam. Cf. Proleg. p. 104 sqq. Item ad sequentia v. 775 in Proleg. p. 121 sqq. exposui. Ad μεσημβρινός cf. Lob. Phryn. p. 54; ἀποκλείσει = κιγ-

δάκνων σεαυτὸν καὶ τὸν ἀπολογούμενον.

ΦΙΛΟΚΛΕΩΝ.

πῶς οὖν διαγιγνώσκειν καλῶς δυνήσομαι
ὥσπερ πρότερον τὰ πράγματ' ἔτι μασώμενος;

ΒΔΕΛΥΚΛΕΩΝ.

πολλῷ γ' ἄμεινον· καὶ λέγεται γὰρ τουτογί,
ὡς οἱ δικασταὶ ψευδομένων τῶν μαρτύρων
μόλις τὸ πρᾶγμ' ἔγνωσαν ἀναμασώμενοι.

ΦΙΛΟΚΛΕΩΝ.

ἀνά τοί με πείθεις. ἀλλ' ἐκεῖν' οὔπω λέγεις,
τὸν μισθὸν ὁπόθεν λήψομαι.

ΒΔΕΛΥΚΛΕΩΝ.

παρ' ἐμοῦ.

ΦΙΛΟΚΛΕΩΝ.

καλῶς,
ὁτιὴ κατ' ἐμαυτὸν κοὐ μεθ' ἑτέρου λήψομαι.
αἴσχιστα γάρ τοί μ' εἰργάσατο Λυσίστρατος

v. 780. τὰ πράγματ' ἀναμασώμενος Scal.
v. 781. πολλῷ 'τ' ἄμεινον, i. e. ἔτι Cob. Mnem. l. l., dudum ita Lenting. — τουτοΐ Ven. s. Bekk.
v. 786. ὁτιή: versus a Brunckio e cod. B. illatus etiam in R. V. Δ. exstat, om. Ald. Iunt. Kust.

κλίδι Fr. Daet. p. 128; de forma versus egit Enger. Lys. pr. XXII sqq.

v. 778. δάκνων: cf. ad v. 374. αὐτοδὰξ ὠργισμένων Lys. 687 affert Bergler.

v. 781. τουτογί: cf. Greg. Cor. p. 134. Reis. C. p. 42.

v. 783. ἀναμασώμενοι: schol. διαλογιζόμενοι. ἐκ μεταφορᾶς τῶν ἀναπεμπαζόντων τὴν τροφὴν ζώων καὶ αὖθις ἀναμασωμένων. — μασᾶσθαι saepius Noster, Eq. 717. Pac. 1281, ubi nunc cum R. B. legitur πάσασθαι, 1319. Eccl. 554. Plut. 321. Thesm. 494 διαμασώμεθα; item apud comicos satis frequens, vid. Ind. Mein. C. V s. v.

v. 784. ἀνά τοί με πείθεις. De tmesi allatis ex Comico exemplis dixit Reis. C. p. 211. Valcken. Eur. Hipp. 934.

v. 787. Λυσίστρατος: schol. σκωπτικός (quod a fabula et a σκωπτόλης sumpsit) καὶ ἐν 'Αχαρνεῦσι (v. 855) — ἔστι δὲ καὶ ἕτερος Λυσίστρατος παῖς Μαχαρέως, σκωπτόμευος εἰς κιναιδίαν. Qui in Acharn. 855 sqq. acerrime perstringitur, item in Equit. 1265 ut adulator notatur, non diversus videtur ab hoc scurra, atque a cinaedo, quem

ὁ σκωπτόλης. δραχμὴν μετ' ἐμοῦ πρώην λαβών,
ἐλθὼν διεκερμάτιζεν ἐν τοῖς ἰχθύσιν.
κᾄπειτ' ἐπέθηκε τρεῖς λοχίδας μοι κεστρέων·
κἀγὼ 'νέκαψ'· ὀβολοὺς γὰρ ᾠόμην λαβεῖν·
κᾆτα βδελυχθεὶς ὀσφρόμενος ἐξέπτυσα·
κᾆθ' εἷλκον αὐτόν.

ΒΔΕΛΥΚΛΕΩΝ.

ὁ δὲ τί πρὸς ταῦτ' εἶφ';

ΦΙΛΟΚΛΕΩΝ.

ὅ τι;

ἀλεκτρυόνος μ' ἔφασκε κοιλίαν ἔχειν·

v. 789. διεκερματίζετ' V. Dind. Hirsch. Bergk. (Poll. IX, 89.) διεκερμάτιζεν R. Toup. ad Suid. s. v. Inv. Bekk. Brunck. διεκερμάτιζέ μ' Ald. Iunt. Kust. — δ. μοι 'ν τ. ἰ. Lenting.
v. 790. ἐνέθηκε prop. Bergk.
v. 791. 'νέκαμψα Ald. Iunt. 'νέκαψα Scalig. rec. Kust. κἀγὼν ἔκαψα Flor. Chr. 'νέκαμψ' Crat. Iunt. 1540.
v. 792. καταβδελυχθεὶς V. s. Cob. ὀσφραινόμενος R. ὀσφρόμενος vulgo. vid. Elmsl. Ach. 179.
v. 793. ὁ δὲ τί πρὸς ταῦτ' εἶπε, τί; Reisig. Ien. L. Z. 1817. n. 223; scilicet ne in fine quaestionis vocalis eliderctur. Quare, ut hanc regulam firmaret, v. 696 τουτί με ποιοῦσ'; exclamationem magis quam interrogationem esse contendit.

scholiasta alium quendam fuisse dicit. Neque diversus is opinor, qui fragm. Daetalensium vocatur ap. Galen. Lex. Hippocr. praef. V p. 706. Bergk. ap. Mein. II p. 1034. Fritzsch. Daet. p. 48. Eng. Lys. 1105. Idem quin inter convivas Philocleonis nominetur v. 1302. 1308, impedit nihil. Cf. Droysen. Ar. Vög. Rhein. M. 1836. IV p. 85.

v. 788. δραχμήν: schol. καθὸ εἰς δύο ἡ δραχμὴ ἐδίδοτο καὶ αὐτοὶ διῃροῦντο κερματίζοντες, ἵνα μὴ οἱ κωλαγρέται κέρμα εἰσφέρωσιν. Cf. Bergk. ap. Mein. Com. II p. 945. Poll. IX, 89. — κέρματα Av. 1108. Plut. 379. Etiam nos pro: einwechseln, dicimus: klein machen. cf. Mein. C. II p. 390.

v. 790. κεστρέων: schol. κεστρεὺς εἶδός ἐστιν ἰχθύος (ὁ λεγόμενος κέφαλος, mugil), μεγάλην λοπίδα ἔχων καὶ παχεῖαν, ὡς ὑπόνοιαν αὐτὴν ἔχειν ἀργυρίου. Noster ap. Athen. VII, 307 e, Bergk. M. C. II p. 1007, esurientes vocat ἄνδρας κεστρεῖς. Cf. Hesych. Phot. s. v. κεστρεῖς. Reliqui comici saepissime piscis huius faciunt mentionem, de qua re cf. Ind. M. C. V s. v. Inprimis Athen. VII, 306 e. alib.

v. 791. 'νέκαψ': vid. supra ad v. 609. cf. Mein. C. II p. 390 et III p. 437 (ad Athen. III, 76 d).

v. 794. ἀλεκτρυόνος: schol. ἐπεὶ πάντα πέττουσιν οἱ ἀλεκτρυόνες θερμοτάτην κοιλίαν ἔχοντες.

ταχὺ γοῦν καθέψεις ἀργύριον, ἦ δ' ὅς λέγων.

ΒΔΕΛΥΚΛΕΩΝ.

ὁρᾷς ὅσον καὶ τοῦτο δῆτα κερδανεῖς;

ΦΙΛΟΚΛΕΩΝ.

οὐ πάνυ τι μικρόν. ἀλλ' ὅπερ μέλλεις ποίει.

ΒΔΕΛΥΚΛΕΩΝ.

ἀνάμενέ νυν· ἐγὼ δὲ ταῦθ' ἥξω φέρων.

ΦΙΛΟΚΛΕΩΝ.

ὅρα τὸ χρῆμα· τὰ λόγι' ὡς περαίνεται.
ἠκηκόη γὰρ ὡς Ἀθηναῖοί ποτε
δικάσοιεν ἐπὶ ταῖς οἰκίαισι τὰς δίκας,
κἀν τοῖς προθύροις ἐνοικοδομήσοι πᾶς ἀνὴρ

v. 795. καθέψεις R. V. vulgo. καταπέψεις, partim e Suidae lectione κατέψεις, Hirschig. probatus C. F. Hermanno. Quod probari posset, si futurum explicare posses.

ib. pro λέγων Tyrwhitt. γελῶν, rec. Dind. in nott. et Paris., probavit Bergk.

γὰρ Suid. s. v. ἀλεκτρυόνα.

v. 796. καὶ R. V. Γ. Invern. Bekk. Dind. Hirsch. Bergk. περ antea vulgo. — δῆτα om. V. Γ.

v. 798. ταῦθ' ἥξω vulgo. πάνθ' ἥξω Reisk.

v. 800. ἠκηκόη Hirsch. Dind. cum Brunckio. ἠκηκόειν R. V. reliqui. Bergk. ἠκηκόεις Ald. Iunt. Kust.

v. 802. τοῖς προθύροις R. V. vulgo. προθύροισιν οἰκοδομήσοι Hirschig., ut caesuram redderet versui, quod non necessarium. ἀνοικοδομήσει R. Iunt. Kust. Bergk. Inv. ἐνοικοδομήσει V. (ἐνοίκοδ. sec. Cob.) B. C. Δ. Ald. Crat. ἀνοικοδομήσοι Dawes. M. p. 104. Brunck. Porson. Dobr. Bekk. ἐνοικοδομήσοι Dind. Bergk. quod recepi.

v. 795. ἦ δ' ὅς: schol. ἀντὶ τοῦ ἔφη, καὶ ἔστιν ἀπὸ τοῦ ἠμί. κέχρηται δὲ αὐτῷ συνεχῶς ὁ Πλάτων ἐπὶ μέλλοντος μόνον, οἱ δὲ κωμικοὶ καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων χρόνων. Cf. Greg. Cor. p. 144. Mein. C. II p. 382.

v. 798. ἀνάμενε: ante aedes, non amplius a servis retentus.

v. 799. ὅρα τὸ χρῆμα: schol. ταῦτα πρὸς ἑαυτόν, τοῦ υἱοῦ εἰσελθόντος. — τὰ λόγια: οὐκ ἐπ' ἀληθείᾳ ταῦτά φησιν, ὅτι χρησμὸς ἐδόθη, ἀλλὰ πρὸς τὸ φιλόδικον αὐτῶν παίζει. Sed de omnibus rebus ad oraculum miserunt, qui consulerent. Filius introiit arcessitum res iudiciales. Servi una scenam relinquunt. Eos enim antea exiisse, nulla profecto causa, cur existimemus, modo quattuor fuisse actores statuamus, de qua re dixi in Proleg.

αὐτῷ δικαστηρίδιον μικρὸν πάνυ,
ὥσπερ Ἑκάτειον, πανταχοῦ πρὸ τῶν θυρῶν.

ΒΔΕΛΥΚΛΕΩΝ.

ἰδού, τί ἔτ' ἐρεῖς; ὡς ἅπαντ' ἐγὼ φέρω
ὅσαπέρ γ' ἔφασκον, κἄτι πολλῷ πλείονα.
ἀμὶς μέν, ἢν οὐρητιάσῃς, αὑτηὶ
παρὰ σοὶ κρεμήσετ' ἐγγὺς ἐκ τοῦ παττάλου.

ΦΙΛΟΚΛΕΩΝ.

σοφόν γε τουτὶ καὶ γέροντι πρόσφορον
ἐξεῦρες ἀτεχνῶς φάρμακον στραγγουρίας.

ΒΔΕΛΥΚΛΕΩΝ.

καὶ πῦρ γε τουτί, καὶ προσέστηκεν φακῆ,
ῥοφεῖν ἐὰν δέῃ τι.

v. 804. Ἑκαταῖον R. Lob. Aglaoph. p. 1336. sqq. Ἑκάταιον vulgo. ἑκάτειον Brunck. Suidae ope s. v. ἑκατεῖον, v. schol. ad v.
v. 806. ὅσαπέρ γ' vulgo. γ' om. V. Γ. τ' Cob. Mnem. l. l. ὅσαπερ Bergk. ed. II. Verum media syllaba ictum habere non solet, cf. Nub. 841. Av. 719; Av. 119 scribendum ὅσαπέρ τ' ἀνθ. Ita ὅσα in tribrachy iambico tantum secundum locum solet habere; at positione longa fit syllaba — σα.
v. 808. ἐκ proponeb. Bergk. ed. II pro ἐπὶ, quod recipere debebat.

p. 45 sqq. Vtrumque vero vel Sosiam cum hero redire, per se consentaneum est, et colligas ex v. 815: ἐξηνέγκατε.

v. 803. δικαστηρίδιον. cf. Bergk. ap. Mein. C. II p. 1060.

v. 804. Ἑκάτειον: v. Proleg. p. 143 sq.

v. 806. πλείονα: v. Eng. Thesm. 553.

v. 807. ἀμίς: v. Proleg. p. 166 et Ind. ap. Mein. V s. v. Suid. s. v. αὑτηί et ἀμίδα, cuius scripturae diversitatem adscripserunt Bentleius et Porson. Ad οὐρητιᾶν, quod tantum hoc loco exstat, compares χεζητιᾶν Ran. 8. Eccl. 313 alibi. βινητιᾶν Lys. 715. — Ad σοφόν γε etc. Bergl. comp. Eupol. ap. Athen. I, 17 d. Mein. Com. II p. 547.

v. 810. ἀτεχνῶς: cf. Herm. Vig. p. 388. Male sonat ἀτεχνῶς, ictu in prima posito; tamen occurrit ita Pac. 199. Av. 820. Plut. 312. In anapaestis constanter ἀτεχνῶς adhibitum. Idem observes in fragm. Chionidis ap. Poll. X, 43. Mein. C. II p. 5. Pherecratis ap. Athen. III 95 d. Mein. C. II p. 297.

στραγγουρία. Ex Cocalo Arist. vocem commemorat Poll. IV, 187. Bergk. ap. Mein. C. II p. 1095. στραγγουριῶ dixit Thesm. 616 Mnesilochus. Cf. schol. Apoll. Rhod. IV, 1058.

v. 811. φακῆ: schol. comparat συκῆ a συκέα, ἀμυγδαλῆ ab ἀμυγδαλέα. Lenticulae praeter Vesp. 814. 918. 984 Noster meminit Eq. 1007 ut rei vulgo admodum acceptae, item Plut. 192.

ΦΙΛΟΚΛΕΩΝ.

τοῦτ' αὖ δεξιόν.
κἂν γὰρ πυρέττω, τόν γε μισθὸν λήψομαι.
αὐτοῦ μένων γὰρ τὴν φακῆν ῥοφήσομαι.
ἀτὰρ τί τὸν ὄρνιν ὡς ἔμ' ἐξηνέγκατε;

ΒΔΕΛΥΚΛΕΩΝ.

ἵνα γ', ἢν καθεύδῃς ἀπολογουμένου τινός,
ᾄδων ἄνωθεν ἐξεγείρῃ σ' οὑτοσί.

ΦΙΛΟΚΛΕΩΝ.

ἓν ἔτι ποθῶ· τὰ δ' ἄλλ' ἀρέσκει μοι.

ΒΔΕΛΥΚΛΕΩΝ.

τὸ τί;

ΦΙΛΟΚΛΕΩΝ.

θήρῳον εἴ πως ἐκκομίσαις τὸ τοῦ Λύκου.

v. 815. εἰσηνέγκατε Dawes. Misc. p. 320 male. Vulgatam satis defendit Brunck. Aguntur enim omnia foris; cf. Prol. p. 165 sqq. ἀτὰρ τί; τὸν ὄ. ὡ. ἔ. ἐξ.; Lenting.

v. 816. ἵνα γ' ἢν vulgo. ἵν' ἢν Cob. Mnem. l. l.

v. 819. ἐκκομίσαις τὸ τοῦ Λ. vulgo, ἐκκομίσειας τοῦ Λύκου Reisk. Brunck. Barker. ap. H. Steph. s. v. ἡρῷον e versu Eupolidis ap. Herodianum

1004: ἔπειτα πλουτῶν οὐκέθ' ἥδεται φακῇ et ap. Ath. IV, 158 c: ὅστις φακῆν ἥδιστον ὄψων λοιδορεῖς. Bergk. ap. Mein. C. II p. 953. Coquebatur autem ita, ut sorberi posset; ῥοφεῖν φακῆν etiam dixit Antiphanes ap. Ath. IV, 156 c. Mein. Com. III p. 102. Praeterea in fragmentis comicorum vox saepissime occurrit. — Ad ῥοφήσομαι schol.: ἔπαιξεν, ἐπεὶ οἱ νοσοῦντες χυλὸν πτισάνης ῥοφοῦσι. Noster ap. Athen. IV, 158 c: πτισάνην διδάσκεις αὐτὸν ἕψειν ἢ φακῆν. B. ap. M. C. II p. 1008. Laudat scholium Meinekius C. II p. 211 ad fragm. Cratini ap. Poll. VI, 61, in quo χυλὸν πιεῖν dixit.

v. 813. πυρέττω. Ludit, quum filius dixerit πῦρ, quod non solum aeger et febri laborans iudiciis possit interesse, sed calidam quoque lenticulam inter iudicandum possit sorbere. — De ῥοφήσομαι cf. Elmsl. Ach. 278.

v. 815. τὸν ὄρνιν: schol. ὡς καὶ ἀλεκτρυόνα ἐξαγαγόντος τοῦ Βδελυκλέωνος. — Quum canit, dicitur ᾄδει, ut schol. ad v. 817 monuit.

v. 817. ἄνωθεν: alloquitur gallum superne assidentem v. 932 sq. vid. Prol. p. 166.

v. 819. Λύκου: vid. ad v. 389 et Proleg. p. 113. 165. cf. Mein. Com. II p. 558, ubi scriptum est ἐκκομίσαιο τοῦ Λύκου, cum Reiskio, ut videtur. At

ΒΔΕΛΥΚΛΕΩΝ.

πάρεστι τουτί· χαὐτὸς ἄναξ οὑτοσί.

ΦΙΛΟΚΛΕΩΝ.

ὦ δέσποθ' ἥρως, ὡς χαλεπὸς ἄρ' ἦσθ' ἰδεῖν·
οἷός περ ἡμῖν φαίνεται Κλεώνυμος.

ΣΩΣΙΑΣ.

οὔκουν ἔχει γ' οὐδ' αὐτὸς ἥρως ὢν ὅπλα.

ΒΔΕΛΥΚΛΕΩΝ.

εἰ θᾶττον ἐκαθίζου σύ, θᾶττον ἂν δίκην
ἐκάλουν.

ΦΙΛΟΚΛΕΩΝ.

κάλει νυν, ὡς κάθημαι 'γὼ πάλαι.

ΒΔΕΛΥΚΛΕΩΝ.

φέρε νυν, τίν' αὐτῷ πρῶτον εἰσαγάγω δίκην;

Cram. An. III p. 253, quem totum Aristophanis esse Meinekius l. l. indicavit, μοι nostro restituere volebat ita fere: θήρῳον εἴ πώς μοι κομίσαις τὸ τοῦ Λύκου.

v. 820. ἄναξ R. V. ὦ 'ναξ vel ὦ 'ναξ vel ὡ ̓ναξ antea vulgo. ἄναξ Dind.

v. 821. χαλεπὸν R. V. vulgo. χαλεπὸς B. C. Δ. Berglerus (quasi per nebulam vidit, ut ait Brunck.) Brunck. Inv. Dind. Hirsch. Bergk.

v. 822 Bdelycleoni, v. 823 Philocleoni dedit Bergkius. Servum dedecere iam Lenting. credebat. Vulgo v. 822 Philocleonis, v. 823 Οἰ. est.

v. 825. κάθημ' ἐγὼ R. vulgo. κάθημαι 'γὼ Brunck. in Supplem. Porson. Daw. M. p. 270. Inv. Bekk. Dind. Bergk. Hirschig. cf. supra v. 537.

v. 826. εἰσάγω R. Lenting. Bergk. εἰσαγάγω vulgo recte.

sufficit optativi forma in — σαις, cf. Elmsl. Med. p. 138 v. 319; supra v. 726 δικάσαις.

v. 820 sqq. vid. Proleg. p. 139 sqq.

v. 822. Philocleo tabulam taeterrime pictam cum Cleonymo comparat. χαλεπός igitur et difficilis est et turpis. Cui quum propter deformitatem simulacri meminerit Cleonymi (vid. schol.), succurrit Sosias, bene nominari Cleonymum confirmans, quod arma non habeat, quamquam sit heros. Schol. εἶχον δὲ καὶ οἱ ἥρωες πανοπλίαν. καὶ δῆλον ἐκ τῶν Δαιταλέων. Cf. Bergk. ap. M. C. II p. 1047. Fritzsch. Daet. p. 132.

v. 823. Hunc versum Sosiae esse, cuius vulgo fertur, dixi in Prol. p. 46. Supra v. 815 ἐξηνέγκατε duos esse, qui varias efferunt res, ostendit. Hoc vero loco aptissimum, servum, non filium seni tabulam porrigere; senem autem etiam v. 822 οἷόσπερ — Κλεώνυμος pronuntiare, ut recte Bdelycleo, auditis utriusque exclamationibus et cavillationibus, quibus finem

τί τίς κακὸν δέδρακε τῶν ἐν οἰκίᾳ;
ἡ Θρᾷττα προσκαύσασα πρώην τὴν χύτραν —

ΦΙΛΟΚΛΕΩΝ.

ἐπίσχες οὗτος· ὡς ὀλίγου μ᾽ ἀπώλεσας.
ἄνευ δρυφάκτου τὴν δίκην μέλλεις καλεῖν,
ὃ πρῶτον ἡμῖν τῶν ἱερῶν ἐφαίνετο;

ΒΔΕΛΥΚΛΕΩΝ.

μὰ τὸν Δί᾽ οὐ πάρεστιν.

ΦΙΛΟΚΛΕΩΝ.

ἀλλ᾽ ἐγὼ δραμὼν

v. 827. τί τις vulgo. τί τίς Hirschig. Bergk. ed. II. — ἐν τῇ οἰκίᾳ R. V. vulgo, quod per synizesin legendum esse Brunckius monuit, it. Reis. Synt. p. 33. ἐν τῳκίᾳ in Oxon. Dind. Bergk. ἐν οἰκίᾳ Dind. in Paris. Hirschig.

v. 828. Vulgo Bdelycleonis est. Dobr.: „Haec dicit vel Xanthias vel Sosias.“ Servo etiam Tyrwhittus, Dind. monente, tribuit. Pro προσκαύσασα, quod vulgo legitur, Flor. Chr. proponebat προσθραύσασα. Perinde est, quod de serva agitur.

v. 831. Interrogationis signum post ἐφαίνετο posuit Bergler. Dind. Bergk. Tum ἐφαίνετο R. V. Γ. Inv. Bekk. Dind. Hirsch. Bergk. κατεφαίνετο antea vulgo.

v. 832. Versum inter Bdelycleonem et Philocleonem distribuit, versum 833 Philocleoni, v. 834 Bdelycleoni Bergkius dedit, Beerio auctore. Vulgo omnia Bdelycleoni continuantur.

facturus est, dicere possit v. 824: εἰ θᾶττον ἐκαθίζου.

v. 827. In Acharn. 975 est τὰ ἐν οἰκίᾳ; unde hic quoque cum Dind. et Hirsch. articulum omittendum esse duco.

v. 828. Θρᾷττα: servae nomen, saepius a Nostro usurpatum, bis quoque in fragm. comicorum occurrit. Cf. interpp. προσέκαυσε τὴν χύτραν, i. e. lentem sive aliud quid, quod in olla coqueretur, adussit. Infra 939 προσκεκαυμένα paullo diverso sensu de ollis igne fumoque nigris dictum.

v. 829. ὀλίγου: cf. Eng. Thesm. 935. Etiam apud scriptores saepe occurrit pro ὀλίγου δεῖν.

v. 830. δρυφάκτου: v. Proleg. p. 119 sqq. An δρυφάκτων? Eq. 675. V. 386. 552. Cf. Fr. Daet. p. 125.

v. 831. Versum laudarunt ad simillimum Thesmophoriazusarum Fritzsch. et Enger. — Lob. Aglaoph. p. 54 laudat Dind. Nempe iudici omnia ἱερά, quae ad iudicium pertinent.

v. 832. Bdelycleonem hos tres versus, ut vulgo edebatur, loqui, ineptum est. Primum enim, quid significent verba τί ποτε τὸ χρῆμ᾽; ὡς δεινὸν ἡ φιλοχωρία, profecto non intelligas, nisi Bdelycleonem novi aliquid atque inexspectati conspicere accipias. Verum patrem ipsum pro-

αὐτὸς κομιοῦμαι τό γε παραυτίκ' ἔνδοθεν.

ΒΔΕΛΥΚΛΕΩΝ.

τί ποτε τὸ χρῆμ'; ὡς δεινὸν ἡ φιλοχωρία.

ΞΑΝΘΙΑΣ.

βάλλ' ἐς κόρακας. τοιουτονὶ τρέφειν κύνα.

ΒΔΕΛΥΚΛΕΩΝ.

τί δ' ἔστιν ἐτεόν;

ΞΑΝΘΙΑΣ.

οὐ γὰρ ὁ Λάβης ἀρτίως

v. 833. αὐτὸς vulgo. αὐτὸν Hirschig, apud quem versus est Bdelycleonis. ibid. τό τε R. V. τόγε vulgo. Cogitabam v. 832 πάρεισιν (οἱ δρύφακτοι) et v. 833 αὐτοὺς κομιῶ μοι.

currere reliquas res arcessitum, id filius non exspectabat. Quare domum festinanti acclamat: τί ποτε τὸ χρῆμα; quumque iam intus esset, celeritatem admiratus addit: ὡς δεινὸν ἡ φιλοχωρία. Tum vero cum Xanthia quis colloqui possit nisi Bdelycleo, ut nemo dubitavit et versu 839 τῷ πατρὶ perspicuum est. Itaque si Philocleonis essent versus 832—834, ante versum 835 aut post eum temporis spatium satis magnum praeterire existimandum esset, quo ageretur nihil, loqueretur nemo. Vt igitur vimineum suile attulerit filius, qui possis tibi fingere, senem non statim, sed post octo demum versus interrogasse: τουτὶ τί ἔστι; eundem per hos versus nullam rationem aut Xanthiae aut filii habuisse? Qui versus nec dici nec intelligi possunt, nisi patre absente. Pater igitur quod χοιροκομεῖον cum servo, ut Proleg. p. 46. 165 exposui, effert, non potest idem quaerere: τουτί τί ἔστι; Haec quoque, ut Bergkius recte constituit, Bdelycleonis sunt, personaeque ita mutandae in versibus 844—846, ut quae Philocleonis erant, nunc Bdelycleonis sint, Bdelycleonis vero persona Philocleoni reddatur. Quod fieri dudum debebat; ineptum enim est, Bdelycleonem loqui facere: ἐπιτρίψω τινά, quum senis iudicis sit, iudicio aliquem conterere. — Etiam quod supra v. 833 legitur αὐτὸς κομιοῦμαι (κομιῶ μοι) testatur Philocleonem loqui, non filium. Cui quum versus tribuerit cum vulgata Hirschig., αὐτὸν scripsit.

v. 833. τό γε παραυτίκα: i. e. τὸ αὐτίκα παρόν, ut schol. quoque: τὸ παραυτὰ (scrib. παραυτίκα) εὑρισκόμενον ἀντὶ τοῦ δρυφάκτου. cf. Lob. Phryn. p. 47. Vox apud poetas reliquos et scriptores satis frequens, apud comicos hoc tantum loco superest.

v. 834. φιλοχωρία: schol. δεινὸν τὰ ἐπιχώρια φιλεῖν, ὅπου καὶ οὗτος τὰ ἐν δικαστηρίῳ φιλεῖ πάντα.

v. 835. Xanthias proruit canis furtum indicaturus. Incipit causa canina; filius enim hoc furto commodissime utitur, quo patri causam introducat.

v. 836. βάλλ' ἐς κόρακας: proprie: abiice ad corvos, nos: hol dich der

ὁ κύων παρᾴξας εἰς τὸν ἰπνὸν ἐξαρπάσας
τροφαλίδα τυροῦ Σικελικὴν κατεδήδοκεν;

ΒΔΕΛΥΚΛΕΩΝ.

τοῦτ' ἄρα πρῶτον τἀδίκημα τῷ πατρὶ
εἰσακτέον μοι· σὺ δὲ κατηγόρει παρών.

ΞΑΝΘΙΑΣ.

μὰ Δί' οὐκ ἔγωγ'· ἀλλ' ἅτερος φησὶν κύων
κατηγορήσειν, ἤν τις εἰσαγάγῃ γραφήν.

v. 837. ἁρπάσας R. V. vulgo. Brunck. in notis ἐξαρπάσας. ἀναρπάσας Dobraeus, receperunt Dind. in Paris. Hirschig. Bergk. ἶπνον Reisig. p. 104. ὑφαρπάσας Elmsl. Ach.

v. 838. τροφαλίδα vulgo. τρυφαλίδα, i. e. frustum, Reiskius suspicabatur. Σικελὴν R. V. Suid. vulgo. Σικελικὴν B. Γ. Δ., correxerunt Bentlei. Brunck. D'Orvill. Char. p. 348. Pors.

v. 840. παρὼν vulgo. παριὼν Reisk.

v. 842. εἰσάγῃ vulgo. εἰσαγάγῃ suspicabatur Bergkius, quod in contextum debebat recipere; rec. ed. II.

Geier! detestatio apud Nostrum superest Nub. 132. Thesm. 1079 bis. Plut. 782 et in fragm. ap. Poll. X, 44. Bergk. ap. M. C. II p. 1138. In reliquorum comicorum fragmentis non amplius exstat. Compares tamen ἔρρ' ἐς κόρακας Amipsiae ap. Ath. I, 8 e. Mein. C. II p. 711 et Alexidis ἐς κόρακας ἔρρειν ap. Ath. XIII, 610 e Mein. C. III p. 421.

v. 836. ἐτεόν, vid. ad v. 8 et Herm. Vig. p. 91. — ὁ Λάβης: schol. ἔσωθέν τις τούτων (οὗτος Bergl.), quasi Sosiae intus audiretur vox. Sed Xanthias procul dubio, qui procurrit, haec loquitur, aut versum quoque βάλλ' ἐς κ. intra aedes pronunciare cogitandus est. — Porro schol.: ἀξιοῦσι δέ τινες, ὡς παρὰ γράμμα κωμῳδεῖσθαι Λάχητα τὸν στρατηγήσαντα περὶ Σικελίαν ἐπὶ δωροδοκίᾳ, καὶ τὰ ἑξῆς ἐπὶ ταύτην λέγεσθαι τὴν ὑπόνοιαν. cf. ad v. 240. — ἀλλ' ἔοικεν ὁ Λάβης ὠνοματοποιῆσθαι ἁπλῶς, καθάπερ ὁ Δάκης ὁ παρὰ Τηλεκλείδῃ ἐν Πρυτάνεσι· Δάκης τίς ἐστιν ὅντιν' ἀνθρώπων ὁρᾷς. cf. Mein. C. II p. 368. Ad οὐ γὰρ cf. Elmsl. Ach. 576.

v. 837. ἰπνόν: cf. ad v. 139 de voc. ἴπνια vid. schol.

v. 838. τροφαλίδα: schol. R. τροφαλὶς κυρίως ὁ κύκλος τοῦ τροχοῦ. V. οἱ μὲν ἐπιμήκη τυρόν, οἱ δὲ τροχὸν τυροῦ. πολυθρέμμων δὲ ἡ Σικελία, διὸ τυρὸν πολὺν καὶ κάλλιστον ἔχει.

v. 839. ἄρα: cf. Herm. Soph. Oed. Col. pr. XXIV.

v. 842. εἰσαγάγῃ cf. Prol. p. 163 et Schoem. Att. Proc. p. 30 et 706. Satis exposuit schol.: νῦν τὰ μὲν πρόσωπα τῶν κυνῶν ἐστι, τὰ δὲ πράγματα πολιτικά. εἰσάγει γάρ τινα κλέπτην κατηγορούμενον ὑπὸ πολίτου ἑτέρου. φανεροὶ δὲ ἦσαν τοῖς τότε (ἀφ'

ΒΔΕΛΥΚΛΕΩΝ.
ἴθι νυν ἄγ' αὐτὼ δεῦρο.
ΞΑΝΘΙΑΣ.
ταῦτα χρὴ ποιεῖν.
ΒΔΕΛΥΚΛΕΩΝ.
τουτὶ τί ἐστι;
ΦΙΛΟΚΛΕΩΝ.
χοιροκομεῖον Ἑστίας.
ΒΔΕΛΥΚΛΕΩΝ.
εἶθ' ἱεροσυλήσας φέρεις;
ΦΙΛΟΚΛΕΩΝ.
οὔκ, ἀλλ' ἵνα
ἀφ' Ἑστίας ἀρχόμενος ἐπιτρίψω τινά.
ἀλλ' εἴσαγ' ἀνύσας· ὡς ἐγὼ τιμᾶν βλέπω.

v. 843. αὐτῷ V. sec. C. schol. R. utrumque αὐτῷ et αὐτώ videtur legisse explicans τῷ πατρὶ ἢ αὐτοὺς τοὺς κύνας. αὐτώ vulgo.

v. 844. χοιροκομεῖον — v. 845. οὔκ, ἀλλ' — servo trib. Ald. Iunt. Kust. Bergl., correxit Brunckius.

v. 847. τιμῶν proponebat Dobraeus, nescio cur. τὸ πᾶν θέλω Scalig. e libro vetere annotabat.

ῶν λέγει δήμων). ἅμα δὲ ὡς κυνώδεις αὐτοὺς διαβάλλει.

v. 844. Philocleo vel solus vel servi auxilio vimineum apportat χοιροκομεῖον, de quo schol.: ἀγγεῖόν τι καννωτόν, ὅπου ο χοῖροι τρέφονται. Ἑστίας δέ, ἐπεὶ ἐπὶ τῆς ἑστίας τρέφουσι χοίρους. εἰσφέρει δὲ τοῦτο ἀντὶ δρυφάκτου ἢ κιγκλίδος. ἐν τῇ Λυσιστράτῃ (v. 1073) κλοιὸν μᾶλλον ἢ πάσσαλον ἐμφαίνει, ὡς καὶ τούτου ὁμοίως λεγομένου, ὅπου ὁ χοῖρος δέδεται. Hoc servorum alterum apportasse, idem schol. monet.

v. 846. ἀφ' Ἑστίας: ludit deae nomine et loco unde vimineum extulit. Schol.: ἐν γὰρ ταῖς σπονδαῖς ἀφ' Ἑστίας ἄρχονται καὶ οὕτως (i. e. ἔπειτα) ἐκ τῶν ἄλλων θεῶν. ὡς ἐν κωμῳδίᾳ δὲ ὁ θεράπων (immo Φιλοκλέων) παίζει φήσας ἐπιτρίψω τινά. ἐπὶ γὰρ τοῦ χοιροκομείου μέλλει δικάζειν ὁ Φιλοκλέων καὶ καταδικάζειν ὡς φιλόδικος. ἔστι δὲ παροιμία· ἀφ' Ἑστίας ἄρχου. μετενήνεκται δὲ ἀπὸ τῶν περὶ τὰ ἱερὰ καθημένων. τῇ γὰρ Ἑστίᾳ τὰς ἀπαρχὰς ἔθος ἦν ποιεῖσθαι. Laudat schol. Sophoclem ἐν Χρύσῃ (cf. Nauck fragm. p. 229) et Platonem Euthyphr. p. 3 a. Ceterum servo, quae nunc Philocleonis sunt v. 844—846, tribuit Ald.

v. 847. τιμᾶν βλέπω. cf. ad v. 455 et ad v. 105.

ΒΔΕΛΥΚΛΕΩΝ.

φέρε νυν ἐνέγκω τὰς σανίδας καὶ τὰς γραφάς.

ΦΙΛΟΚΛΕΩΝ.

οἴμοι, διατρίψεις κἀπολεῖς τριψημερῶν·
ἐγὼ δ' ἀλοκίζειν ἐδεόμην τὸ χωρίον.

ΒΔΕΛΥΚΛΕΩΝ.

ἰδού.

ΦΙΛΟΚΛΕΩΝ.

κάλει νυν.

ΒΔΕΛΥΚΛΕΩΝ.

ταῦτα δή.

ΦΙΛΟΚΛΕΩΝ.

τίς οὑτοσὶ
ὁ πρῶτός ἐστιν;

ΒΔΕΛΥΚΛΕΩΝ.

ἐς κόρακας ὡς ἄχθομαι,
ὁτιὴ 'πελαθόμην τοὺς καδίσκους ἐκφέρειν.

v. 848. καὶ τὰς γραφάς vulgo. κεἰ τις γραφίς Hotib. p. 106.
v. 849. διατρίβεις R. Γ. Dindorf. in Paris. Bergk., διατρίψεις vulgo recte propter τριψημερῶν.
v. 850. ἐγὼ δ' vulgo. εἰ, ὧδ' Hotib. p. 106. — Pro τὸ χωρίον, quod propter ἀλοκίζειν Comicus dixit, Bentleius suspicabatur τὸ κήριον. (ἐδυνάμην?)
v. 851. ἰδοὺ κάλει νυν R. V. vulgo sine personarum notis ante Brunckium, qui ἰδού Bdelycleoni, κάλει νῦν Philocleoni dedit.
v. 853. ὁτιὴ 'πελαθόμην R. vulg. ὅτι ὑπελαθόμην V. sec. Bekk. "Οτι particulam pariter atque ὅτι pronomen in tribrachy non occurrit nisi antece-

v. 848. σανίδας — γραφάς, cf. Prol. p. 124.

v. 849. ἐπιτρίψω — διατρίψεις — τριψημερῶν: quasi totum diem tereret; verbum, quantum scio, a poeta fictum. — Ad οἴμοι cf. Herm. Vig. p. 426.

v. 850. ἀλοκίζειν: schol. ἀροτριᾶν. τὸ τῷ ὄνυχι γράφειν εἰς τὸ τιμητικὸν πινάκιον. cf. ad v. 106. Fritzsch. Thesm. 782.

v. 851. ἰδού. Bdelycleo, dum senex loquitur v. 849, domum introit; ibi versatur per versum 850. Nunc redit cum tabula et stilo.

ib. τίς οὑτοσί: quasi praesente reo quaerit; nondum tamen comparent canes. Bdelycleo vero festive τριψημερεῖ, singulatim omnia conquirendo atque afferendo.

v. 853. καδίσκους: vid. Proleg. p. 128 sqq.

ΦΙΛΟΚΛΕΩΝ.

οὗτος σύ, ποῖ θεῖς;

ΒΔΕΛΥΚΛΕΩΝ.

ἐπὶ καδίσκους.

ΦΙΛΟΚΛΕΩΝ.

μηδαμῶς.

ἐγὼ γὰρ εἶχον τούσδε τοὺς ἀρυστίχους.

ΒΔΕΛΥΚΛΕΩΝ.

κάλλιστα τοίνυν· πάντα γὰρ πάρεστι νῷν
ὅσων δεόμεθα, πλήν γε δὴ τῆς κλεψύδρας.

dente brevi syllaba. Syllaba enim τι sequente brevi syllaba ictum haberet, quod apud comicos paene inauditum est. Frequentissime in fine versuum ὅτι ponitur, arsi paene nulla; rarissime syllaba τι longa fit positione. Nub. 1429 ὅτι ψηφίσματ' in fine dipodiae, arsi admodum debili. Av. 1246 ἆρ' οἶσθ' ὅτι Ζεὺς cum imitatione tragici summi. Plut. 746 ὅτι βλέπειν in prima dipodiae sede, ubi non dubitaverim reponere ὁτιὴ βλέπειν. — In paeonibus porro et dochmiis ictum non nunquam habet, Ach. 981. Thesm. 678. 684. In senariis, tetrametris iambicis, trochaicis, anapaesticis aut prima aut neutra syllaba ictum habet (in paeone Vesp. 1276 prior) sexcentis locis. Quare quum commodissimum exstet subsidium formae ὁτιή, hanc potissimum revocandam duco. Av. 181: ὁτιὴ δὲ πολεῖται. Eccles. 989 pro οὐκ οἶδ' ὅτι λέγεις scripserim οὐκ οἶδα τί λέγεις. Nullam offensionem habet Pl. 838: Καρ. καὶ κατεγέλων δ', εὖ οἶδ' ὅτι. Δικ. κομιδῇ μὲν οὖν; quum ὅτι et in fine dipodiae et orationis sit positum, ut innumeris locis οἶδ' ὅτι in fine versuum (ἴσθ' ὅτι similia), ut paene dicas ancipitem esse syllabam vel longam. Denique Av. 1575 pro ὅτι τὸν ἄνθρωπον scripserim ὁτιὴ τὸν ἄνδρ' ἀπάγχειν βούλομαι. (Nub. 513 in carmine Reisig. C. p. 153 emendavit ὁτιή.) In fragm. Eupolidis ap. Zonaram p. 548. 4 Mein. (C. II p. 444) correxit cum Bergkio Rel. C. p. 344: ὁτιὴ τὰ pro ὅτι τὰ πατρ. Saepissime tali modo proceleusmaticum aut a Comico vitatum esse aut dudum correctum esse, e talibus cognoscas locis: Pac. 210. Nub. 756. Eq. 418. Lys. 11.

v. 855. ἀρυστίχους: schol. ἀρύστιχος (καὶ ἄρυστις καὶ ἀρυστὴρ) ἀγγεῖόν ἐστιν, ᾧ ἔστιν ἀρύσασθαι (κοτύλη ἢ κύαθος — ἀρ. δὲ οὓς ἐνίοτε κοτυλίσκους). Iterum senex animum ostendit ad iocandum et deridendum iamiam propensum; quum initio de sacris iudicii serio videatur locutus esse v. 831. ἀρύταινα idem significat Eq. 1091. cf. Ind. C. V s. v. ἀρύστιχος et ἀρύταινα.

v. 857. κλεψύδρας: vid. Proleg. p. 134 sqq.

ΦΙΛΟΚΛΕΩΝ.
ἡδὶ δὲ δὴ τίς ἐστιν; οὐχὶ κλεψύδρα;
ΒΔΕΛΥΚΛΕΩΝ.
εὖ γ' ἐκπορίζεις αὐτὰ κἀπιχωρίως.
ἀλλ' ὡς τάχιστα πῦρ τις ἐξενεγκάτω
καὶ μυρρίνας καὶ τὸν λιβανωτὸν ἔνδοθεν,
ὅπως ἂν εὐξώμεσθα πρῶτα τοῖς θεοῖς.
ΧΟΡΟΣ.
καὶ μὴν ἡμεῖς ἐπὶ ταῖς σπονδαῖς
καὶ ταῖς εὐχαῖς
φήμην ἀγαθὴν λέξομεν ὑμῖν,
ὅτι γενναίως ἐκ τοῦ πολέμου
καὶ τοῦ νείκους ξυνέβητον.
εὐφημία μὲν πρῶτα νῦν ὑπαρχέτω.

v. 857. πλήν γε δεῖ vel πλὴν ἔδει malim. — πλήν γε δὴ vulgo. — δεόμεθα R. V. C. Γ. Brunck. reliqui. δεόμεσθα Ald. Iunt. Kust. Bergl.

v. 865. λέξομεν R. vulgo. ἕξομεν V. prob. Bergk.

v. 867. ξυνέβητον R. V. vulgo. ξυνεβήτην Elmsl. Acharn. 733. recepit Hirschig. Sed regula Elmsleii, quae Atticos tantum una dualis forma in την usos esse iubet, nimis violenta est propter magnam locorum emendandorum copiam. cf. eundem Med. p. 240, v. 1041.

v. 868. Bdelycleonis est vulgo; choro dedit Dind. in Teubn. Lips.

v. 858. ἡδί. Aut matulam senex aut mentulam ostendit; schol. (μήποτε) τὸ αἰδοῖον· (αὐτῷ) δείκνυσιν (ὁ πρεσβύτης, ὅτι οὐρεῖ ὡς ἡ κλεψύδρα. ἀμὶς γὰρ αὐτῷ παράκειται.) Nos matulam esse intelligendam exposuimus in Proleg. p. 62. Cogito, patrem cum filio colloqui, atque etiam comoediam suis legibus uti.

v. 859. κἀπιχωρίως: quod sollemnibus Dionysiorum diebus talia iocari et mos et fas erat.

v. 860. Igne et thure non solum ad iudicia sed etiam ad quamlibet rem seriam inaugurandam utebantur, ut Ran. 895 ad certamen poetarum. Ad μυρρίνας schol. μυρρίναις γὰρ ἐστεφανοῦντο οἱ ἄρχοντες. Vnde μυρρινῶν, ἀρχῆς ἐπιθυμῶν. Etiam ad sacrificandum myrtos adhibebant: Thesm. 37.

v. 868. εὐφημία. Av. 958. εὐφημία' στω. it. Thesm. 295 bis. εὐφημεῖν χρὴ Nub. 263. Pac. 95. 1316. Ran. 353. (σπονδὴ σπονδή.) εὐφημεῖτε. εὐφημεῖτε Pac. 433. Ach. 237. 241. εὐφήμει Nub. 297.

ΒΔΕΛΥΚΛΕΩΝ.

ὦ Φοῖβ' Ἄπολλον Πύθι', ἐπ' ἀγαθῇ τύχῃ

ΧΟΡΟΣ.

τὸ πρᾶγμ' ὃ μηχανᾶται στρ. ς
ἔμπροσθεν οὗτος τῶν θυρῶν,
ἅπασιν ἡμῖν ἁρμόσαι
παυσαμένοις πλάνων.
Ἰήιε Παιάν.

ΒΔΕΛΥΚΛΕΩΝ.

ὦ δέσποτ' ἄναξ, γεῖτον ἀγυιεῦ τοὐμοῦ προθύρου προπύλαιε,

v. 869. Πύθι' vulgo. Πύθιε Bergk. κλῦθι κἀπὶ τἀγαθῇ τύχῃ Burges. (sed constanter dicitur ἐπ' ἀγαθῇ τύχῃ.) ita pergens τόδε τὸ πρᾶγμ' ὅγε μηχανᾶτ' | ἔμπρ. ο. τ. θ. | ἅπ. ἡ. ἁρμόσει- | ας παυσαμένοισι τῶν πλάνων.
v. 873. παυσαμένοις R. V. Reisig. Dind. Hirschig. Bergk. παυσαμένοισι Bekk. ὡς παυσαμένοισι τῶν πλ. antea vulgo.
— πλανῶν R. πλάνου Γ. πλάνων vulgo.
v. 875. τοὐμοῦ προθύρου' προσθ' πύλας R. τοῦ μοῦ προυπύλου προσπύλας Ven. sec. Cob. τοῦ 'μοῦ προθύρου πρὸς πύλας vulgo. τοῦ 'μοῦ προθύρου Brunck. Bekk. τ. 'μ. π. προπύλαιε Bentl. Brunck. Inv. Dind. Hirsch. τοὐμοῦ πρόσθεν προπυλαίου Bergk. τ. π. προπύλαιος Scalig. ad Vergil. Culic. p. 8. Pors. — πρὸς πύλαις Reiskius. πρὸ πυλάων Fl. Chr.

v. 869 sqq. Antistrophica esse primum Hotibius p. 107, Reisigius p. 39 exposuerunt, quos secutus R. Burgesius satis audacter metrum constituit. Dindorfius in Par. Hirschig. Bergk. antistrophica indicarunt. — Reisigius in stropha fere vulgatam sequitur, nisi quod v. 873 scripsit παυσαμένοις πλάνων pro ὡς παυσαμένοισι τῶν πλάνων. Plura in antistropha mutavit: ταὐτὰ ξυνευχόμεσθά σοι κἀπᾴδομεν | νέαις ἐν ἀρχαῖς, ἕνεκά γ' εὖ προλελεγμένων (sed articulo vix careas), εὖνοι γάρ ἐσμεν ἐξ οὗ | τὸν δῆμον ᾐσθόμεσθά σου | φιλοῦντος ὡς οὐδεὶς ἀνὴρ τῶν γε νεωτέρων. In Burgesii versibus vix agnoscas Aristophanem. Sunt autem versus iambici cum clausula dochmiaca. Secundum strophae versum Bergkius in duos divisit, Πύθιε pro vulgato Πύθι' scribendo, et dochmium ἐπ' ἀγαθῇ τύχῃ effecit.

v. 874. Ἰήιε Παιάν. Hanc formam comicos non usurpasse, Elmsleii sententia est, ad Ach. 1212, neque tamen nostrum locum mutare conabatur.

v. 875. Ἀγυιεῦ: schol. πρὸ τῶν θυρῶν ἔθος εἶχεν κίονας εἰς ὀξὺ λήγοντας ὡς ὀβελίσκους ἱδρύειν εἰς τιμὴν Ἀπόλλωνος ἀγυιέως. Ad reliquam scholii partem cf. Mein. C. II p. 291. 571. Harpocr. s. v. ἀγυιᾶς. Valcken. Phoen. 634.

δέξαι τελετὴν καινὴν ὦναξ, ἣν τῷ πατρὶ καινοτομοῦμεν·
παῦσόν τ' αὐτοῦ τουτὶ λίαν στρυφνὸν καὶ πρίνινον ἦθος,
ἀντὶ σιραίου μέλιτος μικρὸν τῷ θυμιδίῳ παραμίξας·
ἤδη δ' εἶναι τοῖς ἀνθρώποις
ἤπιον αὐτόν,
τοὺς φεύγοντάς τ' ἐλεεῖν μᾶλλον
τῶν γραψαμένων
κἀπιδακρύειν ἀντιβολούντων,
καὶ παυσάμενον τῆς δυσκολίας
ἀπὸ τῆς ὀργῆς
τὴν ἀκαλήφην ἀφελέσθαι.

ΧΟΡΟΣ.

ξυνευχόμεσθα ταῦτά σοι κἀπᾴδομεν
νέαισιν ἀρχαῖς, ἕνεκα τῶν προλελεγμένων.
εὖνοι γὰρ ἐσμὲν ἐξ οὗ ἀντ. ς'

v. 877. αὐτὸ R. αὐτοῦ vulgo. τουτὶ τὸ vulgo. τοῦτο τὸ Elmsl. Med. p. 222, v. 899. Dind. Bergk. — τουτὶ λίαν Iunt. Frob.
v. 878. μικρὸν R. V. Suid. s. v. σίραον. σμικρὸν vulgo v. s. v. 5.
ib. ἀντισιραίου vel ἀντικυραίου dubitanter propon. Reisk.
v. 885. συνευχόμεσθά σοι κἀπᾴδομεν R. V. Δ. Trimetrum effecerunt Reisig. ταὐτὰ ξυνευχ. scribendo et Dind. ξυνευχόμεσθα ταῦτα in Paris.; quod dubitanter recepit Bergkius, Hirschigius integrum. ξυνευχόμεθα vulgo ante Invern.
v. 886. ἐν νέαισιν ἀρχαῖς R. vulgo. νέαισιν ἀρχαῖς Reis. Dind. Hirsch. Bergk. ibid. εἵνεκα R. V. Γ. Bergk. ἕνεκα Reis. Dind. Hirsch. εἵνεκά γε Δ. ἕνεκά γε vulgo.
v. 887. ἐξ οὗ R. Γ. Inv. Bekk. Reis. Dind. Hirsch. Bergk. ἐξ ὅτου vel ἐξότου vulgo, revocabat praeter Hotibium, Burgesium Cob. Mnem. l. l., nulla antistrophicorum habita ratione.

v. 877. στρυφνὸν tantum hoc loco exstat, πρίνινοι vocantur etiam senes Acharnenses v. 179. 666. Vtroque verbo Antiphanes utitur, vid. Ind. C. V s. v. Elmsl. Ach. v. l.

v. 878. σιραίου: — τὸ ἡψημένον γλεῦκος (sapa), βραχὺ δ' ἔχον παράπικρον, ὅταν καθεψηθῇ. cf. Brunck ad. v.

v. 884. ἀκαλήφην: urticam, schol. τὴν λεγομένην κνίδην, ἣν προσφέροντες τῷ σώματι κνηστιᾶν αὐτὸ ποιοῦμεν (καὶ θαλάττιος ἰχθύς). Cf. Mein. C. I p. 63. II p. 1169. Eq. 422 cum schol. Lys. 549 c. schol. et Ind. s. v.

τὸν δῆμον ᾐσθόμεσθά σου
φιλοῦντος ὡς οὐδεὶς ἀνήρ.
τῶν γε νεωτέρων.

ΒΔΕΛΥΚΛΕΩΝ.

εἴ τις θύρασιν ἡλιαστής, εἰσίτω·
ὡς ἡνίκ' ἂν λέγωσιν οὐκ εἰσφρήσομεν.

ΦΙΛΟΚΛΕΩΝ.

τίς ἆρ' ὁ φεύγων οὗτος; ὅσον ἁλώσεται.

ΞΑΝΘΙΑΣ.

ἀκούετ' ἤδη τῆς γραφῆς· ἐγράψατο

v. 888. ᾐσθόμεσθα R. B. Δ. ἡδόμεσθα V. ᾐσθόμεθα vulgo. correxit Fl. Chr. Brunck. Reis. receperunt reliqui. ᾐσθήμεσθα Cob. Mnem. l. l. prob. Bergk. ed. II.

v. 890. τῶν γενναιοτέρων R. V. Γ. Inv. Hotib. τῶν νῦν γε σοῦ νεωτέρων vulgo. τῶν γε νεωτέρων Reis. Bekk. Dind. Hirsch. Bergk. Cf. schol.

v. 891. θύρασιν R. Dind. Bekk. Hirsch. Bergk. θύραισιν antea vulgo.

v. 893. τίς ἄρα ὁ R. τὶς ἄρα ὁ V. sec. Cob. τίς ἆρ' ὁ vulgo. cf. Herm. Vig. p. 489 p. 789. Herm. Oed. Col. pr. XVIII. Versus vulgo Philocleonis, a Bergkio sic distributus: Φ. τὶς ἆρ' ὁ φεύγων. Bd. οὗτος. Φιλ. ὅσον ἁλώσεται.

— ὅσου ἁλώσ.; Reisk. i. e. quantâ multâ causa cadet.

v. 894. γραφῆς ἧς ἐγράψατο R. V. vulgo. correxit Bentleius, receperunt Brunckius, reliqui. Vid. Dawes. M. p. 273. ἧς γράψατο B. Δ.

— Praefixum Θε. R. vulgo. Xanthiae Brunckius, Bdelycleoni Elmsleius dedit.

v. 890. τῶν γε ν.: schol. εἰ μὲν γενναιοτέρων, τῶν σπουδαίων. εἰ δὲ νεωτέρων, τῶν ὁμηλίκων. Vtramque igitur lectionem conspexerit.

v. 891. θύρασιν: vid. Prolegom. p. 165. — οὐκ εἰσφρήσομεν, cf. ad v. 156 et Fritzsch. Daet. p. 127. De scena cf. Proleg. p. 165 sq. Iudicium constituitur. Dum Bdelycleo haec loquitur, prodeunt Xanthias et Sosias, uterque canem secum ducentes. Atque his versibus 891. 892 Bdelycleo thesmothetae munere fungitur. Idem v. 894—897 introducit actionem, tanquam thesmotheta. Cf. Poll. VIII, 87 sq. Schoem. Att. Proc. p. 213. In R. Ald. Iunt. Kust. his versibus praepositum Θε., Brunckius Xanthiae dedit, secuti sunt Inv. Bekk. Both.; Elmsleio auctore Dind. Hirsch. Bergk. Bdelycleoni restituerunt. — De forma θύρασιν cf. Elmsl. Med. p. 148, v. 466.

v. 894. ἀκούετ' ἤδη. Hanc constantem formam esse, non ἀκούετε δή, quum aliis locis exstet ἀκούετον δή et ἄκουε δή, Reisig. C. p. 34 monuit.

χύων Κυδαθηναιεὺς Λάβητ' Αἰξωνέα,
τὸν τυρὸν ἀδικεῖν ὅτι μόνος κατήσθιεν
τὸν Σικελικόν. τίμημα κλῳὸς σύκινος.

ΦΙΛΟΚΛΕΩΝ.

θάνατος μὲν οὖν κύνειος, ἢν ἅπαξ ἁλῷ.

ΒΔΕΛΥΚΛΕΩΝ.

καὶ μὴν ὁ φεύγων οὑτοσὶ Λάβης πάρα.

ΦΙΛΟΚΛΕΩΝ.

ὦ μιαρὸς οὗτος· ὡς δὲ καὶ κλέπτον βλέπει,
οἷον σεσηνὼς ἐξαπατήσειν μ' οἴεται.
ποῦ δ' ἔσθ' ὁ διώκων, ὁ Κυδαθηναιεὺς κύων;

v. 900. ὁ μιαρὸς — κλέπτην Reisk. καὶ om. V. — κλεπτὸν R. — ὡς μιαρὸς Scal. An κλέπτειν βλέπει? ut supra τιμᾶν βλ. similia.

v. 902. ποῦ δ' ὁ R. Kust. Bergl. Brunck. Inv. Bekk. Bergk. ποῦ δ' οὐ δ. V. ποῦ δ' οὐ Δ. („et sic, ni fallor, B. C. R. Γ, vel ποῦ δ' οὐ, quod V.

v. 895. Κυδαθηναιεὺς: schol. ἀπὸ δήμου τῆς Πανδιονίδος φυλῆς, Αἰξωνεὺς δὲ ἀπὸ δήμου τῆς Κεκροπίδος, cf. Leake Dem. p. 21. 229 et p. 47. 222. Boeckh. C. I. I p. 132 sq. Cleonem, qui Cydathenaeensis fuit, Dem. πρὸς Βοιωτ. p. 1016, hic canis accusatoris partes agere, praeter interpretes etiam Bergk. Rel. C. p. 83 sq. ostendit. Altero autem nomine non solum Laches tangitur, sed etiam Aexonensium pagus, quos ita maledicos accusatores fuisse lexicographi Harpocr. Suid. Zon. alii perhibent, ut maledicentia, τὸ κακῶς λέγειν (apud Suidam male λέγεσθαι), diceretur αἰξωνεύεσθαι. Lachetem inde oriundum fuisse Plato Lach. p. 167 c docet. De Lachetis in Sicilia imperio vid. supra ad v. 836 et Bergk. ap. Mein. C. II p. 1116.

v. 897. Σικελικὸν: vid. ad v. 838. Bene comp. Bergl. Antiph. ap. Ath. I p. 27 d. Mein. C. III p. 139, ubi res recensentur cuiusque regionis optimae.

ib. κλῳὸς Attice sec. schol. pro κλοιὸς = περιτραχήλιος δεσμός. cf. Mein. C. II p. 486. — σύκινος vocatur, quod omnia fere in hac fabula σύκινα sunt.

v. 898. θάνατος. Senex haec, quod semper τιμᾶν βλέπει, semper τιμᾷ. Sequentem versum filius iterum tanquam thesmotheta loquitur. cf. Hesych. s. v. κύνειος θ. et Elmsl. Ach. 4.

v. 900. ὡς δὲ: cf. Mein. C. II p. 183. κλέπτον βλ. vid. ad v. 455.

v. 901. σεσηρώς. Ita libri omnes. Schol. οἱ γὰρ κύνες μετὰ τὸ φαγεῖν σεσήρασιν καὶ οἱ σεσηρότες κύνες (suppl. καλοῦνται), et Vict. σεσηρώς, κεχηνώς, διηνοιγμένον, ἀνοικτὸν ἔχων τὸ στόμα. Huic significationi convenire versus apud Photium s. v. τρωκτής M. C. IV p. 661: τρωκτὴς σφόδρ' ἐστίν, ἅμα

ΚΥΩΝ.

αὖ αὖ.

ΒΔΕΛΥΚΛΕΩΝ.

πάρεστιν.

ΦΙΛΟΚΛΕΩΝ.

ἕτερος οὗτος αὖ Λάβης,
ἀγαθός γ' ὑλακτεῖν καὶ διαλείχειν τὰς χύτρας.

habet" Dind.) ποῦ δ' ὁὑ Ald. Iunt. Bentlei. Ad hanc lectionem scholiasta inepte: τὸ δὲ πλῆρες, ποῦ δὲ ὁ διώκων, ἐκτείνουσι μέντοι καὶ τὸ ὁ ἄρθρον. Sed Eupolidis versus, quem affert: τὴν πανδοκεύτριαν γὰρ ἀνὴρ ὁ γλάμων | ἔχει, quemque correxit Porson. deleto ἀνὴρ, Meinekio assentiente C. II p. 432 (cf. Fritzsch. Q. A. p. 90. Bergk. Rel. Com. p. 336, versum aliter constituentes servato verbo ἀνήρ), is igitur versus nihil demonstrat, quum ὁ ante γλ produci soleat. — ποῦ δὲ ὁ vel ποῦ δ' αὖ ὁ Reiskius, derisus a Porsono, qui Toupii (ad Theocr. XXI, 15) emendationem ποῦ δ' ἔσθ' ὁ δ. probat; receptam quoque ab Hirschigio. — ποῦ μοὐ i. e. μοι ὁ Dindorf. ποῦ δ' οὖν ὁ δ. Hotib. p. 108. ποῦ ποῦ δ' ὁ δ. Lenting. ποῦ 'στὶν ὁ δ. Dobraeus.

v. 903. Bdelycl. totum tribuit R. praeposito Κυ. (unde inter personas receptus est), eidem v. 904 vulgo. Versui 905 praepositum in Ven. sec. Cob. κήρυξ, atque ita Kust. — κυ. et Βδε. v. 903; κυ. v. 905 Iunt. κατηγ.

σεσηρὼς καὶ γελῶν. Sed dentes restringere apud comicos aut iracundi et mordacis aut edacis est canis, non mitis atque blandientis. Quo sensu poetae sequiores verbo utuntur; vid. H. Steph. s. v. Noster Pac. 620 dixit ἐξηγριωμένους ἐπ' ἀλλήλοισι καὶ σεσηρότας. Contra Eq. 1029 sq. φράζεο — κύνα — | ὅς κέρχῳ σαίνων σ', ὁπόταν δειπνῇς, ἐπιτηρῶν | ἐξέδεταί σου τοὔψον, ὅταν σύ που ἄλλοσε χάσκῃς κτλ. cui loco noster tam similis, ut reponere non dubitem σεσηνώς, licet exemplis destituta forma.

v. 903. αὖ αὖ. Prodit Xanthias cum cane accusatore, Cydathenaeensi. Ipsum canem esse, qui latret, monui Proleg. p. 46. Canis reus a Sosia adductus ante v. 893, non latrat, namque res eius in angustiis est, sed σαίνει, cauda adulatur. Quod quam egregie instituerit Comicus, non est quod moneam. Iam Bdelycleo thesmotheta loquitur: πάρεστιν: at iudex garrulus canem conspicatus facere non potest, quin accusatori quoque maledicat. Vocat eum alterum Labetem, scilicet non melioris farinae virum, quam reum. Tandem eum silere ac sedere thesmotheta iubet; Xanthiam vero ascendere accusaturum. Nihilominus senex adhuc verba nonnulla concedit garrulitati suae v. 906. — Ceterum scholiastae subsidii afferunt nihil. De αὖ αὖ Ven. μιμεῖται τὴν φωνήν. Nonne ergo legendum statim Αὐλάβης?

v. 904. διαλείχειν τὰς χύτρας: dicturus erat τὰς πόλεις, ut Equit.

ΒΔΕΛΥΚΛΕΩΝ.

σίγα, κάθιζε, σὺ δ' ἀναβὰς κατηγόρει.

ΦΙΛΟΚΛΕΩΝ.

φέρε νυν, ἅμα τήνδ' ἐγχεάμενος κἀγὼ ῥοφῶ.

ΞΑΝΘΙΑΣ.

τῆς μὲν γραφῆς ἠκούσαθ' ἧς ἐγραψάμην
ἄνδρες δικασταὶ τουτονί. δεινότατα γὰρ
ἔργων δέδρακε κἀμὲ καὶ τὸ ῥυπαπαῖ.
ἀποδρὰς γὰρ ἐς τὴν γωνίαν τυρὸν πολὺν
κατεσικέλιζε κἀνέπλητ' ἐν τῷ σκότῳ.

ΦΙΛΟΚΛΕΩΝ.

νὴ τὸν Δί' ἀλλὰ δῆλός ἐστ'· ἔμοιγέ τοι
τυροῦ κάκιστον ἀρτίως ἐνήρυγεν
ὁ βδελυρὸς οὗτος.

ΞΑΝΘΙΑΣ.

κοὐ μετέδωκ' αἰτοῦντί μοι·

v. 905 Σωσίας ὡς κῆρυξ Ald. Brunck. Bekk. Both. Σωσίας Invern. Correxit Dobraeus, qui ἕτερος — χύτρας Philocleoni dedit; versum sequentem Bdelycleoni, scilicet thesmothetae, it. Tyrwhitt. Elmsl.; atque ita ediderunt Dindorf. in Paris. (qui tamen in Oxon. omnia a πάρεστιν ad χύτρας Sosiae tribuit) Hirschig. Bergk. — v. 907. Θε. i. e. θεράπων vulgo ante Brunckium, qui Xanthiae nomen restituit.

v. 907. ἣν R. V. vulgo. ἣν[s] B. ἧς Brunck. Both. Hirschig.

v. 909. ῥυππαπαῖ Dind. Hirsch. ῥυπαπαὶ Ven. sec. B. ῥυπαπαῖ Bergk. ῥυππαπαὶ vulgo.

v. 914. sqq. In his codices ut paullo supra parum subsidii praebent. Schol.

1034 τὰς νήσους de cane Cerbero, Cleone. cf. Nostr. ap. Ath. III, 91 c. Bergk. M. C. II p. 1119.

v. 905. κάθιζε. Nempe iudices et maxime concionantes constanter audiunt οἱ καθήμενοι.

v. 906. Quod loqui vetatur, certe sorbere vult, quare κἀγὼ ῥοφῶ, ut strepitum aliquem opinor edat.

v. 909. ῥυπαπαῖ: τὸ ναυτικὸν — ἔστι δὲ ἐπίρρημα τὸ ῥυπαπαῖ ναυτικόν, ὃ ἐν τῇ κωπηλασίᾳ φασίν, ὡς ἐγκέλευσμα. Simul nautae memorantur, ὡς τῶν ἐρετῶν δὲ καὶ ναυτῶν περὶ πλείστου ποιουμένων τὸν τυρόν. — Antea schol. διὰ δὲ Χάρητα πάλιν τοῦτο λέγει, ubi leg. Λάβητα.

v. 910. ἐς τὴν γωνίαν: haec ex canum natura; quare addit ἐν τῷ σκότῳ i. e. λάθρᾳ, quod schol. ita explicat: ἐπειδὴ ἐν μέρει τῆς δύσεως ἡ Σικελία.

v. 911. κατεσικέλιζε i. e. τὸν Σικελικὸν (τυρὸν) κατήσθιεν.

v. 913. ἐνήρυγεν. Infra v. 1151

καίτοι τίς ὑμᾶς εὖ ποιεῖν δυνήσεται,
ἢν μή τι κἀμοί τις προβάλλῃ τῷ κυνί;

ΦΙΛΟΚΛΕΩΝ.

οὐδὲν μετέδωκεν;

ΞΑΝΘΙΑΣ.

οὐδὲ τῷ κοινῷ γ' ἐμοί.

ΦΙΛΟΚΛΕΩΝ.

θερμὸς γὰρ ἀνὴρ οὐδὲν ἧττον τῆς φακῆς.

ΒΔΕΛΥΚΛΕΩΝ.

πρὸς τῶν θεῶν, μὴ προκαταγίγνωσκ' ὦ πάτερ,
πρὶν ἄν γ' ἀκούσῃς ἀμφοτέρων.

ΦΙΛΟΚΛΕΩΝ.

ἀλλ' ὦγαθὲ
τὸ πρᾶγμα φανερόν ἐστιν· αὐτὸ γὰρ βοᾷ.

ἔνιοι τὸ ὁ βδελυρὸς τῷ Φιλοκλέωνι διδόασιν: itaque in nonnullis alii, ut Dind. censet, servo adscriptus fuerit versus. Sed R. Xanthiae nomen omisit, et sequentem v. alteri dat. Itaque Ald. Iunt. Kust. Bergl. v. 914—916 continuant Philocleoni, v. 917 servo tribuunt. — Brunckius κοὐ — κυνὶ Xanthiae dedit, sequuti sunt Inv. Bekk Dind. Hirsch. Bergk. — V. 917. R. ὁ κῦ. omisso Xanthiae nomine. Versus vulgo servo tribuitur. Brunckii distributionem Inv. Bekk. Dind. Hirschig. receperunt; utrumque versum 917 et 918 Philocleoni dedit Bergk. Perverse schol. ἔστι τὰ μὲν πρὸ τούτων τοῦ θεράποντος, τὰ δὲ τοῦ γέροντος.

v. 917. γέ μοι R. Dind. in Paris. et in notis, Hirschig. γ' ἐμοὶ vulgo. — οὐδὲ τῶν κοινῶν ἐμοὶ proponebat Dobraeus.

v. 921. γὰρ om. R.

κατήρυγεν de laena calorem eructante. Sic ἐνετίλησεν Ach. 351. ἐνέκραγε Plut. 427, cf. Elmsl. Ach. v. 1.

v. 916. κυνί: schol. καθὸ δικαστὴς καὶ κυνώδης. πτωχὸς γάρ. Immo ἅρπαξ καὶ ἕτερος Λάβης. Cleonem cum cane comparari, supra et ex Equitibus vidimus.

v. 917. κοινῷ: schol. τῷ κοινωνῷ. Verum videtur non tantum canis socius, sed etiam τὸ κοινὸν intelligi debere, cuius defensor exstat quivis accusator, praesertim ἐν ταῖς γραφαῖς.

v. 920. πρὶν ἄν γ'. Cf. Reis. C. p. 66 et supra ad. v. 725. Elmsl. Ach. 176.

v. 921. αὐτὸ γὰρ βοᾷ. Compares Axionici fragm. ap. Athen. VIII, 342 b. Mein. C. III p. 532: βοᾷ δ' ὄνειδος (fort. τοὔνειδος) ἴδιον, ὦ Καλαΐδη (Mein. Καλλιάδη). Ita nos frequenter utimur verbo: selbstredend. Dem. π. παραπρ.

ΞΑΝΘΙΑΣ.

μή νυν ἀφῆτ' ἔτ' αὐτόν, ὡς ὄντ' αὖ πολὺ
κυνῶν ἁπάντων ἄνδρα μονοφαγίστατον,
ὅστις περιπλεύσας τὴν θυείαν ἐν κύκλῳ
ἐκ τῶν πόλεων τὸν σκῖρον ἐξεδήδοκεν.

ΦΙΛΟΚΛΕΩΝ.

ἐμοὶ δέ γ' οὐκ ἔστ' οὐδὲ τὴν ὑδρίαν πλάσαι.

v. 922. οἰκ^ε R. Θε. Ald. Iunt. Kust. Bergl. ut antea. Ξανθίας Brunckius. — ἀφῆτέ γ' vulgo. ἀφῆτ' ἔτ' Cobet. Mnem. l. l. — μή νυν Dind. — Pro ὄντ' αὖ, quod vim non haberet, Hotib. p. 108 reponebat ὄντ' ἄν. Bergk. ed. II propon. ἀφῆτε τοῦτον, ὡς ὄντ' ἐν πόλει.
v. 925. τὸ σκῖρον R. V. B C. Δ. τὸ σκίρον Γ. τὸ σκῖρρον Ald. Iunt. τὸ σκίρρον Kust. Brunck. τὸν σκίρρον Suid. τὸν σκῖρον recentiores.

p. 366: ἡ ἀλήθεια καὶ τὰ πεπραγμένα αὐτὰ βοᾷ.

v. 923. Poterat etiam: κυνῶν ἁπάντων μονοφαγίστατον κύνα: sed ἄνδρα dixit ludens ut paullo supra θερμὸς γὰρ ἀνήρ. Μονοφάγος de avidis avarisque dixit Amips. ap. Ath. I p. 8 e, ibid. μονοφαγεῖν Antiphanes. Mein. C. II p. 711 et in addend. V p. 80.

v. 924. τὴν θυείαν: schol. ἀντὶ τοῦ τὴν Σικελικὴν [θάλασσαν]. παρ' ὑπόνοιαν δὲ εἶπε διὰ τὸν Χάρητα (corrigendum ut supra Λάχητα), ὅτι ἐν Σικελίᾳ ὢν τοὺς Σικελιώτας πάντας ἐπραίδευεν, cf. Thuc. III, 86. 88. 90. 103. 115. Eundem tangi Acharn. 606, monuit Elmsl. ad v. — θυεία δὲ ἡ ἴγδις, ἀγγεῖον εἰς ὃ ἐμβάλλοντές τινα ἀρτύματα τρίβομεν καὶ λειοῦμεν. Laudat scholiasta Pac. 228. 230. Occurrit praeterea Nub. 676 θ. στρογγύλη Ran. 124, in qua, ut Ovidius ait, lurida terribiles miscent aconita novercae. Plut. 719. Pac. 235. 238. — Ἴγδιν vocavit mortarium Antiphan. ap. Poll. X, 103. Mein. C. III p. 69.

v. 925. ἐκ τῶν πόλεων: ut τὴν θυείαν pro Sicilia vel mare Siculum dixit, ita nunc ἐκ τ. π. pro ἐκ τῆς θυείας. — τὸ σκῖρον: schol. τὸ ῥυπῶδες τὸ ἐπὶ τῶν τυρῶν, ὡς Εὔπολις Χρυσῷ γένει — τροφαλὶς — σκῖρον ἠμφιεσμένη. cf. Mein. Com. I p. 185. II p. 538. ἀπὸ τούτου καὶ τὰ λίαν προσεχόμενα ἐνεσκιρῶσθαι λέγεται. Mein. τὸ σκῖρος scribendum esse, collato Hesychio sub. v. σκεῖρος, censet C. II p. 185. Brunckius cum Suida s. v. legebat τὸν σκίρρον in notis.

v. 926. ἐμοὶ δέ. Haec de plebe avida atque diviti cuique irata. Schol. ὅτι λέγεται καὶ γῆ σκιρράς, λευκή τις [ὡς γύψος], καὶ Ἀθηνᾶ Σκιρράς, ὅτι τῇ λευκῇ χρίεται. Cf. schol. Eccl. 18 et Suid. s. v. Σκίρον. — εἰώθασι δὲ τὰ ῥήγματα τῶν ὑδριῶν τῇ λατύπῃ διαπλάττειν. Ludit Comicus verbis σκῖρον et σκιρράς, quae eiusdem originis sunt.

ΞΑΝΘΙΑΣ.

πρὸς ταῦτα τοῦτον κολάσατ'· οὐ γὰρ ἄν ποτε
τρέφειν δύναιτ' ἂν μία λόχμη κλέπτα δύο·
ἵνα μὴ κεκλάγγω διὰ κενῆς ἄλλως ἐγώ·
ἐὰν δὲ μή, τὸ λοιπὸν οὐ κεκλάγξομαι.

ΦΙΛΟΚΛΕΩΝ.

ἰοὺ ἰού.
ὅσας κατηγόρησε τὰς πανουργίας.
κλέπτον τὸ χρῆμα τἀνδρός· οὐ καὶ σοὶ δοκεῖ,
ὠλεκτρυών; νὴ τὸν Δί', ἐπιμύει γέ τοι.
ὁ θεσμοθέτης. ποῦ 'σθ' οὗτος; ἀμίδα μοι δότω.

v. 927. Ξανθίας om. R. κυ. Ald. Iunt. Kust. correxit Brunck. — Pro τοῦτον — τοῦτο μὴ R. κολάσαντ' V. sec. Cob.
v. 928. δύω R. V. vulgo, correxit ex C. Brunckius. — λόγχη Ald. Crat. Iunt. 1540.
v. 929. διὰ κενῆς separatim Dind. Bergk. διακενῆς vulgo. — κεκλάγγω R. B. C. Γ. διακεκλάγγω V. κεκλάγχω Ald. Iunt. Kust. κεκλάγχω Brunck. Inv. κεκλάγγω Bekk. Dind. Hirsch. Bergk. κεκλάγξω Suid. s. v.
v. 932. κατηγόρευσε (ut videtur, Hirsch. nisi fallor, Bekk.) R. κατηγόρησε V. Bekk. Dind. in Oxon. (in Paris. et in notis κατηγόρευσε) Hirschig., quasi sua emendatio esset.
v. 934. ὦ 'λεκτρυόν R. Bekk. Dind. Bergk. ὠλεκτρυών V. vulgo. vel ὦ 'λ.
v. 935. ὁ θ. ποῦ 'σθ' οὗτος; vulgo. ὁ θ. ποὖσθ'; οὗτος, ἀμίδα μοι δότω Cobet. recep. Bergk. ed. II.

v. 927. De duplici ἂν cf. Reis. C. p. 187.

v. 928. μία λόχμη: schol. παρὰ τὴν παροιμίαν· μία λόχμη δύο ἐριθάκους (Aristot. H. An. 9, 3. 49) οὐ τρέφει. Addit schol. ἐρίθακον etiam vocari ἐριθέα et ἐρίθυλον (ab ἐρίζειν puto, non ab ἐρυθρός, ut Flor. Chr. voluit). κλέπτα festive accusator de semet ipso, quod Cleo et Laches subaudiuntur.

v. 929. διὰ κενῆς ἄλλως: in vanum frustra. Cf. Eng. Thesm. 830.

v. 930. κεκλάγξομαι ut κεκράξομαι, quo Noster saepius utitur in Equit. 285. 845. Ran. 258. 265.

v. 933. κλέπτον: nihil nisi furem novit et coniuratum; supra v. 900 κλέπτον βλέπει, infra v. 953: κλέπτης μὲν οὖν οὗτός γε καὶ ξυνωμότης. — τἀνδρός, cf. ad v. 923.

v. 934. ἐπιμύει γέ τοι. Cf. Herm. Vig. p. 491. = καταμύει δὲ ἐπινεύει schol. (Ach. 115. Eq. 657. καταμύσῃ Vesp. 92) μύσας infra v. 988 connivens.

v. 935. Dum Xanthias accusator verba facit, Philocleo iudex cum thesmotheta rem non habet; itaque eius, ubi sit, paene oblitus, tanquam de absente rogat; non coram adstantem ipsum. Neque ipsi, quid fieri velit ostendit, quasi eum non conspiciat,

ΒΔΕΛΥΚΛΕΩΝ.

αὐτὸς καθελοῦ· τοὺς μάρτυρας γὰρ ἐσκαλῶ.
Λάβητι μάρτυρας παρεῖναι τρυβλίον,
δοίδυκα, τυρόκνηστιν, ἐσχάραν, χύτραν,
καὶ τἄλλα τὰ σκεύη τὰ προσκεκαυμένα.
ἀλλ' ἔτι σύ γ' οὐρεῖς καὶ καθίζεις οὐδέπω;

ΦΙΛΟΚΛΕΩΝ.

τοῦτον δέ γ' οἶμαι 'γὼ χεσεῖσθαι τήμερον.

ΒΔΕΛΥΚΛΕΩΝ.

οὔκουν σὺ παύσει χαλεπὸς ὢν καὶ δύσκολος,

v. 936—940. Sosiae dedit Ven. sec. Cob. item Brunck. Bekk. Both. Inv. Θε. i. e. servo ded. Ald. Iunt. Kust. — Bdelycleoni R. recte, Dind. Bergk. Hirsch.

v. 937. τρύβλιον R. vulgo. recte, quum etymon ignoremus, τρυβλίον Brunck. Dind. Bekk. Hirschig. — τριβλίον Δ.

v. 938. τυροκνῆστιν R.

v. 939. καὶ τἄλλα τὰ σκεύη vulgo. καὶ τἄλλα δὲ σκεύη Reisk. προσκεκλημένα i. e. testes praeterea citati Dobr. coll. Dem. adv. Aphob. p. 850. τἄλλα γε vel τἄλλα τάδε prop. Lenting.

v. 940. Hunc et seq. vers. vulgo Bdelycleoni (vel potius Θε. Sosiae) continuabant. — In B. lineola est ante οὐδέπω, in C. Philocleonis nomen praefixum (Ddf.); v. 941 in R. V. B. Philocleonis est. Inde Brunck. edidit κοὐ καθίζεις; Ph. οὐδέπω, τοῦτον. κτλ. — V. 941 primi Bentl. et Tyrwhitt. Philocleoni dederunt, Brunckium in his et sequentibus probavit Dobraeus. — Scripserim κοὐ καθίζεις οὐδέπω; vel οὐδὲ καθ.

v. 941. οἶμαι 'γώ pro vulgato οἶμ' ἐγώ Hirschig. — Pro τήμερον Reiskius τριήμερον, totum triduum. Quod conveniret, si legeretur: τοῦτον δὲ χεσεῖσθαί γ' οἶμ' ἐγὼ τριήμερον.

v. 942. οὐκ αὖ σὺ R. Γ. Inv. Bekk. Dind. Hirsch. Bergk. Exemplis tuetur Dobraeus. οὐκ ἂν Ven. vulgo. οὔκουν Reis. C. p. 101.

sed alium quendam haec thesmothetae renuntiare iubet. Quare Cobeti interpunctionem, quam proponebat, vix expedias. Versum affert schol. Aeschin. κατὰ Κτησ. p. 765.

v. 936. καθελοῦ: de loco galli et matulae exposui Proleg. p. 165.

v. 939. προσκεκαυμένα, v. ad v. 828. In culina igitur crimen admissum est, quare supellectilem culinariam testes citat. ἐσχάρα vero non Homerico tragicorumve sensu accipienda, sed craticula est, quam efferre domo licet, ut Acharn. 888. — Cf. Bergk. ap. Mein. C. II p. 938.

v. 940. καθίζεις, ut supra σίγα, κάθιζε v. 905, nam iudicem sedere oportet. Ceterum de versu cf. Prol. p. 167.

v. 941. χεσεῖσθαι. Timoris si-

καὶ ταῦτα τοῖς φεύγουσιν, ἀλλ' ὀδὰξ ἔχει;

ΦΙΛΟΚΛΕΩΝ.

ἀνάβαιν', ἀπολογοῦ. τί σεσιώπηκας; λέγε.

ΣΩΣΙΑΣ.

ἀλλ' οὐκ ἔχειν οὗτός γ' ἔοικεν ὅ τι λέγῃ.

ΒΔΕΛΥΚΛΕΩΝ.

οὔκ, ἀλλ' ἐκεῖνό μοι δοκεῖ πεπονθέναι,
ὅπερ ποτὲ φεύγων ἔπαθε καὶ Θουκυδίδης·
ἀπόπληκτος ἐξαίφνης ἐγένετο τὰς γνάθους.

v. 943. Scholiasta legisse videtur: καὶ ταῦτα τοῖς φεύγουσιν; ἀλλ' ὀδὰξ ἔχει. Hotib. p. 108 non male ἔχεις, sed male interpretatus: intell. τοὺς φεύγοντας.

v. 944 Philocleoni tribuit R., v. 945 Bdelycleoni aut Sosiae. Tum v. 946—948 Philocleoni, 949—952 Bdelycleoni vulgo tribuebantur. Correxit Brunckius, probatus etiam Dobraeo.

v. 945. οὗτός γ' ἔοικεν vulgo. ἔοικεν οὗτος Cob. Mnem. l. l. quod, quo supersedere possimus misera vocula γέ, receperim.

gnum, et minandi verbum, ut Eq. 1057 χέσαιτο, εἰ μαχέσαιτο.

v. 943. ἔχει: schol. οἷον οὐδὲν φθέγγεται, ἀλλὰ τοὺς ὀδόντας δηκτικῶς κατέχει ὁ κύων. Quam explicationem si probamus, ad canem reum se convertisse thesmothetam, debemus accipere, atque eundem de cane, quem mordacem videt, ad iudicem haec fecisse verba ἀλλ' ὀδὰξ ἔχει, i. e. verum mordax est. — Tum schol. διασπαράξει βούλει τοῖς ὀδοῦσι τὸν κύνα, ἵν' ᾖ τὸ ἔχει δευτέρου προσώπου 'Αττικοῦ. Haec Bdelycleo tantum ad senem, ut interrogationis signum post ἔχει sit ponendum. Itaque interpretes latini: inhaerebis maledicus. — Sed hunc verborum sensum quum omnino probem, scribendum duco ἔχεις, ὀδὰξ ἔχεις ut κακῶς, αἰσχρῶς ἔχεις, quocum Homericum, quod omnes norunt, ὀδὰξ ἐν χείλεσι φύντες compares. De forma ἔχει cf. Gregor. Cor. p. 119.

v. 947. Θουκυδίδης. Melesiae filium memorari, scholiastae explicant, qui quattuor eiusdem nominis viros fuisse addunt. De his scholiis satis exposuit Bergk. Rel. Com. p. 55. p. 60 sq. qui Melesiae filium Praxitelis anno, i. e. Ol. LXXXIV, 1, a. 444 in exilium missum esse demonstravit. Cf. Ach. 705 c. schol.

v. 948. Canem dentes restringentem (ὀδὰξ ἔχει) silentemque cum Thucydide comparat, qui buccas stupore percussus obmutuerit subito. Ad γνάθους schol. δέον εἰπεῖν τὴν γλῶσσαν. ἀπόπληκτος, schüchtern, de timidis atque immobilibus dixit Plato ap. Athen. XIV, 628 d. Mein. C. II p. 659. Praeterea bis occurrit in fragm. Com. v. Ind. M. C. V s. v.

πάρεχ' ἐκποδών. ἐγὼ γὰρ ἀπολογήσομαι.
χαλεπὸν μὲν ὦνδρες ἐστὶ διαβεβλημένου
ὑπεραποκρίνεσθαι κυνός· λέξω δ' ὅμως.
ἀγαθὸς γάρ ἐστι καὶ διώκει τοὺς λύκους.

ΦΙΛΟΚΛΕΩΝ.

κλέπτης μὲν οὖν οὗτός γε καὶ ξυνωμότης.

ΒΔΕΛΥΚΛΕΩΝ.

μὰ Δί' ἀλλ' ἄριστός ἐστι τῶν νυνὶ κυνῶν,
οἷός τε πολλοῖς προβατίοις ἐφεστάναι.

ΦΙΛΟΚΛΕΩΝ.

τί οὖν ὄφελος, τὸν τυρὸν εἰ κατεσθίει;

ΒΔΕΛΥΚΛΕΩΝ.

ὅ τι; σοῦ προμάχεται καὶ φυλάττει τὴν θύραν
καὶ τἄλλ' ἄριστός ἐστιν· εἰ δ' ὑφείλετο,

v. 950. Lectionem διαβεβλημένους in aliquot editionibus esse, Brunck. monuit, atque ita Ven. sec. Cob. Ald. Iunt. Kust. — διαβεβλημένου R. V. sec. Bekk. et Dind. B. Γ. Δ. Reisk.

v. 951. ὑπερ ἀποκρίνεσθαι Γ.

v. 957. Pro ὅτι σοῦ Dobraeus proponebat ὅ τι; σοῦ πρ.

v. 949. πάρεχ' ἐκποδών. Canis reus cum Sosia, quum rem suam defendere non audeat, Bdelycleo, qui adhuc thesmotheta fuerat, defensoris munus explet. Tamen restat Sosias, qui non aliter atque canis, quem adduxerat, personam agit mutam per tempus satis longum. — πάρεχ' ἐκποδών: aut τὸ βῆμα supplendum aut distinguendum πάρεχ', ἐκποδών. Ita Reiskium explicasse video et Lentingium. Permitte, abi! vel concede, cede! Schol. λακτίσας τὸν κύνα φησίν· ἀναχώρει. Alibi Noster ἄπιθι ἐκποδών, ut Lys. 848. Thesm. 293. Eccl. 134, aut ἄπαγ' ἐς μακαρίαν ἐκποδὼν Eq. 1151. Nos fere: erlaube, weg da! vel: halt einmal aus dem Wege! Iam audis exordium orationis forensis artificiosum. Sed de caussa quidem nihil, de meritis rei praedicat multa, quemadmodum accusati τὰς λειτουργίας reliquaque merita omnia enumerare solent.

v. 951. ἀποκρίνεσθαι h. l. idem esse quod ἀπολογεῖσθαι monuit Elmsl. Ach. 632.

v. 952. τοὺς λύκους: schol. τοὺς συκοφάντας.

v. 955. προβατίοις eodem sensu dictum quo v. 32 πρόβατα.

v. 956. τὸν τυρὸν: schol. ἄλλῳ τρόπῳ βλάπτει, aufert enim quod domini est. Respondet Bdelycleo ad τυρὸν alludens φυλάττει τὴν θύραν.

ξύγγνωθι· κιθαρίζειν γὰρ οὐκ ἐπίσταται.

ΦΙΛΟΚΛΕΩΝ.

ἐγὼ δ' ἐβουλόμην ἂν οὐδὲ γράμματα,
ἵνα μὴ κακουργῶν ἐνέγραφ' ἡμῖν τὸν λόγον.

ΒΔΕΛΥΚΛΕΩΝ.

ἄκουσον ὦ δαιμόνιέ μου τῶν μαρτύρων.
ἀνάβηθι τυρόκνηστι καὶ λέξον μέγα·
σὺ γὰρ ταμιεύουσ' ἔτυχες. ἀπόκριναι σαφῶς,
εἰ μὴ κατέκνησας τοῖς στρατιώταις ἅλαβες.
φησὶν κατακνῆσαι.

ΦΙΛΟΚΛΕΩΝ.

νὴ Δί' ἀλλὰ ψεύδεται.

ΒΔΕΛΥΚΛΕΩΝ.

ὦ δαιμόνι' ἐλέει τοὺς ταλαιπωρουμένους.

v. 959. σύγγνωθι R. V. vulgo. ξύγγνωθι Brunckius, rell.

v. 961. ἐνέγραφ' vulgo. ἔγραφεν Cob. V. L. 104 et Mnem. I, 427. cf. Herm. El. d. m. p. 129.

v. 962. δαιμόνιέ μου R. V. Γ. (enclisi om. V. sec. Cob.) Bekk. Dind. Hirsch. Bergk. ὦ δαιμόνιέ, μοι Reiskius. δαιμόνι' ἐμοῦ vulgo. — Huic v. R. praefixum hab. κυ. — Θε. Ald. Iunt., Kust. correxit Brunckius.

v. 966. vulgo Βδε. praefixum, correxit Brunckius.

v. 967. ἐλέει τοὺς ταλ. R. V. Γ. Reis. C. p. 57 Bergk. Dind. in Oxon. ἐλέει ταλ. vulgo. (ἐλέει ταλαιπωρούμενος? Eng. Lys. pr. XXVII) ὦ δαῖμον ἐλέει τ. τ. Bentl.

v. 959. κιθαρίζειν: schol. (ὡσεὶ εἶπεν· οὐδὲν ἄλλο ἐπίσταται πλὴν τὸ κλέπτειν) παρὰ τὴν παροιμίαν „πεζῇ βαδίζω, νεῖν γὰρ οὐκ ἐπίσταμαι." Cf. Mein. C. IV p. 659. — Av. 1431 comp. Bergl. πεζῇ pro παίζει correxit Kust. Suid. s. v. πεζῇ, prob. Pors.

v. 961. Tanquam institutionis liberae partes elementaque hoc loco enumerantur: τὸ κιθαρίζειν et τὰ γράμματα. γράφω autem duplici sensu dictum est, et scribendi et defendendi. Dicunt γράφειν τὸν λόγον, γράφεσθαι τὴν γραφήν.

v. 963. Quum testes citet defensor, iisdem utitur quibus supra accusator, certe radula, quam nunc usui publico, i. e. militibus dividenda comminuisse dicit. Schol. ἐν τούτοις καὶ ὅλῳ τῷ τρόπῳ τῆς δίκης ἐχαρακτήρισε τὰς ἐν ταῖς εὐθύναις τῶν ἀρχόντων ἀπολογίας. Cf. Schoem. Antiq. p. 253, 7.

v. 967. De elisione δαιμόνι' cf. Eng. Lys. pr. XXVII. Hanov. Ex. cr. p. 158. Ἐλέει disyllabum per synizesin. Dind. comp. Demosth. (c. Timocr.) p. 761 ἐλεήσας δεινὰ πάσχοντας ἀνθρώπους.

οὗτος γὰρ ὁ Λάβης καὶ τὰ τραχήλι' ἐσθίει
καὶ τὰς ἀκάνθας, κοὐδέποτ' ἐν ταὐτῷ μένει.
ὁ δ' ἕτερος οἷός ἐστιν οἰκουρὸς μόνον.
αὐτοῦ μένων γὰρ ἅττ' ἂν εἴσω τις φέρῃ,
τούτων μεταιτεῖ τὸ μέρος· εἰ δὲ μή, δάκνει.

ΦΙΛΟΚΛΕΩΝ.

αἰβοῖ, τί τὸ κακὸν ἔσθ' ὅτῳ μαλάττομαι;

v. 968. καὶ τραχήλι' R. V. vulgo. τὰ τραχ. Hirschig., non probatus C. F. Hermanno.

v. 970. φιλ. praefixum in R. υἱός ἐστιν οἰκουρός (R. V.) μόνον (μόνος φύλαξ Ven. sec. Cob., glossa est) vulgo et C. Fr. Herm. in cens. l. Hirsch., comparato Plat. Euthyphr. p. 26. οἷος οἰκουρεῖν Brunckius in notis, Hirschig., qui Brunckio praetermisso pro sua venditavit, addens „sic bene Graece dicitur.“ Atqui melius Graece dicitur οἷός τε cum infinitivo, οἷος cum nomine. οἷός τε — οἰκουρεῖν et οἷος — οἰκουρός. Itaque Kiehl. Mnem. l. l. scribebat οἷός τε — οἰκουρεῖν. De discrimine verborum οἷος et οἷός τε cf. Harpocr. et Suid. s. v. οἷος εἰ. — Pro οἷος Reiskius legebat οὗτος.

v. 973. αἰβοῖ R. extra versum. τί τὸ κακόν R. V. Inv. αἰβοῖ | τουτὶ τὸ κακὸν τί ποτ' ἔσθ' Reis. p. 50. αἰβοῖ, τί κακόν π. ἐ. ὅ. μ. vulgo. Recepi αἰβοῖ· τί τὸ κακὸν ἔσθ' ὅτῳ μαλ. omisso πότ', quum articulo carere vix possimus. Exempla videsis ap. Reis. l. l. — τί δή ποτ' proponebat Bergk. in notis, non probatus Engero.

v. 968. τὰ τραχήλια: schol. τὰ εὐτελῆ κρέα. — τὰ ἀποβαλλόμενα τῶν ὄψων. — ἔστι δὲ τραχήλιόν τι βραχὺ τελέως, παραπλήσιον τοῖς κυρηβίοις, τουτέστι πιτύροις, τοῖς ἀπὸ τῶν κριθῶν ἀποβρέγμασι, τοῖς ἀχύροις. — καὶ ἀρσενικῶς οἱ τράχηλοι. — εὐτελὲς προσόψημα ἐν λοπαδίσκοις σκευαζόμενον. — τὰ κεφάλαια τῶν ἰχθύων ὡς ἀκανθώδη. Φερεκράτης. cf. Mein. C. I p. 82. II p. 275. Dicitur igitur de minimo quoque ac vilissimo. Sed arridet maxime ultima scholiastae explicatio, ut sint piscium capita et spinae, canis modesti nutrimenta.

v. 969. κοὐδέποτ' ἐν. cf. Eng. praef. Lys. p. XXVI, qui contra Elmsleii regulam ad Ach. v. 127 excogitatam lectionem tuetur. cf. supra ad v. 11. — ἐν ταὐτῷ μένειν, i. e. domi remanere; vel eodem loco ut Av. 170.

v. 970. ὁ δ' ἕτερος: schol. ὁ κατήγορος. εἴη δ' ἂν ὁ Κλέων, ὃν φησιν ἐνδομυχοῦντα τὰ τῆς πόλεως κατεσθίειν.

v. 971. ἅττ' ἄν: cf. Reis. C. p. 213.

v. 973. De τί — ποτὲ disiuncte positis vid. Porson. ad Nub. 1263, exempla ex Arist. sat multa afferentem.

κακόν τι περιμένει με κἀναπείθομαι.

ΒΔΕΛΥΚΛΕΩΝ.

ἴθ', ἀντιβολῶ σ', οἰκτείρατ' αὐτὸν ὦ πάτερ
καὶ μὴ διαφθείρητε. ποῦ τὰ παιδία;
ἀναβαίνετ' ὦ πονηρὰ καὶ κνυζούμενα
αἰτεῖσθε κἀντιβολεῖτε καὶ δακρύετε.

ΦΙΛΟΚΛΕΩΝ.

κατάβα, κατάβα, κατάβα, κατάβα.

ΒΔΕΛΥΚΛΕΩΝ.

καταβήσομαι.
καίτοι τὸ κατάβα τοῦτο πολλοὺς δὴ πάνυ
ἐξηπάτηκεν. ἀτὰρ ὅμως καταβήσομαι.

ΦΙΛΟΚΛΕΩΝ.

ἐς κόρακας· ὡς οὐκ ἀγαθόν ἐστι τὸ ῥοφεῖν.

v. 974. περιμένει R. Inv. Both. Bergk. περιβαίνει V. vulgo. Vtrumque sensu apto.

v. 977. κνυζούμενα vulgo. κνυζόμενα Ald. Crat. Iunt. 1540. κνυζώμενα H. Steph. s. v. κνυζάω et Bentl. Apud Theocrit. II, 108 est κνυζεῦνται et κνυζῶνται, item Soph. Oed. Col. 1571 κνυζᾶσθαι et κνυζεῖσθαι. Vtramque cum grammaticis agnoscit Elmslei. ad v. (p. 313); formam tamen in — άω praefert. — V. seq. Hirsch. αἰτεῖσθε pro αἰτεῖτε recte; idem volebat Bergk. in not.

v. 979. κατάβα ter R. V. sec. Cob. Ald. Iunt. Kust., correxit Brunck.; etiam Δ quater. Praefixum huic v. in R. ὁ γέρων ἢ ὁ αὐτός. tum pro Βδε. — ὁ παῖς.

v. 981. ἐξηπάτηκεν vulgo. ἐξηπάτησεν Cob. Mnem.

v. 975. οἰκτείρατ': Numerum pluralem, praeeunte σὲ et sequente vocativo ὦ πάτερ, iam Reis. C. p. 238 satis explicat. Namque est pater instar iudicum omnium. Schol. ὡς πρὸς τὸ δικαστήριον ὁ λόγος καὶ τὸν γέροντα (leg. καὶ οὐ πρὸς τὸν γέροντα). Similiter glossa antecedens corrupta legitur.

v. 976. τὰ παιδία: cf. ad v. 568.

v. 977. κνυζούμενα. Catulorum et infantium est κνυζᾶσθαι et κνυζηθμός, Ath. IX, 376 a.

v. 979. κατάβα: schol. εἰώθασι γὰρ λέγειν οἱ δικασταί, ὅταν ἀπολύωσι καὶ πείθωσι (legendum πεισθῶσι) τοῖς λόγοις, μηκέτι λέγε. Antiattic. p. 81 et p. 108. Mein. C. III p. 387. IV p. 118. Reliqua pars scholii: πολλάκις γὰρ εἰπόντες τὸ κατάβα ἐξηπάτησαν.

ἐγὼ γὰρ ἀπεδάκρυσα νῦν γνώμην ἐμὴν
οὐδέν ποτ' ἀλλ' ἢ τῆς φακῆς ἐμπλήμενος.

ΒΔΕΛΥΚΛΕΩΝ.

οὔκουν ἀποφεύγει δῆτα;

ΦΙΛΟΚΛΕΩΝ.

χαλεπὸν εἰδέναι.

ΒΔΕΛΥΚΛΕΩΝ.

ἴθ' ὦ πατρίδιον, ἐπὶ τὰ βελτίω τρέπου.
τηνδὶ λαβὼν τὴν ψῆφον ἐπὶ τὸν ὕστερον
μύσας παρᾷξον κἀπόλυσον ὦ πάτερ.

ΦΙΛΟΚΛΕΩΝ.

οὐ δῆτα· κιθαρίζειν γὰρ οὐκ ἐπίσταμαι.

ΒΔΕΛΥΚΛΕΩΝ.

φέρε νύν σε τῃδὶ τὴν ταχίστην περιάγω.

v. 983. ἀπεδάκρυσα R. V. vulgo. ἐπεδάκρυσα Hirsch., non probatus C. F. Hermanno, neque subsidio est quem affert v. 882, neque potest verbum ita cum accusativo poni.

v. 982. τὸ ῥοφεῖν R. C. Γ. defendit Porson. recepit Hirschig. Bergk. Brunck. Inv. Bekk. Dind. Both. τὸρροφεῖν Ven. sec. Cob. γε τὸ ῥοφεῖν Ald. Iunt. Kust. „In Dawesii (Misc. p. 160) sententia de vi metrica τοῦ ρ perstitisse Porsonum tradit Kiddius ad Daw. p. 283." Dobr. in addendis.

v. 984. οὐδέν ποτέ γ' ἀλλ' R. V. B. C. Γ. Δ. Bekk. οὐδέν ποτ' Inv. Dind. Elmsl. Ach. 127. Hirsch. Bergk. R. sec. Dind. οὐδέποτέ γ' Ald. Iunt. Kust. οὐκ ἄν ποτέ γ' Brunck. οὐδέν πότ' εἰ μὴ Dobraeus, quod perinde est. — Ib. ἐμπλήμενος R. V. Inv. Bekk. Both. Dind. Hirsch. Bergk. ἐμπεπλησμένος C. πεπλησμένος Ald. Iunt. Kust. Brunck. Infra quoque v. 1127 scribendum ἐμπλήμενος, quum altera forma Noster nusquam usus sit.

v. 985. ἀποφεύγῃ vulgo, ἀποφεύγει ex B. C. correxit Brunck., idem Reiskius.

v. 990. τῃδὶ R. V. sed τὴν δὶ V. sec. Cob. τηνδὶ vulgo. τῃδὶ Inv. Bekk. Dind. Hirsch. Bergk.

v. 983. ἀπεδάκρυσα: schol. καινόν τι παθὼν ὁ πρεσβύτης καὶ ἐπιδακρύσας τῶν παίδων ὀδυρμῷ, αἰτιᾶται ὡς ἐκ τῆς φακῆς τοῦτο πεπονθὼς καὶ οὐκ ἐξ ἰδίας προαιρέσεως. — ἀπεδάκρυσα = δακρύων ἀπώλεσα, scilicet διὰ τὴν θερμασίαν, ut ait schol.

v. 984. ἐμπλήμενος: nempe misericors venter plenus.

v. 987. ψῆφον = τὴν τετρυπημένην vel τὴν καταδικάζουσαν. cf. Proleg. p. 154 sq. — ib. ἐπὶ τὸν ὕστερον scil. καδίσκον, Proleg. p. 130. 154. 167.

v. 989. κιθαρίζειν: nempe dicere

ΦΙΛΟΚΛΕΩΝ.
ὅδ' ἔσθ' ὁ πρότερος;

ΒΔΕΛΥΚΛΕΩΝ.
οὗτος.

ΦΙΛΟΚΛΕΩΝ.
αὕτη 'νταῦθ' ἔνι.

ΒΔΕΛΥΚΛΕΩΝ.
ἐξηπάτηται, κἀπολέλυκεν οὐχ ἑκών.
φέρ' ἐξεράσω;

ΦΙΛΟΚΛΕΩΝ.
πῶς ἄρ' ἠγωνίσμεθα;

ΒΔΕΛΥΚΛΕΩΝ.
δείξειν ἔοικεν· ἐκπέφευγας ὦ Λάβης.

v. 991. αὕτη 'ντευθενὶ R. V. vulgo. 'νταῦθ' ἔνι Dobraeus, allatis praeter alia ex Aristophane exemplis Eq. 128. Nub. 211. Av. 990; receperunt Hirschig. Bergk.

v. 993. Continuatur Philocleoni totus. Bergkius φέρ' ἐξεράσω Bdelycleoni dedit, quod recepi.

ib. ἄρ' R. V. Inv. Bekk. Dind. Hirsch. Bergk. — Dobraeus servo verba φ. ἐξ., Philocleoni πῶς γὰρ (sic) ἠγ. vel totum versum servo, si mox cum Rav. legatur ἔοικας, tribuit. — πῶς γὰρ vulgo.

volebat ἀπολύειν, sed festive repetit proverbium, quo supra defensor utebatur v. 959, ubi subaudiendum erat: ἀπέχεσθαι, μὴ κλέπτειν similia.

v. 991. οὗτος. Verum non prior erat urna sed posterior; et calculus, quem immittit verbis αὕτη 'νταῦθ' ἔνι, perforatus, quo condemnabant. Itaque absolvit reum, quum calculum damnatorium in urnam posteriorem immittit. Cf. Proleg. p. 167 sq.

v. 991. ἐντευθενί, quod interpretes vertunt huc, non expedio, sed ἐνταῦθ' ἔνι Dobraei perfacile intellectu. Quasi dicat: iam intus est hicce calculus. Apparet eum celeriter avideque calculum suum in urnam ἄκυρον, quam ignorabat, demisisse. Scholiasta, quum dicit fere: ἀλλάσσει τοὺς τόπους τῶν καδίσκων ὁ Βδελυκλέων, fallitur, nam filius senem circumducit, urnae locis suis manent.

v. 993. Thesmothetae est calculos et effundere et numerare, non iudicis. Itaque Philocleo tantum quaerit: πῶς ἄρ' ἠγωνίσμεθα; verba φέρ' ἐξεράσω: age effundam!? Bdelycleonis sunt. — ἐξερᾶσαι humi effundere (sch. ἔρα ἡ γῆ) occurrit Ach. 341 λίθους — χαμᾶζε — ἐξεράσατε.

v. 994. δείξειν ἔοικεν: δείξειν impersonaliter dictum, omisso, ut Bergklerus exposuit, τὸ ἔργον. Lys. 377 et

πάτερ, πάτερ, τί πέπονθας;

ΦΙΛΟΚΛΕΩΝ.

οἴμοι· ποῦ 'σθ' ὕδωρ;

ΒΔΕΛΥΚΛΕΩΝ.

ἔπαιρ' ἔπαιρε σαυτόν.

ΦΙΛΟΚΛΕΩΝ.

εἴπ' ἐκεῖνό μοι·
ὄντως πέφευγε;

ΒΔΕΛΥΚΛΕΩΝ.

νὴ Δί'·

ΦΙΛΟΚΛΕΩΝ.

οὐδὲν εἴμ' ἄρα.

ΒΔΕΛΥΚΛΕΩΝ.

μὴ φροντίσῃς ὦ δαιμόνι', ἀλλ' ἀνίστασο.

ΦΙΛΟΚΛΕΩΝ.

πῶς οὖν ἐμαυτῷ τοῦτ' ἐγὼ ξυνείσομαι,
φεύγοντ' ἀπολύσας ἄνδρα; τί ποτε πείσομαι;

v. 995. Vulgo Philocleoni dantur verba οἴμοι, ποῦσθ' ὕδωρ; Dobraeus tantum concessit οἴμοι, et π. ὕ. Bdelycleoni dedit. Scaliger in Excerptis omnia Bdelycleoni tribuit, quod receperunt Dind. in Paris. et in notis et Hirschig.

v. 996. ἔπαιρ' ἔπαιρε R. V. vulgo. ἔπαιρε σαυτόν. φιλ. εἰπέ νυν ἐκεῖνό μοι Dind. Hirsch. Bergk. Recipiendum cum R. V. Γ. Crat. Iunt. νῦν, quod νυν languet. An ἔπαιρ' ἔπαιρε σαυτόν. φ. εἴπ' ἐκεῖνό μοι? cum Vat. P. Kustero, Brunckio. εἰπέ 'κεῖνό μοι Δ. Ald.

v. 997. πέφευγε R. Iunt. ἀπέφυγε vulgo.

Ran. 1286 comp. Berglerus. Ita δηλώσει, σημανεῖ, talia adhibentur.

v. 995. οἴμοι pater victus, non filius victor debet clamare; itaque Dobraei distributio maxime arridet. — ὕδωρ, ὡς παρειμένου αὐτοῦ ψυχρὸν ὕδωρ αἰτεῖ.

v. 996. ἔπαιρε. Eur. Andromacham 1072 comparat Bergler, quam forsan tetigit Noster, Soph. El. 680. Phil. 965.

v. 997. De significatione perfecti πέφευγα: absolutus sum, alio loco his ipsis diebus exposui.

v. 999. ξυνείσομαι: ξυγγνῶ Vict. Futurum verbi satis frequenter adhibiti non amplius apud comicos occurrit.

v. 1000. πείσομαι. Subsidio potest et argumento esse, ut supra v. 974 legamus περιμένει, non περιβαίνει. Nil boni sibi fore suspicatur et hic et illic.

ἀλλ' ὦ πολυτίμητοι θεοὶ ξύγγνωτέ μοι·
ἄκων γὰρ αὔτ' ἔδρασα κοὐ τοὐμοῦ τρόπου.

ΒΔΕΛΥΚΛΕΩΝ.

καὶ μηδὲν ἀγανάκτει γ'· ἐγὼ γάρ σ' ὦ πάτερ
θρέψω καλῶς, ἄγων μετ' ἐμαυτοῦ πανταχοῦ,
ἐπὶ δεῖπνον, εἰς ξυμπόσιον, ἐπὶ θεωρίαν,
ὥσθ' ἡδέως διάγειν σε τὸν λοιπὸν χρόνον·
κοὐκ ἐγχανεῖταί σ' ἐξαπατῶν Ὑπέρβολος.
ἀλλ' εἰσίωμεν.

ΦΙΛΟΚΛΕΩΝ.

ταῦτά νυν, εἴπερ δοκεῖ.

v. 1002. καὶ Β. Δ. κοὐ vulgo.
v. 1004. πανταχοῦ R. vulgo. πανταχοῖ Brunck. (cf. Lys. 1230) Dind. Bekk.
v. 1008. νῦν R. V. Γ. Bekk. νυν γ' Ald. Iunt. Iunt. 1540. νῦν γ' Crat. Frob. Kust. Inv. Brunck. Both. νυν Dind. Hirsch. Bergk.

v. 1005. ἐπὶ δεῖπνον, εἰς ξυμπόσιον: schol. ἕν ἐστιν ἐ. δ. ε. σ. οὕτω γὰρ ἐκάλουν, ὥστε μόνον εἶναι τὸν οἶνον κοινόν, τὰ δὲ λοιπὰ ἑαυτοῦ κομίζειν οὕτω κληθέντα. πανθοινίαν δὲ ἔλεγον, ὥς φησιν Εὐφρόνιος, ὁπότε εἰς κοινὸν κατατιθέντες τὰ κομισθέντα δεῖπνα πάντες ἀπέλαυον. Iam supra v. 719—724. 737 sqq. Bdelycleo convivia promiserat patri, saepiusque eum idem fecisse, ipse senex fatetur v. 341.

v. 1007. ἐγχανεῖται: schol. οὐκ ἐγγελάσει σοι ὁ Ὑπέρβολος, ὁρῶν σε ταπεινόν τε καὶ οἰκτρὸν ἐκ τοῦ δικάζειν καὶ τρεῖς ὀβολοὺς λαμβάνειν καὶ ἀεὶ πένεσθαι. Hyperbolus enim tanquam alter Cleo est. Multa de eo scholiasta. Cf. Mein. C. I p. 188. 193. De verbo ἐγχάσκειν vid. ad v. 721.

v. 1008. ἀλλ' εἰσίωμεν. Quasi formula quaedam ad indicandam parabasin. Cf. Proleg. p. 88. Servi autem res ad iudicium constituendum adhibitas secum asportant. Retia quoque et reliqua omnia, quibus non amplius opus est, semota sunt, ita ut aedes tantum Philocleonis filiique in scena conspicuae sint.

ΠΑΡΑΒΑΣΙΣ ΧΟΡΟΥ.

Ἀλλ' ἴτε χαίροντες ὅποι βούλεσθ'.
ὑμεῖς δὲ τέως ὦ μυριάδες
ἀναρίθμητοι
νῦν μὲν τὰ μέλλοντ' εὖ λέγε-

v. 1010. δὲ τέως R. V. δὲ ταχέως Γ. δέ γε ταχέως Ald. Iunt. Kust. ταχέως Brunck. δὲ τέως Inv. Bekk. Dind. Hirsch. Bergk.

v. 1011. ἀναρίθμητοι libri omnes, sed quum ἀριθμός mediam habeat brevem (Nub. 1203. Vesp. 332. Av. 1251. Plut. 537. Strattis ap. Harpocrat. s. v. τοπεῖον. M. C. II p. 772), Reisig. C. p. 168 coni. ἀναρίθμητοι, quod vix graecum est. Bergk. Rel. C. p. 181 ὦ 'ναριθμητοί, producta tamen syllaba ρι. Reliquas coniecturas, νῦν μὲν omissum, ἐξευλαβεῖσθε in editionem non recepit. At recepisset vellem, quod ibi de suspecto verbo ἀναρίθμητοι dixit. Etiam Burges Class. Iourn. XXXI p. 37 delevit tanquam glossam; idem etiam εὐλαβεῖσθε eiecit, quod propter εὖ λέγεσθαι additamentum esset; atque ita omnino commation constituit, ut intelligi non possit. — Contra G. Hermann. Dind. Hirsch. Bergk. syllebam ρι produci con-

v. 1009. ἀλλ' ἴτε. In parabasium exordio formula usitata, de qua et de parabasi tota vid. Proleg. p. 83 sqq. 87 sqq. Bergk. ap. M. C. II p. 917 sqq.

v. 1010. ὦ μυριάδες. Platon. de legg. p. 804 e. Theaetet. p. 175 a. Antipat. Anth. Pal. VII, 713. laudant interpretes; item Dindorfius, a Schweighaeusero monitus Athen. VI, 253 f. ἀνηρίθμους μυριάδας. Quid? si ἀναρ. ipsius poetae interpretamentum esse statuamus? Nam de numero myriadum, quum vel duas vel tres fuisse omnes scirent Athenienses, paene ineptiret, si ita loqueretur. Omnis autem myrias per se innumerabilis est; quare recte egerunt, qui verterunt: o innumerabiles catervae.

σθαι μὴ πέσῃ φαύλως χαμᾶζ'
εὐλαβεῖσθε.
τοῦτο γὰρ σκαιῶν θεατῶν
ἔστι πάσχειν, κοὐ πρὸς ὑμῶν.
νῦν αὖτε λεῴ πρόσχετε τὸν νοῦν, εἴπερ καθαρόν τι φιλεῖτε.
μέμψασθαι γὰρ τοῖσι θεαταῖς ὁ ποιητὴς νῦν ἐπιθυμεῖ.
ἀδικεῖσθαι γάρ φησιν πρότερος, πόλλ' αὐτοὺς εὖ πεποιηκώς,

sentiunt, idque in anapaestis ad rationem versuum dactylicorum fieri posse. Exempla desidero ex Aristophane. Omissis, ne longus sim, versibus a Reisigio, Hotibio, Burgesio', Brunckio, aliis aliter constitutis, quid ego sentiam, addam. Puto enim, ἀναρίθμητος dipodiam trochaicam esse, cui respondeat altera: εὐλαβεῖσθε. Post tetrametrum anapaesticum acatalectum sequitur dipodia trochaica; item post tetrametrum iambicum acat. altera dipodia trochaica; clausula est tetrameter trochaicus acatalectus, cui libenter addiderim istud εὐλαβεῖσθε repetitum. Hanc versuum formam etiam Rossbach. Metr. p. 273 protulit, in eo diversus, quod ἀναρίθμητοι anapaestis adiunxit. Tali modo etiam μυριάδες ancipitem habere ultimam potest ante metrum mutatum, quod intra systematis fines non fit. — Ceterum Brunckius quod edidit ὑμεῖς ταχέως, id cum antecedentibus coniunxit, parum polite parumque concinne. — Dind. μὲν v. 1012 a Burgesio eiectum probavit, voculam tamen in textum recepit. Idem ἐξευλαβεῖσθε propter metrum optabat, ut totum esset trochaicum. ἀναρίθμητοι νῦν τὰ μέλλοντ' εὖ λέγεσθαι | μὴ πέσῃ φαύλως χαμᾶζ' ἐξευλαβεῖσθε. Haec quoque tantum in notis. Eadem Bergk. in ed. II probavit.

v. 1015. προσέχετε R. V. vulgo. πρόσχετε B. Δ. Bentlei. Pors. Hec. p. L. Bergk. Rel. C. p. 339, comparatis ex Aristophane exemplis compluribus, qui tamen in editt. προσέχετε; Dind. Hirschig. Both.

ib. νῦν κλῦτε pro νῦν αὖτε Reisk.

v. 1012. μὴ πέσῃ: schol. φυλάττεσθε, φησί, μὴ ἐκφαυλισθῆναι τὴν διδασκαλίαν τοῦ δράματος τούτου. καὶ πρὸ ἑνὸς γὰρ ἐνιαυτοῦ τὰς πρώτας Νεφέλας διδάξας ἀπεκρίθη. — id. μὴ εὐτελῶς ὀφθείη ἢ ματαίως ῥηθῇ. ὑπὲρ τοῦ ποιητοῦ δὲ ὁ χορός φησι.

v. 1015. νῦν αὖτε: i. e. non tantum post Nubium didascaliam infelicem, sed post ceteras, quae praecesserunt, parabases. — λεῴ. In Pac. 551 ἀκούετε λεῴ, Susarionis illius, de quo vid. Mein. C. II p. 3 sq.; idem in Av. 448; οἱ πάντες λεῴ Av. 1275. 1276. ὦ π. λεῴ Pac. 298. — καθαρὸν = παρρησιαστικὸν (εἰλικρινὲς γνήσιον), ut oratores sexcentis locis τῇ παρρησίᾳ veniam petunt.

v. 1017. ἀδικεῖσθαι. Ad Nubium didascaliam haec pertinere nemo negavit. De qua quum innumeris locis disceptatum sit, nunc sufficit laudare Bergk. ap. Mein. C. II p. 917—923. Fritzsch. Daetal. p. 11 sq. Hanov. Ex.

τὰ μὲν οὐ φανερῶς, ἀλλ' ἐπικουρῶν κρύβδην ἑτέροισι ποιηταῖς,
μιμησάμενος τὴν Εὐρυκλέους μαντείαν καὶ διάνοιαν,
εἰς ἀλλοτρίας γαστέρας ἐνδὺς κωμῳδικὰ πολλὰ χέασθαι·
μετὰ τοῦτο δὲ καὶ φανερῶς ἤδη κινδυνεύων καθ' ἑαυτόν,
οὐκ ἀλλοτρίων, ἀλλ' οἰκείων Μουσῶν στόμαθ' ἡνιοχήσας.
ἀρθεὶς δὲ μέγας καὶ τιμηθεὶς ὡς οὐδεὶς πώποτ' ἐν ὑμῖν,
οὐκ ἐκτελέσαι φησὶν ἐπαρθεὶς οὐδ' ὀγκῶσαι τὸ φρόνημα,
οὐδὲ παλαίστρας περικωμάζειν πειρῶν· οὐδ' εἴ τις ἐραστὴς

v. 1020. εἴς τ' pro εἰς Dobraeus.
ibid. χέασθαι vulgo. χέσασθαι, quod reponendum cogitabam propter γαστέρας, nunc Reiskium video proposuisse. Tamen severitati huius parabasis minus convenit.
v. 1024. ἐκτελέσαι suspectum Reiskio, at supplendum τὴν ποίησιν, τὴν δόξαν vel quod in ipso versu est, τὸ φρόνημα.
v. 1025. περιιὼν R. Ald. Iunt. Kust. περιὼν V. sec. Cob. παριὼν Bentl.

cr. p. 3. — πρότερος Dind. recte ad ἀδικεῖσθαι referendum esse monuit.

v. 1018. οὐ φανερῶς: schol. οὐκ ἐκ τοῦ φανεροῦ ἐπικουρεῖ ὁ ποιητὴς τοῖς θεαταῖς ὑμῖν, ἀλλὰ δι' ἑτέρων ποιητῶν λάθρᾳ, ἐπειδὴ διὰ Φιλωνίδου (Daetalenses Ol. 88, 1 archonte Diotimo) καὶ Καλλιστράτου (Babylonios Ol. 88, 2 archonte Eucle magnis Dionysiis; Acharnenses Ol. 88, 3 archonte Euthyno Lenaeis) καθίει τινὰ τῶν δραμάτων. πρῶτον γὰρ δρᾶμα δι' ἑαυτοῦ καθῆκε τοὺς Ἱππέας (Ol. 88, 4 archonte Stratocle Lenaeis). cf. Fritzsch. Daet. p. 12 Rankii Ar. Vit. p. 236. — ἑτέροισι ποιηταῖς: per alios poetas.

v. 1019. Εὐρυκλέους: schol. Εὐρυκλῆς μάντις δι' ἑτέρων ἑαυτὸν ποιῶν κατάδηλον. Alius narrat Euryclem ἐγγαστρίμυθον fuisse, atque vates inde ἐγγαστρίτας et Εὐρυκλείδας vocari solitos esse. Quam de ventriloquis narrationem fortasse ex ipso loco nostro hausit.

v. 1020. χέασθαι. cf. Bergk. M. C. II p. 946.

v. 1021. μετὰ τοῦτο, non μετὰ ταῦτα Aristophanem auribus indulgentem hic atque alibi elegisse sententia est Reisigii C. p. 224. — κινδυνεύων: schol. διὰ γὰρ τὸν κίνδυνον οὐδεὶς ὑπεκρίθη τοὺς Ἱππέας. Bergk. Rel. C. p. 184.

v. 1023. ἀρθεὶς: elatus, ut Dem. Ol. 2 p. 20 de Philippo ἤρθη μέγας (Bergl.). ἐπαρθεὶς, inflatus: homines severi, superbi atque inflati οἱ τὰς ὀφρῦς αἴροντες dicuntur a Menandro ap. Donat. ad Ter. Andr. II, 4. 3. Mein. C. IV p. 82; et ap. Stob. Flor. XXII, 9. M. C. IV p. 205. Inc. ap. Athen. III, 35 d. — ὀγκῶσαι: cf. Ran. 703 ὀγκωσόμεσθα κἀποσεμνυνούμεθα.

v. 1025. παλαίστρας: schol. δι' Εὔπολιν. ἐν Αὐτολύκῳ δὲ τοιαῦτά φησι. (τοῦτο δὲ καὶ ἐν Εἰρήνῃ (v. 762) οὕτω) περιῄει τὰς παλαίστρας σεμνυνόμενος,

κωμῳδεῖσθαι παιδίχ' ἑαυτοῦ μισῶν ἔσπευδε πρὸς αὐτόν,
οὐδενὶ πώποτέ φησι πιθέσθαι, γνώμην τιν' ἔχων ἐπιεικῆ·
ἵνα τὰς Μούσας αἷσιν χρῆται μὴ προαγωγοὺς ἀποφήνῃ,
οὐδ' ὅτε πρῶτόν γ' ἦρξε διδάσκειν, ἀνθρώποις φήσ' ἐπι-
θέσθαι,

πειρῶν Brunck. coll. Pac. 762 οὐλὶ παλαίστρας περινοστῶν παῖδας ἐπείρων, recep. Dind. Bekk. Hirsch. Bergk. παριὼν et περιιὼν Pors.

v. 1026. ἔσπευδε vulgo. ἔσπευσε R. V. Γ. Dind. in Par. Hirsch. Pro ἑαυτοῦ — ἑαυτὸν Dobr. i. e. κωμῳδεῖσθαι ὡς παιδικά. κωμῳδεῖται Scal.

v. 1027. πεύθεσθαι R. πείθεσθαι V. sec. Cob. vulgo. πιθέσθαι B. C. Γ. Δ. Brunck. Reisk. Pors. reliqui. φησ' ἐπιθέσθαι Bentl. — Deinde πιθέσθαι — ἔχειν Reisk. „nemini obsecundasse habere" (i. e. ut haberet).

v. 1029. πρῶτον ἦρξε R. Ald. Iunt. πρῶτόν γ' post Kusterum vulgo. πρῶτον ὅδ' proponebat Porson. πρῶτόν φησιν V. — ἀνθρώποις φησὶ πιθέσθαι R. Inv. φήσ' ἐπιθέσθαι V. vulgo. Bergk. Rel. C. p. 322. ἀνθρωπίσκοις ἐπιθέσθαι Conzius, Both. et tanquam novam coniecturam Hirschig. — νάννοισίν φησ' conabatur Winckelm. Zeitschr. f. A. a. 1842 p. 293. Totum versum spurium esse iudicavit Cob. Mnem. — An τοῖς ἰδιώταις ἐπιθέσθαι ex Pac. 751?

καὶ τοῖς παισὶν ἑαυτὸν δῆλον ποιῶν τῆς νίκης ἕνεκα. Fortasse ipsius Eupolidis versus latent in his. Cf. Mein. C. I p. 111. 117. II p. 445, et ad sq. v. M. C. II p. 561. Ceterum Autolycum respici non posse, ostendit Meinekius, certe alteram fabulam hoc nomine altero post Vespas anno Ol. 88, 4 doctam.

v. 1028. προαγωγούς: ne Musas lenas redderet, scil. connivendo In Ran. 1079 Aeschylus de Euripide: οὐ προαγωγοὺς κατέδειξ' οὗτος | καὶ τικτούσας ἐν τοῖς ἱεροῖς | καὶ μιγνυμένας τοῖσιν ἀδελφοῖς; et Thesm. 341, ubi inter flagitia primus Euripides nominatur: ἢ δούλη τινὸς | προαγωγὸς οὖς ἐνετρύλισεν τῷ δεσπότῃ: de amasio Nub. 980 πρὸς τὸν ἐραστὴν | αὐτὸς ἑαυτὸν προαγωγεύων τοῖς ὀφθαλμοῖς ἐβάδιζεν. cf. Athen. X, 433 a. Plat. Theaet. p. 150 a. Xen. Symp. 4, 61. Morte multabatur ἡ προαγωγεία. Aesch. adv. Timarch. p. 40. Schoem. Att. Proc. p. 332 sq. — Ad ἀποφήνῃ cf. Fritzsch. Daet. p. 113.

v. 1029. πρῶτόν γ' ἦρξε. Quod Comicus suo nomine Equitum fabulam docuerit primam, hanc eum intelligi velle, et scholiastarum et interpretum sententia est. Schol. ad v. 1031: δηλοῖ ὅτι αἱ διδασκαλίαι ἴσως φέρουσι τοὺς Ἱππεῖς πρώτους ὑπ' αὐτοῦ καθιεμένους. Quae sententia, si compares, quod de Daetalensibus Noster praedicavit Nub. 524 sqq., veri specie non caret: maxime quum, quod de Herculis ira dixit, id ad primam istam fabulam non possit pertinere. Quid vero de Babyloniis statuamus? nam-

ἀλλ' Ἡρακλέους ὀργήν τιν' ἔχων τοῖσι μεγίστοις ἐπιχειρεῖν,
θρασέως ξυστὰς εὐθὺς ἀπ' ἀρχῆς αὐτῷ τῷ καρχαρόδοντι,
οὗ δεινόταται μὲν ἀπ' ὀφθαλμῶν Κύννης ἀκτῖνες ἔλαμπον,
ἑκατὸν δὲ κύκλῳ κεφαλαὶ κολάκων οἰμωξομένων ἐλιχμῶντο
περὶ τὴν κεφαλήν· φωνὴν δ' εἶχεν χαράδρας ὄλεθρον τετοκυίας,

v. 1030. τοῖς R. V. Γ. τοῖσι vulgo.
v. 1032. Κύννας Cob. V. L. p. 202. ᾧ pro οὗ Hecker. Mnem. l. l. δεινότεραι Kiehl. eod. l.
v. 1033. κεφαλαὶ vulgo. γλῶτται proponebat Bentl. — ἐλιχμῶν Iunt., quae alioqui paucis laborat mendis, Crat. Frob. Iunt. 1540. — οἰμωξομένων R. V. C. Suid. s. v. Κύννα, Bergler. Brunck. Reisk. οἰμωζομένων Ald. Iunt. Kust.

que Aristophanis esse fabulam, quamquam alieno nomine doctam, et reliqui omnes et maxime Cleo exagitatus sciebat. Comicus vero, ut postea se ipsum κωμῳδοδιδάσκαλον appellabat, quamvis aut Philonides aut Callistratus aut alius nescio quis re vera διδάσκαλοι essent, ita nunc quoque primus suas fabulas, inprimis Babylonios et Equites, non Equites solos intelligi vult. — Praeterea ὅτε πρῶτον (= ἐπειδὴ) ἦρξε non apparet dici posse de ipsa, quae agitur, fabula, sed de initio docendi, quod est a Daetalensibus, ut significent verba: post Daetalenses. — Porro e simillimo Pacis 749 sqq. loco pro ἀνθρώποις φήσ' ἐπιθέσθαι, quae vulgata est lectio, nonnulli coniecerunt ἀνθρωπίσκοις reponendum esse. Schol. ad ἀνθρώποις: — ἀλλὰ τέρασι καὶ δαίμοσι. Vulgatam si tuemur, τοῖσι μεγίστοις dativus neutrius est idque scholiastam sensisse apparet: τὰ μέγιστα = τὰ τέρατα, οἱ δαίμονες. Quod si masculini est, ante ἀνθρώποις desidero articulum; praetulerim τοῖς ἀνθρώποις ἐπιθέσθαι vel τοῖς ἰδιώταις, quamquam deest articulus etiam Pac. 751. — Ceterum cur φησί saepius repetitum langueat (ut Hirsch. censet), non video. Num ἔφη in narratione sexcenties repetitum?

v. 1030. ὀργήν: schol. γενναῖον φρόνημα.

v. 1031. ξυστάς: schol. ὡς ἐπὶ τῶν παλαιόντων. — Aesch. S. c. Theb. 678 ξυστήσομαι, Bergl.

τῷ καρχαρόδοντι, epico hoc verbo Cleo appellatur Pac. 753, et in oraculo Equit. 1017 Cleo se ipsum vocat κύνα καρχαρόδοντα. Idem Κέρβερος audit Eq. 1030. Pac. 313 (Ddf.).

v. 1032. Κύννης: schol. Κύννα πόρνη. „μετὰ Κύνναν καὶ Σαλαβακχώ" Equit. 765. Quasi dixisset ἀναιδείας, (Pac. 755) vel κυνός, quod verbum subauditur. Hom. Il. I, 225 comp. Bergl.

v 1033. κολάκων, ut Theori istius, quem novimus ex v. 42 sqq.

οἰμωξομένων, male mulcandorum, ut Ran. 178. 279. alib. Dem. πρὸς Λακρ. p. 958.

v. 1034. φωνὴν: schol. ἐπειδὴ Κλέων (ita Mein. C. II p. 275 pro πλέον) τι τοῦ χειμάρρου εἰς τραχύτητα καὶ

φώκης δ' ὀσμήν, Λαμίας δ' ὄρχεις ἀπλύτους, πρωκτὸν δὲ καμήλου.
τοιοῦτον ἰδὼν τέρας οὔ φησιν δείσας καταδωροδοκῆσαι·
ἀλλ' ὑπὲρ ὑμῶν ἔτι καὶ νυνὶ πολεμεῖ· φησίν τε μετ' αὐτοῦ
τοῖς ἠπιάλοις ἐπιχειρῆσαι πέρυσιν καὶ τοῖς πυρετοῖσιν,

v. 1035. δ' ὄρχεις: δ' quod R. omisit, Dind. deleri iubet in notis, delevit in Paris.

v. 1037. ἡμῶν R. Ald. Iunt. Kust. Inv. ὑμῶν Δ. Bentl. Reisk. Fl. Chr. Brunck. Bekk. Dind. Hirsch. Bergk.

μετ' αὐτοῦ R. V. vulgo ante Bentleium μετ' αὐτόν (Cleonem), quod receperunt Dind. in notis et in Paris. Hirschig. Idem Dobraeus. Vulgatam scholiasta explicat.

ἀνωμαλίαν εἶχεν. Cf. M. C. I p. 82. Eq. 136: φωνὴν Κυκλοβόρου ἔχων.

v. 1035. φώκης: schol. εἰς κακοσμίαν αὐτὸν διαβάλλει, διὰ τὸ βυρσοδέψην αὐτὸν εἶναι. Homer. Od. 4, 406 442. Λαμίας: schol.: Λάμια θηρίον, ἀπὸ τοῦ ἔχειν μέγαν λαιμόν — εἰδωλοποιεῖ δέ τινας ὄρχεις Λαμίας. θῆλυ γάρ. De Lamia muliere scholiasta e Duridis Samii Libycorum (τῶν περὶ Ἀγαθοκλέα) libro secundo nonnulla affert, cf. Muelleri Fragm. H. Gr. II p. 478. — Plura vid. apud schol. Pac. 758. Eq. 693 et infra ad v. 1177. A schol. Eccles. 77 Cratetis (ita Mein. pro Pherecrate) fabula Λάμια memoratur, quam risisse Comicum illo loco et Vesp. 1177, probabiliter Meinekius censet. Menand. ap. Gell. N. A. II, 23. Mein. C. II p. 191.

καμήλου: schol. θερμόπρωκτος γὰρ ἡ κάμηλος καὶ λάγνος.

v. 1036. καταδωροδοκῆσαι donis corrumpi, non, ut Bergl. vult et interpp., dona dare, donis placare, quod est δωροφορεῖν, ut Vesp. 675, idem quod Ran. 361 καταδωροδοκεῖται. Supra quoque v. 669 et in Avibus bis, in Equit. saepius δωροδοκεῖν active dictum. δωροδοκεῖται Cratin. ap. Suid. s. ἀλώπηξ, cf. Mein. C. II p. 87. — δωροδοκιστί Eq. 996. Praeterea δωροδόκος, δωροδόκημα comici. In actione Harpalica verbum frequentissimum.

v. 1038. μετ' αὐτοῦ: non solum Cleonem, sed praeter illum etiam incubos et febres aggressus est. Schol. ἠπιάλους δὲ τοὺς φιλοσόφους φησίν. ἠπίαλοι δέ εἰσιν οἱ ῥιγοπύρετοι (febres intermittentes). Alius: ἠπίαλος τὸ πρὸ τοῦ πυρετοῦ κρύος. Ἀριστοφάνης Νεφέλαις (cf. Bergk. ap. M. C. II p. 1086. 1104) καὶ Θεσμοφοριαζούσαις (Fritzsch. de fabulis retract. p. 16. fr. 315 Ddf.) „ἅμα δ' ἠπίαλος πυρετοῦ πρόδρομος." Δίδυμος δέ φησι δαίμων, ὃν Ἠπιάλην καὶ Τῖφυν καὶ Εὐόπαν καλοῦσι. cf. Hesychius s. v. ἠπίαλος, Phrynich. Bekk. p. 42 s. v. ἠπιάλης.

πέρυσιν: schol. π. γὰρ τὰς Νεφέλας ἐδίδαξεν, ἐν αἷς τοὺς περὶ Σωκράτην ἐκωμῴδησεν. ἠπιάλους δὲ αὐτοὺς ὠνόμασεν, εἰς ὠχρότητα παρασκώπτων. Quod in Nubibus miseros philosophos, non Cleonem exagitavisset

οἳ τοὺς πατέρας τ' ἦγχον νύκτωρ καὶ τοὺς πάππους ἀπέπνιγον,
κατακλινόμενοί τ' ἐπὶ ταῖς κοίταις ἐπὶ τοῖσιν ἀπράγμοσιν ὑμῶν
ἀντωμοσίας καὶ προσκλήσεις καὶ μαρτυρίας συνεκόλλων,
ὥστ' ἀναπηδᾶν δειμαίνοντας πολλοὺς ὡς τὸν πολέμαρχον.
τοιόνδ' εὑρόντες ἀλεξίκακον, τῆς χώρας τῆσδε καθαρτήν,
πέρυσιν καταπρούδοτε καινοτάταις σπείραντ' αὐτὸν διανοίαις,
ἃς ὑπὸ τοῦ μὴ γνῶναι καθαρῶς ὑμεῖς ἐποιήσατ' ἀναλδεῖς·
καίτοι σπένδων πόλλ' ἐπὶ πολλοῖς ὄμνυσιν τὸν Διόνυσον,

v. 1040. ὑμῶν R. vulgo. ἡμῶν Ald. Crat.
v. 1043. τοιόνδ' R. vulgo. τοιοῦτονδ' V. sec. Bekk. — καθάρτην Ald. Iunt. καθαρτήν Kust. reliqui.
v. 1044. σπείραντ' R. Bekk. Dind. Bergk. σπαίροντ' V. σπείροντ' Ald. Kust. Crat. Brunck. Inv. Hirsch. — σπέροντ' Δ. Iunt. Iunt. 1540. καινοτάτοισι παρόντ' praeter σπείροντ' propon. Fl. Chr. αὐτὸν vulgo. αὐτὴν Heck. Mnem.
v. 1046. πολλοῖσιν Ald. Iunt. Kust. πολλοῖς codd. Porson. reliqui.

Noster, cecidisse fabulam proponebat C. F. Herm. de iniuriis etc. p. 12.

v. 1039. ἦγχον: schol. διὰ τὸν ἥττονα λόγον, τὸν πατραλοίαν. ἢ διὰ τὸν ὑπ' αὐτοῦ πέρυσιν εἰσαχθέντα ἐν Νεφέλαις τύπτοντα τὸν πατέρα αὐτοῦ.

v. 1040. κατακλινόμενοι: tanquam incubi in cubilibus, i. e. in dormientibus incubantes.

ἀπράγμων = τρέμων τὰ πράγματα, litium osor, ut Equit. 265. In Av. 44 τόπος ἀπράγμων, locus ab litibus vacuus. Cf. ἀπραγμοσύνη Nub. 1007.

v. 1041. ἀντωμοσίας. De litium contestationibus vid. Schoem. Att. Pr. p. 624 sq. de citationibus, προσκλήσεσιν, eund. l. l. p. 576 sqq. de testimoniis, μαρτυρίαις, l. l. p. 665 sqq. — συνεκόλλων, conglutinabant, συγκολλητὴς ψευδῶν Nub. 446.

v. 1042. ἀναπηδᾶν: e lecto somnoque, quemadmodum insomniis vexati faciunt. — πολέμαρχον: schol. — οἱ βοηθείας δεόμενοι (ξένοι) ἐπὶ τὴν ἀρχὴν κατέφευγον τοῦ πολεμάρχου. ἀλλὰ καὶ οἱ κατηγοροῦντες γονέων κακώσεως πρὸς τὸν πολέμαρχον ἐδικάζοντο κἀκεῖνος ἔκρινεν. Cf. Schoem. Att. Pr. p. 287 sqq.

v. 1043. ἀλεξίκακον. Nestoris cognomen epicum Il. 10, 20. Mercurio inditum Pac. 422.

v. 1044. πέρυσι: schol. ὅτι πέρυσι διδάξας τὰς πρώτας Νεφέλας ἡττήθη. περιττὴ δὲ ἡ κατά. Cf. B. M. C. II p. 1105. (Bergk. Rel. C. p. 269. 417.)

v. 1045. ἀναλδεῖς: schol. ταπεινάς, ἀσθενεῖς, R. ἀφανεῖς, ξηράς.

v. 1046. Eadem fere in Nub. 519 et 522. — νὴ τὸν Διόνυσον τὸν ἐκθρέ-

μὴ πώποτ' ἀμείνον' ἔπη τούτων κωμῳδικὰ μηδέν' ἀκοῦσαι.
τοῦτο μὲν οὖν ἔσθ' ὑμῖν αἰσχρὸν τοῖς μὴ γνοῦσιν παραχρῆμα,
ὁ δὲ ποιητὴς οὐδὲν χείρων παρὰ τοῖσι σοφοῖς νενόμισται,
εἰ παρελαύνων τοὺς ἀντιπάλους τὴν ἐπίνοιαν ξυνέτριψεν.
ἀλλὰ τὸ λοιπὸν τῶν ποιητῶν
ὦ δαιμόνιοι τοὺς ζητοῦντας
καινόν τι λέγειν κἀξευρίσκειν
στέργετε μᾶλλον καὶ θεραπεύετε,
καὶ τὰ νοήματα σώζεσθ' αὐτῶν·
εἰσβάλλετε δ' εἰς τὰς κιβωτοὺς
μετὰ τῶν μήλων.
κἂν ταῦτα ποιῆθ', ὑμῖν δι' ἔτους
τῶν ἱματίων
ὀζήσει δεξιότητος.

v. 1050. εἴπερ ἐλαύνων R. V. vulgo. εἰ παρελαύνων Dind. rec. Hirsch. Bergk. Bothe.

v. 1053. καινὸν codd. κοινὸν Ald. Iunt. Kust. correxit Brunckius.

v. 1056. τ' R. V. Dind. in not. et Paris. Bekk. Hirsch. Bergk. antea vulgo δ'.

φαντά με καὶ ταύτην σοφώτατ' ἔχειν τῶν ἐμῶν κωμῳδιῶν. Eandem sui fiduciam Noster etiam alibi, ut in parabasi Pacis, non condidit pectore.

v. 1049. σοφοῖς: cf. Nub. 521 θεατὰς δεξιούς.

v. 1050. παρελαύνων: schol. ἐπιχειρῶν καὶ ἐπιτρέχων. τὸ δὲ συνέτριψεν ἀπὸ τῶν ἐρετῶν ἐπήγαγε, τῶν ὑπὸ ῥύμης συντριβόντων τὰς κώπας. — ἔνιοι δέ φασιν ὡς ἀπὸ τῶν ἀτυχῶς ἡνιοχούντων καὶ συντριβόντων τὰ ἅρματα τὴν μεταφορὰν ἐδέξατο. Fuit igitur quasi Phaethon alter: — quam (Nubes) si non tenuit, magnis tamen excidit ausis.

v. 1053. καινόν τι. Nub. 547 ἀλλ' ἀεὶ καινὰς ἰδέας εἰσφέρων σοφίζομαι: cf. supra 58 sqq. — τὸ καινόν τι λέγειν et λέγεσθαι amabant Athenienses, ut nostrates istud: Was giebt's Neues? Dem. Ph. 4 p. 43: λέγεταί τι καινόν;

v. 1055. σώζεσθ': cf. Eq. 1017. 1024 σώζεσθαι τὸν κύνα.

v. 1057. μήλων: schol. εἰώθασι γὰρ μῆλα εἰς τὰς κιβωτοὺς βάλλειν ὡς χάριν εὐοσμίας. — τὰς κιβωτοὺς = τὰς φρένας — in euern Herzensschrein. — Porro τῶν ἱματίων = τῶν νοημάτων. — De genetivo duplici, quo ὄζειν utitur, vid. Pac. 528 sq. Bergk. Rel. C. p. 325 sq. Dobr. ad Phil. 1021.

ὦ πάλαι ποτ' ὄντες ἡμεῖς ἄλκιμοι μὲν ἐν χοροῖς, στρ.
ἄλκιμοι δ' ἐν μάχαις,
καὶ κατ' αὐτὸ τοῦτο δὴ μόνον ἄνδρες ἀλκιμώτατοι,
πρίν ποτ' ἦν, πρὶν ταῦτα· νῦν δ'
οἴχεται κύκνου τ' ἔτι πολιώτεραι δὴ

v. 1060. ἡμεῖς et ἐν χοροῖς vulgo. ὑμεῖς et χοροῖς Bergk., qui in antistr. scripsit πάντα με pro vulgato πάντα μή.

v. 1061. μάχαις R. V. Γ. Bekk. Dind. Hirsch. Bergk. μάχαισιν vulgo, metro neglecto.

v. 1062. καὶ κατ' (ταῦτ' R.) αὐτὸ τοῦτο μόνον ἄνδρες μαχιμώτατοι R. V. Γ Bekk. αὐτὸ δὴ τοῦτο μόνον ἄ. μ. vulgo. αὐτὸ τοῦτο δὴ μόνον ἄνδρες γε μαχ. Brunck. Invern. κ. κ. αὐτὸ δὴ μόνον τοῦτ' ἄνδρες ἀλκιμώτατοι vel ἀνδρικώτατοι Bentl.; quod in Oxon. recepit Dind., versu in notis ex dimidia parte spurio iudicato, in Paris. ad cod. R. excusso. — κ. κ. α. τ. μ. ἄ. ἀλκιμώτατοι Bergk., in antistr. κεῖσε pro ἐκεῖσε scribens. — κ. κ. α. τ. δὴ μ. ἄ. ἀλκ. partim cum Bentleio Hirschigius, qui tanquam suam venditans Bentleii correctionem addit: „Succurrit spreta a criticastris, iisdemque tamen editoribus, Bentleii emendatio" etc.! — Hotibius tetrametrum genuit monstruosum hunc: κατὰ δὲ τοῦτο τὸ δαιμόνιον ἐν ἀνδράσι μαχιμώτατοι, p. 108. κ. κ. α. τ. μ. ἄ. τότε μαχ. Herm. El. d. m. p. 116. — Bentleium sequutus est Porson. Eur. Hec. pr. XLV (Kidd. ad Daw. Misc. p. 443). — κ. κ. α. τ. δὴ μ. ἄ. ἀλκ. I. Seager. Class. Iourn. IV p. 714. — κ. κ. α. τ. δ. μ. μάλ' ἀνδρικώτατοι Reis. C. p. 136. — χαὐτὸ τοῦτο δῆμος ὄντες, ἄνδρες ἀλκιμώτατοι conabatur C. F. Herm. in cens. libr. Hirsch. — Nos propter R. V. sequuti sumus Hirschigii lectionem, licet Bentleii praestet elegantia. Omnino tetrametro troch. cat. opus est.

v. 1064. οἴχεταί γε R vulgo. οἴχεται V. Dind. Hirschig. Bergk. κύκνου τε πολιώτερα R. Γ. πολιωτεραί V. τε πολιώτεραι δὴ vulgo.

v. 1060. Schol. ὁ χορὸς πρὸς ἑαυτόν. De stropha vid. Proleg. p. 90.

— ἄλκιμοι: schol. παρὰ τὸ Πάλαι ποτ' ἦσαν ἄλκιμοι Μιλήσιοι, Plut. 1002. 1075, ubi scholiastarum unus, proposita narratione de Milesiis auxilium rogatis, addit: εἴρηται δὲ παροιμία ἐπὶ τῶν πρότερον μὲν εὐδαιμονούντων, νῦν δὲ ἀτυχούντων.

v. 1062. κατὰ αὐτὸ τοῦτο μόνον, i. e. κατὰ τοὺς χοροὺς καὶ κατὰ τὰς μάχας, non κατὰ τὰς δίκας. τοῦτο δεικτικῶς dici, quo significetur τὸ κέντρον, male putavit Seager. Namque τὸ κέντρον non iuvenum fortiumque virorum, sed iudicum senum est. Recte igitur schol. V. ἐν τούτῳ τῷ πολεμεῖν.

v. 1063. πρὶν: schol. τὰ πρὶν κατορθώματα ἀπώλετο. Δίδυμός φησιν ὡς παρῴδησε ταῦτα ἐκ τῶν τοῦ Τιμοκρέοντος τοῦ Ῥοδίου. De Timocreonte Rhodio (Ol. 77, 2 floruit, Clint. F. H. Kr.) post Boeckhium Ind. l. B. aest. 1833

αἳδ' ἐπανθοῦσιν τρίχες.
ἀλλὰ κἀκ τῶν λειψάνων δεῖ τῶνδε ῥώμην
νεανικὴν σχεῖν· ὡς ἐγὼ τοὐμὸν νομίζω
γῆρας εἶναι κρεῖττον ἢ πολ-
λῶν κικίννους νεανιῶν καὶ
σχῆμα κεὐρυπρωκτίαν.
εἴ τις ὑμῶν ὦ θεαταὶ τὴν ἐμὴν ἰδὼν φύσιν,

οἴχεται κύκνου τέ γε Bentl. κύκνου τ' ἔτι πολιώτεραι δή γ' Reis. p. 183. receperunt omisso γ' Dind. Hirschig. Bergk. — οἴχεταί γε καὶ κύκνου πολιώτεραι δή Herm. El. d. m. p. 113 et Hotib. p. 109 (at κύκνοιο Bothius). — δῆθ' propon. Bergk.

v. 1065. οἵδ' ἐπ. τρίχας V. c. schol. οἱ κρόταφοι: ita Suid. s. v. κύκνου et Γ. — αἵδ' — τρίχες vulgo, quod recepi, quum scribi possit: πολιώτερον δὴ οἵδ' ἐπ. τρίχας. Haec quoque Dindorfius interpolata esse iudicavit.

v. 1066. ῥώμην R. vulgo. γνώμην V. Suid. s. v. κύκνου, utrumque Γ. — νεανικὴν libri: νανικὴν et statim νανιῶν Dind. scribi iubet, quod synizesin non ferat usus comicorum. Sequutus est nemo.

ἔχειν vulgo et Suid. σχεῖν Reis. C. p. 317. quod recep. Dind. Hirsch. Bergk. γνώμην νεανικὴν μεγ', ὡς Bentl. μεγ = μέγ'? Versum corruptum iudicavit Mein. C. II p. 304, medela non allata. — ὡς R. V. Γ. Suid. s. v. κίκυννος et κύκνος. Primus edidit Invern.

v. 1069. κίννους V. κοκκίνους Ald. Iunt. κικίννους Kust.

v. 1070. κηὐρυπρωκτίαν R. Γ. Ald. Iunt. κ' ηὔρυπ. V. sec. Cob. κ' εὐρ. Kust. κεὐρ. reliqui. κἤυρυπ. Reis. Synt. cr. p. 31.

exposuit Mein. C. I p. 527. — cf. Suid. s. v.

v. 1065. Scholiasta quid sibi voluerit quum dicit: οἱ δὲ διαιροῦσιν ἀπ' ἄλλης ἀρχῆς τοῦτο, οἵδ' ἐπανθοῦσιν τρίχας. ἵν' ᾖ περὶ τῶν νεωτέρων ὁ λόγος, vix assequor. Voluit ni fallor interpretari: οἱ δ', non οἵδ', i. e. hi vero iuvenes capillorum gaudent flore.

v. 1068. γῆρας: schol. διαβάλλει τοὺς νέους ὁ ποιητής, μὴ δυναμένους κατὰ τοὺς ἀρχαίους κωμῳδεῖν. κικίννους δὲ ἔλεγεν τὰς περιεστεμμένας καὶ τετημελημένας τρίχας. σχῆμα δὲ τὴν σκευὴν καὶ τὸν κόσμον. Noster κικίννους in Daet. ap. Ath. III, 299 a. B. M. C. p. 1039. cf. Poll. II, 28.

v. 1071. εἴ τις: schol. τοῦτό ἐστιν ἐπίρρημα. τὸ δὲ ἐπίρρημα ὡς ἐπίπαν ὀκτωκαίδεκα στίχων ἢ ιβ' ἢ ις', ἐνθάδε δὲ εἴκοσι. Atqui fabulae superstites etiam alios numeros praestant. Ac sedecim versuum epirrhema est in parabasi Acharnensium, Equitum, Avium, Thesmophoriazusarum, viginti versuum in Nubium, Vesparum, Ranarum, duodeviginti in altera Equitum, undeviginti in altera Pacis, quum in priori desit; septemdecim in altera Avium, decem in Ecclesiazusarum, novem in altera Vesparum.

εἶτα θαυμάζει μ' ὁρῶν μέσον διεσφηκωμένον,
χἥτις ἐστὶν ἡ 'πίνοια τῆσδε τῆς ἐγκεντρίδος,
ῥᾳδίως ἐγὼ διδάξω, κἂν ἄμουσος ᾖ τὸ πρίν.
ἐσμὲν ἡμεῖς, οἷς πρόσεστι τοῦτο τοὐρροπύγιον,
Ἀττικοί, μόνοι δικαίως ἐγγενεῖς αὐτόχθονες,
ἀνδρικώτατον γένος καὶ πλεῖστα τήνδε τὴν πόλιν
ὠφελῆσαν ἐν μάχαισιν, ἡνίκ' ἦλθ' ὁ βάρβαρος,
τῷ καπνῷ τύφων ἅπασαν τὴν πόλιν καὶ πυρπολῶν,

v. 1073. ἡ τίς R. (?) V. sec. Cob. vulgo. ἥτις ἡμῶν ἡ 'πίνοια Bentl. (Ep. ad Mill. p. 18) Porson. recep. Hirsch. Bergk. Exemplum, quod Hirschig. affert e v. 520, flocci est; quum ἥτις, etiamsi scribas, non a διδάξω sed a θαυμάζει pendeat. — ἡ τίς ἡμῶν ἐστιν ἡ 'πίνοια τῆσδε τῆς ἐγκεντρίδος vulgo. Hinc Flor. Chr. delevit ἐστιν, Bentlei. aut ἡμῶν aut ἐστιν, Pors. ἡμῶν, Brunck. idem. Iam utroque servato, τῆσδε, quod omissum est in R. V. Δ, eiecerunt Dind. Invern. Hirschig. — Brunckium et Porsonum sequitur Bekk., Florentem et Bentleium Bergkius. Proinde est, utrum scribas; praetulerim tamen χἥτις ἐστὶν κτλ.
v. 1075. ἦμεν pro ἐσμὲν Scal.
v. 1076. ἐγγενεῖς R. V. Γ. „An ἐγγενεῖς?“ Dobraeus, Bekk. Hirschig. εὐγενεῖς vulgo.
v. 1078. ὠφελήσαμεν μάχεσι ἡνίκ' ἦνθ' ὁ β. R. ἦλθ' Fl. Chr., recepit Brunck. e B. C.

v. 1072. διεσφηκωμένον: schol. διαδεδεμένον, i. e. vesparum ad formam id media corporis parte cingulis compressum. Hesych. contra s. v. διαδεδεμένον τῷ κέντρῳ, ἀπὸ τοῦ σφηκώματος, ἢ κατὰ τὸ μέσον ὄντα σφῆκα· τὸ γὰρ κέντρον ἐκεῖ ἔχουσι. Vltima absurda. Loquitur autem Noster v. 1072 de forma, v. 1073 de aculeo vesparum; itaque μέσον διεσφηκωμένον fere id valet, quod nos dicimus „Wespentaille.“ Eiusmodi enim homines macri ac tenues a Comico vocantur σφηκώδεις Plut. 561, eorumque habitus τὸ σφηκῶδες ib. 562. — Chorus vero, quum utrumque docturus sit spectatores, quin dixerit χἥτις, non dubito.

v. 1073. ἐγκεντρίδος: vid. Proleg. p. 152.

v. 1074. ῥᾳδίως: schol. ὁ στίχος Εὐριπίδου ἐκ Σθενεβοίας. cf. Valcken. Diatr. p. 207. Nauck. fragm. p. 448 sq.

v. 1075. τοὐρροπύγιον: schol. τὸ ἐγκεκεντρωμένον λέγει. cf. Prol. p. 56 sq. Quod verbum, qua corporis parte senes gestaverint aculeos, abunde ostendit, cf. Nub. 158. 162, ubi de culicis podice aculeato agitur. Bergk. Rel. C. p. 246.

v. 1076. μόνον — αὐτοχθόνες. Nempe gloria et superstitio erat Atheniensium, αὐτοχθόνας εἶναι, ut e Thucyd. novimus et oratoribus.

v. 1078. ὁ βάρβαρος, licet τῶν

ἐξελεῖν ἡμῶν μενοινῶν πρὸς βίαν τἀνθρήνια.
εὐθέως γὰρ ἐκδραμόντες ξὺν δόρει ξὺν ἀσπίδι
ἐμαχόμεσθ' αὐτοῖσι, θυμὸν ὀξίνην πεπωκότες,
στὰς ἀνὴρ παρ' ἄνδρ' ὑπ' ὀργῆς τὴν χελύνην ἐσθίων·
ὑπὸ δὲ τῶν τοξευμάτων οὐκ ἦν ἰδεῖν τὸν οὐρανόν.
ἀλλ' ὅμως ἀπεωσάμεσθα ξὺν θεοῖς πρὸς ἑσπέρᾳ.

v. 1081. ξὺν δορὶ ξὺν ἀσπίδι R. V. Γ. Suid. s. v. θυμόν, Fl. Chr. Bergl. Brunck. Bekker. Invern. Hirschig. δουρὶ ξ. ἀ. Ald. Iunt. ξὺν add. Kust. ξὺν δόρει ξ. ἀ. Both. σὺν δόρει σὺν ἀ. Etym. M. p. 284, 31. s. v. δόρει. Dind. Bergk. cf. Pac. 358. Bergk. Rel. C. p. 410. Elmsl. S. Oed. Col. p. 166. σὺν δορὶ Suid. s. v.

v. 1083. στὰς R. V. B. Γ. Δ. Suid. s. v. χελύνη. τὰς C. πᾶς Ald. Iunt. Kust. (πὰς Crat.) στὰς volebat Flor. Chr., edidit Brunck. reliqui.
— πρὸς R. παρ' vulgo.

v. 1085. ἐπαυσάμεσθα R. Invern. ἐσωζόμεσθα V. ἀπεωσάμεσθα vulgo. ἀπωσάμεσθα Dind. ἐωσάμεσθα Bergk.
— ἑσπέρας R. ἑσπέραν V. Hirsch. Bergk. ἑσπέρᾳ vulgo.

Μαραθωνομαχῶν superfuerit paene nullus, tamen et Athenienses libenter de se praedicant, illis se et vixisse et vicisse temporibus, et Comicus noster aeque libenter temporum illorum memoriam renovat. Ita apud nostrates quilibet tiro, quum annis aliquantillum provectus sit, veteranum ludit, seque bellis istis, quibus nomen inditum „Freiheitskriege", re vera interfuisse, ipse sibi tandem persuadet.

v. 1080. τἀνθρήμα: schol. τὰ τῶν σφηκῶν κηρία. (κυρίως δὲ τὰ τῶν ἀνθρηνῶν σμήνη.) ἀνθρήνας δὲ οἱ μὲν τὰς μελίττας, οἱ δὲ ἕτερον ζῷον κηροποιὸν παραπλήσιον σφηκί. (ἄλλως. οἱ τόποι ὅπου κατοικοῦσιν οἱ σφῆκες.) Chorus quum vesparum reddat imaginem, verbis ad rem idoneis utitur: τύφειν, ἐξελεῖν, ἀνθρήνια, cf. supra v. 457. — Μουσῶν ἀνθρήνιον comicus quidam ap. Philostr. Imagg. XIII p. 134 dixit. cf. Mein. C. IV p. 655, qui Hesych. s. v. ἀνθρήνη correxit, Aristophanis nomen pro Aristarchi reponendo.

v. 1082. θυμὸν ὀξίνην: schol. = δριμεῖαν ὀργήν. πεπωκότες comparandum cum βλέποντες. Eq. 1304 Hyperbolus vocatur ὀξίνης. — ὀξίνην οἶνον dixit Diphil. ap. Antiattic. B. p. 110, 17. Mein. C. IV p. 415.

v. 1083. τὴν χελύνην: schol. τὰ χείλη. οἱ γὰρ ὀργιζόμενοι ἐνδάκνουσι τὰ χείλη. Tyrtaeus ap. Lycurg. κατὰ Λεωκρ. p. 214: ἀλλά τις εὖ διαβὰς μενέτω ποσὶν ἀμφοτέροισι στηριχθεὶς ἐπὶ γῆς, χεῖλος ὀδοῦσι δακών. Praeterea Euripid. Bacch. 621: χείλεσιν διδοὺς ὀδόντας, et Homericum in vulgus notum: ὀδὰξ ἐν χείλεσι φύντες, laudat Bergl. cf. supra v. 943 Phrynich. B. p. 72, 26: χελυνοίδης, ὁ τὴν χελύνην μεγάλην ἔχων. ὁμοῖό πως τεοίδης.

v. 1084. Notissima narratione,

γλαῦξ γὰρ ἡμῶν, πρὶν μάχεσθαι, τὸν στρατὸν διέπτατο.
εἶτα δ' ἑσπόμεσθα θυννάζοντες εἰς τοὺς θυλάκους·
οἱ δ' ἔφευγον τὰς γνάθους καὶ τὰς ὀφρῦς κεντούμενοι·
ὥστε παρὰ τοῖς βαρβάροισι πανταχοῦ καὶ νῦν ἔτι
μηδὲν 'Αττικοῦ καλεῖσθαι σφηκὸς ἀνδρικώτερον.
ἆρα δεινὸς ἦ τόθ' ὥστε πάντα μὴ δεδοικέναι, ἀντ.
καὶ κατεστρεψάμην

v. 1086. διέπτατο R. V. vulgo. διέπτετο Brunck. Invern. Hirschig. cf. supr. ad v. 16.

v. 1087. δ' ἑπόμεσθα Ven., s. Cob. εἰπόμεσθα R. Bekk. Hirschig. ἑσπόμεσθα vulgo et Reis. C. p. 222. Bene se habet ἑσπόμ. et ἔφευγον. In notis Hirschig. proponebat: εἶτ' ἐσεπόμεσθα, non probatus C. F. Hermanno.

v. 1091. ἦντόθ' R. ἦν τόθ' V. sec. Cob. ἦ vulgo. Huc enim pertinet, quod ad v. 1074 legimus: τὸ δὲ ἦ ἀντὶ τοῦ ἦν 'Αττικῶς, ὡς τὸ „ἦ παρεσκευασμένος“· ἐν Πλούτῳ (v. 77). Eadem fere schol. ad h. v. cf. G. Herm. ad Soph. Oed. T. pr. XI. — ἤν Bergk. cf. Elmsl. Soph. O. T. p. XII. Decet senes, forma antiqua uti.

— πάντα μὴ δεδοικέναι libri, vulgo. πάντα μ' ἂν Dobraeus malebat, πάντας ἐμὲ Hirschig. πάντα με Pergk. πάντα μὴ pro μηδένα vel μηδὲν exemplis carere putaverim. — Interrogationis signum post δεδοικέναι ponebat Lenting.

v. 1092. κατεστρεψάμην γε, quam particulam om. R. V. Γ., vulgo apud eos qui supra v. 1061 exhibent μάχαισι.

quam ex Herodoto VII, 226 novimus, nunc gloriantes facit senes.

v. 1086. γλαῦξ: schol. τὸ γλαῦξ ὄνομα, φησὶν Εὐφρόνιος, οἱ 'Αττικοὶ μὲν περισπῶσιν, οἱ δὲ Δωριεῖς ὀξύνουσιν. γλαῦκα δὲ τὴν 'Αθηνᾶν καλεῖ.

v. 1087. θυννάζοντες: schol. κεντοῦντες (ὡς τοὺς θύννους τοῖς τριόδουσι) μεταφορικῶς. Eq. 313 de Cleone dixit θυννοσκοπῶν τοὺς φόρους, ubi schol. ἀπὸ μεταφορᾶς — τῶν ἁλιέων τῶν ἀγρευόντων τοὺς θύννους. Ibid. v. 354 θύννεια θερμὰ καταφαγὼν Cleo edax de se. Variis formis comici utuntur, θύννος, θύνναξ, θυννίς, de quibus vid. Ind. M. C. V s. v. Comicum Aeschyli Persas imitatum esse v. 424, monuit Bergl. — θυλάκους: schol. τὰ περὶ τοῖς σκέλεσι καὶ τοῖς μηροῖς Περσικά (εἴδη βρακίων παρὰ Πέρσαις) — ἀντὶ τοῦ εἰσπηδῶντες εἰς τὰς ἀναξυρίδας. De altera vocis significatione vid. supra ad v. 315.

v. 1088. κεντούμενοι. Supra v. 432 legimus τὠφθαλμὼ κεντεῖτε καὶ τοὺς δακτύλους. Notandum senes naturam, quam nunc induerunt, ad tempora illa transferre, quibus telis caedebant, non aculeis pungebant. Senes enim, non iuvenes vesparum instar sunt. Itaque non recte scholiasta: τοῦτο πρὸς τὴς ὁμοιότητα τῶν σφη-

τοὺς ἐναντίους, πλέων ἐκεῖσε ταῖς τριήρεσιν.
οὐ γὰρ ἦν ἡμῖν ὅπως
ῥῆσιν εὖ λέξειν ἐμέλλομεν τότ', οὐδὲ
συκοφαντήσειν τινὰ
φροντίς, ἀλλ' ὅστις ἐρέτης ἔσοιτ' ἄριστος.
τοιγαροῦν πολλὰς πόλεις Μήδων ἑλόντες,
αἰτιώτατοι φέρεσθαι
τὸν φόρον δεῦρ' ἐσμέν, ὃν κλέ-
πτουσιν οἱ νεώτεροι.
πολλαχοῦ σκοποῦντες ἡμᾶς εἰς ἅπανθ' εὑρήσετε
τοὺς τρόπους καὶ τὴν δίαιταν σφηξὶν ἐμφερεστάτους.
πρῶτα μὲν γὰρ οὐδὲν ἡμῶν ζῷον ἠρεθισμένον

v. 1093. ἐκεῖσε vulgo, metro postulante, κεῖσε Bergk.

v. 1097. ὅστις ἂν R. V. Invern. Bekk. ὃς ἂν vulgo. Correxit Dind. recep. Hirsch. Bergk. Both.

v. 1100. τὸν φ. R. V. B. C. Γ. καὶ τὸν Ald. Iunt. Kust. Correxit Brunckius.

v. 1103. ἐμφερεστάτους libri omnes, ὄντας ἐμφερεῖς Cob. Mnem. l. l., scil. ne post εὑρήσετε desit participium. Hoc est vim inferre linguae, neque possumus de hac regula praedicare, quod Noster de vino, Eq. 91 οἴνου γὰρ εὕροις ἄν τι πρακτικώτερον;

κῶν: itaque versu seq. 'Αττικοῦ σφηκὸς dictum ἀπὸ μεταφορᾶς, quod σφῆκες loquuntur, i. e. senes, quodque senis vel omnino hominis est, eundem sè omni tempore aetatis fuisse, et praedicare et existimare.

v. 1095. ῥῆσιν: schol. ὡς οἱ νῦν ἀσκοῦσι μόνον τὸ εὖ λέγειν, οὐ τὰ πολεμικά. Iam animadvertas, chorum nunc ipsum fateri, se illis temporibus nondum vesparum naturam induisse.

v. 1097. φροντίς cum οὐ γὰρ ἦν iungendum esse, schol. monet. Quod non est necessarium, qnum οὐ γὰρ ἦν ἡμῖν fere idem significet. Verum quum ὅστις ἔσοιτο a φροντίς pendeat, Dind. particulam ἂν iure delevit.

v. 1098. Μήδων: schol. ἴσως ὑπὸ Μήδους (scr. Μήδοις) γενομένας 'Αθηναίων. Fallitur. Socios dicit, quasi fuerint omnes in Persarum ditione qui nunc Atheniensum dediticii sunt et stipendiarii.

v. 1100. τὸν φόρον: ad ea chorus respicere videtur, quae Bdelycleo supra v. 657 sqq. computaverat.

v. 1101. οἱ νεώτεροι: scil. οἱ ξυνωμόται vel οἱ συνήγοροι, 686 sqq., denique, qui senes, quo minus triobolum accipiant, prohibent. Vbique vero, ut a caussa canina didicimus, verba κλέπτης, κλέπτειν velut triobolum in ore gestant.

v. 1104 sq. Cf. supra v. 453 sqq.

μᾶλλον ὀξύθυμόν ἐστιν οὐδὲ δυσκολώτερον·
εἶτα τἄλλ' ὅμοια πάντα σφηξὶ μηχανώμεθα.
ξυλλεγέντες γὰρ καθ' ἑσμοὺς ὥσπερεὶ τἀνθρήνια,
οἱ μὲν ἡμῶν οὗπερ ἄρχων, οἱ δὲ παρὰ τοὺς ἕνδεκα,
οἱ δ' ἐν ᾠδείῳ δικάζουσ', οἱ δὲ πρὸς τοῖς τειχίοις
ξυμβεβυσμένοι, πυκνὸν νεύοντες εἰς τὴν γῆν, μόλις
ὥσπερ οἱ σκώληκες ἐν τοῖς κυττάροις κινούμενοι.
ἐς δὲ τὴν ἄλλην δίαιταν ἐσμὲν εὐπορώτατοι·
πάντα γὰρ κεντοῦμεν ἄνδρα κἀκπορίζομεν βίον.
ἀλλὰ γὰρ κηφῆνες ἡμῖν εἰσιν ἐγκαθήμενοι,
οὐκ ἔχοντες κέντρον· οἳ μένοντες ἡμῶν τοῦ φόρου

v. 1107. ξυλλέγοντες R. V. συλλέγοντες vulgo. ξυλλεγέντες Bentl. Reisk. recep. Bekk. Dind. Hirsch. Bergk. Both.

v. 1110. ξ. πυκνόν, νεύοντες interpung. Bergk. ed. II.

v. 1112. ἔς τε (libri εἴς) vulgo, scripsi ἐς δὲ, ut εὐπορώτατοι et μόλις κινούμενοι sibi opponantur. Pro εὐπορ. Bentl. malebat ἐμφερέστατοι ut supra v. 1103.

v. 1115 sq. ἔνδον τοὐρόφου τὸν πόνον κατεσθίουσιν Bergk. ed. II.

ad ἠρεθισμένον cf. Ach. 669 ἐρεθιζόμενος οὐρίᾳ ῥιπίδι (φέψαλος, ut senes vocantur φέψαλοι v. 227). cf. Nub. 312. Ind. M. C. V s. v. ἐρεθίζω.

v. 1107. ἑσμούς. Mulierum examen Noster Lys. 353 ἑσμὸς γυναικῶν, sive ut Reis. C. p. 178 praecepit οὑσμός. ἑσμὸν μελίσσης τῆς ἀκροχόλου γλυκύν Epinicus ap. Ath. X, 432 b. Mein. C. IV p. 505.

v. 1108. 9. Cf. Proleg. p. 103 sqq. Bergk. Rel. C. p. 18 scribi iubebat inverso ordine: οἱ μ. ἡ. ο. ἄ., οἱ δὲ πρὸς τοῖς τειχίοις | οἱ δ' ἐν ᾠ. δ., οἱ δὲ παρὰ τοὺς ἕνδεκα. (Poll. VIII, 33.)

v. 1110. ξυμβεβυσμένοι: schol. πυκνώσαντες ἑαυτοὺς καὶ κάμψαντες διὰ τὸ γῆρας.

v. 1111. σκώληκες: schol. τουτέστιν ἠρέμα, ὡς οἱ σκώληκες, διὰ τὸ γῆρας. Anaxilas ap. Athen. VI, 254 c: οἱ κόλακές εἰσι τῶν ἐχόντων οὐσίας σκώληκες. Mein. C. III p. 353. De reliquis verbis signif. vid. praeter Stephanum Ind. M. C. V s. v.

κύτταροι δὲ αἱ τῶν κηρίων κοιλότητες. ἔστι δὲ (add. καὶ) ἡ περικειμένη ταῖς βαλάνοις. — καὶ τὰ τῶν σφηκῶν κοῖλα καὶ τὰ τῆς πεύκης καὶ τὰ τῆς πίτυος προανθοῦντα στροβίλια καὶ ὁ πυθμὴν καὶ ἡ κατάτρησις. οἱ δὲ καὶ τὰ ἐν τοῖς κηροῖς τρήματα, ἢ τὰ κοῖλα ἄγγη καὶ τῶν αἰδοίων τὰς βαλάνους. cf. Pac. 199 τοὐρανοῦ τὸν κύτταρον, ubi schol. μεταφορικῶς τὸ κοιλότατον καὶ μυχαίτατον — τὸ ὑψηλότατον. Thesm. 516 cum schol. Cf. Suid. s. v.

v. 1114. κηφῆνες: schol. τοὺς ἐπὶ τοῦ βήματος λέγει ῥήτορας. κηφῆνες δέ εἰσιν οἱ ἄρσενες τῶν μελισσῶν, οἵτινες οὔτε κέντρα ἔχουσιν οὔτε κηρία ἐργάζονται, ἀλλὰ τὰ τῶν μελισσῶν ἔργα

τὸν γόνον κατεσθίουσιν, οὐ ταλαιπωρούμενοι.
τοῦτο δ' ἔστ' ἄλγιστον ἡμῖν, ἤν τις ἀστράτευτος ὢν
ἐκροφῇ τὸν μισθὸν ἡμῶν, τῆσδε τῆς χώρας ὕπερ
μήτε κώπην μήτε λόγχην μήτε φλύκταιναν λαβών.
ἀλλά μοι δοκεῖ τὸ λοιπὸν τῶν πολιτῶν ἔμβραχυ
ὅστις ἂν μὴ 'χῃ τὸ κέντρον, μὴ φέρειν τριώβολον.

v. 1116. τὸν γόνον vulgo. Dobr. malebat τὸν πόνον. Scholiasta certe explicavit: τὸν κάματον. Atqui ὁ γόνος, i. e. triobolus tributo natus, unice recte se habet.

v. 1117. τοῦτο δ' ἔστ' ἄλγιστον ἡμῶν τῆσδε τῆς χώρας ὕπερ V. sec. Cob. omissis verbis ἡμῖν — μισθόν. — ἡμῶν codd., ὑμῶν ἢν Ald. Iunt. Kust. ἡμῖν, ἢν R. sec. Inv. Brunck. ex coni. Bekk. reliqui. Veneto duce videtur scribendum esse, ἡμῶν ἤν τις, ut cum τὶς iungatur.

v. 1118. ἐκφορῇ R. vulgo. Correxit Reiskius, recep. Dind. Hirschig. Bergk.

v. 1120. ἀλλά μοι Ald. Iunt. Kust. Bekk. Hirsch. ἀλλ' ἐμοὶ reliqui. — ἐμβραχὺ R. V. Dind. Eng. Thesm. 390. ἔμβραχυ vulgo, satis defensum a Cobeto V. L. p. 208.

ἐσθίουσιν. Hes. Op. 302. Ruhnk. ad Tim. p. 153. ἡμῖν = ἐν ἡμῖν, cf. Elmsl. Ach 343.

v. 1116. τοῦ φόρου τὸν γόνον: schol. R. ὡσανεὶ ἔφη τὸν γόνον τῶν μελισσῶν. Idem est quod statim ἐκροφεῖν τὸν μισθόν. — ἐκροφήσεις Eq. 360 et Plato ap. Poll. VI, 17. Mein. C. II p. 666.

v. 1119. μήτε κώπην: ut Salamine, ad Artemisium, λόγχην ut Plataeis factum est. Ad utrumque pertinet φλύκταιναν, de quo v. schol. φύσκαν ἐν τῇ χειρὶ ἐκ τοῦ κωπηλατεῖν. Ran. 236 cum schol., alio sensu pustulae saniosae Eccl. 1057.

v. 1120. ἔμβραχυ: schol. καθάπαξ ἢ παντάπασι τὸ ἔμβραχυ, 'Αττικὴ συνήθεια (οὐδὲν πλέον δηλοῦσα ἢ τὸ βραχύ, ὡς ἐμφαγεῖν τὸ φαγεῖν. καὶ παρ' Εὐριπίδῃ (Phoen. 739 c. notis Valcken. ad v.) τὸ ἐνδυστυχῆσαι ἀντὶ τοῦ δυστυχῆσαι). Suid. s. v.

v. 1121. Ad μὴ φέρειν vid. Phot. Lex. s. v. — ἔχῃ τὸ κέντρον = iudicis officium explet.

ΦΙΛΟΚΛΕΩΝ. ΒΔΕΛΥΚΛΕΩΝ. ΧΟΡΟΣ.

ΦΙΛΟΚΛΕΩΝ.

Οὔ τοί ποτε ζῶν τοῦτον ἀποδυθήσομαι,
ἐπεὶ μόνος μ' ἔσωσε παρατεταγμένον,
ὅθ' ὁ βορέας ὁ μέγας ἐπεστρατεύσατο.

ΒΔΕΛΥΚΛΕΩΝ.

ἀγαθὸν ἔοικας οὐδὲν ἐπιθυμεῖν παθεῖν.

v. 1123. ἔσωσεν R. V. sec. C. ἔσωσε vulgo.
v. 1125. ἀγάθ' R. Γ. ita contra metrum saepissime peccatum, ut v. 1126 Δία pro Δί', ut saepissime, V. sec. C. e. g. v. 1137 περσίδα pro περσίδ'. v. 1194 παῦε παῦε R. V. sec. Cob. v. 1231 νὴ Δία R. v. 1273 πενέσταισιν R. v. 1277 ἅπασιν R. v. 1284 εἰσίν R. V. s. C. v. 1296 δὲ etc.

v. 1122. Parabasi finita pater et filius redeunt, ac senex quidem eodem vestitu utens, adolescens laenam secum ferens pretiosam, patri induendam. Iam de vestibus mutandis altercantur. — τοῦτον sc. τὸν τρίβωνα.

v. 1123. μόνος: defendebat enim senem ab aquilone isto, quo interierunt hostium naves. Ad Artemisium pugnas scholiasta subaudiri vult; in eo tamen falsus, quod potius ad Sepiadis littus paullo ante proelia ad Artemisium facta Persarum naves complures naufragium fecisse ab Herodoto VII, 188 discimus. Verum totam barbarorum invasionem et irruptionem cum aquilone, qui, ut Xenophon ait, παντάπασι πάντ' ἀποκαίει, comparat, quum a septem trionibus ingrederentur in Graeciam. Vetusta autem pallia, calcei vetusti, quorum aetatem grata senum memoria in dies reddit grandiorem, tales res et amicae fiunt et velut remotissimorum temporum testes citantur.

v. 1125. Versus nimis sobrius paene tragicum olet; Philocle dignus.

ΦΙΛΟΚΛΕΩΝ.

μὰ τὸν Δί' οὐ γάρ. οὐδαμῶς μοι ξύμφορον.
καὶ γὰρ πρότερον ἐπανθρακίδων ἐμπλήμενος
ἀπέδωκ' ὀφείλων τῷ κναφεῖ τριώβολον.

ΒΔΕΛΥΚΛΕΩΝ.

ἀλλ' οὖν πεπειράσθω γ', ἐπειδήπερ γ' ἅπαξ
ἐμοὶ σεαυτὸν παραδέδωκας εὖ ποιεῖν.

ΦΙΛΟΚΛΕΩΝ.

τί οὖν κελεύεις δρᾶν με;

ΒΔΕΛΥΚΛΕΩΝ.

τὸν τρίβων' ἄφες·
τηνδὶ δὲ χλαῖναν ἀναβαλοῦ τριβωνικῶς.

v. 1126. Scribendum c. Reis. C. pr. VII μὰ τὸν Δί' οὐ γάρ, nullo interpungendi signo, ut supra v. 512 νὴ Δί' εἰθίσθης γάρ.

v. 1127. ἐπ' ἀνθρακίδων Ald. Iunt. Kust. ἐπανθρακίδων correxit Scaliger. Porson. Elmsl. Ach. 671. ἐμπλημένος V. sec. Cob. ἐμπλήμενος R. Γ. suprascr. in B. ἐμπεπλησμένος C. πεπλησμένος B. Ald. Iunt. Kust. Cf. supra ad v. 984. — Ex Ath. VII, 329 b, de quo dixit Dind. ad Arist. fragm. 366, Lennepius ad Coluth. p. 18 deprompsit: ἅλμην πιὼν pro ἐμπλήμενος.

v. 1128. γναφεῖ vulgo. κναφεῖ Dind. Bergk.

v. 1129. πεπείρασο, σύ γ' ἐπειδή περ Reisk.

v. 1132. 1135. ἀναλαβοῦ R. V. Γ. Ald. Iunt. Kust. ἀναβαλοῦ B. Δ. Scal. Brunck. reliqui. cf. v. 1152 ἀναβαλεῖ. v. 1135 ἀναβαλοῦ B.

v. 1126. οὐ — ξύμφορον: scil. quod nitor laenae proxime peribit.

v. 1127. ἐπανθρακίδων: schol. Acharn. 670 λεπτοὶ ἰχθύες ὀπτοί. πάντα δὲ τὰ ἐπὶ ἀνθράκων ὀπτώμενα ἀνθρακίδας ἐκάλουν. — Cf. Athen. VII, 329 b. Fritzsch. Daet. p. 106. Bergk. M. C. II p. 1124. — ἐμπλήμενος hoc loco idem est, quod nostrum: voll machen, sich voll machen.

v. 1128. ἀπέδωκ' ὀφείλων: quidni ἀποδοὺς ὀφείλω?

— τριώβολον, i. e. integram unius diei mercedem; quasi laena pretiosior etiam pluris constaret, quum purgaretur a fullone.

v. 1129. Duplicem γ' etiam Reisig. C. p. 296 tuetur. — Ad ἀλλ' οὖν — γέ cf. Pors. ad Nub. 998; infra v. 1190.

v. 1132. τηνδὶ Reis. C. p. 183. — χλαῖνα quae sit, infra v. 1137 explicatur. τριβωνικῶς: schol. (ἐὰν μὲν τριβωνικῶς, ὥσπερ τριβώνιον τετριμμένῳ καὶ ἀσθενήσαντι. ἐὰν δὲ γεροντικῶς) ὡς πρέπει γέροντι. Hinc lectionem scholiastae fuisse γεροντικῶς, Dindorf. monuit. At scholiasta τριβωνικῶς etiam γεροντικῶς explicari

ΦΙΛΟΚΛΕΩΝ.

ἔπειτα παῖδας χρὴ φυτεύειν καὶ τρέφειν,
ὅθ' οὑτοσί με νῦν ἀποπνῖξαι βούλεται;

ΒΔΕΛΥΚΛΕΩΝ.

ἔχ', ἀναβαλοῦ τηνδὶ λαβὼν καὶ μὴ λάλει.

ΦΙΛΟΚΛΕΩΝ.

τουτὶ τὸ κακὸν τί ἐστι πρὸς πάντων θεῶν;

ΒΔΕΛΥΚΛΕΩΝ.

οἱ μὲν καλοῦσι Περσίδ', οἱ δὲ καυνάκην.

ΦΙΛΟΚΛΕΩΝ.

ἐγὼ δὲ σισύραν ᾠόμην Θυμαιτίδα.

v. 1133. παῖδας R. V. Iunt. Crat. Kust. Brunck. reliqui. παῖδα B. C. Ald. Iunt. 1540. Elmsl. Med. p. 202, v. 757.

ib. κἀκτρέφειν et v. s. εἶθ' pro ὅθ' Hirschig. proponebat.

v. 1134. ἀποπνύξαι Ald. ἀποπνίξαι Iunt. Crat. Iunt. 1540. Frob. Kust. Brunck. ἀποπνῖξαι Dind. Bekk. Hirsch. Bergk.

v. 1138. θυμαιτίδα R. V. (θριμ. sec. Cob.) vulgo. θυμοιτίδα voluit Brunck., scholiasta praeeunte, excusserunt Invern. Bekk. Vulgatam satis defendit Dindorf.

posse dixit. Indue laenam, inquit, quasi pallium tuum sit tritum et com modum, modo fac deponas pallium. Cf. Enger. Thesm. 212 sqq.

v. 1133. Reiskius: „ἔπειτα hic notat quum. leg. quoque χρῆν, oporteret. ὅθ' est ὁ δὲ, hic vero, non ὅτε, quando.“ At melius iam Fl. Chr. et interpp. lat. „Ergone liberos generare oportet, quum hic me suffocare vult.“ Nos fere: Da soll man noch Kinder in die Welt setzen, wenn es Einem so geht?

v. 1134. ἀποπνῖξαι: schol. διὰ τὸ καῦμα τὸ ἀπὸ τῆς καυνάκης. Nam senis pallium ex illo genere fuerit, de quo Dicaeopolis Ach. 435 ὦ Ζεῦ διόπτα καὶ κατόπτα πανταχῇ. De ἀποπνῖξαι cf. Lob. Phryn. p. 107.

v. 1136. Ad Morychum haec et sequentia spectare, Bergk. exposuit ap. M. C. II p. 970 sq. — Ad τουτὶ τὸ κακὸν τί vide quae Reisig. collegit C. p. 50.

v. 1137. Περσίδα: schol. ad v. 1122 καυνάκης χλαῖνα Περσικὴ ἀλεεινή. (χάω?) — Περσικὸν ἱμάτιον, ἔχον ἐκ τοῦ ἑτέρου μέρους μαλλούς. Droysen. Perserfelbel; Vossius: Perserflausch. cf. Poll. VII, 59. Quod vestimentum tam molle fuisse crinesque tam longos habuisse apparet, ut senex apte id compararet cum lodice Attica, cui σισύρᾳ nomen est cuiusque Noster saepissime meminit; vid. schol. Nub. 10. De qua schol. R. bene: ἀπὸ δήμου, i. e. significatione utitur vulgari. φαίνεται καὶ ἡ σισύρα βαπτή, quippe Persicum vestimentum σισύραν nuncupat schol. V. σισύραν εἶπεν οὐ τὸ μαλλωτὸν στρῶμα, ἀλλὰ βαίτην (Ziegen-, Schaf-

ΒΔΕΛΥΚΛΕΩΝ.

κοὐ θαῦμά γ'· ἐς Σάρδεις γὰρ οὐκ ἐλήλυθας.
ἔγνως γὰρ ἄν· νῦν δ' οὐχὶ γιγνώσκεις.

ΦΙΛΟΚΛΕΩΝ.

ἐγώ;
μὰ τὸν Δί' οὐ τοίνυν· ἀτὰρ δοκεῖ γέ μοι
ἐοικέναι μάλιστα Μορύχου σάγματι.

ΒΔΕΛΥΚΛΕΩΝ.

οὔκ, ἀλλ' ἐν Ἐκβατάνοισι ταῦθ' ὑφαίνεται.

ΦΙΛΟΚΛΕΩΝ.

ἐν Ἐκβατάνοισι γίγνεται κρόκης χόλιξ;

v. 1141. τοίνυν R. V. C. Γ. Brunck. Inv. Bekk. Dind. Hirsch. Bergk. τοίνυν γ' B. Δ. Ald. Iunt. Kust.
v. 1142. ἐοικέναι vulgo. προσεικέναι Cob. V. L. p. 73; quod exstat Eccles. 1161. Veteres Atticos *semper* εἴξασιν (quod Noster dixit Nub. 341. 343. Av. 96. 383), εἰκέναι (quod nunc legitur Nub. 185), εἰκὼς (εἰκὸς saepissime, εἰκὼς Av. 697. εἰκότα Ach. 693. εἰκότας Vesp. 1321) dixisse, sententia Cobeti est. Addo, quod forma est unica, εἴξεις Nub. 1001. ᾔκειν Av. 1298. Cf. Daw. M. cr. p. 295. Metro postulante has formas adhibitas esse apparet, quare hoc loco servaverim vulgatam ἐοικέναι. — Idem infinit. occurrit ap. Etym. M. p. 526, 20 s. v. κόλλοπες, Bergk. in Mein. Com. II p. 1193. Ceterum cf. Ruhnken. ad Tim. p. 98, Porson. ad Av. 96, Pierson. ad Moer. p. 147, etiam a Meinekio laudatos Com. II p. 621 et Ind. Mein. Com. V s. v. ἔοικα. Krüger Gr. Gr. II, 1 p. 115 sq.
v. 1143. ἐν om. V. sec. Cob.

pelz, cf. Herod. IV, 64. Poll. VII, 70). ἔστι δὲ ἡ ἀπὸ δερμάτων συρραπτομένη χλανίς. Θυμαιτίδα δὲ εἶπεν ἀπὸ δήμου τῆς Ἱπποθωντίδος φυλῆς (cf. Leake Dem. p. 227), ὡς ἐκεῖ τῶν βαιτῶν γινομένων. Pagus vocatur Θυμαιτάδαι. Potest tamen ἀπὸ δήμου etiam hunc Θυμαιταδῶν pagum designare.

v. 1139. ἐς Σάρδεις. Non mirum, inquit, te laenam hanc pretiosam σισύραν appellare; neque enim Sardes unquam venisti, neque, quid inde pretiosi ad nos afferatur, nosti. ἐς Σάρδεις γὰρ ἐπωλεῖτο τὰ Περσικὰ ἱμάτια, unde Athenas. Cf. Elmsl. Ach. 112.

v. 1142. Μορύχου σάγματι: schol. Μόρυχος ὠχρός. — τῶν περὶ τρυφὴν ἐσπουδακότων (cf. supra ad v. 506 et 1136). Hoc loco sagum villosum, quod gestabat, hominem mollem et pallidum sec. schol. fuisse ostendit. Namque σάγματι, i. e. μαλλωτῷ σάγῳ ἐχρῆτο ὡς τρυφερὸς πλείονι θάλπει χρώμενος. Cf. Valck. Phoen. 786.

v. 1144. κρόκης χόλιξ. Tertium hoc est, quocum vestem mollem et villosam senex comparat. Sunt autem σισύρα Θυμαιτίς (Schafpelz), Μορύχου

ΒΔΕΛΥΚΛΕΩΝ.

πόθεν ὠγάθ'; ἀλλὰ τοῦτο τοῖσι βαρβάροις
ὑφαίνεται πολλαῖς δαπάναις. αὕτη γέ τοι
ἐρίων τάλαντον καταπέπωκε ῥᾳδίως.

ΦΙΛΟΚΛΕΩΝ.

οὔκουν ἐριώλην δῆτ' ἐχρῆν ταύτην καλεῖν
δικαιότερον ἢ καυνάκην;

ΒΔΕΛΥΚΛΕΩΝ.

ἔχ' ὠγαθέ,
καὶ στῆθί γ' ἀμπισχόμενος.

ΦΙΛΟΚΛΕΩΝ.

οἴμοι δείλαιος·
ὡς θερμὸν ἡ μιαρά τί μου κατήρυγεν.

ΒΔΕΛΥΚΛΕΩΝ.

οὐκ ἀναβαλεῖ;

ΦΙΛΟΚΛΕΩΝ.

μὰ Δί' οὐκ ἔγωγ'. ἀλλ' ὠγαθέ,

v. 1146. γέ ποι R.
v. 1147. ταλάντων Ald. τάλαντον Iunt.
v. 1148. ἐχρῆν ταύτην R. vulgo. αὐτὴν V. Dind. Hirschig. Servandum ταύτην, quod respondet ad αὕτη γε v. 1146 cum irrisione.
v. 1149. γ' ἢ R. γ' om. V. Γ. Dind. Hirsch.
v. 1150. στῆθ' ἀναμπισχόμενος R. Invern. στῆθ' ἀμπ. V. Γ. στῆθί γ' ἀμπ. vulgo. στῆθ' ἐναμπισχόμενος propon. Bergk.
v. 1152. ἐγώ V. — Philocleonis nomen deest in Ald. Iunt. add. Frob. Kust.

σάγμα (des Morychus Urflausch), κρόκης χόλιξ (wollenes Rindsgekröse). Quartum additur v. 1148 ἐριώλη (Wollfrass); quintum v. 1153 κλίβανος (Back-, Bratofen). Schol. κρόκη — ῥοδάνη, χόλιξ — τὸ τοῦ βοὸς ἔντερον μαλλωτόν. — τὰς ἐξοχὰς τῶν κροκῶν εἰκάζει χόλικι. — ἐριώλην — ἐρίων ἀπώλειαν (cf. Greg. Cor. p. 570).

v. 1145. πόθεν; quasi, quomodo vestem reprehendat, intelligere non possit, habeatque persuasum, et pretiosissimam et pulcherrimam esse.

v. 1147. τάλαντον: ad crassitudinem laenae exprimendam nimis magni ponderis nomine utitur. Possis etiam de pretio cogitare. cf. Boeckh. metrol. Vnt. p. 32 sqq. 120 sqq.

v. 1148. ἐριώλην. Ludit ambiguitate ut Eq. 511 πρὸς τὸν Τυφῶ χωρεῖ καὶ τὴν ἐριώλην; ἐριώλη explicatur πνοὴ μεγάλη, σφοδρά, ventus longe lateque omnia devastans.

v. 1151. θερμὸν — κατήρυγεν, cf. supra v. 913 τυροῦ κάκιστον ἐνή-

εἴπερ γ' ἀνάγκη, κρίβανόν μ' ἀμπίσχετε.

ΒΔΕΛΥΚΛΕΩΝ.

φέρ', ἀλλ' ἐγώ σε περιβαλῶ· σὺ δ' οὖν ἴθι.

ΦΙΛΟΚΛΕΩΝ.

παράθου γε μέντοι καὶ κρεάγραν.

ΒΔΕΛΥΚΛΕΩΝ.

τιὴ τί δή;

ΦΙΛΟΚΛΕΩΝ.

ἵν' ἐξέλῃς με πρὶν διερρυηκέναι.

ΒΔΕΛΥΚΛΕΩΝ.

ἄγε νυν, ἀποδύου τὰς καταράτους ἐμβάδας,
τασδὶ δ' ἀνύσας ὑπόδυθι τὰς Λακωνικάς.

ΦΙΛΟΚΛΕΩΝ.

ἐγὼ γὰρ ἂν τλαίην ὑποδύσασθαί ποτε

v. 1153. εἴπερ Γ. εἴπερ' Ald. εἴπερ γ' vulgo.
v. 1154. Verba σὺ δ' οὖν ἴθι Philocleonis esse vult Lenting.
v. 1155. κατάθου R. vulgo. καταθοῦ Crat. Iunt. 1540. παράθου ex Ven. (παραθοῦ) correxit Dind. recep. Hirschig.
v. 1157. ὑποδύου R. V. Γ. ἀποδύου vulgo. ὑπολύου Hirschig. — Idem versu seq. pro vulgato ὑπόδυθι τὰς coniiciebat ὑποδοῦ λαβών, v. 1159 pro ὑποδύσασθαι, ὑποδήσασθαι tanquam si tantum ὑπολύεσθαι et ὑποδεῖσθαι Graece posset dici, non ἀποδύεσθαι neque ὑποδῦναι, ὑποδύσασθαι de calceis induendis. — Sed ἐμβάδας pariter atque Λακωνικὰς ad id calceamentorum genus pertinuisse constat, cui nomen est κοῖλα ὑποδήματα (de quibus vid. Beckeri Charikl. II p. 369 sqq.), quibus melius conveniunt verba, quae codices exhibent ἀποδύεσθαι et ὑποδύεσθαι. Ceterum ὑποδήσασθαι et ὑποδησάμενοι Scaligeri est lectio.

ρυγεν. Schol. ἐπὶ τῶν μετὰ τροφὴν ἐρευγομένων.

v. 1153. κρίβανον: cf. Ach. 86. 87, ubi verbis κρίβανος et κριβανίτης ludit.

v. 1155. κρεάγραν: ad varias res fuscina videtur adhibita esse, cf. Eq. 772. Eccles. 1002. Inter σκεύη μαγειρικά numeratur ab Anaxippo ap. Athen. IV, 169 b. Mein. C. IV p. 465. — τιὴ τί δὴ eodem fere sensu, quo supra πόθεν, cf. Nub. 754.

v. 1156. διερρυηκέναι: schol. πρὶν συμπεσεῖν ἀπὸ τῆς ὀπτήσεως τὰ κρέα μου.

v. 1157. ἐμβάδας: cf. Prolegom. p. 146.

v. 1158. Λακωνικάς: schol. ἀστειότεραι γὰρ αὗται R. ἀνδρεῖα ὑποδήματα, ὡς αὐτὸς 'Αρ. Θεσμ. (142 cf. Enger. ad v.) cf. Eccl. 345. 507, ubi ἐμβάδες et Λακωνικαὶ significant idem.

ἐχθρῶν παρ' ἀνδρῶν δυσμενῆ καττύματα;

ΒΔΕΛΥΚΛΕΩΝ.

ἔνθες ποτ' ὦ τᾶν, κἀπόβαιν' ἐρρωμένως
ἐς τὴν Λακωνικὴν ἀνύσας.

ΦΙΛΟΚΛΕΩΝ.

ἀδικεῖς γέ με
ἐς τὴν πολεμίαν ἀποβιβάζων τὸν πόδα.

ΒΔΕΛΥΚΛΕΩΝ.

φέρε καὶ τὸν ἕτερον.

v. 1161. πότ' ὦ R. V. B. (optime, ut Hirschig. dixit), vulgo. Atqui ἔνθες πόδ' R. sec. Invern. et Bekk. — πόδ' Brunck. Bekk. Dind. Hirschig. qui tamen in notis probat πότ'.

ibid. κἀπόβαιν' R. V. Γ. Iunt. κατάβαιν' Ald. Frob. Kust. καὶ κατάβαιν'. B. Δ. Scal. κᾆτα βαῖν' Brunck. rec. Both. Conz. κἀπίβαιν' Hirschig. non probatus C. F. Hermanno. κᾆτα β. ante Brunckium etiam Bentlei. et Bergl. καὶ πρόβαιν' Reis. C. pr. XVII. κᾆτα β. Markl. Eur. Iph. T. 1207. Retinui lectionem Ravennatis et Veneti.

v. 1163. εἰς γῆν R. Inv. εἰςὴν V. s. Cob. vulgo.

v. 1160. ἐχθρῶν — καττύματα: schol. (ὡς ἐχθρῶν 'Αθηναίοις Λακεδαιμονίων. καττύματα δὲ δέρματά τινα ἰσχυρὰ καὶ σκληρά, ἅπερ τοῖς σανδαλίοις καὶ ἄλλοις ὑποδήμασιν ὑποβάλλεται). Bergl. apte comp. Eur. Heracl. 1006: ἐχθροῦ λέοντος δυσμενῆ βλαστήματα, quum versus Comici procul dubio cothurnum sapiat. καττύματα Ach. 301. Eq. 315. 869. καττύεσθαι Eq. 314. cf. Ind. C. V s. v. κάττυμα, καττύω.

v. 1161. ἔνθες. Bene scholiasta: ἔνθες τὸν πόδα σου εἰς τὴν Λακωνικὴν ἀνύσας, καὶ περιπάτει ἐρρωμένως. ἔνθες idem est, quod antea ὑποδύου, subauditur τὼ πόδε, quod additum est Eccles. 346. — πότ' vero cum ἀνύσας iungendum, ut infra 1168 ἄνυσόν ποθ', Plut. 349. 648. „Fac tandem aliquando induas". Similiter usurpant ἀνύσας τι Nub. 635. 1253. Eq. 119. Vesp. 30. 202. Pac. 275. Lys. 920. — Deinde κἀπόβαιν' ἐρρ. et cum ἐς τ. Λ. coniungi potest, ut sit: pedem immitte, colloca, et significat: ingredere, abi. Tum commate distinguendum est ante κἀπόβ. et post ἐρρ., ἔνθες autem cum ἐς τ. Λ. iungendum. Atque ita scholiasta versus explicavit. Cf. Pors. et Dobraeum ad Lys. 786.

v. 1163. ἀποβιβάζων: Dind. monuit, hoc verbo lectionem κἀπόβ. v. 1162 defendi. Schol. R. ἅμα μὲν πρὸς τὸ ὑπόδημα, ἅμα δὲ πρὸς τὴν χώραν.

v. 1164. τὸν ἕτερον: τὸν εὐώνυμον, ut bene obserravit Flor. Chr., e Pythagorae praecepto, in calceum dextrum, laevum in pelvim praemittere iubentis.

ΦΙΛΟΚΛΕΩΝ.

μηδαμῶς τοῦτόν γ', ἐπεὶ
πάνυ μισολάκων αὐτοῦ 'στιν εἷς τῶν δακτύλων.

ΒΔΕΛΥΚΛΕΩΝ.

οὐκ ἔστι παρὰ ταῦτ' ἄλλα.

ΦΙΛΟΚΛΕΩΝ.

κακοδαίμων ἐγώ,
ὅστις ἐπὶ γήρᾳ χίμετλον οὐδὲν λήψομαι.

ΒΔΕΛΥΚΛΕΩΝ.

ἄνυσόν ποθ' ὑποδυσάμενος· εἶτα πλουσίως
ὡδὶ προβὰς τρυφερόν τι διασαλακώνισον.

v. 1167. ἐπὶ γήρᾳ vulgo, ἐπιγήρω V. s. Cob. ἐπὶ γήρως Bergk. Pro οὐδὲν Lenting. οἰδοῦν.

v. 1168. ὑποδυσάμενος R. V. vulgo. ὑποδησάμενος Scalig. Hirschig. Ad v. cf. Herm. Vig. p. 350.

v. 1169. διασαλακώνισον codd. Suid. vulgo. An, omisso τι, διασαυλακώνισον i. e. in Laconicis διασαυλοῦσθαι? quasi esset διασαυλολακώνισον. — E formis διασαικώνισον, διασακώνισον, διαλακώνισον, διαλυκώνισον Dindorfio maxime prima placet. Cf. Rossb. metr. p. 194. Elmsl. Ach. 47.

v. 1165. Latere aliquid videtur, quod eruere non amplius possumus.

v. 1166. Versus e Nub. 698 repetitus.

v. 1167. χίμετλον: schol. τὸ ἀπὸ τοῦ ψύχους ἐπὶ τῶν δακτύλων τραῦμα. — καὶ μέρος τι τοῦ ποδός, περὶ ὃ τὸ πάθος. — παρ' ὑπόνοιαν δὲ ἀντὶ τοῦ εἰπεῖν· ἀγαθὸν οὐδὲν λήψομαι, ὅστις τὰ τῶν γερόντων οὐ λήψομαι, i. e. ne pernionem quidem habebo, mollibus defensus calceis. Senectutis autem erat, pernionibus laborare.

v. 1169. διασαλακώνισον. Ex variis scholiastarum commentis afferam unum: ἁβρῶς καὶ μαλθακῶς σαυτὸν διακίνησον. ἀπό τινος Σαλάκωνος τρυφηλοῦ. τινὲς δὲ σαλακωνίσαι φασὶ τὸν πρωκτὸν αἰσχρῶς κινῆσαι. σαῦλον δὲ καλεῖται τὸ φαῦλον καὶ διερρυηκός. Praeterea scholiastae memorant lectionem λυκώνισον, a Lyco quodam quinquertione, homine molli; deinde διαλακώνισον, nimirum a laconicis calceis; denique ut videtur σαυλακωνίσαι, quum a σαῦλον, quod explicant, derivent. De prioribus vid. Stephanum s. v., utramque Dind. scholiastarum hariolationem iure vocavit. Ipse διασαικώνισον ex Hesychio s. v. διασακώνισον, σαικωνῆσαι et Photio s. v. σαικωνίσαι p. 496, 7 eruit, quod ibi διακινηθῆναι explicatur. Διασαικώνισον Noster dixit in fragm. 246 ap. Bergk. M. C. II p. 1219. His adde διασαυλούμενος fragm. 67 l. l. p. 1192, legique iusserim: ὡδὶ πρόβα τρυφερόν τι διασαυλούμενος. De vulgata διασαλακώνισον, qua tribrachys ante anapaestum efficitur, dixerunt Herm.

ΦΙΛΟΚΛΕΩΝ.

ἰδού. θεῶ τὸ σχῆμα, καὶ σκέψαι μ' ὅτῳ
μάλιστ' ἔοικα τὴν βάδισιν τῶν πλουσίων.

ΒΔΕΛΥΚΛΕΩΝ.

ὅτῳ; δοθιῆνι σκόροδον ἠμφιεσμένῳ.

ΦΙΛΟΚΛΕΩΝ.

καὶ μὴν προθυμοῦμαί γε σαυλοπρωκτιᾶν.

ΒΔΕΛΥΚΛΕΩΝ.

ἄγε νυν, ἐπιστήσει λόγους σεμνοὺς λέγειν
ἀνδρῶν παρόντων πολυμαθῶν καὶ δεξιῶν;

ΦΙΛΟΚΛΕΩΝ.

ἔγωγε.

ΒΔΕΛΥΚΛΕΩΝ.

τίνας δῆτ' ἂν λέγοις;

ΦΙΛΟΚΛΕΩΝ.

πολλοὺς πάνυ.
πρῶτον μὲν ὡς ἡ Λάμι' ἁλοῦσ' ἐπέρδετο·

v. 1176. τίνα R. V. sec. Bekk. C. Γ. τίνας V. s. Cob. B. Δ. τί Ald. τίνα Iunt. Crat. τίνας Inv. Bekk. τίνα defend. Elmsl. Ach. 127. Quamquam praecedit λόγους, sequitur πολλούς.

v. 1177. Λαμί' vulgo. Λάμι' Dind. Bergk. Hirschig.

El. d. m. p. 128. Reis. C. p. 53. Hanov. Ex. cr. p. 155. Praeterea de eiusmodi versibus cf. Dawes. Misc. p. 253. Dobraeum ad h. v. et Aristoph. p. 126. Add. ad Pors. Ar. p. 111. Reis. C. p. 86. Pors. Eur. Orest. 499. Rossbach. Metr. p. 191—194. Ad v. cf. Mein. C. I p. 189. II p. 712. Elmsl. Med. p. 254, v. 1133.

v. 1170. Iam senex, opulentis indutus vestimentis, filii iussu cum molli et delicato corporis motu incedit.

v. 1172. δοθιῆνι: schol. ἀπροσλόγως παίζει. Et sane absurde, Bergl. inquit, comparatur homo eleganter vestitus pustulae et quidem allio amictae. Melius Flor. Chr. proverbium esse de rebus disconvenientibus putavit. Ceterum cur non convenit comparatio senis pinguis et propter aetatem tardi cum pustula, sagi villosi cum allia? δοθιήν bis in comicorum fragmentis superest, cf. Ind. s. v. Schol. φῦμα φλυκταίνῃ ἐοικός.

v. 1173. σαυλοπρωκτιᾶν: schol. σαλεύειν τὸν πρωκτόν. σαῦλον δὲ τὸ κοῦφον.

v. 1177. Λάμια: v. supr. ad v. 1035.

ἔπειτα δ' ὡς ὁ Καρδοπίων τὴν μητέρα —

ΒΔΕΛΥΚΛΕΩΝ.

μή μοί γε μύθους, ἀλλὰ τῶν ἀνθρωπίνων,
οἵους λέγομεν μάλιστα τοὺς κατ' οἰκίαν.

ΦΙΛΟΚΛΕΩΝ.

ἐγῷδα τοίνυν τῶν γε πάνυ κατ' οἰκίαν
ἐκεῖνον, ὡς οὕτω ποτ' ἦν μῦς καὶ γαλῆ —

ΒΔΕΛΥΚΛΕΩΝ.

ὦ σκαιὲ κἀπαίδευτε, Θεογένης ἔφη
τῷ κοπρολόγῳ, καὶ ταῦτα λοιδορούμενος,
μῦς καὶ γαλᾶς μέλλεις λέγειν ἐν ἀνδράσιν;

v. 1178. ὁ R. V. B. C. Δ. om. Ald. Iunt. Kust. correxit Toup. ad Theocr. p. 389 (addend. I, 105).

v. 1179. μή μοί γε vulgo, defensum ab Engero Lys. 922. μὴ 'μοί γε Hirsch. μὴ 'μοιγε R. V. Bdelycleonis nomen deest in Ald.

v. 1180. λέγομεν vulgo. λέγω Γ.

v. 1182. Pro οὕτω I. Seager Class. Iourn. IV, 714 οὔπω, inepte: idem Lenting.

v. 1185. γαλῆ R. Invern. defend. Hanov. Exerc. cr. p. 109. γαλᾶς vulgo. — λέγεις V. μέλλεις λέγειν vulgo.

v. 1178. Καρδοπίων: schol. καὶ τοῦτο ἀρχὴ μύθου. Δίδυμος· ὁ Καρδοπίων ζητητέος. οὐδαμοῦ κωμῳδεῖται (sed cf. Mein. C. I p. 359. II p. 241). ἀλλ' Ἀγκυλίων ἐπὶ τῷ τὴν μητέρα διατιθέναι. λείπει δὲ ἔτυψεν.

v. 1180. τοὺς κατ' οἰκίαν. Nos: Kinder- und Hausmärchen.

v. 1182. οὕτω ποτ' ἦν. Simillimo nos utimur exordio: Also es war einmal. — μῦς καὶ γαλῆ: schol. πρὸς τὴν συνήθειαν, ὅτι τὸν μῦθον (τῶν μύθων Mein. C. I p. 359. III p. 82) προέταττον οὕτως, οἷον· ἦν οὕτω γέρων καὶ γραῦς, καὶ Πλάτων ἐν Φαίδρῳ (p. 237 b) „ἦν οὕτω δὴ παῖς" κτλ.

v. 1183. Θεογένης: schol. ὁ Ἀχαρνεύς, ὃν καὶ ἐπὶ τῷ μεγάλα ἀποπατεῖν κωμῳδοῦσιν. — δῆλον δὲ ἐν ταῖς Ὥραις. cf. Bergk. M. C. II p. 1174 sq. Multis hic locis ab Aristophane deridetur, propter spurcitiam Pac. 928, propter paupertatem Av. 822. 1127. 1295. cf. Lys. 63. De altero Theogene cf. Bergk. l. l. — Θεαγένης Brunck. in notis, probatus Lob. Phryn. p. 653. Θεογένης Dind. ad Pac. 928, probatus Meinekio C. II p. 475. — Cf. Eng. Lys. 63.

v. 1183. ὦ σκαιέ: His Comicus magis ἀπροσλόγως παίζει, quam supra v. 1172. Nam quod hominem spurcum, impurum, porcinum talia stercorario (cf. Eq. 899 ἀνὴρ Κόπρειος et schol.) obiurgantem facit, quibus uti quilibet melioris farinae possit; id Theogenem et pedere impolite consuesse et polite verbis quemque petere

ΦΙΛΟΚΛΕΩΝ.

ποίους τινὰς δὲ χρὴ λέγειν;

ΒΔΕΛΥΚΛΕΩΝ.

μεγαλοπρεπεῖς,

ὡς ξυνεθεώρεις Ἀνδροκλεῖ καὶ Κλεισθένει.

ΦΙΛΟΚΛΕΩΝ.

ἐγὼ δὲ τεθεώρηκα πώποτ' οὐδαμοῦ,

v. 1188. οὐδαμοῖ R. V. sec. Bekk. οὐδαμοῦ V. sec. Cob. vulgo. οὐδαμοῖ Bekk., recepit et aliquot exemplis defendit Dind. Cf. Fritzsch. Ran. 188. — ἔγωγε B. Δ. ἐγὼ δὲ vulgo.

scire ostendit. Videtur autem homo saepe vel perpetuo cum mustela comparatus esse, ut nomen eius paene cognomen fieret. Porro fabula de mure et mustela pessimi odoris plena fuerit, ita ut invicem Theogenes fabulam, fabula Theogenem oleret. — Restat v. 1185, qui utrum Theogenis rem suam defendentis an Bdelycleonis patrem reprehendentis sit, dubitare licet. Denique quum additum sit ἀνδράσι, μῦς καὶ γαλῆ sensum nescio an obscoenum habeant.

v. 1187. Theoria quum fuerit honestorum et prope nobilium hominum (de qua vid. lexicogr.), nunc duplicem in modum Comicus deridet. Nomina memorat illustria, homines abiectos, deinde theoriam cuius homines tales fuerint participes, reprehendit, dum μεγαλοπρεπεῖς dicit. Itaque schol. δέον αὐτὸν εἰπεῖν ἐπίσημα ὀνόματα, τούτους εἶπεν, ἵνα αὐτοὺς (ipsamque theoriam) διαβάλλῃ. — Ἀνδροκλέα δὲ Κρατῖνος Σεριφίοις (Mein. C. II p. 14. 135. Bergk. Rel. C. p. 207) φησὶ δοῦλον καὶ πτωχόν, ἐν δὲ Ὥραις ἡταιρηκότα Ἀριστοφάνης τὸν αὐτόν (εἰ vel εἴπερ ἄρα τ. α. corr. Mein. C. II p. 171. cf. II p. 367. 1173). Τηλεκλείδης (Mein. C. I p. 88) δὲ ἐν Ἡσιόδοις καὶ Ἐκφαντίδης (Mein. C. I p. 36) βαλλαντιοτόμον. Plura de eo, deque simultate, quae ei cum Alcibiade intercedebat, vid. ap. interpp. Droysen. Ar. Vög. Rhein. M. 1835. III p. 203. IV p. 41. 59. ὁ δὲ Κλεισθένης ἐπὶ μαλακίᾳ γνωριμώτατος, i. e. saepissime a Nostro derisus ut effeminatus, pathicus, praesertim in Thesmophoriazusis; idem perstringitur in fabulis octo, ab Acharn. ad Ran., per viginti annorum spatium. Vnus est ex his, quos Aristophanes maxime oderat suisque telis perpetuo persequebatur.

v. 1188. Ad ξυνεθεώρεις senex respondet οὐδαμοῦ τεθεώρηκα, quod sensum habet otiose spectandi, quasi dicat: stipendium merui ad Parum otiose spectando, non fortiter pugnando. Schol. ἔπαιξεν ἀντὶ τοῦ ὅτε εἰς Πάρον ἐστρατευσάμην. Qualem adversus Parum expeditionem intelligat, non liquet; sed quum τῶν Μαραθωνομαχῶν sodalis sit et commilito, Miltiadis, qua parum proficiebatur, contra Parum intellexerit. Quod de Pario urbe Pontica addit scholiasta V., certe lepidum versum tradidit memoriae: ἐν Παρίῳ ψυχρὸν μὲν ὕδωρ, καλαὶ δὲ γυ-

πλὴν ἐς Πάρον· καὶ ταῦτα δύ' ὀβολὼ φέρων.

ΒΔΕΛΥΚΛΕΩΝ.

ἀλλ' οὖν λέγειν χρή σ' ὡς ἐμάχετό γ' αὐτίκα
Ἐφουδίων παγκράτιον Ἀσκώνδᾳ καλῶς,
ἤδη γέρων ὢν καὶ πολιός, ἔχων δέ τοι
πλευρὰν βαθυτάτην καὶ χέρας λαγόνας τε καὶ
θώρακ' ἄριστον.

ΦΙΛΟΚΛΕΩΝ.

παῦε, παῦ', οὐδὲν λέγεις.
πῶς δ' ἂν μαχέσαιτο παγκράτιον θώρακ' ἔχων;

v. 1190. ἐμάχετό γ' codd. vulgo. ἐμαχέσατ' αὐτίκα, ut v. 1383 (αὐτίκα = exempli gratia) Dobraeus. ὡς ἄρ' ἐμάχετ' αὐτ. Cob. Mnem. — ἐμάχετο τηνίκα Bergk. coni. ed. II.

v. 1192. ἤδη γέρων καὶ πολιὸς ὢν proponebat Bergk. — γέρων ὢν πολιὸς ὢν V. γ. .ὢν καὶ π. vulgo. — ἔχων γέ τοι Lenting.

v. 1193. βαρυτάτην R. vulgo, quod vix quinquertionem decet. βαθυτάτην Ven. duce Dind. Bekk. Bergk.
— λαγόνας τε vulgo. καὶ λαγόνας contra metrum R. Invern. καὶ λαγόνα V., unde καὶ λαγόνε Dind. in notis et in Paris., recep. Hirschig. καὶ λαγόνα malebat Dobraeus. — λαγόνας τε retinendum, quod vox fere plurali numero utitur, tum quod praecedit χέρας.

v. 1195. πῶς ἂν V. Bergk. πῶς δ' ἂν vulgo.

ναῖκες. Melius ad rem, quod schol. V. addit: Πάρον οἱ μὲν τόπον, οἱ δὲ κατὰ παιδιὰν εἰρῆσθαι κωμικὴν τὴν Πάρον. Quidni τὴν Πάρος, i. e. insulam Prius, Olim? — Et quidem δύ' ὀβολὼ φέρων, quod de infimi ordinis milite accipiendum est; cf. Boeckh. Staatsh. I p. 131 sq. Qui tamen scholiastam ad h. v. errasse et mercedem theoricam intelligendam esse dixit l. l. p. 230. De reliqua scholii parte: ἰκρίοις δὲ θεωροῦντες τοὺς δύο ὀβολοὺς παρεῖχον τοῖς ἀρχιτέκτοσιν, quae huc non pertinet, cf. Bergk. Rel. C. p. 11. Fritzsch. de merced. iud. p. 21.

v. 1191. Ἐφουδίων — Ἀσκώνδᾳ — schol. κατεψευσμένοι φαίνονται οὗτοι παγκρατιασταὶ ἐπὶ παιδιᾷ. ὁ δὲ Ἀσκώνδας καὶ ἐξ αὐτοῦ τοῦ ὀνόματος (scil. ἀσκεῖν). Quum supra Androclem et Clisthenem ut homines theoria indignos, tum hic Ephudionem et Ascondam ut debiles, ignavos et effeminatos perstrinxit homines alioqui ignotos. εἰ μὴ ἄρα, addit schol., ὁ Ἐφουδίων ἐστὶν ὁ ἐν ταῖς Ὀλυμπιάσιν φερόμενος Ἐφουδίων Μαινάλιος οθ', i. e. Ol. 79.

v. 1193. πλευρὰ βαθεῖα exemplis firmatur a Dind. ad h. v. Signum est bonae staturae, ut βαθύκολπος similia, quae vid. in lexx.

v. 1195. θώρακ' ἔχων: τὸν πολεμικὸν ὑπενόησε (χιτῶνα, τοῦ Βδελ. τὸ στῆθος εἰπόντος, — ἐπειδὴ νόμος ἦν, τοὺς γυμναστὰς γυμνοὺς εἰς τὸν ἀγῶνα εἰσέρχεσθαι).

ΒΔΕΛΥΚΛΕΩΝ.

οὕτω διηγεῖσθαι νομίζουσ' οἱ σοφοί.
ἀλλ' ἕτερον εἰπέ μοι· παρ' ἀνδράσι ξένοις
πίνων, σεαυτοῦ ποῖον ἂν λέξαι δοκεῖς
ἐπὶ νεότητος ἔργον ἀνδρικώτατον;

ΦΙΛΟΚΛΕΩΝ.

ἐκεῖν', ἐκεῖν' ἀνδρειότατόν γε τῶν ἐμῶν,
ὅτ' Ἐργασίωνος τὰς χάρακας ὑφειλόμην.

ΒΔΕΛΥΚΛΕΩΝ.

ἀπολεῖς με. ποίας χάρακας; ἀλλ' ὡς ἢ κάπρον
ἐδιώκαθές ποτ' ἢ λαγών, ἢ λαμπάδα
ἔδραμες, ἀνευρὼν ὅ τι νεανικώτατον.

ΦΙΛΟΚΛΕΩΝ.

ἐγᾦδα τοίνυν τό γε νεανικώτατον·
ὅτε τὸν δρομέα Φάυλλον, ὢν βούπαις ἔτι,

v. 1196. οὕτως R. vulgo. οὕτω Hirsch.
v. 1201. ὑφειλόμην om. V. id. v. seq. χάρακας.
v. 1206. φαῦλον V. φάϋλον Ald. Iunt. φάυλλον Frob. Kust. φαύλον Crat. φαύλων Iunt. 1540.

v. 1196. διηγεῖσθαι = διαλέγεσθαι.

v. 1197. ξένοις: schol. ἔθος γὰρ ἐπὶ τοῖς ξένοις καυχᾶσθαι.

v. 1200. Notandum ἀνδρικώτατον et ἀνδρειότατον tantum versus legi obtemperare.

v. 1201. Ἐργασίωνος: schol. γεωργοῦ, non certi cuiusdam, sed ficti, ut videtur, ex agriculturae nomine ἔργον et ἐργάζεσθαι. Porro schol. ἐπὶ τῶν ἀμπέλων ἡ χάραξ, ἀρσενικῶς δὲ ἐπὶ τῶν πρὸς πολιορκίαν.

v. 1203. λαμπάδα: schol. ἠγωνίζοντο δρόμῳ λαμπάδας ἔχοντες ἐν τῷ Κεραμεικῷ. De ἐδιώκαθες aoristo vid. Elmsl. Eur. Med. p. 113, v. 186.

v. 1206. Φάυλλον: schol. Ach. 213 Φ. δρομεὺς ἄριστος (Ὀλυμπιονίκης, ὁπλιτοδρόμος περιώνυμος, ὃν ἐκάλουν ὀδόμετρον. ἦν δὲ καὶ πένταθλος), ἐφ' ᾧ καὶ ἐπίγραμμα τοιόνδε· πέντ' ἐπὶ πεντήκοντα πόδας πήδησε Φάυλλος, δίσκευσεν δ' ἑκατὸν πέντ' ἀπολειπομένων. (ἐγένετο δὲ καὶ ἕτερος ἀθλητής, ὀγδόην Ὀλυμπιάδα νικήσας, καὶ τρίτος λωποδύτης.) — Hunc grassatorem puto senem intelligere, non celebrem cursorem; nam λωποδύτης facete cursor appellatur. Filius enim dixerat ἐδιώκαθες, quod senex sensu forensi accipiens, iudicii meminit, quo adhuc catlaster persequutus sit Phayllum eumque, quamquam cursor fuerit, duobus calculis vicerit ob maledicta accusatum. Βούπαις autem, quo verbo etiam Eupolis utitur ap. Poll. II, 9, Mein. C. II p. 573, senex de annis dudum praeteritis.

εἷλκον διώκων λοιδορίας ψήφοιν δυοῖν.

ΒΔΕΛΥΚΛΕΩΝ.

παῦ'· ἀλλὰ δευρὶ κατακλινεὶς προσμάνθανε
ξυμποτικὸς εἶναι καὶ ξυνουσιαστικός.

ΦΙΛΟΚΛΕΩΝ.

πῶς οὖν κατακλινῶ; φράζ' ἀνύσας.

ΒΔΕΛΥΚΛΕΩΝ.

εὐσχημόνως.

ΦΙΛΟΚΛΕΩΝ.

ὡδὶ κελεύεις κατακλινῆναι;

ΒΔΕΛΥΚΛΕΩΝ.

μηδαμῶς.

ΦΙΛΟΚΛΕΩΝ.

πῶς δαί;

ΒΔΕΛΥΚΛΕΩΝ.

τὰ γόνατ' ἔκτεινε, καὶ γυμναστικῶς
ὑγρὸν χύτλασον σεαυτὸν ἐν τοῖς στρώμασιν.
ἔπειτ' ἐπαίνεσόν τι τῶν χαλκωμάτων·
ὀροφὴν θέασαι· κρεκάδι' αὐλῆς θαύμασον·

v. 1208. προσμάνθανε codd. vulgo. προμάνθανε post Dobraeum Cob. Mnem. Bergk. Sed nonnulla senex iam didicit, quamquam male.

v. 1210. Vulgatam κατακλίνω et κατακλιθῆναι correxit Dind., ut ait. Verum κατακλινῶ etiam B. κατακλινῆναι Γ. cf. Cob. V. L. p. 31. 74. 180. Viam munierunt iam Scal. Bentlei. Reisk.

v. 1211. Ante μηδαμῶς Bdelycl. nomen omissum in Ald.; immo Philocleonis repetitum, item in Iunt. — Correctum in Crat Frob. Iunt. 1540.

v. 1212. ποῦ Δ. Ald. πῶς Crat. vulgo. πῶς δὲ V. sec. Cob.

v. 1215. καὶ ἰκρίδι' αὐλῆς pro κρεκάδι' αὐλῆς Bisetus.

v. 1213. χύτλασον (Suid. praebet etiam χύτρασον): schol. διάχυσον σεαυτόν, ὑγρῶς ἄλειψαι κτλ. Sed metaphorice hic dictum: flexiles artus molliter defunde in stragulis. Venit enim ad convivium comtus unctusque. Notum est Homericum χυτλώσαιτο, Od. VI, 89. (ὑγρὸν κεχυτλασμένον σεαυτὸν κατάκλινον aut ὑγρὸς κεχυτλασμένος κατακλίνηθι.)

v. 1214. Ante coenam animum et suum et hospitis relaxare loquendo iubetur et laudando. — τῶν χαλκωμάτων: cf. Poll. VII, 105. Bergk. ap. M. C. II p. 980. 1128. M. C. IV, p. 404.

v. 1215. θέασαι, scil. quam sit

ὕδωρ κατὰ χειρός· τὰς τραπέζας εἰσφέρειν·
δειπνοῦμεν· ἀπονενίμμεθ'· ἤδη σπένδομεν.

ΦΙΛΟΚΛΕΩΝ.

πρὸς τῶν θεῶν ἐνύπνιον ἑστιώμεθα;

ΒΔΕΛΥΚΛΕΩΝ.

αὐλητρὶς ἐνεφύσησεν. οἱ δὲ συμπόται
εἰσὶν Θέωρος, Αἰσχίνης, Φανός, Κλέων,
ξένος τις ἕτερος πρὸς κεφαλῆς Ἀκέστορος.

v. 1217. ἀπονενίμμεθ' ἤδη, σπένδ. vulgo. ἀπονενίμμεθ', ἤδη σπένδ. Brunckius, reliqui. ἀπονενίμεθ' R. ἀπονενέμμεθ' V. s. Cob.

v. 1221. Ἀκέστερος R. V. vulgo. correxit Bentleius, primus recepit Brunck.

pulchrum; κρεκάδια quam sint haec quoque bella, utut deformia sint. Schol. R. κρέξ, ὄρνεον παραπλήσιον γεράνῳ. cf. Hotib. p. 109. Aut ornamentum conclavis est avi simile aut gregem designat stabulumve avium domesticarum, gallinarum, pullorum etc. Ad θαύμασον laudant Athen. IV p. 179.

v. 1216. Accurate, ut par est, res ad coenam necessarias enumerat. Ad ὕδωρ κατὰ χειρός schol. οὕτως ἔθος λέγειν, πρὸ τοῦ εἰσαχθῆναι τὴν τράπεζαν, μετὰ δὲ τὸ δειπνῆσαι· ἀπονίψασθαι δός, ὦ παῖ. Av. 464 suppletur quod deest, καταχεῖσθαι κατὰ χειρὸς ὕδωρ φερέτω ταχύ τις. Cf. Athen. XIV, 641 e, ubi v. 1216 laudatur et IX, 408 b sqq. ubi de lavandi ante coenam more plura. — Praeterea Teleclidae fragm. v. 2 ap. Ath. VI p. 268 b. Mein. C. II p. 361. Clearchi fragm. ap. Ath. XIV, 642 b. Mein. C. IV p. 563. — εἰσφέρειν Homerico more pro imperativo dictum, cuius insuper χέρνιβα δ' ἀμφίπολος — et Comico fuit et nobis est in mente ac cogitatione praesto. — Cf. Thom. Mag. s. v. ἀπόνιπτρον p. 3, 16 Ritschl.

v. 1218. ἐνύπνιον: schol. ὅτι εἴρηται μὲν τὰ ἐν συμποσίῳ, οὐ μὴν γεγένηται.

v. 1219. αὐλητρίς: mos Homero antiquior: μολπή τ' ὀρχηστύς τε· τὰ γάρ τ' ἀναθήματα δαιτός. cf. Becker. Charikl. I p. 445. 471 sq.

v. 1220. Nobiles convivii sodales Noster dum nominat, quasi opponere nominibus commilitonum Philocleonis videtur, qui in parodo chori evocantur. Theorum novimus ex v. 42, Aeschinem ex v. 325. Phanus quidam (idem quod μηνυτής), ὑπογραφεὺς δικῶν, nominatur Eq. 1256, ubi scholiastae nihil se scire fatentur. Inter quos Phainus grammaticus: φανὸς ὁ καταγγέλλων καὶ φανεροποιῶν τὰ πράγματα καὶ μηνύων. ἢ ἀπὸ τοῦ φαίνειν, ὅ ἐστι συκοφαντεῖν. At quales tandem convivae? Adulatores spurci, abiecti, sycophantae, Cleones, sed tales tamen quibus pater φιλόδικος praecipue delectetur. Cf. Bergk. Rel. C. p. 124.

v. 1221. Ἀκέστορος: ἐπεὶ καὶ αὐτὸν τὸν Ἀκέστορα ξένον κωμῳδοῦσι

τούτοις ξυνὼν τὰ σκόλι' ὅπως δέξει —

ΦΙΛΟΚΛΕΩΝ.

καλῶς.

ΒΔΕΛΥΚΛΕΩΝ.

ἄληθες;

ΦΙΛΟΚΛΕΩΝ.

ὡς οὐδεὶς Διακρίων δέξεται.

σακεσφόρος, i. e. Epicrates propter ingentem barbae molem, proponebat C. F. Herm. Rh. Mus. 1846. IV p. 451. coll. Bergk. Rel. C. p. 123. 389 sqq.

v. 1223. ἄληθες, ὡς οὐδείς γε Διακρίων (διακριῶν V. sec. Cob.) δεδέξεται R. V. vulgo. οὐδεὶς Διακρίων δέξεται Flor. Chr. Bentlei. Hirschig. Dind. nisi quod post ἄληθες interrogationis signum posuit. ἄληθες; | ὡς οὐ δεδέξεται Διακρίων οὐδὲ εἷς, i. e. ἄληθες extra versum posito interiectionis instar, proponebat Brunck. in suppl.; similiter ἄληθες; | ὡς οὐδὲ εἷς γε Διακρίων δεδέξεται Hotib. p. 109, qui tamen in edit. vulgatam servando versuum numerum penitus depravavit. — κάλλιστά γ' ὡς οὐδεὶς Δ. δ. Reis. C. p. 96. ἄληθες, ὥς γε Διακρίων ἂν οὐδ' ἂν εἷς, exploso δεδέξεται ut glossa, Dobraeus, quamquam dubitanter. — Dindorf. in notis fortasse διακρίνων latere suspicabatur. Denique Bergkius ita distribuit: Phil. καλῶς.

τὸν τραγικόν (ὃς ἐπεκαλεῖτο Σάκας· Θεόπομπος Τισαμενῷ οὐ κοινῶς ξένον ἀλλὰ Μυσόν (Bergk. Rel. C. p. 124. Mein. C. I p. 134. 242. II p. 739. 815. 758), καὶ Μεταγένης Φιλοθύτῃ ὁμοίως (Mein. C. I p. 221. Enger. Thesm. 532). Cf. schol. ad Av. 31.

v. 1222. τὰ σκόλια: schol. V. ἀρχαῖον ἔθος ἑστιωμένους ᾄδειν ἀκολούθως τῷ πρώτῳ, εἰ παύσαιτο τῆς ᾠδῆς, τὰ ἑξῆς. καὶ γὰρ ὁ ἐξ ἀρχῆς δάφνην ἢ μυρρίνην κατέχων ᾖδε Σιμωνίδου ἢ Στησιχόρου μέλη, ἄχρις οὗ ἤθελε, καὶ μετὰ ταῦτα ᾧ ἐβούλετο ἐδίδου, οὐχ ὡς ἡ τάξις ἀπῄτει, καὶ ἔλεγεν ὁ δεξάμενος παρὰ τοῦ πρώτου τὰ ἑξῆς, κἀκεῖνος ἐπεδίδου πάλιν ᾧ ἐβούλετο. Reliqua ioci caussa subiungo: διὰ τὸ πάντας οὖν ἀπροσδοκήτως ᾄδειν καὶ λέγειν τὰ μέλη, σκόλια εἴρηται, διὰ τὴν δυσκολίαν. — Plura schol. Vesp. 1239, ex quo addam: ὅτι οὐκ ἀπὸ τοῦ ἑξῆς ἡ λύρα τοῖς συμπόταις ἐδίδοτο, ἀλλ' ἐναλλάξ, διὰ τὴν σκολιὰν τῆς λύρας περιφέρειν (leg. διὰ τὸ σκολιὰν τὴν λύραν περιφέρειν) σκόλια ἐλέγετο. Apud Suid., quem Musurus ad Ran. 1302 exscripsit (ipsius Suidae auctorem habes schol. Platon. p. 340, cf. p. 103) haec: ἡ περίοδος σκολιὰ ἐγένετο διὰ τὴν θέσιν τῶν κλινῶν σκολιάν. — Cf. Bergk. Rel. Com. p. 226 sqq. Fritzsch. ad Thesm. 529 et Qu. Arist. p. 48 sqq.

v. 1223. Διακρίων. De Diacria cf. Strabo IX, 1 p. 391; de veteribus illis Pediaeorum, Paraliorum, Diacriorum factionibus cf. Schoem. Antiq. p. 178, alios. Hoc loco Philocleo, qui se vel Μαραθωνομάχην fuisse saepius praedicavit, et senem se isto no-

ΒΔΕΛΥΚΛΕΩΝ.

ἐγὼ εἴσομαι· καὶ δὴ γάρ εἰμ' ἐγὼ Κλέων·
ᾄδω δὲ πρῶτος Ἁρμοδίου· δέξει δὲ σύ.
οὐδεὶς πώποτ' ἀνὴρ ἐγένετ' Ἀθηναῖος —

ΦΙΛΟΚΛΕΩΝ.

οὐχ οὕτω γε πανοῦργος κλέπτης —

ΒΔΕΛΥΚΛΕΩΝ.

τουτὶ σὺ δράσεις; παραπολεῖ βοώμενος·
φήσει γάρ ἐξολεῖν σε καὶ διαφθερεῖν
καὶ τῆσδε τῆς γῆς ἐξελᾶν.

λῶς. Bdel. ἄληθες; Phil. ὡς οὐδ. Δ. δέξ. Dobraeo et Bergkio praeeuntibus scripserim Ph. καλῶς. Bdel. ἄληθες; Ph. ὡς οὐδείς γε Διακρίων καλῶς. ο. Δ. γε δ. Lenting

v. 1224. Licet synizesis exempla non ita rara apud Arist. sint, scripserim tamen τάχ' εἴσομαι pro ἐγὼ εἴσ.

v. 1225. Ἁρμόδιον Reisk., tum vero opus erat articulo.

v. 1226. ἐγένετ' Ἀθηναῖος R. V. vulgo. ἐγέντ' Bentlei. γένετ' ἐν γ' Ἀθήναις Elmsl. Acharn. 979. ἐγέντ' Ἀθήναις Dind. in Paris. Bergk. (Rel. C. p. 368) Hirschig. Frizsch. Qu. Ar. p. 50 (ἔγεντ'). Vulgatam exhibet Reis. C. p. 94.

v. 1227. οὐχ οὕτω γε πανοῦργος κλέπτης R. V. vulgo. ὡς σὺ ante κλ. supplebat Bentl., prob. Fritzsch. l. l. οὐδὲ Bergk. Rel. Com. p. 368, prob. Dind. in notis et in Paris.

Dobraeus utrumque scolii versum Philocleoni tribuit; iniuria.

v. 1228. τουτὶ σὺ δράσεις; παραπολεῖ βοώμενος codd. Kust. recc. τ. σ. δ. π. β.; Ald. Iunt. τουτὶ σὺ δ' ᾄσεις; παραπολεῖ. β. Markl. Eur. Suppl. 932. Hinc τουτὶ σύγ' ᾄδεις Brunck. τοῦτ' εἰ σὺ δράσεις, παραπολεῖ· βοώμενος Porson., probatus Dobraeo, nisi quod distinguit post βοώμενος. De ᾄσεις cf. Koen. ad Greg. Cor. p. 119. — Burges., qui suos sibi versus, ut solet, finxit, h. l. pro δράσεις praebuit κράξεις. Quod unum exemplum sufficiat.

mine et veterum morum amatorem manifestat. Accedit, quod Marathon in Diacriorum finibus sita est.

v. 1224. Κλέων inter convivas antea nominatus est; nunc scolion nomine eius Bdelycleo incipit, ut Philocleo possit excipere v. 1227 οὐχ οὕτω etc.

v. 1225. Ἁρμοδίου: sc. μέλος, ut supra v. 269. cf. Lys. 1237 ᾄδοι Τελαμῶνος Κλειταγόρας ᾄδειν δέον. Sed Acharn. 980 τὸν Ἁρμόδιον ᾄσεται. De Harmodii scolio exposuit praeter alios Fritzsch. Qu. Ar. p. 50 sq. Bergk. Rel. Com. p. 368.

v. 1227. Pro πανοῦργος κλέπτης Fritzsch. l. l. in scolio fuisse suspicatur: πέλει καλὸς πολίτης.

v. 1228. βοώμενος sensu passivo

ΦΙΛΟΚΛΕΩΝ.

ἐγὼ δέ γε,
ἐὰν ἀπειλῇ, νὴ Δί' ἕτερον ᾄσομαι.
ὤνθρωφ', οὗτος ὁ μαιόμενος τὸ μέγα κράτος,
ἀντρέψεις ἔτι τὰν πόλιν· ἁ δ' ἔχεται ῥοπᾶς.

ΒΔΕΛΥΚΛΕΩΝ.

τί δ', ὅταν Θέωρος πρὸς ποδῶν κατακείμενος
ᾄδῃ Κλέωνος λαβόμενος τῆς δεξιᾶς,
'Αδμήτου λόγον ὠταῖρε μαθὼν τοὺς ἀγαθοὺς φίλει·

v. 1230. τῆς om. R.
v. 1231. ἐάν R. V. Dind. Hirsch. Bergk. cf. v. 228. ἐάν γ' vulgo. ἑτέραν R. V. vulgo, prob. Bergk. ed. II. ἕτερον Brunck. tacite et Invern., recep. Bergk. Subaudiendum μέλος. — ἕτερ' ἀντᾴσομαι Cob. Mnem. l. l. male, nam singulari numero opus est. Idem dudum Dobraeus.
v. 1234 sq. Chori sunt in B. Δ. Γ. Ald. Iunt. Kust. (v. 1234—1240, κωλ. ιδ'). Correxit Brunckius. — μαινόμενος V. vulgo. μαιόμενος R. Bekk. Dind. Hirschig. Bergk.
v. 1235. ἀνατρέψεις R. V. vulgo. ἀντρέψεις Bentl. Dind. Hirsch. Bergk. Bentleii versus Alcaici hi sunt: ὤνθρωφ' οὗτος ὁ καὶ μαινόμενος τὸ ζάμεγα κράτος | ἀντρέψει τάχα καὶ τὰν πόλιν· ἁ δ' ἀντέχεται ῥοπᾶς. — Versus Aeolicos, qui nunc leguntur, Dindorf. restituit. — ἀντέτραφ' οὗτος Reisk.
v. 1236. πρὸ ποδῶν R. V. vulgo, correxit Brunck. e B. C. προσποδῶν Δ. ὁ Θέωρος R. tum ᾄδει R. vulgo. ᾄδῃ V. s. Cob. Brunck.

h. l. usurpari docet Fritzsch. ad Thesm. 995, probatus Engero Thesm. v. l.

v. 1230. ἐγὼ δέ γε. Cf. Fritzsch. Daet. p. 105.

v. 1234. ὤνθρωφ': schol. παρὰ τὰ Ἀλκαίου· „ὤνηρ οὗτος ὁ. μ. τ. μ. κ., ἀντρέψει τάχα τ. π., ἁ δ' ἐ. ῥ." ἀντὶ τοῦ ζητεῖν μέγα κράτος. οὕτω δὲ Αἰολεῖς.

v. 1235. ῥοπᾶς: schol. ἥτις πρὸς τοῦτο ῥέπει, i. e. ad interitum.

v. 1236. πρὸς ποδῶν, tanquam canis, τὴν κεφαλὴν κόλακος ἔχων.

v. 1238. 'Αδμήτου: alterum scolii versum addit schol. τῶν δειλῶν ἀπέχου γνοὺς ὅτι δειλῶν ὀλίγα χάρις. cf. Athen. XV p. 694 a. Bergk. Rel. C. p. 226. 228 et ap. Mein. C. II p. 1128. Fritzsch. Qu. Ar. p. 51 sq. Hanov. Ex. cr. p. 60. Mein. C. I p. 14. II p. 154. add. Bergk. Mein. C. II p. 1053. — Quis loqui hos versus iussus fuerit, parum liquet; alii Admetum, Alcestin alii dicunt. Schol. αὐτὸς ('Αρτεμίδωρος an 'Αμμώνιος?) δέ φησι Φανόδημον λέγειν, ὅτι φυγὰς ἐκ Φερῶν Ἄδμητος ἦλθε πρὸς Θησέα μετ' Ἀλκήστιδος καὶ Ἱππάσου τοῦ νεωτάτου τῶν παίδων καὶ κατῳκίσθη παρ' αὐτοῦ ἐν τῇ αὐτοῦ χώρᾳ· εἰς ὃν τὸ σκόλιον. Muelleri Fragm. Hist. I p. 367. — Pertinet huc scholium ad v. 1240: τοῦτο οἱ μὲν 'Αλκαίου, οἱ δὲ Σαπφοῦς·

τούτῳ τί λέξεις σκολιόν;

ΦΙΛΟΚΛΕΩΝ.

ᾠδικῶς ἐγώ·
οὐκ ἔστιν ἀλωπεκίζειν,
οὐδ' ἀμφοτέροις γίγνεσθαι φίλον.

ΒΔΕΛΥΚΛΕΩΝ.

μετὰ τοῦτον Αἰσχίνης ὁ Σέλλου δέξεται,
ἀνὴρ σοφὸς καὶ μουσικός· κᾆτ' ᾄσεται·
χρήματα καὶ βίαν
Κλειταγόρᾳ τε κά-
μοὶ μετὰ Θετταλῶν —

ΦΙΛΟΚΛΕΩΝ.

πολλὰ δὴ διεκόμπασας σὺ κἀγώ.

v. 1240. ᾀδικὸς Ald. Iunt. Brub. ἄδικος Kust. ᾠδικῶς Fl. Chr. et B. C. Δ. (ὠδικὸς Γ.) Brunck. reliqui. sed ᾠδὶ πῶς Dind. in notis et in Paris. — ἀδικεῖς, ἐρῶ. Reisk. — δέξει pro λέξεις et ὠρικῶς pro ᾠδικῶς proponebat Bergk. ed. II.

v. 1241. οὐκ ἔστ' ἀλ. Fl. Chr.

v. 1242. ἀμφοτέροισι R. V. Γ. Dind. Bekk. Inv. Hirsch. Bergk. ἀμφοτέροις vulgo.

v. 1244. κἀντᾄσεται Dobraeus.

v. 1245. βίαν R. V. vulgo. βίον Tyrwhitt. Dind. in notis et Paris. Bergk. Rel. C. p. 228. 369. Hirschig. Vtrumque aptum.

v. 1248. διεκόμισας R. διεκκόμισας Ald. Iunt. διεκόμισα συ V. sec. C. διεκόμπασας Burges. Dind. in not. et Paris. Hirsehig. Bergk.
δὴ R. V. B. C. Γ. Brunck. δὲ Ald. Iunt. Kust.
σὺ R. V. Γ. Inv. Bekk. reliqui. σύ τε vulgo.

οὐκ ἔστι δέ, ἀλλ' ἐν τοῖς Πραξίλλης φέρεται παροινίοις: ut recte monuit Bergkius l. l. p. 227, qui idem Praxillae scolium vindicavit. Namque Philocleonis versus ad irrisionem Theori ficti, non ex scolio sumti sunt. Itaque scholiasta: οὐδὲν τοῦτο πρὸς τὸ σκόλιον (i. e. non continuat scolium) τὸ εἰρημένον ὑπὸ Θεώρου, ἀλλ' ὡς κόλακα διαβάλλει αὐτόν.

v. 1243. Aeschines Selli f., quem supra cognovimus, etiam in divitiis καπνὸς erat, iactator inanis.

v. 1246. Κλειταγόρᾳ: schol. Κλειταγόρας μέλος λέγουσι τὸ εἰς αὐτὴν Κλειταγόραν, ἥτις ἐγένετο ποιήτρια. Θετταλή τις γυνή (at in schol. Lys. 1237 Lacaena). Ἀθηναίοις δὲ Θετταλοὶ συνεμάχησαν ἐν τῷ πρὸς τοὺς τυράννους πολέμῳ. Cf. Bergk. l. l. p. 228. Enger. Lys. 1237.

v. 1248. διεκόμπασας: scil. quae

ΒΔΕΛΥΚΛΕΩΝ.

τουτὶ μὲν ἐπιεικῶς σύ γ' ἐξεπίστασαι.
ὅπως δ' ἐπὶ δεῖπνον εἰς Φιλοκτήμονος ἴμεν.
παῖ, παῖ, τὸ δεῖπνον Χρυσὲ συσκεύαζε νῷν,
ἵνα καὶ μεθυσθῶμεν διὰ χρόνου.

ΦΙΛΟΚΛΕΩΝ.

μηδαμῶς.
κακὸν τὸ πίνειν. ἀπὸ γὰρ οἴνου γίγνεται
καὶ θυροκοπῆσαι καὶ κατᾶξαι καὶ βαλεῖν,
κἄπειτ' ἀποτίνειν ἀργύριον ἐκ κραιπάλης.

v. 1249. ταυτὶ V.

v. 1250. Personarum distributionem correxit Bentleius. v. 1234—1240 choro, v. 1250—1255 Philocleoni tribuebantur. In Iunt. Crat. Iunt. 1540 etiam ante v. 1250 Philocleonis nomen omissum, ut Bdelycleonis sint v. 1249—1261.

v. 1251. σκεύαζε V.

v. 1252. Philocleonis nomen ante μηδαμῶς omissum in Ald. Iunt. Kust. cf. ad v. 1250.

v. 1254. κατάξαι R. V. καταράξαι C. Vat. P. sec. Pors. πατάξαι vulgo, quamquam κατᾶξαι exemplis satis firmatur.

nunquam possidebas. Ac schol. τοῦτο, φησίν, ἐπάξω πρὸς τὸ σκόλιον Αἰσχίνου, ἐπεὶ κομπαστὴς ἦν.

v. 1249. ἐπιεικῶς: probe; Herm. Vig. p. 405.

v. 1250. Φιλοκτήμονος: schol. ἄσωτος οὗτος καὶ συνεχῶς δεῖπνα ἐποίει. — Ad gen. cf. Elmsl. Ach. 1222.

v. 1251. τὸ δεῖπνον: schol. V. εἰ γάρ πού τις ἐκαλεῖτο εἰς ἄριστον ἢ εἰς δεῖπνον, τὸ ἄριστον ἢ τὸ δεῖπνον ἑαυτοῦ ἔφερε.

Χρυσέ: servi nomen non amplius apud comicos exstat.

v. 1252. διὰ χρόνου: tandem, ut Pac. 570, 710. Lys. 904. Plut. 1055. Pherecr. ap. Ath. III, 78 d. διὰ χρόνου — ποτέ, tandem aliquando. Mein. C. II p. 319. διὰ χρόνου πολλοῦ, tandem, post multum temporis, Men. ap. Stob. Flor. LVI, 3. Mein. C. IV p. 76. Plut. v. 1045.

v. 1253. κακὸν τὸ πίνειν: senex enim ea praedicit, quae ebrius commissurus est. Longe aliter de potione Demosthenes in Eq. 90 sqq.

v. 1254. θυροκοπῆσαι: verbo utitur Antiph. ap. Stob. CXVI, 26, Mein. C. III p. 156 et Diphil. ap. Antiattic. B. p. 99, idem etiam θυροκοπία. — Pro πατάξαι, verbo apud comicos usitato, scholiastarum unus legisse καταράξαι, quod frustra apud comicos quaeras, videtur.

ΒΔΕΛΥΚΛΕΩΝ.

οὔκ, ἢν ξυνῇς γ' ἀνδράσι καλοῖς τε κἀγαθοῖς.
ἢ γὰρ παρῃτήσαντο τὸν πεπονθότα,
ἢ λόγον ἔλεξας αὐτὸς ἀστεῖόν τινα,
Αἰσωπικὸν γέλοιον ἢ Συβαριτικόν,
ὧν ἔμαθες ἐν τῷ ξυμποσίῳ· κᾆτ' ἐς γέλων
τὸ πρᾶγμ' ἔτρεψας, ὥστ' ἀφείς σ' ἀποίχεται.

ΦΙΛΟΚΛΕΩΝ.

μαθητέον τἄρ' ἐστὶ πολλοὺς τῶν λόγων,
εἴπερ ἀποτίσω μηδέν, ἤν τι δρῶ κακόν.

ΒΔΕΛΥΚΛΕΩΝ.

ἄγε νυν ἴωμεν· μηδὲν ἡμᾶς ἰσχέτω.

v. 1256. γ' om. V. vulgo. addidit e R. Invern. recc.
v. 1257. Post πεπονθότα interrogationis signum habent Ald. Iunt.
v. 1261. ἀποίχεται vulgo. ἀπέρχεται Cob. Mnem. Idem proponebat Bergk. ed. II.
v. 1262. γ' ἄρα ἐστὶ R. ἄρα ἐστὶ V. γ' ἄρ' vulgo. τἄρ' Herm. Orphic. p. 216, recep. Dind. Hirschig. Bergk. τἀρ' Elmslei. Acharn. 323.
v. 1263. εἴπερ γ' ἀποτίσω R. vulgo. εἴπερ ἀποτίσωμεν V. εἴπερ ἀποτίσω Γ. Dind. Hirschig.
v. 1264. Bdelycleoni tribuit Bergk. recte, vulgo Philocleonis est.

v. 1256. οὔκ: schol. οὐδὲν πείσει.

v. 1257. παρῃτήσαντο: schol. παρεμυθήσαντο τὸν ἀδικηθέντα (ἢ ἐρρύσαντο τῆς δίκης): laudat Herod. V, 33. — Cf. Eq. 37 παραιτησώμεθα.

v. 1259. Αἰσωπικόν: μῦθοι οὗτοι ἐγένοντο. καὶ οἱ μὲν Αἰσωπικοὶ περὶ τῶν τετραπόδων ἦσαν, οἱ δὲ Συβαριτικοὶ περὶ τῶν ἀνθρωπίνων. οὗτοι δὲ οἱ μῦθοι πολιτικοὶ ἦσαν. cf. supra v. 566. Filii praeceptum infra v. 1401. 1427 sequitur strenue. Cf. Hesych. s. Συβαριτικοὶ λόγοι cum nott. Non diversum fuisse Sybariticum ab Aesopico fabularum genere Suida et Hesychio testibus contendit Flor. Chr. — Ex ipso comico scholiasta sua hausit; fabulas enim Sybariticas, quas narrat senex v. 1427. 1437, re vera περὶ ἀνθρωπίνων πραγμάτων sunt. Cf. Fabric. Bibl. Gr. II, 9 §. 5. 6. Schol. Av. 471 εἰσὶ δέ τινες, οἳ τοὺς βραχεῖς καὶ συντόμους λέγουσι Συβαρίτιδας (Mein. C. III p. 577 Συβαριτικούς), καθάπερ Μνησίμαχος ἐν Φαρμακοπώλῃ: Mein. C. II p. 640. cf. Fritzsch. Daetal. p. 39.

v. 1260. ἐς γέλων: Reis. C. p. 252. Thucyd. VI, 53. ἀφείς: schol. ὁ παθὼν δηλονότι.

v. 1264. Schol. ἀπαλλάττονται. Quae sequuntur, ὁ ποιητὴς λέγει ἀπὸ προσώπου τοῦ χοροῦ. παραβατικὰ δὲ τὰ μελύδρια. εἶτα τὸ ἀντεπίρρημα R. Vid. Proleg. p. 90 sq.

ΠΑΡΑΒΑΣΙΣ ΧΟΡΟΥ ΕΤΕΡΑ.

Πολλάκις δὴ 'δοξ' ἐμαυτῷ δεξιὸς πεφυκέναι, στρ.
καὶ σκαιὸς οὐδεπώποτε·
ἀλλ' Ἀμυνίας ὁ Σέλλου μᾶλλον οὐκ τῶν Κρωβύλου,

v. 1265. δῄδοξάμαυτῷ Ald. δ' ἤδοξα'μαυτῷ Crat. Iunt. 1540. δὴ 'δόξα 'μαυτῷ Iunt. vulgo. δόξ' ἐμαυτῷ correxit Porson. 'δόξ' ἀμ' αὐτῷ V. s. C. Burgesii coniecturas, quibus hoc quoque canticum tentavit et corrupit Class. Iourn. XXXI p. 41 sq., repetere supersedeo.

v. 1267. Κρωβύλων V. sec. Cob. et Suid. s. v. Ἀμυνίας. Κρωβύλου vulgo.

v. 1265. Parabatica haec vel parabasis altera parum, ut eius modi carmina solent, cum actione fabulae cohaeret. Sed est tamen canticum quodammodo cum scena novissima connexum. Chorus enim, ubi senem pauperem atque abstinentem videt comissatum ire, se ipsum idem facere posse fatetur. Dum igitur senem probat, se ipsum δεξιὸν et σκαιὸν οὐδεπώποτε praedicat. Qua occasione oblata Amyniam carpit, hominem egenum atque esurientem, qui se, quin cum opulentis et luxuriosis civibus comissaretur, non abstinuerit.

v. 1267. Ἀμυνίας: schol. κομήτης ὁ Ἀμυνίας (Προνάπου υἱός. ὁ γὰρ Σέλλος οὐκ ἦν αὐτοῦ πατήρ, ἀλλ' Αἰσχίνου. ἵνα οὖν καὶ τὸν Ἀμυνίαν καὶ τὸν Αἰσχίνην κωμῳδήσῃ ὡς πένητας, τοῦτο εἶπεν). De Amynia, qui supra v. 75 φιλόκυβος dicitur, vid. not. ad v. De Selli filio vid. ad v. 325. Ad μᾶλλον schol. ἐκ τοῦ προειρημένου προσληπτέον τὸ σκαιός μοι ἔδοξε. Quidni cum irrisione supplendum δεξιὸς καὶ σκαιὸς οὐδεπώποτε? Quod enim aliena non sua comedebat, opprobrio dat atque irrisioni.

Κρωβύλου: schol. ὁ δὲ κρωβύλος ἐστὶν εἶδος πλοκῆς ἐπ' ἀνδρῶν εἰς ὀξὺ ληγούσης. Berglerus: „Ex Crobyli posteris, quasi de homine. Est autem κρωβύλος nodus comae; et Amy-

οὗτος ὅν γ' ἐγώ ποτ' εἶδον ἀντὶ μήλου καὶ ῥοιᾶς
δειπνοῦντα μετὰ Λεωγόρου.
πεινῇ γὰρ ᾗπερ Ἀντιφῶν.
ἀλλὰ πρεσβεύων γὰρ ἐς Φάρσαλον ᾤχετ'· εἶτ' ἐκεῖ
μόνος μόνοις
τοῖς Πενέσταισι ξυνῆν τοῖς
Θετταλῶν, αὐτὸς πενέστης ὢν ἐλάττων οὐδενός.

v. 1268. ὅν γ' R. Iunt. Inv. Bekk. Dind. Hirsch. Bergk. ὢν V. ὃν Γ. ὅντιν' Ald. Iunt. I. Kust. Reis. C. pr. XVII. Porson. Hec. XLIX. Herm. El. d. m. p. 85. Elmsl. Ach. 127. — ῥοιᾶς R. vulgo. ῥοᾶς V. sec. Cob. Dind. Hirschig. sine causa idonea.
v. 1270. ἧπερ R. ἥπερ Ald. Iunt. ᾗπερ Kusterus. εἴπερ Suid.
v. 1272. Dindorf. dipodiam iambicam excidisse putat.
μόνοις R. V. Γ. Inv. rell. μόνοισι vulgo.
v. 1273. τοῖς vulgo. τῶν Δ. Brunck. Invern. Both. Conz. Dind. in Lips. T. — τοῖς Θετταλῶν Fl. Chr. glossema putat esse ad τ. Πεν.
v. 1274. Θετταλοῖς Suid.
ἐλάττων R. V. vulgo. ἔλαττον Hirschig. tacite, probatus Bergkio, non prob. Engero.

nias comam diligentius curabat; hinc supra v. 464 fecit vocem Κομηταμυνίας." Cf. Fr. Ran. 1513. Bergk. Rel. C. p. 228. Mein. C. I p. 200.

v. 1268. ἀντὶ μήλου καὶ ῥοιᾶς: schol. male τῶν ἐπὶ τῶν δαψιλῶν ὄψων. οἷον ὅτι οὐκ εἶχον ταῦτα, καὶ ἀντὶ τούτων αὐτὸν εἶδον. Potius explicandum: ἀντὶ τοῦ μῆλον καὶ ῥοιὰν δειπνεῖν, ὡς νῦν: Amynias olim cum Leogora laute epulabatur, nunc pomis vescitur.

v. 1269. Λεωγόρου. Nub. 109 τοὺς Φασιανοὺς οὓς τρέφει Λεωγόρας: ubi schol. Λεωγ. τρυφερός τις, ὁ Ἀνδοκίδου πατήρ. — Εὔπολις ἐν Αὐτολύκῳ β', ὡς καὶ διὰ Μυρρίναν ἑταίραν τὰ χρήματα ἀποβέβληκε. cf. Mein. C. II p. 444. De eodem eiusque convivis Plato com. οἳ ζῆτε τερπνῶς, οὐδὲν ἐνθυμούμενοι. Mein. C. II p. 652. Droysen. Ar. Vög. Rhein. Mus. 1835. III p. 198 sq.

v. 1270. Ἀντιφῶν: Sophili filius, orator Athenis clarus (ὁ Νέστωρ καὶ λογομάγειρος Plut. vit. X or. p. 341) alioqui pauper et famelicus; comissator, quandoquidem infra inter convivas nominatur v. 1301. Etiam φιλάργυρος a Platone dictus ap. Plut. vit. X or. p. 333 c. Mein. C. II p. 651, qui huc pertinere monet Eudociam s. v.

v. 1271. πρεσβεύων. De hac legatione Eupolidis versus affert schol., de quibus vid. Mein. C. I p. 141. II p. 513. Eiusdem meminit schol. Nub. 691. Cf. Bergk. Rel. C. p. 228.

v. 1273. Ludit verbis Πενέστης et πένης. De Penestis schol. Πενέστας δὲ λέγεσθαί φασι τὸ θητικὸν παρὰ τοῖς Θεσσαλοῖς. ἔθνος δὲ ἦν πάλαι ἀπὸ

ὦ μακάρι' Αὐτόμενες, ὥς σε μακαρίζομεν,
παῖδας ἐφύτευσας ὅτι χειροτεχνικωτάτους.
πρῶτα μὲν ἅπασι φίλον, ἄνδρα τε σοφώτατον,
τὸν κιθαραοιδότατον, ᾧ χάρις ἐφέσπετο·
τὸν δ' ὑποκριτὴν ἕτερον, ἀργαλέον ὡς σοφόν·
εἶτ' Ἀριφράδην, πολύ τι θυμοσοφικώτατον,
ὅντινά ποτ' ὤμοσε μαθόντα παρὰ μηδενός,
ἀλλ' ἀπὸ σοφῆς φύσεος αὐτόματον ἐκμαθεῖν

v. 1278. ᾇ V. sec. C. ἐφέπετο R. ἐφέσπετο vulgo.

v. 1281. ὤμοσε codd. et Suid. s. θυμοσοφ. ὤμοσα proponebat Bentl. ὃν ὁ πατὴρ ὤμοσε cogitabat Bergk. contra metrum.

v. 1282. φύσεως R. V. vulgo. correxit Bentlei. primus recep. Brunck.

Πενέστου τὴ ἐπωνυμίαν ἔχον, ὃς ἀνέφερε τὸ γένος εἰς Θεσσαλὸν τὸν Ἡρακλέους. Cf. Schoem. Antiq. p. 80. 401. Valck. Diatr. p. 216. Vna vero cum Amynia Thessali carpuntur famelici.

v. 1275. Sequitur epirrhema, metro paeonico scriptum, de quo vid. Proleg. p. 91. Bergk. Rel. C. p. 417. Reis. C. p. 192. — Αὐτόμενες: pater vocatur trium filiorum, citharoedi, histrionis, cinaedi. Dum Philocleo gaudet filio probo beatusque potest re vera vocari, domum Noster civis cuiusdam perstringit, filiorum nequitia pollutam.

πρῶτα μέν. In Eq. v. 1278—1289 duo fratres nominantur, Arignotus et Ariphrades, moribus usi longe turpissimis, citharoedus alter (τὸν ὄρθιον νόμον), alter cinaedus, qui iidem nostro loco tanguntur, quamquam l. l. Ariphradis filii a scholiasta vocantur. Tertius filius, histrio, patris nomen Automenis habuerit. De Arignoto schol. Eq. 1278 διεβάλλετο καὶ ὡς ἀρρητοποιός. Ariphrades Pac. 883 sqq. ut φοινικιστὴς perstringitur; sed qui Eccles. 129 turpis citharoedus in mulierum concione memoratur, num idem fuerit, dubitare licet. Non melioris puto notae tertius fuit: Ariphradis vero flagitia execrabilia ita Noster notavit, ut vix alterum reperias aeque a comicis verberatum. Itaque Ariphradis nomen tanquam in proverbium abire potuit, eoque sensu intelligebatur Eccl. l. c. Cf. Bergk. Rel. C. p. 231.

v. 1275. ὥς σε: cf. Herm. Vig. p. 560.

v. 1276. χειροτεχνικωτάτους: cf. Plut. 533 χειροτέχνην, id. Pl. 617.

v. 1278. τὸν κιθαραοιδότατον: verbo Eupolis utitur, Mein. C. I p. 112. II p. 540.

v. 1279. ἀργαλέον ὡς = θαυμαστὸν ὅσον, ἀμήχανον ὅσον. Schol. δυσχερὲς εἰπεῖν, ὅπως ἦν σοφός.

v. 1280. θυμοσοφικώτατον: schol. θυμόσοφοι λέγονται ὅσοι ἀφ' ἑαυτῶν εὐφυεῖς εἰσιν. Nub. 877 θυμόσοφος, quod verbum Noster h. l. v. 1281—1282 explicat pluribus.

v. 1281. ὤμοσε: schol. τίς ὤμο-

γλωττοποιεῖν εἰς τὰ πορνεῖ' εἰσιόνθ' ἑκάστοτε.
* * * ἀντ.
εἰσί τινες οἵ μ' ἔλεγον ὡς καταδιηλλάγην,
ἡνίκα Κλέων μ' ὑπετάραττεν ἐπικείμενος
καί με κακίαις ἔκνισε· κᾆθ' ὅτ' ἀπεδειρόμην,
οὑκτὸς ἐγέλων μέγα κεκραγότα θεώμενοι,
οὐδὲν ἄρ' ἐμοῦ μέλον, ὅσον δὲ μόνον εἰδέναι,
σκωμμάτιον εἴποτέ τι θλιβόμενος ἐκβαλῶ.

v. 1286. κακίσταις R. V. vulgo. κακίαις corr. Flor. Chr., recep. primus Brunck.

v. 1287. ἐκτὸς R. V. C. Γ. οἱ 'κτὸς vulgo. οὑκτὸς Dind. Hirschig. Bergk. οἰκτρῶς Reiskius.
— μ' οἱ θεώμεκοι R. V. Γ. θεόμενοι Ald. Iunt. θεώμ. Kust. κεκραγ. θεώμενοι Fl. Chr. Berglerus corr.

v. 1288. Versum excidisse iudicavit Bergk. ed. II.

v. 1288. οὐδέν' ἄρ' = οὐδενὶ Reisk.

v. 1289. ἐκβαλῶ R. Suid. s. v. σκωμμάτιον, Brunck. ἐκβάλω V. sec. Cob. Γ. Suid. s. v. μέλον, Fl. Chr. ἐκβάλλω Ald. Iunt. Kust. Suid. cod. Oxon. s. v. μέλον.

σεν, εἰ μὴ ἄρα ὁ πατήρ; Non habeo, quod contradicam.

v. 1283. De tetrametro trochaico cum paeonicis coniuncto dixit Bergk. ap. Mein. Com. II p. 1085. Antepirrhema eiusdem generis versu finitur. — γλωττοποιεῖν: idem est, quod Nub. 51 substantivo καταγλώττισμα significatur, ubi vid. schol., sed plura ipse Arist. Eq. 1281 sqq.

v. 1284. Excidit antistropha, de qua dixit schol. V. Antepirrhema versu uno brevior est. — Bergkius ap. Mein. C. II p. 937 sqq. decem illos versus qui exciderint, gravem Cleonis vexationem continuisse coniicit; itaque satis commode subiungi, quae nunc exstant: εἰσί τινες κτλ. Ad quae verba idem V. D.: „apparet igitur satis liquide ex hoc loco, Cleonem, postquam Aristophanes Equites docuit, tertio poetam in iudicium vocavisse, poetamque in magnum discrimen adductum esse." De scholiasta, quid voluerit poeta, dubitante dixit etiam Rankius Vit. Ar. p. 236. C. F. Herm. de iniuriis etc. p. 7 sqq. Fritzsch. de Babylon. p. 35 sq.

v. 1286. ἔκνισε: usu apud poetas et Herodotum frequenti. Noster κατακέκνισμαι et κνισμός: Plut. 973. 974. — κακίαις (ut nunc legitur), quod κακίας accusatus est a Cleone. — ἀπεδειρόμην: ἀποδείρασα et ἀποδείρῃς sensu obscoeno Lys. 739. 740. Simplex δέρω frequentius.

v. 1288. μέλον: scil. αὐτοῖς, absolute dictum μέλον, ut ἐξόν, πρέπον, similia: „quamquam nulli iis curae eram."

ὅσον — εἰδέναι: cf. Krügeri Gr. § 55, 3, 5. „sed tantum ut viderent."

ταῦτα κατιδὼν ὑπό τι μικρὸν ἐπιθήκισα·
εἶτα νῦν ἐξηπάτηκεν ἡ χάραξ τὴν ἄμπελον.

v. 1290. ταυτὶ R. V. sec. Cob. Suid. Invern. ταῦτα vulgo.

v. 1290. ὑπό τι: Porson. ad. v. vertit „alibi": idem correxit Athen. XV, 693 b, Mein. C. III p. 616 pro εὔποτε — ὑπό τι.

ἐπιθήκισα: schol. R. ἰδὼν ὅτι βοηθεῖ οὐδείς, γελάσαι δὲ μόνον σπεύδουσιν, ἐπιθήκισα (ἐκολάκευσα) καὶ ὑπῆλθον αὐτόν. Quod in Nubibus factum; cf. supra v. 1038 sqq. Hinc πιθηκισμὸς Eq. 887 et ἐπιτήκισα barbare Thesm. 1133.

v. 1291. ἡ χάραξ: schol. παροιμία ὅταν ὑπὸ τοῦ σωζομένου τὸ σῶζον ἀπατηθῇ (πάθῃ Suid.) ἢ ὅταν ἐξαπατηθῇ τις πιστεύσας. „Ridica delusit vitem." Namque Cleo, vitis, in Aristophane, ridica, nitebatur, sperans, eum in gratiam secum rediisse neque se amplius carpturum esse: sed spes eum fefellit: Vesparum enim in fabula Comicus etiam acrius eum aggreditur. — Ad explicandum proverbium schol. haec: ἔστιν οὖν παροιμία ἀπὸ τῶν καλάμων τῶν προσδεσμουμένων ταῖς ἀμπέλοις, οἳ ἐνίοτε ῥιζοβολήσαντες ὑπεραύξονται τῶν ἀμπέλων. Quod non solum de truncis salicum dici potest revirescentibus, sed etiam de arborum omnino umbra, vitibus infesta. — Denique, quod schol. addit: ἐψηφίσατο γὰρ ὁ Κλέων μηκέτι δεῖν κωμῳδίας ἐπὶ τῷ θεάτρῳ εἰσάγεσθαι, ὅτι δὴ ξένων παρόντων πολίτας ἔσκωπτον: id ad magna Dionysia pertinere constat, Vesparum fabulam igitur his ipsis Dionysiis, non Lenaeis doctam esse ostendit, quum Noster fateatur: ἐξηπάτηκεν ἡ χάραξ τὴν ἄμπελον. Hoc accedat ad argumenta in Proleg. p. 27 prolata.

Aliter Dindorfius versum explicat, quum ad schol. addit: Hoc est, quod v. 1045 dixit πέρυσιν καταπρούδοτε. Cf. C. F. Hermann. de iniuriis etc. p. 9, qui versum ad Nubium casum populique iniquitatem ac perfidiam spectare contendit.

ΞΑΝΘΙΑΣ. ΧΟΡΟΣ. ΦΙΛΟΚΛΕΩΝ. ΒΔΕΛΥΚΛΕΩΝ. ΑΡΤΟΠΩΛΙΣ. ΚΑΤΗΓΟΡΟΣ.

ΞΑΝΘΙΑΣ.

Ἰὼ χελῶναι μακάριαι τοῦ δέρματος,
καὶ τρισμακάριαι τοῦ 'πὶ ταῖς πλευραῖς τέγους.
ὡς εὖ κατηρέψασθε καὶ νουβυστικῶς

v. 1292. Θε. praefixum in Ald. Iunt. Kust. Xanthiae ded. Brunck. — ἰού Fl. Chr.

v. 1293. πλευραῖς στέγειν R. Invern. πλευραῖς ultima voce omissa V. sec. Cob. C. Suid. In Rav. proximi duo vv. ab recenti manu in margine imo adscripti leguntur. Inde Dindorfius oculos antiquioris librarii ad similem exitum versus 1295 aberrasse monuit. — πλευραῖς ἐμαῖς vulgo. πλ. ἑαῖς Fl. Chr. πλ. τέγους Bentleius, recep. Dind. Hirschig. Bergk. Idem coniiciebat Dobraeus et Reis. C. pr. XVII et p. 17. τοὐπὶ ταῖς πλευραῖς κύτους Lenting.

v. 1292. Accurrit Xanthias verberatus, res seni in convivio modo gestas narratum.

χελῶναι: cf. ad v. 429. — τοῦ δέρματος: schol. κοινῶς καὶ τὸ ὄστρακον δέρμα ἔλεγεν (ostreatum tergum Plauti), καθὸ καὶ ὀστρακόδερμα καλοῦσιν αὐτὰ οἱ περὶ Ἀριστοτέλη.

v. 1294. κατηρέψασθε: Homerico κατηρεφές Comicus videtur debere; ita ad νουβυστικῶς (= νοῦ βεβυσμένως vel πεπληρωμένως, ut schol.) schol. Homeri Od. IV, 134 laudat „νήματος ἀσκητοῖο βεβυσμένον“: denique quin τρισμακάριαι ad Homeri Od. V, 306 spectare dicamus, impedit nihil. Cf. Ach. 400. Av. 1273. 1707: ὦ τρισμακάριε, sed ὦ τρισμακάριος Nub. 166, ὦ τρισμάκαρ Pac. 1333. (ὦ μακάριε καὶ τρισόλβιε Eccles.

κεράμῳ τὸ νῶτον ὥστε τὰς πληγὰς στέγειν.
ἐγὼ δ' ἀπόλωλα στιζόμενος βακτηρίᾳ.

ΧΟΡΟΣ.

τί δ' ἔστιν ὦ παῖ; παῖδα γάρ, κἂν ᾖ γέρων,
καλεῖν δίκαιον ὅστις ἂν πληγὰς λάβῃ.

ΞΑΝΘΙΑΣ.

οὐ γὰρ ὁ γέρων ἀτηρότατον ἄρ' ἦν κακὸν
καὶ τῶν ξυνόντων πολὺ παροινικώτατος;
καίτοι παρῆν Ἵππυλλος, Ἀντιφῶν, Λύκων,

v. 1295. πλευρὰς στέγειν R. V. C. Γ. Suid. s. v. στέγει, Ald. Iunt. I: Bergl. ταῖς πλευραῖς στέγειν Iunt. Kust. τὰς πληγὰς στ. Kuster. ad Suid. s. v. στέγης. recep. Brunck. e cod. B. idem Δ. Bekk. Dind. Hirsch. Bergk.
v. 1296. σταζόμενος varia lectio scholiastae, quam respiciens Bentl. coni. τοῖς ὄμβροις pro ταῖς πλευραῖς. Lepidum est σταζόμενος, ut nostrum: es regnet Hiebe, neque tamen necessarium.
v. 1297. ᾗς R. Γ. ᾗ vulgo.
v. 1300. παροινιώτατος Elmsl. Ach. 979.
v. 1301. Ἴσπυλος V. sec. Bekk. Ἵππυλος V. sec. Cob. Ἵππυλος vulgo et

1129.) Ita Noster, ut hoc obiter moneam, etiam τρισκακοδαίμων et τρισκακόδαιμον dixit saepius. Paullo frequentius verbis μάκαρ et μακάριος utitur. — Philemon ap. Stob. Floril. XCVIII, 14: ὦ τρισμακάρια — καὶ τρισόλβια — θηρία, Mein. C. IV p. 36. — Denique τρισάθλιαι (καὶ πεντάκις καὶ πολλαδεκάκις) Pac. 242: quod saepius occurrit in fragm. comic., acceptumque inprimis Menandro videtur fuisse, vid. Ind. C. V s. v. — νουβυστικὸν Eccl. 441 et Cratin. min. ap. Diog. Laert. VIII, 37, Mein. C. III p. 376.

v. 1295. στέγειν: tragicorum est, ut tota servi oratio tragicum morem imitatur. Cf. Reis. Oed. Col. p. 175. Eodem cothurno chorus loquitur.

v. 1297. Idem fere, sed fine mutato, versus Thesm. 582, de quo v. Fritzsch. et Enger. Nauck. tr. fr. p. 660. Verbis παῖδα et παίειν (πληγὰς λάβῃ) ludit poeta.

v. 1299. ἀτηρότατον: vox tragicis usitatissima, apud comicos tantum hoc loco superest. Servus autem pergit cothurno uti. — De γὰρ — ἄρ' cf. Reis. C. p. 91. — Item παροινικώτατος v. seq. semel tantum occurrit, nisi cum Elmsl. legendum παροινιώτατος. Παροίνιος exstat Ach. 981. παροινεῖν Eccles. 143 et in fragm. comicorum saepius, in iisdem semel πάροινος, bis παροινία.

v. 1301. Ἵππυλλος. Alii nunc convivae nominantur quam supra v. 1220; inter quos Hippyllos, Lyco, Theophrastus aliunde non noti. Quis vero Phrynichus fuerit, ipse schol. dubitat: τῶν κολάκων ἂν εἴη Φρύνιχος ὁ ποιητής. ὁ δὲ Σύμμαχός φησιν, εὐλογώτατον ἂν εἴη τὸν τραγικὸν ὑποκρι-

Λυσίστρατος, Θούφραστος, οἱ περὶ Φρύνιχον.
τούτων ἁπάντων ἦν ὑβριστότατος μακρῷ.
εὐθὺς γὰρ ὡς ἐνέπλητο πολλῶν κἀγαθῶν,
ἐνήλλετ', ἐσκίρτα, πεπόρδει, κατεγέλα,
ὥσπερ καχρύων ὀνίδιον εὐωχημένον·
κἄπαιε δή με νεανικῶς, παῖ παῖ καλῶν.

Blomf. Aesch. Prom. 214, qui παρῆσαν pro vulg. παρῆν. Ἱππόλυτος Suid. in παροινικ.; Ἵππυλλος correxit Bentlei., rec. Bekk. Dind. Hirsch. Bergk.

v. 1303. ὑβριστότατος vulgo. ὑβρίστατος Cob. Mnem. Exempla desidero. Hesiod. Op. 293 ὕβρις adiectivum est; at ὑβριστότατος exemplis non caret, vid. Steph. s. v.

v. 1305. ἐνήλατ' R. V. Γ. Suid. ἐνήλλατ' B. C. Δ. Ald. Iunt. Brunck. ἐνήλλετ' Kust. Porson. ἐνήλατ' primus Brunck. in notis. — ἀνήλλετ' Lenting. (ἐννήλλατ' Crat. Iunt. 1540.) — πεπόρδει V. sec. Cob. vulgo. 'πεπόρδει Brunck. Hirschig.

κἀγέλα proponebat Dind. in nott. sed friget καί.

v. 1307. κἄτυπτέ με R. Suid. s. v. νεανικῶς. Bekk. Hirschig. κατέτυπτέ με V. κἄτυπτε δή με vulgo. κἄτυπτεν ἐμὲ Elmsl. Ach. 127, nisi νὼ scribendum sit et de utroque servo accipiendum: rec. Dindorf. prob. Enger. Lys. pr. XXI. Scripsi κἄπαιε δή με.

τὴν Φρύνιχον. Antiphontem cognovimus supra v. 1270; item opinor Lysistratum v. 787, nisi alius est ille χηναλώπηξ, Χολαργέων ὄνειδος, qui ut pauper et aleator et adulator perstringitur Ach. 855 sqq. Eq. 1265. Sed erant viri nobiles atque famelici, quos his ipsis versibus, quibus eos epulantes facit, Noster perstringit. Eosdem coniunctionis oligarchicae socios fuisse, quod Phrynichus et Antiphon postea in quadringentorum senatu fuerint, Droysenii est sententia, praef. ad Vesp. p. 20. — Ceterum de Antiphonte cf. Mein. C. II p. 130 sq. de Lysistrato Fritzsch. Daetal. p. 48, de Phrynicho Mein. C. I p. 148. — Ad formam Θούφραστος vid. Greg. Cor. p. 358. — Ad Lyconem Dind. laud. schol. Platon. p. 332 Bekk. — Ceterum cf. Droysen. Ar. Vög. Rhein. Mus. 1836. IV p. 41.

v. 1305. Cf. Ach. 30 στένω, κέχηνα, σκορδινῶμαι, πέρδομαι et Pac. 335 ἥδομαι γὰρ καὶ γέγηθα καὶ πέπορδα καὶ γελῶ, ut Nub. 1133 δέδοικα καὶ πέφρικα καὶ βδελύττομαι etc. unde ἐνήλλετ' scribendum esse, certissimum est.

v. 1306. ὀνίδιον: schol. ὄνος κριθῶν κορεσθείς. ὅταν γὰρ κορεννύωνται, μᾶλλον σκιρτῶσιν. Similiter nos: Wenn's dem Esel wohl ist, geht er aufs Eis. — Cf. Nub. 1358 κάχρυς γυναῖκ' ἀλοῦσαν. Cratin. ap. Plut. Solon. c. 25. Bergk. Rel. C. p. 139. Mein. C. II, 217. — Ad versum cf. Fritzsch. Daetal. p. 48.

v. 1307. παῖ παῖ eodem irrisionis sensu dictum, ut antea v. 1297.

εἶτ' αὐτὸν ὡς εἶδ', ᾔκασεν Λυσίστρατος·
ἔοικας ὦ πρεσβῦτα νεοπλούτῳ τρυγί,
κλητῆρί τ' εἰς ἀχυρμὸν ἀποδεδρακότι.
ὁ δ' ἀνακραγὼν ἀντῄκασ' αὐτὸν πάρνοπι
τὰ θρῖα τοῦ τρίβωνος ἀποβεβληκότι,

v. 1310. εἰς ἄχυρον ἀποδ. V. sec. Cob. εἰς ἀχυρῶνας vulgo. εἰς ἀχυρὸν Dind. in Oxon. ἀχυρμὸν Dind. in nott. et in Paris., quod prob. Bergk. in nott.; κλητῆρί τ' εἰς χνοῦν κἄχυρ' ἀποδεδρακότι, quod ἀχυρών ab Atticorum usu prorsus abhorreat, comparato Comico ap. Polluc. X, 38 (l. l. p. 981) Bergkius proponit ap. Mein. C. II p. 545.

v. 1312. θρῖα R. V. Suid. s. v. πάρνοψ. θρία C. θρία γε B. Γ. Ald. Iunt. θριά γε Kust. correxit Brunckius. cf. Elmsl. Ach. 158.

v. 1308. ᾔκασεν: cf. Eq. 1076. Ind. C. V s. v. εἰκάζω. = ἔσκωψεν: cf. Mein. C. II p. 52.

v. 1309. νεοπλούτῳ: schol. Δίδυμός φησιν ὅτι ἀδιανόητα σκώπτει ἐνταῦθα, τὸ δὲ τρυγὶ ὡς πρὸς γεγηρακότα λέγει. — Hotibius νεόπλουτον nihil aliud quam νέον esse interpretatur. Berglerus: „Solent enim recens ditati esse insolentes." comp. Eur. Suppl. 742. Equidem dixerim, Comicum cogitasse fere νεοτρύγῳ πλούτῳ i. e. πλουσίῳ, diviti cuidam recens facto vel cocto; atque dixisse, quod legimus, per iocosam enallagen. Loquuntur enim bene poti.

v. 1310. κλητῆρι. Cf. supra v. 189. Schol. διὰ τὸ φιλοδικαστὴν εἶναι, καὶ ὅτι ὡς ἐπίπαν γέροντας παρελάμβανεν κλητῆρας. τὸ δὲ λοιπὸν παιδιᾶς ἕνεκεν, ἢ οὐδὲν πρὸς ἔπος, παρὰ τὴν παροιμίαν ὄνος εἰς ἀχυρῶνα ἀπέδρα. — Phrynichus Bekk. p. 7, 21 praebet ὄνος εἰς ἀχυρόν (de accentu Arcad. p. 72, 5), unde Dindorfius, quum ἀχυρὸν mediam non produxerit, formam eruit ἀχυρμὸν, probatus Meinekio Com. IV p. 629, qui eandem formam etiam anonymo ap. Eustath. 1698, 32 restituere non dubitavit. De accentu ἄχυρμος propter ἀχύρμιος (Aratus v. 1097. Hegemo Thasius ap. Athen. XV, 698 ex coniectura Prelleri de Polemone p. 77) exposuit idem l. l. — Cf. etiam Lobeck. Phryn. p. 166. — κλητῆρι vero dictum pro ὄνῳ. Irrisio fere eadem est quae v. 1306; petulantiam carpit senis. — De Eupolide a schol. laudato cf. Mein. C. II p. 545; item de Platone eund. C. II p. 616. — Bergk. ap. Mein. C. II p. 981.

v. 1311. ἀντῄκασ' i. e. ἀντέσκωψεν εἰκάζων. Verbum laudat Valcken. Phoen. 165. — πάρνοπι: schol. καὶ ταῦτα ἀπρόσλογα. Qui sic? Penuriam carpit sordesque Lysistrati, dum locustae (Suid. s. v. explic. ἀγρίαις μελίσσαις), quae pallii folia (sive floccos) amiserit, i. e. alas, eum similem esse dicit. Quod vero cum locusta comparatur, id voracitatem eius et gulositatem designat. Eundem igitur, quem nos: einen ruppigen Kerl, Lysistratum vocat. Quod ita esse, perspicue ostendit comparatio cum

Σθενέλῳ τε τὰ σκευάρια διακεκαρμένῳ.
οἱ δ' ἀνεκρότησαν πλήν γε Θουφράστου μόνου.
οὗτος δὲ διεμύλλαινεν, ὡς δὴ δεξιός.
ὁ γέρων δὲ τὸν Θούφραστον ἤρετ', εἰπέ μοι,
ἐπὶ τῷ κομᾷς καὶ κομψὸς εἶναι προσποιεῖ,
κωμῳδολοιχῶν περὶ τὸν εὖ πράττοντ' ἀεί;
τοιαῦτα περιύβριζεν αὐτοὺς ἐν μέρει,
σκώπτων ἀγροίκως καὶ προσέτι λόγους λέγων
ἀμαθέστατ' οὐδὲν εἰκότας τῷ πράγματι.
ἔπειτ' ἐπειδὴ 'μέθυεν, οἴκαδ' ἔρχεται
τύπτων ἅπαντας, ἤν τις αὐτῷ ξυντύχῃ.

v. 1318. κωμῳδολοιχῶν R. V. Bekk. Dind. Hirschig. Bergk. κωμῳδολυχῶν Γ. κωμῳδολειχῶν prius vulgo. (Crat. mendose κωμῳδωλ. quod corr. Iunt. 1540.)

v. 1321. ἀμαθεστάτους οὐδ' εἰκότας Scal.

v. 1323. ξυντύχῃ R. V. B. Γ. Δ. ξυντύχοι Ald. Iunt. Kust. correxit Toup. ad Suid. I, 134., recep. primus Brunckius.

Sthenelo tragico, quem propter paupertatem vestitum suum tragicum vendidisse scholiasta narrat, cf. Mein. C. II p. 640. 659 et Bergk. ap. M. C. II p. 1009. De Sthenelo, alienis carminibus uso, vid. Harpocrat. s. v. M. C. II p. 639. — Ceterum in verbis scholiastae: οὗτος δ' ἐλαύνων ἐπὶ (περὶ Mein. l. l. p. 659) τοῖς τείχεσιν ἐνδεικνύμενος διεχλεύαζεν, Platonis comici versus videtur latere.

πάρνοπες occurrunt Ach. 150. Av. 185. 588, ubique quasi innumerae multitudinis signum; Nicophon ap. schol. Ar. Av. 82. M. C. II p. 848.

De θρῖα vid. ad v. 436.

v. 1313. διακεκαρμένῳ: schol. ἀφῃρημένῳ, πωλήσαντι.

v. 1314. ἀνεκρότησαν: i. e. ἀνεθορύβησαν ὡς εὖ λέγοι: quod in foro oratoribus accidere solet, cf. Eq. 651.

v. 1315. διεμύλλαινεν: schol. ὑπερηφάνως τὰ χείλη διέστρεφεν ὡς χλευάζων καὶ μὴ ἡσθεὶς τῷ λελεγμένῳ. Phryn. Bekk. p. 36: διαμυλλαίνειν τὸ τῷ στόματι διασχηματίζοντα διαγελᾶν. cf. Poll. II, 90. Hesych. Suid. Etym. M.

v. 1317. κομᾷς: i. e. μέγα φρονεῖς. κωμῳδολοιχῶν, i. e. κωμικῶς λείχων, κολακεύων. Nonne tum et scurram agis, ait senex, dum adularis?

v. 1319. περιύβριζεν: idem Thesm. v. 535, ubi vid. Fritzsch.

v. 1320. καὶ προσέτι: cf. Elmsl. Ach. 701.

v. 1321. εἰκότας: ἁρμόζοντας, συμφέροντας, πρέποντας. Servus idem dicit, quod supra scholiasta explicavit: ἀπρόσλογα sunt, quae senex ad cavillandos convivas effundit.

ὁδὶ δὲ καὶ δὴ σφαλλόμενος προσέρχεται.
ἀλλ' ἐκποδὼν ἄπειμι, πρὶν πληγὰς λαβεῖν.

ΦΙΛΟΚΛΕΩΝ.

ἄνεχε, πάρεχε·
κλαύσεταί τις τῶν ὄπισθεν
ἐπακολουθούντων ἐμοί·
οἷον, εἰ μὴ 'ρρήσεθ', ὑμᾶς
ὦ πονηροὶ ταυτηὶ τῇ
δᾳδὶ φρυκτοὺς σκευάσω.

v. 1324. ὁδὶ δὲ δὴ καὶ vulgo. δὴ om. V., displicebat δὴ καὶ, itaque νὴ Δί aut καὶ δὴ reponere cogitabam; iam vero, ubi Dobraeum καὶ δὴ proposuisse vidi, hoc praetuli.

v. 1329. 'ρρήσεσθ' R. vulgo. 'ρρήσεθ' correxit Bentleius et Porson., recep. primus Brunckius.

v. 1330. ταύτηι R. ταυτη τῇ | δαΐδι Ven. s. Cob. ταύτῃ τῇ vulgo. ταυτηὶ Bentleius, recepit primus Brunckius, utrumque tanquam suam lectionem. Sed pro vulgato δαΐδι Brunck. δᾳδί, recep. recc. omnes.

v. 1324. σφαλλόμενος: schol. κινούμενος ὑπὸ μέθης.

v. 1325. πρὶν: Herm. Viger. p. 424.

v. 1326. Proruit in scenam senex temulentus; mox subsequitur filius, senex autem secum ducit vel attrahit puellam tibicinam, convivis ereptam. Iam quid Noster melius potuit agere, quam ut senem metro liberiori loqui iuberet, lamentationes ἀπὸ σκηνῆς tragicas imitans? Atqui sunt, qui senem vel antistrophica canere faciant, ut Hotibius p. 109 deletis interpretamentis, quae dicit, τῶν ἐπακολουθούντων ἐμοί et in antistr. τῷ καλούμενοι, quattuor effecit dimetros trochaicos, ultimos addito trochaeo; Burgesius autem Class. Iourn. XXXI p. 42 tantum priores versus antistrophicos reddidit, additis δίαγε πάραγε ex Av. 1717, ut trini dimetri sibi responderent. Tum vero melius verique multo similius duplicare poterat: ἄνεχε, πάρεχε. — Rossbach. Metr. p. 273 rem absolvit, quum Philocleonem primo trochaicum, deinde iambicum, postremo trochaicum systema canere dicit. Sunt igitur trochaici vv. sex, 1326—1331; iambici quattuor, 1335—1338; trochaici duo aut tres, 1339. 1340.

v. 1326. ἄνεχε, πάρεχε: schol. R. ἐκ Τρῳάδων Εὐριπίδου (v. 309): addit Ven. ὅμως ὑστερεῖ ἡ τῶν Τρῳάδων κάθεσις ἔτεσιν ἑπτά. Quod novimus ex Aeliano V. H. 2, 8 Troadum fabulam Ol. 91, 1 actam esse. — Videtur formula usitata esse eius, qui aliquem loco suo subsistere iubet.

v. 1329. Schol. ὑμᾶς ὡς ἰχθύδια πεφρυγμένα τῇ δᾳδὶ φρυκτοὺς σκευάσω ὀπτήσας. — Verbum φρύγειν, torrere, quo reliqui poetae et scriptores utuntur, etiam in fragmentis comicorum satis frequens superest.

ΒΔΕΛΥΚΛΕΩΝ.

ἦ μὴν σὺ δώσεις αὔριον τούτων δίκην
ἡμῖν ἅπασι, κεἰ σφόδρ' εἶ νεανίας.
ἄθροοι γὰρ ἥξομέν σε προσκαλούμενοι.

ΦΙΛΟΚΛΕΩΝ.

ἰή, ἰεῦ, καλούμενοι.
ἀρχαῖά γ' ὑμῶν· ἆρά γ' ἴσθ'
ὡς οὐδ' ἀκούων ἀνέχομαι
δικῶν; ἰαιβοῖ, αἰβοῖ.
τάδε μ' ἀρέσκει· βάλλε κημούς.
οὐκ ἄπει σύ; ποῦ 'στὶ ποῦ 'σθ' ὁ

v. 1332. Bdelycleoni abnegat Lenting. atque uni cuidam ex nsequentium caterva dat.
v. 1334. ἀθρόοι R. V. vulgo. ἄθροοι Dind. in nott. et Paris. coll. Acharn. 26. ἄθροι Hirschig.
v. 1335. ἰὴ ἰεῦ: ante Brunckium legebatur ἰῇ. ἰὴ ἰὴ Dind. in nott. male; varietas sonorum bellissima est. — ἰεῦ ἰεῦ Bergkius proponebat.
v. 1338. ἰαιβοῖ αἰβοῖ vulgo. ἰαιβοῖ om. V. — Dind. ad exemplum βαβαὶ βαβαιάξ, παπαῖ παπαιάξ scribendum censet ἰαὶ ἰαιβοῖ.
v. 1339. ταδὶ Brunckius, metro mutato.
v. 1340. ἄπεισι R. V. Γ. γὰρ add. B. C. Δ. Ald. Iunt. Kust. Invern. ἄπεισι Bekk. Hirschig. ἄπει σὺ Dind. Bergk. — ποῦ 'στὶν R. V. Γ. Ald. Iunt. Kust. Bekk. Dind. Hirsch. Bergk. ποῦ 'σθ' Fl. Chr. Brunck. Scripsi propter metrum ποῦ' στὶ ποῦ' σθ' ὁ. Dindorfius et Bergk. post ἄπει σὺ la-

v. 1332. Prodit Bdelycleo ex insequentium caterva, patrique minatus in aedes introit. Bergkius accusatori (Κατηγόρῳ) tribuenda verba censet.

v. 1333. νεανίας, i. e. insolens et petulans instar iuvenis; vid. supra v. 1307.

v. 1335. Iam senex, ut schol. quoque ostendit, rerum forensium contemtor exstat, qui vel verba iudicialia derideat. — Ad ἀρχαῖα subaudi vel ἔπη vel ἔθη.

v. 1337. οὐδ' ἀκούων, nedum δικάζων.

v. 1339. τάδε μ' ἀρέσκει: i. e. vita haec dissoluta et secura. An puellam dicit monstrando? Tum κημοὺς (vid. ad v. 99) duplicem habebit sensum et proprium et obscoenum. — βάλλε: schol βάλλε ἐς κόρακας τὰ δικαστικὰ σκεύη.

v. 1340. Sive ἄπεισι legimus sive ἄπει σύ, senex discedentem filium alloquitur; eundem heliastam nuncupat. Quod egregie mentis perturbationem ostendit. Apparet autem, qui insequuti erant, eos paullulum discessisse, ita tamen ut in scena remanerent chorumque efficerent mutum. — Certe Philocleo proximam scenam so-

ἡλιαστής; ἐκποδών.
ἀνάβαινε δεῦρο χρυσομηλολόνθιον,
τῇ χειρὶ τουδὶ λαβομένη τοῦ σχοινίου.
ἔχου· φυλάττου δ', ὡς σαπρὸν τὸ σχοινίον·
ὅμως γε μέντοι τριβόμενον οὐκ ἄχθεται.
ὁρᾷς ἐγώ σ' ὡς δεξιῶς ὑφειλόμην
μέλλουσαν ἤδη λεσβιεῖν τοὺς ξυμπότας;
ὧν οὕνεκ' ἀπόδος τῷ πέει τῳδὶ χάριν.
ἀλλ' οὐκ ἀποδώσεις οὐδὲ φιαλεῖς, οἶδ' ὅτι,

cunae signum posuerunt. — Brunckius vero οὐκ ἄπιτε γάρ, ut iambicum metrum efficeret pariter atque versu anteced. ταδὶ coniiciendo. — Denique Bergkius in nott. ποῦ 'στὶν ὅδ' ὁ φιληλιαστής; non prob. Engero. ἄπεισι γὰρ — ποῦ' σθ' ἡ.; ἐκποδών omisso οὐκ Lenting.

v. 1345. ὅρα δ', ἐγώ σ' ὡς δεξιῶς Brunck. transpositis, ut dicit, litteris cod. B., qui praebeat ὁρᾷς ἐγὼ δ' ὡς.

v. 1346. λεσβιεῖν om. V. sec. Cob.

v. 1348. οὐδὲ φιαλεῖς vulgo. οὐδ' ἐφιαλεῖς Bergk.

lus agit cum puella, quasi adstante nullo. Quamquam aut universi aut nemo praesto esse ebrio homini solet.

v. 1341. χρυσομηλολόνθιον· ζωΰφιόν ἐστι κατὰ κάνθαρον, ξανθόν, ὃ καὶ κατέχοντες οἱ παῖδες δεσμεύουσιν ἐκ τοῦ ποδὸς καὶ ἀφιᾶσιν. In Nub. 763 λινόδετον ὥσπερ μηλολόνθην τοῦ ποδός.

Ad ἀνάβαινε cf. Poll. IV, 127. Elmsl. Ach. 732.

v. 1342. τοῦ σχοινίου: πρὸς τὸ κακέμφατον sec. schol. Vid. Proleg. p. 62. Omnia δεικτικῶς et dici et agi, etiam atque etiam persuasum habeo. — σαπρὸν: γέρων γὰρ ἦν: vox Comico usitatissima: cf. Eccles. 1098, infra v. 1380.

v. 1344. τριβόμενον: vid. supra v. 739.

v. 1345. ὑφειλόμην: senex de se supra 1201 idem, quod v. 958 de cane reo dicebatur.

v. 1346. λεσβιεῖν: schol. τὸ λεσβιεῖν ἐπὶ τοῦ αἰσχροῦ τάττεται. (ἐπειδὴ οἱ Λέσβιοι αἰσχρουργοῦσι τῷ στόματι μολυνόμενοι.) παρὰ τὸ ἱστορούμενον, ὅτι παρὰ Λεσβίοις τοῦτο πρῶτον γυνὴ ἔπαθε. Ad Theopompi et Strattidis fragmenta ab scholiasta allata cf. Mein. C. II p. 778. 805. I p. 233. 241. Bergk. Rel. C. p. 413.

v. 1348. φιαλεῖς: schol. V. τῷ ἔργῳ ἐπιβαλεῖς. Idem et Eustathius ἰάλλειν, ἰάλλειν, ἐπιάλλειν, ἐφιάλλειν etyma agnoscunt, exemplis ex Homero Comicoque allatis, de quibus vide Mein. C. I p. 154. II p. 581. Bergk. ap. M. C. II p. 1164. Alii φιαλέω praesentis formam dicentes, ut Brunckius, futurum explicare se posse negant. Falluntur, opinor, omnes. Verbum, quale etiam lexica nostra exhibent, est φιάλλω, sorbere: quod R. explicat φιαλεῖν μὲν κυρίως τὸ τῇ φιάλῃ πίνειν, νῦν δ' ἴσως καὶ κακεμφάτως. Tuetur

ἀλλ' ἐξαπατήσεις κἀγχανεῖ τούτῳ μέγα·
πολλοῖς γὰρ ἤδη χἀτέροις αὔτ' εἰργάσω.
ἐὰν γένῃ δὲ μὴ κακὴ νυνὶ γυνή,
ἐγώ σ', ἐπειδὰν οὑμὸς υἱὸς ἀποθάνῃ,
λυσάμενος ἕξω παλλακὴν ὦ χοιρίον.
νῦν δ' οὐ κρατῶ 'γὼ τῶν ἐμαυτοῦ χρημάτων·
νέος γάρ εἰμι καὶ φυλάττομαι σφόδρα.
τὸ γὰρ υἵδιον τηρεῖ με, κἄστι δύσκολον
κἄλλως κυμινοπριστοκαρδαμογλύφον.

v. 1350. αὔτ' vulgo. ταῦτ' Cob. πολλοὺς —χἀτέρους Cob. et Hecker. Mnemos. — dudum ita Lenting.
v. 1354. κρατῶ' γὼ vulgo. κρατῶ πω Elmsl. Ach. 580, probatus Dobraeo ad Plut. 913.
v. 1356. ὑίδιον V. sec. Cob. υἵδιον R. V. sec. Bekk. ὑίδιον Suid. s. v. κυμινοπρ. υἱίδιον vulgo. — Suidam sequitur Elmsl. Oed. Col. p. 83. ὕδιον Fritzsch. Daetal. p. 44.

hanc sorbendi vel omnino bibendi significationem Pacis versus, scholiastae laudatus, 431 ἄγε δὴ σὺ ταχέως ὕπεχε τὴν φιάλην, ὅπως ἔργῳ φιαλοῦμεν εὐξάμενοι τοῖσιν θεοῖς. Si quis tamen formam praesentis φιαλέω etiam futuri fuisse contendat, contradicam profecto nihil. Neque de re ipsa addi quidquam opus est: verba κἀγχανεῖ τούτῳ μέγα satis ostendunt, φιάλλειν esse sorbere, ἐγχάσκειν vero non sorbere. Nam qui os habet apertum, is sorbere non potest.

v. 1349. κἀγχανεῖ τούτῳ: scil. τῷ πέει. Schol. ἅμα δὲ καὶ κακεμφάτως.

v. 1350. εἰργάσω: scit. τὸ ἐξαπατῆσαι κἀγχανεῖν — καὶ μὴ φιάλλειν.

v. 1351. Versus numeris pessimus. Scripserim: ἐὰν δὲ μὴ νυνὶ γένῃ κακὴ γυνή. Schol. μιμεῖται τοὺς νεανίσκους λέγοντας [(πρὸς τὰς ἑταίρας καὶ ὀμνύντας)], ἐάν μου ὁ πατὴρ ἀποθάνῃ, δώσω σοι πάντα [(καὶ συνοικήσω μετὰ σοῦ)].

v. 1353. λυσάμενος: schol. ἐλευθερώσας ἐκ τοῦ πορνοβοσκείου.

v. 1355. φυλάττομαι: schol. καθὸ δὶς παῖδες οἱ γέροντες.

v. 1357. κυμινοπριστο —: schol. V. παίζει ἐνταῦθα, σμικρολόγον αὐτὸν καὶ ὀξύθυμον λέγων. κυμινοπρίστας γὰρ τοὺς φειδωλοὺς καὶ σμικρολόγους ἐκάλουν. συνέθηκε δὲ τὴν λέξιν μετὰ τοῦ καρδάμου (v. 455) διαβάλλων αὐτὸν ὡς ὀξύθυμον. — παίζει παρὰ τὸ κύμινον, ὅ ἐστι δριμύτατον. καὶ τὸ σμικρολόγον, πρίστας γὰρ τοὺς μικρολόγους ἐκάλουν. — Σμικρολόγοι etiam καρδαμογλύφοι audiunt, vid. Hesych. s. v. κυμινοπρίσται. Cf. Alexidis fragm. ap. Ath. VIII, 368 b. Mein. C. III p. 499. Posidippi ap. Ath. IX, 376 c. M. C. IV p. 521. — Eustath. p. 1828, 6: λιμοκίμβιξ καὶ κυμινοκίμβιξ. Mein. C. IV p. 630.

ταῦτ' οὖν περί μου δέδοικε μὴ διαφθαρῶ.
πατὴρ γὰρ οὐδείς ἐστιν αὐτῷ πλὴν ἐμοῦ.
ὁδὶ δὲ χαὐτὸς ἐπὶ σὲ κἄμ' ἔοικε θεῖν.
ἀλλ' ὡς τάχιστα στῆθι τάσδε τὰς δετὰς
λαβοῦσ', ἵν' αὐτὸν τωθάσω νεανικῶς,
οἵοις ποθ' οὗτος ἐμὲ πρὸ τῶν μυστηρίων.

ΒΔΕΛΥΚΛΕΩΝ.

ὦ οὗτος, οὗτος, τυφεδανὲ καὶ χοιρόθλιψ,
ποθεῖν τ' ἐρᾶν τ' ἔοικας ὡραίας σοροῦ.
οὔ τοι καταπροίξει μὰ τὸν Ἀπόλλω τοῦτο δρῶν.

v. 1358. περὶ ἐμοῦ R. C. περὶ 'μοῦ B. Invern. περί μου vulgo. Reis. C. p. 56. διαφθερῶ Kusterus, notatus Berglero.

v. 1360. ὁδὶ δὲ χαὐτὸς ἐπὶ vulgo. χαὐτός· ἐπὶ Elmsl. Ach. 1189. recepit Dindorf.

v. 1363. οἵοις R. V. Bekk. Dind. in Oxon. Hirschig. οἵως vulgo.

v. 1364. οὗτος, οὗτος V. B. C. Γ. Δ. alterum οὗτος om. R. Suid. Ald. Iunt Kust. restituit Flor. Chr. — cf. Suid. s. v. σορός et χοιρόθλιψ. στυφεδανέ Suid. s. v., probatus Toupio et Brunckio, τυφεδανέ codd. Hesych. Phot.

v. 1365. ποθεῖς V. Γ. Suid. s. v. σορός, probavit Berglerus in notis. Scripsi ποθεῖν τ' ἐρᾶν τ'. — ποθεῖν ἐρᾶν τ' vulgo. (σωροῦ Ald. Iunt. 1540. σοροῦ Crat.)

v. 1366. ταυτὸ V. Suid. s. v. ἐξ ὄξους, id. ταυτὰ s. v. καταπροίξεται. ταυτὶ Γ. τοῦτο vulgo.

v. 1359. πατὴρ: festive Berglerus sec. schol. „ut filii solent dicere: υἱὸς γὰρ οὐδείς ἐστιν αὐτῷ πλὴν ἐμοῦ.“ Namque senex iuvenis agit partes.

v. 1361. δετάς: schol. τὰς λαμπάδας. (ὡς ἀπὸ τοῦ δέω δετὴ ῥηματικῶς.) Hom. Il. XI, 554. Cf. Hesychius s. v. δεταὶ et δαιταὶ cum nott. — δαίτας R. ac videtur δαιτή forma primaria fuisse.

v. 1363. μυστηρίων: schol. τοῖς γὰρ μυστηρίοις ἐσκώπτοντο. τοὺς γὰρ μέλλοντας μυεῖσθαι προλαβόντες δεδίττονται. Et hoc dicit, Berglerus ait, quasi esset iunior filio suo. Vult autem dicere: quum per aetatem nondum essem initiatus, et nondum esset liberius vivendi potestas. — In sequentibus igitur pater dissimulat negatque tibicinam a se abductam.

v. 1364. τυφεδανέ: schol. τυφογέροντας εἰώθασι λέγειν τοὺς παραληροῦντας καὶ ἀξίους τετύφθαι (τεθάφθαι?).

Ad χοιρόθλιψ vid. Proleg. p. 155.

v. 1365. σοροῦ: schol. παρὰ τὴν ὑπόνοιαν οἷον κόρης. — Cf. Plut. 277 ἐν τῇ σορῷ νυνὶ λαχὼν τὸ γράμμα σου δικάζειν, cum schol. In Nub. 846 filius de patre: ἢ τοῖς σοροπηγοῖς τὴν μανίαν αὐτοῦ φράσω; Lys. 600. Ach. 691. Comp. Eccl. 993 sqq.

v. 1366. καταπροίξει δρῶν: ita Eq. 435 καταπροίξει κλέψας. Nub.

ΦΙΛΟΚΛΕΩΝ.
ὡς ἡδέως φάγοις ἂν ἐξ ὄξους δίκην;
ΒΔΕΛΥΚΛΕΩΝ.
οὐ δεινὰ τωθάζειν σε, τὴν αὐλητρίδα
τῶν ξυμποτῶν κλέψαντα;
ΦΙΛΟΚΛΕΩΝ.
ποίαν αὐλητρίδα;
τί ταῦτα ληρεῖς, ὥσπερ ἀπὸ τύμβου πεσών;
ΒΔΕΛΥΚΛΕΩΝ.
νὴ τὸν Δί', αὕτη πού 'στί τοί γ' ἡ Δαρδανίς.
ΦΙΛΟΚΛΕΩΝ.
οὐκ· ἀλλ' ἐν ἀγορᾷ τοῖν θεοῖν δᾲς κάεται.

v. 1369. τῶν ξ. κλ. vulgo. κλέψαντα συμποτῶν (συμπ. V. sec. Cob.) Elmsleius Ach. 178, ne maior interpunctio post primam anapaesti syllabam fiat, probatus Engero Lys. p. XXV. Verum, quum sic τῶν pereat, hoc est vitium vitio emendare. — πῶς αὐλ. Fl. Chr.

v. 1371. τοι R. V. Γ. Suid. s. v. ταῦτα. Invern. Bekk. Hirschig. σοὶ vulgo. ποῦ 'στὶ τοίη γ' ἡ, ut respondeat τῷ ποίαν v. 1369 Bentl.

v. 1372. τοῖς θεοῖς vulgo. Scripsi τοῖν θεοῖν, cf. ad v. 378.

1240 ad ἐμοῦ καταπροίξει supplendum καταγελῶν. Infra v. 1396 καταπρ. διαφθείρας. Thesm. 566 κ. λέγουσα. Vbique praecedit οὔτοι aut οὔτοι μὰ Δία. — Cf. Lex. rhet. Bekk. An. p. 275. Lobeck. Phryn. p. 169. Schol. ad v. 1396: οὐ μὴ καταφρονήσεις, παρὰ τὴν προῖκα. τουτέστιν οὐ δωρεάν μοι ἐγχανῇ.

v. 1367. ἐξ ὄξους: schol. V. ἀντὶ τοῦ εἰπεῖν κρέα ἢ ἕτερόν τι, δίκην εἶπε. μισῶν οὖν τὰς δίκας λοιπὸν αὐτὸς ὁ Φιλοκλέων, ὡς εἰς ὕβρεις ταῦτα λέγει τῷ υἱῷ. Huc pertinet, quod ad v. 1364 in scholiis legitur ex R. V. τἀναντία λοιδορεῖται ὁ γέρων τῷ υἱῷ. — Cf. supra v. 331. 510 sq. 1312. Fritzsch. Daet. p. 85.

v. 1368. Ran. 610 laud. Bergl.

v. 1369. De gen. ξυμποτῶν a κλέψαντα pendente cf. Elmsl. Ach. 527.

v. 1370. τί ληρεῖς; Nub. 500. 829. 1273: τί δῆτα ληρεῖς ὥσπερ ἀπ' ὄνου καταπεσών; supra v. 767. At τί ταῦτα ληρεῖς; Lys. 744. Adiungam ληρεῖς ἔχων Lys. 945. Ran. 512, et λῆρον ληρεῖς Plut. 517.

— ἀπὸ τύμβου πεσών: schol. καὶ ταῦτα ὡς εἰς γέροντα, ἀντὶ τοῦ, ἀπὸ νοῦ καταπεσών. Quum filius dixerit σοροῦ, pater nunc par pari refert; simul iuvenem se factum esse et sentit et praedicat.

v. 1371. ἡ Δαρδανίς: schol. V. ἐπεὶ ἀπὸ Δαρδανίας φέρονται αἱ αὐλητρίδες.

v. 1372. δᾲς: schol. V. ταύτῃ δὲ (αὐτῇ) παρὰ τοῦ γέροντος εἴληφε τὰς

ΒΔΕΛΥΚΛΕΩΝ.

δᾴς ἥδε;

ΦΙΛΟΚΛΕΩΝ.

δᾴς δῆτ'. οὐχ ὁρᾷς ἐστιγμένην;

ΒΔΕΛΥΚΛΕΩΝ.

τί δὲ τὸ μέλαν τοῦτ' ἐστὶν αὐτῆς τοὺν μέσῳ;

ΦΙΛΟΚΛΕΩΝ.

ἡ πίττα δήπου καομένης ἐξέρχεται.

ΒΔΕΛΥΚΛΕΩΝ.

ὁ δ' ὄπισθεν οὐχὶ πρωκτός ἐστιν οὑτοσί;

ΦΙΛΟΚΛΕΩΝ.

ὄζος μὲν οὖν τῆς δᾳδὸς οὗτος ἐξέχει.

ΒΔΕΛΥΚΛΕΩΝ.

τί λέγεις σύ; ποῖος ὄζος; οὐκ εἶ δεῦρο σύ;

ΦΙΛΟΚΛΕΩΝ.

ἆ, ἆ, τί μέλλεις δρᾶν;

ΒΔΕΛΥΚΛΕΩΝ.

ἄγειν ταύτην λαβὼν
ἀφελόμενός σε καὶ νομίσας σ' εἶναι σαπρὸν
κοὐδὲν δύνασθαι δρᾶν.

ΦΙΛΟΚΛΕΩΝ.

ἄκουσόν νυν ἐμοῦ.
Ὀλυμπίασιν ἡνίκ' ἐθεώρουν ἐγώ,

v. 1374. τοὺν V. Suid. s. v. δαΐς. αὐτῆς om. V.
v. 1380. νομίσας σ' εἶναι σαπρὸν Hirschig. Bergk. ed. II. νομίσας εἶναι vulgo.
v. 1382. Ὀλυμπιᾶσιν R. Ὀλυμπίασιν Ven. sec. Cob. Bekk. Dind. Hirsch.

δᾷδας. Supra enim v. 1361 senex dixerat: στῆθι τάσδε τὰς δετὰς λαβοῦσ', ut nunc posset ista ratione iocari. — τοῖν θεοῖν ad mysteria v. 1363 respicere videtur.

v. 1373. ἐστιγμένην: schol. ἐζωγραφημένην. ἔγραφον γὰρ καὶ ἐκόσμουν τὰς λαμπάδας: — simul διερρηγμένην περὶ τοῦ γυναικείου αἰδοίου (περὶ τὸ γ. α.).

v. 1374. μέλαν: schol. περὶ τοῦ γυναικείου αἰδοίου ἐρωτᾷ τετριχωμένου.

v. 1375. πίττα: schol. ἐπεὶ καὶ αἱ δᾷδες καόμεναι πίτταν ἀποτελοῦσιν.

v. 1377. ὄζος: schol. (κλάδος, ἅμα καὶ) παρὰ τὸ ὀδωδέναι. Vox Homeri maxime est et tragicorum.

v. 1378. οὐκ εἶ: haec ad tibicinam.

v. 1382. Schol. V. ἄρχεται κατὰ

Ἐφουδίων ἐμαχέσατ' Ἀσκώνδᾳ καλῶς,
ἤδη γέρων ὤν· εἶτα τῇ πυγμῇ θενὼν
ὁ πρεσβύτερος κατέβαλε τὸν νεώτερον.
πρὸς ταῦτα τηροῦ μὴ λάβῃς ὑπώπια.

ΒΔΕΛΥΚΛΕΩΝ.

νὴ τὸν Δί' ἐξέμαθές γε τὴν Ὀλυμπίαν.

ΑΡΤΟΠΩΛΙΣ.

ἴθι μοι παράστηθ', ἀντιβολῶ πρὸς τῶν θεῶν.
ὁδὶ γὰρ ἀνήρ ἐστιν ὅς μ' ἀπώλεσεν
τῇ δᾳδὶ παίων, κἀξέβαλεν ἐντευθενὶ
ἄρτους δέκ' ὀβολῶν κἀπιθήκην τέτταρας.

Bergk. Ὀλυμπιάσι γὰρ vulgo. correxit Elmsl. Ach. 178. prob. Engero Lys. pr. XXI.
v. 1384. θένων vulgo. θενὼν Dind. Bergk. cf. Eq. 640. Av. 1613. Lys. 364. Ran. 855 (ubique Bergk. θένων).
v. 1385. κατέβαλλε R. κἀτέβαλε vulgo.
v. 1386. ὑπώπιον V. ὑπώπια vulgo.
v. 1389. ἀνήρ ἐστιν ὅς μ' R. V. Γ. ά. Bekk. Dind. Hirschig. Bergk. ἐστιν ὅς μ' ἀνήρ vulgo.
v. 1391. δέκα βαλὼν R. δέκ' ὀβολῶν vulgo.
τέτταρας vulgo, τεττάρων Cob. Mnem. praeeunte Dobraeo, ut fit persaepe; probavit Bergk. ed. II.

τὰ προστάγματα (v. 1190 sqq.) τοῦ υἱοῦ σοφίζεσθαι. — Ὀλυμπίασιν: νῦν προπαροξύνεται. λέγει γὰρ περὶ τοῦ τόπου. Eadem forma Lysistr. 1131. Ad seq. v. comp. Bergk. Rel. C. p. 414.

v. 1386. ὑπώπια: schol. τὰ εἰς τὴν ὄψιν πλήγματα ἐνταῦθα. εἴρηται δὲ ἐν ἄλλοις ἀκριβέστερον, cf. Acharn. 551. Pac. 541. Eubuli lepidissimos versus ap. Ath. I, 36 b. Mein. C. III p. 248 sq.

v. 1387. ἐξέμαθες: schol. R. V. ἐπεὶ παρῄνεσεν αὐτῷ ὁ υἱὸς πρότερον διηγηματικὸν εἶναι.

v. 1388. Mulier adit panaria, pessime habita a Philocleone. En adest tempus fabularum Aesopicarum, de quo supra filius v. 1258 sqq. Similem scenam Nostrum Γήρᾳ fabula exhibuisse monuit Bergk. ap. M. C. II p. 996.

— παράστηθ': tanquam testis. Ad filium hoc.

v. 1391. κἀπιθήκην: schol. τοὺς ἔξωθεν τοῦ φορτίου προσθήκην ὄντας. — ἐπιθήκην Flor. Chr. additamentum, mantissam, superpondium explicat. ἄρτους δέκ' ὀβολῶν utrum decem fuerint, singuli unius oboli, an numerus non definitus, ambigi licet. Cobeti sive potius Dobraei τεττάρων hoc posterius iubet subaudiri, vulgata τέτταρας prius dictum.

ΒΔΕΛΥΚΛΕΩΝ.

ὁρᾷς ἃ δέδρακας; πράγματ' αὖ δεῖ καὶ δίκας
ἔχειν διὰ τὸν σὸν οἶνον.

ΦΙΛΟΚΛΕΩΝ.

οὐδαμῶς γ', ἐπεὶ
λόγοι διαλλάξουσιν αὐτὰ δεξιοί·
ὥστ' οἶδ' ὁτιὴ ταύτῃ διαλλαχθήσομαι.

ΑΡΤΟΠΩΛΙΣ.

οὔ τοι μὰ τὼ θεὼ καταπροίξει Μυρτίας,
τῆς Ἀγκυλίωνος θυγατέρος καὶ Σωστράτης,
οὕτω διαφθείρας ἐμοῦ τὰ φορτία.

ΦΙΛΟΚΛΕΩΝ.

ἄκουσον ὦ γύναι· λόγον σοι βούλομαι
λέξαι χαρίεντα.

ΑΡΤΟΠΩΛΙΣ.

μὰ Δία μή μοί γ' ὦ μέλε.

v. 1392. ὁρᾷς ἃ δέδρακας. πράγματ' οὖν δεῖ — Reisk.
v. 1400. μὰ δί' μήμοιγ' Ven. s. Cob. Ald. μή μοί γ' Iunt. Dind. Bergk. μὴ 'μοίγ' Bekk. Hirsch. cf. ad v. 1179.

v. 1394. λόγοι: schol. μιμεῖται τὰ εἰρημένα ὑπὸ τοῦ υἱοῦ, v. supra v. 1258.

v. 1396. μὰ τὼ θεὼ: formula iurandi feminarum propria, quare potissimum in Lysistrata, Thesmophoriazusis, Ecclesiazusis occurrit; e. g. Lys. 51. 112. 148. ναὶ τὼ σιὼ Lys. 81. (Reis. synt. crit. p. 18) 452. 682. 731. Thesm. 383. 566. ὦ πολυτιμήτω θεώ Mnesilochus tanquam mulier 594. 718. 875. 897. 916. Eccles. 155. 156. 158 (μὰ Δί' ἀλλ' ἀνὴρ ὢν τὼ θεὼ κατώμοσας). 532. Praeterea tantum in Plut. 1006 superest.

v. 1397. Σωστράτης nomen saepius exstat, Nub. 678, ubi Sostratus quidam λίαν ἀσελγὴς καὶ θηλυδρίας carpitur, Thesm. 374. Eccles. 41. Reliqua nomina ignota, sed obscoenus nominis Μυρτία sensus explicatur versu Lys. 1004. Ἀγκυλίων formam moresne viri significet, parum liquet.

— θυγατέρος, sec. schol. οὐκ Ἀττικῶς ἀλλ' Ἰωνικῶς. θυγατρὸς supra v. 573. cf. Krügeri Gr. Gr. II §. 21.

v. 1398. τὰ φορτία = τοὺς ἄρτους item infra v. 1407.

v. 1400. ὦ μέλε: in fine versuum ponitur Nub. 1192. 1338. Eq. 671. Pac. 259. 884. Av. 1216. 1360. Lys. 157. Thesm. 615. Eccles. 520; at in medio versu constanter dictum reperio ὦ μέλ'.

ΦΙΛΟΚΛΕΩΝ.

Αἴσωπον ἀπὸ δείπνου βαδίζονθ' ἑσπέρας
θρασεῖα καὶ μεθύση τις ὑλάκτει κύων.
κἄπειτ' ἐκεῖνος εἶπεν· ὦ κύον, κύον,
εἰ νὴ Δί' ἀντὶ τῆς κακῆς γλώττης ποθὲν
πυροὺς πρίαιο, σωφρονεῖν ἄν μοι δοκεῖς.

ΑΡΤΟΠΩΛΙΣ.

καὶ καταγελᾷς μου; προσκαλοῦμαί σ', ὅστις εἶ,
πρὸς τοὺς ἀγορανόμους βλάβης τῶν φορτίων,
κλητῆρ' ἔχουσα Χαιρεφῶντα τουτονί.

v. 1401. Αἴσωπον proponebat Bergk. ἄσωπον V. s. Cob.
v. 1402. ὑλακτεῖ V. s. Cob.
v. 1405. δοκεῖς R. V. Ald. Iunt. Kust. Inv. Bekk. Hirschig. δοκοῖς B. Δ. Suid. s. v. Αἴσωπος (δοκῆς C. Suid. s. v. μεθύση) Brunck. Dind. Bergk. — Flor. Chr. μοι 'δόκεις, δοκοῖς etiam Bentl. et, ut vid., Porson. μοὐδόκεις proponebat Bergk., quod dici non potest, praecedente optativo. Sanissimum est δοκεῖς, nam σωφρονεῖν ἂν δοκεῖς est σωφρονοίης ἄν, cf. Cob. V. L. p. 92.

v. 1402. μεθύση: μέθυσος et μεθύση de muliere temulenta dici solere testes sunt Pollux VI, 25. II, 18. Phrynichus Bekkeri p. 51, 26. Phryn. Lobeck. p. 151. Cf. Nub. 555. Mein. C. IV p. 89. Bergk. Rel. C. p. 410.

v. 1405. πυρούς: scil. ut panibus pinsendis damnum resarcias. Vetat igitur panariam rixari domumque eam ablegat.

v. 1406. ὅστις εἶ: licet fabulas narres. Exempla collegit Hanov. Ex. cr. p. 144. De agoranomis exposuit Bergk. Rel. C. p. 17. Schol. tantum explicat: τοὺς ἐπισκοποῦντας τὰ τῆς πόλεως ὤνια καὶ διοικοῦντας αὐτά, ὡς ἐν 'Αχαρνεῦσιν (v. 728). Harpocr. s. v. κατὰ τὴν ἀγορὰν ἀψευδεῖν p. 107 B. Θεόφραστος γοῦν ἐν τοῖς περὶ νόμων φησὶ δυοῖν τούτων ἐπιμελεῖσθαι τοὺς ἀγορανόμους τῆς τε ἐν ἀγορᾷ εὐκοσμίας καὶ τοῦ ἀψευδεῖν μὴ μόνον τοὺς πιπράσκοντας ἀλλὰ καὶ τοὺς ὠνουμένους. Idem s. v. ἀγορανόμοι: οἱ τὰ κατὰ τὴν ἀγορὰν ὤνια διοικοῦντες ἄρχοντες. — 'Αριστοτέλης δ' ἐν 'Αθηναίων πολιτείᾳ (Muelleri fragm. hist. II p. 119 sq.) κληροῦσθαί φησι ε' μὲν εἰς Πειραιᾶ ε' δὲ εἰς ἄστυ. Numerum tuetur Boeckh. C. I. I p. 337 B. Praeterea cf. Boeckh. Staatsh. I p. 52. Schoem. Att. Proc. p. 89 sqq. Antiq. p. 247. De βλάβης δίκῃ eund. Att. Proc. p. 477 sq.

v. 1408. κλητῆρ': nam, ut Eubulus ait l. l. ὁ δ' ὄγδοος (κρατὴρ) κλητῆρος. Schol. τὸν εἰς τὸ δικαστήριον καλοῦντα ὑπηρέτην. Lexicographos laudat Schoem. Att. Proc. p. 576.

Χαιρεφῶντα δὲ τὸν πύξινον (ὠχρὸν) Σωκράτους ἑταῖρον. Huius maxime in Nubibus, bis etiam in Avibus memi-

ΦΙΛΟΚΛΕΩΝ.

μὰ Δί' ἀλλ' ἄκουσον, ἤν τί σοι δόξω λέγειν.
Λᾶσός ποτ' ἀντεδίδασκε καὶ Σιμωνίδης.
ἔπειθ' ὁ Λᾶσος εἶπεν, ὀλίγον μοι μέλει.

ΑΡΤΟΠΩΛΙΣ.

ἄληθες, οὗτος;

ΦΙΛΟΚΛΕΩΝ.

καὶ σὺ δή μοι Χαιρεφῶν
γυναικὶ κλητεύων ἔοικας θαψίνῃ,

v. 1412. Βδελ. ἢ θερ. R. omisso nom. Φιλ., Βδελ. Ald. Iunt. Kust. 'Αρτόπωλις Brunck., item Φιλοκλ. dederunt Reis. et Brunck.

v. 1413. κλητεύειν vulgo. κλητεύων Dobraeus bene, quum in pallorem Chaerephon rideatur, non mulier; et Bergk. ap. M. C. II p. 1105. Non tamen post κλητεύων interpungendum cum Bergkio, quum γυναικὶ ad θαψίνῃ pertineat.
— ἐοικὼς R. V. Suid. s. v. θαψίνη vulgo. correxit Brunckius tacite, sed Reiskio auctore.

nit. Hic vero testis citatur sobrius et pallidus contra reum temulentum vinoque rubicundum.

τουτονί: aut secum ducit hominem aut spectatorum aliquem alloquitur.

v. 1410. Λᾶσος: 'Ερμιονεὺς μελοποιός. De quo peculiarem dissertationem edidit Schneidewinus Gott. 1842. Simonidis Noster etiam in Nubibus, Pace, Avibus mentionem fecit. Vtriusque nomen quum illis temporibus praeclarum fuerit, Philocleo exordio utitur honesto, quo mulier attendat animum, acriusque derideatur verbis ὀλίγον μοι μέλει. His enim significat: Nihil moror, quod a te in iudicium vocor.

v. 1412. ἄληθες; itane? Tune moraris nihil? Iam videamus. cf. ad v. 1223. Enger. Lys. 433. His autem verbis discedit mulier panaria. Subsequitur Chaerephontis persona, quam etiam discedentem cavillationibus prosequitur.

v. 1413. θαψίνῃ: schol. ὠχρᾷ, ὡς οἱ κεχρισμένοι θάψῳ. εἰσήγαγε δὲ Εὐριπίδης τὴν 'Ινὼ ὠχρὰν ὑπὸ τῆς κακοπαθείας. cf. Valcken. Diatr. p. 180. Inonis fabulam notissimam narrant Apollodor. III, 4, 3, 5 sqq. Ovid. Met. IV, 421 sqq. Hygin. fab. 2. cf. Nauck. tr. fr. p. 383 sqq. Euripides autem eam κρεμαμένην et ὠχρὰν fecit: ipseque una carpitur. Tragoediam miseriae et lamentationum plenissimam fuisse docet vers. Acharn. 434, quo versu panni Telephi, qui uni placent Dicaeopolidi, inter Inonis iacere dicuntur.

πρὸς ποδῶν: schol. ἀντὶ τοῦ ὑπὸ Εὐριπίδου ἐκ τῶν ποδῶν ἡ 'Ινὼ κρέμαται. Recte; sed ambiguitatem verborum inesse non negabis. Nam quid vetat aut poetam aut histrionom πρὸς ποδῶν cum Εὐριπίδου pronunciando

Ἰνοῖ κρεμαμένῃ πρὸς ποδῶν Εὐριπίδου.

ΒΔΕΛΥΚΛΕΩΝ.

ὁδί τις ἕτερος, ὡς ἔοικεν, ἔρχεται
καλούμενός σε· τόν γέ τοι κλητῆρ᾽ ἔχει.

ΚΑΤΗΓΟΡΟΣ.

οἴμοι κακοδαίμων. προσκαλοῦμαί σ᾽ ὦ γέρον
ὕβρεως.

ΒΔΕΛΥΚΛΕΩΝ.

ὕβρεως; μὴ μὴ καλέσῃ, πρὸς τῶν θεῶν.
ἐγὼ γὰρ ὑπὲρ αὐτοῦ δίκην δίδωμί σοι,
ἣν ἂν σὺ τάξῃς, καὶ χάριν προσείσομαι.

ΦΙΛΟΚΛΕΩΝ.

ἐγὼ μὲν οὖν αὐτῷ διαλλαχθήσομαι

v. 1415. Θερ. R. Θε. Ald. Iunt. Kust. Θεσμ. Bergl. Correxit Brunckius.

v. 1417. Κατηγόρου nomen restituit Brunckius, delevit Euripidis, quod in C. praefixum est, item in Ald. Iunt. Kust. Κατ ubique R.
— ὤμοι R. Ald. Iunt. Kust. οἴμοι Brunck. rell. (ᾦμοι Crat. Iunt 1540.)

v. 1418. ὕβρεως vulgo. ὕβρεος Koen. ad Greg. Cor. p. 402. Melius ὕβρεος Dind. in Eubuli fragm. ap. Ath. I, 36 b. Quod quum concedi non debeat nisi metro flagitante, h. l. vulgatam exhibui. Post dimetrum anapaesticum constanter spondeum tertia sede reperiri, monuit Enger. Lys. pr. XXIII. cf. Pors. ad. Av. 813.
— καλέσῃ, emendationem Reiskii suam fecit Hirschig. καλέσῃς R. V. vulgo.

v. 1420. προσείσομαι R. V. B. Δ. Scal. Reisk. Brunck. Inv. Bekk. Hirsch. προείσομαι vulgo. πρὸς εἴσομαι Dind. Bergk. — cf. Platon. Apol. p. 20 a; similiter Demosth. 8, p. 95 προσοφλισκάνειν αἰσχύνην. Soph. O. R. 232 χάρις προσκείσεται.

v. 1421. διαλεχθήσομαι R.

coniungere? Euripidemque una cum Chaerephonte ὠχρὸν appellari? — Ad θαψίνῃ quoque scholiastarum unus annotavit, alludere Comicum ad θάπτεσθαι, quod propter Inonem suspensam certum est.

v. 1415. τὸν κλητῆρ᾽: ut modo panaria secum Chaerephontem. Schol. (παραγίνεταί) τις ἀνὴρ Εὐριπίδης (ὠνομασμένος, κατηγορῶν τοῦ Φιλ. ὕβρεως καὶ κατήγορον ἐπαγόμενος). Quod commentum est scholiastae.

v. 1418. μὴ μή: cf. Herm. Vig. p. 453. Mein. C. III p. 211. 438.

ἑκών· ὁμολογῶ γὰρ πατάξαι καὶ βαλεῖν.
ἀλλ' ἐλθὲ δευρί· πότερον ἐπιτρέπεις ἐμοί,
ὅ τι χρή μ' ἀποτίσαντ' ἀργύριον τοῦ πράγματος,
εἶναι φίλον τὸ λοιπόν, ἢ σύ μοι φράσεις;

ΚΑΤΗΓΟΡΟΣ.

σὺ λέγε. δικῶν γὰρ οὐ δέομ' οὐδὲ πραγμάτων.

ΦΙΛΟΚΛΕΩΝ.

ἀνὴρ Συβαρίτης ἐξέπεσεν ἐξ ἅρματος,
καί πως κατεάγη τῆς κεφαλῆς μέγα σφόδρα·
ἐτύγχανεν γὰρ οὐ τρίβων ὢν ἱππικῆς.
κἄπειτ' ἐπιστὰς εἶπ' ἀνὴρ αὐτῷ φίλος·
ἔρδοι τις ἣν ἕκαστος εἰδείη τέχνην.

v. 1423. δευρὶ πρότερον· R. V. vulgo. δευρί· πότερον, quod Bentleius coniecit, suum fecit Hirschig., probatus C. F. Hermanno; rec. Bergk. ed. II.

v. 1424. τραύματός, quod Reiskius coniecerat, exhibet Δ. — ἀποτήσαντ' R. Iunt. correxit Frob.

v. 1426. δέομαι οὐδὲ V. sec. C. id. v. 1428. μεγάλ' σφόδρα. — δέομαι καὶ Lenting.

v. 1429. τρίβων ὢν vulgo. τρίβων τῆς Brunckius, vitium vitio sanans, ea de re notatus a Porsono.

v. 1430. εἶπεν Ald. εἶπ' Iunt. vulgo.

v. 1431. ἔρδοι nunc vulgo. ἕρδοι Ald. Iunt. Kust. Bekk. Hirsch. cf. Elmsl. Med. 1269. Ach. 178. Reis. Oed. Col. Comm. p. 111. Valck. Diatr. p. 76. Stratonicus ap. Athen. VIII 351 e. ἕκαστος ἂν Brunckius male. cf. Fritzsch. Babylon. p. 14.

v. 1422. πατάξαι: vid. ad v. 1254.

v. 1427. Συβαρίτης, vid. ad v. 1259.

v. 1428. τῆς κεφαλῆς: Thom. Mag. s. v. κατεαγέναι p. 192, 15 ἰστέον δὲ ὅτι κατέαγα τῆς κεφαλῆς οἱ Ἀττικοὶ λέγουσιν, οὐ τὴν κεφαλήν. Genet., quem vocant, partitivus. Defendit Elmslei. Acharn. 1167. Cf. Krügeri Gr. Gr. §. 47, 15. 6.

v. 1429. ἱππικῆς: articulum omissum defendit Porson. Hecub. 788. οὐ τρίβων = οὐκ ἔμπειρος, Nub. 869. — Eur. Med. 686. Cyclop. 518 laudat Bergl.

v. 1431. ἔρδοι: schol. καὶ ταῦτα δὲ ἐν ταῖς παροιμίαις φέρεται. Quam quisque norit artem, in hac se exerceat. (Cic. Tusc. 1, 18). cf. Hor. Ep. 1, 14, 44. Propert. 2, 1, 46.

οὕτω δὲ καὶ σὺ παράτρεχ' εἰς τὰ Πιττάλου.

ΒΔΕΛΥΚΛΕΩΝ.

ὅμοιά σου καὶ ταῦτα τοῖς ἄλλοις τρόποις.

ΚΑΤΗΓΟΡΟΣ.

ἀλλ' οὖν σὺ μέμνησ', αὐτὸς ἀπεκρίνατο.

ΦΙΛΟΚΛΕΩΝ.

ἄκουε, μὴ φεῦγ'. ἐν Συβάρει γυνή ποτε
κατέαξ' ἐχῖνον·

ΚΑΤΗΓΟΡΟΣ.

ταῦτ' ἐγὼ μαρτύρομαι.

ΦΙΛΟΚΛΕΩΝ.

οὑχῖνος οὖν ἔχων τιν' ἐπεμαρτύρατο.
εἶθ' ἡ Συβαρῖτις εἶπεν, εἰ ναὶ τὰν κόραν
τὴν μαρτυρίαν ταύτην ἐάσας ἐν τάχει
ἐπίδεσμον ἐπρίω, νοῦν ἂν εἶχες πλείονα.

v. 1432. ὡς τοὺς Π. proponeb. Elmsl. Ach. 1222. — εἰς τοῦ Π. Scal. Fl. Chr.

v. 1433. σου V. vulgo. σοι R. Iunt. Hirschig.

v. 1434. ἀπεκρίνατο R. V. C. ἀπεκρίνατο Bekk. Dind. Hirschig. Bergk. οἵ' ἀπεκρ. Brunck. 'ὰν ἀπ. Ald. Iunt. Kust. ἂν ἀπεκρ. Iunt. 1540.

v. 1437. ἔχιν pro ἔχων Reiskius; lusisse enim Comicum verbis ἐχῖνος et ἔχις.

v. 1432. εἰς τὰ Πιττάλου: schol. ἰατροῦ, θεραπευθησόμενος τὰς πληγάς. Ach. 1032 πρὸς τοὺς (al. τοῦ) Πιττάλου, ubi schol. λείπει μαθητάς. Ach. 1222, ubi Elmsl. εἰς τοῦ Πιττάλου.

v. 1433. ὅμοια: schol. ὁ Βδελυκλέων ταῦτά φησι πρὸς τὸν κατήγορον. Immo ad filium, quo eum simul et reprehendat et excuset.

v. 1434. μέμνησ': ad testem haec. αὐτὸς Philocleo est.

v. 1436. ἐχῖνον: χύτρας εἶδος, cf. Proleg. p. 132 sqq. Comparat vero senex echinum fractum cum accusatore vulnerato, idemque iterum suadet, ut potius medelam quaerat vulneri quam accuset. Etiam echinus, ut par est, testem affert, ad τιν' igitur κλητῆρα subaudiendum.

v. 1438. ναὶ τὰν κόραν: schol. δωρίζει ἐπίτηδες. [(τοῖς δὲ περὶ Σικελίαν τὸ κατὰ Κόρης ὀμνύναι ἐνεφιλοχώρει)]. Senex haec cum irrisione pronunciat, vel ipsum Dorismum carpens.

v. 1440. ἐπίδεσμον = τὸν ἐπὶ τῇ πληγῇ δεσμόν. Eodem igitur haec fabula spectat, quo prior: si laesus fueris, fac medicum consulas, mitte thesmothetam et iudicium.

ΚΑΤΗΓΟΡΟΣ.
ὕβριζ', ἕως ἂν τὴν δίκην ἄρχων καλῇ.
ΒΔΕΛΥΚΛΕΩΝ.
οὔ τοι μὰ τὴν Δήμητρ' ἔτ' ἐνταυθὶ μενεῖς,
ἀλλ' ἀράμενος εἴσω σε —
ΦΙΛΟΚΛΕΩΝ.
τί ποιεῖς;
ΒΔΕΛΥΚΛΕΩΝ.
ὅ τι ποιῶ;
εἴσω φέρω σ' ἐντεῦθεν· εἰ δὲ μή, τάχα
κλητῆρες ἐπιλείψουσι τοὺς καλουμένους.
ΦΙΛΟΚΛΕΩΝ.
Αἴσωπον οἱ Δελφοί ποτ' —
ΒΔΕΛΥΚΛΕΩΝ.
ὀλίγον μοι μέλει.

v. 1441. ἄρχων R. V. vulgo. ὥρχων Brunck. ἅρχων Dind.

v. 1442. ἐνταυθοῖ R. V. vulgo. correxit Dind. recep. Hirsch. ἐνταυθοῖ Pors. ad Thesm. 233.

v. 1443. οἴσω σε R. V. vulgo. ἔγωγε B. Δ. Brunck. Both. ἐγώ σε Dind. εἴσω σε Reis. C. p. 317, quam coniect. etiam Dobr. agnoscit. ἀράμενός γε B. Δ. et edd. aliquot vetustiores monente Reisigio. (Crat. Ald.)

v. 1445. ἐπικλητῆρες λείψουσι V.

v. 1441. ἅρχων: cf. supra v. 305 καθίσῃ et Proleg. p. 115 sqq. Ad καλῇ pro καλέσῃ cf. Elmsl. Med. p. 135, v. 310.

v. 1442. οὔ τοι: versus simillimi Nub. 812. Thesm. 225, ubi vid. Enger. Ad ἐνταυθί cf. Elmsl. Ach. 152.

v. 1445. κλητῆρες: schol. ἐπιλείψουσι μάρτυρες τοὺς κατηγοροῦντας.

v. 1446. De Aesopo narrationem pluribus scholiasta exponit ad h. v. et Pac. 129. Sed quum fabulae, quas adhuc narraverat, rei egregie conveniant, hanc quoque non sine idonea ratione narrari apparet. Itaque senex opinor, dum sublimis intro aufertur a filio (quod inde a verbo ἀράμενος fit), et se Trygaei instar auras perequitare praedicat et vitae suae timet, ne deiiciatur a filio ut miser ille Aesopus a Delphis de rupe deiectus est. Tum ea, quibus Bdelycleo interpellat fabulam: οἴμ' ὡς ἀπολῶ σ' αὐτοῖσι τοῖσι κανθάροις, maxime verbum ἀπολῶ, duplicem explicandi rationem exposcunt neque carent ambiguitate. Et continuant et finiunt fabulam.

v. 1446. ὀλίγον μοι μέλει repetit

ΦΙΛΟΚΛΕΩΝ.

φιάλην ἐπῃτιῶντο κλέψαι τοῦ θεοῦ.
ὁ δ' ἔλεξεν αὐτοῖς, ὡς ὁ κάνθαρός ποτε —

ΒΔΕΛΥΚΛΕΩΝ.

οἴμ' ὡς ἀπολῶ σ' αὐτοῖσι τοῖσι κανθάροις.

v. 1447. Philocleonis nomen om. Ald. Iunt.
v. 1449. ἀπολεῖς αὐτοῖσι τοῖσι R. V. vulgo. ἀπολῶ σ' Reiskius (Elmsl. Eur. Med. p. 102 v. 160.), recep. Dind. Hirsch. Bergk. — Aut ἀπολῶ σ' aut ἀπολεῖς μ' scribendum. (αὐτοῖσι κανθάροις Iunt. 1540.)

festive v. 1411, ut supra v. 989 versum 959 κιθαρίζειν etc.

v. 1447. ἐπῃτιῶντο pro ᾐτιῶντο (αἰτιᾶσθαι saepius apud Nostrum occurrit), cf. Valcken. Phoen. 632.

ΧΟΡΟΣ.

Ζηλῶ γε τῆς εὐτυχίας, στρ.
τὸν πρέσβυν, οἷ μετέστη

v. 1450. γε R. V. sec. Cob. (σε V. sec. Bekk. Iunt. Ald.) σε schol. (om. Suid. s. v. οἷ.) Kust. Pors. γε Dind. Bekk. Hirsch. Bergk. probavit Dobraeus.

v. 1451. μετέστη vulgo. μέτεστι B. C. Δ. μετάστης (μετέστης? praecedente σε) Suid. s. v. ζηλῶ (cod. Oxon.). ὃς μετέστης aut μετέστησας, „si sermo est ad Bdelycleonem“ Reisk.

v. 1450. Carmen parabaticum, de quo dixi Proleg. p. 91. Laudes canit et senis, quod tandem meliori vivendi ratione moribusque utatur sane quam humanioribus, inprimis vero filii, quod patrem a pristinae vitae duritie abduxerit. — Itaque chorus iudicum vitam iudicialem damnat: sui ipsius, quis sit, obliviscitur. Eandem sensus mutationem prodit Acharnensium, Nubium, Pacis chorus. — Metrum, paucis versibus, quorum lectio non satis constat, exceptis simplex est; dimetri sunt diiambico-choriambici. cf. Rossb. Metr. p. 538. Enger. de resp. p. 10. 13. 15. Bis pro diiambo ditrochaeus exstat, v. 1458 φύσεος ἣν ἔχοι τις ἀεὶ et 1461 μετεβάλοντο τοὺς τρόπους. Hinc partes chori constituerim aut quattuor aut quinque, 1. ζηλῶ — μετέστη; 2. ξηρῶν — πεσεῖται; 3. ἐπὶ — ἐθέλοι; 4. τὸ γὰρ — ἀεὶ (has duas etiam coniunctim); 5. καίτοι — τρόπους. Diiambus pervarias formas habet: ⏓ ⏓⏑ ⏓ —; tum choriambum in fine carminis excipit creticus (ἐξάσημος).

v. 1450. ζηλῶ: Ach. 1007 ζηλῶ σε τῆς εὐβουλίας. Eq. 837 ζηλῶ σε τῆς εὐγλωττίας. Thesm. 175 οὐ ζηλῶ σε τῆς παιδεύσεως. — μετέστη: cf. Pl. 365 ὡς πολὺ μεθέστηχ' ὧν πρότερον εἶχεν τρόπων (Bergl.).

ξηρῶν τρόπων καὶ βιοτῆς·
ἕτερα δὲ νῦν ἀντιμαθών,
ἦ μέγα τι μεταπεσεῖται
'πὶ τὸ τρυφερὸν καὶ μαλακόν.
τάχα δ' ἂν ἴσως οὐκ ἐθέλοι.
τὸ γὰρ ἀποστῆναι χαλεπὸν
φύσεος, ἣν ἔχει τις ἀεί.
καίτοι πολλοὶ ταῦτ' ἔπαθον·
ξυνόντες γνώμαις ἑτέρων
μετεβάλοντο τοὺς τρόπους.
πολλοῦ δ' ἐπαίνου παρ' ἐμοὶ ἀντ.
καὶ τοῖσιν εὖ φρονοῦσι
τυχὼν ἄπεισιν διὰ τὴν

v. 1452. ξηρῶν R. V. vulgo. σκληρῶν Hirschig., probatus C. F. Hermanno. At ξηρός, aridus i. e. sobrius, de sene avaro atque esuriente magis arridet.

v. 1454. μεγάτι V. sec. Cob. μέγα πείσεται R. μεταπείσεται V. sec. Bekk. μέγα τι πείσεται C. μεταπείσεται Δ. ἦ μεταπείσετ' ἐπὶ Ald. Iunt. Kust. ἦ μέγα τι πείσεται | τρυφερόν τε καὶ μαλακόν Brunck. ἦ μ. π. τι | ἐπὶ τὸ τρυφῶν καὶ μαλακόν Dind. ἦ μ. τι π. | ἐπίτρυφον κ. μ. Bekk. ἦ μέτα τι πείσεται 'πὶ | τό τε τρυφερὸν κ. μ. Reis. C. p. 211. ἦ μέγα, μέγα τι πείσετ' | ἔτι τρυφερὸν κ. μ. Hotib. p. 111. Bekkerum sequitur Hirschig. ἦ μ. τι μεταπεσεῖται ἐπὶ τὸ τρυφᾶν καὶ μαλακόν Bergk. μεταπεσεῖτ' Bentleius. — ἔπειτα μέτα τι πείσεται 'πὶ τὸ τρυφῶν Enger. de resp. p. 13. Dobraeus: ἀντιμαθὼν ἤθη, μεταπεσεῖται | ἐπὶ τὸ τ. κ. μ. — Reisk. aut μεταβήσετ' aut μετανείσετ' aut μεταπεσεῖτ'. — ἐπιτρυφὸν R. ἐπὶ τὸ ῥυφᾶν καὶ V. ἐπὶ τὸ τρυφερὸν vulgo. Scripsi 'πὶ τὸ τρυφερὸν καὶ μαλακόν.

v. 1458. φύσεως R. V. B. C. Suid. s. v. ἀπόστηθι. φύσεος vulgo. — ἔχοι R. Dind. Bergk. ἔχει vulgo.

v. 1461. μετεβάλλοντο R. V. vulgo. μετεβάλοντο B. C. Δ. Hirschig. post Brunckium.

v. 1464. ἄπεισι R. V. sec. Cob. vulgo. ἄπεισιν Brunck., quod metro requiritur. (ἄπεισει Iunt. 1540.)

v. 1455. καὶ μαλακόν: schol. οἷον ἐπὶ τὸ τρυφᾶν μαλακῶς.

v. 1456. τάχα: cf. Herm. Vig. p. 447.

v. 1460. ξυνόντες γνώμαις: cf. Nub. 1404 γνώμαις δὲ λεπταῖς καὶ λόγοις ξύνειμι καὶ μερίμναις (Bergl.).

φιλοπατρίαν καὶ σοφίαν
ὁ παῖς ὁ Φιλοκλέωνος.
οὐδενὶ γὰρ οὕτως ἀγανῷ
ξυνεγενόμην, οὐδὲ τρόποις
ἐπεμάνην, οὐδ' ἐξεχύθην.
τί γὰρ ἐκεῖνος ἀντιλέγων
οὐ κρείττων ἦν, βουλόμενος
τὸν φύσαντα σεμνοτέροις
καταχοσμῆσαι πράγμασι;

v. 1466. ὁ παῖς ὁ Φ. R. V. C. Dind. Bekk. Hirsch. Bergk. παῖς ὁ Φιλ. vulgo. παῖς Φιλ. Brunck.
v. 1471. ὁ κρείττων R. οὐ vulgo.
v. 1472. τὸν φύσαντα R. V. Invern. Dind. Hirsch. Bergk. τοὺς φύσαντας antea vulgo.
v. 1473. γρ. καταχηλῆσαι varia lectio Veneti.

v. 1465. φιλοπατρίαν: schol. διὰ τὸ ὑπὲρ τῆς πατρίδος ἠγωνίσθαι ἢ τοῦ πατρός.

v. 1467. ἀγανῷ = ἱλαρῷ, καλῷ κἀγαθῷ. Homerum laudat schol. Il. Π, 164 ἀγανοῖς ἐπέεσσιν. Nota sunt Apollinis ἀγανὰ βέλεα, quibus enecat moribundos aut morituros.

v. 1469. ἐπεμάνην: cf. supra v. 744 ἐξεχύθην: effuse laetatus sum, cf. H. Steph. s. v. Apud comicos hoc sensu non amplius nunc quidem utitur.

v. 1472. τὸν φύσαντα: cothurno incedit chorus.

ΞΑΝΘΙΑΣ. ΦΙΛΟΚΛΕΩΝ. ΒΔΕΛΥΚΛΕΩΝ. ΧΟΡΟΣ.

ΞΑΝΘΙΑΣ.

Νὴ τὸν Διόνυσον, ἄπορά γ' ἡμῖν πράγματα
δαίμων τις εἰσκεκύκληκεν εἰς τὴν οἰκίαν.

v. 1474. Οἱ R. V. vulgo. correxit Brunckius.
v. 1474. τὰ πράγματα R. V. πράγματα vulgo.
v. 1475. εἰσκεκύκληκεν R. V. Suid. s. v. recepit Scal. Bergl. Elmsl. Ach.

v. 1474 sqq. Vltima haec scena parum cuipiam videatur cnm reliquis cohaerere atque addita solummodo esse ad tragicos quosdam carpendos cothurnumque omnino deridendum. Verum ut in plerisque fabulis superstitibus actio ad eum perducta est finem, ut nihil amplius dicas desiderari, ita in nostra quoque Comicus senem oblitum iudiciorum penitus esse voluit. Scena enim, quae antecedit, rixae atque altercationis plena est; litium, quas detestari senex coepit, nondum memoria evanuit; immo litibus eum, utut securus sit neque se angi patiatur, persequi cupiunt: eum dico, qui per totam aetatem et litem cuivis intendere et vocatos in iudicium damnare studuerat. Nunc vero furor hic iudicialis ita prorsus cessit paci hilari, ut ne verbo quidem ullo memoria eius prodatur. Prius intra cancellos toto die sitiebat, esuriebat, sedebat, nunc epulatur, potat, saltat; nunc is est, quem filius esse vult, iucundus, hilaris, festivus: civis est, non iudex, homo placidus, non sycophanta, pater familias denique, non hospes propriae domus. Iam vides opinor, quam sit ultima haec scena necessaria.

— ἄπορα πράγματα: ita Socrates Nub. 629 Strepsiadem vocat ἄνδρα ἄπορον. ib. 703 εἰς ἄπορον πέσῃς, = ἀμήχανον, ut Eq. 759 κἀκ τῶν ἀμηχάνων πόρους εὐμηχάνους πορίζων. Ceterum vox tragicis usitatissima.

v. 1475. εἰσκεκύκληκεν: εἰσήνεγκεν, εἰσήγαγεν. Acharn. 407 Dicaeopolis Euripidem evocans: ἀλλ' ἐκκυκλήθητι,

ὁ γὰρ γέρων ὡς ἔπιε διὰ πολλοῦ χρόνου
ἤκουσέ τ' αὐλοῦ, περιχαρὴς τῷ πράγματι
ὀρχούμενος τῆς νυκτὸς οὐδὲν παύσεται
τἀρχαῖ' ἐκεῖν' οἷς Θέσπις ἠγωνίζετο·

408. recc. antea εἰσκέκληκεν, ita B. εἰσκεκήκληκεν C. (ἐσεκύκληκεν Moschopulus Titzii p. 55.) εἰσκεκύλικεν, intro volutavit, prop. Reisk.
v. 1478. παύεται R. V. Suid. s. v. οὐδὲν ἧττον. defendit Reiskius post Bentleium, recep. Brunck. et recentiores omnes. παύσεται Ald. Iunt. Kust. et scholiasta.

tum v. 408 ille ἀλλ' ἐκκυκλήσομαι· καταβαίνειν δ' οὐ σχολή. ubi schol. ἐκκύκλημα λέγεται μηχάνημα ξύλινον τροχοὺς ἔχον, ὅπερ περιστρεφόμενον τὰ δοκοῦντα ἔνδον ὡς ἐν οἰκίᾳ πράττεσθαι καὶ τοῖς ἔξω ἐδείκνυε, λέγω δὴ τοῖς θεαταῖς. cf. Poll. IV, 128. Eustath. p. 976, 15. Eadem machina producitur Agatho Thesm. 96: οὗτος οὑκκυκλούμενος, qui v. 256 domum rediturus: εἴσω τις ὡς τάχιστά μ' εἰσκυκλησάτω. Hinc apparet, eccyclema tragicorum machinam fuisse, non comicorum, ut schol. Soph. Ai. 344. Aesch. Eum. 64. Choeph. 982 perspicue indicant; eamque a Comico derideri, quod Agathonem et Euripidem, poetas alioqui semper exagitatos, his machinis incedere facit. In contrariam sententiam Schneiderus Att. Th. p. 93 sqq. abiit. Cf. Casaub. ad Ath. VIII, 15 p. 627. Primi autem versus Xanthiae, idque poeta bellissime instituit, tragicis verbis et ipsi abundant, et quid nunc senex agat, indicant, i. e. prologi instar sunt tragoediae. Quare εἰσκεκύκληκεν.

v. 1478. τῆς νυκτός: per noctem quae imminet. De genet. vid. Krüg. Gr. Gr. I § 47, 2. 3. Quota tandem est diei hora? δείλη ὀψία, vespera ingruit, celerrime consumto tempore, quae poetarum est licentia. Nondum tamen noctis adest caligo: faces allatae essent opinor, quae festive tragoedum comissantem comitarentur. Legendum igitur duco παύσεται, licet contra Bentleii auctoritatem, ut sit: in multam noctem saltabit senex. Denique futuri formam tuentur, quae sequuntur futura ἀποδείξειν, διορχησόμενος.

v. 1479. τἀρχαῖ': neque enim aliter scit saltare utpote senex Μαραθωνομάχης. Compares nostratium saltationem, cui nomen est: Menuet, tanquam senectutis atque aetatis praeteritae signum. — De Thespide schol. ὁ κιθαρῳδός· οὐ γὰρ δὴ ὁ τραγικός. Sed vid. Müller. Rhein. Mus. V p. 335 sq. Welckeri Trilog. Nachtr. p. 247. 257. 274 et Griech. Tragoed. p. 16 sq. Fallitur scholiasta, quem Suid. s. v. exscripsit; nemo enim, quod sciam, veterum de Thespide citharoedo memoriae prodidit. Accedit, quod v. 1481 τοὺς τραγῳδοὺς τοὺς νῦν Thespidi opponit eosque κρόνους, i. e. μωρούς, λήρους, ἀναισθήτους increpat. Ad κρόνους cf. Bergk. Rel. Com. p. 191, qui Saturni nomen maxime stultitiae atque insipientiae notionem prae se ferre, ex ipso Comico docuit: cf. supra v. 652, ubi Κρονίδη, licet

καὶ τοὺς τραγῳδούς φησιν ἀποδείξειν κρόνους
τοὺς νῦν διορχησόμενος ὀλίγον ὕστερον.

ΦΙΛΟΚΛΕΩΝ.

τίς ἐπ' αὐλείοισι θύραις θάσσει;

ΞΑΝΘΙΑΣ.

τουτὶ καὶ δὴ χωρεῖ τὸ κακόν.

ΦΙΛΟΚΛΕΩΝ.

κλῇθρα χαλάσθω τάδε. καὶ δὴ γὰρ
σχήματος ἀρχὴ —

ΞΑΝΘΙΑΣ.

μᾶλλον δέ γ' ἴσως μανίας ἀρχή.

ΦΙΛΟΚΛΕΩΝ.

πλευρὰν λυγίσαντος ὑπὸ ῥύμης,

v. 1480. τρυγῳδούς Lenting.
v. 1481. τὸν νοῦν R. V. Suid. s. v. κρονικώτερα. vulgo. τοὺς νῦν Bentleius, recepit Brunckius, reliqui, probat Dobraeus, contra Reiskius τὸν νοῦν διορχησ. i. e. mentem exsultare.
— διορχησάμενος R. V. Δ. διορχησόμενος vulgo.
v. 1482. αὐλείοισι R. vulgo. αὐλείαισι V. αὐλείοισι etiam Pierson. ad Moerin p. 83.
v. 1483 sq. Οἰ. praef. in Ald. Iunt. Kust.
v. 1484. καὶ δὴ γὰρ σχήματος ἀρχὴ in Ald. Iunt. Kust. servo tributa, Philocleoni restituit Bentleius.
δὴ γὰρ R. V. Invern. reliqui. antea vulgo γὰρ δή. Valck. Phoen. 268.
v. 1487. ὑπὸ R. V. C. ὑπαὶ vulgo. Brunck. Porson. correxerunt. ῥώ-

Homericum sit, eadem notione utitur, Nub. 398 ὦ μωρὲ σὺ καὶ Κρονίων ὄζων (Saturnum olens), Nub. 929 Κρόνος ὢν = ἀρχαῖος, aus der Mode, Plut. 581 Κρονικαῖς λήμαις λημῶντες τὰς φρένας de mentis hebetudine vel lippitudine. Honesto tamen sensu Κρόνου nomen memoratur Eq. 561. Av. 468. 586. — Ceterum vid. Poll. II, 16 et Phryn. Bekk. p. 68, 21.

v. 1482. θάσσει: schol. ὀρχούμενος ὁ γέρων παρατραγικεύεται. — θάσσει comici non dicunt, Thesm. 889 Euripides propria Minerva loquitur: τί δὴ σὺ θάσσεις τάσδε τυμβήρεις ἕδρας. — Videtur autem hic quoque versus Euripidis esse.

v. 1483. τουτὶ τὸ κακόν: v. supra v. 1136.

v. 1484. κλῇθρα: Lys. 264 notione comica: saepius χαλᾶν active occurrit. Ad nostrum locum comp. Bergl. Eur. Hippol. 808. Helen. 1196. Iph. T. 1304. addo Soph. Antig. 1172.

v. 1487. λυγίσαντος: schol. συστρέ-

οἷον μυκτὴρυχμᾶται καὶ
σφόνδυλος ἀχεῖ·

ΞΑΝΘΙΑΣ.

πῖθ' ἐλλέβορον.

ΦΙΛΟΚΛΕΩΝ.

πλήσσει Φρύνιχος ὥς τις ἀλέκτωρ —

μης R. V. vulgo. ῥύμης Lob. Phryn. p. 404. recepit Dind. Hirschig. probavit Bergk. ὑπαὶ ῥύμαις, sub loris, Reiskius. ὑπαὶ vel ὑπὸ ῥύμης Dobr.
v. 1489. πῖθ' ἐλλ. R. V. ἐλλεβ. vulgo.
v. 1490. πτήσσει R. (πτήσει V.) Ael. V. H. 13, 17. vulgo. πλήσσει Bentl. Brunck. Invern. probavit Porson. Quamquam temporis praesentis formae desiderantur.

ψαντος, περιαγαγόντος. ἡ μεταφορὰ ἀπὸ τῶν παλαιόντων. Theocr. I, 97. cf. Mein. C. II p. 566. — ῥύμῃ, quod Lobeckio debetur, hoc loco non multum differt a vulgata ῥώμῃ, altero impetum, altera vim vigoremque significante; sed exstat simillimo Pacis versu 86 πτερύγων ῥύμῃ. cf. Av. 1182. Nub. 407. — Alia notione utitur ῥύμη (a ῥέω) Eccles. 4. cf. Ind. ap. M. C. V s. v.

v. 1488. μυκτὴρ: verbum tragicis usitatum; μυκτὴρ μυκᾶται, naris mugit, etiam Aeschyli cothurnum excedit. Non minus, quod proxime sequitur, σφόνδυλος ἀχεῖ: utrumque enim verbum tragicorum est, sed coniunctio comica. Praeterea ludit ambiguitate verborum σφόνδυλος, τράχηλος et σφονδύλη, blatta, Pac. 1077 ὡς ἡ σφονδύλη φεύγουσα πονηρότατον βδεῖ: itaque scholiasta recte: ἴσως αἰσχρόν τι πεποίηκε, scil. ventris crepitum emitto.

v. 1489. Scholiastae observationem, πῖθι de pharmacis sumendis, πίε de quotidianis potionibus dici solere recte Flor. Chr. hoc ipso versu refutavit, ad quem scholiasta contraria annotavit. — De Calliae fragmento, scholiastae laudato, vid. Mein. C. II p. 742. 708. Ind. V s. v. ἐλλέβορος.

v. 1490. πτήσσει Φρύνιχος: schol. παροιμία ἐπὶ τῶν κακόν τι πασχόντων, ἀπὸ Φρυνίχου τοῦ τραγικοῦ. ὑποκρινόμενον γὰρ αὐτὸν τὴν Μιλήτου ἅλωσιν οἱ Ἀθηναῖοι δακρύσαντες ἐξέβαλον δεδοικότα καὶ ὑποπτήσσοντα. Quam proprie de avibus dictum sit πτήσσειν, exemplis allatis docuit Bergler. ad v. Sed tamen Bentleii emendatio, a Brunckio, tum a Meinekio C. I p. 149 tacite recepta, πλήσσει magis placet: non enim galli est πτήσσειν, sed πλήσσειν potius alis, quando canturus est atque alias saepissime. — Phrynichus porro non tragoedus ille honestissimus, quem nusquam exagitavit Noster, sed saltator impurissimus est, qui num Nub. 1092 sec. schol. sententiam tangatur, incertum esse dixit Mein. l. l. Cf. schol. Av. 750. Andoc. de myst. p. 24. Hotib. p. 111. Bentl. de or. trag. p. 147 sq. Valck. praef. Phal. Ep. p. XII sq. Nauck. tr. fr. 561.

ΞΑΝΘΙΑΣ.
τάχα βαλλήσεις.
ΦΙΛΟΚΛΕΩΝ.
σκέλος οὐράνιόν γ' ἐκλακτίζων.
πρωκτὸς χάσκει.
ΞΑΝΘΙΑΣ.
κατὰ σαυτὸν ὅρα.
ΦΙΛΟΚΛΕΩΝ.
νῦν γὰρ ἐν ἄρθροις τοῖς ἡμετέροις
στρέφεται χαλαρὰ κοτυληδών.
ΒΔΕΛΥΚΛΕΩΝ.
οὐκ εὖ μὰ Δί' οὐ δῆτ', ἀλλὰ μανικὰ πράγματα.

v. 1491. βαλλήσῃ R. βαλήσεις V. s. Cob. βαλλήσει prop. Bergk. βαλλήσεις vulgo.
v. 1492. γ' om. R. V.
v. 1493. Ξα. πρ. χ. — Φιλ. κατὰ σ. ὅρα. νῦν γὰρ Lenting.
v. 1496. Dobraeus: Φιλ. οὐκ εὖ; Βδελ. μὰ Δί' οὐ δῆτ' ἀλλὰ μανικὰ πράγματα. Non male.

Bergkius hoc et seqq. vv. Bdelycleonis, quod vulgo fertur, nomine deleto, omnia dedit Xanthiae, Beerium sequutus. — Immo Sosias quoque adesse cogitandus est, reliquaeque si fieri possit personae omnes, ut

v. 1491. τάχα βαλλήσεις: scil. pedibus brachiisque sublimius elatis ac vibratis. Male R. ἀντὶ τοῦ βληθήσῃ, νικηθήσῃ.

v. 1492. σκέλος οὐράνιον i. e. πρὸς τὸν οὐρανόν. Eiusmodi ὀξύμωρον apud tragicos usitatissimum. — ἐκλακτίζων: Poll. IV, 102 τὰ δ' ἐκλακτίσματα γυναικῶν ἦν ὀρχήματα, ἔδει δὲ ὑπὲρ τὸν ὦμον ἐκλακτίσαι. Schol. ὡς αὐτοῦ ἐπάραντος τὸ σκέλος καὶ ἐπιδείξαντος τὸν πρωκτόν. cf. schol. v. 1525, ubi Eupolis eodem verbo usus esse perhibetur. Mein. C. II p. 569.

v. 1493. χάσκει: vid. supra v. 695 χασκάζεις = κέχηνας. Mein. Com. III p. 572. Apud comicos saepissime occurrit χάσκειν, apud tragicos, quod sciam, nusquam.

κατὰ σαυτὸν ὅρα: cave ne cadas neve caedas.

v. 1495. κοτυληδών: schol. εὐκίνητος ἡ κοτύλη μου στρέφεται. De acetabulo Arist. H. An. I, 15: τὸ δὲ ἐν ᾧ στρέφεται ὁ μηρός, κοτυληδών. — χαλαρὰ fere tragica vox, quum Euripides Thesm. 263 ea utatur.

Nota quoque χάσκει et χαλαρά vicina.

v. 1496. Haec heri non servi esse, quivis intelliget, qui inter se comparaverit haec atque ea, quae Xanthias adhuc locutus est.

ΦΙΛΟΚΛΕΩΝ.

φέρε νυν ἀνείπω κἀνταγωνιστὰς καλῶ.
εἴ τις τραγῳδός φησιν ὀρχεῖσθαι καλῶς,
ἐμοὶ διορχησόμενος ἐνθάδ' εἰσίτω.
φησίν τις, ἢ οὐδείς;

ΒΔΕΛΥΚΛΕΩΝ.

εἷς γ' ἐκεινοσὶ μόνος.

ΦΙΛΟΚΛΕΩΝ.

τίς ὁ κακοδαίμων ἐστίν;

ΒΔΕΛΥΚΛΕΩΝ.

υἱὸς Καρκίνου
ὁ μέσατος.

ΦΙΛΟΚΛΕΩΝ.

ἀλλ' οὗτός γε καταποθήσεται·

suos senex spectatores habeat. Nonne etiam Athenis vicini accurrebant, si quid novi ac tumultuosi gerebatur? λέγεταί τι καινόν.

v. 1497. καταγωνιστᾶι V. s. C.

v. 1502. μεσαίτατος R. μέσατος vulgo.

v. 1497. Filii monitu senex paullisper desinit exsultare, placideque ad certamen evocat saltatores tragicos. Quam sunt mutata omnia! Supra Bdelycleo thesmotheta: εἴ τις θύρασιν ἡλιαστής, εἰσίτω v. 891, nunc vero ὁ διορχησόμενος, i. e. ὁ εἰς ὄρχησιν ἀγωνιούμενος, ἐνθάδ' εἰσίτω.

v. 1500. εἷς: Adit pusionem primus.

v. 1501. Καρκίνου: De Carcino eiusque filiis copiose disputavit Mein. C. I p. 513 sqq. Atque schol. Nub. 1263 Xenoclem Xenotimum Demotimum nominat, addens: καὶ οὗτοι μὲν χορευταί, Ξενοκλῆς δὲ τραγῳδίας ποιητής. Pac. 778: Xenocles, Xenotimus, Xenarclus: τραγικοὶ δὲ οὗτοι χορευταί. Ran. 86 sec. cod. R. Xenocles (poeta rudis), Xenoclitus, Xenotimus, Datis. Inde apparet quattuor fuisse fratres: Xenoclem Xenotimum, quorum nomina constant, Xenarchum sive Xenoclitum et Demotimum, quem Datidis, etiam a Meinekio eiecti barbari, loco reponere liceat. Atque ad nostrum v. schol. τέσσαρες μὲν δή εἰσιν· ἀλλ' οἱ τρεῖς χορευταί, Ξενοκλῆς δὲ ποιητής. καταλέγει αὐτοὺς σαφῶς Φερεκράτης (cf. schol. ad v. 1509 et Poll. VII, 90: καττύομαι τοὺς καρκίνους). At in nostra fabula tres tantum producuntur a Bdelycleone, quod ipsum verbum μέσατος indicat; nisi quartum velis indicari ipsis Philocleonis verbis v. 1509 τουτὶ τί ἦν. An pater una cum filiis progrediens una numeratur? Mitto rem expeditu difficilem, quum, quod Meinekianis addam, non habeam. — ὁ μέσατος = ὁ μέσος. Μένανδρος Καρχηδονίῳ. Mein. C. IV p. 146. compares τρίτατος, πύματος.

v. 1502. καταποθήσεται et v. 1506

ἀπολῶ γὰρ αὐτὸν ἐμμελείᾳ κονδύλου.
ἐν τῷ ῥυθμῷ γὰρ οὐδέν ἐστ'.

ΒΔΕΛΥΚΛΕΩΝ.

ἀλλ' ᾠζυρὲ
ἕτερος τραγῳδὸς Καρκινίτης ἔρχεται,
ἀδελφὸς αὐτοῦ.

ΦΙΛΟΚΛΕΩΝ.

νὴ Δί' ὠψώνηκ' ἄρα.

ΒΔΕΛΥΚΛΕΩΝ.

μὰ τὸν Δί' οὐδὲν ἄλλο πλήν γε καρκίνους.
προσέρχεται γὰρ ἕτερος αὖ τῶν Καρκίνου.

ΦΙΛΟΚΛΕΩΝ.

τουτὶ τί ἦν τὸ προσέρπον; ὀξὶς ἢ φάλαγξ;

v. 1503. ἀμελίᾳ δοὺς κόνδυλον pro ἐμμελείᾳ κονδύλου lusit G. Burges.
v. 1506. ὄψον ἧκ' ἄρα pro ὠψώνηκ' ἄρα G. Burges.
v. 1507. οὐδέν γ' R. V. vulgo. γ' delevit Brunckius, prob. Reis. C. p. 249.
— καρκίνους libri, vulgo. καρκίνου Bergk.

ὠψώνηκα non dixit Noster, ὡς ὀψοφάγον αὐτὸν διαβάλλων, ut schol. ait, sed quod rem habet cum Carcinitis et quod coenatus beneque potus domo nunc exierat.

v. 1503. ἐμμελείᾳ κονδύλου: schol. ἐμμ. τραγικὴ ὄρχησις. ὡς εἰ ἔλεγεν ἐμμελείᾳ ᾠδῆς· εἶπε δὲ κονδύλου. Pugnis eum saltare rhythmoque uti docturus est.

v. 1504. ᾠζυρέ: de media a Comico constanter correpta vid. Reis. synt. cr. p. 29. Enger. Lys. 948. v. infra 1514. Nub. 655. Av. 1641.

v. 1507. Καρκίνους: schol. παρὰ τοὺς καρκίνους τοὺς λεγομένους παγούρους.

v. 1509. ὀξὶς ἢ φάλαγξ: schol. εἶδος ἀγγείου ὀξηροῦ ἡ ὀξίς. Non apte videtur homunculus cum vasculo comparatus esse, quum φάλαγγα araneae speciem esse (maiam) constet. Itaque cancri alicuius speciem hac voce designari, nonnullorum interpretum opinio est. Atqui lexicographi subsidii nihil ferunt. Hesych. s. v. ὀξίδες: λαγύνια μικρά; cf. Moerin, Phot. s. v. Suid. s. v. Ac possit etiam cum vasculo obturato (Essigflasche) comparari cum propter corporis formam tum propter fabulas; cum phalange autem (cf. Hesych. s. v. Harpocr. s. v. φαλάγγιον p. 180 Bekk.), aranea, quod truncum habuerit exiguum, brachia pedesque tenues ac longos. Denique comparandus versus 1515; quo ὀξάλμην fieri iubet senex, in qua demittantur cancri intercepti. Ceterum cf. Mein. C. II p. 258.

ΒΔΕΛΥΚΛΕΩΝ.

ὁ πιννοτήρης οὗτός ἐστι τοῦ γένους,
ὁ σμικρότατος, ὃς τὴν τραγῳδίαν ποιεῖ.

ΦΙΛΟΚΛΕΩΝ.

ὦ Καρκίν', ὦ μακάριε τῆς εὐπαιδίας·
ὅσον τὸ πλῆθος κατέπεσεν τῶν ὀρχίλων.
ἀτὰρ καταβατέον γ' ἐπ' αὐτοὺς ᾠζυρέ.
ἅλμην κύκα τούτοισιν, ἣν ἐγὼ κρατῶ.

ΧΟΡΟΣ.

φέρε νυν ἡμεῖς αὐτοῖς ὀλίγον ξυγχωρήσωμεν ἅπαντες,

v. 1510. πινοτήρης R. V. Iunt. πιννοτ. Frob. vulgo.

v. 1511. τρυγῳδίαν Scal.

v. 1512. εὐπαιδείας Ald. Iunt. corr. Kust.

v. 1514. μ' ᾠζυρέ R. V. Bekk. Dind. Hirsch. ὤ'ζυρέ vulgo. Bdelycleoni versum Bentleius dedit.

v. 1510. πιννοτήρης: schol. περὶ Ξενοκλέους ὁ λόγος. διαβάλλει αὐτὸν ὡς ἀδηφάγον. (πιννοτήρης δὲ οὐκ ἄλλως, ἀλλ' ἐπεὶ καρκίνιόν τί ἐστι σύννομον καὶ ἀεὶ ταύτῃ (scil. τῇ πίννῃ) προσδεχόμενον (προσεχόμενον Nauck. tr. fr. p. 123). Σοφοκλῆς 'Αμφιαράῳ (cf. Bergk. Rel. C. p. 119). φασὶ γὰρ ὅτι ἡ μὲν πίννα πρὸς τὰς ἀκτῖνας πεσοῦσα τοῦ ἡλίου ἀνοίγνυσι τὸ ὄστρακον καὶ τὴν θέρμην εἰσδέχεται. ὁ δὲ ἐπιτηρῶν εἰσέρχεται καὶ δάκνει αὐτήν, ἡ δὲ συστέλλει τὸ ὄστρακον καὶ βιβρώσκεται ὑπ' αὐτοῦ. cf. Hesych. s. v. Suid. s. v. Aristot. H. A. V, 15. Sunt etiam qui πινοτήρης scribant.

v. 1511. τὴν τραγ. i. e. malam istam. cf. Mein. C. II p. 537 de Eupolidis versu simili. Reis. C. p. 175.

v. 1512. ὦ μακάριε: v. supra v. 1292. τῆς εὐπαιδίας duplici notione utitur, ut εὔπαις Plut. 639, ubi schol. τὸν εὔπαιδα ἢ τὸν καλοὺς ἔχοντα παῖδας ἢ αὐτὸν καλὸν παῖδα.

v. 1513. κατέπεσεν: πρὸς τὸ κακέμφατον, quasi dixerit κατέχεσας. — τῶν ὀρχίλων: schol. εἶδος ὀρνέου μικροῦ. Dubitant an τρόχιλος sit intelligendus. Nunc vero ludit verbis ὄρχιλος, ὀρχεῖσθαι, ὄρχεις, ut recte schol. ἅμα μὲν πρὸς τὴν λαγνείαν ἅμα δὲ καὶ πρὸς τὴν ὄρχησιν. ἐμφαίνει δὲ αὐτοὺς καὶ μεγάλα αἰδοῖα ἔχοντας.

v. 1514. καταβατέον: scil. quia tam pusilli sunt.

v. 1515. ἅλμην: schol. ἐπειδὴ ἅλμην παρασκευάζουσιν ἐπὶ τὸ φαγεῖν ἰχθύδια ἢ καρκίνους. cf. supra v. 331 ὀξάλμην. — In fragm. comicorum saepissime, in superstitibus fabulis tantum hoc loco exstat.

v. 1516. ξυγχωρήσωμεν: actoribus hoc chorus dicit: ipse enim in orchestra versatur. Cf. Prol. p. 83.

ἵν' ἐφ' ἡσυχίας ἡμῶν πρόσθεν βεμβικίζωσιν ἑαυτούς.
ἄγ' ὦ μεγαλώνυμα τέκνα τοῦ θαλασσίοιο, στρ.
πηδᾶτε παρὰ ψάμαθον
καὶ θῖν' ἁλὸς ἀτρυγέτοιο, καρίδων ἀδελφοί·
ταχὺν πόδα κυκλοσοβεῖτε, καὶ τὸ Φρυνίχειον ἀντ.

v. 1517. βεβηκίζωσιν Ald. Iunt. 1540. βεμβηκίζωσιν Crat. Iunt. Kust. βεμβικίζ. R. V. Suid. βέμβηξ.
v. 1519. θαλασίου V. sec. Cob. θαλασσίου vulgo. θαλασσίοιο Dind. G. Burgesius, qui non multa, quod mireris, mutavit, tamen versus prorsus disiecit rhythmumque delevit penitus. Plura Hotibius p. 112 mutavit, metro non satis perspecto. Equidem Dindorfium melius vidisse censeo. — θαλασσίου θεοῦ Bergk.
v. 1521. ἀτρυγέτοιο vulgo. ἀτρυγέτου Dind. contra metrum.
v. 1523. πόδ' ἐν κυκλῷ σοβεῖτε vulgo. πόδα κυκλοσοβεῖτε Dind. rec. Bergk.

v. 1517. βεμβικίζωσιν: schol. R. περιάγωσιν, V. διακινήσωσιν. ὡς καρκίνοις δὲ ὁ χόρος αὐτοῖς διαλέγεται. βεμβικιᾶν, turbinis instar circumrotari, Av. 1465, βέμβιξ ibid. 1460. 62 et infra v. 1530. cf. schol. Aesch. Prom. 886. Hesych. Suid. s. v. βέμβιξ. — Iam putes Carcinitas solos saltare, dum chorus breve antistrophicum canit, certe parare saltationem motuque corporis eius speciem indicare. Cantico suo chorus rhythmum ostendit: metrum dactylico-trochaicum idem est atque in versibus mox κατὰ στίχον cantatis, eoque tantum differt, quod prior versus pars bis binis locis canitur. De metro vid. Hephaest. p. 83 sqq. Bergk. Rel. C. p. 46. Rossb. Metr. p. 358 sq. Sunt vero πηδᾶτε παρὰ ψάμαθον et ἐκλακτισάτω τις ὅπως, interposita binis versibus integris.

v. 1518. μεγαλώνυμα: vox tragica, saltationi tragicae conveniens. Itaque Thesm. 315 in chori carmine indolis tragicae usurpatur; item in stropha parabasis Nubium v. 569, quae eandem indolem habet. Propterea τέκνα quoque prima producta utitur tragicorum more. Cf. Fritzsch. Daetal. p. 129.

v. 1519. τοῦ θαλασσίοιο, ut Plato comicus ap. schol. Pac. 792. Ξενοκλῆς δὲ δωδεκαμήχανος | ὁ Καρκίνου παῖς τοῦ θαλαττίου. Quod cognomen a mala ipsius poesi an a nomine originem duxerit dubium est. Cf. Mein. C. II p. 662. Sed quae sequuntur ψάμαθον, θῖνα (quae itidem et epica et tragica verba sunt), καρίδων, nomen potissimum formamque nomini convenientem derideri ostendunt.

v. 1522. καρίδων: squilla, cancri est species, cuius comici saepissime meminerunt: cf. ut alios mittam, Athen. III p. 105 e. sqq. Vsurpatur etiam καρῖδος media producta. Quod καρκίνοι καρίδων ἀδελφοὶ vocantur, non amplius eget explicatione.

v. 1523. κυκλοσοβεῖτε = ἐν κύκλῳ σοβεῖτε. σοβεῖν supra v. 211 et Av. 34. superest etiam in fragm. com., vid. Ind. Syllaba κυ longa est, ut τε in τέκνα.

v. 1524. καὶ τὸ Φρυνίχειον: schol.

ἐκλακτισάτω τις, ὅπως
ἰδόντες ἄνω σκέλος ὤ ὤζωσιν οἱ θεαταί.
στρόβει, παράβαινε κύκλῳ καὶ γάστρισον σεαυτόν,
ῥῖπτε σκέλος οὐράνιον· βέμβικες ἐγγενέσθων.
καὐτὸς γὰρ ὁ ποντομέδων ἄναξ πατὴρ προσέρπει
ἡσθεὶς ἐπὶ τοῖσιν ἑαυτοῦ παισί, τοῖς τριόρχοις.

ταχὺν δὲ πόδα κυκλεῖτε καὶ τὸ Φρυνίχιον | ἐκλακτισάτω τις, ὅπως | ὤζωσιν ἄνω σκέλος εἰσιδόντες οἱ θεαταί. Ahlwardt. Ien. L. Z. 1810 p. 392 (Ddf.). στροβεῖτε γρ. σοβεῖτε V.

v. 1526. ἰδόντες R. V. B. Γ. Δ. ᾄδοντες vulgo. correxit Bentl. primus recep. Brunckius.

ἄραντος Reisk.

ὤ ὤζωσιν scripsi propter metrum, compares Av. 310. 315.

ὠίζωσιν R., quam lectionem probavit Bergk. ed. I.

v. 1530. γενέσθων V. (ὄζωσιν Frob.)

v. 1534. παισὶν V. sec. C. τοῖσι τριόρχοις R. V. τοῖσι τριόρχαις vulgo. τοῖς cod. Havn. Fl. Ch. Porson. Dind. Hirsch. Bergk. τριόρχοις Dind. Hirsch.

δῆλον ὡς σημειῶδές τι ἦν τὸ Φρυνίχειον, τὸ εἰς ὕψος ἐν τῇ ὀρχήσει ἐκλακτίζειν. cf. supra v. 1490. 92. Bergk. Rel. C. p. 235. Mein. C. II p. 569. I p. 147. Athen. XIII, 564 f. 604 a.

v. 1527. ὤζωσιν: τῶν παρηγμένων ἐστὶν ὤ λέγειν, ὡς τὸ οἰμώζειν. Vox tragica, Aesch. Eum. 126. cf. schol. Aesch. Eum. 524.

v. 1529. Agnoscas saltationis modum; primo prodeunt gressu accelerato, crura sublime iactantes, tum redeunt placido gressu ad pristinum locum. Nunc vero in dextram nunc in sinistram partem eodem rhythmo prodeunt, nunc recta via chorum versus et spectatores.

— γάστρισον: schol. πλῆξον σεαυτὸν εἰς γαστέρα, ὃ ποιοῦσιν οἱ πηδῶντες. Eq. 454 παῖε — καὶ γάστριζε de isiciario Cleonem caedente; ibid. Cleo clamat v. 273 ὑφ' οἵων θηρίων γαστρίζομαι. cf. Mein. C. IV p. 581. Num huc spectet schol. Nub. 542 τὸν δὲ κόρδακα ἐν τοῖς Σφηξὶν εἰσήγαγεν, ut Bergl. voluit, dubito.

v. 1530. ῥῖπτε σκέλος: schol. Εὐφρόνιος οὕτω φησὶν ὀνομάζεσθαι σχῆμά τι τραγικῆς ὀρχήσεως. Num βέμβιξ, βεμβικισμός?

— οὐράνιον: vid. supra v. 1492.

v. 1531. ποντομέδων: Carcinus pater arrepit, ποντομέδων, quod supra audit ὁ θαλάσσιος. Festive verba altisona ποντομέδων ἄναξ, tragicis usitata subsequitur verbum cancro dignum προσέρπει.

v. 1534. τριόρχοις: ἔπαιξε διὰ τὸ τρεῖς εἶναι. ἔστι δὲ ὁ τρίορχος ὄρνεον. Av. 1181. 1206, ubi schol. ἐπεὶ ἑταίρα ἦν, ἔπαιξε τὸ τρίορχος. At v. 1181 τριόρχης explicatur εἶδος ἱέρακος, ita Suid. s. v., sed Hesych. Phot. τρίορχος εἶδος ἱέρακος. Quae fuerit avis, nihil attinet; verum ut supra ad ὀρχεῖσθαι,

ἀλλ' ἐξάγετ', εἴ τι φιλεῖτ' ὀρχούμενοι, θύραζε
ἡμᾶς ταχύ· τοῦτο γὰρ οὐδείς πω πάρος δέδρακεν,
ὀρχούμενος ὅστις ἀπήλλαξεν χορὸν τρυγῳδῶν.

v. 1535. φιλεῖτ' ὀρχούμενοι, vulgo recte. φιλεῖτ', ὀρχούμενοι Bergk.

v. 1536. ἡμᾶς vulgo. ὑμᾶς Bentleius (schol. ἐξάγετε ἑαυτούς: i. e. ὑμᾶς ἔξω), recep. Bergk.

v. 1537. ὀρχούμενός τις R. Crat. Iunt. ὀρχούμενος ὅστις Γ. recte. ὀρχούμενον, ὅστις ἀπήλλαξεν, χορὸν τραγῳδῶν: i. e. nemo, qui hoc fecit choro tragico, evasit i. e. impune habuit, Bentlei. ὀρχούμενον τίς ἀπήλλαξεν χορὸν τρυγῳδῶν interrogative Bergler. — ὀρχούμενον ὅστις Ald. Frob. vulgo. ὀρχούμενος Enger.

τρυγῳδῶν R. V. Iunt. Kust. vulgo. τραγῳδῶν B. C. Δ. Ald.

ὄρχεις, ὄρχιλον alludi, praeterea etiam ad τρεῖς, perspicuum est.

v. 1535. ἀλλ' ἐξάγετ': chorus haec ad Carcinitas. Schol. V. εὐχερῶς δέ, ὡς ἐν τέλει, τὴν ἔξοδον τῶν προσώπων βούλεται ποιῆσαι. Omnino finem facturus est.

— φιλεῖτ' ὀρχούμενοι, ut Plut. 645 φιλεῖς δὲ δρῶσ' (i. e. πίνουσα) αὐτὸ σφόδρα.

v. 1536. ἡμᾶς ταχύ: Chorus, dum egredi orchestram parat, Carcinitas iubet se comitari saltando, quod ad id tempus nondum factum sit. Ii ergo in orchestram descendunt, similisque fit chori exitus pompae illi Eumenidarum. Ipse chorus gressu paulum alacriori discedit, Carcinitae ἐκλακτίζουσι. Schol. εἰσέρχεται γὰρ ὁ χορὸς ὀρχούμενος, οὐδαμῶς δὲ ἐξέρχεται, sc. ὀρχούμενος: „quicunque comicorum chorum dimiserit, dum saltat, nondum eum comitatus est saltando.“ Itaque ad δέδρακεν suppleo: ὥστε ὀρχούμενος ἐξαγαγεῖν.

INDEX.

P. 263, ann. v. 587 init. lege: dum magistratus
P. 332, ann. v. 1083 extr. lege: ὅμοιον τὸ πεοίδης.

Typis Eduardi Krause Berolinensis.

